A

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE

TANJORE MAHĀRĀJA SERFOJI'S

SARASVATĪ MAHĀL LIBRARY,

TANJORE.

BY

P. P. S. SASTRI, B. A. (OXON), M. A. (MADRAS), M. R. A. S.,

SUPERINTENDENT OF SANSKRIT SCHOOLS AND COLLEGES, MADRAS,

ACTING DISTRICT EDUCATIONAL OFFICER, TANJORE.

Published by the Administrative Committee with Grant-in-aid sanctioned by the Government of Madras.

VOL. III. { VEDAS (Continued). VEDĀNGAS.

SRIRANGAM

SRI VANI VILAS PRESS

Price 3 Rupees only.] 1929. [Foreign: Four Shillings only.

CONTENTS.

I

GENERAL INTRODUCTION TO THE LIBRARY.

THE Tanjore Mahārāja Serfoji's Sarasvatī Mahāl Library, which is described by Dr. Burnell "to be perhaps the largest and most important in the world" and which Dr. Bühler says "contains a great many useful and a number of very rare or nearly unique books many of which are quite unknown or procurable only with great trouble and expense" was till recently the private property of the Rājas of Tanjore.

The earliest beginnings of the Library must have been about the end of the 16th century when Tanjore was under the rule of Telugu Nāyakas who collected Sanskrit Manuscripts written in Telugu character. In the 18th century the Mahrāṭhas conquered the country and since that date the Library has been increasing. By far the greater portion of the collection was made by Serfoji during a visit to Benares during 1820—1830. Śivāji his successor added a few. There has practically been no addition of any value till very recent times. A good number of Sanskrit Manuscripts including rare and valuable manuscripts representing the collection of generations of a family of scholars, known as the "Jambunātha Bhaṭ Lāṇḍagai Collection" was added to the Library in 1921.

Regarding the origin and importance of this collection, Dr. Hultzch has the following interesting information in "No. III. Reports on Sanskrit Manuscripts in Southern India", edited by him in 1905 at Madras :—

cripts in Indian Libraries and the framing of printed lists or catalogues of the same. (Proceedings of the Government of India in the Home Department (Public), No. 4338-48, dated Simla, 3rd November 1868).

In respect of magnitude as well as the range of subjects dealt with, not to speak of the diversity of languages employed, the Tanjore Library is probably second to none among Oriental Libraries in India.

In December of the same year, the Government of Madras asked Mr. Pickford, Professor of Sanskrit, to carry out the instructions of the Government of India. He commenced to catalogue the manuscripts at Tanjore; but he fell seriously ill and had to return to Europe in March 1870 and never came back to India. It is not known how much he had done as his unfinished catalogues could not be found. (Letter from the Professor of Sanskrit, Presidency College, Madras, to the Chief Secretary to the Government of Madras, 22nd May 1876, and Letter No. 1560, dated Madras, 7th June 1876, from the Director of Public Instruction, Madras to the Chief Secretary to the Government of Madras).

Thereupon Dr. Burnell, District and Sessions Judge, was appointed in G. O. No. 71, dated 16th March 1871, to catalogue the Sanskrit Library at Tanjore. That learned Scholar devoted a great deal of research and labour to the task and his catalogue which he styled "A classified Index to the Sanskrit Manuscripts in the Palace at Tanjore," was published in three parts between 1878 and 1880 in London. This is now the chief key to the huge Sanskrit collection in this Library. But unfortunately a great many manuscripts, above 4,000, seem to have been omitted and his catalogue cannot be said to be complete.

During the course of his preparation of the catalogue Dr. Burnell wrote to the Chief Secretary to the Government of Madras from Bangalore on 6th August 1873 as follows:—

"It may perhaps be asked if the Library is worth the labour spent on it. I can answer unhesitatingly that it is. It is now a recognised fact that nearly all Sanskrit Works of importance exist in different recensions. The Tanjore Library is unrivalled in this respect; it contains several good manuscripts of all the most important ones known as yet, including a few that are new........... The Tanjore Library, however, contains additional manuscripts of most of the works which I had discovered elsewhere, and this is a matter of great importance.

I believe that this Library must sooner or later, escheat to the Government. The preparation of this catalogue will therefore protect property of enormous value. Sanskrit Manuscripts have long been very dear and the cost of making proper transcripts is now very heavy. As far as I can judge, it would not be possible to form a Collection like that at Tanjore at a less cost than £50,000 but many manuscripts are unquestionably unique."

The Tanjore Mahārāja Serfoji's Sarasvatī Mahāl Library is now a public library in the full sense of that term, the Government of Madras through the treasurer of Charitable Endowments being responsible for its administration. The collection belonged to the reigning princes of Tanjore—the Mahrāṭha Mahārājas. When the last of them died leaving no direct male heir and after the death of the last surviving Rāṇi this collection together with the other properties formed the subject of litigation in civil courts. There was a rumour a few years ago that the collection had attracted the attention of some wealthy patrons of learning from

Overseas. And it would appear that arrangements were very nearly ready to sell the whole collection outright at an assessed value, when public attention was focussed on certain remarks of Dr. Burnell to the effect that "it would not be possible to form a collection like that at Tanjore at a less cost than £ 50,000". The parties concerned had perforce to wake up and the deal was not immediately concluded. The public of Tanjore also began to interest themselves in the affair adequately. It was rightly considered as a question of National pride. The parties in O. S. No. 26 of 1912 on the file of the Subordinate Judge of Tanjore agreed that it was eminently fit that the Library should be preserved and maintained as a Public Library in trust for the public and removed the Library and one lakh of rupees to provide for its up-keep, from the subject-matter of the suit. The Government of Madras in G. O. No. 1306 Home (Education), dated 5th October 1918, accordingly took poossession of the same under the Charitable Endowments Act and have framed a scheme for the management of the same.

Since the Library became a Public Trust there has been a marked improvement in the reception accorded to it by the public. Various liberal and generous-minded benefactors have come forward with magnanimous offers. The Library has been enriched with several very fine collections of manuscripts, every one of them rare, valuable and very interesting. The Kagalkar collection, Jambunātha Bhaṭ Lāṇḍagai collection and the Pataṅga Avadhūta collection—all these three alone number 2181 manuscripts. Besides these, the Tyāgarāja Svāmi collection which alone contains more than 1000 manuscripts; then the minor collections—the Subrahmaṇya Śāstri collection, Subrahmaṇya Rao collection, Ramacandra Gaṇapat collection, Nīlakaṇṭha Śāstri collection, Devaśaṅkara Tawker collection, Gopālakṛṣṇa Davaleker collection, and Kṛṣṇāji

Mehta collection—all are of great and paramount importance.

The manuscripts are either on palm leaf or on paper. They are of very different value and come from very different sources. A large collection of these are recent Nāgarī copies of Manuscripts in South Indian characters and are at least a century old.

These manuscripts are in more than eleven distinct alphabets being from all parts of India. On the whole, one may easily say that the total number of manuscripts now in this Library is likely to exceed 30,000.

A large number of original records belonging to the last reigning house of Tanjore which will be of very great importance for reconstructing the political and social history of the Mahrāṭha rule in Southern India has recently been transferred to the care of this Library from the Civil Court by order of the Judge.

Besides these manuscripts there are also a number of books and Manuscripts in almost all the Indian and European languages and on almost all branches of human knowledge. Special mention may here be made of the books and manuscripts in Telugu, Tamil, Mahrāṭhi and English on account of their number and importance.

Dr. Burnell issued what he modestly styled "A classified Index to the Sanskrit Manuscripts in the Palace at Tanjore," between 1878 and 1880. Between 1880 and 1918 for very nearly forty years, the Library has been the victim of many an outrage. Those who were in possession gave out on loan very many manuscripts which were never returned. And many more somehow or other, found themselves into Libraries other than at Tanjore. Dr. Burnell's Catalogue is very usful to us to trace out lost manuscripts which are never likely to come back to us. Our losses are

probably far more: for even Dr. Burnell's admirable catalogue was by no means a complete catalogue of all that existed. For, where he mentions a single work in a bundle, we are able today to trace two or more works in the same bundle.

The Committee appointed by the Government of Madras took charge early in 1919. Since then, they have been busily pushing forward the work of revising and preparing a fresh catalogue of all the works now in the Library according to the latest scientific methods. Each work is described in detail in a card-index-form which contains all the necessary particulars.

In 1920 a Catalogue of printed books in French, Latin, Italian and Greek was published. In 1926 three volumes of a Catalogue of Tamil Manuscripts in the Library were published. From the year 1924 a Catalogue of Mahrāṭhi Mss. and books of this Library was being prepared ; the first Volume has been published very recently. These are now on sale and can be had from the Secretary of the Library.

The Administrative Committee of the Library approached the Government of Madras, year after year with the request for a special grant to enable them to prepare and publish a descriptive catalogue of the Sanskrit Manuscripts in this Library. In their G. O. No. Mis. 568 Dated 9th April 1927, the Government of Madras were pleased to allot the necessary funds for a three-year programme for carrying out the long delayed desire of the Committee. The work of cataloguing and printing has since been pushed forward with great rapidity.

TANJORE }
19—4—29 }

P. P. S. Sastri,
Editor.

CONTENTS.

Vedas :—Upaniṣadbhāṣyas :

(I) ADVAITA (Contd.).

Vedas :—Vedalaksanam (Contd.).

Vedas :—Supplement.

III
GENERAL SCHEME
OF THE
DESCRIPTIVE CATALOGUE.

Dr. Burnell issued "A Classified Index of the Sanskrit Mss. in the Palace at Tanjore" in three parts between 1878-1880 and noticed briefly 12,376 Mss. At present the Library possesses very nearly 25,000 Sanskrit Mss. The present Descriptive Catalogue is expected to furnish detailed notices regarding all the 25,000 Sanskrit Mss. When the scheme of a descriptive catalogue of the Sanskrit Mss. in the Tanjore Palace Library, Tanjore was first discussed, I expected that the whole catalogue may not exceed 5000 pages of printed matter. But the experience of the last two years shows that the Descriptive Catalogue would easily exceed 10,000 pages. As the Government Grant sanctioned in G. O. No. Mis. 563 dated 9th April 1927 contemplates only a three-year programme ending with 31st March 1930 for a catalogue estimated to extend over approximately 5,000 pages, I have to set forth in detail the scheme which is proposed to serve as a guide for the Sanskrit Mss. contained in this Library.

The 25,000 Sanskrit Mss. of this Library may be roughly classified under the following heads:-

PART I—VEDIC LITERATURE.

I.	Vedas:	Saṃhitās and Saṃhitābhāṣyas.
	,,	Brāhmaṇas and Brāhmaṇabhāṣyas.
	,,	Āraṇyakas and Āraṇyakabhāṣyas.
	,,	Upaniṣads and Upaniṣadbhāṣyas.
		Nos. 1677.

II.

II. Vedāṅgas : Śikṣā.

„ Chandas.

„ Nirukta.

„ Jyautiṣa (vedāṅga only).

„ Vyākaraṇa

(Prātiśākhyas and Vedalakṣaṇas only).

„ Kalpa—Śrauta—Sūtras, Bhāṣyas and Prayogas.

„ „ Gṛhya—Sūtras, Bhāṣyas and Prayogas.

„ „ Dharma—Sūtras, Bhāṣyas and Prayogas.

(Nos. 2916).

III. Dharmaśāstra :—(1) Smṛtis, Vyākhyās and Nibandhanagranthas.

(2) Nīti—Rājadharma.

Nos. 2221.

IV. Itihāsa: Rāmāyaṇa, Mahābhārata and Śivarahasya.

Nos. 985.

V. Purāṇas : Mahāpurāṇas, Upapurāṇas, Upākhyānas and Māhātmyas etc.

Nos. 1540.

PART II—POST-VEDIC LITERATURE.

VI.	Kāvya.	Nos. 2060.
VII.	Nāṭaka.	„ 443.
VIII.	Alaṅkāra.	„ 79.
IX.	Chandas.	„ 13.
X.	Kośa.	„ 404.
XI.	Vyākaraṇa.	„ 640.
XII.	Nāṭyaśāstra.	„ 50.

XIII.	Saṅgīta.	Nos.	375.
XIV.	Vaidya.	,,	374.
XV.	Kāmaśāstra.	,,	40.
XVI.	Jyautiṣa.	,,	547.
XVII.	Darśanas :	,,	3559
	(a) Nyāya.		
	(b) Vaiśeṣika.		
	(c) Sāṅkhya.		
	(d) Yoga.		
	(e) Pūrvamīmāṃsā.		
	(f) Uttaramīmāṃsā (Vedānta).		
	(1) Advaita.		
	(2) Dvaita.		
	(3) Viśiṣṭādvaita.		
	(4) Śaiva.		
	(g) Śāktadarśana.		
	(h) Gāṇeśadarśana.		
XVIII.	Jaina Works.	Nos.	5
XIX.	Āgama or Tantra.	,,	494.
	(a) Śaiva.		
	(b) Śākta.		
	(c) Gāṇeśa.		
	(d) Vaiṣṇava etc.		
XX.	Śilpa.	Nos.	48.
XXI.	Mantraśāstra.	,,	2,10(
	(a) Śaiva.		
	(b) Śākta.		
	(c) Gāṅeśa.		
	(d) Saura.		
	(e) Vaiṣṇava.		

(f) Prakīrṇaka (Miscellaneous).

XXII.	Stotras.	(Sahasranāmas etc.)	Nos.	2530.
XXIII.	Vrata :	Vrataprayoga } Vratakathā }	,,	1900.
			Total	25,000

VOLUME I.

Volume I describes in detail the Saṃhitās of the four Vedas and the Bhāṣyas thereon. There are 596 Mss. dealing with the Saṃhitās of the Four Vedas. Along with the Ṛg-vedasaṃhitā the Ṛg-vedic Miscellaneous Sūktas, the Ṛg-vedasaṃhitānukramaṇikās and the Ṛg-vedapadapāṭhas are also noticed. Similarly, along with the Sāmavedasaṃhitā, the Sāmavedapadapāṭhas, the Sāmavedagānas and their Anukramaṇikās are described. After the Saṃhitās of the four Vedas the Saṃhitābhāṣyas (Nos. 597-697) are noticed. This completes Volume I.

VOLUME II.

The Second Volume begins with the Brāhmaṇas belonging to the various Vedas. Nos. 698-828 describe the Brāhmaṇas. The Brāhmaṇabhāṣyas are then noticed (Nos. 829-859). After the various Brāhmaṇabhāṣyas, the Āraṇyakas are described (Nos. 860 -898). The Upaniṣads are then dealt with (Nos. 899-1420). They are classified according to the Veda to which they are attached, as is described in detail in the Muktikopaniṣad. Those that are not mentioned in the Muktikopaniṣad are grouped under the general heading 'Miscellaneous Upaniṣads'. Nos. 1421-1426 deal with a few Miscellaneous items belonging to the Brāhmaṇas and Upaniṣads. Here ends the Second Volume.

VOLUME III.

The Third Volume begins with the Bhāṣyas on the Upaniṣads (Nos. 1427-1677). To make the Bhāṣyas more intelligible from the

point of view of a student of Philosophy, these have been classified according to the schools of Philosophy to which the commentators belonged. Nos. 1427-1569 describe the Upaniṣadbhāṣyas belonging to the Advaita school; Nos. 1570-1673 to the Dvaita school and Nos. 1674-1677 to the Viśiṣṭādvaita school.

The Vedāṅgas are next take up. The Mss. on Śikṣā, Chandas, Nirukta and Jyautiṣa (Nos. 1678-1723) are described. These are followed by the Mss. on Vedalakṣaṇa more particularly comprised by Vedic grammar including Prātiśākhya and other subsidiary texts (Nos. 1724-1816). Nos. 1817-1942 contain notices of Mss. belonging to the subject-matter described in Volumes I-III, in the form of a 'Supplement', as these were detected too late for incorporation earlier. Here ends the Third Volume.

At the end of the Third Volume several Indices are added. For such indices, Volumes I—III are treated as a whole. The indices deal alphabetically with '*Names of Authors, Owners of Mss., Scribes of Mss., Dated Mss.* and *names of Works.*'

In the Descriptive Catalogue each Ms. is described in detail. In dealing with each Ms. a reference to Dr. Burnell's Catalogue wherever traceable is first given. As regards the Mss. that have been added subsequent to Dr. Burnell's time, the name of the donor or collection is also given by appropriate symbols. The 'substance' on which the work is written, the 'size' of the Ms., the number of 'sheets or leaves' of the Ms., the number of 'lines' on a page, the 'script' used, the 'number of granthas' and the name of the 'author' wherever known are then given. Next follows the description of the Ms. as 'complete' or 'incomplete'; but this completeness or incompleteness of a Ms. is to be understood relatively in so far as the Ms. on Vedic Literature (Saṃhitās, Brāhmaṇas

and Āraṇyakas) are concerned, and is de-limited by the information given under the heading 'subject' which follows later on. After this the 'Beginning', the 'End' and the 'Colophon' and the 'Subject' with regard to each Ms. are given in detail. Any other useful information regarding each Ms. such as, whether printed or not, the date of the Ms. if any, the condition of the Ms. are all given under the last heading '*Remarks*'.

VOLUMES IV & V.

The Fourth and Fifth Volumes will deal with Vedāṅga—Kalpa—Śrauta (Sūtras, Bhāṣyas and Prayogas), noticing about 1,000 Mss.

It is proposed to reserve the notices of the Mss. on Gṛhya (Sūtras, Bhāṣyas and Prayogas), Dharma (Sūtras, Bhāṣyas and Prayogas), Dharmaśāstra, Itihāsa and Purāṇa to a future occasion when a second instalment of Government Grant for the publication of the continuation of the Descriptive Catalogue is sanctioned.

To give an idea of the treasures of this Library in the domain of Post-Vedic Literature, it is proposed to take up some of the more important sections of classical Sanskrit Literature in Volumes VI—IX. Volumes VI and VII will describe in detail the Mss. on Kāvyas; Volume VIII on Nāṭakas and Volume IX on Alaṅkāra, Chandas and Kośa.

To publish the description of the remaining Mss. on Vedic and post-vedic Literature in this Library, it is estimated that at least 10 more Volumes of 500 pages each will be required. It is hoped to undertake this work during the next triennium from 1930 onwards after the necessary funds are sanctioned by Government.

IV

PREFACE

TO THE

CONTENTS OF VOLS. I—III.

ṚG-VEDASAṂHITĀ.

THE Saṃhitā was published completely by Th. Aufrecht in Roman letters, 1861-63; the Second edition was published in 1877. F. M. Muller edited the Saṃhitā and the Pada Texts in parallel Volumes in 1873 and both the texts with Sāyaṇa's commentary and a copious index, in Six Volumes, 1849-74. Complete translation of the Saṃhitā into German was published in six Volumes by Alfred Ludwig (Prag. 1876-1888) and by Hermann Grassman (Leipzig, 1876-1877). The latter has published a valuable index under the designation of *Worter buch de Zum Rig-Veda.* The first part of a new and complete translation by K. F. Geldner was published at Gottingen, in 1923. An English Translation of the Saṃhitā in prose by H. H. Wilson was first published in 1850. A good English Translation is that of Ralph T. H. Griffith, Benares, 1889-1892. Another translation into English with notes is that of R. Arrowsmith, PH. D. Selections from the Ṛg-Veda were translated into English by Max Muller and Oldenburg in the Sacred Books of the East, Volumes 32 and 46; by A. A. Macdonell, 'Hymns from the Ṛg-Veda' (Heritage of India Series); and by E. H. Thomas "Vedic Hymns" (Wisdom of the East Series), London 1923. Among other important English translations of selected Hymns of Ṛg-Veda, mention may be made

of 'A Vedic Reader for students' by A. A. Macdonell containing 30 hymns of Ṛg-Veda in the original Saṃhitā and Pada texts, with transliteration, translation, explanatory notes, introduction and vocabulary; the first and second selections of 'Hymns from Ṛg-Veda' with Sāyaṇa's commentary, notes and an English translation by Dr. P. Peterson.

The division of the Saṃhitā portion of Ṛg-Veda into Aṣṭakas and Maṇḍalas is independent of each other; each of them is again sub-divided, the Aṣṭaka into Adhyāyas, Vargas, and Ṛks; the Maṇḍala into Anuvākas, Sūktas and Ṛks. These two independent divisions are started on two different grounds—the Aṣṭaka division according to the convenience of the Vedādhyayana of the Bahvṛca students, while the Maṇḍala division, according to the order of the Seers of the Ṛks.

According to Śaunaka—the ancient author of Ṛg-vedic Anukramaṇī, the Śākalaśākhā of the Ṛg-vedasaṃhitā consists of ten Maṇḍalas, as shown in the following table:—

Maṇḍalas.	Anuvākas.	Hymns.
1st	24	191
2nd	4	43
3rd	5	62
4th	5	58
5th	6	87
6th	6	75
7th	6	104
8th	10	92 & 11 (Vālakhilya)
9th	7	114
10th	12	191

The 10 Maṇḍalas have 85 Anuvākas 1017+11=1028 hymns or Sūktas.

The number of Sūktas and Ṛks in each Maṇḍala and the number of Vargas and Ṛks in each Aṣṭaka are given, as follows:—

I

मण्डलम्	सूक्तम्	ऋक्	अष्टकम्	वर्गः	ऋक्
I	191	1986	I	265	1350
II	43	429	II	221	1147
III	62	617	III	225	1209
IV	58	589	IV	250	1288
V	87	726	V	238	1268
VI	75	765	VI	331	1730
VII	104	841	VII	248	1263
VIII	103	1716	VIII	246	1281
IX	114	1108			
X	191	1754			
	1028	10531		2024	10531

The following table shows the relation of Aṣṭaka to Maṇḍala.

अष्टकम्	From		to	
	म	सू	म	सू
1	i	1	i	121
II	i	122	iii	6
III	iii	7	v	8
IV	v	9	vi	61
V	vi	62	viii	11
VI	viii	12	ix	43
VII	ix	44	x	45
VIII	x	46	x	191

SĀKHĀS OR RECENSIONS OF ṚG-VEDA.

The Caraṇavyūha or Exposition of schools of Śaunaka mentions five Śākhās or Recensions of the Ṛgveda. They are Śākala, Bāṣkala, Āśvalāyana, Śāṅkhāyana and Māṇḍūkya. Of these five, the fourth and fifth do not at all represent different Recensions. These two recognise the eleven Bālakhilya hymns as canonical while the Śākala does not approve of it. Later on, the Maṇḍūkya śākhā has also lost its independent character and hence, Ṛg-Veda has come to be known as possessing only two important Śākhās, Śākala and Bāṣkala. (Reference serial Nos. 5 and 214 for Śākala Śākhā and No. 162 for Āśvalāyana Śākhā).

Important Sūkta Mss. coming under Ṛg-Veda Saṃhitā are worthy of our attention for their many-sided uses in every day life. Of these, only 25 sūktas are available here. Of these 25, 13 Sūktas appear in the catalogue under the title Ṛg-Vedasaṃhitā. The rest are noticed under their respective names, since they are selections from different portions of Ṛg-Vedasaṃhitā.

The names of these 25 Sūktas are, as follows :

1 समुद्रसूक्तम् (No. 97)

2 तिस्रो वाचस्सूक्तम् (No. 156)

3 पवमानसूक्तम (No. 188)

4 नारायणसूक्तम् (No. 242)

5 ये यज्ञेनसूक्तम् (No. 272)

6 बृहस्पतिसूक्तम् (No. 274)

7 अग्न्युत्तारणसूक्तम्
or (No. 279)
अग्निवप्रवर्गः

8 मन्युसूक्तम् (No. 281)

9 सूर्यासूक्तम् (No. 286)

10 हविष्पान्तसूक्तम् (No. 290)

11 नवा उ देवसूक्तम् (No. 298)

12 लक्ष्मी(देवी)सूक्तम् (No. 302)

13 लक्ष्मीनारायणसूक्तम् (No. 306)

14 अभिश्रवणसूक्तम् (No. 312)

15 आनोभद्रसूक्तम् (No. 313)

16 नवग्रहसूक्तम् (No. 316)

17 पञ्चरुद्रसूक्तम् (No 317)

18 पुरुषसूक्तम् (No. 323)

19 रात्रिसूक्तम् (No. 329)

20 विष्णुसूक्तम् (No. 337)

21 श्रीसूक्तम् (No. 345)

22 सौरसूक्तम् (No. 361)

23 हरिसूक्तम् (No. 376)

24 बालित्थासूक्तम् (No. 378)

25 वरुणसूक्तम् (No. 1831)

These Sūktas—mere selections from the body of Ṛg-Veda saṃhitā—are intended to be pronounced by Bahvṛca students in loud Voice—Uccasvara—to invoke various Gods in sacrifices as well as in daily prayer. The manifold uses or viniyogas of these sūktas are given under 'Remarks' of the respective Nos. along with extracts from Śaunaka's Ṛg-vidhāna.

ṚG-VEDAPADA.

Under Ṛg-Vedapada Mss. described, no author for padapāṭha is given. It is believed that Śākalya split the Saṃhitā into padas. Hence the colophon शाकल्यहृष्टे ऋग्वेदपदे etc. See Nos. 393 & 441.

SĀMAVEDA.

Next to Ṛg-Veda comes Śāmaveda. It consists entirely of stanzas (excepting only 75) taken from the Ṛg-veda and arranged solely with reference to their place in the Soma sacrifice. As Ṛg-Veda is intended to explain the duties of the Hotṛ class of priests, so Sāmaveda specially treats of all the sacrificial duties of the Udgātṛ Varga of priests. As the name Sāmaveda proclaims, it is a collection of Ṛks in which many Sāmans or chants are to be sung in all their details—prolongation, repetition, interpretation of syllables etc. All these are fully given in song books, four in number, belonging to this Veda.

SĀMAVEDASAṂHITĀ AND GĀNA.

The Sāmaveda Saṃhitā consists of two main parts—the Pūrvark and the Uttarark. The Verses of the Pūrvark are classified under five sub-divisions :—

(1) Āgneya—treating of the God of fire.

(2) Aindra—treating of Indra, the God of rain.

This includes the portions subsequent to the Āgneya, viz., Bahusāmin, the Ekasāmin, the Bṛhatī, the Triṣṭup, the Anuṣṭup and the Indrapuccha.

(3) Pavamāna—treating of the God of wind.

(4) Āruṇa— (5) Śukrīya—	Of the supreme God these verses were proclaimed to the world by Aruṇa the God of Dawn and by Śukra, the precepter of the Asuras respectively (See Nos. 473 to 476).

The Book of sāmans or chants belonging to the Pūrvark is called Prakṛti while that of the Uttarark is called Ūha and Ūhya otherwise known as Rahasya (see Nos. 477-480). The relation between Pūrvark and Uttarark consists in the fact that every first ṛk of Uttarark is found in Pūrvark and these are chanted in various ways in the Sāmans, so occurring in the Prakṛti. Hence the Sāmans of the Pūrvark are called Prakṛti (see Nos. 482 and 483). The Ūha contains those ṛks found in Āgneya, Aindra and Pavamāna of the Pūrvark while the ṛks of Ūhya or Rahasya are taken from the Āruṇa and the Śukrīya. At the end of the Pūrvark comes the Mahānāmnī otherwise known as Śakvarī which is said by some as a part of the Pūrvark and by others as a separate work (See Nos. 482 and 183).

The Uttarark contains twenty-one Adhyāyas (See No. 477). The Sāmans of Ūha and Rahasya are each divided into the following sections, according to their subject-matter :

(1) दशरात्रः ॥ (4) अहीनः ॥

(2) संवत्सरः ॥ (5) सत्रम् ॥

(3) एकाहः ॥ (6) प्रायश्चित्तम् ॥

(7) क्षुद्रः ॥

(See Serial Nos. 488—492)

Regarding the various editions and translations of this Saṃhitā, Dr. Burnell observes the following on page 10 of his catalogue:—

"The Saṃhitā of the Sāmaveda has been edited in the Oriental Translation Fund Series, in 1843, and translated (in the

same Series) by Dr. Stevenson, a Scotch Chaplain at Bombay; next in the masterly edition and translation (in German) by Professor Benfey (1848). A part has been printed in the Pratna Karmanandinī (a journal published at Benares) and a new edition, including the Gānas and Sāyaṇa's commentary, is published in five volumes in the Bibliotheca Indica, by Satyavrata Sāmāśramin (1874-78)". The whole of Saṃhitā text with accents was printed at Benares and at Ajmere. The whole of Sāmavedasaṃhitā was translated into English by Ralph T. H. Griffith and it was printed at Benares in India.

YAJUR-VEDASAṂHITĀ.

This Saṃhitā is partly in prose and partly in poetry and is later in origin than the other two Saṃhitās. It contains two main branches, the Black and the White. Each of these two has got many Śākhās, important of which are Taittirīya, Maitrāyaṇīya and Kāṭhaka of the Black Yajurveda and Kāṇva and Mādhyandina of the White Yajurveda. Of the various Śākhās or recensions belonging to the Black Yajurveda, the Taittirīya Śākhā is widely known to-day.

The Taittirīya Śākhā of the Black Yajurveda Saṃhitā (Nos. 503-577) explains in general all the duties of the Adhvaryu class of priests who are mainly responsible for the performance of all vedic sacrifices, as the last foot of the ṛk explains— 'यज्ञस्य मात्रां वि मिमीत उ त्वः' । It is he (the Adhvaryu) who shapes the body of the sacrifice and none else.

TAITTIRĪYASAṂHITĀ— ITS VARIOUS EDITIONS.

The whole of Taittirīyasaṃhitā was published in Roman

characters by Weber in Indische Studien Vol. XI and XII, 1871-72 and the Saṃhitā text with Sāyaṇa's commentary in Devanāgarī character by the Asiatic Society. To-day a beautiful and more or less reliable edition of the Saṃhitā, the pada-text and Sāyaṇa's commentary is available in the Anandāśrama Press, Poona, in India. An edition of the English translation of the Taittirīya Saṃhitā with a running commentary by A. B Kieth is also available.

ATHARVAVEDASAMHITĀ.

In quite contrast to the three vedas—the Trayī Vidyā—the Atharvaveda is as a whole, as Prof. Macdonell says 'a heterogenous collection of spells'. Its chief teaching is Sorcery—Abhicāra etc., that is mainly directed against cruel elements in nature, such as contagious diseases, noxious animals, demons and wizards, foes and such other hostile agencies. But it contains many auspicious things as well, such as charms to secure happiness in family and village life etc. Luck of high prosperity, good health and gambling are some of the topics that this Veda indulges in.

Though this Veda is said to be later in origin, it speaks of many practices very old in India.

Owing probably to the inauspicious and undesirable things that this Veda gives expression to, it has once for all lost its wide popularity and renown. Though Vasiṣṭha, Patañjali and some other Indian sages have been said to have belonged to this Veda and completely studied it, its importance from the point of religion, has always been on the wane. Consequently to-day we hardly come across any student who studies this Veda as 'Svaśākhā' under a well-qualified teacher though it is reported that some stray followers of this school are still in existence in Upper India.

This Veda contains two main śākhās or recensions—Śaunakīya and Paippalāda. Only the text of the Śaunakīya recension is available here (See Ms. Nos. 594—596). This was published by Roth and Whitney at Berlin in 1856 and also by S. P. Pandit in the Bombay Sanskrit Series, along with Sāyaṇa's commentary. An English Translation of this Saṃhitā by R. T. H. Griffith appeared in 2 volumes at Benares.

SAMHITĀBHĀṢYAS.

(a) Ṛgvedasaṃhitā is said to have been commented by a host of authors dating from the time of Yāska; but the only extant commentary available now is that of Sāyaṇācārya (Nos. 597—650). His famous commentary on all the four Vedas is called Vedārthaprakāśa and in it he mostly follows Yāska in the matter of word-etymology. His explanation of the three Vedas—trayī—as a whole is ritualistic in tone.

Sāyaṇācārya is well-known to all students of Sanskrit literature as the great commentator of the four Vedas. His name is always associated with his brother, Mādhavācārya, the famous minister of Bukkaṇa of Vijayanagar. It is believed that Sāyaṇa wrote his Vedārthaprakāśa at the instance of his brother, Mādhava. Hence we have Colophons 'सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे' etc. His father is Māyaṇa and mother is Srīmatī as evidenced from the verse in Parāśaramādhavīya—

श्रीमती जननी यस्य सुकीर्तिर्मायणः पिता । etc.

This bhāṣya has been fully edited by Prof. Max Muller at Oxford, though the first chapter alone by Dr. Roer in Bibliotheca Indica is also available. A Bombay edition of the whole Bhāṣya is also available.

No. 651 with the title 'ऋगर्थरत्नमाला' has for many days been an object of great confusion to us. On the very face of it, it is taken to be a commentary on Ṛgveda, interpreting the Ṛks in the light of the glorification of the deity of Nārāyaṇa. Dr. Burnell's suggestion (quoted under No. 651) on that Ms. has added much to the confusion. Evidently the author of the work is neither Ānarthamuni as given in the Ms., nor Mahīdhara as suggested by Dr. Burnell. It is purely a production of a recent Madhva author basing his work on Ānandatīrthā's Ṛg-bhāṣya and Jayatīrtha's Ṛg-bhāṣyaṭīkā. The author Ānarthamuni mentioned in the work is none other than Ānandatīrthamuni. The scribe has carelessly omitted the two letters 'न्द्+ती' in the word Ānandatīrtha (आन[न्दती]र्थमुनिः) [See Nos. 1843-1856 for Ānandatīrtha's Ṛgbhāṣya and Ṭīkākāra's (Jayatīrtha's) Ṛg-bhāṣyaṭīkā].

(b) Sāmavedasaṃhitā is commented by Bharatasvāmin. His commentary on the Pūrvārcika only is available in Ms. Whether he has commented on the Uttarārcika is not known. Of the extant commentaries on Sāmavedasaṃhitā, his is the oldest. His date is more or less fixed to be the latter half of the thirteenth century when one Rāma or Rāmanātha of Hosala dynasty reigned at Devagiri (1272-1310). Bharatasvāmin was an inhabitant of Srirangapatam in Mysore and was the son of Nārāyaṇa and Yajñadā.

[See the introductory verses and Burnell's account of the author under No 654].

For the Uttarārcika of the Sāma Veda Saṃhitā, Sāyaṇa's Commentary is available, an incomplete Ms. of which is found in

this Library. (See No 656). This bhāṣya was printed fully in the Bibliotheca Indica Series.

(c) Of the commentaries of Black Yajurveda Saṃhitā, those of Bhaṭṭabhāskaramiśra and Sāyaṇācārya are completely available here.

The former is now edited in the Mysore Government Series while the latter is printed in the Poona Ānadāśrama Series, with Saṃhitā text, Padapāṭha and commentary.

Of these two commentators, Bhaṭṭabhāskaramiśra and Sāyaṇācārya, who flourished first is a question of controversy. Dr. Sama-Sastri, the Curator of the Mysore Government Library discusses the question in detail in his Sanskrit Preface to the edition of Taittirīyabrāhmaṇa and arrives at the conclusion that Bhaṭṭabhāskara is posterior to Sāyaṇa. He bases his main argument on a particular reading of Bhaṭṭabhāskara's autobiographical verse—

एष निष्पावके शाके कुशिकान्वयजन्मना ।
भट्टभास्करमिश्रेण ज्ञानयज्ञः प्रकीर्तितः ॥

He also cites many parallel passages from Sāyaṇa and Bhaṭṭabhāskara to prove that Bhaṭṭabhāskara is subsequent to Sāyaṇa. But the late Mr. Seshagiri Sastri M. A., discussed this point in detail on Pages 1-4 of 'Report on a Search for Sanskrit and Tamil Mss. for the year 1893-94' and arrived at a different conclusion. The extract of the same is given here for the advantage of the readers :

"According to tradition the author of the commentary on the Yajurveda (Bhāṭṭabhāskara) is said to have lived about 950 A. C. I hear that Bhaṭṭabhāskara has written commentaries on Ṛg-veda and Sāmaveda. Dr. Burnell quotes in his catalogue of Tanjore

Library the following stanza, from which he infers that Bhaṭṭa-bhāskara was a Telugu man.

एष निष्पावके शाके कुशिकान्वयजन्मना ।
भट्टभास्करमिश्रेण ज्ञानयज्ञः प्रकीर्तितः ॥

The words 'निष्पावके शाके' added to his name will make it Anumula Bhaṭṭabhāskara, Anumula meaning in Telugu of the plant Phaseolus Radiatus, a family name in the Telugu country added to many proper names. Some Pandits suspect that the stanza gives the date of the composition of the Bhāṣya of Bhaṭṭa-bhāskara and interpret 'निष्पावके शाके' as in the Śaka year 1410 which is equal to 1489 A. D. This date is inconsistent as Bhaṭṭa-bhāskara is quoted by Mādhava, [See verses 80 and 81 in canto 15 of Mādhava's Śaṅkaradigvijaya] who flourished about the middle of the 14th century. I would suggest the following correction which will make the verse yield a proper meaning consistent with the known chronological datum. If we change व into प, the word will read निष्पापके whose arithmetical value will be 1110 and निष्पापके शाके will mean in the Śaka year 1110, i.e. 1189 A. D. This date roughly approaches the age which is already assigned to Bhaṭṭa-bhāskara by tradition, viz., 950 A. D. Unless such a correction is made, the stanza becomes unmeaning ; for what is meant by saying that Bhaṭṭabhāskara composed the Bhāṣya in the plant phaseolus radiatus? This is the literal meaning and this cannot indicate that Bhaṭṭa Bhāskara was surnamed Anumula. What is gained by adding the information that the family name of Bhaṭṭabhāskara was Anumula? While the word निष्पावक is sufficient to indicate 'Phaseolus radiatus', why should the word शाक be added? Dr

Burnell's meaning is far-fetched and unwarranted by the syntactical position and construction of the words निष्पावके शाके. The only possible and consistent meaning seems to be what I have suggested."

In the Black Yajurvedasaṃhitā the Rudrapraśna (1-11 Anuvakas in the fifth Praśna in the Fourth Kāṇḍa) is commented by a host of authors. Besides the two famous commentaries of Bhaṭṭabhāskaramiśra and Sāyaṇācārya, the commentary of Ahobala in verses (No. 686) is worth the readers' attention. Some three or more commentaries on Rudra (Nos. 680-685) are found in this Library but without authors' name. No. 684 gives the author as Vidyāraṇya but evidently it is only an abridgment of Bhaṭṭabhāskara's commentary.

Here ends the First Volume of the Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts.

The Second Volume of the Catalogue begins with the notices of Mss. on Brāhmaṇas.

BRĀHMAṆAS.

Brāhmaṇas are prose-treatises on rituals, later in origin to Saṃhitās. They are full of sacrificial injunctions (vidhis) supplemented by critical narrations (Arthavādas).

(a) AITAREYABRĀHMAṆA AND ITS BHĀṢYA.

Aitareyabrāhmaṇa is one of the most important Brāhmaṇas of Ṛg-veda. This is sometimes called Bahvṛcabrāhmaṇa. This consists of eight Pañcikās or pentads, each having five Adhyāyas, thus composed of forty chapters or Adhyāyas in total.

The last ten Adhyāyas are, as supposed by some, later additions or interpolations.

The name Aitareya to this Brāhmaṇa literally means 'belonging to another'—(इतरस्य+इदम्). But it is supposed that the word is the name of the Seer who has composed or compiled this work. To this effect in support of the etymology and belief, a story is narrated in the following way:—"There was a sage who had many wives and one of them was named Itarā. She had a son called Mahīdāsa. The father did not at all care for Mahīdāsa and he loved only the other sons. At a sacrifice he allowed all his sons except Mahīdāsa to sit on his lap. Quite vexed at this dishonour done to her son, Itarā prayed to the Goddess of Earth, who appeared at once and offered a Divine Throne to Mahīdāsa and seated him there. Enlightened and inspired by the boon of Earth, he composed a Brāhmaṇa and an Āraṇyaka, which are afterwards known by the names of Aitareyabrāhmaṇa and Aitareyāraṇyaka".

The Aitareyabrāhmaṇa belongs to the Śākala recension of Ṛg-veda just as the Śāṅkhāyana or Kauṣītaki Brāhmaṇa does to the Bāṣkala recension. They treat, however, of the same subject but hold different, sometimes diametrically opposite, views.

THE CONTENTS OF AITAREYABRĀHMAṆA.

Adhyāyas 1-13 treat of the duties of the Hotṛ priest in the Agniṣṭoma sacrifice, since the whole of Ṛg-veda is said to have belonged to the Hotṛ priest, that is, the Ṛg-veda as a whole explains all the duties to be performed by the Hotṛ priest in a sacrifice.

Adhyāya 14 explains the term Agniṣṭoma with all its significance, and other matters connected with it.

Adhyāyas 15-17 describe the other Saṃsthās such as Ukthya, Ṣoḍaśi, Atirātra and so on.

Adhyāya 18 contains the rules of the Hotṛ priests in a sacrifice.

Adhyāyas 19-24 explain the duties of the Hotṛ Varga at the twelve minor sacrifices.

Adhyāya 25 treats of the expiatory ceremonies to be performed by the sacrificer Yajamāna, the time of performing the Agniṣṭoma sacrifice and the duties of Brahman.

Adhyāyas 26-30 explain the duties of the Grāvastut, Subrahmaṇya, and the six minor priests at the soma sacrifice.

Adhyāyas 31-40 treat of the sacrifices to be performed by a Kṣatriya and the mutual relation of the Brāhmaṇas and the Kṣatriyas. This Brāhmaṇa refers to Kauṣītaka and Paiṅgya in a passage occuring in the last chapters; but as the last ten chapters are considered to be interpolations, this Brāhmaṇa is more ancient than the other.

This Brāhmaṇa was edited by Dr. Haug with an English translation in 1863 and the text with Sāyaṇa's commentary, was edited in the Bibliotheca Indica by Rājendralāl Mitra and Satyavratasāmāśramin. Th. Aufrecht edited the text in the Roman character with extracts from the commentary of Sāyaṇa in 1879. Both the text and commentary have been edited and published in two Volumes in the Ānandāśrama Series, Poona. An English translation of this Brāhmaṇa by A. B. Kieth is also available now.

(b) SĀMAVEDABRĀHMAṆAS AND THEIR BHĀṢYAS.

There are two important divisions of Sāmaveda Brāhmaṇa

—Talavakāra and Tāṇḍya. The Talavakāra consists of five books —the first three dealing with various parts of the sacrificial ceremonials. The fourth book is the Upaniṣad Brāhmaṇa which contains also the brief but important Kenopaniṣad. Book V constitutes the Ārṣeyabrāhmaṇa (No. 785).

The Tāṇḍya Brāhmaṇa otherwise known as Pañca Viṃsa or Prauḍha Brāhmaṇa consists of 25 books (see Nos. 775-779). It is purely concerned with Soma sacrifices. The paper Mss. of this Brāhmaṇa in this Library collected from North India divide the work uniformly into five Pañcikās, each Pañcikā being subdivided into five Prapāṭhakas while the Palm leaf Mss. collected from South India divide the text according to the division of the subject, along with a division into Adhyāyas and Khaṇḍas. Ṣaḍviṃsabrāhmaṇa, though an independent Brāhmaṇa is a supplement to this Pañca-Viṃsa brāhmaṇa of which it forms the 26th part (see Nos. 780 and 781).

To the Talavakāra school belong many other Brāhmaṇas (1) Sāmavidhānabrāhmaṇa—a treatise on the employment of chants for all kinds of superstitious purposes (Nos. 782 and 783); (2) the Devatādhyāyabrāhmaṇa contains some statements about the duties of the various chants of Sāma Veda (Nos. 786 and 787); (3) Saṃhitopaniṣad is just similar to the third Adhyāya of the Aitareyāraṇyaka, treating the way in which the Veda should be recited (Nos. 789 and 790); (4) the Vaṃśabrāhmaṇa furnishes a geneology of the teachers of the Sāma Veda (Nos. 791 and 792); (5) Mantra Brāhmaṇa otherwise known as Chāṇdogyabrāhmaṇa consists of ten parts of which the first two constitute the Mantrapāṭha and the last eight form the well-known Chāṇdogyopaniṣad. Of the

first two parts of this Brāhmaṇa only the Prapadamantra—the fifth Mantra of the fourth Khaṇḍa of the second part—is available in this Library (See No. 788).

EDITIONS OF SĀMAVEDABRĀHMAṆAS.

The Tāṇḍya Brāhmaṇa or Mahābrāhmaṇa was edited with Sāyaṇa's commentary in the Bibliotheca Indica (1869-74), by Ānandacandra Vedāntavāgīśa. Only the last section of Ṣaḍviṃśabrāhmaṇa namely the Adbhuta-Brāhmaṇa was edited and translated by Dr. Weber in his 'Zwei Vedische Texte übero Omina und Portenta' (4th Berlin, 1859). Another edition of the Ṣaḍviṃśabrāhmaṇa by Kurt Klemn with examples from Sāyaṇa's commentary is also available. The Sāma Vidhāna brāhmaṇa was edited together with Sāyaṇa's commentary by Dr. Burnell (London 1873) and also by Satyavratasāmāśramin. The Devatādhyāya was edited with Sāyaṇa's commentary by Dr. Burnell (1873). The Vaṃśabrāhmaṇa proper was edited and translated by Dr. Weber in Indische Studien IV 371-386 and published with Sāyaṇa's commentary by Dr. Burnell (Mangalore, 1873). The Saṃhitopaniṣad also was edited by Dr. Burnell together with commentary, in 1897. Both recensions of Ārṣeyabrāhmaṇa, Kauthuma and Jaiminīya were edited by Dr. Burnell together with extracts from Sāyaṇa's commentary in 1876 and in 1877 respectively.

(c) YAJURVEDA BRĀHMAṆAS AND THEIR BHĀṢYAS.

The Black Yajur-veda Brāhmaṇa otherwise known as Pārāyata and Pārakṣudra is divided mainly into three Aṣṭakas (see Nos. 793 to 817). There is difference of opinion as to whether Taittirīya Kāṭhaka (1-3 Praśnas) (Nos. 808-815) forms the last

part of the Taittirīya Brāhmaṇa. See Subject under No. 808. The same was edited together with the commentary of Sāyaṇa in the Bibliotheca Indica by Rājendralāl Mitra. Another edition of the above Brāhmaṇa together with Bhaṭṭabhāskarabhāṣya appeared in four volumes in the Oriental Library Publication Sanskrit Series, Mysore.

(d) WHITE YAJURVEDABRĀHMAṆA.

Śatapatha Brāhmaṇa is the important Brāhmaṇa of the White Yajurveda and it is said to be by modern scholars as important as the Ṛg-Veda in as much as it furnishes many historical, geographical and cultural data about Ancient India. It perhaps marks the latest development of Brāhmaṇas since it contains many purāṇic legends. Its style also favours its later origin.

Its text has come down in two recensions, Kaṇva and Mādhyandina. The former is incompletely found in our Library (see No. 818). It was edited by Prof. Eggeling. The Maṇḍala Brāhmaṇa (Nos. 819-821) is only a part of this Śatapatha Brāhmaṇa.

(e) ATHARVAVEDABRĀHMAṆA.

The only Brāhmaṇa of Atharva Veda found in this Library is Gopatha Brāhmaṇa. It is a compilation of varied information gathered from other Brāhmaṇas—Śatapatha, Maitrāyaṇīya Taittirīya etc.

ĀRAṆYAKAS.

Āraṇyakas or forest books (generally studied in forest only) form the transition between Brāhmaṇas and Upaniṣads.

(a) AITAREYĀRAṆYAKA.

Aitareyāraṇyaka belonging to Ṛg-Veda consists of five Āraṇ-

yakas and it is ascribed to Āśvalāyana. The last four chapters of the Second Āraṇyaka in this book are designated Aitareyopaniṣad. The same were reprinted in the Ānandāśrama Series, Poona. Mr. A. B. Kieth has edited this Āraṇyaka with an introduction, English translation, notes and indices.

(b) BLACK YAJURVEDĀRAṆYAKA.

This work has come down to us in two important recensions, the North and the South. This work together with Sāyaṇa's commentary was edited in Bibliotheca Indica by Rājendralāl Mitra. The same with the commentary of Bhaṭṭabhāskara Miśra (of which an incomplete version is found here—see Nos. 893 & 894) is also available in print.

(c) MANTRAPRAŚNA.

Mantrapraśna otherwise known as Ekāgnikāṇḍa consists of two praśnas and it is a collection of Mantras used in the duties of a Dvija householder. These Mantras are studied in toto in two separate Praśnas (25th and 26th Praśnas) by Āpastamba in his extant work of Kalpasūtras. This work together with Haradatta's commentary was printed in Grantha Script in Kumbhakonam.

UPANIṢADS.

After the above, the Upaniṣads are dealt with in detail. For purposes of convenience, the Upaniṣads have been broadly classified into four main divisions. Firstly the Upaniṣads belonging to the Ṛg-Veda are noticed; then follow those belonging to the Sāmaveda, next those belonging to the Black Yajur-veda and White Yajur-veda and lastly those belonging to the Atharvaveda. Under each group, the Upaniṣads belonging to each Veda have been arranged alphabetically. In the end, a few miscellaneous

Upaniṣads, not classified as belonging to any specific Veda in the Muktikopaniṣad are also noticed.

Here ends Volume Second of the Descriptive Catalogue.

VEDĀṄGAS AND VEDALAKṢAṆAS.

In Vedāṅga Mss. No. 1700 Nighaṇṭubhāṣya, a commentary on Yāska's Nighaṇṭu, by Devarāja Yajvan edited for second time by Jīvānanda Vidyāsāgar in Calcutta, is very important since it gives variations in readings—readings good and suggestive in many cases. It is much more important from the historical standpoint as it records how in India Sanskrit Mss. were very dear and with what care and anxiety they were preserved by our ancestors and how these Mss. were badly handled and incorrectly copied down by some scribes who were not at all fit for their profession.

Next important Ms. on Vedāṅgas is Bhāskararāya's Vaidikakośa with Nārāyaṇayajvan's commentary (Nos. 1720 and 21). It divides the whole group of words into two main Kāṇḍas—Nānāpadakāṇḍa and Ekapadakāṇḍa. Both the text and the commentary are not yet printed so far.

There are many useful treatises on Vedalakṣaṇa section. There are found three or four versions of Śaunaka's Ṛg-Vidhāna which would be highly useful in preparing a critical edition. There is Bṛhad Ṛg-Vidhāna (No. 1727) ; there are Jyeṣṭha and Kaniṣṭha Ṛg-Vidhānas (Nos. 1729 & 1731), of which the Kaniṣṭha is now available in print in Bombay. The Ṛg-Vidhāna text was edited with notes and a detailed introduction by Rudolf Meyer.

There are three commentaries on Ṛg-Veda Prātiśākhya of which one (No. 1738) is yet to be identified. Between the

other two, the former is attributed to Viṣṇumitra and the latter to Uvaṭa. Between these two authors some confusion prevails. The Madras Catalogue emphasises that the work of Viṣṇumitra is a gloss on Uvaṭa's commentary on Ṛk-prātiśākhya. Dr. Burnell's observation also does not clear off the confusion. Evidently both are commentators on different portions of the same Ṛg-Veda Prātiśākhya. (See Remarks on Nos. 1733 & 1735).

The Ṛg-Veda Prātiśākhya was translated by F. Max Muller in 1869 and an edition of both the Sanskrit text and translation is now available. The same with Uvaṭa's commentary was edited by Dr. Maṅgal Deva Śāstrī.

Next come Ṛg-Vedasarvānukramaṇī and its commentaries. The only extant commentary is that of Ṣaḍguruśiṣya (No. 1940). Its importance as a guide to Vedas for Vedic students cannot be over-estimated. Its main importance is assured from the fact that it records fully and releventtly also how the Vedas have been handed down from one Ācārya to another; in this connection the names of Śaunaka, Āśvalāyana and Kātyāyana are specially mentioned.

Again, Ṣaḍguruśiṣya's monumental work called Vedārthadīpikā gives the accurate date of its completion by the author in Kalidina as the following verse states:

वेदार्थदीपिका नाम षड्गुरूणां प्रसादतः ।
खगोन्त्यामे(न्मे)षमापेति कल्यहोग(ह्गे)णने सति ॥

The Kalidina is given in symbolic language:—
'खगोन्त्यान्मेषमाप' which when put in numbers comes to 15,65,132 (ख=2 गो=3 न्त्या=1 मे=5 ष=6 मा=5 प=1). This number is descrip-

tively given by the author himself in the succeeding verse—

'लक्षाणि पञ्चदश वै पञ्चषष्टिसहस्रकम् ।
द्वात्रिंशच्च शतञ्चेति दिनवाक्यार्थ ईरितः ॥'

This Kalidina 15,65,132 when reduced to years, months and days according to the English calculation comes to 4285 years 1 month and 6 days or Sunday 22nd May, 1188 A. D., when the author had finished this work. From this it can be definitely said that the author Ṣaḍguruśiṣya flourished during *the latter half of the twelfth century.*

Kātyāyana's Sarvānukramaṇī with extracts from Ṣaḍguruśiṣya's commentary—Vedārthadīpikā, was edited with critical notes and appendices by Professor A. A. Macdonell, M.A., PH.D.

Caraṇavyūha by Śaunaka is another important work in this section. Its importance also as a guide to the Vedas is clear in that it expressly gives the various recensions or schools of the four Vedas. The Mss. of Caraṇavyūha catalogued here belong to two different sets the important differences of which Dr. Burnell has taken pain to give in his 'Classified Index'. See Remarks on No. 1763. These Mss., however, abound in scriptorial errors; yet these would be very valuable for a critical edition of this work.

Here ends Volume Three of the Descriptive Catalogue.

V

LIST OF IMPORTANT ABBREVIATIONS.

1. J. L. Collection=Jambunātha Bhaṭṭa Lāṇḍagai Collection.
2. S. K. Collection=Seturāma Rao Kagalkar Colleccion
3. P. A. Collection=Pataṅga Avadhūta Collection.
4. T. S. Collection=Tyāgarāja Svāmi Collection.
5. S. S. Collection=Subrahmaṇya Śāstri Collection.
6. N. S. Collection=Nīlakaṇṭha Śāstri Collection.
7. D. S. T. Collection=Deva Śaṅkara Tawker Collection.
8. G. K. D. Collection=Gopāla Kṛṣṇa Devalekar Collection.
9. P. S. S. Collection=Peshwa S. Subrahmaṇya Rau Collection.
10. K. M. Collection=Kṛṣṇāji Mehta Collection.

[ ]=The Right-angular brackets indicate the suggestion of the removal of the letters therein.

( )=The Circular brackets indicate sometimes the suggestion of correct reading and sometimes the supply of omitted portions at the beginning and end of incomplete Mss.

*=Stars indicate the continuity of the text in the manuscript.

...=Mere dots indicate the omission of the text in question.

THE SCHEME OF TRANSLITERATION.

The System of Transliteration adopted in this Descriptive Catalogue is, as follows:—

अ — a	ग — ga	न — na
आ — ā	घ — gha	प — pa
इ — i	ङ — ṅa	फ — pha
ई — ī	च — ca	ब — ba
उ — u	छ — cha	भ — bha
ऊ — ū	ज — ja	म — ma
ऋ — ṛ	झ — jha	य — ya
ॠ — ṝ	ञ — ña	र — ra
ऌ — ḷ	ट — ṭa	ल — la
ए — e	ठ — ṭha	व — va
ऐ — ai	ड — ḍa	श — śa
ओ — o	ढ — ḍha	ष — ṣa
औ — au	ण — ṇa	स — sa
ं — ṃ	त — ta	ह — ha
ः — ḥ	थ — tha	ळ — ḷa
क — ka	द — da	ழ — ḻa
ख — kha	ध — dha	

॥ उपनिषद्भाष्यम् ॥

१. अद्वैतम् ॥

UPANIṢAD-BHĀṢYA.

1. ADVAITA.

A

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE

TANJORE MAHĀRĀJA SERFOJI'S

SARASVATĪ MAHĀL LIBRARY.

॥ अथर्वशिखोपनिषद्दीपिका ॥

1427. ATHARVAŚIKHOPANIṢADDĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 153. Substance—Paper. Size—10¾ × 4¾ inches. Sheets—6. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—140. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

श्रीशिवाय नमः ॥

व्याख्याऽथर्वशिखानाम्न्याः श्रुतेः क्लेशविनाशिनी ।
क्रियते ब्रह्मबोधार्थं तया शुद्ध्यतु मे मनः ॥ १ ॥

ब्रह्मविद्याप्राप्त्यर्थं तपोविद्यासम्पन्नैरपि गुरुशुश्रूषादि करणीयमित्येतदर्थं प्रथमत आख्यायिकामवतारयति ॥ अथ अधिकारसंपत्त्य- नन्तरं ह किल एवं वक्ष्यमाणमाथर्वणं पैप्पलादः पिप्पलं कर्मफलं तदत्तीति पिप्पलादः

स्वयमुद्यमशून्यः पुराकृतकर्मवशात्प्राप्तान्नोदकादिना शरीरधारक इत्यर्थः । स एव पैप्पलादः तदपत्यं वा(ऽ)ङ्गिराः अङ्गानां रसः प्राणमात्मत्वेन जानाति अङ्गिराः । सनत्कुमारश्च सनत्प्रार्थितमात्मानमपि यच्छन् कुत्सितं कामक्रोधादिकं मारयतीति— सनत्कुमारः । चशब्दादन्योऽपि तदनुगता नारदाद्या अथर्वाणं अथर्वनामधेयं उवाच उक्तवान् ॥

End:

उक्तमर्थमुपसंहरति । परः उत्कृष्टः ईशो वा ईश इव ईश्वर एवेत्यर्थः । शिवः मङ्गलः एकः देशकालवस्तुपरिच्छेदशून्यः ध्येयः ध्यानयोग्यः शिवङ्करः मङ्गलकरः सर्वं निखिलं अन्यत् शिवव्यतिरिक्तं परित्यज्य स्पष्टं समाप्ता समाप्तिं गता अथर्वशिखा अथर्ववेदे शिखेव सारभूता उपनिषत् अथर्वशिखा । एतामथर्वशिखामधीत्य पाठतोऽर्थतश्च स्वाधीनं कृत्वा द्विजः त्रैवर्णिकः गर्भवासात् गर्भवासमूलादज्ञानात् विमुक्तः आत्मज्ञानेनापगताज्ञानो जीवन्विमुच्यते । देहपाते सर्वथा संस्कारहीनत्वेन मुक्तो भवति । इति(ः) उपनिषदर्थसमाप्त्यर्थः ॥ उपनिषत्प्रतिपाद्यमर्थं समाप्तौ दर्शयति— ॐ ॥ ॐकारः । सत्यं अबाधितरूपं जगतो नन्व(त्व)न्यत् ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य श्री शङ्करानन्द भगवतः कृतिरथर्वशिखोपनिषद्दीपिका सम्पूर्णा ॥

श्री विश्वाधिकाय परब्रह्मणे शिवाय नमः ॥

शुभकृन्नभो वलक्षद्वादश्यां चेन्दौ वृकोपनामक महादेवेन व्यलेखि ॥

Subject: Atharvaśikhopaniṣad dīpikā—an independent commentary on Atharvaśikhopaniṣad, according to the Advaita system of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is old and is an good condition. The author of this commentary is Śaṅkarānanda. His guru is Ānandātma Pūjyapāda. He is always surnamed as Śaṅkarānanda bhagavatpāda. See colophons on Nos. 1433, 1434 & 1436. His commentaries on this and on other Upaniṣads are based on the bhāṣyas of Śrī Śaṅkarācārya. The scribe's name is given as Vṛka Mahādeva.

॥ अथर्वशिखोपनिषद्दीपिका ॥

1428. ATHARVAŚIKHOPANIṢADDĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 q. Page 28. Left column. Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1¾ inches. Sheets—3 (65 to 67). Lines—11 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—130. Author—Śaṅkarānanda. Incomplete.

Beginning:

"अथ हैनं पैप्पलादो(ऽ)ङ्गिराः सनत्कुमारश्चाथर्वणमुवाच"। सनत्कुमारश्च—सनत्प्रार्थितमात्मानमपि यच्छन्॰—Same as No. 1427.

End:

द्विजः त्रैवर्णिकः गर्भवासात् गर्भवासमूलादज्ञानाद्विमुक्तः । आत्मज्ञानेन.... ॥

Colophon: Nil.

Subject—Same as No. 1427.

Remarks:— The Ms. is in good condition.

This Ms. contains the following works:—

1 कठवल्ल्युपनिषद्दीपिका ॥ 3 माण्डूक्योपनिषद्दीपिका ॥

2 ईशावास्योपनिषद्दीपिका ॥ 4 प्रश्नोपनिषद्दीपिका ॥

5 केनोपनिषद्दीपिका ॥
6 जाबालोपनिषद्दीपिका ॥
7 आरुणिकोपनिषद्दीपिका ॥
8 ऐतरेयोपनिषद्दीपिका ॥
9 गर्भोपनिषद्दीपिका ॥
10 कैवल्योपनिषद्दीपिका ॥
11 ब्रह्मोपनिषद्दीपिका ॥
12 हंसोपनिषद्दीपिका ॥
13 अमृतनादोपनिषद्दीपिका ॥
14 अमृतबिन्दूपनिषद्दीपिका ॥
15 अथर्वशिर उपनिषद्दीपिका ॥
16 अथर्वशिखोपनिषद्दीपिका ॥
17 नारायणोपनिषद्दीपिका ॥

॥ अथर्वशिखोपनिषद्दीपिका ॥

1429. ATHARVAŚIKHOPANIṢADDĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 f. Substance—Paper. Size—11⅝ × 5⅛ inches. Sheets—4 (41-44). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—Nārāyaṇāśramin. Complete.

Beginning:

एषाथर्वशिखा नाम शिर ऊर्ध्वं शिखोचिता ।
द्विषडासप्तमीमुण्डात्प्रणवार्थनिरूपिणी ॥

सर्वार्थसिद्धिदं शिवमाराध्य विधूतविघ्नशतो भगवन्महेश्वरपूजनेन विधूताखिलकिल्बिषो देशिकः क्षुरिकोक्तमार्गेण साधितयमादिप्रत्याहारान्तयोगाङ्गो धारणापूर्वकं ध्यानपथमारुरुक्षुः सबीजयोगे मन्त्रस्याङ्गत्वात्सर्वमन्त्रशिरोमणिं प्रणवमवयवशः स्वरूपतश्च निर्णीय ध्याने विनियोक्तुं पुनः प्रकृतं तमेवानुसन्धत्ते । ॐ पिप्पलाद इति । अत्र प्रष्टॄणां त्रित्वमेभ्य इत्यग्रे अनुवादादवसीयते । आख्यायिका तु विद्यास्तुत्यर्था । प्रश्नानाह— किमादाविति । पादौ मुख्यत्वेन च प्रयुक्तं ध्यायते— यत्त-

दिति । व्युत्पत्त्या ध्यानं ध्येयं ध्यायितव्यं ध्यानार्हं च किमित्यर्थः ॥

End:

ईश एव परमो ध्येय इति चतुर्थमुत्तरमुपसंहृतम् । अध्ययनफलमाह— एतामिति । एतां उपनिषदमप्यथर्वशिखासंज्ञां । द्विज इति शूद्रनिरासः । द्विरुक्तिः समाप्त्यर्था । इति शब्दश्च ॥

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां दीपिका(ऽ)थर्वशैखिके ॥

Colophon:

इत्यथर्वशिखोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject: Atharvaśikhopaniṣad dīpikā—an independent commentary on Atharvaśikhopaniṣad, according to the Advaita system of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition, though the sheets are a bit rat-eaten. The author of this commentary is Nārāyaṇāśramin, son of Bhaṭṭaratnākara, grandson of Śrīnātha (See colophon in No. 1554). He is no doubt later than Gauḍapāda, Sri Śaṅkarācārya and Ānanda jñāna or Ānanda giri. (See the beginning of No. 1554). His commentaries on 28 Upaniṣads are based on the Advaita doctrines set up by Gauḍapādācārya and Śrī Śaṅkarācārya.

This Ms. contains the following works:—

1. मुण्डकोपनिषद्दीपिका ॥
2. ब्रह्मविद्योपनिषद्दीपिका ॥
3. क्षुरिकोपनिषद्दीपिका ॥
4. चूलिकोपनिषद्दीपिका ॥
5. अथर्वशिर उपनिषद्दीपिका ॥
6. अथर्वशिखोपनिषद्दीपिका ॥
7. गर्भोपनिषद्दीपिका ॥
8. महोपनिषद्दीपिका ॥
9. ब्रह्मोपनिषद्दीपिका ॥
10. प्राणाग्निहोत्रोपनिषद्दीपिका ॥
11. माण्डूक्योपनिषद्दीपिका ॥

॥ अथर्वशिर उपनिषद्दीपिका ॥

1430. ATHARVAŚIRA UPANIṢADDĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 152. Substance—Paper. Size—10½ × 4½ inches. Sheets—28. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—480. Author—Saṅkarānanda. Complete.

Beginning:

श्रीगुरुभ्यो नमः । श्रीचिदम्बरसभानटाय परस्मै ब्रह्मणे नमः ॥

वक्ष्येऽथर्वशिरोनाम्न्याः श्रुतेर्व्याख्यां पदानुगाम् ।
रुद्रात्मैक्यावगत्यर्थं रुद्रस्तुष्टोऽस्तु नस्तया ॥

विद्याया अतिदुर्लभत्वप्रदर्शनार्थमाख्यायिकामवतारयति । देवाः । इन्द्राग्निवायुप्रभृतयो रुद्रजिज्ञासवः । ह किल । वै प्रसिद्धः । स्वर्गं स्वः । सुखस्वरूप आनन्दात्मा गम्यते यस्मिन् लोके स स्वर्गः तं लोकं रुद्रनिवासभूतं ब्रह्मलोकमितीत्यर्थः । अगमन् गतवन्तः । तत्र गत्वा नीललोहितं त्रिलोचनं पिनाकपाणिं चित्रं पुरुषमालोक्य । ते स्वर्गताः देवाः उक्ताः । रुद्रं सर्वदुःखनाशकं । सृष्टिस्थितिविनाशकारणं अपृच्छन् । पृष्टवन्तः ॥

End:

आचक्षुषः यावच्चक्षुर्दर्शनं । पङ्क्तिं अपाङ्क्तेयानां पङ्क्तिं । पुनाति पवित्रीकरोति । इत्यनेन प्रकारेणाह उक्तवान् । भगवान् भूतानामुत्पत्त्यादिज्ञानवान् । अथर्वशिरः अथर्ववेदान्तः । अथर्वशिरः अथर्वशिरः व्याख्यातं । अभ्यास आदरार्थः, उपनिषदर्थपरिसमाप्त्यर्थो वा ।

इदानीं अथर्वशिरोनामनिरुक्तिमाख्यायिकया आह । अथर्वणः कदाचित्कश्चन शापं ददौ । तं शापमाह—अद्य अस्मिन्काले मद्वचनं वज्रं मूर्धानं मस्तकं अस्य विरोधिनः शंसीः अधः पातयेत्यर्थः ।

* * * * *

विद्यां ब्रह्मविद्याफलां वेदाध्ययनादिरूपं अन्नमथो मनो विद्यामन्नमथो मनः मोक्षं अविद्यातत्कार्येभ्यो विमुक्तिं अन्नमथो मनो मोक्षमन्नमथो मनः व्याख्यातं । अभ्यासो वाक्यत्रयेऽप्युपनिषत्समाप्त्यर्थः ! श्रीविद्यामोक्षाणां जनिफलत्वात् पृथग्वाक्यत्रयेणाभ्यासः । तेन प्रार्थना श्रीविद्यामोक्षाणामन्नमनोहीनेन प्राप्तुमशक्यत्वात् एतद्द्वयमेव मुख्यं साधनमिति दर्शयितुं प्रतिवाक्यमन्नमनसोः प्रार्थनम् ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दपूज्यपादशिष्यस्य श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृतिरथर्वशिरो(र उ)पनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

ॐ तत्सत् । श्रीचित्सभेशार्पणमस्तु ।

करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥

Subject: Atharva Śira Upaniṣad dīpikā—a commentary on Atharva Śira Upaniṣad, according to the Advaita system of Philosophy. 1-6 Sections.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. In this Ms. the pratīkas taken from the Atharva Śira Upaniṣad for interpretation prefectly agree with the upaniṣad text described in No. 1290.

॥ अथर्वशिर उपनिषद्दीपिका ॥

1431. ATHARVAŚIRA UPANIṢADDĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 p. Page 28. Right column. Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1¾ inches. Leaves—7 (58-64). Lines—10 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—465. Author—Śaṅkarānanda Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 1430.

End :

मस्तिष्काद्दशमद्वारस्याधस्तात्स्वदितघृताकारो मांसपिण्डो मस्तिष्कः, तस्मात् ऊर्ध्वः ऊर्ध्वं उपरिभागे प्रेरयन् स्वलिङ्गशरीरस्य प्रेरणं करोति; पवमानः प्राणोपासनेन प्राणात्मा(ऽ)थर्वा वायुरूपः। अथ मस्तिष्कादूर्ध्वमागमनानन्तरं शीर्ष्णः मस्तिष्कस्थदशमद्वारात् ऊर्ध्वं प्रेरयन्नित्यनुषज्यते। एवं कृते(ऽ)थर्वणः शिरः पतितं ततः तच्छापपतितमिव अथर्वणः शिरः। स्पष्टं। देवकोशः सर्वदेवा निर्वेदात्मकस्य प्राणस्य.... ॥

Colophon : Nil.

Remarks :—This Ms. breaks off towards the end of the commentary of this Upaniṣad. The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428.

॥ अथर्वशिर उपनिषद्दीपिका ॥

1432. ATHARVAŚIRA UPANIṢADDĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 e. Substance—Paper. Size—11⅝ × 5½ inches. Sheets—10 (32-41). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. **Author—Nārāyaṇāśramin.** Complete.

Beginning :

रुद्राध्यायोथ(ऽ)र्थशिरः सप्तखण्डो ह्यथर्वणः ।
शिरो भित्वा यतो जातं ततोऽथर्वशिरः स्मृतम् ॥

योगमारूढस्य महत्पदमारुरुक्षोर्मुनि(ने)र्देवादिकृतविघ्नसम्भावना अगम्यार्थोपदेशापेक्षा च स्यादतो विघ्ननिवृत्तये उपदेशाय च रुद्रश्रुतिरारभ्यते । किञ्च योगोऽपि तत्प्रसादं विना न सिध्यति ॥

यथा (च) स्मृतिः—

"न सिध्यन्ति महायोगा मदीयाराधनं विना ।
मत्प्रसादविहीनानां मन्निन्दापरचेतसाम् ॥
पशूनां पाशबद्धानां योगः क्लेशाय जायते ।
सन्त्यज्याज्ञां शिवेनोक्तां पूजां सन्त्यज्य मामिकाम् ॥" इति ॥
तत्प्रसादे च निर्विघ्नं सिद्धिरुक्ता ॥
युञ्जानः सततं देवि सर्वलोकमिमं(मयं)शिवम् ।
मद्ध्यानसक्तचित्तस्य तुष्यन्ते सर्वदेवताः ॥
तस्मात्सम्पूज्य युञ्जीत मत्प्रसादेन खेचरीम् ।
अन्यथा क्लिश्यते(ऽ)त्यर्थं न सिद्धिर्जन्मकोटिभिः ॥ इति ॥

अमृतबिन्दौ रुद्राराधनतत्पर इति तदाराधनस्य योगसिद्ध्यङ्गत्वेनोक्तत्वाच्च । अतः सिद्धिमिच्छता रुद्रोऽवश्यं सेव्य इति रुद्रश्रुतिरारभ्यते—ॐ देवा इति ॥

End :

एवमेवानुप्रविशतीति विशेषमपश्यन्सामान्यमेव प्रविशति । तच्च सामान्यरूपं ब्रह्मैव मोक्षं यातीत्यर्थः । यद्वा ए विष्णुर्वः शिवः तयोः समाहारः एवं हरिहरस्वरूपं तदेवानुप्रविशतीति । एर्विष्णुरेः शिवः वो

महेश्वर इति चैकाक्षरनिघण्टुः हरोपाप्त्या हरिप्राप्तिर-विरुद्धैकमूर्तित्वात्तयोरिति । किं तत्सामान्यरूपं यदनुप्र-विशतीत्यपेक्षायामाह —सत्यमिति । ॐकारवाच्यं सत्य-मित्यर्थः । हरिहररूपमप्येतदुभयवाच्यं भवति एकवाक्यं वा ॐकारवाक्यं सत्यमेव साधनान्तरं विनैवानुप्रविश-तीति । द्विरुक्तिः समाप्त्यर्था ॥

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां दीपिका(ऽ)थर्वमस्तके ॥

Colophon :

इत्यथर्वशिर उपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject : Atharva Śira Upaniṣad dīpikā—a commentary on Atharva Śira Upaniṣad, based on the Advaita system of Philosophy.

Remarks :—For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1429. The Ms. is old and is in good condition, though the sheets are here and there rat-eaten.

॥ अमृतनादोपनिषद्दीपिका ॥

1433. AMṚTANĀDOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 n. Page Right column. Substance—Palm leaf. Size—$19\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$—inches. Leaves—5 (50-54). Lines—11 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—270. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

॥ ओं ॥

व्याकरिष्ये(ऽ)हममृतनादोपनिषदं श्रुता(तिं)म् ।
अमृतं ब्रह्म सर्वेषामर्पयन्ति पदे पदे ॥

शास्त्राणि ऋगादीनि नानाशाखाभेदभिन्नानि साङ्ग-वेदोपविद्यानि आत्मैक्यावगतिफलानि अधीत्य अधिगम्य

पाठतो(ऽ)र्थतश्च स्वाधीनानि कृत्वेत्यर्थः । मेधावी श्रुतधारणशक्तिमान् अभ्यस्य च पुनः पुनः स्वाधीनपाठार्थान्यपि संवादाय स्वगुरूणां नियोगे सदा श्रोतृभिस्सह वा स्वशिष्याणामुपदेशार्थं वा भूयो भूयः आवृत्तिं कृत्वा— च शब्दात् संशयविपर्ययनिवृत्तावपि परमं निरतिशयमनुपचरितमित्यर्थः ॥

End :

यत्र यत्र म्रियेतापि । अपि शब्दो वाशब्दार्थः । यत्र यत्र वाराणस्यादौ प्राणान्परित्यजेत् । मूर्धद्वारेण विनिर्गतो(ऽ)र्चिरादिमार्गेण ब्रह्मलोकं प्राप्य तत्रोत्पन्नब्रह्मज्ञानः । न सः । मूर्धनि विनिर्गतः । भूयः । एतच्छरीरोत्पत्त्यनन्तरं । अभिजायते । न सर्वेद उत्पद्यते । न स भूयो-(ऽ)भिजायते । व्याख्यातं : पादाभ्यास उपनिषदर्थपरिसमाप्त्यर्थः । इति । इतिशब्द उपनिषत्समाप्त्यर्थः ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृतिरमृतनादोपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

Subject : Amṛtanādopaniṣad dipikā— a commentary on Amṛtanādopaniṣad, belonging to the Advaita school of Philosophy.

Remarks :—For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428. The Ms. is in good condition.

॥ अमृतबिन्दूपनिषद्दीपिका ॥

1434. AMṚTABINDŪPANIṢAD DIPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 o. Page 29. Left column.
Substance—Palm leaf. Size—19½ × 1⅜ inches. Leaves-

3 (55-57). Lines—11 to a Page. Script—Telugu. No of Granthas —180. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

व्याख्यास्येऽ(ऽ)मृताबिन्द्वाख्यां तत्वोपनिषदं परां ।
अमृतेशस्तथा देवः प्रीयतां परमेश्वरः ॥

ब्रह्मात्मैक्यविज्ञानादशेषानर्थनिवृत्तिरानन्दावाप्तिश्चेति सर्वोपनिषदां सिद्धान्तः। ब्रह्मज्ञानं च श्रवणादिना मनस्सहकृतेन । मनश्च मत्ताद्विपपतिदुर्निग्रहं मनुजानामतस्तदेव प्रथमत आदौ । मनः अन्तःकरणं । अनेकवृत्तिमत् हि यस्मात् द्विपथं द्विप्रकारं । प्रोक्तं प्रकर्षेण कथितं ॥

End :

सर्वस्यानुग्राहकत्वेन हेतुना तत् ब्रह्म वासुदेवात्मकं अस्मि भवामि। अहमानन्दात्म(क)स्य रूपः ततो भेदरहितः। वासुदेवः सर्वाणि भूतानि यमुपवसन्ति अहं सर्वेषु भूतेषु वसामीति वासुदेवः स्वयंप्रकाशः । वासुश्चासौ देवश्चेति वासुदेवः। तदस्म्यहं वासुदेव. । व्याख्यातं । वाक्याभ्यास उपनिषत्समाप्त्यर्थः ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृतिरमृतबिन्दूपनिषत्समाप्ता ॥

Subject: Amṛtabindūpaniṣad dīpikā—a commentary on Amṛtabindūpaniṣad belonging to the Advaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428.

॥ अमृतबिन्दूपनिषद्दीपिका ॥

1435. AMṚTABINDŪPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9755 a (c). Page 29. Left column. Substance—Palm leaf. Size—18½ × 1½ inches. Leaves—7 (1-7 or 132-138). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—176. Author—Śaṅkarānanda. Incomplete. (wants end).

Beginning and Subject—Same as No. 1434.

End:

सर्वानुग्राहकत्वेन । एकस्याधाराधेयत्वे हेतुरयं । सर्व-

स्या(नुग्राहकत्वेन हेतुना)·········

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. Regarding this Ms. Dr. Burnell remarks in his Catalogue as follows : "This Ms. contains 7 leaves (1-7) and it wants 3 lines at the end which are to be found at the beginning of No. 9756". But the leaves of this Ms. are numbered from 132 to 138. It formed the third work under this No. 9755 (c). The other two works contained in this Ms. are (1) कैवल्योपनिषद्दीपिका L. L. 116-123, (2) ब्रह्मोपनिषद्दीपिका L. L. 124-131. See also the description of No. 9756— जाबालोपनिषद्दीपिका ॥

॥ आरुणिकोपनिषद्दीपिका ॥

1436. ĀRUṆIKOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 g. Page 29. Right column. Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1¾ inches. Leaves—3 (31-33). Lines—12 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—200. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning:

आरुणिं ह्योपनिषदं व्याख्यास्ये न्यासपूर्वगां ।

आनन्दात्मानमायान्तं गङ्गानन्दं पयोनिधिम् ॥

विषयादेश्च सर्वोपनिषदां साधारण्यां न(ण्यान्न) पृथग्व-
र्णनीयता । आत्मज्ञाने सन्यासे चात्यन्तमास्तिक्यं जन-
यितुमाख्यायिकामवतारयति— आरुणिनामतः ॥

End :

ननु कस्येदमनुशासनमित्यत आह । वेदानुशासनं ।
वेदस्य भगवतः शब्दराशेस्सर्वज्ञस्य वर्णाश्रमादिव्यवस्था-
हेतो राजकल्पस्यानुशासनं । वेदानुशासनं । अस्याः
उपनिषत्समाप्त्यर्थः । इत्युपनिषदन्तरस्यापि एतावदर्थ-
पर्यवसायित्वमित्येतदर्थं इति शब्दः ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य
श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृतिरारुणिकोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject: Ārunikopaniṣad dīpikā—a commentary on Ārunikopaniṣad, belonging to the Advaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1437. ISĀVASYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

T. S. Collection No. 99. Substance—Paper. Size—10×4¾ inches. Sheets—20. Lines—6 or 7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Sankarācārya. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

ईशावास्यमित्यादयो मन्त्राः कर्मस्वविनियुक्तास्तेषाम-
कर्मशेषस्यात्मनो याथात्म्यप्रतिपादकत्वात् । याथात्म्यं

चात्मनः शुद्धत्वापापविद्धत्वैक(त्वनित्य)त्वाशरीरत्वसर्व-गतत्वादिवक्ष्यमाणं । तच्च कर्मणा विरुद्ध(ध्य)त इति युक्त एवैषां कर्मस्वविनियोगः । न चैवं लक्षणमात्मनो याथा-त्म्यमुत्पाद्यमाप्यं विकार्यं संस्कार्यं वा कर्तृभोक्तृरूपं वा येन कर्मशेषता स्यात् । सर्वासामुपनिषदामात्मयाथात्म्यनि-रूपणेनैवोपक्षयात् । गीतादीनां मोक्षशास्त्राणाञ्चैवं पर-त्वात् ।

End:

नापि संशयः । अज्ञानं वा । 'यस्मिन् सर्वाणि भूतान्या-त्मैवाभूद्विजानतः । तत्र (को मोहः कश्शोकः एकत्वमनु-पश्यतः' इति) (शोक) मोहाद्यसम्भवश्रुतेः । अविद्यासम्भवा-त्तदुपादानस्य कर्मणोप्यनुपपत्तिमवोचाम । 'अमृतमश्नुत' इत्यापेक्षिकममृतं । विद्याशब्देन परमात्मविद्याग्रहणे 'हिर-ण्मया '(इत्या)दिना द्वारमार्गादियाचनमनुपपन्नं स्यात् । तस्माद(द्य)थाव्याख्यात एव मन्त्राणामर्थ इत्युपरम्यते ।

Colophon:

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीशङ्करभगवत्पादकृतौ वाजसनेयसंहितोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

Subject: Īśāvāsyopaniṣad Bhāṣya belonging to the Advaita system of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition, though the sides are a bit worn out.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1438. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9752 a. Page 29. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—18¼ × 1½ inches. Leaves—14 (1-14). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—200. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1437.

Remarks:—This Ms. contains the following bhāṣyas:

(1) ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥ (5) मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

(2) केनोपनिषद्भाष्यम् ॥ (6) माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

(3) कठवल्ल्युपनिषद्भाष्यम् ॥ (7) तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

(4) प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥ (8) ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1439. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 13 a. Substance—Paper. Size—12¾ × 7¾ inches. Sheets—4. Lines—15 or 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

नारायणं नमस्कृत्य नरश्चैव नरोत्तमम् ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥

ईशावास्यमित्यादयो मन्त्राः० Same as No. 1437.

End, colophon and subject—Same as No. 1437.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The paper is blue in colour. The Ms. contains the following works:

1. ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥ 4. प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

2. केनोपनिषद्भाष्यम् ॥ 5. मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

3. कठोपनिषद्भाष्यम् ॥ 6. माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

7. माण्डूक्यकारिकाभाष्यम ॥ 8. तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥
9. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम ॥

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1440. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9741 b. Page 29. Right column. Substance—Palm leaf. Size—20×1⅝ inches. Leaves—2 (28 & 29). Lines—12 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—120. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1437.

End :

तामविद्यामग्निहोत्रादिलक्षणामेव केवलामुपासते तत्पराः सन्तोनुतिष्ठन्तीत्यभिप्रायः । ततः तस्मादन्धात्मकात्तमसो भूय इव बहुतरमिव तमः प्रविशन्ति (के कर्म हित्वा ये उ ये तु विद्यायामेवं(व) एव देवताज्ञाने रताः अनिरताः) ॥

Subject: Īśāvāsyopaniṣad Bhāṣya according to the Advaita school of Philosophy.

Remarks :—This Ms. abruptly ends in the commentary on the 9th Ṛk of this Upaniṣad. The other work contained herein is Chāndogyopaniṣad Bhāṣya. The Ms. is in a fairly good condition. Dr. Burnell wrongly called this work a fragment of Īśāvāsyopaniṣad.

॥ ईशावास्योपनिषद्दीपिका ॥

1441. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9753 a. Page 29. Right column. Substance—Palm leaf. Size—16½×1½ inches. Sheets—8 (1-8 out of 167). Lines—5 or 6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—175. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

ईशावास्यादयो मन्त्रा विनियुक्ता न कर्मणि ।
प्रमाणाभावतस्तेषां कुर्वे व्याख्यामकर्मणि (णाम्) ॥

ईशः ईष्ट इति ईश्वर आनन्दात्मा तेन आवास्यमाच्छादनीयं वासयोग्यं वा इदं विविधप्रत्ययगम्यं सर्वं निखिलं सर्वशब्दार्थमाह । यत्किञ्च यत्किञ्चिदिति भूतं भौतिकं जगत्यां ब्रह्माण्डकटाहभूमौ जगच्चेतनाचेतनात्मकं ईश्वर एवेदमिति बुद्धिः करणीयेत्यर्थः । तद्बुद्ध्युत्पादे साधनमाह— तेन जगता त्यक्तेन तद्बुध्या गृहीतेन भुञ्जीथाः । ईश्वरतत्त्वसाक्षात्कारलक्षणं भोजनं कुर्याः । जगद्बुद्धेरनुत्पादे सर्वसङ्गपरित्यागलक्षणमुपाय[पाय]माह । मागृधः माभिलाषं कार्षीः ॥

End :

उपास्यां देवतां सम्प्रार्थ्य कर्मसाधनभूतां देवतां प्रार्थयते । अग्ने हे अग्ने नय प्रापय सुपथा सम्यङ्मार्गेण राये स्वर्णार्थं अस्मान् समुच्चयानुष्ठातॄन् विश्वानि सर्वाणि देव हे देव वयुनानि ज्ञानानि विद्वान् जानन् युयोधि वियोजय अस्मदुपासकेभ्यः जुहुराणं कुटिलं एनः पापं भूयिष्ठां अतिशयेनाधिकां ते तुभ्यं नमउक्तिं नमस्कारो[भूत्वो]क्तिं विधेम विधास्यामः सर्वदा कुर्म इत्यर्थः । एते अवचितिं ॥१८॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजका(चा)र्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यश्रीशङ्करानन्दभगवत्कृतिरीशावास्योपनिषद्दीपिका समाप्ता[:] ॥

Subject : Īśāvāsyopaniṣad dīpikā—an independent commentary on Īśāvāsyopaniṣad, bringing out the tenets of Advaita Philosophy therein.

Remarks :—The Ms. is in good condition. This Ms. contains the following works:

1. ईशावास्योपनिषद्दीपिका ॥
2. केनोपनिषद्दीपिका ॥
3. प्रश्नोपनिषद्दीपिका ॥
4. मुण्डकोपनिषद्दीपिका ॥
5. माण्डूक्योपनिषद्दीपिका ॥
6. ऐतरेयोपनिषद्दीपिका ॥
7. तैत्तिरीयोपनिषल्लघुदीपिका ॥
8. ब्रह्मोपनिषद्दीपिका ॥
9. वेदान्तोपनिषत्कारिका ॥

॥ ईशावास्योपनिषद्दीपिका ॥

1442. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 b. Page 29. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$19\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$ inches. Leaves—2 (13 & 14 out of 69). Lines—12 or 13 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—175. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1441.

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यटिप्पणम् ॥

1443. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAṬIPPAṆAM.

J. L. Collection No. 154. Substance—Paper. Size—9×4 inches. Sheets—7. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Śivānandayatīśa (?). Incomplete.

Beginning :

श्रीमृत्युञ्जयाय नमः

येनात्मना परेणेशव्याप्तं विश्वमशेषतः ।
सोहं देहद्वयी साक्षी वर्जितो देहतद्गुणैः ॥ १ ॥

ईशावास्यमित्यादिमन्त्रान्व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्य-
कारस्तेषां कर्मशेषत्वशङ्कां तावद्व्युदस्यति । तथा हि—
कर्मजडाः केचन मन्यन्ते स्म ईशावास्यमित्यादयो मन्त्राः
कर्मशेषाः मन्त्रत्वात् इषेत्वेत्यादिमन्त्रवत् । अतः पृथक्प्रयो-
जनाद्यभावाद्व्याख्येया इति । तान्प्रत्याह । ईशावास्य-
मित्यादय इति ! इषे त्वेत्यादिशाखां छिनद्मीत्यादिवद्वि-
नियोजकप्रमाणादर्शनात्प्रकरणान्तरत्वाच्चेत्यर्थः ॥

End:

काठके विरोधश्रवणादविरोधो भविष्यतीति न वाच्यम् ।
विरोधाविरोधयोः सिद्धत्वेन विकल्पासम्भवादुदितानुदि-
तहोमयोर्हि पुरुषतन्त्रत्वाद्युक्तो विकल्प इत्युक्तम् । तर्ह्यवि-
रोध एवास्तु । समुच्चयबलादिति चेन्न । मुख्यब्रह्मविद्यावि-
द्ययोर्भक्तिविद्याविद्ययोरिव सहसम्भवानुपपत्तेः । समुच्चय-
विधिरसिद्धिः(?)सिद्धसमुच्चयविधौ तद्बलादविरोधसिद्धि-
रविरोधावगमाच्च समुच्चयसिद्धिरि··· ॥

Colophon : Nil.

Subject: Īśāvāsyopaniṣad Bhāṣyaṭippaṇa—a gloss on Śrī Śaṅkarācārya's bhāṣya on this Upaniṣad.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. In the third Volume of the Oriental Mss. Library Catalogue Madras, this commentary is ascribed to one Śivānandayati. [See Pages 303-5. Vol III]. The Ms. breaks off in the commentary on the Bhāṣya of the 14th verse of this Upaniṣad.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1444. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9752 h. Page 29. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—$18\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. **Leaves**—29 (230-255 out of 255). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—525. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning :

परिसमाप्तं कर्म सहापरब्रह्मविषयविज्ञानेन । ए(सै)षा कर्मणो ज्ञानसहितस्य परा गतिरुक्तविज्ञानेन द्वारेणोप(सं)-हृता (ए)तत्सत्यं ब्रह्म प्राणाख्यं । एष तु देवस्तस्यैव प्राणस्य सर्वे देवा विभूतयः । एतस्य प्राणस्यात्मभावं गच्छन् देवता अप्येतीत्युक्तम् । सोयं देवताप्ययलक्षणः (परः)पुरुषा-र्थ(ः) । [विष](एष)मोक्षः । स चायं यथोक्तेन विज्ञानेन कर्मसमुच्चयसाधनेन (ज्ञानकर्मसमुच्चयेन साधनेन) प्राप्तवो-(व्यो) नातः परमस्त्ये(स्ती)त्येके पतिपन्नास्तां निराचि-कीर्षुरुत्तरं केवलात्मविद्याविधानार्थमात्मा वा इदमित्या-द्याह । कथं पुनरकर्मसम्बन्धिकेवलात्मविज्ञानविधानार्थ इत्युत्तरो ग्रन्थ आरभ्यते । अन्यार्थो[र्था]नवगमात् । तया च पूर्वोक्तानां देवतानामग्न्यादित्यादीनां संसारित्वं दर्श-यिष्यत्यशनायादिदोषवत्त्वेन— 'तमशनया' ० इत्या-दिना ॥

End :

स वामदेवो(ऽ)न्यो वा एवमेतं यथोक्तं ब्रह्म वेद प्रज्ञेना-त्मना एते(ये)नैव प्रज्ञात्मना पूर्वे विद्वांसो अमृता अभूवन् । तया(था)यमपि विद्वान् एतेनैव प्रज्ञेनात्मनास्माल्लोकादुत्क्र-म्येत्यादि व्याख्यातम् । अस्माल्लोकादुत्क्रम्यामुष्मिन् स्वर्गे लोके सर्वान् कामानाप्त्वा(ऽ)मृतः समभवत्समभवदित्यो-मिति ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य श्रीमत्परमपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृत(तौ) बह्वृचब्राह्मणोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥ ॐ तत्सत् । अस्मद्गुरुभ्यो नमः ॥

Subject: Aitareyopaniṣad bhāṣya belonging to the Advaita school of Philosophy. 1-4 Adhyāyas.

Remarks :—For the other works contained herein see Remarks on No. 1438. The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1445. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9754 h. Page 30. Left column. Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1¾ inches. Leaves—6 (34-39 out of 69). Lines—14 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—500. Author—Śaṅkarācārya. **Complete.**

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1444.

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428. Dr. Burnell wrongly observes that this work is the Aitareyopaniṣad bhāṣya by Saṅkarānanda. Evidently it is the bhāṣya of Śri Śaṅkarācārya.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1446. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 13 i. Substance—Paper. Size—12¾ × 7¾ inches. Sheets—9. Lines—15 or 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1444.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No 1439.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1447. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6330 Page 30. Left column. Substance—Paper. Size—9 × 4 inches. Sheets—27. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—525. Author—Sāyaṇācārya. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । सरस्वत्यै नमः ॥

इत्थमध्यायत्रयेण प्राणविद्या प्रपञ्चिता । एतावता ब्रह्मविद्यायां पुरुषस्य मुख्याधिकारः सम्पन्नः । कर्मकाण्डोक्तैः कर्मभिः विविदिषायाः सम्पन्नत्वात् । उपासनया चित्तैकाग्र्यस्य सम्पन्नत्वाच्च । तत्सम्पत्तौ दमशमादयो गुणा (अ)प्यर्थसिद्धाः । ते चात्मविद्यायामन्तरङ्गभूताः । 'शान्तो दान्त उपरतस्तितिक्षुः श्रद्धान्वितो भूत्वाऽत्मन्येवात्मानं पश्ये'दिति श्रुतेः ॥ ततो मुख्याधिकारिणमुपलभ्य श्रुतिरध्यायत्रयेण ब्रह्मतत्त्वं विस्पष्टमुपदेष्टुं आदौ तत्त्वसङ्ग्रहेण सूत्रयति— आत्मा वा इदमेक एवाग्र आसीन्नान्यत्किञ्चनमिषत् इति । आत्मशब्दस्यार्थो महर्षिभिरेवं स्मर्यते ।

यच्चाप्नोति यदादत्ते यच्चात्ति विषयानिह ।
यश्चास्य सन्ततो भावः तस्मादात्मेति कीर्तितः ॥

द्विविधो ह्यात्मा व्यवहारविशिष्टः केवलश्चेति । व्यवहारस्त्रिविधः ॥ जागरणं स्वप्नः सुषुप्तिश्चेति ॥

End :

ऋतं मानसं सत्यं वा चिरं मनसा वस्तुतत्त्वं विचार्य वाचा वदिष्यामीत्यर्थः । तन्मया वक्ष्यमाणं ब्रह्मतत्त्वं मां शिष्यं अवतु सम्यग्बोधेन पालयतु । तथा च तद्ब्रह्म तद्वक्तारं । आचार्यमवतु । बोधकतत्त्वसामर्थ्येन पालयतु । पुनरप्यवतु मामित्युक्तिः फलविषयपूर्वसाधनकाले च शि-ष्याचार्ययोः पालनं प्रार्थितं । इदानीं फलकालेपि प्रार्थ्यते । शिष्यस्य विद्यातत्कार्यानिवृत्तिः आचार्यस्य तादृशशिष्य-दर्शनेन विद्यासम्प्रदायप्रसिद्धिं प्रयच्छति प्रयुक्तः परितोषः फलं । अनेन मन्त्रपाठेन विद्योत्पत्तेः पुरा विद्याप्रतिबन्ध-का विघ्नाः परिह्रियन्ते विद्योत्पत्तेरूर्ध्वं असम्भावनाविप-रीतभावनोत्पादि(त)विघ्नाः परिह्रियन्ते ॥ अवतु वक्तार-मित्यभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ॥

Colophon :

इति श्रीमायणीया(णा)चार्यविरचिते वेदार्थप्रकाशे
आरण्यकाण्डे सप्तमोऽध्यायः ॥

श्रीभवानीशङ्करार्पणमस्तु ॥

Subject : Aitareyopaniṣadbhāṣya. Vedārtha Prakāśa. A commentary on 4-7 Adhyāyas of Aitareyāraṇyaka.

Remarks :—The Ms. is in good condition, though one edge of the sheets is completely rat-eaten.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1448. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9747. **Page** 30. **Left column.**
Substance—Palm leaf. Size—12⅛×1 inches. **Leaves—32.**

Lines—5 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—525. Author—Sāyaṇācārya. Complete.

Beginning :

श्री सामराजगुरुभ्यो नमः ॥

क्रोधनाब्दे मार्गशीर्षकृष्णपक्षचतुर्दशीम् ।

इन्दुवासरमारभ्य एकोजेः प्रथमाह्निकम् ॥

इत्थमध्यायत्रयेण० ॥ Same as No 1447.

End and subject—Same as No. 1447.

Colophon :

इति सायणीय(णाचार्य)विरचिते वेदार्थप्रकाशे

आरण्यकाण्डे(के)सप्तमोऽध्यायः ॥

एकोजिभूपतनुजे अवत्यवनिमण्डलम्

क्रोधनाब्धे पौषमासि शुक्लप(पा)क्षमिके तिथौ ।

वेङ्कटाध्वरिपौत्रेण कोण्डयार्यतनूभुवा ।

ऐतरेयोपनिषदो भाष्यं वेङ्कटयज्वना ॥

लिखितं यदबद्धं वा सुबद्धं क्षन्तुमर्हथ ॥

श्रीसामराजगुरुभ्यो नमः । महादेवीसहायं ।

श्रीवेङ्कटाद्रिसहायम् ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. The Ms. is dated the fifth day after the new moon in Pauṣa month in Krodhana year when King Sāhaji, the son of King Ekoji, was ruling at Tanjore. It exactly corresponds to Śaka 1607 or Monday 18th January 1686 A. D.

The scribe of this Ms. is known as Veṅkaṭa yajvan, son of Koṇḍayārya, grandson of Veṅkaṭādhvarin.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1449. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9750. Page 30. Left column.

Substance—Palm Leaf. Size—16 × 1¼ inches. Leaves—20. Lines—7 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—525. Author—Sāyaṇācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1448.

Remarks:— The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1450. AITAREYOPANISAD BHĀSYAM.

Burnell's Catalogue No. 9753 f. Page 30. Left column. Substance—Palm leaf. Size—16½ × 1½ inches. Leaves—23 (85-107). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—525. Author—Sāyaṇācārya. Complete.

Beginning—Same as No. 1447.

End:

अथ तत्त्वज्ञानफलं दर्शयति । स एतेन प्रज्ञानेनात्मना ऽस्माल्लोकादूर्ध्वमुत्क्रम्यामुष्मिन् स्वर्गे लोके सर्वान्कामा- नाप्त्वामृतः समभवत् यः पुमान् प्रज्ञानं ब्रह्मेत्येव जानाति स पुमान् तेन प्रज्ञानेनात्मा चे(चै)तन्यस्वरूपेण स्वयमा- विर्भवति तदूर्ध्वं विदेहमुक्तिं प्रपद्यते । तन्मुक्तिप्रतिपा- दकं 'अस्माल्लोका' दित्यादि वाक्यं पूर्वस्मिन् पञ्चमाध्याये व्याख्यातम् । तस्य वाक्यस्य पुनरप्यत्रोक्तिर्विद्योपसंहा- रार्था समभवदित्यभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थः ॥

Colophon:

इति श्रीमत्सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशके
ऐतरेयारण्यकाण्डे द्वितीयारण्यकाण्डे
षष्ठोऽध्यायः ॥

Subject: Aitareyopaniṣadbhāṣya. Vedārthaprakāśa a commentary. 1-6 Adhyāyas of Aitareyāraṇyaka.

Remarks:— In this Ms. the Seventh Adhyāya which is only the commentary on the Śānti: "वाङ्मे मनसि" is omitted.

The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1441.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1451. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6594. Page—30. Left column. Substance—Paper. Size—9½ × 4¼ inches. Sheets—26. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —250. Author—Vidyāraṇya(?) Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

नमस्कृत्य हरिं शम्भुं ब्रह्माणं भास्करं गुरुम् ।
वक्ष्मि संक्षेपतो विद्यामात्मषट्कप्रदीपिकाम् ॥

स्वकर्मपूतस्तनुभागतन्द्रो
निरस्तसूक्ष्मां०भवोनुभेदः ।
पुण्यैरगण्यः परिपूर्णचन्द्रो
मोक्षं लभेत्स्वन्ममृतत्व(?)मिन्द्रः ॥

एवं ब्रह्मिष्ठो ब्रह्मभावाधिकारी सन् तत्त्वसङ्ग्रहं सूचयति । 'आत्मा वा इदमेक एवाग्र आसीन्नान्यत्किञ्चन मिष' दिति । आत्मशब्दार्थो महर्षिभिरव-स्मर्यते ।

"यच्चाप्नोति यदादत्ते यच्चात्ति विषयानिह ।
यच्चास्य सन्ततो भावस्तस्मादात्मेति कीर्त्यते" इति ।

आत्मा द्विविधः परमात्मा जीवश्चेति । परमात्मा एक एव । जीवः प्रतिशरीरं भिन्नो विभुर्नित्यश्च । निमायावान् ब्रह्मेतिश्रुतिः ।

End—Same as No. 1447.

Colophon :

इति विद्यारण्याचार्यविरचितबह्वृचशाकलोक्तारण्यकाण्डे वेदार्थप्रकाशदीपिकायां द्वितीयारण्यके सप्तमोऽध्यायः ॥

Subject: Aitareyopaniṣadbhāṣyadipikā — a commentary on Aitareyopaniṣad. 1—4 (4—7) Adhyāyas.

Remarks :— In the front page of this Ms. is given "पुस्तकं महाराजतुलजाराजस्य" i. e. The Ms. belonged to Tulajā Mahārāja of Tanjore between 1765--1787. The text of this Ms. is slightly different from that found in No. 1447. The Ms. is old and is in a fairly good condition. A transcribed copy of this Ms. in paper is also available in this Library. See Transcript Volume No. 404, the date of copying being 12th September 1924. T. V. No. 404. (No. 20).

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1452. KAṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 13 c. Substance—Paper. Size—12¾ × 7¾ inches. Sheets—14. Lines—15 or 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—775. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ नमो वैवस्वताय मृत्यवे ब्रह्मविद्याचार्याय नचिकेतसे च ॥

अथ काठकोपनिषद्वल्लीनां सुखार्थप्रबोधनार्थमल्पग्रन्था वृत्तिरारभ्यते । सदेर्धातोर्विशरणगत्यवसादनार्थस्योपनिपूर्वस्य क्विप्प्रत्ययान्तस्य रूपमुपनिषदिति । उप-

निषच्छब्देन च व्याचिख्यासितग्रन्थप्रतिपाद्यवेद्यवस्तु-विषया विद्योच्यते ॥ * * * * * *

तत्राख्यायिका विद्यास्तुत्यर्था । उशन् कामयमानः ह वै इति वृत्तार्थस्मरणार्थौ निपातौ । वाजमन्नं । तद्दा-नादिनिमित्तं श्रवः यशो यस्य वाजश्रवाः । रूढितो वा तस्यापत्यं वाजश्रवसः । स किल विश्वजिता सर्व-मेधेनेजे । तत्फलं कामयमानः स च तस्मिन्क्रतौ सर्व-वेदसं सर्वस्वं धनं ददौ दत्तवान् ॥

End :

किञ्च तेजस्विनौ तेजस्विनोरावयोः यदधीतं तत्स्व-धीतमस्तु । अथ वा तेजस्विनावावाभ्यां यदधीतं तदतीव तेजस्वि वीर्यवदस्त्वित्यर्थः । मा विद्विषावहै शिष्या-चार्यावन्योन्यं प्रमादकृतान्यायाध्ययनाध्यापनदोषनिमि-त्तं द्वेषं मा करवावहै इत्यर्थः । शान्तिः शान्तिः शान्ति-रिति त्रिर्वचनं सर्वदोषोपशमनार्थोपनिषत्समाप्त्यर्थमि-त्योमिति ॥ ५ ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंस + कठवल्ल्युपनिषद्भाष्ये
द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥
श्रीशालीवाहनशके १७७८ नलसंवत ॥
श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः ॥

Subject: Kaṭhopaniṣadbhāṣya, according to the Advaita system of Philosphy. 1 & 2 Adhyāyās.

Remarks :— The Ms. is old and is in good condition. The hand-writing is beautiful. The Ms. is dated Śaka 1778 in Nala year or 1856 A. D. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1439.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1453. KĀTHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6538. Page 30. Left column. Substance—Paper. Size—13⅞ × 5⅞ inches. Sheets—53. Lines—7 to 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—160+775. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1452.

Colophon:

इति श्रीमत्परमहंस + द्वितीयाध्यायः ॥ कठवल्ली समाप्तोपनिषत् ॥

Remarks;—The Ms. is in excellent condition. Floral designs decorate the front and back pages. The Upaniṣad text also is fully given in this Ms.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1454. KĀTHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9752 c. Page 30. Left column. Substance—Palm leaf. Size—17¼ × 1½ inches. Leaves—38 (40-77 out of 255). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—770. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning:

उपनिषच्छब्देन(ब्द)वाच्यां वक्ष्यमाणलक्षणां विद्या-(मुपग(स)द्य(उपगम्य) तन्निष्ठतया निश्चयेन शीलयन्ति। तेषामविद्यादयः संसारबीजस्य विशरणात् विस्रंसनात् विनाशना(दित्यनेन)अर्थयोगेन विद्योपनिषदित्युच्यते। तथा च वक्ष्यति। "निचाय्य तं मृत्युमुखात्प्रमुच्यत" इति। पूर्वोक्तविशेषणान्मुमुक्षून् प्रति(परं)ब्रह्म(गमयतीति च ब्रह्मग)मयितृत्वेन योगात् ब्रह्मविद्योपनिषदित्युच्यते। तथा च वक्ष्यति। 'ब्रह्मप्राप्तो विर(जो)ऽभूद्वि-

मृत्युः इति । लोकादिब्रह्मजिज्ञा(ज्ञो) योग्निस्तद्विषयाया विद्याया द्वितीयेन वरेण प्रार्थ(र्थ्य)मानाया(ः) स्वर्गलोकपद-प्राप्तिहेतुत्वेन गर्भवान(स)जन्मजराद्युपद्रवबृन्दस्य लोकान्तरेऽपि पौनःपुन्येन प्रवृत्तस्य अवसादयितृत्वेन शैथिल्यापादनेन वा धात्वर्थयोगादग्निविद्याप्युपनिषदित्युच्यते ॥

End and subject—Same as No. 1452.

Colophon : Nil.

श्रीगुरुभ्यो नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तये नमः ॥ हरिः ओं ।

ग्रन्थसङ्ख्या सप्तत्युत्तरसप्तशतम् ॥

Remarks :—For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1438. Only a few lines are wanting in the beginning of this Ms.

The Ms. is in a fairly good condition.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1455. KAṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9751 a. Page 30. Left column. Substance—Palm leaf. Size—$19\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$ inches. Leaves—12 (1-12 out of 69). Lines—10 or 11 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—770. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 1452.

End :

अथ शिष्याचार्ययोः प्रमादकृतान्यायेन विद्याग्रहणप्रतिपादननिमित्तदोषप्रशमनार्थेयं शान्तिरुच्यते —

सह नौ आवां अवतु पालयतु विद्यास्वरूपप्रकाशनेन। कः? स एव परमेश्वरः उपनिषत्प्रकाशितः। किञ्च, सह

नौ भुनक्तु तत्फलप्रकाशनेन नौ पालयतु । सहैव आवां विद्याकृतं वीर्यं सामर्थ्यं करवावहै । निष्पादयावहै ।..॥

Colophon: Nil.

Remarks :— For the other works contained herein see the **list** under Remarks on No. 1128. Only a few lines are **wanting** at the end. Dr. Burnell wrongly observed that this **work is** Koṭhopaniṣaddīpikā.

The Ms. is in good condition.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1456. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6537. Page 30. Right column. Substance—Paper. Size—13¾ × 5¾ inches. Sheets—32. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —400. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning:

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

'केनेषित'मित्याद्युपनिषत्परब्रह्मविषया वक्तव्येति नवमस्याध्यायस्यारम्भः । प्रागेतस्मात्कर्माण्यशेषतः परिसमापितानि । समस्तकर्माश्रयभूतस्य च प्राणस्योपासनान्युक्तानि । कर्माङ्गसामविषयाणि च ॥

❀ ❀ ❀

'आचार्यवान्पुरुषो वेदाचार्याद्धैव विद्या विदिता साधिष्ठं प्रापदिति', 'तद्विद्धि प्रणिपातेने'त्यादि श्रुतिस्मृतिनियमाच्च कश्चिद्गुरुं ब्रह्मनिष्ठं विधिवदुपेत्य प्रत्यगात्मविषयादन्यत्र शरणमपश्यन्नभयं नित्यं शिवमतु(च)लमिच्छन् पप्रच्छेति कल्प्यते । केनेषितमित्यादि ॥

End

'अमृतत्वं हि विन्दते' इत्युक्तमपि ब्रह्मविद्याफलमन्ते निगम्यते (मयति) । अपहत्य पाप्मानमविद्याकामकर्मलक्षणं संसारबीजं विधूयानन्तेऽपर्यन्ते स्वर्गे लोके सुखात्मके ब्रह्मणीत्येतत् । अनन्ते अपर्यन्ते स्वर्गे लोके सुखात्मके ब्रह्मणीत्येतत् । अनन्ते इति विशेषणात्त्रिविष्टपेऽनन्तशब्द औपचारिकोऽपि स्यादित्यत आह— ज्येय इति । ज्येये ज्यायसि सर्वमहत्तरे स्व आत्मनि मुख्ये एव प्रतितिष्ठति । न पुनः संसारमापद्यत इति अभिप्रायः ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ केनोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

Subject : Kenopaniṣadbhāṣya—Padabhāṣya, according to the Advaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is in excellent condition. Floral designs decorate the front and back pages. The paper is of English manufacture.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1457. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9752 b. Page 30. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$18\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{3}$ inches. Leaves—25 (15-39 out of 255). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—400. Author—Śaṅkarācārya. **Complete.**

Beginning, end and subject—Same as No. 1456.

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ तलवकारोपनिष-

रक्षुद्रविवरणे न(व)मोऽध्यायः ॥

श्रीसाम्बशिवाय नमः । श्रीगणपाय नमः ।

ग्रन्थसङ्ख्या चतुश्शतम् ।

Remarks:—For the other works contained herein see the list under Remarks on No 1438. The Ms. is in good condition.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1458. KENOPANIṢAD BHĀṢYAṂ.

S. S. Collection No. 13 b. Substance—Paper. Size—12⅝ × 7¾ inches. Sheets—8. Lines—15 or 16 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1456.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The Paper is blue in colour and bears the watermark year 1833. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1439.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1459. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6318. Page 30. Left column. Substance—Paper. Size—11 × 4½ inches. Sheets—16. Lines—12 or 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—395. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 1456.

End:

'अश्वमेधसहस्रञ्च सत्यञ्च तुलया धृतम् ।

अश्वमेधसहस्राद्धि सत्यमेव विशिष्यते ॥'

सत्यमेव विशिष्यत इति । यो वै एतां ब्रह्मविद्यां के-

नेषितमित्यादिना यथोक्तामेवं महाभागां 'ब्रह्म ह देवेभ्य' इत्यादि प्रस्तुतां सर्वविद्याप्रतिष्ठातां(ष्ठां) वेद। 'अमृतत्वं हि विन्दत' इत्युक्तमपि ब्रह्मविद्याफलमन्ते निगम्यते—अपहत्य पाप्मानमविद्याका(मकर्मलक्षणं संसारबीजं वि-धूय०) ॥

Colophon : Nil.

Remarks :—Only a few lines are wanting at the end of this Ms. On the title page is given "तुलजाराजस्येदं पुस्तकम्" ॥ The Ms. is completely worm-eaten.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1460. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 14 a. Substance—Paper. Size—11⅛ × 4¾ inches. Sheets—14 (6-19). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning :

(यद्धि करणगोचरः, तदन्यस्मै) उपदेष्टुं शक्यं। जातिगुणाक्रियादिविशेषणैः न तज्जात्यादिविशेषणवद्ब्रह्म। तस्माद्विषमं शिष्यानुपदेशेन प्रत्याययितुमित्युपदेशे तदर्थग्रहणे च यत्नातिशयकर्तव्यतां दशाप(र्शय)ति। (अन्यदेव +व्याचक्षिरे ॥)

End, colophon and subject—Same as No. 1456.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The Ms. abruptly begins in the introductory bhāṣya on the fourth verse of the First Khaṇḍa of Kenopaniṣad. This Ms. contains also Kenopaniṣad vākya bhāṣya.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1461. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 14 b. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—15 (19–33). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning :

समाप्तं कर्मात्मभूतप्राणविषयां(यं) विज्ञानं कर्म चानेकप्रकारं ययोर्विकल्पसमुच्चयानुष्ठानाद्दक्षिणोत्तराभ्यां सृतिभ्यामावृत्त्यनावृत्ती भवतः । अत ऊर्ध्वं फलनिरपेक्षज्ञानकर्मसमुच्चयानुष्ठानात्कृतात्मसंस्कारस्योच्छिन्नात्म (ज्ञान)प्रतिबन्धकस्य द्वैतविषयदोषप्रदर्शिनो निर्ज्ञाताशेषबाह्यविषयत्वात्संसारबीजमज्ञानमुच्चिच्छित्सतः प्रत्यगात्मविषयजिज्ञासोः 'केनेषित'मित्यात्मस्वरूपतत्त्वविज्ञानाय चायमध्याय आरभ्यते ॥

End :

इतीदित्यनर्थकौ निपातौ । निमिषितवदिव तिरोभूतमित्येयमधिदैवतं देवताया अधि यद्दर्शनमधि दैवतं तत् ॥ (अथाध्यात्मं+सङ्कल्पः ॥ ५ ॥) अथानन्तरमध्यात्मम् । आ(त्मनः अधि आत्मविषयं अध्यात्मं उच्यत इति वाक्यशेषः ॥)

Colophon : Nil.

Subject : Kenopaniṣadbhāṣya—Vākyabhāṣya. 1-4 Khaṇḍas.

Remarks :— The Ms. is old and is in a fairly good condition. The Ms. breaks off in the beginning of the bhāṣya on the fifth Vākya of the Fourth Khaṇḍa of this Upaniṣad. The other work contained in this Ms. is Kenopaniṣad padabhāṣya.

॥ केनोपनिषद्भाष्यटिप्पणम् ॥

1462. KENOPANIṢAD BHĀṢYAṬIPPAṆAM.

J. L. Collection No. 155. Substance—Paper. Size—9×4 inches. Sheets—3 (7-9). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author—Śivānandayati(?). Incomplete.

Beginning :

.... वमारोप्यात्मना तस्य वेद्यत्वं साध्यमिति निरुपाधिकास्थितिर्नस्यादित्याह— तत्र भवति सोपाधिकत्व इति ॥ स्वयं वेद्यत्वानङ्गीकारे बलात्परवेद्यत्वं प्रसज्यत इत्यपि न वाच्यमित्याह— संवेदनस्वरूपत्वादिति ॥

End :

सगुणब्रह्मविद्यायाः क्रममुक्त्यर्थत्वात्क्रमेण प्राप्यं यत्कैवल्यं निर्गुणविद्याफलं तत्पूर्वोक्तमिहोपसंह्रियत इत्याह— यो वा तमेनामित्यादिना ॥

योऽसौ सर्वेश्वरो विष्णुः सर्वात्मा सर्वदर्शनः ।
शुद्धो बोधाम्बुधिः साक्षात्सोऽहं नित्योऽभय[ः] प्रभुः ॥

Colophon :

इति श्रीशङ्करस्य तलवकारोपनिषद्भाष्यस्य टिप्पणं समाप्तम् ॥

श्रीमृत्युञ्जयार्पणमस्तु ॥

Subject : Kenopaniṣadbhāṣyaṭippaṇa, a gloss on Śaṅkarā's Kenopaniṣadpadabhāṣya.

Remarks :— The Ms. is old and is in good condition. This Ms. abruptly begins in the middle of the commentary on the bhāṣya on the fourth verse of the Second Khaṇḍa.

॥ केनोपनिषद्दीपिका ॥

1463. KENOPANIṢAD DĪPIKĀ.

T. S. Collection No. 102. Substance—Paper. Size—9¾ × 4¼ inches. Sheets—20. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—230. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

केनोपनिषदं सम्यक् व्याकरिष्ये पदान्वना ।

रम्यां तलवकारणां शाखायामात्मबोधिनीम् ॥

ब्रह्मणः प्रत्यक्षादिप्रमाणैरनवगम्यत्वात्तदस्तित्वस्य च प्रमाणसिद्धत्वाद्विचित्रेणापि कर्माद्युपासनेन ब्रह्मज्ञानोत्पादमन्तरेण ब्रह्मावाप्तेः सम्पादयितुमशक्यत्वादशुद्धान्तःकरणस्य च ब्रह्मज्ञानोत्पादस्य चासम्भावितत्वादतः कर्मणि प्राणाद्युपासनानि चोक्त्वा ब्रह्मविद्यां वक्तुमुपक्रमते । तत्रापि प्रतिपत्तिसौकर्यार्थं गुरुशिष्यसंवादमेव शिष्यः पृच्छति । केन असता सता अचेतनेन चेतनेन वाऽभिन्नेन वा भिन्नेन वा ईषितं इष्टं कस्येच्छानिमित्तमित्यर्थः । पतति सर्वासु दिक्षु गच्छति ॥

End:

सः अपहत्य स्वस्मादविच्छेदपुरःसरं विनाश्य पाप्मानं ब्रह्मविद्यो तृप्तिप्रतिबन्धहेतुमनन्ते स्वर्गे स्वर्गवासिभिर्गेये आनन्दात्मनि लोके स्वयंप्रकाशे ज्याये ज्यायसि सर्वस्मादप्याधिके ब्रह्मणीत्यर्थः प्रतितिष्ठति । सञ्जातचरमसाक्षात्कारः प्रकर्षेण पुनरुत्थानशून्यत्वेनावस्थानं करोति । प्रतितिष्ठति व्याख्यातम् । पदाभ्यास उपनिषत्समाप्त्यर्थः ।

Colophon:

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्य श्रीशङ्करा-

नन्दभगवतः कृता(तौ) केनोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥
श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

Subject: Kenopaniṣaddīpikā—a commentary on Kenopaniṣad, according to the Advaita system of philosophy.

Remarks:— The Ms. is in good condition.

॥ केनोपनिषद्दीपिका ॥

1464. KENOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9753 b. Page 30. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—14 (8-21 out of 167). Lines—5 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—230. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1463.

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1441.

॥ केनोपनिषद्दीपिका ॥

1465. KENOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 e. Page 30. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$19\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$ inches. Leaves—4 (24-27 out of 69). Lines—12 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—230. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1463.

Colophon:

इति श्रीमत् + शङ्करानन्दभगवतः कृतिस्तलवकारोपनिष-
द्व्याख्या समाप्ता ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428.

॥ कैवल्योपनिषद्दीपिका ॥

1466. KAIVALYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9711 a. Page 31. Left column.
Substance—Palm leaf. Size—16¾ × 1¼ inches. Leaves—7 (1-7 out of 69). Lines—9 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—250. Author—Śaṅkarānanda. **Complete.**

Beginning:

प्रणम्य तातं वाञ्छेशं वेङ्कटाम्बां च मातरम् ।
कैवल्योपनिषद्व्याख्या लिख्यते स्वार्थसिद्धये ॥
कैवल्याख्योपनिषदं कैवल्यार्थस्य बोधिनीम् ।
व्याख्यास्ये केवलस्तेन कैवल्यात्मा प्रसीदतु ॥

भगवती श्रुतिर्मातेव सुखप्रतिपत्त्यर्थं कञ्चनाश्वलायनमु-रीकृत्याख्यायिकामवतारयति ब्रह्मविद्यायामौत्सुक्यं जन-यितुम् । अथ साधनचतुष्टयसम्पत्त्यनन्तरमाश्वलायन ऋ-ग्वेदाचार्यः भगवन्तं पूजावन्तं षड्गुणैश्वर्यपरिपूर्णं परमे-ष्ठिनं सर्वोत्कृष्टस्थाननिवासं परिसमेत्य शास्त्रीयेण विधिना समीपमागत्योवाच । उक्तवान् । अधीहि मदनुग्रहार्थम् । स्मारय भगवन् ॥

End:

एवमुक्तेन प्रकारेण त्रिणेत्रध्यानरुद्राध्यायाध्ययनादि-ना विदित्वा साक्षात्कृत्य एनं परमात्मानं कैवल्यं केवल-स्यात्मनो भावः कैवल्यं तत्फलं पुरुषाभिलाषविषयं स-र्वपुरुषार्थसमाप्तिभूतं अश्नुते प्राप्नोति ॥ कैवल्यफलमश्नु-ते व्याख्यातम् । पादाभ्यास उपनिषत्परिसमाप्त्यर्थः ॥

Colophon:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य

श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृतिः कैवल्योपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

हरिः ॐ ॥ श्रीवाञ्छेश्वराय नमः । शुभमस्तु ।

आनन्दाय नमः । श्रीवेङ्कटाम्बाय नमः ॥ शुभमस्तु ॥

Subject: Kaivalyopaniṣaddīpikā—an independent commentary on Kaivalyopaniṣad, according to the Advaita system of philosophy.

Remarks:—The first introductory verse in this Ms. seems to have belonged to the scribe of this Ms. who is said to be the son of Vāñcheśa and Veṅkaṭāmbā. The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. also contains 'विवरणतत्त्वदीपनम् ।'

॥ कैवल्योपनिषद्दीपिका ॥

1467. KAIVALYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 k. Page 31. Left column. Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1⅝ inches. Leaves—3 (43-45 out of 69). Lines—12 or 13 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—250. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1466.

Remarks:—For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428.

The Ms. is in good condition.

॥ कैवल्योपनिषद्दीपिका ॥

1468. KAIVALYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9755 b (a). Page 31. Left column. Substance—Palm leaf. Size—18½ × 1½ inches. Leaves—8 (116-123). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—250. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1466.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The other two works contained in this Ms. are (1) अमृतबिन्दूपनिषद्दीपिका ॥ (2) ब्रह्मोपनिषद्दीपिका ॥

॥ कैवल्योपनिषद्दीपिका ॥

1469. KAIVALYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 156. Substance—Paper. Size—6¾ × 3½ inches. Sheets—15. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1466.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ कैवल्योपनिषद्दीपिका ॥

1470. KAIVALYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 157. Substance—Paper. Size—10¾ × 4⅝ inches. Sheets—11 to a Page. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1466.

Colophon:

श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीमच्छङ्करा[चार्या]नन्दभगवतः कृतिः कैवल्योपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition.

॥ क्षुरिकोपनिषद्दीपिका ॥

1471. KṢURIKOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 c. Substance—Paper. Size—11⅝ ×

5⅛ inches. Sheets—7 (24-30). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—180. Author—Nārāyaṇāśramin. Complete.

Beginning :

क्षुरिका शस्त्रिका प्रोक्ता तत्तुल्या धारणा यतः ।
तद्वाचकस्त्रिखण्डोऽयं क्षुरिकाग्रन्थ उच्यते ॥

गुरुतः प्राप्तविद्यस्य तत एव लब्धजातप्रणवमन्त्रस्य षडङ्गयोगेऽधिकार इति तदर्थमुत्तरो ग्रन्थः— "क्षुरिकामित्यादि" ॥ क्षुरिका क्षुरिकामिव संसारोत्थित(च्छित्त)ये शरीरे शस्त्रिकामिव रूपंक (पकं) धारणां आत्मनि चित्तावस्थानलक्षणं । उक्तं च योगयाज्ञवल्क्ये—

"शमादिगुणयुक्तस्य मनस(ः) स्थितिरात्मनि ।
धारणेत्युच्यते सद्भिः शास्त्रतात्पर्यवेदिभिः ॥"

इति न पुनर्जन्म भवतीति शेषः ॥

End :

मात्राधारेण मात्रा द्वादशादिसङ्ख्याः । प्रणवमात्रास्ता एव धारा यस्य मनःक्षुरस्य स तथा तेन तन्तुं वासनारूपं नाडीरूपश्च । द्विरुक्ति(ः) निश्चयार्था । समाप्त्यर्थ इतिशब्दः ।

अयमारोहप्रकार उत्क्रान्तिसमये खेचरीपटले उक्तः ।

तद्यथा—

यदा तु योगिनो बुद्धिस्त्यक्तुं देहमिमं भवेत् ।
तदा स्थिरासनो भूत्वा मूलाच्छक्तिसमुज्ज्वलाम् ॥
सूर्यकोटिप्रतीकाशां भावयेच्चिरमात्मनः ।

* * *

"तत्तत्कर्माणि संयोज्य स्वच्छदेहः सुखं व्रजेत् ।
अनेन देवियोगेन वञ्चयेत्कालमागतम् ॥" इति ॥

आरोहावरोहाभ्यास एव सर्वयोगशास्त्रेषु मुख्यो योग

इति द्रष्टव्यम् । स च क्षुरिकायां प्रकाशितः ॥

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रावलम्बिना ।

अस्पष्टपदवाक्यानां दीपिका क्षुरिकाभिधे ॥

Colophon:

इति क्षुरिकोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject: Kṣurikopaniṣad dīpikā-a commentary on this Upaniṣad according to the Advaita system of Philosophy.

Remarks:—For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1429.

The Ms. is old and the sheets are here and there rat-eaten.

॥ गर्भोपनिषद्दीपिका ॥

1472. GARBHOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 j. Page 31. Right column. Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1¼ inches. Leaves—5 (39—43). Lines—12 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—250. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning:

गर्भोपनिषदो व्याख्यां करिष्येऽस्मिञ्छरीरके ।

अहंबुद्धेरहं तस्याः करणाज्जुष्यतां ह(द्ध)रः ॥

गर्भोपनिषदां सम्बन्धचतुष्टयस्य साधारण्यात् तत्पृथक् न वर्णनीयम् । तत्र तु सत्यप्युपनिषत्साधारण्ये शारीरके वैराग्यं विशेषतः प्रतिपाद्यते । ततः शरीरमगोचरीकृत्याह । पञ्चात्मकं पञ्चपृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाश आत्मा स्वरूपम् ॥

End:

इदानीमस्य शास्त्रस्य मलमूत्रादिपरिमाणाभिधायित्वे-

नानादेयत्वं प्राप्तं वारयति। पैप्पलादं पिप्पलादेन स्वशिष्यान्मोक्षकामिनः प्रत्युक्तम्। पैप्पलादं मोक्षशास्त्रं मोक्षस्याविद्यानिवृत्तिरूपस्य हि तस्य शासनान्मोक्षशास्त्रं परिसमाप्तम्। व्याख्यातं। वाक्याभ्यास उपनिषत्परिसमाप्त्यर्थः ॥

Colophon:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृतिः गर्भोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject: Garbhopaniṣaddīpikā—a commentary on Garbhopaniṣad, according to the Advaita system of philosophy.

Remarks:—For the works contained herein see the list under Remarks on No. 1428. The Ms. is in good condition.

॥ गर्भोपनिषद्दीपिका ॥

1473. GARBHOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 g. Substance—Paper. Size—11⅜ × 5⅛ inches. Sheets—6 (44-49). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—180. Author—Nārāyaṇāśramin. Complete.

Beginning:

गर्भसङ्ख्यां निरूप्याथ गर्भोपनिषदित्यतः।
पञ्चखण्डाष्टमीमुण्डा पैप्पलादाभिधा तथा ॥

गर्भवासान्मुच्यत इत्युक्तं। तत्र को गर्भः कथं च तत्र वासः इत्यपेक्षायां संसारवैराग्यार्थं च जन्ममरणादिदुःखं निरूपणीयमिति गर्भोपनिषदारभ्यते। तत्र गर्भस्य मातापितृशरीरापेक्षया प्रथमं शरीरस्वरूपमाह। पञ्चात्मकं पञ्चभूतात्मकं पञ्चसु धारणादिषु शब्दादिषु आनन्दा-

दिषु च वर्तमानं । पञ्चस्वित्यत्र वीप्सा द्रष्टव्या । प्रश्नोत्त-रपश्चकानां त्रित्वात् षडक्षरां षण्णां मधुरादिरसानामाश्र-यं आश्रययतीत्याश्रयं । पचाद्यच् । षड्रसभोगायतनमित्यर्थः ॥

End:

मेदः प्रस्थौ द्वाविति । याज्ञवल्क्ये तु द्वौ मेदौ इत्युक्तं । अञ्जलिग्रहणं वर्तते अनियतमिति । याज्ञवल्क्ये तु नि-यम उक्तः । सप्तैव तु पुरीषस्य चत्वारो मूत्रमेव चेति । अञ्जल(य) इति वर्तते । तत्तु प्रायोऽभिप्रायेण । निष्कर्षे क्रियमाणे तु नास्ति नियमः । अनियमे हेतुः आहारप-रिमाणादिति । तस्मिन्नधिकेऽधिकं न्यूने न्यूनमित्यर्थः । पिप्पलादेन प्रोक्तं पैप्पलादं । द्विरुक्तिः समाप्त्यर्था । अत्र प्रसङ्गात् पलादिज्ञानार्थं मागधपरिभाषोच्यते । तद्यथा— अथ मानिकाः—

"न मानेन विना भ(भु)क्तिर्द्रव्याणां जायते क्वचित् ।
अतः प्रयोगकार्यार्थं मानमात्रोच्यते मया ॥
त्रसरेणुर्बुधैः प्रोक्तस्त्रिंशता परमाणुभिः ।
त्रसरेणुस्तु पर्यायनाम्ना वंशी निगद्यते ॥
जालान्तरगतैः सूर्यकरैर्वंशी विलोक्यते ।
षड्विंशीभिर्मरीचिः स्यात्ताभिः षड्भिश्च राजिका ॥

* * * *

मृद्वृत्तवेणुलोष्ठादेर्भाण्डं यच्चतुरङ्गुलम् ।
विस्तीर्णञ्च तथोच्चं च तन्मानं कुडवं वदेत् ॥
यदौषधं तु प्रथमं यस्य योगस्य कथ्यते ।
तत्तन्नाम्नैव संयोगो [हि] कथ्यतेऽत्र विनिश्चयः ॥" इति ।

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां गर्भोपनिषद्दीपिका ॥

Colophon:

इति गर्भोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject: Garbhopaniṣaddīpikā—a commentary on Garbhopaniṣad, according to the Advaita school of philosophy.

Remarks:—For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1429.

The Ms. is old and is in a fairly good condition. The sheets are here and there rat-eaten.

॥ गोपालतापिन्युपनिषद्दीपिका ॥

1474. GOPĀLATĀPINYUPANIṢAD DĪPIKĀ.

T. S. Collection No. 170. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—37 (1-39; 37 and 38 are missing). Lines—9 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—750. Author—Viśveśvara. Incomplete.

Beginning:

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥
गोपीजनवल्लभाय नमः ॥

स जयति भगवान्कृष्णः कंसारिः केलिवर्धनः सुहृदाम् ।
गङ्गाविपिनविहारी वनमाली (कोपि) सजलजलदाभः ॥

परमकारुणिकतया सगुणोपासनक्रमेणाधिकारी(रि)जनानर्थनिवृत्तये सच्चिदानन्दस्वरूपश्रीकृष्णप्रभावाप्तये च श्रीगोपालमुद्दिशति तापिनीश्रुतिः । श्रोतॄणामविघ्नविद्यासिद्धये सदाचारावबोधनाय विषयसौलभ्यप्रकाशनेन तत्प्रवृत्तिसिद्ध्ये च प्रतिपाद्यपरमदैवतप्रणतिलक्षणं मङ्गलं प्रकाशयति— सच्चिदानन्दरूपायेति ॥

"सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायाक्लिष्टकारिणे।
नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे॥"

कृष्णाय नम इति सम्बन्धः।

End:

तदेवं ब्रह्मसंवादेन गान्धर्वप्रश्नोत्तरं निरूप्याथ कण्ठतो मुनिर्गान्धर्वीप्रश्नोत्तरमवतारयति— दत्वा स्तुतिमिति।

"दत्वा स्तुतिं पुण्यतमां ब्रह्मणे स्वस्वरूपिणे।
कर्तृत्वं सर्वभूतानामन्तर्धाने बभूव सः॥
ब्रह्मणे ब्रह्मपुत्रेभ्यो नारदात्तु श्रुतं यथा।
तथा प्रोक्तं तु गान्धर्वि गच्छ त्वं स्वालयान्तिकम्॥"

स विष्णु(ः) स्वस्वरूपिणे स्वमूर्तये ब्रह्मणे पुण्यतमां प्रागुक्तां स्तुतिं दत्वा तथा सर्वलोकानां कर्तृत्वं कर्तृसामर्थ्यं ब्रह्मणे दत्वा अन्तर्धाने बभूव अदृश्यो बभूव। मया चेदं तत्सम्प्रदायतो यथा श्रुतं तथा युष्मान्प्रति प्रोक्तमित्याह॥ ब्रह्मणे......... ॥

Colophon: (Sheet No. 17)

इति श्रीमद्विश्वेश्वरविरचितायां(नां) गोपीनाथध्यानरसनभजननिरूपणानां पूर्वतापिनीयोपनिषद्दीपिका

समाप्ता॥

Subject: Gopālatāpinyupaniṣaddīpikā—an independent commentary on this Upaniṣad, both Pūrva and **Uttara**, according to the Advaita school of philosophy.

Remarks:—The Ms. is old and is damp in appearance. **Only a** few lines are wanting at the end of this Ms.

॥ चूलिकोपनिषद्दीपिका ॥

1475. CŪLIKOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 d. Substance—Paper. Size—11⅜ × 5⅛ inches. Sheets—3 (30-32). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—110. Author—Nārāyaṇāśramin. Complete.

Beginning :

चूलिका चूडिकालोके स्तम्भाग्रं तीक्ष्णमुच्यते ।
तद्वद्वेदान्तभागोऽयं चतुःखण्डा हि पञ्चमी ॥

योगफलमात्मदर्शनम् । स चात्मातिसन्निहितो कण्ठस्थ हारवत् पराग्दृष्टिना गुरुं विना न दृश्यत इति तद्बोधनार्थमुत्तरो ग्रन्थस्तत्र हाररूपकेणाह— अष्टपादमिति । अष्टौ प्रकृतिरूपाः पादा अवयवा अपि अस्य तमष्टपादम् । तदुक्तम् ।

"भूमिरापोऽनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च ।
अहङ्कार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा"— इति ॥

अस्याः पादत्वं सर्वतः प्राप्यसाम्यात् शुचिरुज्वलं ॥
शुचिश्शब्दः सकारान्तो नपुंसकः । शुचिमिति वा पाठः ॥

End :

ब्रह्मकूटस्थं ब्रह्मविधानं तद् ज्ञानोपायं लीनास्या क्ली-(ली)नमास्यं मुखं प्रवृत्तिद्वारं भागादि येषां ते तथोक्ताः । किमर्थं लीनास्याः ब्रह्मशायिने ब्रह्मणि शेरते तच्छीलो ब्रह्मशायी । भावप्रधानो निर्देशः ब्रह्मशायित्वाय ब्रह्मणि शयनमेकीभवितुमित्यर्थः । द्विरुक्तिः समाप्त्यर्था ॥

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।

अस्पष्टपद्वाक्यानां दीपिका चूलिकाभिधे ॥

Colophon:

समाप्ता चूलिकोपनिषद्दीपिका ॥ ५ ॥

Subject: Cūlikopaniṣaddīpikā otherwise known as Mantrikopaniṣaddīpikā, a commentary on this Upaniṣad, according to the Advaita school of philosophy.

Remarks:—For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1429. The Ms. is old and is in a fairly good condition. The sheets are here and there rat-eaten.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1476. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6323. Page 32. Left Column. Substance—Paper. Size—$11\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Sheets—25. Lines—12 to 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5600. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning:

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

श्रीशङ्करं सदानन्दं माधवं कमलजं गुरुम् ।

शारदां वरदां नौमि जाड्यापनुतये तथा ॥

ओमित्येतदक्षरमित्याद्यष्टाध्यायी छान्दोग्योपनिषत्तस्याः संक्षेपतो(ऽ)र्थजिज्ञासुभ्यः ऋजुविवरणमल्पग्रन्थमिदमारभ(भ्य)ते । तत्र सम्बन्धः । समस्तं कर्माधिगतं प्राणादिदेवताविज्ञानसहितमर्चिरादिमार्गेण ब्रह्मलोकप्रतिपत्तिकारणं । केवलं च धूमादिमार्गेण चन्द्रलोकप्रतिपत्तिकारणं । स्वभाव[प्र]वृत्तानाञ्च मार्गद्वयपरिभ्रष्टानां कष्टा(ऽ)धोगतिरुक्ता ॥

तत्र कर्माभ्यासस्य दृढीकृतत्वात्कर्मपरित्यागेनोपासन एव दुःखं चेतःसमर्पणं कर्तुमिति कर्माङ्गविषयमेव तावदादावुपासनमुपन्यस्यते — ओमित्येतदक्षरमुद्गीथमुपासीत । ओमित्येतदक्षरं परमात्मनोऽभिधानं नेदिष्ठं । तस्मिन् हि प्रयुज्यमाने स प्रसीदति प्रियनामग्रहण इव लोकः ॥

End :

धार्मिकानर्चिरादिना मार्गेण[।]कार्यब्रह्मलोकमभिसम्पद्य यावद्ब्रह्मलोकस्थि(ति)स्तावत्तत्रैव तिष्ठति प्राक् ततो नावर्तत इत्यर्थः । द्विरभ्यास उपनिषद्विद्यापरिसमाप्त्यर्थः ॥ १४ ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पादपूज्यशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य
श्रीशङ्करभगवतः कृतौ छान्दोग्योपनिषद्विवरणे
ऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ८ ॥

Subject : Chāndogyopaniṣadbhāṣya belonging to the Advaita system of Philosophy.

Remarks:—On the title page of the Ms. is given 'हे पुस्तक श्रीमन्त राजे श्रीशरभोजीमहाराजसाहेबसांच्या कारकर्तीतकाशीदेशाहून खरिदीकरून आणिले अस्से' ; *i.e.* this Ms. is brought down to Tanjore from Benares with the benevolent patronage and help of King Śarabhoji who reigned between 1800—1832 A. D. The Ms. is in good condition. The introductory verse given in the beginning might be the scribe's own.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1477. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9738. Page 32. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—16×1¼ inches. Leaves—180. Lines—5 or 6 to a Page. Script—Nandināgarī and Grantha. No. of Granthas—5600. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1476.

Colophon :

छान्दोग्योपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

ॐ ब्रह्मणे नमः । नमो ब्रह्मादिभ्यो नमो ब्रह्मविद्यासम्प्रदाय-

कर्तृभ्यो नमो वंशऋषिभ्यो नम आचार्येभ्यो नमो गणाधिपतये

नमः सरस्वत्यै नमः ॥

कल्याणगुणसम्पूर्णं निर्वाणावितरा(?)चणम् ।

गीर्वाणेन्द्रसरस्वत्याश्चरणं शरणं मम ॥

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. A fragment of Chāndogyopaniṣad—eighth Adhyāya only, is also given in the beginning of this Ms.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1478. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9739. Page 32. Left column. Substance—Palm leaf. Size—12¾×1½ inches. Leaves—173. Lines—8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—5600. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1476.

Colophon:

इति श्रीगोविन्द + उपनिषद्विवरणेऽष्टमः प्रपाठकः समाप्तः ॥

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

अब्दे विश्वावसुख्याते मासे भाद्रपदे शुभे ।
भाष्यं छान्दोग्यसंज्ञस्य गोपालयतियोगिनाम् ॥

गोपालकृष्णलिखितं भक्तिभीतिसमन्वितम् ।

दीर्घबिन्दुविसर्गाणामक्षराणाञ्च विस्मृतिः ।
यद्यस्ति दृष्ट्वा दयया क्षन्तुमर्हथ सज्जनाः ॥

श्रीगुरुदक्षिणामूर्तये नमः ॥ श्रीगोपालकृष्णाय नमः ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. The scribe of this Ms. is Gopālakṛṣṇa. It belonged to one Gopālayatiyogin.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1479. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6324. Page 32. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—135. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3900. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning— Same as No. 1476.

End:

कोसौ भगवान्—

उत्पत्तिं प्रलयञ्चैव भूतानामागतिं गतिम् ।
वेत्ति विद्यामविद्यां च स वाच्यो भगवानिति ॥

एवंधर्मा सनत्कुमारस्तमेवं सनत्कुमारं देवं स्कन्द इति आचक्षते कथयन्ति तद्विदः । द्विर्वचनमध्यायपरिसमाप्त्यर्थम् ॥

Colophon:

इति श्रीमद्गोविन्द+छान्दोग्यविवरणे सप्तमः प्रपाठकः ॥

Subject : Chāndogyopaniṣadbhāṣya. 1—7 Prapāṭhakas (Adhyāyas).

Remarks :—The Ms. is in very good condition. It is well preserved. The introductory portion of the commentary on the 8th Adhyāya "यद्यपि दिग्देशकालादिभेदशून्यं+दिग्देशगुणगतिफल-

भेदशून्यं हि परमार्थसदद्वयं.... ॥ " is given on the last sheet.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1480. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

T. S. Collection No. 144. Substance.—Paper. Size—9½ × 4½ inches. Sheets—43. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—750. Author—Śaṅkarācārya. Sixth Adhyāya only.

Beginning:

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥
श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

ॐ श्वेतकेतुर्हारुणेय आसेत्यध्यायसम्बन्धः — 'सर्वं खल्विदं ब्रह्म तज्जलान्' इत्युक्तम्। कथं तस्माज्जगदिदं जायते। तस्मिन्नेव च लीयते। अनिति च। तेनैवेत्येवं तद्वक्तव्यम्। अनन्तरं चैकस्मिन्भुक्ते विदुषि सर्वं जगत्तृप्तं भवतीत्युक्तम्। तदेकत्वे सत्यात्मनः सर्वभूतस्थस्योपपद्यते। नात्मभेदे। कथं पुनस्तदेकत्वमिति तदर्थोऽयं षष्ठोऽध्याय आरभ्यते। पिता पुत्राख्यायिका विद्यायाः सारिष्टत्वप्रदर्शनार्था। श्वेतकेतुरिति नामतः। ह इति हैतिह्यार्थः। आरुणेय अरुणस्य पुत्र आस बभूव ॥

End:

कथमेवं व्यतिरिक्तविज्ञाने(ऽ)सति तेषां कर्तृत्वादिविज्ञानं सम्भवति दृश्यते च। तद्वत्स्यापि देहादिष्वात्मबुद्धित्वाभस्यात् सदात्मविज्ञानम्। तस्माद्विकारानृताधिकृतजीवात्मविज्ञाननिवर्तकमेवेदं वाक्यं 'तत्त्वमसीति' सिद्धम् ॥

Colophon:

इति श्रीगोविन्द + छान्दोग्योपनिषद्विवरणे षष्ठ:
प्रपाठकः समाप्त: ॥

Subject: Chāndogyopaniṣad bhāṣya. Sixth Adhyāya or Prapāṭhaka only.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1481. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9740. Page 32. Left column.
Substance—Palm leaf. Size—19×1½ inches. Leaves—86. Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—750. Author—Śaṅkarācārya. Sixth Adhyāya only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1480.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1482. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9741 a. Page 32. Left column.
Substance— Palm leaf. Size—20×1⅝ inches. Leaves—27 (1-27). Lines—12 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—750. Author—Śaṅkarācārya. Sixth Adhyāya only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1480.

Remarks:—The other work contained herein is ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥ The Ms. is in a fairly good condition.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1483. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6515. Page 32. Left column. Substance—Paper. Size—7¾ × 4¾ inches. Sheets—10. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —140. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning:

श्रीगणपतये नमः ।

अथ य एष सम्प्रसादोऽस्माच्छरीरात्समुत्थाय परं ज्यो-तिरुपं(प)सम्पद्य स्वेन रूपेणाभि[ः] सं(निष्प)द्यते एष आत्मेति होवाच एतदमृतमभयमेतद्ब्रह्म इत्युक्तम् । तत्र कोऽसौ सम्प्रसादः । कथं वा (तस्याधिगमः) ॥

End:

अतस्तत्क्षपणाय वस अपराणि द्वात्रिंशतं वर्षाणि इत्यु-क्त्वा तथोषितव्रते क्षपितदोषाय तस्मै होवाच ॥

अथात्मा(य आत्मा)ऽपहतपाप्मादिलक्षणो 'य एषोऽक्षिणी' त्यादिना व्याख्या(त एष सः) ॥

Subject: Chāndogyopaniṣad bhāṣya. 7—9 Khaṇḍas of the eighth Adhyāya only.

Remarks:—This Ms. begins with the bhāṣya on the 7th Khaṇḍa and breaks off in the beginning of the bhāṣya on the 10th Khaṇḍa of the 8th Adhyāya. The Ms. is old and is in good condition.

॥ जाबालोपनिषद्दीपिका ॥

1484. JĀBĀLOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 f. Page 32. Left column. Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1¾ inches. Leaves—4

(27—30 out of 69). Lines—12 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—250. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning:

ॐ कृष्णद्वैपायनं व्यासं शङ्करं लोकशङ्करम् ।
आनन्दात्मानमध्यात्मगुरुं देवं नतोऽस्म्यहम् ॥
जाबालोपनिषद्व्याख्यां ख्यापयन्तीं सुधानिधिम् ।
करिष्ये प्रीयतां देवो अ(वि)मुक्तो यथेश्वरः ॥ (विमुक्तोयं तयेश्वरः) ॥

सर्वासामुपनिषदां सङ्गतिर्या कर्मकाण्डेन सा अस्या अपि । तत्सङ्गतिश्चास्माभिः बृहदारण(ण्य)कदीपिकारम्भे प्रदर्शिता । अत्र सर्वतीर्थसार आत्मा अशेषसंसारधर्मैरसंस्पृष्टोऽहंप्रतिपाद्यः । तादृशज्ञानेन निश्शेषानर्थनिवृत्तिरानन्दावाप्तिश्च प्रयोजनं । उपनिषदन्तरवत् । अनयैव सम्बन्धाधिकारिणावपि न पृथग्वर्णनीयौ । ब्रह्मज्ञानोपायश्च सन्यासानधिकारिणां शतरुद्रीयजपश्च सन्यासिनामपि श्रवणाद्यनधिकारिणां सर्वसङ्गपरित्यागश्च आक्षेपसमाधानाभ्यां प्रतिपाद्यत इत्युपनिषदर्थसंक्षेपः ॥

End:

शुक्लध्यानपरायणः शुक्लः । प्रणवः । अशेषदोषशून्यत्वात् स्वयम्प्रकाश आनन्दात्मा तस्य ध्यानं विजातीयप्रत्ययशून्यत्वेन सजातियप्रत्ययप्रवाहः तदेकमेव परमयनमाश्रयो यस्य स तथा । अध्यात्मनिष्ठः । अध्यात्मनिष्ठा यस्य स तथा अन्तर्मुख इत्यर्थः । अशुभकर्मनिर्मूलनपरः । अशुभानां कर्मणामनेकजन्मार्जितानां पापानां निर्मूलनं (ने) विनाशो(शे) परस्तात्पर्यवान् यस्स तथा ।

किं बहुना । यः सन्यासेन उक्तलक्षणेनानेककाल-

मनुष्ठितेन स्वल्पकालं वा देहत्यागं देहस्य मोक्षं करोति ।
स्पष्टं । सः स्वल्पमधिकं वा कालमनुष्ठितसन्यासः ।
परमहंसः । परमहंसशब्दाभिधेयः । नाम निश्चितम् ।
इति । इतिरुपनिषत्समाप्त्यर्थः ॥

Colophon :

इति चतुर्थः खण्डः ॥
इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य
श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृतिर्जाबालोपनिष-
दीपिका समाप्ता ॥
कृष्णार्पणमस्तु ॥

Subject: Jābālopaniṣaddīpikā—a commentary on Jābālopaniṣad according to the Advaita system of philosophy.

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428.

॥ जाबालोपनिषद्दीपिका ॥

1485. JĀBĀLOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9756. Page 32. Left column. Substance—Palm leaf. Size —$20\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—11. Lines —6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—250. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1484.

Remarks :—The Ms. is old and is in a worn-out condition. The leaves are completely worm-eaten. The first leaf of this Ms. contains the last few lines of Amṛtabindūpaniṣaddīpikā.

॥ जाबालोपनिषद्दीपिका ॥

1486. JĀBĀLOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 158. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 4\frac{5}{8}$

inches. Sheets—22. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250. Author—Saṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1484.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The readings of this Ms. are slightly different from those found in No. 1484.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1487. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6542. Page 32. Right column. Substance—Paper. Size—13⅛ × 5⅛—inches. Sheets—86. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥

यस्माज्जातं जगत्सर्वं यस्मिन्नेव च लीयते ।
येनेदं धार्यते चैव तस्मै ज्ञानात्मने नमः ॥ १ ॥
यैरिमे गुरुभिः पूर्वं पदवाक्यप्रमाणतः ।
व्याख्याताः सर्ववेदान्तास्तान्नित्यं प्रणतोऽस्म्यहम् ॥ २ ॥
तैत्तिरीयकसारस्य मयाचार्यप्रसादतः ।
विस्पष्टार्थरुचीनां हि व्याख्येयं सम्प्रणीयते ॥ ३ ॥

नित्यान्यधिगतानि कर्माण्युपात्तदुरितक्षयार्थानि; काम्यानि च फलार्थिनां पूर्वस्मिन् ग्रन्थे। इदानीं कर्मोपादानहेतुपरिहाराय ब्रह्मविद्या प्रस्तूयते ।

* * * *

उपनिषदिति विद्योच्यते । तत्सेविनां गर्भजन्मजरानिशातनात्, तदवसादनाद्वा ब्रह्मणो वोपगमयितृत्वादुपनिषण्णं वास्यां परं श्रेय इति । तदर्थत्वाद्ग्रन्थोऽप्युपनि-

षत् । शं सुखं प्राणवृत्तेरहश्चाभिमानी देवतात्मा मित्रः । नः अस्माकम् । भवतु । तथैवापानवृत्ते रात्रेश्चाभिमानी वरुणः । चक्षुष्यादित्योऽर्यमा बले इन्द्रः । वाचि बुद्धौ च बृहस्पतिः । विष्णुरुरुक्रमः । विस्तीर्णक्रमः पदयोरभिमानी । एवमाद्या अध्यात्मदेवताः शं नः भवत्विति सर्वत्रानुषङ्गः ॥

End :

सुवर्णः(र्नः) । सुवरादित्यः (नकार उपमार्थे।) आदित्य इव सकृद्विभातमस्मदीयज्योतिः प्रकाशत इत्यर्थः । इतीयं वल्लीद्वयविहितोपनिषत् परमात्मज्ञानम् । तामेतां यथोक्तामुपनिषदम् । शान्तो दान्त उपरतस्तितिक्षुस्समाहितो भूत्वा भृगुवत्तपो महदास्थाय य एवं वेद । तस्येदं फलं यथोक्तमिति ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यभगवत्पादकृतं तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

श्रीशिवाय नमः ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya belonging to the Advaita system of Philosophy. 1– 3 Vallīs.

Remarks :—The Ms. is in excellent condition. Floral designs decorate the front and back pages. The Paper is of English manufacture. The readings of this Ms. are slightly different from those found in the Printed Volumes. The Upaniṣad text also is given in this Ms.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1488. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9752 g. Page 32. Right column.

Substance— Palm leaf. Size—18¼ × 1½ inches. Leaves—71 (159-229 out of 255). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1500. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1487.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1438.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1489. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 13 g. Substance—Paper. Size—12¾ × 7¾ inches. Sheets—20. Lines—15 or 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1487.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The Paper is blue in colour For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1439.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1490. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6320. Page 32. Right column. Substance—Paper. Size—10⅜ × 4½ inches. Sheets—22. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—380. Author—Śaṅkarācārya. Śikṣā Valli only.

Beginning—Same as No. 1487.

End:

कर्मभ्य एव पूर्वोपचितदुरितप्रतिबन्धक्षयाद्विद्योत्पद्यते चेत् कर्मभ्यः पृथगुपनिषच्छ्रवणादियत्नोऽनर्थक इति चेत्, न, नियमाभावात् । न हि, प्रतिबन्धक्षयादेव विद्योत्पद्यते, नत्वीश्वरप्रसादतपोध्यानाद्यनुष्ठानात्' इति नियमोऽ-

स्ति ; अहिंसाब्रह्मचर्यादीनां च विद्यां प्रत्युपकार(क)त्वात्, साक्षादेव च कारणत्वात् श्रवणमनननिदिध्यासनादीनाम् । अतः सिद्धान्याश्रमान्तराणि । सर्वेषां चाधिकारो विद्यायाम् । परं च श्रेयः केवलाया विद्याया एवेति सिद्धम् ॥

मद्गुरुभ्यो नमः ॥

Colophon : Nil.

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya. The first Vallī (Śikṣā Valli only).

Remarks :—On the title page is given "शिक्षा उपनिषद्भाष्य तुलजराजभोसलेंद्रस्य" ॥ i. e. the Ms. belonged to Tulaja Mahārāja of Tanjore who reigned between 1765—87 A. D. The Ms. is good but the sheets are fully worm-eaten.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1491. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6321. Page 32 Right column. Substance—Paper. Size—8⅜ × 5 inches. Sheets—7. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1487.

End:

संहिताविषयमुपासनमुक्तं । तदनु मेधाकामस्य श्रीकामस्य चानुक्रान्ता मन्त्राः ॥

* * * *

तासामियं चतुर्थी व्याहृतीर्मह इति ; तामेतां चतुर्थीं महाचमसस्यापत्यं माहाचमस्यः प्रवेदयते, उ ह स्म इत्येतेषां वृत्तानुकथनार्थत्वाद्विदितवान्ददर्शेत्यर्थः ; माहा.... ॥

Colophon : Nil.

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya. First Vallī (Śikṣā Vallī only).

Remarks :—This Ms. abruptly ends in the beginning of the commentary on the first Pañcādi of the fifth Anuvāka. The Ms. is good but the sheets are worm-eaten.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1492. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6329. Page 32. Right column. Substance—Paper. Size—10 × 1¼ inches. Sheets—21 (14-34). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—660. Author—Śaṅkarācārya. Ānanda Vallī only.

Beginning :

'शन्नो मित्रो(त्रः)' - इत्याद्यतीतविद्याप्राप्त्युपसर्गप्रशमनार्था शान्तिः पठिता । इदानीं तु वक्ष्यमाणब्रह्मविद्याप्राप्त्युपसर्गोपशमार्था शान्तिः पठ्यते । [शं नो मित्रः] सह नाववत्विति [च] । सह नाववतु नौ शिष्याचार्यौ सहैवावतु रक्षतु सह नौ भुनक्तु (ब्रह्म) भोजयतु । सह वीर्यं विद्यानिमित्तं सामर्थ्यं करवावहै निर्वर्तयावहै ॥

End :

को य एवं वेद यथोक्तमद्वैतमानन्दं ब्रह्म वेद । तस्यात्मभावेन दृष्टे पुण्यपापे निर्वीर्ये अतापके जन्मा(न्तरा)रम्भके न भवतः । इतीयमेवं यथोक्ता अस्यां वल्ल्यां ब्रह्मविद्योपनिषत्, सर्वाभ्यो विद्याभ्यः परमरहस्यं दर्शितमित्यर्थः— परं श्रेयोऽस्यां निषण्णमिति ॥

Colophon :

इति समाप्ता(प्तं) आनन्दवल्लीभाष्य(म्) ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya. (Ānanda Vallī) the second Vallī only. 1-9 Anuvākas.

Remarks:—This Ms. belonged to Tulaja Mahārāja of Tanjore between 1765—87 A. D. The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1493. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6313. Page 32. Right column. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Sheets—12. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—170. Author—Śaṅkarācārya. Bhṛgu Vallī only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म आकाशादिकार्यमन्नमयान्तं सृष्ट्वा तदेवानुप्रविष्टं विशेषवदिवोपलभ्यमानं यस्मात्, तस्मात् सर्वकार्यविलक्षणम् अदृश्यादिधर्मकमेव आनन्दं तदेवाहमिति विजानीयात्, अनुप्रवेशस्य तदर्थत्वात् । तस्यैवं विजानतः शुभाशुभे कर्मणी जन्मान्तरारम्भके न भवतः इत्येवमानन्दवल्ल्यां विदितोऽर्थः । परिसमाप्ता च ब्रह्मविद्या । ततः परं ब्रह्मविद्यासाधनं तपो वक्तव्यम् । अन्नादिविषयाणि चोपासनान्यनुक्तानीत्यत इदमारभ्यते ॥ आख्यायिका विद्यास्तुतये प्रियाय पुत्राय पित्रोक्तेति— 'भृगुर्वै वारुणिः' ॥

End:

सुवर्ग(र्ण) ज्योतिः(तीः) सुवरादित्यः । नकार उपमार्थे । आदित्य इव सकृद्विभातमस्मदीयं ज्योतिः प्रकाश इत्यर्थः । इतीयं वल्लीद्वि(द्वयवि)हिता उपनिषत्परमात्मविज्ञानं । तामेतां यथोक्तामुपनिषदं शान्तो दान्त

उपरतस्तितिक्षुः समाहितो भूत्वा भृगुवत्तपो महदास्थाय य एवं वेद तस्येदं फलं यथोक्तमोक्ष इति ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीशङ्करभगवत्पूज्यपादकृतौ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यं सम्पूर्णम् ॥

श्रीमद्गुरुभ्यो नमः ।

राक्षसेऽब्दे पुष्यमासे पञ्चम्यां रविवासरे ।
तस्मिन्दिने कृष्णपक्षे भृगुवल्लीसमाप्त... ।
यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं तु यद्भवेत् ।
तत्सर्वं क्षम्यतां देव प्रसीद परमेश्वर ॥

श्रीरस्तु ।

इदं पुस्तकं नृसिंहभट्टसूनुना वेङ्कटभट्टेन गोविन्दपण्डितपुत्राय महादेवपण्डिताय लिखितम् ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya. Third Vallī—Bhṛgu Vallī only. 1-10 Anuvākas.

Remarks :—On the title page is given "तुलजामहाराजस्य पुस्तकं" i. e. the Ms. belonged to Tulaja Mahārāja of Tanjore who reigned between 1765—87 A. D. The Ms. is fully worm-eaten. The Ms. is dated Sunday—fifth day after the full Moon—in Puṣya Month in Rākṣasa year which exactly corresponds to Śaka 1597 or 26th December 1675 A. D.

The scribe of this Ms. is known as Veṅkaṭa bhaṭṭa, son of Nṛsimha bhaṭṭa and the Ms. originally belonged to one Mahādeva paṇḍita, son of Govinda Paṇḍita.

॥ तैत्तिरीयोपनिषल्लघुदीपिका ॥

1494. TAITTIRĪYOPANIṢALLAGHUDĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9753. Page 32. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—16½ × 1½ inches. Leaves—48 (107-154). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—1150. Author—?. Complete.

Beginning:

सीतापतिस्सर्वजगन्निदानं
बाह्योपघातानखिलान्निरस्य ।
बौद्धांश्च बुद्धिप्रतिबन्धका ये
बद्धा चिदानन्दमया(य)श्वरा(का)स्तु ॥

विश्ववन्द्यं विघ्नराजं सर्वशुक्लां सरस्वतीम् ।
पूर्वाचार्यान् सम्प्रपूज्यान् कुर्वे नतिपदं गुरून् ॥

कृष्णानन्दा(न्दः) पूर्णचन्द्रः क्षयवृद्धिविवर्जितः ।
निष्क्रियो निष्कलङ्कश्च जयत्यन्तस्तमोपहः ॥

विद्यारण्यं भजे हृद्यं सद्योऽविद्योत्थतापहम् ।
यत्सन्दर्शितमार्गेण गन्तुं मन्ददृशोऽप्यलम् ॥

श्रीरामं गुरुमानम्य सम्प्रदायानुसारतः ।
तैत्तिरीयोपनिषदस्तन्यते लघुदीपिका ॥

सेयं तैत्तिरीयोपनिषत्त्रिविधा — सांहिती वारुणी याज्ञिकी चेति । तत्र प्रथम(प्र)पाठके संहिताख्यातस्योक्तत्वात्तद्रूपोपनिषत्सांहिती । द्वितीयतृतीययोः प्रपाठकयोर्या ब्रह्मविद्याभिहिता तस्याः सम्प्रदायप्रवर्तको वरुण(ः) । तस्मादुभयरूपोपनिषद्वारुणी ॥

End:

तदा विदुष एव वाखिलं नेतरस्य । विदुषस्त्ववश्यं फलं भवत्येवेति द्विविधं (एवंविध)नियमार्थं । य एवं वेदे-

ति पुनराम्नातमनुवाकार्थमुपसंहरति— उपनिषदिति । 'भृगुर्वै वारुणि'रित्यारभ्य 'य एवं वेदे'त्यन्तेन ग्रन्थेन प्रतिपादिता येयं ब्रह्मविद्या सेयमितिशब्देन परामृश्यते । सैवोपनिषच्छब्दवाच्या उपनिषण्णमस्यां क्रियत इत्याद्यवयवार्थस्य विद्यायामेव सम्भवादुपनिषदं भो ब्रूहीत्यादिवैदिकप्रयोगदृष्टेश्च । क्वचिद्ग्रन्थे तत्प्रयोगस्तु लाङ्गलं जीवनमित्यादिवद्गौणः । एषा उपनिषत्समाप्तेति वाक्यशेषः ।

विद्यारण्यकृतव्याख्यादुग्धाब्धिं पातुमक्षमाः ।
एतस्मादुद्धृतं सारं तृप्तिदं ते पिबन्त्वमुम् ॥
रविवंशार्णवोद्भूतश्रीरामाभिधसन्मणिः ।
कृत्यानया प्रसन्नस्स हार्दं हरतु मे तमः ॥

Colophon:

इति श्री वारुण्युपनिषदि लघुदीपिकायां भृगुवल्ल्याख्यस्तृतीयो(ऽ)नुवाकः ॥
वारुण्युपनिषत्संपूर्णम्(र्णा) । ॐतत्सत् ।
श्रीसाम्बशिवाय नमः । श्रीरामार्पणमस्तु ।
श्रीगुरुभ्यो नमः । श्रीरामचन्द्रसहायम् ॥

Subject: Taittirīyopaniṣallaghudīpikā—a commentary on this Upaniṣad, according to the Advaita school of philosophy. 1-3 Vallīs.

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1441. The author of this commentary is described as a disciple of Kṛṣṇānanda and Śrī Rāma. But his exact name is not known. His commentary is based on that of Vidyāraṇya. See the introductory and concluding verses given above.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1495. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9742. Page 32. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—16¼ × 1¼ inches. Leaves—38. Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—600. Author—Ānandagiri. Complete.

Beginning :

यत्प्रकाशसुखाभिन्नं यन्मन्त्रेण प्रदर्शितम् ।
विवृतं ब्राह्मणे तस्मामदृश्यं ब्रह्म निर्भयम् ॥

यजुर्वेदशाखाभेदतैत्तिरीयकोपनिषदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारस्तत्प्रतिपाद्यं ब्रह्म जगज्जन्मादिकारणत्वेन तटस्थलक्षणेन मन्दमतीन् प्रति सामान्येनोपलक्षितसत्यज्ञानादिना च स्वरूपलक्षणेन विशेषणतो विनिश्चितं नमस्कारच्छलेन संक्षेपतो दर्शयति— यस्माज्जातमिति । निमित्तोपादानत्वयोः पञ्चम्याः साधारण्यादुभयमपि कारणत्वमिह विवक्षितम् । कार्यविलयस्य प्रकृतावेव नियतत्वाद्विशेषतः प्रकृतित्वमाह— यस्मिन्नेवेति ।

End :

इदानीं वल्लीसमाप्तिपर्यन्तस्य ग्रन्थस्य तात्पर्यं वृत्तसङ्कीर्तनेनाह— सत्यं ज्ञानमित्यादिना । अविद्यालेशवशेन द्वैताभासमनुभवन्विद्वान् सर्वस्यात्माहमिति मन्यमानोऽणिमाद्यैश्वर्यभुजां योगिनां यत्कामान्नत्वं कामरूपत्वं च तत् ममैवेति पश्यन् युगपत्सर्वान् विषयानन्दानश्नुत इत्युच्यत इत्याह— सर्वात्मत्वा(त्वोप)पत्तेरिति । प्रथमजो हिरण्यगर्भोऽप्यहम् । श्रुतिस्तावद्ज्ञानार्था । देवेभ्यश्च

व्यष्टिरूपेभ्यः पूर्वं विराड्रूपमहमेवेत्यर्थः । अवेति लोण्म-
ध्यमैकवचनम् । पौनः पुन्येन सर्वाख्यातेषु निपात्यत
इति अवतीति व्याख्यातम् । अस्मि भवामि । उपसंह-
रामीत्यर्थः । ऐश्वरात्मताज्ञानेन वाहंबाधे द्वैतं ततो नास्ति
भयकारणमित्यर्थः ॥

तैत्तिरीयकभाष्यस्य शाङ्करस्य दृढीयसः ।
स्फुटावबोधकामेभ्यो निरमायि सुदर्पणम् ॥

Colophon : Nil.

शुभमस्तु । हरिः ओं । श्रीमद्गुरुनृसिंहाय नमः ॥
असङ्गः सच्चिदानन्दस्वप्रभोऽदेहसाक्ष्यहम् ।
सत्यं ज्ञानानन्दसद्ब्रह्मास्मि शुद्धाणुमुक्तकम् ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣyaṭīkā, a gloss on the Bhāṣya of this Upaniṣad, according to the Advaita school of Philosophy. 1—3 Vallīs.

Remarks:—The Ms. is in good condition, though the leaves are a bit worm-eaten.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1496. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9744 a. Page 32. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—18½ × 1¼ inches. Leaves—5 (1-5). Lines—17 to 19 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—600. Author—Ānandagiri. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1495.

Colophon : Nil.

बोधज्ञानेन्द्रयोगीन्द्रपादपद्मरजोरविः ।
राजते मे हृदाकाशे तमोध्वान्तनिवर्तकः ॥

Remarks:—The other work contained in this Ms, is 'तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यवार्तिकटीका ॥' The Ms. is in good condition.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1497. TAITTIRĪYOPANIṢADBHĀṢYAṬĪKĀ.

N. S. Collection No. 83. Substance—Palm leaf. Size—15¾ × 1½ inches. Leaves—24 (39—62). Lines—7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—600. Author—Ānandagiri. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1495.

Colophon: Nil.

हरिः ओं श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

मायूरक्षेत्रनिकटे क्षेत्रपालपुराभिधे ।
अग्रहारे महत्यासीत्कौशिकान्वयसम्भवः ॥
ख्यातः श्रीवैद्यनाथार्यः तस्य सत्यपरायणः ।
सुतः पञ्चनदार्योऽभूच्छिवपूजारतस्सुधीः ॥
तत्सूनोर्नीलकण्ठस्य सर्वशास्त्रार्थवेदिनः ।
तैत्तिरीयकभाष्यस्य टीकेयं पाल्यतां मुदा ॥

Remarks:— The Ms. is old and is in a fairly good condition, though the leaves are here and there worn out. According to the verses given in the colophon, this Ms. belonged to Nīlakaṇṭha Śāstri, son of Pañcanadārya, grandson of Vaidyanāthārya of Kauśika gotra in the Kṣetrapālapura village near Māyavaram in Tanjore Dt.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यवार्तिकम् ॥

1498. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKAM.

Burnell's Catalogue No. 6311. Page 32. Right column.

Substance—Paper. Size—11¾ × 1 inches. Sheets—25. Lines—12 to 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1050. Author—Sureśvarācārya. Complete.

Beginning :

सुरेश्वरं गुरुं नत्वा वार्तिकं ज्ञानदायकम् ।
लिखाम्यतिप्रयत्नेन प्रसादाद्गुरुरीश(साम्ब)योः ॥

सत्यं ज्ञानमनन्तमेकसकलं ध्वस्तान्धकारं परं
निर्द्वैतं हृदि पद्ममध्यनिलयं निश्शेषधीसाक्षिणम् ।
वेदान्तोपनिविष्टबोधविषयं प्रत्यक्तया योगिनां
भक्त्या तं प्रणिपत्य वेदशिरसो वक्ष्यामि सद्वार्तिकम् ॥

यस्येदं सकलामलेन्दुकिरणप्रख्यैर्यशोरश्मिभि-
र्व्याप्तं यश्च कृपालुतापरवशश्चक्रे हितं दुःखिनाम् ।
यद्वाणीकुलिशाविरुग्णमतयः पेतुर्दिशस्तार्किकाः
भक्त्या पूज्यतमं प्रणम्य तमहं तद्भाष्यनीतौ यते ॥ २ ॥

तैत्तिरीयकसारस्य मयाचार्यप्रसादतः ।
विस्पष्टार्थरुचीनां हि व्याख्येयं सम्प्रणीयते ॥ ३ ॥

दुरितक्षयहेतूनि नित्यानि ब्राह्मणे जगुः ।
काम्यानि चेह कर्माणि दृष्टादृष्टफलानि तु ॥ ४ ॥

विद्या प्रस्तूयतेऽतो(चो)र्ध्वं यथा भूतार्थबोधिनी ।
कर्मोपादानहेतूंस्तान्सैवोच्छेत्तुमलं यतः ॥ ५ ॥

स यथाकाम इत्येवं यो कामश्चेति सादरम् ।
कामाकामैकहेतू नो बन्धमोक्षौ श्रुतिर्जगौ ॥ ६ ॥

End :

यो मां ददाति पात्रेभ्यो देशकालसमन्वितम् ।
ददद्दित्थमसावन्नं मामवत्त्येव सर्वदा ॥

सत्यज्ञानादिरूपोऽहमविद्योत्थमशेषतः ।
अहं ह्यभिभवाम्येको दिनकृच्छार्वरं यथा ॥ ८८ ॥
ध्यानैकताननिविडाहितचेतसोऽयं
प्रध्वस्तकृत्स्ननिजमोहसमस्तदोषम् ।
प्रत्यक्तया शुभधियो यतयोऽभ्युपेत्य
यं देवमेकममलं प्रविशन्ति सोऽव्यात् ॥ ८९ ॥
तैत्तिरीयकसारस्य वार्तिकामृतमुत्तमम् ।
मस्करीन्द्रप्रणीतस्य भाष्यस्यैतद्विवेचनम् ॥ ९० ॥
मुमुक्षुसार्थवाहस्य भवनामधृतो यतेः ।
शिष्यश्चकार तद्भक्त्या सुरेशाख्यो महार्थवित् ॥ ९१ ॥

Colophon :

(sheet No. 23.) इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकश्रीमच्छङ्करभगवत्पादपूज्यशिष्यस्य श्रीमत्सुरेश्वराचार्यभगवतः कृतौ तैत्तिरीयवार्तिकं द्वितीयवल्ल्याः समाप्तम् ॥

(sheet No. 25.) तैत्तिरीयवार्तिकं समाप्तम ॥

यस्याज्ञानवशात्स्वरूपमलभद्द्वन्द्वेऽरविन्दाननं
तं सत्यादिपदोपलक्षितशिवं कैवल्यसंस्थं मुहुः ।
विश्वं यस्य कृपाकटाक्षजनितज्ञानेन नष्टं पुनः
स्वार्थाङ्गाङ्कितशक्तिमुत्तममहं भक्त्या प्रवन्दे गुरुम् ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya Vārtika. 1-1026 verses. (Vallī I. 186. Vallī II, 749. Vallī III. 91).

Remarks:—On the title page is given— 'हे पुस्तक श्रीमन्त राजेश्री शरभोजी महाराज साहेबयांच्या कारकर्दीत काशीदेशाहून खरिदीकरून आणिले असे' ॥ i. e. this Ms. is brought down to Tanjore with the benevolent patronage and help of Śrī Śarabhoji Mahārāja of Tanjore who reigned between 1800-1832 A. D. The Ms. is in good condition. The first verse given in the beginning might be the scribe's own..

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यवार्तिकम् ॥

1499. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKAM.

Burnell's Catalogue No. 9745. Page. 32. Right column. Substance—Palm leaf. Size—16½ × 1¼ inches. Leaves—42. Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—1050. Author—Sureśvarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1498.

Remarks :—The Ms. is very old and is in a fairly good condition.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यवार्त्तिकम् ॥

1500. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKAM.

Burnell's Catalogue No. 9875 a. Page 32. Right column. Substance—Palm leaf. Size—18¾ × 1¾ inches. Leaves—9 (1-9). Lines—20 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—1050. Author—Sureśvarācārya. Complete.

Beginning :

बोधज्ञानेन्द्रयोगीन्द्रपदपङ्करजोरविः ।
भ्राजते मे हृदाकाशे तमोध्वान्तनिवर्तकः ॥

सत्यज्ञानमनन्त० Same as No. 1498.

End, colophon and subject—Same as No. 1498.

Remarks:—The other work contained in this Ms. is a fragment of बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका— Adhyāya IV. Brahmaṇa III.

The Ms. is in a fairly good condition. Dr. Burnell groups this Ms. among Taittirīyopaniṣads. Evidently this Ms. contains the Sureśvara Vārtika on Taittirīyopaniṣad bhāṣya.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यवार्तिकटीका ॥

1501. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 6310. Page 32. Right column.

Substance—Paper. **Size**—11¾ × 4 **inches. Sheets**—64. **Lines**—12 or 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of **Granthas**—3300. Author—Ānandagñāna (Ānandagirī). **Complete.**

Beginning:

न यत्र स्थेमानं दधुरतिभयोद्भ्रान्तनयना
गलद्दानोद्रेकभ्रमदलिकदम्बाः करटिनः ।
लुठन्मुक्ताभारे भवति परदेशं गतवति
हरेरद्य द्वारे शिवशिवशिवानां कलकलः ॥
कृष्णाय सच्चिदानन्दतनवे परमात्मने ।
नमो विधीयते त्रेधा गुरवे च तदात्मने ॥ १ ॥
गुरुभक्ती पुरस्कृत्य सम्प्रदायानुसारतः ।
व्याख्यास्येऽहं यथाशक्ति तैत्तिरीयकवार्तिकम् ॥ २ ॥

तैत्तिरीयकशाखोपनिषदस्तद्भाष्यस्य च वार्तिकमुक्तानुक्तदुरुक्तचिन्तात्मकं चिकीर्षुराचार्यश्चिकीर्षितस्य वार्तिकस्याविघ्नपरिसमाप्तिप्रचयगमनाभ्यां शिष्टाचारपरिपालनाय शास्त्रीयवस्तुतत्त्वानुस्मरणपूर्वकं तन्नमस्काररूपं मङ्गलाचरणं मुखतः सम्पादयन्नर्थादपेक्षितमनुबन्धजातं च सूचयन्नुद्देश्यस्यैकदेशं प्रतिजानीते— सत्यमित्यादिना । तं प्रकृतं परमात्मानं प्रत्यञ्चं भक्तिश्रद्धाभ्यां प्रकर्षेण त्रिधा नत्वा वेदशिरसस्तैत्तिरीयकोपनिषदस्सदबाधितन्यायसन्दब्धं दुरुक्तादिचिन्तात्मकं वार्तिकं वक्ष्यामीति सम्बन्धः ॥

End:

भक्तिमात्रेण कृतस्य वार्तिकस्य ग्रन्थविद्भिरुपादेयत्वं, तत्राह—महार्थविदिति । महान्तं बहुप्रकारमबाधितञ्चार्थं

वेत्तीति तथोच्यते । तथा च तेन प्रणीतमिदं वार्त्तिकामृतं वृद्धैः श्रद्धेयमेवेत्यर्थः ॥

परापरं गुरुं नत्वा सम्प्रदायानुसारतः ।
व्याकृतं सङ्ग्रहेणैव तैत्तिरीयकवार्तिकम् ॥
सा चेयं व्याक्रिया प्रीतिं भगवत्येव कुर्वती ।
चिराय वर्ततां कृष्णे तृष्णां त्यक्त्वान्यगामिनीम् ॥

Colophon:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीशुद्धानन्द-
पूज्यपादशिष्यस्य भगवदानन्दज्ञानस्य
विरचिता तैत्तिरीयवार्तिकटीका
समाप्ता ॥

श्रीसदाशिवार्पणमस्तु ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya Vārtika Ṭīkā—a commentary on Sureśvara Vārtika on Taittirīyopaniṣad bhāṣya.

Remarks:—On the title Page is given—हे पुस्तक श्रीमन्त राजेश्री शरभोजी महाराजसाहेब यांच्या करतींत काशीदेशाहून खरदीकरून आणिले असें ॥ i.e. the Ms. was brought down to Tanjore from Benares with the benevolent patronage and help of Śarabhoji Mahārāja of Tanjore between 1800—1832 A. D. The Ms. is in good condition. The author of this work is Ānandajñāna, popularly known as Ānandagiri, the disciple of Śuddhānanda Pūjyapāda. The first verse given in the beginning might be the scribe's own.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यवार्तिकटीका ॥

1502. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9743. Page 32. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—

103 (43-145). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—3300. Author—Ānandagñāna. Complete.

Beginning :

गोविन्दानन्दसरस्वतीभ्यो नमः ॥

कृष्णाय सच्चिदानन्दतनवे परमात्मने ॥ ०

Same as No. 1501.

End, colophon and subject—Same as No. 1501.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यवार्तिकटीका ॥

1503. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9744 b. Substance—Palm leaf. Size—18½ × 1¼ inches. Leaves—21 (215-235). Lines—16 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—3300. Author—Ānandagñana (Ānandagirī). Complete.

Beginning, end, and subject—Same as No. 1501.

Colophon :

इति श्रीमत + वार्तिकटीका समाप्ता ॥

बोधज्ञानेन्द्रयोगीन्द्रपदपद्मरजोरविः ।

भ्राजते मे हृदाकाशे तमोध्वान्तनिवर्तकः ॥

Remarks: —The Ms. is in good condition. The other work contained in this Ms. is "तैत्तिरीयभाष्यटीका ॥" This work is not, however, noticed by Dr. Burnell under this Ms.

॥ नारायणोपनिषद्भाष्यम् ॥

1504. NĀRĀYAṆOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9748 a. Page 33. Left column. Substance—Palm leaf. Size—16 × 1¼ inches. Leaves—21 (1-21). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1500. Author—Mādhavācārya. Complete.

Beginning :

यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
वारुणोपनिषद्युक्ता ब्रह्मविद्या ससाधना ।
याज्ञिक्यां खिलरूपायां सर्वशेषोऽभिधीयते ॥

यथा बृहदारण्यके सप्तमाष्टमाध्यायौ खिलकाण्डत्वेनाचार्यैरुदाहृतौ । तथेदं(यं) नारायणीयाख्या याज्ञिक्युपनिषत् खिलकाण्डरूपा । तल्लक्षणोपेतत्वात्कर्मोपासनब्रह्मकाण्डेषु त्रिष्वपि यद्वक्तव्यमवशिष्टं तस्य सर्वस्याभिधानेन प्रकीर्णकरूपत्वं खिलत्वम् । बृहदारण्यके सप्तमाध्याये 'पूर्णमदः पूर्णमिद'मित्यादिना ब्रह्मतत्वमभिहितम् । 'ॐ खं ब्रह्मे' त्यादिभिरष्टमाध्यायगतैश्च 'यो ह वै ज्येष्ठं च श्रेष्ठं च वेदे' त्यादिभिर्वाक्यैर्नानाविधान्युपासनान्यभिहितानि । 'स यः कामयेत महत्प्राप्नुया'मित्यादिना महदाख्यं कर्माभिहितम् । तथा पुत्रविशेषादिकामनायुक्तानां तत्तत्कर्माण्यभिहितान्येव । एवमत्रा'प्यम्भस्य पार' इत्यादिना ब्रह्मतत्त्वमभिहितं । 'आदित्यो वा एष एतन्मण्डल'मित्यादिना उपासनमभिहितं । 'भूरग्नये पृथिवी स्वाहे'त्यादिना कर्माण्यभिहितानि । तत्र कर्मणां बाहुल्याद्याज्ञिकीत्युच्यते । उपक्रमे ब्रह्मतत्त्वाभिधानादुपसंहारे च ब्रह्मज्ञानसाधनानां सत्यादीनां सन्यासान्तानामभिधानात् उपनिषदित्युच्यते । तदीयपाठसम्प्रदायस्तु देशविशेषेषु बहुविध उपलभ्यते ।

तत्र यद्यपि शाखाभेदः कारणम्। तथापि तैत्तिरीयशाखाव्यापकैस्तत्तद्देशनिवासिभिः शिष्टैरादृतस्तत्सर्वोऽपि पाठ उपादेय एव। तत्र द्रमिडानां चतुःषष्ट्यनुवाकपाठः, आन्ध्राणामशीत्यनुवाकपाठः, कर्णाटकेषु केषाञ्चित् चतुःसप्ततिपाठः, अपरेषां नवाशीतिपाठः। अत्र वयं पाठान्तरं यथासम्भवं सूचयन्तः चतुःषष्ट्यनुवाकपाठं प्राधान्येन व्याख्यास्यामः। प्रथमानुवाकस्यादौ काश्चिदृचो ब्रह्मतत्त्वं प्रतिपादयन्ति, तासु प्रथमामृचमाह— अंभस्य पारे + अन्तरिति ॥

End:

अपि च तैत्तिरीयाणामुपासनमिदं ; किं तर्हि ब्रह्मविद्या ; प्रशंसा। 'तस्यैवं विदुष' इति ब्रह्मविदो(ऽ)नुकर्षणात् तस्मान्न विद्यैक्यशङ्काया अप्यवकाशोऽस्ति। कर्मयुक्तिस्त्वेतस्मिन्ननुवाके तत्त्वज्ञानिसेवानिमित्ताभिवारणत्वशेषमिति मन्तव्यम् ॥

Colophon:

इति श्रीमाधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुरारण्यके नारायणीयापरनामधेययुक्तायां याज्ञिक्यामुपनिषदि चतुःषष्टितमोऽनुवाकः ॥

इति यजुरारण्यके षष्ठप्रश्नव्याख्यानं संपूर्णम् ॥
सपरिवाराय श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

Subject: Nārāyaṇopaniṣad bhāṣya, according to the Advaita system of Philosophy.

Remarks:—The other work contained herein is ज्ञानाङ्कुशः ॥
The Ms. is old and is in a fairly good condition. The letters are too small but are legible.

॥ नारायणोपनिषद्विवरणम् ॥

1505. NĀRĀYAṆOPANIṢAD VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9709 gg (2). Page 33. Left column. Substance—Palm leaf. Size—$17\frac{1}{4} \times 1$ inches. Leaves—98 (141-238). Lines—7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—2500. Author—Vijñānātman. Complete.

Beginning :

सरस्वतीं गणाध्यक्षं वेदव्यासं मुनीश्वरम् ।
शङ्कराचार्यवर्यं च प्रणमामि सदाऽदरात् ॥
योगिनां योगरूपाय ज्ञानिनां ज्ञानमूर्तये ।
मुक्तानां मोक्षरूपाय दक्षिणामूर्तये नमः ।
प्रमाणन्यायनखरैः प्रतिवादीभभेदिने ॥
ज्ञानोत्तममृगेन्द्राय नमो वेदादिवारिणे ।

श्रियः पतिं श्रियं वाण्याः पतिं वाणीं शिवं शिवान् ।
प्रणम्य याज्ञिकं वेदशिरो व्याख्यायते मया ॥

कैश्चिद्विपश्चिद्भिरुदारसत्वैरिदं पुरा व्याकृतमप्युदारम् ।
तत्पक्षपाताकुलितं विलोक्य समं विधातुं क्रियते प्रयत्नः ॥

वेदाध्ययनदाराग्न्याधेयपूर्विकाः सर्वाः क्रियाः समाप्य वेदो ब्रह्मात्मैकत्वविद्यामुपनिषद्भागेन वक्तुं प्रक्रमते। तत्रोपनिषदस्त्रिविधाः सांहितिक्यो वारुण्यो याज्ञिक्यश्चेति। तत्र सांहितिक्यो वारुण्यश्च गताः। तत्र सांहितिक्योपनिषत्सु सगुणब्रह्मप्राप्तिरुपादिष्टा ; वारुणीषूपनिषत्सु 'ब्रह्मविदाप्नोति पर'मित्यारभ्य केवलब्रह्मात्मैकत्वज्ञानमुपदिष्टम् इदानीं ससन्यासं तदेव ज्ञानं प्रतिपादयितुं

याज्ञिक्यः प्रवर्तन्ते । नारायणाख्योयं समस्तः प्रश्नः याज्ञिक्यो(क्यु)पनिषदित्युच्यते । यज्ञात्मना भगवता नारायणेन दृष्टत्वात् । ॐ अम्भस्य पारे इति ॥

End:

विद्वान् ब्राह्मणोऽभिजयति । आभिमुख्येनात्मत्वेन प्राप्नोति । स्वानन्दज्ञानादिलेशत्वात् तयोरानन्दातिम-हिम्नोरतसत्य(स्त्य)क्तौ स्वात्मन्येव पश्यति । एत-स्यैवानन्दस्यान्यानि भूतानि (मात्रामुपजीवन्ति) तमेव भान्तमनुभाति सर्वं । कामनीभामनीस्सोऽश्नुते सर्वान् का-मान् स जयति ।

'यद्यद्विभूतिमत्सत्त्वं यत्तदूर्जितमेव वा ।
तत्तदेवे(वा)वगच्छ त्वं मम तेजोंशसंभवम् ॥

यावानर्थ उदपाने' इत्यादिश्रुतिस्मृतिभ्यः ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीमत् ज्ञानोत्तमपूज्यपाद-शिष्यस्य विज्ञानात्मभगवतः कृतौ नारायणाख्यप्रश्नयाज्ञि-क्युपनिषद्विवरणे एकादशानुवाकः ॥

वासुदेवेन्द्रसरस्वतीप्रियशिष्य श्रीमद्देवेन्द्रसरस्वतीचरण...... ॥

Subject: Nārāyaṇopaniṣad Vivaraṇa—a commentary on Nārāyoṇopaniṣad, belonging to the **Advaita system of** Philosophy.

Remarks :—For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 903. The Ms. is very old and is in a fairly good condition, though the leaves are a bit worm-eaten.

The second colophon given above might be the scribe's own and according to that, the scribe's name is **Devendra Sarasvatī**, pupil to Vāsudevendra Sarasvatī.

॥ नारायणोपनिषद्विवरणम् ॥

1506. NĀRĀYAṆOPANIṢAD VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9746. Page 33. Left column. Substance—Palm leaf. Size—18×1½ inches. Leaves—85. Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—2500. Author—Vigñānātman. Complete.

Beginning and subject—Same as No. 1505.

Colophon : Nil.

हरिः ॐ शुभमस्तु ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ नारायणोपनिषद्विवरणम् ॥

1507. NĀRĀYAṆOPANIṢAD VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9747. Page 33. Left column. Substance—Palm leaf. Size—16¼×1 inches. Leaves—124. Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—2500. Author—Vigñānātman. Complete.

Beginning, end, and subject—Same as No. 1505.

Colophon: Nil.

हरिः ॐ शुभमस्तु ।

ப்ர[illegible]...யது வாசுதேவ [illegible]யன் [illegible].

श्रीमहागणपतये नमः ।

Remarks :—The Ms. is old and is in a worn-out condition.

॥ नारायणोपनिषद्दीपिका ॥

1508. NĀRĀYAṆOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9854. Page 33. Left column. Substance—Palm leaf. Size—19¼×3¼ inches. Leaves—2

(68 & 69). Lines—11 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—100. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

नारायणोपनिषदं भेदपर्वतभेदिनीम् ।
व्याख्यास्ये ब्रह्मविद्याया जननीं पापहारिणीम् ॥
सम्बन्धो विषयस्तद्वदधिकारी प्रयोजनम् ।
सर्वोपनिषदां तुल्यं तस्मान्नात्रोच्यते पृथक् ॥

पुरुषः परिपूर्णदेशकालवस्तुपरिच्छेदशून्य इत्यर्थः । ना प्रसिद्धः सर्वासूपनिषत्सु । वै स्मर्यमाणः । नारायणः । आपो नाराः ताः अयनं आयतनं यस्य स नारायणः । अथवा नराः प्रतिबिम्बकल्पाः तेऽयनमात्मत्वेनाश्रयो यस्य स नरायणः नरायण एव नारायणः । अथवा नरा विक्षिप्तचित्ताः तेषामयनं आश्रयो विद्या नरायणं तस्य अयनमाश्रयत्वेन च सम्बन्धान्नारायणः ॥

End:

यः प्रजाशून्यः स्यादित्याशङ्क्य नेत्याह । प्राजापत्यं प्रजापतेः सन्तानवतो गृहस्थस्य भावः प्राजापत्यं तत् । न केवलमेवमेनं लोकं विन्दते किन्तु परमपीत्याह । ततः कीर्तिंसुवर्णगोप्रजाया· प्राप्त्यनन्तरं जीवन् मृतो वा अमृतत्वं ब्रह्मज्ञानं तत्साध्यं फलं अश्नुते । प्राप्नोति । ततोऽमृतत्वमश्नुते । व्याख्यातम् । अभ्यास उपनिषत्समाप्त्यर्थः ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यादशिष्य-श्रीमच्छङ्करानन्द भगवतः कृतौ नारायणोपनिषद्दीपिकायां द्वितीयोऽध्यायः ॥

Subject: Nārāyaṇopaniṣad dīpikā—a gloss on this Upaniṣad according to the Advaita system of Philosophy. This Ms. contains the commentary on the first three sections of this Upaniṣad, which is here divided into two Adhyāyas as given in the colophon.

Remarks :—For the other works contained in this Ms. see the list under remarks on No. 1428. The Ms. is in good condition.

॥ नृसिह्मतापनियोपनिषद्भाष्यम् ॥

1509. NṚSIHMATĀPANĪYOPANIṢAD BHĀSYAM.

Burnell's Catalogue No. 6316. Page 33. Left column. Substance—Paper. Size—9½ × 3¾ inches. Sheets—62. Lines — 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —1350. Author—Śaṅkarācārya. Pūrvatāpanīya only.

Beginning :

वेदव्यासाय नमः ॥

श्री नृसिंह्माय नमः ॥

ॐ यन्नाम्नोपनिषद्याजा(ख्याता)त्तपनं तं विधे(धुं)र्गुरुम् ।
प्रणम्योपासनागर्भां तद्व्याख्यां श्रद्धयाऽरभे ॥ १ ॥

आनुष्टुभात्सामराजान्नारसिह्मादिदं जगत् ।
जातं यस्मिन्स्थितं लीनं नमस्तस्मै त्रिशक्तये ॥

'भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा' इति मन्त्रगतभद्रपद-व्याख्यानपरामृचमुदितां शान्तिं पठन्नन्याभ्यः श्रौतस्मार्त-पौराणिककल्पप्रतिपादिताभ्यः साकारब्रह्मविद्याभ्य इयं सुभद्रेति दर्शयति । भद्रं कल्याणम् । कर्णेभिरिति छा-न्दसम् ।

End :

तस्य गन्तव्यतामाह— तद्विप्रास इति । तत्पाद्दशं

स्थानं त्रिधासो विप्राः ब्राह्मणाः उपासकाः विपन्यवो मेधाविनः समाधौ धारणशक्तियुक्ताः जागृवांसः जागरितावस्थायामेवावस्थात्रयात् प्रच्युत्य समिन्धते समृद्धिं कुर्वन्ति । तादात्म्यपक्षे तु मन्त्रब्राह्मणयोर्यथास्वरूपं व्याख्येयम् । इति शब्दो मन्त्रसमाप्तिं द्योतयति । पदचतुष्टयाभ्यासः सर्वोपनिषत्समाप्तिं द्योतयति । इति सर्वं निर्मलं सिद्धम् । श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पादपूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीशङ्करभगवतः कृताथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्ये पञ्चमोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः ॥ शुभमस्तु ।

श्रीरस्तु । श्रीमन्नारायणः ।

Subject : Nṛsihmatāpanīyopaniṣad bhāṣya. Pūrvatāpanīya. 1—5 Upaniṣads.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

॥ नृसिंहतापनियोपनिषद्दीपिका ॥

1510. NṚSIHMATĀPANĪYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9758 a & b. Page 33. Right column. Substance—Palm leaf. Size—13¾ × 1¼ inches. Leaves—46. Lines—5 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—700. Author—Śaṅkarānanda. Uttaratāpanīya—incomplete.

Beginning :

एवमुपदिष्टात्मतत्त्वादेवावाङ्मनसातीतमात्मानं कथमस्मानुपदिशत्ययं च कथं च वयमभिगच्छाम इति मन्वानाः

पुनः पृष्टवन्त इति स्वकीयमौत्सुक्योक्तिं परिसमाप्य पुनर्देवप्रश्नमवतारयति । देवा ह वै प्रजापतिमब्रुवन् । व्याख्यातम् । भूय एव पुनरेव । नः अस्मान् । वाङ्मनसातीतं वस्तु कथं भवानुपादिशति । कथं च वयमधिगच्छाम इति संशयाविष्टहृदयानित्यर्थः ॥

End :

अद्वयं द्वयशून्यम् । तर्हि किमत्रैव पर्यवसानमित्याशङ्क्य नेत्याह । लब्ध्वा । साक्षात्कृत्य । उपद्रष्टारम् । तुरीय तुरीयमविकल्पं वाङ्मनसातीतम् । अवगतभेदवासनो निरिन्धनाग्निवत् । समन्ताद्गच्छेत् ।

Colophon :

इति नवमः खण्डः ।

उक्ता मयैषोत्तरतापनीय-
व्याख्याक्षराणां पदवाक्यगानाम् ।
येन प्रसिद्धोपनिषत्पदानां
पुरा कृता वेदचतुष्टयेऽपि ॥

प्रायोऽल्पकालो भुवि देहभाजां
विद्यार्थिनां बुद्धिविशुद्धिरल्पा ।
तत्रापि केषाञ्चिदनुग्रहमित्थं
प्रवृत्तिरेषा तदनुग्रहार्थम् ॥

कृता मया वेदचतुष्टयेऽपि
पसिद्धशाखोपनिषत्पदेषु ।
व्याख्यातया तुष्यतु सर्वजीव
आनन्द आत्माऽद्वय ईश्वरोऽयम् ॥

यो मे धियं ह्यात्मनि वर्तमानं
सम्प्रेरयेच्छ्रौतपदावलोके ।

ञ्यास: सदायाससहिष्णुरीशः

स शङ्कर: किङ्कर एव यस्य ॥

अगण्यपुण्य: शृणुतेदमत्र

त्रयं नराणामतिदुर्लभं स्यात् ।

वेदार्थबोधो गतमत्सरत्वं

स्वदोषदृष्टिः परवत्सदैव ॥

ततो धनानामपकारहेतो-

र्व्याख्यासु सर्वोपनिषत्पदेषु ।

अहो कृतार्था वयमात्मबोधं

सुदुर्लभं शक्रविरोदनाद्यैः ॥

प्राप्ता गुरूणामवलोकनेन

वेदान्तवाक्यार्थविबोधकेन ॥

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपाद-
शिष्यस्य शङ्करानन्दभगवत: कृतावुत्तरताप-
नीयोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

श्रीसुब्रह्मण्य: ॥

Subject : Nṛsihmatāpanīyopaniṣaddīpikā. Uttaratāpanīya. 7 to 9 Khaṇḍas.

Remarks :—The other work contained herein is षट्पदीस्तुति: (2 leaves) which is not, however, noticed by Dr. Burnell. The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ नृसिंह्मतापनियोपनिषद्दीपिका ॥

1511. NṚSIHMATĀPANĪYOPANIṢADDĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 159 a. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—31 (1-31). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—775. Author—Nārāyaṇāśramin. Pūrvatāpanīya only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्री सरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

नृसिंहतापिनी पूर्वा पञ्चोपनिषदुज्ज्वला ।
खण्डानि सप्त चत्वारि चैकं त्रीणि च त्रीणि च ॥ १ ॥

सशक्तिकः परमेश्वरो(ऽ)नादिरनन्त इत्युक्तमद्वैतप्रकरणे। स च स्वलीलया जगदातनोति । लीला च न भोगेच्छा। नापि रिरंसा । किन्तु मायालक्षणो नैसर्गिकः स्वभाव एव। अकामस्य स्पृहाद्यसम्भवात् । तदुक्तमाद्यप्रकरणे—

"भोगार्थं सृष्टिरित्यन्ये क्रीडार्थमिति चापरे ।
देवस्यैष स्वभावोऽयमात्मकामस्य का स्पृहे"ति ॥

धर्माधर्मौ चाप्यप्रतियोगिता(ना)वाहूयमानौ राजेव भटौ विलोकयितुं निर्मिमीते। तदधिकारिणश्च स्वमायाकल्पितानज्ञानिनो जीवानाविःकरोति । तेषु च धर्माधर्मानुसारेण निग्रहानुग्रहावातनोति। तत्र यदा केचिदधमाः स्वकृतधर्माधर्मव्यवस्थाभङ्गाय प्रवर्तन्ते, तान्निग्रहीतुं साधूंश्चानुग्रहीतुं स्वयमदेहोऽपि देहवानिव भवति । तदावतीर्ण इत्युच्यते । * * * * *
जगन्मङ्गलस्य भगवतो भजने प्रत्यूहनिरासार्थमाशीरूपं मङ्गलमाचरति—ॐ भद्रं कर्णेभिरिति ॥

End

ॐमत्र प्रणवादित्रयस्य द्विः स्वरेण गानं अनुष्टुप्वर्णानामक्षरसामवत् । स्तोभानामनुलोमप्रतिलोमानामुदासेनेति द्रष्टव्यम् । सामविधानं रुद्रयामल उक्तम् । तद्यथा—

गाययेत्सामगानैश्च पदपादाक्षरैः स्वरैः ।
द्वि[ः]श्वरैः त्रि[ः]श्वरैश्चैव चतुःषट्सप्तगानतः ॥
अक्षक्षीरब्रह्मसामदशभेदेन गापयेत् ।
तारेण तारमालोक्य कलाकाशेन संयुतम् ॥
अनुष्टुम्मन्त्रराजेन गानं कृत्वा विधानतः ।
तुरीयमन्त्रराजेन बीजाक्षरपुटीकृतम् ॥
बीजत्रयोदशं विद्याद्गायन्ति सामगानतः ।
एवं गानविधानेन गानं शार्दूलशाखया ॥
सामराजविधानेन बृहत्साम्नैव गापयेत् ।
गीतं गन्धर्वगानेन तथर्षभस्वरेण च ॥
सिंहानन्दनतालेन नृसिंहं गापयेत्क्रमात् ।
प्रस्तारषोडशं दिव्यमथर्वोक्तविधानत(ः)॥ इति ॥
नारायणेन रचिता शङ्करोक्त्युपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां दीपिका पूर्वनाहरेः ॥

Colophon :

समाप्ता पूर्वनृसिंहतापिन्युपनिषद्दीपिका ॥
ॐ नमः सिद्धम् ॥ ॐ नृसिंहाय नमः ॥

Subject : Nṛsihma Pūrvatāpanīyopaniṣaddīpikā—a commentary on this Upaniṣad according to the **Advaita school of** Philosophy.

Remarks:—The other wooks contained herein are:—

1. षट्चक्रोपनिषद्दीपिका ॥
2. नृसिंहोत्तरतापनीयोपनिषद्दीपिका ॥

The Ms. is old and is in good condition.

॥ नृसिह्मतापनीयोपनिषद्दीपिका ॥

1512. NṚSIHMATĀPANĪYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 159 c. Substance—Paper. Size—10×4½ inches. Sheets—41 (33-73). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Nārāyaṇāśramin. Uttaratāpinī only.

Beginning:

नृसिंह्मोत्तरतापिन्यां त्रिंश्यां स्युः खण्डका नव ।
नृहरेः परमं रूपं प्रणवेनात्र गीयते ॥

पूर्वतापिन्यनुष्टुब्निरूपणपरा । उत्तरा तु प्रणवात्मकं नारसिंहरूपं निर्णेतुमारभ्यते । तत्रापि मङ्गलार्थं भद्रमित्यादिशान्तिपाठः । विद्यायाः साम्प्रदायिकत्वद्योतनायाख्यायिकामाह —देवा ह वा इति । अणीयस्त्वं दुर्ग्रहत्वात् । ॐकारस्यात्मत्वं तदर्थत्वात् । शब्दार्थस्य शब्दमात्रत्वं वाचारम्भःश्रुत्या सिद्धम् । तत्प्रतीकत्वाद्वा । ॐ तथेत्यङ्गीकारे । शेषं माण्डूके व्याख्यातं ॥

End:

तत्र त्रयः पादाः क्रमेणोत्तरोत्तरप्राप्तिहेतवः । पद्यते प्राप्यते उत्तरं पदमेभिरिति पादा इति करणव्युत्पत्त्या । चतुर्थस्तु प्रपद्यते यः स पाद इति कर्मव्युत्पत्त्या फलं तेनौतप्रोतेनाद्येनैव जानीयात् । अनुज्ञातारमोतेनैव ताभ्यां चानुज्ञातैश्चोपद्रष्टारं साक्षिणः सर्वज्ञानफलभूतं जानीयादित्यर्थः । द्विरुक्तिरादरार्था । इतिशब्द उत्तरतापनीयसमाप्त्यर्थः ।

तापि(प)नीयद्वयं तीर्णं कुम्भकाशावलम्बनात् ।
शुद्धाशुद्धपरिज्ञाने निकषः सन्त एव नः ॥

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां दीपिकोत्तरनाहरेः ॥

Colophon :

नृसिंहतापनीयदीपिका समाप्ता ॥
नृसिंहोत्तरतापिनीदीपिका नारायणाश्रमीया समाप्ता ॥
नृसिंहाय नमः । श्रीनृसिंहार्पितमस्तु ॥

Subject: Nṛsiṁhottaratāpinyupaniṣaddīpikā—a commentary on this Upaniṣad, according to the Advaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is old and is in a good condition. The other works contained in this Ms. are:

(1) नृसिंहपूर्वतापिन्युपनिषद्दीपिका ॥

(2) षट्चक्रोपनिषद्दीपिका ॥

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1513. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6539. Page 33. Right column. Substance—Paper. Size—13¾ × 5¾ inches. Sheets—38. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—700. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

मन्त्रोक्तस्यार्थस्य विस्तरानुवादीदं ब्राह्मणमारभ्यते । ऋषिप्रश्नप्रतिवचनाख्यायिका तु विद्यास्तुतये एवं संवत्सर-ब्रह्मचर्यसंवासादितपोयुक्तैर्ग्राह्या पिप्पलाद(दादि)वत् सर्वज्ञकल्पैराचार्यैर्वक्तव्या च । न सा येन केनचिदिति विद्यां स्तौति । ब्रह्मचर्यादिसाधनसूचनाच्च तत्कर्तव्यता स्यात् ।

सुकेशा नामतः । भरद्वाजस्यापत्यं भारद्वाजः ।। शैब्यः ।
शिबेरपत्यं शैब्यः । सत्यकामो नामतः ॥

End :

पितृत्वं तव अस्मान् प्रत्युपपन्नं त(इतर)स्मात् । इतरो-
पि हि पिता शरीरमात्रं जनयति तथापि स पूज्यतमो लोके
किमुत वक्तव्यम् आत्यन्तिकाभयस्य दातुरित्यभिप्रायः ।
नमः परमर्षिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृभ्यो नमः परम-
र्षिभ्य इति । द्विर्वचनमादरार्थम् ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरि-
व्राजकाचार्यस्य शङ्करभगवतः कृतौ अथर्वण-
प्रश्नोपनिषद्विवरणं समाप्तम् ॥

Subject : Praśnopaniṣadbhāṣya—belonging to the Advaita system of Philosophy. 1-6 Praśnas.

Remarks :—The Ms. is in excellent condition. Floral designs decorate the front and back pages. The paper is of English manufacture nearly 100 years old.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1514. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9727 b. Page 33. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—16 × 1¼ inches. Leaves—23 (5-27). Lines—9 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—700. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning :

विश्ववन्द्यं विघ्नराजं सर्वशुक्लां सरस्वतीम् ।
पूर्वाचार्यान् सर्वपूज्यान् कुर्वे नतिपदं गुरून् ॥

मन्त्रोक्तार्थस्य Same as No. 1513.

End and subject—Same as No. 1513.

Colophon :

इति श्रीगोविन्द + प्रश्नविवरणं समाप्तम् ॥
ॐ ब्रह्मादिभ्यो + महद्भ्यो गुरुभ्यः ॥
चन्द्रशेखरेन्द्रसरस्वतियतिना प्रश्नोपनिषद्भाष्यं लिखितम् ।
ॐ दक्षिणामूर्तये नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥

Remarks :—For the other works contained herein see Remarks on No. 912. The Ms. is old and is in a worn-out condition.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1515. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9752 d. Page 33. Right column. Substance—Palm leaf. Size—18¼ × 1½ inches. Leaves—30 (78-107). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—700. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1514.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1438.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1516. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 13 d. Substance—Paper. Size—12¾ × 7¾ inches. Sheets—12. Lines—15 or 16 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—700. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1513.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1439.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1517. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6319. Page 33. Right column.
Substance—Paper. Size—10¼ × 4 inches. Sheets—7 (1-8; 2nd sheet missing). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning :

श्रुतिस्मृतिपुराणानामालयं करुणालयम् ।
नमामि भगवत्पादशङ्करं लोकशङ्करम् ॥
विश्ववन्द्यं विघ्नराजं etc. Same as No. 1514.

End :

यद्वाह्यं वा प्रसिद्धं सामान्यं तेजस्तच्छरीरे उदानं वायुमनुगृह्णाति स्वेन प्रकाशात्म(शे)नेत्यभिप्रायः । यस्मात्तेजःस्वभावो बाह्यतेजोनुगृहीत (उत्क्रान्तिकर्ता) ॥

Subject: Praśnopaniṣad bhāṣya. 1-3 Praśnas.

Remarks:—This work ends abruptly in the commentary on the 9th Vākya of the third Praśna. The Ms. is very old and is in a worn-out condition.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1518. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6312. Page 33. Right column.
Substance—Paper Size—11 × 4½ inches. Sheets—13 (10-22). Lines—10 to 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning:

.... उत्क्रान्तिकर्ता तस्माद्यदा लौकिकः पुरुषः उपशान्ततेजाः भवति । उपशान्तं स्वाभाविकं तेजो यस्य

तं क्षीणायुषं मुमूर्षुं विद्यात् । स पुनर्भवशरीरान्तरं प्रति- पद्यते । कथं । सह इन्द्रियैः मनसि सम्पद्यमानमित्येतत् । येव देहं मनोकृतेन मनः कृतेन मनः सङ्कल्पेच्छादिनिष्प- न्नकर्मनिमित्तेनेत्येतत् ॥

End and colophon—Same as No. 1513.

Subject: Praśnopaniṣad bhāṣya. 3-6 Praśnas.

Remarks :—The Ms. is very old and is worm-eaten. The sheets are completely worn out. The Ms. is full of scriptorial errors. This Ms. seems to be the continuation of No. 1517 owing to the similarity of script. On the last sheet 'तुलजाराजस्येदं पुस्तकं' is written; i.e., the Ms. belonged to Tulaja Mahārāja who reigned between 1765-87 A. D.

॥ प्रश्नोपनिषद्दीपिका ॥

1519. PRAŚNOPANIṢAD DĪPIKĀ.

T. S. Collection No. 106. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—52. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—560. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

नमः श्रीशङ्करानन्दगुरुपादाम्बुजन्मने ।
सविलासमहामोहग्राहग्रास्यै(हैं)ककर्मणे ॥
प्रश्नमुण्डकमन्त्राणां ब्राह्मणं कोऽहमीदृशः ।
इत्यादिप्रश्नमाख्यं(नार्थं) व्याख्यास्ये ब्रह्मबोधकम् ॥

प्रथमतो ब्रह्मविद्यास्तुत्यर्थमाख्यायिकामवतारयति—

ॐ सुकेशा च सुकेशा नामतः । भारद्वाजः भरद्वाजस्यापत्यं, शैब्यश्च शिबेरपत्यं, सत्यकामः सत्ये ब्रह्मणि कामो यस्य सः सत्यकामो यथार्थनामा(कामः) ॥

End:

एवशब्द०यावर्त्यं स्वयमाह— नातः परमस्तीति ।
अत अस्म(स्मा)दुक्ताद्ब्रह्मज्ञानात्परमधिकं मम वा अन्यस्य वा नास्ति इति । ये(ए)वं पिप्पलादेनोक्ते सति ते पिप्पलादशिष्याः भारद्वाजाते(द)यः तं स्वगुरुं पिप्पलादं अर्चयन्तः मनोवाक्कायैः यथोचितं पूजयन्तः * * *

तारयसि दर्शयसि इति अनेन प्रकारेण । नमः नमस्कारः । परमऋषिभ्यः उत्कृष्टेभ्यः अतीन्द्रियब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृभ्यो ब्रह्मादिभ्यो नघः(मः) परमऋषिभ्यः व्याख्यातं । वाक्याभ्यासः उपनिषत्परिसमाप्त्यर्थः ॥

Colophon:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यश्रीशङ्करानन्दभगवत्पादकृतौ प्रश्नोपनिषद्दीपिकायां षष्ठः प्रश्नः ॥

दत्तात्रेयपरब्रह्मणे नमः । साम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

Subject: Praśnopaniṣad dīpikā–a commentary on this Upaniṣad according to the Advaita school of Philosophy. 1–6 Praśnas.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

॥ प्रश्नोपनिषद्दीपिका ॥

1520. PRAŚNOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9753 c. **Page** 34. Right column. **Substance**— **Palm** leaf. Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ **inches**. Leaves—29 (22–50). Lines —5 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—560. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1519.

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1441.

॥ प्रश्नोपनिषद्दीपिका ॥

1521. PRAŚNOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 d. Page 34. Left column. Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1¾ inches. Leaves—9 (16-24). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—560. Author—Śaṅkarānanda. **Complete.**

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1519.

Remarks :—For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1428. The Ms. is in good condition.

॥ प्राणाग्निहोत्रोपनिषद्दीपिका ॥

1522. PRĀṆĀGNIHOTROPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 j. Substance—Paper. Size—11⅝ × 5⅛ inches. Sheets—3 (57-59). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—Nārāyaṇāśramin. Complete.

Beginning :

श्रीरस्तु ।

प्राणाग्निहोत्रोपनिषच्चतुःखण्डविराजिता ।
एकादशी शौनकीये सारभूता हि सर्वतः ॥

ननु विरक्तस्यापि देहस्य स्थितये अन्नादनमावश्यकं । तच्च मुक्तावनुपयुक्तत्वादनर्थकं स्यादित्याशङ्क्योपासनया सार्थकत्वायाग्निहोत्रोपनिषदारभ्यते– अथात इति । संसारज्ञानं संसारो हेयतया ज्ञायते अनेनेति अधीतं वेदेषु । अन्नसूत्रं । अन्नमेव सूत्रं साधनं यस्मिन् शारीरं शरीरभवं

यज्ञं । प्ररोचनार्थमादौ फलमाह— अस्मिन्निति ॥

End :

ननु भवन्तु यज्ञोपकरणानि । तथापि देवता(ऽ)भावे कथं यज्ञः स्यादित्यत आह— सर्वा हीति । यावदधिदैवतं तावदध्या(त्म)तां(ता) वर्तते । चक्षुरादीनां सूर्याद्यधिष्ठितत्वादिति भावः । ननु ज्ञानाभावे कथं मोक्ष इत्याशङ्क्य वाराणसीमरणं दृष्टान्त(न्तयति ।)द्विरुक्तिः समाप्त्यर्था ।

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां अग्निहोत्रस्य दीपिका ॥

Colophon :

अग्निहोत्रोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥ ११ ॥

श्रीरामार्पणमस्तु ॥

Subject: Prāṇāgnihotropaniṣad dīpikā—a commentary on this Upaniṣad, according to the Advaita school of Philosophy.

Remarks:—For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1429. The Ms. is old and is in a fairly good condition. The sheets are here and there rat-eaten.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1523. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9728. Page 34. **Left column.** Substance—Palm leaf. Size—$18\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—115. Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—3500. Author—Śaṅkarācārya. First and Second Adhyāyas only.

Beginning :

ॐ नमो ब्रह्मादिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृभ्यो वंशऋषिभ्यो नमो गुरुभ्यः ।

ॐ 'उषा वाश्वस्ये'त्येवमाद्या वाजसनेयिब्राह्मणोपनिषत्स्या इयमल्पग्रन्था वृत्तिरारभ्यते। संसारविवृत्सुभ्यः संसारहेतुनिवृत्तिसाधनविद्याप्रतिपत्तये। सेयं ब्रह्मविद्योपनिषच्छब्दवाच्या, तत्पराणां सहेतोः संसारस्यात्यन्तावसादनादुपानिपूर्वस्य सदेस्तदर्थत्वात्। तादर्थ्याद्ग्रन्थोऽप्युपनिषदित्युच्यते। सेयं षडध्याय्यरणे(ण्ये)ऽनूच्यमानत्वादारण्यकम्। बृहत्त्वात्परिमाणतो बृहदारण्यकम्। + तत्र तावदश्वमेधविज्ञानायो'षावाश्वस्ये'त्यादि। तत्राश्वविषयमेव दर्शनमुच्यते। प्राधान्यादश्वस्य। प्राधान्यञ्च तन्नामाङ्कितत्वात्क्रतोः प्राजापत्यत्वाच्च। उषा इति ब्राह्मो मुहूर्तः उषाः; वैशब्दः स्मारणार्थः प्रसिद्धं कालं स्मारयति। शिरः प्राधान्यात्। शिरश्च प्रधानं शरीरावयवानाम्। अश्वस्य मेध्यस्य मेधार्हस्य या(य)ज्ञियस्य उषाः शिर इति सम्बन्धः ॥

End :

अध्यायचतुष्टयस्याचार्यपरम्पराक्रमो वंश इत्युच्यते। तत्र प्रथमान्तः शिष्यः। पञ्चम्यन्त आचार्यः। (परमेष्ठी विराट्। ब्रह्मणो हिरण्यगर्भात्। ततः परमाचार्यपरम्परा) नास्ति। यत्पुनर्ब्रह्म तन्नित्यं स्वयंभु तस्मै ब्रह्मणे स्वयंभुवे नमः ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्द + बृहदारण्यकटीकायां चतुर्थोऽध्यायः समाप्तं(प्तः)

मधुकाण्डं समाप्तम् ॥

इति श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

Subject : Bṛhadāraṇyakopaniṣadbhāṣya according to the Advaita school of Philosophy. 1—2 Adhyāyas.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1524. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9729 a. Page 34. Left column. Substance— Palm leaf. Size—$19\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—43 (1-43). Lines—6 or 7 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—1300. Author—Śaṅkarācārya. Third Adhyāya only.

Beginning:

श्रीमहासरस्वत्यै नमः ॥

'जनको ह वैदेह' इत्यादि याज्ञवल्कीयं काण्डमारभ्यते । उपपत्तिप्रधानार्थत्वादतिक्रान्तेन मधुकाण्डेन समानार्थत्वेऽपि सति न पुनरुक्तता। + अपि च तद्विद्यसंयोगस्तैश्च सह वादकारणं विद्याप्राप्त्युपायो न्यायविद्यायां दृष्टः । तच्चास्मिन्नध्याये प्राबल्येन प्रदर्श्यते । प्रत्यक्षा च विद्वत्संयोगे प्रज्ञा [दानप्रदर्शनार्थाख्यायिका-प्रज्ञा]वृद्धिस्तस्माद्विद्याप्राप्त्यु(पाय)प्रदर्शनार्था(थैवा)ख्यायिका । जनको नाम ह किल सम्राट्-राजा बभूव विदेहानाम् । विदेहेषु भवो वैदेहः ॥

End:

नामरूपकृतकार्यकरणोपाधिसम्पर्कजनितभ्रान्त्यध्यारोपितत्वात् सुखित्वदुःखित्वादिविशेषस्येति परिहृतमेतत्सर्वम् । विरुद्धश्रुतीनां च विषयमवोचाम । तस्मात् 'एषोऽस्य परम आनन्दः' इतिवत् सर्वाण्यानन्दवाक्यानि द्रष्टव्यानि ॥

Colophon:

इति श्रीगोविन्द + बृहदारण्यकटीकायां पञ्चमस्याध्यायस्य
नवमं ब्राह्मणं समाप्तम् ॥

समाप्तश्चाध्याय: ॥

श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥ श्रीवासुदेवार्पणमस्तु ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣadbhāṣya. Third Adhyāya.

Remarks:—The other work contained herein is Bṛhadāraṇyakopaniṣadbhāṣyaṭīkā.

The Ms. is in a fairly good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1525. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9732. Page 34. Left column.
Substance—Palm leaf. Size—$17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Leaves—136. Lines—7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—4800. Author—Śaṅkarācārya. First, Second and Third Adhyāyas only.

Beginning—Same as No. 1523.

End—Same as No. 1524.

Colophon:

बिन्दुदुर्लिपिविसर्गवीथिकाशृङ्गपङ्क्तिपदभेददूषणम् ।
हस्तवेगजमबुद्धिपूर्वकं क्षन्तुमर्हथ समीक्ष्य सज्जना: ॥

Remarks:—On the title page is given—

" कैवल्ययोगीन्द्रगुरुपादाम्बुजन्मने ।
नमो विधीयते त्रेधा विधूतध्वान्तपांसवे ॥ "

नम: सच्चिदानन्दयोगिप्रभृतिभ्योऽस्मद्गुरुभ्य: ॥

The Ms. is very old and is in a decaying condition, since many leaves are completely broken out.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1526. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6322. Page 34. Left column. Substance—Paper. Size—9⅜ × 4½ inches. Sheets—56. Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1900. Author—Śaṅkarācārya. Fourth Adhyāya only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

जनको ह वैदेह आसाञ्चक्रे । अस्य सम्बन्धः—शारीराद्यानष्टौ पुरुषान्निरुह्य प्रत्युह्य पुनर्हृदये दिग्भेदेन च पुनः पञ्चधा व्यूह्य हृदये प्रत्युह्य हृदयं शरीरं च पुनरन्योन्यप्रतिष्ठितं प्राणादिपञ्चवृत्त्यात्मके समानाख्ये जगदात्मनि सूत्र उपसंहृत्य जगदात्मानं शरीरहृदयसूत्रावस्थमतिक्रान्तवान् । य औपनिषदः पुरुषो नेति नेतीति व्यपरि(दि)ष्टः स साक्षाद्यो(पा)दान(कारणस्व)रूपेण च निर्दिष्टो "विज्ञानमानन्द"मिति तस्यैव वागादिदेवताद्वारेण पुनरधिगमः कर्तव्य इत्यधिगमोपायान्तरार्थः । सोयमारम्भो ब्राह्मणद्वयस्य । आख्यायिका त्वाचारप्रदर्शनार्था— "जनको ह वैदेह आसाञ्चक्रे" ॥ आसनं कृतवान् आस्था-(स्था)मि(यि)कां दत्तवानित्यर्थः, दर्शनकामेभ्यो राज्ञः ॥

End:

तस्मात्पुरुषसामर्थ्यज्ञानवैराग्यकाम्या(मा)द्यपेक्षया व्युत्थानविकल्पक्रमपारिव्राज्यप्रतिपत्तिप्रकारा न विरुध्यन्ते । अनधिकृतानां च पृथग्विधानात् पारिव्राज्यस्य 'स्नातको वा(स्नातको)वोत्सन्नाग्निरनग्निकोवे'त्यादि(ना) । तस्मा-

रिसद्धान्याश्रमान्तराणि अधिकृतानामेव ॥

इति पञ्चमं ब्राह्मणम् ॥

अथानन्तरं याज्ञवल्कीयस्य काण्डस्य वंश आरभ्यते

यथा मधुकाण्डस्य वंशः । व्याख्या(नं) तु पूर्ववदिति ।

इति षष्ठं ब्राह्मणम् ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्ये षष्ठोऽध्यायः । (चतुर्थोऽध्यायः) अध्यायश्च समाप्तः ॥

समाप्तमिदं बृहदारण्योपनिषद्भाष्यं षष्ठाध्यायस्य पुंडोपनामकवेंकाजीनायकस्येदं पुस्तकम् ॥

श्रीरस्तु ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣya. Fourth Adhyāya only.

Remarks:—The Ms. is in a good condition.

The Ms. belonged to one Puṇḍa Veṅkāji Nāyaka.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1527. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9730. Page 34. Left column. Substance—Palm leaf. Size—19×1½ inches. Leaves—98. Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1900. Author—Śaṅkarācārya. Fourth Adhyāya only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1526.

Remarks :—The beginning of the Aitareyopaniṣadbhāṣya is given after the colophon.

The Ms. is in a fairly good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1528. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

T. S. Collection No. 140. Substance—Paper. Size—9½ × 4½ inches. Sheets—40. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—Śaṅkarācārya. Fourth Adhyāya—Incomplete.

Beginning—Same as No. 1526.

End:

इदानीं यो(ऽ)सौ सर्वात्मभावो मोक्षो विद्याफलं क्रियाकारकफलशून्यं सप्रत्यक्षतो निर्दिश्यते । यत्र विद्याकामकर्माणि न सन्ति तदेतत्प्रस्तुतं यत्र सुप्तो न कञ्चन कामं कामयते न कञ्चन स्वप्नं पश्यति ॥

Colophon: Nil.

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣya. Fourth Adhyāya.

Remarks:—The Ms. abruptly ends in the commentary on 21st Ṛk of the third Brāhmaṇa of this fourth Adhyāya.
The Ms. is in good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1529. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 15. Substance—Paper. Size—11 × 4¾ inches. Sheets—241 (1-270; Sheets 142, 143, 144, 150, 151, 217-220, 223-242 = 29 are missing). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5200. Author—Śaṅkarācārya. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1523.

End:

इळासीत्यनेन तं वा एतमाहुरित्यनेन विधिना जातः पुत्रः पितरं पितामहं चातिशेते श्रिया यशसा ब्रह्मवर्च-

सेन परमां निष्ठां प्रापदित्येवं स्तुत्यो भवतीत्यर्थः । यस्य चैवंविदो ब्राह्मणस्य पुत्रो जायते सचैवं स्तुत्यो भवतीत्यध्याहार्यं ॥

Colophon:

अष्टमस्य चतुर्थं ब्राह्मणम् ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣya. 3-8 (1-6) Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in a good condition. This Ms. abruptly ends with the beginning of the 5th Brāhmaṇa of the 8th Adhyāya.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1530. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9731. Page 34. Left column. Substance—Palm leaf. Size—17¾ × 1⅜ inches. Leaves—175. Lines—6 or 7 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—5300. Author—Ānandagñāna. First and Second Adhyāyas only.

Beginning:

शुभमस्तु ॥

यदविद्यावशाद्विश्वं दृश्यते रशनाहिवत् ।
यद्विद्यया च तद्धानिस्तं वन्दे पुरुषोत्तमम् ॥
नमस्त्रय्यन्तसन्दोहसरसीरुहभानवे ।
गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसि(स)पटीयसे ॥
भगवत्पादपादाब्जद्वन्द्वं द्वैत(द्वन्द्व)निबर्हणम् ।
सुरेश्वरादिसद्भृङ्गैरवलम्बितमाभजे ॥
बृहदारण्यके भाष्ये शिष्योपकृतिसिद्धये ।
सुरेश्वरोक्तिमाश्रित्य थ्रि(क्रि)यते न्यायनिर्णयः ॥

बृहदारण्यको(काण्वो)पनिषद्विवरणव्याजेनाशेषामेवोप-निषदं शोधयितुकामो भगवान् भाष्यकारो विघ्नोपशमादि-समर्थं शिष्टाचारप्रमाणकं परापरगुरुनमस्काररूपं मङ्गल-माचरति । नमो ब्रह्मादिभ्यो (भ्य इति) । वेदो हिरण्य-गर्भो वा ब्रह्मा(ह्म) तन्नमस्कारेण सर्वा देवता नमस्कृता भवन्ति । तदर्थत्वात्तदात्मकत्वाच्च 'एष उ ह्येव सर्वे दे-वा' इति श्रुतेः । आदिपदेन परमेष्ठी(ष्ठि)प्रभृतयो गृह्य-न्ते । यद्यपि ये(ते)षामुक्तो ब्रह्मान्तर्भावस्तथापि तेष्व-नादरनिरासार्थं पृथग्ग्रहणम् ॥

End:

कुतस्तर्हि वेदो जायते, तत्राह - यत्पुनरिति । परस्ये-(स्यै)व ब्रह्मणो वेदरूपेणावस्थानात्तस्य नित्यत्वाच्च हेत्वपे-क्षेत्यर्थः । आदावन्ते च कृतमङ्गलग्रन्थाः प्रचारिणो भव-न्तीति द्योतयितुमन्ते 'ब्रह्मणे नम' इत्युक्तं । तद्याचष्टे—तस्मा इति ॥

Colophon:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छुद्धानन्दपूज्य-पादशिष्येण भगवदानन्दज्ञानेन कृतायां बृहदा-रण्यकभाष्यटीकायां चतुर्थो(ऽ)ध्यायः ॥

श्रीसदाशिवार्पणम् ।

श्रीदक्षिणामूर्तये नमः । श्रीरामः ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣyaṭīkā—a gloss on the Bhāṣya according to the Advaita school of philosophy. 3 and 4 (1 and 2) Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1531. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9729 b. Page 34. Left Column.
Substance—Palm leaf. Size—18⅞ × 1½ inches. Leaves—42 (44-85). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—1300. Author—Ānandagñāna. Third Adhyāya only.

Beginning :

(...एकस्य पलस्य) चत्वारो भागास्तेषामेको भागः पाद इत्युच्यते । प्रत्येकं शृङ्गयोर्दश दशपादाः सम्बध्येरन्निति शङ्कां निराकर्तुं विभजते— पञ्चेति । एकैकस्मिन् शृङ्गे आबद्धा बभूवुरिति पूर्वेण सम्बन्धः । ॥ (१) ॥ ब्राह्मणा वेदाध्ययनसम्पन्नास्ते तदर्थनिष्ठा इति यावत् । उत्कालयत्(तु) उद्गमयतु यतो याज्ञवल्क्याद्यजुर्वेदविदस्सकाशाद्ब्रह्मचारी सामवेदविधिं शृणोति । ऋक्षु चाध्यारूढं ना(सा)म गीयते । ते(त्रि)ष्वेव च वेदेष्वन्तर्भूतोध्र्व(थर्व)वेदस्तस्मादर्थाद्यजुर्वेदिनो[ः] मुनेः शिष्यस्य सामवेदाध्ययनानुपपत्तेर्वेदचतुष्टयविशिष्टो मुनिरित्याह— (अत) इति । निमित्तनिवेदनपूर्वकं ब्राह्मणानां सभ्यानां क्रोधप्राप्तिं दर्शयति— याज्ञवल्क्येनेति ॥

End :

ब्राह्मणार्थमुपसंहरति— तस्मादिति । ब्रह्मण्यानन्दस्य वेद्यतया दुर्निरूपत्वं तच्छब्दार्थः । यथै[वदो]षोऽस्येत्यत्र भेदो न विवक्षितः सर्वात्मभावस्य प्रकृतत्वात् तथा विज्ञानादिवाक्येष्वानन्दस्य वेद्यता न विवक्षिता । उक्तरीत्या तद्वेद्यताया [दुष्प्रति]दुष्प्रतिपाद्य(द)त्वात्तस्मादनतिशयान-

न्दं च चिदेकतानं वस्तु सिद्धमित्यर्थः ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य+आनन्दज्ञानकृतायां

बृहदारण्यकभाष्यटीकायां पञ्चमोऽध्यायः ।

श्रीदक्षिणामूर्तिरूपाय गुरवे परमात्मने नमः ।

करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥

इति श्रीमहाराजराजेश्वरश्रीसहाजिमहाराजस्य बृहदारण्यक-

भाष्यपञ्चमाध्यायपुस्तकम् ॥ कृष्णेन लिखितम् ।

श्रीगोपालकृष्णब्रह्मार्पणमस्तु । साम्बशिवाय नमः ॥

Subject : Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣyaṭīkā—a gloss on the bhāṣya according to the Advaita school of philosophy. Fifth Adhyāya (Third Adhyāya.)

Remarks :—The other work contained herein is

बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ।

The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. belonged to King Sāhaji of Tanjore who reigned between 1684-1710 A.D. The scribe's name is given as Kṛṣṇa. This Ms. abruptly begins at the end of the commentary on the Ist Vākya of the 1st Brāhmaṇa.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1532. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAṬĪKĀ.

S. S. Collection No. 16. Substance—Paper. Size—14 × 5½ inches. Sheets—154 (26-49, 2-45, 57, 12, 17=154). Lines —10 to 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5000. Author—Ānandajñāna. Incomplete.

Beginning :

...तश्च विदुषो(ऽ)पि कर्मविधि(:)स्यादित्याशङ्क्याह—

न चेति । वासनावशादुद्भूतस्याभासत्वादात्मस्मृत्या पुनः

पुनर्बाधाच्च विदुषो न कर्मप्रवृत्तिरित्यर्थः ॥

End:

तस्य परमात्मरूपेण स्वयम्भु(भू)त्वमभिदधाति—अ-
नादीति । तस्य(ा)पौरुषेयत्वेनासम्भावितदोषतया प्रामा-
ण्यमभिप्रेत्य विशिनष्टि— नित्यमिति । आदिमध्यान्ते-
षु कृतमङ्गळा ग्रन्थाः प्रचारिणो भवन्तीति मन्वानः स-
न्नाह— तस्मै ब्रह्मणे नम इति ।

नमो जन्मादिसम्बन्धबन्धविध्वंसहेतवे ।
हरये परमानन्दपरिज्ञानवपुर्हृ(र्भृ)ते ॥
नमः श्रुत्यन्तसन्दोहसरसीरुहभानवे ।
गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसपटीयसे ॥

Colophon:

ॐ श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्य-
भगवदानन्दज्ञानकृतायां बृहदारण्यकभाष्यटीकायामष्टमो-
(ऽ)ध्याय: ॥ हरि: ॐ.

Subject: Bṛhadāraṇyakabhāṣyaṭīkā—3-8 (1-6) Adhyāyas omitting the fifth (third) Adhyāya—a fragment only.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यवार्तिकम् ॥

1533. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKAM.

Burnell's Catalogue No. 9735. Page 34. Left column. Substance—Palm leaf. Size—12¼ × 1¼ inches. Leaves—115. Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—2031. Author—Sureśvarācārya. Incomplete.

Beginning:

(एकैकस्वामिको लोके गवादिः पशुरिष्यते ।)
ततोऽप्यतिशयः पुंसां सर्वलोकोपकारिता ॥ (१५७२ ॥)

एकैकक्रियया लोक एकैकस्वामिकः पशुः ।
अनेकैः संहतश्चैवं कदाचिदुपकारकः ॥
भूरिक्रियावांस्तु नरः तथाऽनेकेश्वरोऽवशः ।
एकैको निखिलं विश्वं बिभर्त्यज्ञो दिवानिशम् ॥ (१५७४ ॥)

End :

यथोक्तशक्तिविक्षेपो मनोबुद्धिपुरःसरः ।
सङ्कल्पाध्यवसायाभ्यां तयोर्भेदोऽपि च द्विधा ॥ (३६९ ॥)
योग्येन्द्रियस्य या यस्य ततोऽन्यत्रापि लक्षिता ।
वृत्तिस्तस्यैव सा ज्ञेया न स्वभावविपर्ययः ॥ (३७० ॥)

....

Colophon : (Leaf No. 48).

इति श्री + बृहदारण्यकभाष्यवार्तिकप्रक्रमे तृतीयोऽध्यायः ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣya vārtika. Third and Fourth (First and Second) Adhyāyas.

Remarks:—On the title page the following is given in Telugu language :

वेदांतं सुरेश्वराचार्यविरचितबृहदारण्यभाष्यवार्तिकप्रक्रमं कोन्त तृतीयाध्या-
याञ्ञिञ्ञि कोन्त चतुर्थाध्यायाञ्ञिञ्ञि अञिद.

आद्यंतालु लेदु वेंकटसुब्बय्य व्राशिनदि तेलुगुलिपि [सि]आकुलु ११
इट्लु.

ग्रन्थसंख्या २५००. पह्लासिअः(?) शकवर्ष रमुशानुमासं २१ तेति
प्रवेशं.

The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. abruptly begins with the Vārtika on the fourth Brāhmaṇa of the First Adhyāya and breaks off in that on the fourth Brāhmaṇa of the Second Adhyāya.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यवार्तिकम् ॥

1534. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKAM.

Burnell's Catalogue No. 9736. Page 34. Left column. Substance—Palm leaf. Size—17⅛ × 1 inches. Leaves—117. Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—2031. Author—Sureśvarācārya. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1533.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यवार्तिकम् ॥

1535. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKAM.

Burnell's Catalogue No. 6300. Page 34. Left column. Substance—Paper. Size—11¼ × 4½ inches. Sheets—194. Lines—14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5000. Author—Sureśvarācārya. Incomplete.

Beginning :

मनोऽध्यात्मं यदस्याभूद्ब्रह्मा...... ।
तस्याधिदेवता चन्द्र इति माध्यन्दिनी श्रुतिः ॥
कर्मतः क(का)लतो मृत्योर्मुक्तो न स्वर्गमेष्यति ।
तत्प्रयास्यति केनायमाक्रमेणेति पृच्छ्यते ॥
स्वर्गलोकगतावत्र साधनं पृच्छ्यते यतः ।
अन्तरिक्षमनाधारं गतौ हेतुनिषेधनम् ॥

End :

कुटिलं च तथा पापमस्मचस्त्वं विधे जय ।
वयं तु कृतकृत्यत्वादशक्काश्च मुमु........ ॥

मम उक्तिमतो भक्त्या तुभ्यं बहुतमां धिया ।
आयुषा तदर्थायेमांयक्षमदेव(?)....... ॥

Colophon :

इति श्रीमत्सुरेश्वरवार्तिकप्रक्रमे सप्तमाध्याय: ॥
मस्करीन्द्रप्रणतिस्य भवनामभृतो यतः ।
भाष्यस्य वार्तिकोक्तैवमध्याय: स(प्तमो गत:)
अष्टमाध्याय इत: परं लेखनीय: ॥ शङ्करचरणाभ्यां नमः ॥
सुरेश्वरचरणाभ्यां नमः ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣya vārtika. 5-7 (3-5) Adhyāyas.

Remarks :— On the title page is given 'श्रीमन्महाराजतुलजाभूपते-रिदं पुस्तकं भवति ॥' The Ms. is in a fairly good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यवार्तिकम् ॥

1536. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA VĀRTIKAM.

Burnell's Catalogue No. 6326. Page 34. Left column. Substance—Paper. Size—11½ × 4½ inches. Sheets—157. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —3840. Author—Sureśvarācārya. Sixth Adhyāya only.

Beginning :

श्री लक्ष्मीनृसिंहाय नमः ॥

आनन्दे ब्रह्मविज्ञाने साक्षादित्यादिलक्षणम् ।
पञ्चमान्ते विनिर्णीतं जल्पन्यायेन साम्प्रतम् ॥
वागादिदेवताद्वारा भूयः स्वस्यैव विक्षये ।
षष्ठ आरभ्यतेऽध्यायो वादन्यायेन यत्नतः ॥

योग्यकालावबोधार्थमासाञ्चक्र इतीरितम् ।
कल्पं बुध्वासनमृषिराजगाम महीपतिम् ॥

End :

एवं काण्डद्वयेनेयं सफलानवगं....
सर्वसन्यासनिष्ठा च ब्रह्मविद्या समीरिता ॥
एतावानुपदेशः स्याद्वेदे श्रेयोऽर्थिनां नृणाम् ।
कृतकृत्यो भवेत्क्षिप्रमेनं ज्ञात्वानुशासनम् ॥
त्रिसाहस्री तथा अष्टशतान्यत्र समासतः ।
चत्वारिंशत्तथा श्लोकाः षष्ठाध्यायस्य वार्तिकम् ॥

Colophon :

इति षष्ठाध्यायः समाप्तः ॥
शुभमस्तु ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣya Vārtika. Sixth Adhyāya.

Remarks:—On the title page the following is given in Mahrathi language :

" हे पुस्तक श्रीमन्त राजेश्री शरभोजी महाराज साहेब यांच्या कारकतीन्त काशीदेशाहून खरीदी करून आणिले असें "

This Ms. is purchased and brought down to Tanjore from Benares with the great help and patronage of King Serfoji of Tanjore 1800-32 A. D. The Ms. is very old and is too delicate to handle.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्दीपिका ॥

1537. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 160. Substance—Paper. Size—10⅝ × 4¼ inches. Sheets—187. Lines—10 to 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5000. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्रीयाज्ञवल्क्याय नमः ।

ब्रह्माधिकान्स्वावधिकानशेषा-
न्नत्वा गुरून् शङ्करवर्यमुख्यान् ।
नावं नदीनां रचयामि रम्या-
मारण्यकाब्धेस्तरणाय शीघ्रम् ॥

'प्रमाणमनधिगतार्थगन्तृ—' इति तावत्स्थितम् । ततो धर्माधर्मात्मानो भेदेन प्रमाणेन प्रतिपाद्यन्ते । तत्र भेदस्यावि-द्याजन्यत्वादविद्यायाश्चानुपमर्दनात्कर्मकाण्डमविद्याविषय-मस्याः समूलघातं घात(ता)योपनिषद्ब्रह्मविद्या तत्प्रतिपाद-को ग्रन्थ आरभ्यते । 'उषा वा' इत्यादिवाजस[illegible]-णोपनिषत् । तत्रातिपुण्यैर्विद्योत्पत्तेः सर्वेषां पुण्यानाश्वा-श्वमेधस्य प्राधान्यादनधिकारिभिस्तस्य कर्तुमशक्यत्वात्त-त्कथं तेषामपि तत्फलं स्यादिति मन्यमाना भगवती मातेव सानुकम्पा श्रुतिर्मानसत्वसाम्यादुपनिषदारम्भेऽश्वावयवेषु कालादि[illegible]ष्टिमाह । उषा ब्राह्मो मुहूर्तः । प्रातः वै प्रसिद्धः ॥

End :

तथागमप्रधानेन वादेन षष्ठे पुनार्निर्णीतो(ऽ)शेषविशेष-निर्मुक्तो(ऽ)वस्थात्रयातीतः स्वयंप्रकाशानन्दात्मेति मधुका-ण्डस्य याज्ञवल्क्यकाण्डस्य च समाप्तिः । इतःपरं खिलका-ण्डः प्रवर्तिष्यते ॥ खिलं नामोक्तेषु किञ्चित्परिशिष्टम् । तत्र ब्रह्मविद्यायां यद्यपि न किमपि परिशिष्टमस्ति तत्र क्रममुक्त्यर्थान्युपासनानि सर्वशेषाश्चोङ्कारे(?)दमादयः ।

प्राणादानि गुणाश्रमं कर्मादि(?)वावशिष्यते । तदर्थ-
खिलारम्भ अविरुद्धः

Colophon:

इति षष्ठाध्यायस्य षष्ठं ब्राह्मणम् ॥

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दपूज्यपादशिष्यस्य
शङ्करानन्दभगवतः कृतौ बृहदारण्यकदीपिकायां
चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ॥

संवत् १६७३ समये ज्येष्ठवादिप्रतिपदा पुस्तकसमाप्तजातम् ॥

Subject : Bṛhadāraṇyakopaniṣaddīpikā—a commentary on this Upaniṣad according to the Advaita school of philosophy. 3-6 (1-4) Adhyāyas.

Remarks :—On the title page the following is given:

श्रीमुद्गलेश्वरदीक्षितानां इदं पुस्तकं रङ्गभट्टभट्टगोस्वामिनाम् ।

The Ms. is very old and is in a fairly good condition. It is damp in appearance. The Ms. is dated Saṃvat 1673 which might be Śaka 1673 or 1751 A. D.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्दीपिका ॥

1538. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9737. Page 34. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—20 × 1½ inches. Leaves—24. Lines—11 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—1300. Author—Śaṅkarānanda. Fourth Adhyāya only—Incomplete.

Beginning :

नमः सवित्रे द्वाराय मुक्तेरमिततेजसे ।
............दाय त्रयीधाम्ने च ते नमः ॥
निर्जित्य वादसमये ऋषीन्सर्वानुपस्थितान् ।
गावो येनाहृतास्तस्मै नमोऽस्तु ब्रह्मरातये ॥

ॐ पञ्चमाध्याये मधुकाण्डार्थः जल्पकथयोक्तः। तस्यै-वेदानीं महता तर्केण निर्णयार्थं वादकथारूपः षष्ठोऽध्याय आरभ्यते। आख्यायिका त्वाचारविध्य(सिद्धा)र्था। जनको नामतः। ह किल। वैदेहः विदेहानामधिपतिः। कदाचित्स-र्वजनावसरार्थं राजासने आसाञ्चक्रे उपविष्टवान्॥

End :

अन्यद्वृत्तं अन्यदाश्रमादाश्रमान्तरं सन्यासाख्यमुपाक-रिष्यन् स्वीकरिष्यन्॥ (मैत्रेयीति) होवाच। याज्ञवल्क्यः पव्राजिष्यन् अरे अस्मात्स्थानादस्मि हन्त तेऽनया कात्या-यन्यान्तं करवाणीति। २॥ २॥

सा होवाच मैत्रेयी यन्नु म इयं भगोः सर्वा पृथिवी वि-त्तेन पूर्णा स्यात् स्यान्न्वहं तेनामृताहो किल नेति (नेति) होवाच याज्ञवल्क्यो यथैवोपकरणवतां जीवितं तथैव ते जीवितं स्यादमृतत्वस्य तु नाशास्ति वित्तेनेति॥ ३॥...॥

Colophon : Nil.

Subject : Bṛhadāraṇyakopaniṣad dīpikā. Sixth Adhyāya (Fourth Adhyāya).

Remarks :—The Ms. is very old and is in a fairly good condition, though some leaves are here and there broken off. Regarding this Ms. Dr. Burnell says that this 'Bṛhadāraṇyakabhāṣya' and 'the author's name does not appear.' Evidently it is Śaṅkarānanda's Bṛhadāraṇyakopaniṣaddīpikā as noted above. This Ms. breaks off in the beginning of the fifth brāhmaṇa.

॥ मैत्रेयिब्राह्मणभाष्यतात्पर्यदीपिका ॥

1539. MAITREYĪBRĀHMAṆA BHĀṢYA TĀTPARYA DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9757. Page 35. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—16 × 1½ inches. Leaves—13 (144-156). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—175. Author—Mahādevendrasarasvatī. Complete.

Beginning :

प्रणम्य श्रीगुरून्भक्त्या क्रियते पद्यरूपिणी ।
मैत्रेयीब्राह्मणालम्बिभाष्यतात्पर्यदीपिका ॥

प्रत्यग्वस्तुब्रह्मविद्यैकगम्यं
विद्या हृद्या सापि वेदान्तवेद्या ।
तस्मात्कर्म त्याज्यमेवात्मकामै-
रित्याचष्ट याज्ञवल्क्यः प्रियायै ॥
अत्राहुर्ये ब्राह्मणानामृणानि
त्रीणि प्रोक्तान्यागमेनादरेण ।
तस्मात्कर्म ब्रह्मविद्यासहायं
यावज्जीवं कार्यमेवेति केचित् ॥
यो यो लोकः पुत्रवित्तादिलभ्यो
लब्धव्योऽयं प्रत्यगेवानिशं नः ।
तत्किं पुत्रैः कर्मभिर्वा स्वधीतै-
र्वेदैः किं(वा) कुर्म इत्यस्तु तत्त्वैः ॥
कार्यं कर्म त्याज्यमित्यस्त्युवाच
श्रौतं वाक्यं तद्विरुद्धं विभाति ।
किं किं साध्यं विद्यया कर्मणैती-
त्युक्तः पुत्रं सूत्रकृच्चैवमाह ॥
जन्तुर्नित्यं बध्यते कर्मणायं
मुक्तिर्भूयाद्विद्यया तु क्षणेन ।
तस्मान्नैके कर्म कुर्वन्त्यभिज्ञा
मन्दास्त्वन्ये कर्म कुर्युस्सदेति ॥

End:

एतावदेवामृतसाधनं ते
मैत्रेयि नान्यद्भुवनत्रयेऽपि ।
एवं प्रियां तामनुशास्य मौनी
स याज्ञवल्क्योऽथ जगाम शान्तिम् ॥
श्रीमत्कृष्णपराशरपाराशर्यार्यभगवदङ्घ्रिमुखान् ।
अस्मद्गुरुवररूपानाचार्यानन्तरनुकलं कलये ॥ १४८ ॥
क्व भाष्यमतिगम्भीरं क्व चाहमतिमन्दधीः ।
तथापि परया भक्त्या यथावगतमीरितम् ॥ १४९ ॥
ॐ श्रीगुरुभ्यो नमः । शुभमस्तु ॥ श्रीरामाय नमः

Colophon: Nil.

Subject: Maitreyībrāhmaṇa bhāṣyadīpikā—a metrical treatise based on the Fourth Brāhmaṇa of the Second Adhyāya of the Bṛhadāraṇyakopaniṣad. 1-149 verses.

Remarks:—On the label of this Ms. the following is given:— "मैत्रेयीब्राह्मणभाष्यं श्लोकरूपं रक्षनाथयोगिकृतम्" ॥ which is here rather misleading. The Ms. is in a fairly good condition.

॥ मैत्रेयिब्राह्मणभाष्यतात्पर्यदीपिका ॥

1540. MAITREYĪBRĀHMAṆA BHĀṢYA TĀTPARYA DĪPIKĀ.

P. A. Collection No. 5. Substance—Paper. Size—7½ × 3½ inches. Sheets—19. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—280. Author—Mahādevendrasarasvatī. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1539.

Colophon:

इति श्रीमैत्रेयीब्राह्मणभाष्यतात्पर्यदीपिका महादेवेन्द्रसरस्वती-
कृता समाप्ता ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ब्रह्मविद्योपनिषद्दीपिका ॥

1541. BRAHMAVIDYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 b. Substance—Paper. Size—11¾ × 5⅛ inches. Sheets— 2 (23 & 24). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—55. Author—Nārāyaṇāśramin. Complete.

Beginning:

ब्रह्मो(ह्मविद्यो)पनिषदारभ्यते— ब्रह्मविद्यामिति । ब्रह्म-विद्यां प्रवक्ष्यामीति श्लोकः क्वचिद्देवादौ पठ्यते । ब्रह्मप्र-णवस्तस्य विज्ञानं तां किम्भूतां सर्वेषां ज्ञानं ज्ञानोपायभूतां प्रणवेन ब्रह्मणि ज्ञाते सर्वस्य विज्ञानात्तथा यत्र विद्यायां देवत्रयादुत्पत्तिलयं चकारात्पालनं च वक्ष्यामीति पूर्वेणा-न्वयः । श्रुतेः प्रतिज्ञेयम् । प्रसादेति ॥ विष्णोर्ब्रह्मविद्या-या रहस्यं ध्रुवाग्निः प्रणवतेज इति सम्प्रचक्षते । बुधा इत्य-न्वयः । विष्णुनेयं विद्या प्रवर्तितेत्यर्थः ॥

End:

कीदृशं लयलक्षणम् ।

"अपुनर्वा समोत्थानाल्लयो विषयविस्मृति"रिति । यद्वा (यतो वाचो निवर्तन्त)इत्यर्थः । उपसंहरति —ध्रुवमिति ॥ ध्रुवमोङ्कारं हि ब्रह्म चिन्तयेत् । ध्रुवमेकरूपं वा एकाग्रतया वा ब्रह्म चिन्तयेत् । द्विरुक्तिः समाप्त्यर्था ॥

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां दीपिका ब्रह्मवेदने ॥

Colophon:

ब्रह्मो(ह्मवि द्यो)पनिषद्दीपिका समाप्ता ॥
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Subject: Brahmavidyopaniṣad dīpikā—a gloss on this Upaniṣad, according to the Advaita school of Philosophy.

Remarks :— The Ms. is old and is in a fairly good condition. The sheets are here and there rat-eaten. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1429.

॥ ब्रह्मोपनिषद्दीपिका ॥

1542. BRAHMOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9753 h. Page 34. Left column. Substance—Palm leaf. Size—16½ × 1½ inches. Leaves—8 (155-162 out of 167). Lines—5 or 6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—200. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning:

हरिः ॐ ॥

ब्रह्मोपनिषदं नाम ब्रह्मात्मैक्यावबोधिनीम् ।
व्याकरिष्यामि तेनेदं ब्रह्म तुष्यतु सर्वगम् ॥

त्वं ब्रह्मासीत्युक्ते अधिकारिणः कर्तृत्वादिविपरीतज्ञानवतः अयोग्यत्वेन न बोधो जायते । ततोऽन्यबोधोत्पादनार्थं नाभ्यादिस्थानान्यूरीकृत्य विविधोपायानाह । अथ । उपनिषदारम्भे श्रुत्या मङ्गलप्रयोजनोऽथशब्दोऽधिकारिणमाह । अधिकारिसम्पत्त्यनन्तरं ब्रह्मविद्यासेवायां कथयिष्यामीति शेषः । अस्य बुद्धेद्र(द्र)ष्टुः स्वयम्प्रकाशस्य पुरु-

षस्य परिपूर्णस्य उपशब्दार्थानि चत्वारि स्थानानि भवन्ति । स्पष्टम् ॥

End :

उपनिषत्पदम् । सदेरुपनिपूर्वस्य संसारविनाशार्थस्य ब्रह्मगत्यर्थस्य अविद्यादिबन्धशिथिलीकरणार्थस्य च ब्रह्मज्ञानमन्तरेणासम्भवात् उपनिषत् ब्रह्मज्ञानं तस्य पदं विषयः ब्रह्मज्ञानैकबोध्यमित्यर्थः । तत् ब्रह्मोपनिषत्पदं व्याख्यातम् । पदाभ्यास उपनिषत्समाप्त्यर्थः । इतिशब्दस्यो (श्रो)पनिषत्समाप्त्यर्थः ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृतिः ब्रह्मोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject: Brahmopanisad dīpikā—a commentary on Brahmopanisad, according to the Advaita school of philosophy.

Remarks :—For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1411. The Ms. is in good condition.

॥ ब्रह्मोपनिषद्दीपिका ॥

1543. BRAHMOPANISAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 l. Page 34. Left column. Substance—Palm leaf. Size—$19\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$ inches. Leaves—4 (45-48 out of 69). Lines—11 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—200. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1542.

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428.

॥ ब्रह्मोपनिषद्दीपिका ॥

1544. BRAHMOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9755 c (b). Page 34. Left column. Substance—Palm leaf. Size—18 × 1½ inches. Leaves—8 (124-131). Lines—8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—200. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1542.

Remarks :—The Ms. is is in a fairly good condition. Besides this work, this Ms. contains two other works—

(1) अमृतबिन्दूपनिषद्दीपिका । and (2) कैवल्योपनिषद्दीपिका ॥

॥ ब्रह्मोपनिषद्दीपिका ॥

1545. BRAHMOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 i. Substance—Paper. Size—11⅝ × 5⅛ inches. Sheets—6 (52-57). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Nārāyaṇāśramin. Complete.

Beginning :

ब्रह्मोपनिषदारभ्य ब्रह्मज्ञानप्रदायिनी ।
चतुःखण्डा च दर्शिनी शमिनां हृदयङ्गमा ॥

इदानीं चतुरवस्थस्य चतुः स्थानस्य चतुर्ध्यानास्पद-स्यात्मनो निर्गुणध्यानसिद्धये स्वरूपं ससन्न्यासं वक्तव्य-मिति ब्रह्मोपनिषदारभ्यते—'ॐ शौनक' इति । ॐ अथा-स्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि भवन्ति— नाभिर्हृदयं कण्ठं मूर्धेति च । तत्र चतुःपादं ब्रह्म विभातीति ग्रन्थो द्वितीय-खण्डादौ पठितः । प्रथमखण्डादावपि केचित्पठन्ति । स पाठो नातिप्रयोजनः । अर्थसम्बन्धाभावात् । महाशालो

महत्यः शाला ग्रहाग्रभागाः यस्य सः तथा अङ्गिरसं गोत्रतः, अपत्यापत्यवतोरभेदोपचारात् । पिप्पलादं नामतः । अपृच्छन् पृष्टवान् । प्रश्नानाह । दिव्यदि(इ)ति ।

End :

इदानीमेतद्ग्रन्थस्य नाम निर्वक्ति—आत्मेति । ब्रह्मात्मा तस्योपनिषद्विद्या सैव तपः 'यस्य ज्ञानमयं तप' इति श्रुतेः । तस्य मूलं परं कारणमयं ग्रन्थ इत्युपचाराद्ग्रन्थोऽपि ब्रह्मोपनिषदित्यर्थः । तत्तस्मान्निरुक्त्यन्तरमाह—सर्वेति । सर्वे ब्रह्मेत्युपनिषत् रहस्यज्ञानं यस्याः सा । ब्रह्मोपनिषदित्यर्थः । द्विरुक्तिः समाप्त्यर्था । इति शब्दश्च तद्द्योतकः ॥

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ॥
अस्पष्टपदवाक्यानां ब्रह्मोपनिषद्दीपिका ॥

Colophon :

इति ब्रह्मोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject: Brahmopaniṣad dīpikā—a commentary on this Upaniṣad, according to the Advaita school of Philosophy. 1—4 Sections.

Remarks :—For the other works contained herein see Remarks on No. 1429. The Ms. is old and is in a fairly good condition. The sheets are here and there rat-eaten. Nārāyaṇāśramin, while commenting this Upaniṣad, adopts a division into four sections of which the commentary on the first section is not found in Śaṅkarānanda's work. Compare Nos. 1542, 1543 & 1544.

॥ महोपनिषद्दीपिका ॥

1546. MAHOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection. No. 164 h. Substance—Paper. Size—11⅝ × 5½ inches. Sheets—3 (50-52). Lines—11 or 12 to a Page.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. Author—Nārāyaṇāśramin. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः । निर्विघ्नमस्तु ।

नारायणः सर्वमहांस्तद्द्विग्यापि तथोच्यते ।

चतुःखण्डा च नवमी (श्री)महोपनिषत्स्मृता ॥

एक एव नारायणो देवस्तत्कार्यं च सर्वं तद्रूपमेव स एव वा । द्वितीयः स च तत्परायणैर्योगिभिर्हृत्पुण्डरीके ध्येय इति वक्तुं महोपनिषदारभ्यते । तथेति । तदुक्तं याज्ञवल्क्येन ।

"अथवा परमात्मानं परमानन्दविग्रहम् ।

गुरूपदेशाद्विज्ञाय पुरुषं कृष्णपिङ्गलम् ॥

ब्रह्म ब्रह्मपुरे चास्मि(न्) दहराख्यखमध्यमे ।

अभ्यासात्सम्प्रपश्यन्ति सन्तः संसारभेषजम् " इति ।

अथातो महोपनिषदमेव व्याख्यास्याम इति शेषः । तदाहुः पुराविदः । ह ऐतिह्ये । वै प्रसिद्धौ । नारासु अयनं यस्य स नारायणः ॥

End :

पुरुषयुगादिति । मातृतः पितृतश्च सप्तमात्पुरुषादारभ्यावाग्यावन्तस्तान्नरकादुद्धरति । हिरण्यगर्भः प्रथमजः । आवृत्तिः फलविसंवादाय । इतिशब्दः समाप्त्यर्थः । यद्यपि

"शिवस्य हृदयं विष्णुः विष्णोश्च हृदयं शिवः ।

अन्तरं नैव पश्यामि केशवस्य शिवस्य च ॥ "

इत्यादि स्मृतेः प्रत्येकमेकत्वप्रतिपादकश्रुतेश्च हरिहरयोरुपासने फलतोऽर्थतश्च न भेदस्तथापि शिवसरण्या प्रवृ-

स्नानामथर्वशिर आयुक्तं । ध्यानकेश्ववसरण्या प्रवृत्तानां
महोपनिषदायुक्तमिति विवेकः ॥

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां महोपनिषद्दीपिका ॥

Colophon:

इति महोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥ १ ॥
श्रीरामार्पणमस्तु ॥

Subject: Mahopaniṣaddīpikā—a commentary on this Upaniṣad, according to the Advaita school of philosophy. 1—4 Sections.

Remarks:—For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1429. The Ms. is old and is in a fairly good condition though the sheets are here and there rat-eaten.

॥ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1547. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6541. Page 34. Right column. Substance—Paper. Size—13⅞ × 5⅞ inches. Sheets—22. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रज्ञानांशुप्रतानैः स्थिरचरनिकरव्यापिभिर्व्याप्य लोकान्
भुक्त्वा भोगान् स्थविष्ठान् पुनरपि धिषणोद्भासितान् कामजन्यान्
पीत्वा सर्वान् विशेषान् स्वपिति मधुरभुङ्मायया मोहयन्नो
मायासङ्ख्यातुरीयं परममृतमजं ब्रह्म यत्तन्नतोऽस्मि ॥ १ ॥
यो विश्वात्मा विधिजविषयान् प्राश्य भोगान्स्थविष्ठान्
पश्चाच्चान्यान् स्वमतिविभवान् ज्योतिषा स्वेन सूक्ष्मान् ।

सर्वानेतान् पुनरपि शनैः स्वात्मनि स्थापयित्वा
हित्वा सर्वान् [विशेषान् वि]गतगुणगण पात्वसौ नस्तुरीयः ॥१॥

हरिः ॐ ॥

ॐ मित्येतदक्षरमिदं सर्वं तस्योपव्याख्यानं । वेदान्तार्थसारसङ्ग्रहभूतमिदं प्रकरणचतुष्टयं ॐमित्येदक्षरमित्याद्यारभ्यते । अत एव पृथक्सम्बन्धाभिधेयप्रयोजनानि न वक्तव्यानि । यान्येव तु वेदान्ते सम्बन्धाभिधेयप्रयोजनानि तान्येवेहापि भवितुमर्हन्ति ; तथापि प्रकरणव्याचिख्यासुना सङ्क्षेपतो वक्तव्यानीति मन्यन्ते व्याख्यातारः । * * * *

द्वैतप्रपञ्चस्याविद्याकृतत्वाद्विद्यया तदुपशमः स्यादिति ब्रह्मविद्याप्रकाशनायास्यारम्भः क्रियते ।

'यत्र हि द्वैतमिव भवति' 'यत्र वा अन्यदिव स्यात्तत्रान्योऽन्यत्पश्येत् (अन्योऽन्यद्वि)जानीयात्' । 'यत्र त्वस्य सर्वमात्मैवाभूत्तत्केन कं पश्येद्विजानीया' दित्यादिश्रुतिभ्योऽस्यार्थस्य सिद्धिः । तत्र तावदोङ्कारनिर्णयाय प्रथमं प्रकरणमागमप्रधानमात्मतत्त्वप्रतिपत्त्युपायभूतम् । यस्य द्वैतप्रपञ्चोपशमे अद्वैतप्रतिपत्तिः रज्वामिव सर्पादिविकल्पोपशमे रज्जुतत्त्वप्रतिपत्तिः । तस्य द्वैतस्य हेतुतो वैयर्थ्य(तथ्य) प्रतिपादनाय द्वितीयं प्रकरणम् । तथा अद्वैतस्यापि वैतथ्यप्रसङ्गप्राप्तौ युक्तितः तथात्वप्रतिपादनाय तृतीयं प्रकरणम् । अद्वैतस्य तथात्वप्रतिपत्तिविपक्षभूतानि यानि वादान्तराण्यवैदिकानि सन्ति तेषामन्योन्यविरोधित्वादतथार्थत्वेन तदुपपत्तिभिरेव निरा-

करणाय चतुर्थं प्रकरणम् । कथं पुनरोङ्कारनिर्णय आत्मतत्त्वप्रतिपत्त्युपायत्वं प्रतिपद्यत इत्युच्यते— 'ॐ मित्येतत् । एतदालम्बनं श्रेष्ठम् । एतद्वै सत्यकाम ०ॐ मित्यात्मानं युञ्जीत । ॐ मिति ब्रह्म । ॐकार एवेदं सर्वं' मित्यादिश्रुतिभ्यः ॥

End :

अमात्रो(ऽ)नन्तमात्रश्च द्वैतस्योपशमः शिवः ।
ॐकारो विदितो येन स मुनिर्नेतरो जनः ॥ ९ ॥
इति माण्डूक्योपनिषत्समाप्ता ॥

सर्वद्वैतोपशमत्वादेव शिवः ॐकारो यथाव्याख्यातरूपो विदितो येन स एव परमार्थतत्त्वस्य मननान्मुनिः नेतरो जनः शास्त्रविदपीत्यर्थः ॥ ९ ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंस-
परिव्राजकाचार्यशङ्करभगवतः कृतौ आगमशास्त्र-
विवरणे माण्डूक्यं प्रथमं प्रकरणं उपनिषत्समाप्ता ॥

श्रीशिवाय नमः श्रीरस्तु ॥

Subject : Māṇḍūkyopaniṣad kārikā bhāṣya—First Prakaraṇa known as Āgamaśā tra Vivaraṇa.

Remarks :—The Ms. contains also the Māṇḍukya Upaniṣad text and the Gauḍapādakārikas. The Ms. is in Excellent condition. The Paper is of English manufacture. Floral designs decorate the front and back pages.

॥ माण्डूक्योपनिषत्कारिकाभाष्यम् ॥

1548. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD KĀRIKĀBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6315. Page 34. Right column.

Substance—Paper. Size—10¾ × 4½—inches. Sheets—13. Lines—10 to 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1547.

Remarks :—The beginning of the second section known as 'वैतथ्यप्रकरणम्' is given after the colophon. The last page contains 'पुस्तकं तुळजामहाराजस्य ॥' i.e. this Ms. belonged to Tulaja Mahārajā of Tanjore who reigned between 1765-87 A. D. The Ms. is old and is in a worn-out condition, since the sheets are almost worm-eaten.

॥ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1549. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9752 f. Page 34. Right column. Substance—Palm leaf. Size—18¼ × 1½ inches. Leaves—19 (140-158 out of 255). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—400. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1547.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1438.

॥ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1550. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 13 f. Substance—Paper. Size—12¾ × 7¾ inches. Sheets—6. Lines—15 or 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1547.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1439.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यम् ॥

1551. MĀṆḌŪKYA KĀRIKĀ BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 13 g. Substance—Paper. Size—12¾ × 7¾ inches. Sheets—18. Lines—15 or 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2250. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning :

" वैतथ्यं सर्वभावानां स्वप्न आहुर्मनीषिणः ।
अन्तः स्थानात्तु भावानां संवृतत्वेन हेतुना ॥ १ ॥"

'ज्ञाते द्वैतं न विद्यते' इत्युक्तम् । 'एकमेवाद्वितीयं' इत्यादि श्रुतिभ्यः । आगममात्रं तत् 'तत्रोपपत्त्यापि द्वैतस्य वैतथ्यं शक्यतेऽवधारयितुमिति द्वितीयं प्रकरणमारभ्यते । वितथस्य भावो वैतथ्यं असत्वमित्यर्थः । कस्य ? सर्वेषां बाह्याध्यात्मिकानां भावानां पदार्थानां स्वप्न उपलभ्यमानानां । आहुः कथयन्ति मनीषिणः प्रमाणकुशलाः ॥

End :

"दुर्दर्शमतिगम्भीरमजं साम्यं विशारदम् ।
बुद्ध्वा पदमनानात्वं नमस्कुर्मो यथाबलम् ॥ ९९ ॥
अजमपि निजयोगं प्रापदैश्वर्ययोगा-
दगति च गतिमत्तां प्रापदेकं ह्यनेकं ।
विविधविषयधर्मग्राहि मुग्धेक्षणानां
प्रणतभयविहन्तृ ब्रह्म यत्तन्नमस्ये(न्नमस्ते) ॥ १०० ॥"

ईद्दक्पदं अनानात्वं नानात्ववर्जितं बुद्ध्वा अवगम्य तद्भूताः सन्तो नमस्कुर्मः तस्मै पदायाऽव्यवहार्यमपि व्यवहारगोचर(ता)मापाद्य यथाबलं यथाशक्यमि(शक्ती)त्यर्थः ॥

प्रज्ञावैशाखवेधक्षुभितजलनिधेर्वेदनाम्नोऽन्तरस्थं
भूतान्यालोक्य मग्नान्यविरतजननग्राहघोरे समग्रे(मुद्रे) ।
कारुण्या(दु)द्धधारामृतमिदममरैर्दुर्लभं भूतहेतो-
र्यस्तं पूज्याभिपूज्यं परमगुरुममुं पादपा(तै)र्नतोस्मि ॥

यत्प्रज्ञालोकभासा प्रतिप(ह)तिमगमत्स्वान्तमोहान्धकारं(रो)
मज्जोन्मज्जच्च घोरे ह्यसकृदुपजनोदन्वति त्रासने मे ।
यत्पादावाश्रितानां श्रुतिशमविनयप्राप्तिरग्र्या ह्यमोघा
तत्पादौ पावनीयौ भवभयविनुदौ सर्वभावैर्नमस्ये ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपाद-शिष्यस्य श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवत्कृ-(तः कृ)तौ गौडपादीयभाष्ये आगमशास्त्रविवरणे अलातशान्त्याख्यश्च(ख्यं च)तुर्थं प्रकरणं समाप्तम् ॥

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरिः ॐ ॥

Subject: Māṇḍūkyakārikā bhāṣya. Vaitathya, Advaita and Alātaśānti Prakaraṇas.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. Two sheets are completely damaged. In this Ms. the Kārikās are written in the middle of the sheets. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1439.

॥ माण्डूक्योपनिषद्दीपिका ॥

1552. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9753 e. Page 34. Right column. Substance—Palm leaf. Size—16½ × 1½ inches. Leaves—5 (80-84 out of 167). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—110. Author—Saṅkarānanda.. Complete.

Beginning:

हरिः ॐ ॥

माण्डूक्योपनिषद्व्याख्यां करिष्ये पदचारिणीम् ।
ओमात्माभेदसम्बोधादानन्दात्मप्रकाशिनीम् ॥

नामनामिनोर्लोके भेदस्याप्रसिद्धत्वात् वस्तुतश्चोङ्कारस्य ब्रह्मविवर्तत्वात्, विवर्तानाञ्च विवर्ताधिष्ठानेन भेदशून्यत्वात्, अत ॐकारं ब्रह्मनामधेयं ब्रह्म दृष्ट्वा(ऽ)ह—ॐ । अवति । ब्रह्मबुद्ध्या दृष्टो द्रष्टा(ष्टृ)नित्योमिति ॐकारानुकरणार्थमेतत् । उक्तमोङ्काररूपं जगत्पर्णस्य शङ्कुस्थानीयं ब्रह्मणा तादात्म्यं प्राप्तं ब्रह्मणो विकारो नामधेयश्च ॥

End:

एवमुक्तेन मात्रातादात्म्येन ॐकार आत्मे(त्मै)व स्पष्टम्। संविशति सम्यक् प्रवेशं करोति आत्मना ॐकारेण आत्मानं आनन्दात्मस्वरूपं यः ॐकार आत्मज्ञः । एवमुक्तेन प्रकारेण ॐकारात्मनोस्तादात्म्यं वेद जानाति तदो(स्यो)ङ्काररूपानन्दात्मकप्राप्तिफलमर्थसिद्धिं(द्धं) ततः श्रुत्या नोक्तं । अथवा संविशत्यात्मनात्मानमितीदं फलवाक्यमस्तु ॥

Colophon:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य

शङ्करानन्दभगवतः कृतौ माण्डूक्योपनिषद्दीपिका

समाप्ता । ॐ तत्सत् ॥

ॐ श्री साम्बशिवाय नमः । श्रीमद्गुरुभ्यो नमः ॥ श्रीरामाय नमः ॥

Subject: Māṇḍūkyopaniṣad dīpikā—a commentary on Māṇḍūkyopaniṣad excluding Gauḍapādakārikās, belonging to the Advaita system of Philosophy.

Remarks :—For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1441. The Ms. is in good condition.

॥ माण्डूक्योपनिषद्दीपिका ॥

1553. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 c. Page 34. Right column. Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1¾ inches. Leaves—2 (14 & 15 out of 69). Lines—12 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—110. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1552.

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428.

॥ माण्डूक्योपनिषद्दीपिका ॥

1554. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

T. S. Collection No. 112. Substance—Paper. Size—9¾ × 4¾ inches. Sheets—7. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—110. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1552.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ माण्डूक्योपनिषद्दीपिका ॥

1555. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 162. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Sheets—3. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—110. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1552.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition.

॥ माण्डूक्योपनिषद्दीपिका ॥

1556. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 k. Substance—Paper. Size—$11\frac{5}{8} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—82 (59-140). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3300. Author—Nārāyaṇāśramin. Incomplete (wants end).

Beginning:

श्रीकृष्णाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥

नारायणपदद्वन्द्वपारायणपरायणः ।
नरं नारायणं नत्वा नरो नारायणाभिधः ॥ १ ॥
गौडपाद(दो)त्तराचार्यान् नत्वा श्रीशङ्करप्रभून् ।
आनन्दज्ञानयत्यादीन् कुरुते सारसङ्ग्रहम् ॥ २ ॥
माण्डूक्योपनिषदो गौडपादीयभाष्ययोः ।
तद्व्याख्याया असंक्षेपाद्बालव्युत्पत्तिसिद्धये ॥ ३ ॥

ॐमित्येतदक्षरमिदं सर्वमित्याद्या माण्डूक्योपनिषच्चतुः खण्डा[ः] । तां खण्डशः पठित्वा(ऽ)त्रैते श्लोका भवन्तीति चतुःपर्यायैः गौडपादाचार्या नारायणो(णा)नुग्रहेण श्लोकरचनया व्याचक्षिरे । तेन श्रुतिस्तद्व्याख्याघटितं प्रथमं

प्रकरणं श्रुतिप्रायमेवेति । तत्र छान्दसानामुपनिषद्व्यवहारः प्रवृत्तः । एवं तद्विचारात्मकोत्तरप्रकरणत्रयेऽपि वेदान्तार्थसारसङ्ग्रहभूतमिदं प्रकरणचतुष्टयं । अत एव न पृथक् सम्बन्धाभिधेयप्रयोजनानि वक्तव्यानि ॥

"शास्त्रैकदेशसम्बन्धं शास्त्रकार्यान्तरे स्थितम् ।
आहुः प्रकरणं नाम ग्रन्थभेदं विपश्चितः" इति
लक्षणयोगादेषां चतुर्णां प्रकरणता ॥

* * * * * *

आकाशादेरविशेषात्तस्य च सर्वात्मत्वेनात्मवत् तत्कार्यत्वव्याघातात्तेन प्रथमप्रकरणार्थः प्रागुक्तो न युक्त इत्यत [आह]आह—ॐमित्येतदक्षरमिदं सर्वमिति। ॐमित्येदक्षरमुद्दिश्य सर्वात्मत्वं न विधीयते। किं तु सर्वमुद्दिश्योङ्कारत्वम्, प्रसिद्धस्योद्देश्यत्वात् ॥

End:

'यदा न जायते चित्त'मिति कालपरिच्छेदस्य प्रतीतेरागन्तुकत्वमाशङ्क्य परिहरति— अनिमित्तस्येति ॥ चित्तस्य हि निमित्त एवेति व्यवहारस्य कल्पितत्वेऽपि तदुपलक्षितस्वरूपस्याकल्पितत्वात् ।

* * * * * *

तदिदानीं प्रपञ्चयति—बुद्ध्वेति। द्वैताभावोपलक्षितां सत्तामनाद्यन्तां परमार्थभूतां प्रतिपद्य देवादियोन(नि)प्राप्तौ धर्मादिहेतुमसाङ्कर्येण अननुतिष्ठन् यदा विद्वानवतिष्ठते, तदा.. ॥

Colophon : (Sheet No. 122).

इति श्रीनाथात्मजभट्टरत्नाकरसूनुनारायणविरचि-

ताद्वैताख्यप्रकरणेऽस्पर्शयोगे दीपिका समाप्ता ॥

Subject : Māṇḍūkyopaniṣad dīpikā. 1-4 Prakaraṇas.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The sheets are here and there rat-eaten. This Ms. breaks off in the commentary on the 77th Kārikā of the last Prakaraṇa—Alātaśāntiprakaraṇa. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1429.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1557. MUṆḌAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6540. Page 35. Left column.

Substance—Paper. Size—13⅞ × 5⅞ inches. Sheets—40. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—780. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

हृदयं कौस्तुभोद्भासि विष्णोः फुल्लाननश्रियः ।
राधाप्रवेशरोधाय दत्तमुद्रमिव श्रिया ॥ १ ॥

'ॐ ब्रह्मा देवाना' मित्याद्याथर्वणोपनिषद(त्) व्याचिख्यासिता । अस्या विद्यासम्प्रदायकर्तृपारम्पर्यलक्षणं सम्बन्धमादावेवाह स्वयमेव स्तुत्यर्थं—एवं हि महद्भिः परमपुरुषार्थसाधनत्वेन गुरुणा(ऽ)यासे न लब्धा विद्येति । श्रोतृबुद्धिप्ररोचनाय विद्यां महीकरोति । स्तुत्या प्ररोचितायां हि विद्यायां सादराः प्रवर्तेयुरि(रन् इ)ति । प्रयोजनेन तु विद्यायाः साध्यसाधनलक्षणसम्बन्धमुत्तरत्र वक्ष्यति—'भिद्यते हृदयग्रन्थि'रित्यादिना ॥

End:

तदेतदक्षरं पुरुषं सत्यमृषिरङ्गिरा नाम पुरा पूर्वं शौनकाय विधिवदुपसन्नाय पृष्टवते उवाच। तद्वदन्योऽपि तथैव श्रेयोऽर्थिने मुमुक्षवे मोक्षार्थं विधिवदुपसन्नाय ब्रूयादित्यर्थः॥ नैतदन्यरूपमचीर्णव्रतोऽचरितव्रतः नाप्यधीते न पठति चीर्णव्रतस्य हि विद्या फलाय संस्कृता भवतीति समाप्ता॥ ब्रह्मविद्या सा येभ्यो ब्रह्मादिभ्यः पारम्पर्यक्रमेण सम्प्राप्ता तेभ्यो नमः परमऋषिभ्यः परमऋषिभ्यः परब्रह्म साक्षाद्दृष्टवन्तो ये ब्रह्मादयोऽवगतवन्तश्च ते परमर्षयस्तेभ्यो भूयोऽपि नमः। द्विर्वचनमत्यादरार्थं मुण्डकसमाप्त्यर्थं च॥

Colophon:

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकस्य श्रीशङ्करभगवतः कृतावथर्वणोपनिषन्मुण्डकविवरणं समाप्तम्॥

श्रीशिवाय नमः॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यं समाप्तम्॥

Subject: Muṇḍakopaniṣad bhāṣya—belonging to Advaita school of Philosophy. 1– 3 Muṇḍakas.

Remarks:—The Ms. is in excellent condition. Floral designs decorate the front and back pages. The Paper is of English Manufacture, nearly 100 years old.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1558. MUṆḌAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9752 e. Page 35. Left column. Substance—Palm leaf. Size—$18\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—32. (108-139 out of 255). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—780. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1557.

Colophon :

इति श्रीमत् + अथर्वणोपनिषद्विवरणं समाप्तम् ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1438.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1559. MUṆḌAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

J. L. Collection No. 163. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Sheets—41. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—780. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1557.

Remarks:—The Ms. is old and is worm-eaten.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1560. MUṆḌAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

S. S. Collection No. 13 e. Substance—Paper. Size—$12\frac{3}{4} \times 7\frac{3}{4}$ inches. Sheets—12. Lines—15 or 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—786. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1557.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1439.

॥ मुण्डकोपनिषद्दीपिका ॥

1561. MUṆḌAKOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9753 d. Page 35. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—16½ × 1½ inches. Leaves—29 (51-79 out of 167). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—675. Author—Śaṅkarānanda. **Complete.**

Beginning :

ॐ मुण्डकं मुण्डमार्गस्थब्रह्मात्मैक्यावबोधकम् ।
वक्ष्येऽहं शङ्कराचार्यमार्गेणैव पदे पदे ॥

ब्रह्मविद्याया अतिदुर्लभत्वं दर्शयितुमितिहासरूपेण श्रुतिः प्रथमतो गुरुपरम्परामाह । ब्रह्मा ब्रह्माण्डजो विधाता चतुराननः । देवानामग्न्यादीनां मध्ये प्रथमः पूर्व(ः) । संबभूव । सम्यगभूत् । ममाभिमानपुरस्सरं देहग्रहणमकरोत् । ब्रह्मणो विशेषणमाह—विश्वस्य कर्ता—विश्वोत्पादकः । किं कर्तेत्याशङ्क्य नेत्याह—भुवनस्य गोप्ता । निखिलस्य लोकस्य रक्षकः सृष्टिस्थितिसंहारेषु समर्थ इत्यर्थः । स उक्तो ब्रह्मा ब्रह्मविद्यां ब्रह्मणो देशकालवस्तुपरिच्छेदशून्यस्य विद्या साक्षात्कारस्य अव्यवहितं कारणं साक्षात्काररवता(?) सर्वविद्याप्रतिष्ठां निखिलविद्याधारभूतां अथर्वाय अथर्वणे ज्येष्ठपुत्राय ब्रह्मणः प्रथमपुत्राय । प्राह प्रकर्षेण साधनादिभिः सहोक्तवान् ॥

End :

नन्वाङ्गिरा अथर्वणशिरोव्रते पक्षपातमकरोत् । ततः सर्वमन्यदन्यवचनमादेयन्ती (?) शिरोव्रतचरणमन्तरेणेत्यत आह । नैतन्मुण्डकग्रन्थरूपं अचीर्णव्रतं अकृतशिरोव्रतोऽध्यापि कश्चिदधीते नाध्ययनं कुरुते । तस्मान्नाङ्गिरसः पक्षपात इत्यर्थः । इदानीं ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृणां नमस्कारमस्मद्धितार्थमाह—नमः । नमस्कारः । परमऋषि-

भ्यः उत्कृष्टऋषिभ्यो ब्रह्मादिभ्यो नमः । परमऋषिभ्यो

व्याख्यातं । वाक्याभ्यास उपनिषत्समाप्त्यर्थः ॥

Colophon:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यस्य

श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृतिः तृतीयमुण्डकोपनिषद्दीपिका

समाप्ता ॥

श्रीगुरुभ्यो नमः । श्रीसाम्बसदाशिवाय नमः ॥ अस्मद्गुरुभ्यो नमः ।

Subject: Muṇḍakopaniṣad dīpikā—a commentary on Muṇḍakopaniṣad, according to Advaita Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1441.

॥ मुण्डकोपनिषद्दीपिका ॥

1562. MUṆḌAKOPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 164 a. Substance—Paper. Size—11⅝ × 5⅛ inches. Sheets—11 (1-11). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—375. Author—Nārāyaṇāśramin. Incomplete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।

श्रीगुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ ॥

नारायणपदद्वन्द्वपारायणपरायणः ।

नरं नारायणं नत्वा नरो नारायणाह्वयः ॥ १ ॥

आथर्वणरहस्येषु नानाशाखान्वितेषु च ।

तनुते तनुवाक्येन निगूढार्थप्रदीपिकाम् ॥ २ ॥

चीर्णे शिरोव्रते ध्येयं तेन मुण्डकमुच्यते ।

खण्डषट्कं त्रिमुण्डञ्च शौनकीयं श्रुतेः शिरः ॥ ३ ॥

तत्रोपनिषदां तावदनुबन्धचतुष्टयम् ।

प्रेक्षावतां प्रवृत्त्यर्थमभिदध्मो गुरूक्तितः ॥ ४ ॥

अत्र क्षुद्रोपनिषत्स्वष्टाविंशतिरथर्वशाखीयानि । तदुक्तमथर्वपरिशिष्टे—"अष्टाविंशत्युपनिषदानि ब्रह्मवेदस्य ।" [प]मुण्डाः १. प्रश्नाः २. ब्रह्मविद्या ३. क्षुरिका ४. चुलिका ५. अथर्वशिरो ६. अथर्वशिखा ७. गर्भोपनिषद्. ८. महोपनिषद् ९. ब्रह्मोपनिषद् १०. प्राणाग्निहोत्रं ११. नादबिन्दुः १२. ब्रह्मबिन्दुः १३. अमृतबिन्दुः १४. ध्यानबिन्दुः १५. तेजोबिन्दुः १६. योगशिखा १७. योगतत्त्वं १८. नीलरुद्रः १९. कालाग्निरुद्रः २० [द्वे]तापनीयोप० २१. एकदण्डी २२. सन्यासविधिः २३. आरुणिः २४. हंसः २५. परमहंसः २६. नारायणोपनिषद् २७. वैतथ्यं २८, चेति। उपनिषद् ज्ञानं; तादर्थ्यात् ग्रन्थोऽप्युपनिषदुच्यते । तस्य विषयो ब्रह्म । प्रयोजनं मुक्तिः । प्रयोजनेन विद्यायाः प्रकाश्यप्रकाशकलक्षणः सम्बन्धः । साधनचतुष्टयसम्पन्नोऽधिकारी। साधनानि यथा—इहामुत्रार्थ(फल)भोगविरागः। नित्यानित्यवस्तुविवेकः। शमदमादिसम्पत्। मुमुक्षुत्वं चेति॥ विद्यायाः साम्प्रदायिकतावेदनाख्यायिकारूपमितिहासमाह— ब्रह्मा देवानामिति। ब्रह्मा विरिञ्चिः॥

End:

कर्माण्यप्रवृत्तफलानि । विज्ञानमयश्चात्मा अविद्याकृतबुद्ध्याद्युपाधिमात्मत्वेन मन्ता जलादिषु सूर्यादिप्रतिबिम्बवदिह प्रविष्टो देहभेदेषु कर्मणां तत्फलार्थत्वात् । अथो

(तो) विज्ञानमयो विज्ञानप्राय आत्मा तिष्ठते उपाध्यपनये सति सर्वे परेऽव्यये ब्रह्मणि एकीभवन्ति। अविशेषत्वमापद्यन्ते। जलाद्याधारादपनय इव सूर्यादिप्रतिबिम्बाः सूर्यादौ घटापनय इवाकाशः महाकाशे। दृष्टान्तान्तरमाह— यथेति। आत्मदर्शनमविशेषात्मभावं गच्छन्ति प्राप्नुवन्ति। परादक्षरात्पूर्वोक्तात् परं दिव्यं पुरुषं यथोक्तलक्षणं उपैति उपगच्छति। ननु अय(थानेके विघ्नाः प्रसिद्धाः॥)

Subject: Muṇḍakopaniṣad dīpikā—an independent comentary on this Upaniṣad according to the Advaita school of philosophy. 1-3 Muṇḍakas. 1—6 Sections.

Remarks:—This Ms. abruptly ends with the commentary on the 8th Verse of the Second Khaṇḍa of the 3rd Muṇḍaka. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1429. The Ms. is old and is in a fairly good condition though the sheets are here and there rat-eaten.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यटिप्पणम् ॥

1563. MUṆḌAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬIPPAṆAM.

T. S. Collection No. 109. Substance—Paper. Size—9¾ × 4¾ inches. Sheets—22. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—325. Author—Śivānandayatīśa(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः॥

यदक्षरं परं ब्रह्म विद्यागम्यमितीरितम्।
यस्मिन् ज्ञाते भवेज्ज्ञातं सर्वं तत्स्या(?)मसंशयम्॥

ब्रह्मोपनिषद्रूपोपनिषदान्या(द्या) अथर्वणवेदस्य ब्रह्म (वह्व्य) उपनिषदः सन्ति। तासां शारीरके अनुपयोगि-

त्वेनाव्याचिख्यासितत्वात् 'अदृश्यत्वादिगुणको धर्मोक्ते' रित्याद्यधिकरणोपयोगितया मुण्डकस्य व्याचिख्यासितस्य प्रतीकमादत्ते— 'ब्रह्मा देवाना'मित्याद्याथर्वणोपनिषद्व्याचिख्यासितेति ॥

End:

यच्च प्रातिम्बिकं स्याविद्याकार्यं तस्य सर्वं ब्रह्मैव सम्पद्यत इत्याह—यानि चेत्यादिना । एतद्ग्रन्थद्वारकविद्याप्रदाने(ऽ)यं विधिराथर्वणिकानामिति प्रकृतपरामर्श(शका)देतच्छब्दादवगम्यते । ग्रन्थद्वारेणैव विद्यायाः प्रकृतत्वसम्भवात् न सर्वत्र ब्रह्मविद्याप्रदान(नं) इति सूचयन्नाह— एतां ब्रह्म विद्यां वदेतेति ॥

Colophon :

इति मुण्डकस्य टिप्पणं भाष्यस्य ॥
श्रीमाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

Subject: Muṇḍakopaniṣad bhāṣya Tippaṇa—a brief commentary on Muṇḍakopaniṣad bhāṣya of Śaṅkarācārya.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition.

॥ रामपूर्वतापिन्युपनिषद्व्याख्या ॥

1564. RĀMAPŪRVATĀPINYUPANIṢAD VYĀKHYĀ.

T. S. Collection No. 171. Substance—Paper. Size—10 × 4¼ inches. Sheets—17 (2-18 first sheet wanting). Lines—9 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—? Incomplete.

Beginning:

......वेव सत्वान्न देशतः परिच्छेद । सर्वदैव सत्वान्न कालतः परिच्छेदः । तद्व्यतिरेकेण वस्त्वन्तरा

भावाच्च वस्तुतः परिच्छेदः । हरौ अविद्यातत्कार्यहारिणि जाते भक्तानामनुग्रहार्थं स्वीकृतलीलावतार इत्यर्थः ।

रामनामनिरुक्तिमाह— अखिलं रातीत्यादि । अत्र रामनाम्नो द्वे निरुक्ती अभिहिते । एका रातीत्यर्थक राशब्दात् । महीस्थितइत्यर्थके मकारे योजिते सति रामो भवति । अपरा राजत इत्यर्थकराशब्दान्मही-स्थित इत्यर्थकमकारे योजिते सति रामो भवतीति । तत्रै-षाक्षरयोजना—यो हरिः राति ददाति अखिलं भक्ताना-मिष्टं महीस्थितः सन्, तथा यो हरिः राजते महीस्थितः सन् स विद्वद्भिर्लोकेषु राम इति प्रकटीकृत इति सम्बधः । अक्षरसाम्यादिदं निरुक्तिद्वयम् । प्रकारान्तरेण रामनाम-निरुक्तिमाह—

राक्षसा येन मरणं यान्ति स्वोद्रेकतो(ऽ)थवा ।
रामनाम भुवि ख्यातमभिरामेण वा पुनः ॥

End:

ततः सिंहासनस्थस्सन्द्विभुजो रघुनन्दनः ।
धनुर्धरः प्रसन्नात्मा सर्वाभरणभूषितः ॥

ततो राज्याभिषेकानन्तरं सिंहासनस्थः सन् द्विभुजो रघुनन्दनः धनुर्धरो धनुरुपलक्षितो न तु हस्तास्थितचापः । द्वयोर्भुजयोर्वस्त्वन्तरधारणस्य वक्ष्यमाणत्वात् । प्रसन्नात्मा सर्वाभरणभूषितः आसीदिति शेषः ॥

मुद्रां ज्ञानमयीं याम्ये वामे तेजःप्रकाशनम् ।
धृत्वा व्याख्याननिरतश्चिन्मयः परमेश्वरः ॥

कीदृशो रामः याम्ये दक्षिणभुजे ज्ञानमुद्रां धृ......

Colophon : (Sheet No. 11).

इति तृतीयोपनिषत् ॥

Subject : Rāmapūrvatāpinyupaniṣadvyākhyā—an independent commentary on Rāmapūrvatāpinyupaniṣad, glorifying the Rāmāvatāra. 1—4 Upaniṣads.

Remarks :—This work abruptly ends in the middle of the commentary on the thirty-first stanza of the fourth Upaniṣad. Only a few lines are wanting in the beginning of this Ms. The Ms. is old and is in a fairly good condition though the letters are getting faded away.

॥ श्वेताश्वतरोपनिषद्भाष्यम् ॥

1565. ŚVETĀŚVATAROPANIṢAD BHĀṢYAM.

J. L. Collection No. 165. Substance—Paper. Size—11 × 4½ inches. Sheets—48. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1125. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning :

श्रीगुरुचरणारविन्दाभ्यां नमः ॥

नमस्यामि (गणेशानं) त्रयीविश्रुतवैभवम् ।
यं सिद्ध्यै शम्भुरानर्च पुरत्रयजयोद्यमे ॥

ॐ ब्रह्मवादिनो वदन्तीत्यादि श्वेताश्वतराणां मन्त्रोपनिषत् । तस्या अल्पग्रन्था वृत्तिरारभ्यते— ॐ ब्रह्मवादिनो वदन्ति ॥

"किं कारणं ब्रह्म कुतः स्म जाता
जीवाम केन क्व च सम्प्रतिष्ठा ।
अधिष्ठिताः केन सुखेतरेषु
वर्तामहे ब्रह्मविदो व्यवस्थाम् ॥"

ब्रह्मवादिनो ब्रह्मवदनशीलाः सर्वे सम्भूय वदन्ति । किं कारणं ब्रह्म, किमिति स्वरूपविषयोऽयं प्रश्नः। (अथवा कारणं ब्रह्म आहोस्वित्कालादि कालस्वभाव इति वक्ष्यमाणं ।) अथवा किं कारणं ब्रह्म सिद्धरूपमुपादानरूपं किमित्यर्थः । अथ वा बृंहति बृंहयति तस्मादुच्यते परं ब्रह्मेति। श्रुत्यैव निर्वचनान्निमित्तोपादानयोरुभयोर्वा प्रश्नः । किं कारणं ब्रह्मेति। किं ब्रह्म कारणम्, आहोस्वित्कालादि । अथवा अ[यं]कारणमेव । कारणत्वेऽपि किं निमित्तम् , उतोपादानमथवा उभयम् ॥

End :

यदा पुनः अपूर्वमनपरं नेति नेत(ती)त्यादिलक्षणमज्ञनाद्यसंसृष्टमनुदितानस्तमितज्ञानात्मना(ऽ)वस्थितं पूर्णानन्दपरमात्मानं आत्मत्वेन साक्षाज्जानाति तदा निरस्ताज्ञानतत्कार्यः पूर्णानन्दो भवतीत्यर्थः । उक्तश्च ।

अज्ञानेनावृतं ज्ञानं + ज्ञाननिर्धूतकल्मषा इति ॥ २० ॥

तपः प्रभावाद्देवप्रसादाच्च+प्रकाशन्ते महात्मनः । प्रकाशन्ते महात्मन इति ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छङ्करभगवत्पादप्रणीते श्वेताश्वतरोपनिषद्भाष्ये षष्ठोऽध्यायः ॥

Subject: Śvetāśvataropaniṣad bhāṣya, according to the Advaita system of Philosophy. 1—6 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The introductory portion of this bhāṣya available in print (No. 17 of the Ānandāśrama series, Poona,) is not given in this Ms. Also the bhāṣya on the last three verses of this Upaniṣad are

omitted in this Ms. The first verse given in the beginning might be the scribe's own.

॥ श्वेताश्वतरोपनिषद्दीपिका ॥

1566. ŚVETĀŚVATAROPANIṢAD DĪPIKĀ.

S. S. Collection No. 17. Substance—Paper. Size—9¾ × 5⅜ inches. Sheets - 51. Lines—13 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1300. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्वेताश्वतरमन्त्राणां ब्रह्मार्थोपनिषद्गिराम् ।
पुण्यकृत्पुण्यतीर्थानामर्थमाविष्करोम्यहम् ॥

ब्रह्मात्मैक्यार्थस्यातिगहनतां दर्शयितुं प्रथमतो ब्रह्मविदां [विदां] (वि)चारमवतारयति— ब्रह्मवादिनः वेदार्थज्ञानवन्तः वदन्ति वक्ष्यमाणं विचारं वाचनिकं कुर्वन्ति । तद्विचारमाह—किं विचारे कारणं जगदुपादान(नं), यद्यपि यतो वेत्यादिवेदवाक्येन जगदुपादानं ब्रह्मोक्तम् ; तथापि असङ्गोदासीनस्य ब्रह्मणो विना मायां तदनुपपन्नमेवेत्युपपन्नो विचारः ॥

End :

प्रकाशन्ते । इदमनेनेत्थमिति प्रतीयन्ते । महात्मनः महान्गर्वादिरहितः आत्मा(ऽ)न्तःकरणं यस्य स महात्मा तस्य । इति(ः) उपनिषत्समाप्तौ ॥

योऽ(ऽ)स्ति स्फुर[न्नविरतं ?] हृदयाब्जमध्ये
हंसो नृकान्तारमदो विगाह्य ।

पिबन्नमुं भेदमनीशमीशः
प्रीतः स भूयादमुना कृतेन ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्य-
शङ्करानन्दभगवतः कृतौ श्वेताश्वतरोपनिष-
द्दीपिकायां षष्ठो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject: Śvetāśvataropaniṣad dīpikā—an independent commentary on Śvetāśvataropaniṣad, according to the Advaita school of Philosophy. 1-6 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ श्वेताश्वतरोपनिषद्दीपिका ॥

1567. ŚVETĀŚVATAROPANIṢAD DĪPIKĀ.

S. S. Collection No. 18. Substance—Paper. Size—11¼ × 5 inches. Sheets—6 (3-6). Lines—13 or 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—? A Fragment only.

Beginning :

...माश्च मांश्चापि वर्णानां परमार्थतः ।
आश्रमैर्न च वेदैश्च यज्ञै(:) सांख्यैर्व्रतैस्तथा ॥
उग्रैस्तपोभिर्विविधैर्दानैर्नानाविधैरपि ।
न लभन्ते तमात्मानं लभन्ते ज्ञानिनः स्वयम् ॥
त्रयीधर्ममधर्मार्थं किम्पाकफलसन्निभम् ।
नास्ति तात सुखं किञ्चित् अत्र दुःखशताकुले ॥

❀ ❀ ❀ ❀

एवं श्रुतिस्मृतिविरोधान्न कर्मसाधनम्; अमृतत्वन्यायविरो-
धात् । कर्मसाधनत्वे मोक्षस्य चतुर्विधक्रियान्तर्भावादनित्य-

त्वं स्यात् । यत्कृतकं तदनित्यं इति कर्मसाध्यस्य नित्य-
त्वादर्शनात् । नित्यश्च मोक्षः सर्ववादिभिरभ्युपगम्यते ॥

End:

मोक्षशास्त्रेषु—

आकाशमेकं हि यथा घटादिषु पृथक् पृथक् ।
तथा(ऽ)त्मैको ह्यनेकश्च जलाधारेष्विवांशुमान् ॥
एक एव तु भूतात्मा भूते भूते व्यवस्थितः ।
एक.... ....

Colophon: Nil.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. Whether this work is 'a commentary on Śvetāśvataropaniṣad' is yet to be identified.

॥ षट्चक्रोपनिषद्दीपिका ॥

1568. ṢAṬCAKROPANIṢAD DĪPIKĀ.

J. L. Collection No. 159 b. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—3 (31-33). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—Nārāyaṇāśramin. Complete.

Beginning:

श्रीरस्तु ॥

षडङ्गन्याससिद्ध्यर्थं षट् चक्राणि क्रमादिह ।
स्वरूपतो मन्त्रतश्च रूप्यन्ते प्रश्नपूर्वकम् ॥

प्रश्नोद्देशेनेन्द्रादयो ब्रह्मलोकमागच्छन्नित्याह—
ॐ देवा ह वा इति सामान्यप्रश्न इति । विशेषप्रश्नो
नारसिंहमिति । तानीति । श्रुतेर्वचः चक्रमवोचादित्युप-
क्रम एकवचनादुपसंहारे च यो वा एतन्नारसिंहचक्रमधी-

त इत्येकवचनात्षड्प्यैकैकोपरि लेख्यानि तेन महाचक्रं भवतीति गम्यते । नारसिंहानि चक्राणि भवन्तीत्यतः प्राक् षड्वा इति ज्ञेयम् ॥

End :

अनधिकारिणे न वाच्यमित्याह— तदेतदिति । द्विरुक्तिरादरार्था । षट्चक्रलेखनप्रकारस्तु मन्त्रार्णैरेव वलयत्रयं कृत्वा तृतीयवलयोपरि दिक्षु रेखारूपानराना· लिख्य तदुपरि त्रिकोणाकाराणि तावन्ति पत्राणि लिखेत् । पत्रोपरि च द्वितीयचक्रस्याद्यं वलयम् । एवमग्रेऽपि । ताप· नीयोक्तस्तु पश्चाङ्गन्यासपक्षो नानेन बाध्यते, नापि विकल्प्यते ; अधिकफलार्थत्वादस्य ॥

नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां षट्चक्रस्य प्रदीपिका ॥

Colophon :

इति षटचक्रोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject : Saṭcakropaniṣad dīpikā—according to the Advaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is old and is in a good condition. The other works contained in this Ms. are (1) Nṛsihma Pūrvatāpinyupaniṣad dīpikā, and (2) Nṛsihmottaratāpinyupaniṣad dīpikā.

॥ हंसोपनिषद्दीपिका ॥

1569. HAMSOPANIṢAD DĪPIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9754 m. Page 36. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—19¼ × 1¾ inches. Leaves—3 (48-50 out of 69). Lines—11 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—130. Author—Śaṅkarānanda. Complete.

Beginning :

हंसोपनिषद(दो) व्याख्यां करिष्येऽहं स च च सन् (?)।
सम्बन्धा(?)द्युपनिषदां विज्ञेयं तुल्यमत्र तत् ॥

अथ अधिकारिसम्पत्त्यनन्तरं हंसपरमहंसनिर्णयं हन्ति गच्छति संसारकासारामिति हंसः परम ··· ज्ञानं सकार्यं ससंस्कारं हंसस्य स्वात्मतानात्म्यवेदनाद्धन्ति विनाशयतीति परमहंसः । हंसश्च परमहंसश्च हंसपरमहंसौ । त्वंतत्पदार्थयोर्निर्णयो याथात्म्यनिश्चयः तं वाक्यार्थज्ञानमित्यर्थः । व्याख्यास्यामः । विस्पष्टं आसमन्तात् प्रकटयिष्यामः । अथशब्दसूचितमधिकारिणमाह । ब्रह्मचारिणे ब्रह्मचर्ययुक्ताय पारमहंस्याश्रमवर्तिन इत्यर्थः । ब्रह्मचर्ये निमित्तमाह । दान्ताय उपरतबाह्येन्द्रियव्यापाराय । उपलक्षणमिदं । शान्तत्वादीनां । तत्रापि हेतुमाह— गुरुभक्ताय । गुरुः जीवब्रह्मणोस्तादात्म्यलक्षणोऽर्थः ॥

End :

प्रकाशयाति स्वात्मन्यध्यस्तमविद्यातत्कार्यजातं प्रत्याययति प्रकाशते स्वात्मरूपेण । इति अनेन प्रकारेण देववचनं देवस्य भगवतः सर्वज्ञस्य वचनमाज्ञारूपं सत्यरूपं वा वाक्यं भवति भवति स्पष्टम् । अभ्यास उपनिषत्समाप्त्यर्थः ।

वेदान्तसिद्धान्तसमाश्रयेण
व्याख्या कृता भ्रान्तिनिवारणार्थं ।
मन्त्राणि योगाश्च भवन्ति नृणां
मुक्त्यै यथा ब्रह्मणि बुद्धिरेवम् ॥
ब्रह्मात्मबोधास्त्रमृते न किञ्चि-
न्मायापिशाचीं(चीं)प्रतिहन्तृ मन्त्रम् ।

सर्वस्य जन्तोस्तत एव लोकाः
तदेकविश्वासपरा भवन्तु ॥

Colophon:

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दात्मपूज्यपाद-
शिष्यस्य श्रीशङ्करानन्दभगवतः कृति-
हंसोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Subject: Haṃsopaniṣaddīpikā—a commentary on Haṃsopaniṣad according to Advaita philosophy.

Remarks:—The Ms. is in a good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1428. In this Ms. the letters are too small to make out.

॥ उपनिषद्भाष्यम् ॥

२. द्वैतम् ॥

UPANIṢAD-BHĀṢYA.

2. DVAITA.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1570. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5868. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—9½ × 1½ inches. Sheets—4. Lines—7 to 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning :

नित्यानित्यजगद्धात्रे नित्याय ज्ञानमूर्तये ।
पूर्णानन्दाय हरये सर्वयज्ञभुजे नमः ॥

यस्माद्ब्रह्मेन्द्ररुद्रादिदेवतानां श्रियोऽपि च ।
ज्ञानस्फूर्तिस्सदा तस्मै हरये गुरवे नमः ॥

स्वायंभुवो मनुरेतैर्मन्त्रैर्भगवन्तमाकूतिसूनुं यज्ञनामानं विष्णुं तुष्टाव ।

स्वायम्भुव(ः) स्वदौहित्रं विष्णुं यज्ञाभिदं(धं) मनुः ।
ईशावास्यादिभिर्मन्त्रैस्तुष्टावावहितात्मना ॥

* * * * *

भागवते चायमर्थ उक्तः । ईशस्यावासयोग्यं ईशावास्यं । जगत्यां प्रकृतौ । तेनेशेन त्यक्तेन दत्तेन भुञ्जीथाः ।

स्वतः प्रवृत्त्यशक्तत्वादीशावास्यमिदं जगत् ।
प्रवर्तये प्रकृतिगं यस्मात्स प्रकृतीश्वरः ॥

End :

वयुनं ज्ञानं । ' त्वदत्तया वयुनयेदमचष्टविश्व ' मिति वचनात् । जुहुराणमस्मानल्पीकुर्वन् । युयोधि वियोजय । यदस्मान्कुरुतेत्यल्पान् तदेनोऽस्मद्वियोजय । 'नयनो मो-

क्षविशायेत्यस्तौयज्ञं मनुस्स्वराट्' इति स्कान्दे । युयु वि-
योग इति धातुः । भक्तिज्ञानाभ्यां भूयिष्ठां ते नम उक्तिं
विधेम ।

पूर्णशक्तिचिदानन्दश्रीतेजःस्पष्टमूर्तये ।
ममाभ्यधिकमित्राय नमो नारायणाय ते ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितमीशा-
वास्योपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥

Subject : Īśāvāsyopaniṣad bhāṣya — otherwise known as Yājñīyamantra bhāṣya, belonging to the Dvaita school of Philosophy. See colophon on Nos. 1572 & 1576.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1571. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5869. Page 100. Left column.
Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{8} \times 4\frac{1}{8}$ inches. Sheet—1. Lines —16 or 22 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1570.

Colophon :

इति श्रीमध्वाचार्यकृतमीशावास्यभाष्यं समाप्तम् ॥

ईशावास्योपनिषदः भाष्यं शेषो व्यलेलिखत् ।
अशेषदुःखशमनं पूर्णानन्दप्रदायकम् ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The letters are fading away. The scribe's name is Śeṣa.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1572. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5887 a. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—13×5 inches. Sheets—3 (1-3 out of 179) Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1570.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिते याज्ञीयमन्त्र-
व्याख्यानं समाप्तम् ॥

Remarks :—The Ms. contains the following bhāṣyas :

(1) ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥ (4) छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥
(2) अथर्वणो(मुण्डको)पनिषद्भाष्यम् ॥ (5) बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥
(3) तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥ (6) ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

The Ms. is very, very old and is in a decaying condition.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1573. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5888 (a). Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—9½×4 inches. Sheets—4 (1-4 out of 26). Lines—9 or to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1570.

Remarks :—The Ms. contains the following works :

(1) ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥ (4) माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥
(2) प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥ (5) तलवकारो(केनो)पनिषद्भाष्यम् ॥
(3) काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥ (6) अथर्वणो(मुण्डको)पनिषद्भाष्यम् ॥

The Ms. is old and is in a fairly good condition. This work is not. however, noticed by Dr. Burnell under this Ms.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1574. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6216. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—$7\frac{1}{8} \times 2$ inches. Sheets—6. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —60. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1570.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1575. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Not noticed by Burnell. Ms. No. 14763 a. Substance—Paper. Size—$7\frac{7}{16} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Sheets—4 (1-4 out of 5). Lines—8 to 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1570.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The other work contained in this Ms. is 'ईशावास्योपनिषद्' ॥

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1576. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5870. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—16. Lines—8 to 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—Jayatīrthabhikṣu. Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ ॐ ॥

श्रीमच्छ्रीवदनाम्भोजगतसौन्दर्यसौरभम् ।
लिहद्भ्यां लोचनालिभ्यां भगवान् पातु नो हरिः ॥ १ ॥

काण्वीं मन्त्रोपनिषदं यथावद्व्याकरिष्यन् भगवानाचार्यः चिकीर्षिताविघ्नपरिसमाप्त्यादिप्रयोजनो प्रतिपाद्यदेवता-स्तुतिनती प्रथमं निबध्नाति— नित्येति । सर्वयज्ञभुजे नम इति सर्वयज्ञभोक्तृत्वाद्यज्ञनाम्न इत्यर्थः । यथोक्त —सुखरूपस्य भोक्तृत्वादिति । अपूर्णसुखा हि सुखार्थं भोगान् भुञ्जते, किं तथा हरिरपि नेत्याह— पूर्णान-न्दायेति । भोगस्तु लीलयेति भावः । पूर्णानन्दत्वं हरेः कुत इत्यत आह ॥ जगद्धात्र इति ॥

End:

अथ समापितभाष्योऽपि भगवानाचार्यो 'यत्ते रूपं कल्या-णतमं योऽसावसौ पुरुष' इत्यादिना प्रतिपादितं नाराय-णं स्तुतिनतिभ्यां प्रीणयति—पूर्णेति । पूर्णशक्तिचिदा-नन्दश्रीतेजांस्येव मूर्तिर्यस्येत्युक्त्यैक(क्ते कर)चरणादिमान् विग्रहो नास्तीति स्यात्, अत उक्तं— स्पष्टेति ।

स्पष्टेति । स्पष्टा प्रसिद्धा करचरणादिमतीत्यर्थः । अभ्यधिकं मित्रं निरतिशयोपकारको(ऽ)तिपरमप्रीति-विषयश्चेति ।

कमलावदनाम्भोजराजहंसाय विष्णवे ।
नमो जगज्जनिस्थेमहेतवे परमात्मने ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितयाज्ञीयमन्त्रव्याख्या-

नविवरणं जयतीर्थभिक्षुविरचितं समाप्तम् ॥

Subject: Īśāvāsyopaniṣad bhāṣyavivaraṇa—a gloss on this Upaniṣad bhāṣya according to the Dvaita school of philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1577. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5871. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—11½ × 4½ inches. Sheets—11 to a page. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—Jayatīrthabhikṣu. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1576.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थ + ईशावास्योपनिषद्भाष्यविव-
रणं जयतीर्थभिक्षुविरचितं समाप्तम् ॥

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition.

॥ ईशावास्योपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1578. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5891 a. Substance—Paper. Size—13 × 5⅓ inches. Sheets—9 (1-9 out of 26). Lines—12. to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—Jayatīrthabhikṣu. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1576.

Remarks:—The Ms. is old and is in an injured condition. Dr. Burnell had by mistake grouped this Ms. under Īśāvāsyopaniṣad bhāṣya. Evidently it is Jayatīrtha's commentary on Ānandatīrtha's bhāṣya on this Upaniṣad as noted above.

This Ms. contains the following works:—

(1) ईशावास्योपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥
(2) अथर्वणो(मुण्डको)पनिषद्भाष्यविवरणम् ॥
(3) प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1579. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5757 a. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—16¾ × 8¾ inches. Sheets—22 (1-22 out of 36). Lines—19 or 20 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning:

श्री गणेशाय नमः ।

नारायणं निखिलपूर्णगुणैकदेहं
सर्वज्ञमच्युतमपेतसमस्तदोषम् ।
प्राणस्य सर्वचिदचित्परमेश्वरस्य
साक्षादधीश्वरमियां शरणं रमेशम् ॥ १ ॥

प्रादुर्बभूव भगवान् तपसेतराया
नारायणो(ऽ)ब्जजसुतस्य विशालनाम्नः ।
तस्मिन् गतेऽम्बरमभूत्सुरविप्रसङ्घो
निश्चेतनस्तदनु पद्मभवोऽमुमस्तौत् ॥ २ ॥

तेन स्तुतः स भगवान् गिरिशेन्द्रमुख्यान्
सर्वानबोधयदजेन सहैव ते(ऽ)थ ।
दासत्वमापुरत एव महत्सुराणां
दासत्वतः स महिदास इति प्रसिद्धः ॥ ३ ॥

शृण्वत्सु तेषु भगवाननवदद्रमायै
दिव्यां श्रुतिं स परमोऽतिमुदैतरेयीम् ।
सा बह्वृचैः प्रपठिता चतुरनानास्या-
यस्यां रहस्यमुदितं परमं हि विष्णोः ॥
महाभूतिः श्रुतिस्सैषा महाभूतिर्यतो हरिः ।
विशेषेणात्र कथितः सर्वज्ञः शाश्वतः प्रभुः

इति ऋक्संहितायां ।

एष एव सदा पन्थाः भगवान् पुरुषोत्तमः ।
नित्यं स्वप्राप्तिहेतुत्वात्कर्तृत्वात्कर्ममात्रतः ॥
ब्रह्मैष गुणपूर्णत्वात्सत्यं साधुस्वरूपतः ।
क्वापि तं विस्मरेन्नैव त्यक्त्वा तं नेतरं व्रजेत् ॥
पूर्वे नैनं तत्यजुर्हि ब्रह्माद्यास्ते न संसृतेः ।
मुक्ता श्रीश्च तदत्यागान्नित्यमुक्ता गुणाधिका ॥
विहायस्ययनात्प्रोक्ता वयांसीति पिशाचकाः ।
वर्तितज्ञानतो वङ्गा नरास्तैरवनं सदा ॥
अन्नरूपैर्गृध्नवो हि वङ्गा वगधनामकाः ।
राक्षसा असुरा ईरपादा इति समीरिताः ॥

End:

येन विष्णोर्हि वर्णाख्यान् गुणानज्ञासिषुः परान् ॥
ईशानासस्त्रयश्च निगूढान्निर्गुणोक्तिभिः ।
त्रेतायां द्वापरे चैव कलौ चैते क्रमात्त्रयः ॥
एतेषां परमो विष्णुः नेता सर्वेश्वरेश्वरः ।
स्वयंभूर्ब्रह्मसंज्ञोऽसौ परस्मै ब्रह्मणे नमः ॥ इति च
पूर्णागण्यगुणोदारधाम्ने नित्याय वेधसे ।
अमनन्दानन्दसान्द्राय प्रेयसे विष्णवे नमः ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिते श्रीमन्मद्दै-
तरेयोपनिषद्भाष्ये द्वितीयाध्यायः ॥

Subject : Aitareyopaniṣad bhāṣya in verses, belonging to the Dvaita school of philosophy. This Ms. contains commentary on portions of Aitareyāraṇyaka—II. 1-1 to III. 2-6.

Remarks :—The Ms. is old and is in a good condition. The paper is of Indian Manufacture. The other work contained in this Ms. is Ānandatīrtha's Ṛg-bhāṣyam.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1580. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5828. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—8×4 inches. Sheets—43. Lines—13 to 18 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning and subject—Same as No. 1579.

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थविरचिते श्रीमन्मद्दैतरेयोपनिषद्भाष्ये तृतीयः
प्रपट्टः समाप्तः ॥

श्रीसर्वशब्दोदितानन्दगुणरूपश्रीशः प्रीयताम् ॥

बह्वचोपनिषदः किल भाष्यं मध्वसंयमिकृतं निखिलार्थम् ।
शेषनामकबुधो हरितुष्ट्यै तोषणाय च गुरोरलिखाद्धि ॥
विभवाब्देऽऽश्विने मासि चतुर्थ्यां गुरुवासरे ।
बह्वचोपनिषद्भाष्यं शेषनामा ह्यलेखिली(लिख)त् ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. The scribe's name is given as Śeṣa. The Ms. is dated Thursday—the fourth day (after the new moon)—in the Āśvina month in Vibhava year which corresponds to Śaka 1670 or 29th September 1748 A. D.

The Ms. adopts a division of this Upaniṣad into three Praghaṭṭakas which, along with the Āraṇyaka division, is noted, as follows:

1st Praghaṭṭaka	=	2nd Āraṇyaka.	1st Adhyāya.
2nd ,,	=	,,	2-7 Adhyāyas.
3rd ,,	=	3rd ,,	1-2 ,,

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1581. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5832. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{3}{8} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—51. Lines—13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1579.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिते श्रीमन्महैतरेयोप-
निषद्भाष्ये द्वितीयप्रघट्टके नवमो(ऽ)ध्यायः ॥
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. In this Ms. this Upaniṣad is divided into two Praghaṭṭakas of which the second Praghaṭṭaka contains nine Adhyāyas.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1582. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5833. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Sheets—77. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1579.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिते श्रीमन्महैतरीयोपनिषद्भाष्ये
त्रि(तृ)तीयः प्रघट्टकः समाप्ता(') ॥
श्री रामचन्द्रार्पणमस्तु

Remarks:—The Ms. is very old and is in a fairly good condition, though the sheets are here and there damp in appearance. For the division of this Upaniṣad adopted in this Ms. see Remarks on No. 1580.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1583. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5887 f. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—13×5 inches. Sheets—54 (126-179). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1579.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते श्रीमन्महैतरे-
योपनिषद्भाष्ये द्वितीय प्रघट्टकः समाप्तः ॥

Remarks:—The Ms. is very old and is in a dacaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1572. In this Ms. the Praghaṭṭa and Adhyāya divsions of this Upaniṣad are adopted as follows :—

1st Praghaṭṭaka = 2nd Āraṇyaka. 1st Adhyāya.
2nd ,, = 2nd Āraṇyaka. 1-9 Adhyāyas,
and 3rd Āraṇyaka. 1-2 Adhyāyas.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1584. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6213. Page 99. Left column.

Substance—Paper. Size—$7\frac{1}{8} \times 2$ inches. Sheets—134. Lines—6 or 7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1579.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थ + ऐतरेयोपनिषद्भाष्ये तृतीयप्रघट्टके

द्वितीयोऽध्यायः ॥

कालयुक्तनामसंवत्सरे अधिक(अश्वयुज)मासशुक्लपक्षचतुर्थ्यां

बुधवासरे ऐतरेयभाष्यं समाप्तम् ।

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the Praghaṭṭaka division adopted in this Ms. see the table given under Remarks on No. 1580. The Ms. is dated Wednesday—fourth day after the new moon—in month in Kālayukta year which corresponds to Śaka 1660 or 6th September 1738 A. D.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1585. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5830. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—87. Lines—9 to 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2800. Author—Viśveśvaratīrtha. Complete.

Beginning:

श्री वेदव्यासाय नमः ॥

हरिः ॐ

यस्सर्ववेदपदगवाक्यवर्णस्वरादिभिः ।

तत्तद्वाच्यगुणे तत्वादुच्यते सो(ऽ)स्तु नोऽर्थदः ॥ १ ॥

यस्यागात्रिविधा प्रजा निरयभाग्यस्याश्रयान्मुक्तिभाक्

यः क्षेत्रे प्रपदं प्रपद्य रमते यत्सृष्टमेतज्जगत् ।

यो(ऽ)न्वाप्यामरवल्लभो जयति यः ख्यातः शतर्चादिना
नाम्ना पञ्चविधोपि योनिजभिदाराहित्यवान्विस्तृतः ॥
यो यावद्बृहतीसहस्रगणितावर्णादिवर्णात्मना
ध्यातो योग्यजनाय योग्यविशदानन्दं ददात्यञ्जसा ।
यो विष्णवक्षरसंहितां श्रुतिशताम्नातां विजानाति यः
तस्मै शम्भजते चराति...शरणं यामो रमावल्लभम् ॥३॥
ऐतरेयोपनिषदो व्याकुर्मो भाष्यमुत्तमम् ।
श्रीमदानन्दतीर्थार्यान्नत्वा तत्प्रीतिकामुकाः ॥ ४ ॥
नाम्नायार्थविचारणे कुशलिनो नो शब्दवारान्निधौ
स्नाता न्यायविचारदूरमतयः शिक्षानिरुक्तातिगाः ।
अप्येवं सुरवर्यदेशिकमहाचार्यप्रसादान्महा-
भूत्यर्थग्रहणाय भाष्यविवृतौ यत्नं वयं कुर्महे ॥ ५ ॥

अथेष्टानिष्टप्राप्तिपरिहारेच्छूनां तदुपायमजानतां तत्पद्वीदीपकपुरुषाभावात् परिखिन्नमनसां पुरुषाणामनुग्रहाय पुण्डरीकाक्षकटाक्षप्रेक्षामृतपात्रीमन्यैरन्यथा व्याख्यातामैतरेयोपनिषदं यथावद्व्याख्यातुकामः श्रीमत्पूर्णप्रज्ञाचार्यवर्यः शिष्टजनशिक्षणाय प्रचयगमनायाविघ्नेन ग्रन्थसमाप्तये च नारायणाख्यामिष्टदेवतां स्वाभीष्टफलदानसमर्थां इतरपुरुषेष्वसम्भवल्लक्षणविशिष्टां प्रणमति—नारायणमिति ॥

End :

समापितभाष्यो भगवानाचार्यवर्यः पुनरपि भक्त्यातिशयेन भगवन्तं प्रण(म)ति— पूर्णेति । वेधसे सृष्टिकर्त्रे विष्णवे नमः ॥

सृष्ट्याद्यष्टकमश्नुतेऽखिलजगद्ग्रासादिना यं तृणं
नेष्टे [ना]च(चा)लयितुं च यो निविशते रूपैरनेकैरिदम् ।

पूर्वार्णोत्तरवर्णाया(?)स्थ च तत्सन्धावनुस्मर्यते
यौ बाध्वा(?)दिभिरञ्जसा परतमं विष्णुं भजामो वयम् ॥

आचार्यवाचामभिसन्धिमत्था(द्धा)
नामर्त्यसङ्घा अपि वक्तुमीशाः ।
यथावबोधाभिहितार्थभाष्ये-
ष्वस्मासु सन्तः करुणां क्रियासुः ॥

Colophon: (Sheet No. 57.)

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते श्रीमन्महैतरेयो-
पनिषद्द्वितीयषट्कभाष्यविरचिते (विवरणे) विश्वेश्वर-
तीर्थीये चतुर्थोऽध्यायः ॥

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितस्य श्रीमन्महैतरेयोपनिषद्भा-
ष्यस्य टीकायां श्रीमद्वेदेश(?)(विश्वेश्वर)तीर्थविरचितायां तृतीयषट्के
द्वितीयोऽध्यायः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥
करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्तु सन्तः ॥ श्रीमन्महैतरेयः प्रीयतां ॥
अनेन लेखनेन बृहतीसहस्रप्रतिपाद्याहोरात्रनियामकषट्त्रिंशत्सहस्ररूपी
श्रीमन्महैतरेयो भगवान्प्रीतो भवतु ॥

Subject: Aitareyopaniṣad bhāṣyavivaraṇa—a commentary on Ānandatīrtha's Bhāṣya on this Upaniṣad, according to the Dvaita school of Philosophy. Aitareyāraṇyaka II. 1-8 to III. 2-6.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1586. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5831. Page 99. Left column.

Substance—Paper. Size—11¾ × 4¾ inches. Sheets—12. Lines—13 or 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of

Granthas—400. Author—Viśveśvaratīrtha. First Adhyāya of the Second Āraṇyaka only.

Beginning—Same as No. 1585.

End :

स अमुष्मिँल्लोके विष्णुलोके अमृतो मुक्तो भवति ।
अमृतः सन्सर्वेभ्यो भूतेभ्यः मुक्तः सर्वभूतैर्ददृशे ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितश्रीमन्महैतरयोपनिषद्भाष्यविवरणे प्रथमः षट्कः ॥

Subject: Aitareyopaniṣad bhāṣya vivaraṇa—a gloss on the bhāṣya according to the Dvaita system of Philosophy. This Ms. contains commentary on the bhāṣya on Aitareyāraṇyaka II. 1. 8.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1587. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5289. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—11¾ × 4½ inches. Sheets—36. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2100. Author—Viśveśvaratīrtha. Incomplete.

Beginning:

श्री वेदव्यासाय नमः ॥

ॐ 'एष इमं लोकं अभ्यार्चत्' इति खण्डं विवृणोति—एष नारायण इत्यादिना । य एषस्तपति तद्यो जयति एष सूर्यमण्डल इति । भगवतः सूर्यमण्डलस्थितत्वे प्रमाणमाह— य आदित्य इति ॥ अन्तरो विलक्षणः । अस्यां श्रुतौ कस्यचित् सूर्यस्थितत्वमुच्यते न तु तस्य

विष्णुत्वं । असौ शिवादिः किं न स्यादित्यतः तस्य वि-
ष्णुत्वे प्रमाणमाह— य एषो(ऽ)न्तारिति ॥

End:

आनन्दाः भगवद्भक्तिरूपस्वरूपानन्दाः भोगनिमित्ता-
नन्दाश्च मोदाः मुदः अत्यल्पभोगनिमित्तानन्दाः प्रमुदः
भोगे विशेषोत्थानन्दाः आसते तिष्ठन्ति कामस्य कामाः
इच्छाविषयाः आप्तास्तत्र मामसृतं कृधीति । अत्र ऋक्ष-
ट्के वायुरेव प्रतिपाद्यो भवति...... ॥

Colophon: (Sheet No. 73)

इति श्रीमन्महैतरेयोपनिषद्भाष्यविवरणे विश्वेश्वरपूज्य-
तीर्थीये तृतीये प्रघट्टके प्रथमो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject: Aitareyopanisad bhāṣya vivaraṇa—a commentary on Ānandatīrtha's Aitareyopaniṣad bhāṣya according to the Dvaita school of philosophy. This Ms. contains commentary on the bhāṣya on the portions of Aitāreyāraṇyaka II. 2. 1 to III. 2. 4.

Remarks:—This Ms. abruptly ends in the middle of the commentary on the bhāṣya on the fourth Khaṇḍa of the Second Adhyāya of the third Āraṇyaka. The Ms. is in good condition.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1588. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Not noticed by Dr. Burnell. Substance—Paper. Size—13½ × 5⅙ inches. Sheets—63 (5-67). Lines—11 to 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2200. Author—Viśveśvaratīrtha. Incomplete.

Beginning:

.... जीव्यो यथा न भवेत् । अमुना च सर्वलोका
यथा न भुज्यन्ते । न भुज्येरन् । तथा कर्तुं कश्चनापि नै-

वेष्ट इत्यन्वयः । विद्यान्तरत्वान्न पूर्वखण्डेनास्य सङ्गतिः । उत्तरत्राप्येतदनुसन्धेयम् ॥

End :

अथातः सुतरां भवेत्यस्य विष्णुरित्यादि । कृष्णं ऽग्र· क्मथस्थिनेत्यस्य कृष्णमित्यादि । पेपिशदित्यस्य अज्ञा· नां पेशलं भद्रमिति । ऋणवेत्यस्य ऋणामिवेति । उप इत्यस्य...... ॥

Colophon : (Sheet No. 50).

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिते श्रीमन्महैतरेयोपनि- षद्द्वितीयप्रपट्कभाष्यविवरणे विश्वेश(श्वर)तीर्थविरचिते सप्तमो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject: Aitareyopanisad bhāṣya vivaraṇa—a commentary on Ānandatīrtha's Bhāṣya according to the Dvaita school of Philosophy. This Ms. contains commentary on the bhāṣya on Aitareyāraṇyaka. II. 1. 4. to III. 2. 4.

Remarks :—The Ms. is very, very old and is in a decaying condition. This Ms. abruptly begins in the middle of the commentary on the bhāṣya on the fourth khaṇḍa of the Second Adhyāya of the second Āraṇyaka and breaks off in the middle of that of the fourth Khaṇḍa of the second Adhyāya of the third Āraṇyaka.

॥ ऐतरेयोपनिषद्भाष्यटिप्पणी ॥

1589. AITAREYOPANIṢAD BHĀṢYA ṬIPPAṆĪ.

Burnell's Catalogue No. 5834. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—10½ × 4¼ inches. Sheets—24. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—380. Author—?. Incomplete.

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

ॐ श्रीमदानन्दतीर्थार्यहृदयामलमन्दिरम् ।
जानकीजानिमानन्दसान्द्रं वन्दे निरञ्जनम् ॥ १ ॥
श्रीपद्मनाभतीर्थादीन्वन्दे विज्ञानवारिधीन् ।
टीकाकृतश्च विश्वेशतीर्थान्वेदान्तकोविदान् ॥ २ ॥
श्रीमदानन्दतीर्थार्यशास्त्राम्भोधिं विमथ्य यः ।
ददौ ज्ञानामृतं मह्यं तं तीर्थार्यं गुरुं भजे ॥ ३ ॥
महैतरेयभाष्यस्य गुरूक्तो(ऽ)र्थो(ऽ)नुवर्ण्यते ।
टिकारष्टः(?) (टीकारूपः) सङ्ग्रहेण कृपां कुर्वन्तु सज्जनाः ॥

अथ भगवान्सर्वज्ञमुनि'रेष पन्था' इत्यादावविकृतं विशिष्टमिष्टं नारायणं ग्रन्थादावुपश्लोकयन्शरणं प्रार्थयते—नारायणमिति ॥

End :

'अस्माच्छरीरा 'दित्यस्याप्यन्वयमाह—देहादब्जभवस्यास्मादिति। सर्वत्राश्नन्पिबन्नास्तै वेत्यशनापिपासाभिमानिमुख्यप्राणव्यापारसद्भावेनाशनापिपासयोरेवानुवृत्तिं सूचयति। मीळित इवेत्यस्य सर्वेन्द्रियनिमीलनवानिव सर्वव्यापारोपरमवानित्यर्थः । अशारीनीँ ३ त(च)छरीरमभवदित्यत्र अशारि इती तादिति पदच्छेदः । इमिति प्लुतं.... ॥

Colophon: Nil.

Subject: Aitareyopaniṣad bhāṣya ṭippaṇī—a gloss on the Bhāṣya according to the Dvaita school of philosophy. This Ms. contains commentary on the bhāṣya on Aitareyāraṇyaka, II. 1. 4.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. breaks off towards the end of the commentary on the bhāṣya of the fourth Khaṇḍa of the first Adhyāya of the Second Āraṇyaka. From the introductory verses of this Ms. the author of this com-

mentary is known as the disciple of one Tīrthārya (?) and he is later than even Viśveśvara tīrtha, the commentator of Ānandatīrtha's Aitareya bhāṣya, given above. His exact name is not known.

॥ ऐतरेयोपनिषत्खण्डार्थप्रकाशिका ॥

1590. AITAREYOPANIṢAD KHAṆḌĀRTHA PRAKĀŚIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5835. Page 110. Left column. Substance—Paper. Size—9¾ × 1 inches. Sheets—60. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1160. Author—Narasiṁhayati. Second and third Aryaṇyakas only.

Beginning:

श्री वेदव्यासाय नमः । हरिः ॐ ।

महिदासं रमानाथं नत्वा गुरुकृपाबलात् ।

ऐतरेयमहाविद्याखण्डार्थः सम्प्रकाश्यते ॥

इहामुत्रफलभोगविरक्तस्य शमदमादिमतो मुमुक्षोरधिकारिणः परमपुरुषार्थमोक्षसाधनविष्णुप्रसादजनकविष्णुज्ञानाय विष्णुतत्वप्रतिपादनार्थं महदैतरेयोपनिषत्प्रवृत्ता । अस्या उपनिषदो ऋषिः महिदासः । भगवान्नारायणो देवता । केषाश्चिद्वाक्यानां गाथात्वं, केषाश्चिदक्षरपरिगणनया छन्दो ज्ञातव्यं । एषः— भगवान्नारायणः । स्वप्राप्तिहेतुत्वात्पन्थाः । सङ्कर्षणः कर्तृत्वान्मातृत्वाच्च । कर्म अनिरुद्धः । गुणपूर्णत्वाद्ब्रह्म वासुदेवः ॥

End:

वाचं प्राणो(णे) वा जुहुमः । विष्णवधीनाः कुर्मः मौनेन विष्णुशब्दार्थं ध्यायाम इति भावः । तयोरन्योन्यस्मिन् होममुपपादयति । यो यत्प्रभवः, यो यस्मादुत्पन्नः स

एवान्वयः स तस्मिँल्लीयत इत्यर्थः । प्राणाद्वाच उत्पत्तेः प्राणे वाचो लयः । प्राणव्यक्तेर्वाग्जन्यत्वात्प्राणस्य वाचि लय इत्युक्तं भवति । ता एताः संहिताः अनन्तेवासिने अन्यविद्यासु शिष्यत्वरहिताय न ब्रूयात् । अन्तेवासिन्यप्यसंवत्सरवासिने न ब्रूयात् । अप्रवक्त्रे व्याख्यानशक्तिशून्याय च न ब्रूयात् इत्याचार्या आचार्याः ॥ एवं एतदुपनिषदाचार्यमहिदासादयः आचक्षते । एष पन्था इत्याद्युक्तार्थावधारणाय द्विरुक्तिः ॥ १२ ॥

Colophon :

विद्याधीशार्यशिष्येण नरसिंहेन भिक्षुणा ।
ऐतरेयमहाविद्यासत्खण्डार्थः प्रकाशितः ॥

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकत्वाद्यनेकगुणसम्पन्नश्रीमद्विद्याधीशतीर्थशिष्येण नरसिंहयतिना कृता श्रीमदैतरेयोपनिषत्खण्डार्थप्रकाशिका समाप्ता ॥

Subject: Aitareyopaniṣad khaṇḍārtha or Khaṇḍārtha prakāśikā, an independent Dvaita commentary on Aitareyāraṇyaka II. 1. 1 to III. 2. 6.

Remarks :—The Ms. is in good condition though the letters are slowly fading away. The author of this work is Narasihma bhikṣu, a pupil to Vidyādhīśatīrtha.

॥ ऐतरेयोपनिषत्खण्डार्थप्रकाशिका ॥

1591. AITAREYOPANIṢAD KHAṆḌĀRTHA PRAKĀŚIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5836. Page 110. Left column. Substance—Paper. Size—9¾ × 4 inches. Sheets—59 (56-114). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas — 1160. Author — Narasihmayati. Second and Third Āraṇyakas only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1590.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The front sheet of this Ms. contains the last portion of the commentary on Taittirīyopaniṣad by the same author.

॥ ऐतरेयोपनिषत्खण्डार्थसङ्ग्रहः ॥

1592. AITAREYOPANIṢAD KHAṆḌĀRTHA SAṄGRAHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 5837. Page 109. Right column. Substance—Paper. Size—13¼ × 5¼ inches. Sheets—14. Lines—12 or 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—520. Author—Kṛṣṇācārya. First Praghaṭṭaka only.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः । हरिः ॐ ।

एष नारायणो देवो वासुदेवादिरूपवान् ।
महिदासो महाभूतिः प्राणेशो भूतिदो भवेत् ॥ १ ॥
श्रीमदानन्दतीर्थार्याञ्जयतीर्थादिसद्गुरून् ।
प्रणमामि महाभाग्यान्राघवेन्द्रगुरून्सदा ॥ २ ॥
महैतरेयखण्डार्थो व्यासतीर्थादिभिर्लघुः ।
सङ्गृहीतः, स एवार्थो विस्तराल्लिख्यते मया ॥ ३ ॥
भाष्यार्थकथनात्खण्डवाक्यसङ्गतिदर्शनात् ।
क्वचित्क्वचित्तु सद्बुद्ध्यै सफलो(ऽ)यं श्रमो मम ॥ ४ ॥
न जानामि पदार्थं वा वाक्यार्थं वापि कुत्रचित् ।
अर्थसङ्ग्रहमात्रेण दयां कुर्वन्तु सज्जनाः ॥ ५ ॥

अथेष्टानिष्टप्राप्तिपरिहारेच्छूनां तदुपायमविजानतामधिकारिणामनुग्रहाय प्रवृत्तायाः पुण्डरीकाक्षकटाक्षप्रेक्षापूत-

गात्र्याः ऐतरेयाख्यभगवता दृष्टायाः महाभूतिरूपहरि-प्रतिपादकत्वेन महाभूत्याख्यायाः अत एवाचार्यैः सम्य-ग्व्याख्यातायाः अस्याः उपनिषदः ऐतरेय एव ऋषिः। विष्णोः रहस्यमुदितमित्युक्त्या मुख्यप्राणस्थो विष्णुरेव देवता। रमाब्रह्माद्याः अधिकारिणः। भगवद्ज्ञानमेव प्रयोजनमित्युक्तमिति ज्ञातव्यं। अत्र ब्रह्मपन्थाः सत्यं कर्मेति नारायणस्य पञ्चरात्रादौ प्रसिद्धवासुदेवसङ्कर्षण-प्रद्युम्नानिरुद्धाख्याश्चतस्रो भूतयः प्रतिपाद्याः। खण्डार्थस्तु स्वयं नारायणः प्रभुः साद्दश्यमकरोत्तत्रेत्युक्तरीत्या महे-न्द्रत्वाभिपत्त्यर्थमिन्द्रानुष्ठितमहाव्रतयज्ञ साद्दश्यकर्तृत्वेन यज्ञभोक्तृत्वेन प्रकृतः एषः नारायणः॥

End :

एवं ज्ञानिनः फलमाह—अमृतो ह वा अमुष्मिन् लो-के सम्भवतीत्यादि तममृतं सर्वनायकं पूर्ण(र्णा)नन्दहरिणा गृहीतं तद्वशं वायुं यो(ऽ)धिकारी वेद जानाति, सो(ऽ)मुष्मि-न् लोके विष्णुलोके अमृतो भवति। अमृतः सन् सर्वेभ्यो भूतेभ्यो युक्तैः सर्वभूतैश्च ददृशे(ऽ)दृश्यत इति। अत्र य एवं वेद य एवं वे(दे)ति द्विरुक्तिरुक्तार्थस्यावधारणायेति ज्ञातव्यम्। तदुक्तं—

'अवधारणार्थं सर्वस्याप्युक्तस्याध्यायमूलतः।
द्विरुक्तिं कुर्वते प्राज्ञाः अध्यायान्ते विनिर्णय' इति॥

Colophon :

इति श्रीमन्महैतरेयोपनिषत्खण्डार्थसङ्ग्रहे कृष्णाचार्यकृते
प्रथम प्रघट्टार्थः॥

Subject : Aitareyopaniṣad khaṇḍārtha saṅgraha—an ela-borate treatise on Aitareyavidyā based on

Mahaitareya khaṇḍārtha of Vyāsatīrtha and other Madhva authors. This Ms. contains commentary on Aitareyāraṇyaka II. 1.8.—First Praghaṭṭaka.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

॥ ऐतरेयोपनिषत्खण्डार्थसङ्ग्रहः ॥

1593. AITAREYOPANIṢAD KHAṆḌĀRTHA SAṄGRAHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 5838. Page 109. Right column. Substance—Paper. Size—13⅛ × 5¼ inches. Sheets—6. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—213. Author—Kṛṣṇācārya. Incomplete—Third praghaṭṭaka only.

Beginning :

"यत्र ब्रह्मेति षड्भिस्तु प्रार्थनीयः स मारुतः ।
मोचइ(यि)त्वैव संसाराद्विष्णुलोके कृर्षीति हि" इत्यादिवचनात् ।

उद्वयं तमसस्परि ज्योतिष्पश्यन्त उत्तरं ।
देवं देवता सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमं ॥

वयं तमसः उद्गता उत्तरं ज्योति(ः) सर्वोत्तमं विष्ण्वाख्यं ज्योतिः परिपश्यन्तः अपरोक्षीकुर्वन्तः तमेव देवता देवं देवविषये(ऽ)पि देवं सूर्यं सूरिप्राप्यं उत्तमं अगन्म प्राप्ता(ः) स्मः ॥ इति ऋगर्थः ॥ अरिष्टसूचकनिमित्तान्तरमाह— अथापि यत्र छिद्र इति ॥

End :

यद्वा

"सर्वप्रमाणसिद्धत्वं वक्तुमध्यायमूलतः ।
अध्यायान्ते द्विरुक्तिः स्यात्पूर्वोक्तस्यावधारणे" ॥

इत्युक्तरीत्या 'एष पन्थे' त्यादिनोक्तस्य सर्ववेदादिशब्दवाच्यत्वसर्वगुणपूर्णत्वसर्वोत्तमत्वसर्वस्रष्टृत्वपूर्णसुखत्वसर्वनियामकत्वादिसर्वस्यार्थस्य प्रमाणसिद्धत्वावधारणार्थत्वादिज्ञापनायान्ते द्विरुक्तिराचार्या आचार्या इति ज्ञेयमिति भावः । तस्माद्भगवान्विष्णुः सर्ववेदप्रतिपाद्यत्वेन सर्वगुणपूर्णत्वेन सर्वदोषवर्जितत्वेन सर्वैरधिकारिभिः सर्वदा ज्ञेयो ध्येयश्चेति सिद्धम् ॥

रुद्रादिसर्वदेवेज्यमुख्यप्राणस्थिताय च ।
महैतरेयरूपश्रीकृष्णाय स्वामिने नमः ॥

महाविभूतिर्यो विष्णुः महिदासो महाप्रभुः ।
वासुदेवो मम स्वामी श्रीप्राणसहितो(ऽ)वतु ॥

महैतरेयखण्डार्थसङ्ग्रहात्प्राणनायकः ।
महाविभूतिर्मध्वार्यः हृदन्तस्थः प्रसीदताम् ॥

ज्ञानतो(ऽ)ज्ञानतो वापि खण्डार्थस्य च सङ्ग्रहात् ।
दोषदृष्टिर्न कार्याऽत्र पण्डितैर्दोषवर्जितैः ॥

आचार्योक्तार्थकथनटीकाकर्तृ(त्रु)क्तसङ्ग्रहात् ।
विशेषतो बुधास्सर्वे दयां कुर्वन्तु सज्जनाः ॥

Colophon :

इति श्रीमहैतरेयखण्डार्थसङ्ग्रहे कृष्णाचार्यकृते तृतीयप्रघट्टे द्वितीयो(ऽ)ध्यायः ॥ २ ॥

भारतीरमणमुख्यप्राणान्तर्गतरुग्मि(क्मि)णीसत्यभामासहित-
श्रीगरुडध्वजश्रीगोपालकृष्णार्पणमस्तु । मध्वेशायनमः ॥

Subject: Aitareyopaniṣad khaṇḍārtha saṅgraha, a commentary on Aitareyāraṇyaka. III. 2-4 to III. 2-6.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly begins

with the commentary on the section 'अथापि यत्र छिद्रः०' in the fourth Khaṇḍa of the second Adhyāya of the third Āraṇyaka.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1594. KĀṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5853. Page 99. Right column.
Substance—Paper. Size—$12\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—6. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः । हरिः ॐ ।

नमो भगवते तस्मै सर्वतः परमाय ते ।
सर्वप्राणिहृदिस्थाय वामनाय नमो नमः ॥ १ ॥

"अग्नौ विष्णुं सदा ध्यायंस्त्रिशोऽग्निं नाचिकेतकम् ।
यश्चिन्वीत स तु प्राप्य स्वर्गं तत्र भयातिगः ॥ २ ॥
उष्य मन्वन्तरं कालममृतत्वं भजेत्क्रमात् ।"

इति ब्रह्मसारे ।

इच्छन्वाजश्रवो नाम्ना ददौ सर्वस्वदक्षिणाम् ।
उद्दालकः स्वर्गलोकं ददौ गाश्च निरिन्द्रियाः ॥
मां दत्त्वापि न ते गावः दातव्या ईदृशा इति ।
उवाच पुत्रस्त्वं बालस्तं शशाप पिता स्वयम् ।

End :

यस्यात्मा शरीरं य आत्मानमन्तरोयमयतीति च जनानां हृदय इत्युक्तत्वाच्च जीवात्पृथग्घरिरिति सिद्धं ।

देहाङ्गुष्ठमितो देहे जीवाङ्गुष्ठमितो हृदि ।
जीवस्य तु स विज्ञेयो जीवाद्भावेन(द्भेदेन)मुक्तय इति च ॥

संसारिशरीरेणाभेदो वादिनो(ना) केनापि नाङ्गी-
(कृ)तः । न च लोकसिद्धः । जनानामिति भेदात् । न
जीवोऽङ्गुष्ठमात्रः । अतः विष्णोर्जीवाद्भेद उक्तः । अतः
सर्वोत्तम(मो विष्णुः) इति सिद्धं ॥

नमो भगवते तस्मै विष्णवे प्रभविष्णवे ।
यस्याहमाप्त आप्तेभ्यो यो मे आप्ततमः सदा ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितं काठकोप-
निषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

Subject: Kāṭhakopaniṣad bhāṣya—belonging to the Dvaita school of philosophy.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The letters are getting faded away. The Adhyāya and vallī divisions are not given in this Ms.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1595. KĀṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5854. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—11½ × 4½ inches. Sheets—6. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1594.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1596. KĀṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5888 c. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—9 × 4 inches. Sheets—8 (6-13).

Lines—10 to a Page. Script—Devanagarī. No. of Granthas —150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1594.

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1573.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1597. KĀṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5889 a. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—8×4 inches. Sheets—6 (1-6). Lines—15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1594.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The other work contained in this Ms. is Ānandatīrtha's Māṇḍūkyopaniṣad bhāṣya.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1598. KĀṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5892 c. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—10⅛×4 inches. Sheets—9 (12-20). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1594.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. This Ms. contains the following works :

(1) माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥ (last two lines only).

(2) तलवाकारो(केनो)पनिषद्भाष्यम् ॥

(3) काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

(4) तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

॥ काठकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1599. KĀṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6217. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—7⅛ × 2 inches. Sheets—15. Lines—5 or 6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1594.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1600. KĀṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5884. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—11½ × 4½ inches. Sheets—15. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—550. Author—Vyāsatīrtha. Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

यत्पदं मुनिभिर्ध्यातं वेदान्तश्रान्तमानसैः ।
वन्दे तं परमात्मानं विष्णुं श्रीमध्ववल्लभम् ॥ १ ॥
यो देवः परमत्वेन सर्वदेवैरुपास्यते ।
हृदये वामनाख्यं तं वन्दे श्रीमध्ववल्लभम् ॥ २ ॥

इहामुत्रभोगविरक्तस्य शमादिमतो मुमुक्षोरधिकारिणोऽनिष्टनिवृत्तीष्टप्राप्तिसाधनप्रतिपादिकं(कां) काठकोपनिषदं यथावद्व्याचिख्यासुर्भगवानानन्दतीर्थमुनिरादौ मङ्गलाचरणं चिकीर्षितपरिसमाप्त्यादिकारणमित्याशयवांस्तदुक्तगुणवत्तया भगवन्तं स्तुवन्प्रणमति— नम इति ॥ सर्वतः

परमत्वं 'इन्द्रियेभ्यः परा' इत्यारभ्य अव्यक्तात्पुरुषः पर' इत्यन्तेनोक्तम् ॥

End:

मङ्गलावसानस्य प्रचयादिहेतुत्वादवसानेपि तदाचरणीयमिति द्योतयन् यत्प्रसादाद्यत्प्रीत्यै भाष्यमुपक्रम्य समापितत्वात्, तमेवान्तेप्युपश्लोकयन्प्रणमति— नम इति । प्रभविष्णवे प्रभवनशीलायेत्यशेषमतिमङ्गलम् ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितकाठकोपनिषद्भाष्यटीका जयतीर्थपूज्यचरणशिष्यव्यासतीर्थविरचिता समाप्ता ॥

Subject: Kāṭhakopaniṣad bhāṣya Ṭīka —a commentary on Ānandatīrtha's Kāṭhakopaniṣad bhāṣya, belonging to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The author of this commentary is Vyāsatīrtha, a pupil to Jayātīrtha.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1601. KĀṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5856. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{8} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—24 (1-27; sheets 13, 14 & 15 are missing). Lines—9 to 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—Vyāsatīrtha. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1600.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ काठकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1602. KĀṬHAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5855. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—9½ × 4 inches. Sheets—121. Lines—7 or 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2000. Author — Vedeśabhikṣu. Complete.

Beginning:

वेदव्यासाय नमः ॥ हरिः ॐ ।

प्रणम्य वामनं देवं श्रियं मध्वं गुरूंस्तथा ।
काठकोपनिषद्भाष्यव्याख्यानं क्रियते मया ॥ १ ॥

इह हि विषयविरक्तस्य शमदमादिमतो मुमुक्षोराधिकारिण आत्यन्तिकनिवृत्तीष्टप्राप्तिहेतुभूतभगवत्स्वरूपज्ञापनाय प्रवृत्तापि काठकोपनिषदन्यथाव्याख्यानावरुद्धत्वेन ने(नै)तज्ज्ञापनसमर्थेति मन्यमानो भगवानाचार्य आनन्दतीर्थमुनिः तां यथावद्व्याचिख्यासुः प्रारीप्सितपरिसमाप्त्यादिमयोजनतयाऽवगतामेतदुपनिषत्प्रतिपाद्यदेवताप्रणतिं शिष्यशिक्षार्थमादौ निबध्नाति— नम इति ॥ भगवते ऐश्वर्यादिषड्गुणसम्पन्नाय तस्मै वेदादिप्रसिद्धाय वामनाय नम इति ॥

End:

एवं यत्प्रसा(दा)द्यत्प्रीत्यैवेदं भाष्यमुपक्रम्य समापितवान् तमेव भगवन्तं अन्ते स्तुतिनतिभ्यां प्रीणयति भगवानाचार्यः— नम इति ॥ प्रभविष्णवे प्रभवनशीलायेत्यशेषमतिमङ्गलम् ॥

गुरुस्थानन्दतीर्थाय हृत्पङ्कजगतो हरिः ।
निर्दोषगुणसम्पूर्णः प्रीयतामिन्दिरापतिः ॥ १ ॥

प्रीतः स भगवान्विष्णुर्यद्दद्यात्फलमुत्तमम् ।
तत्सर्वं गुरु(र)वे द[वे]द्यान्न मह्यं किञ्चिदप्यृतम् ।। २ ।।

Colophon: (Sheet No. 70)

1. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितस्य काठको-
पनिषद्भाष्यस्य टीकायां श्रीमद्वेदव्यासतीर्थ-
पूज्यपादशिष्यवेदेशभिक्षुविरचितायां
पदार्थकौमुद्यां प्रथमोऽ-
ध्यायः ।।
श्रीविठ्ठलाय नमः ।।

(Last sheet)

2. इति श्रीमदानन्दतीर्थ + टीका श्रीमद्व्यासतीर्थ-
पूज्यचरणविरचिता पदार्थकौमुदी
समाप्ता ।।
करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्तु सन्तः ।।
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।।
इंबलानंदतीर्थार्यपुत्रेण लिखितमिदम् ।।
मध्वेशार्पणमस्तु ।।

Subject: Padārtha Kaumudī—a commentary on Ānandatīrtha's Kāṭhakopaniṣad bhāṣya according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:— The Ms. is old and is in good condition. The first colophon given above, attributes this Commentary to Vedeśa bhikṣu who is also known as the author of Chāndogyopaniṣad bhāṣya ṭīkā and other works. The second colophon, however, ascribes it to Vyāsatīrtha.

But on the evidence that Vyāsatīrtha has already written another commentary on Kāṭhakopaniṣad (see Nos. 1600 & 1601) it is to be concluded that Vedeśa-bhikṣu is the author of this work. Perhaps the scribe might have, due to carelessness, given in the second colophon the name of Vyāsatīrtha

instead of Vedeśa bhikṣu. Dr. Burnell's observation on this Ms.— 'by Vyāsatīrtha' is based on the second colophon cited above and hence it is wrong.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1603. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5879 . Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$ inches. Sheets—3. Lines—10 to a Page. Script— Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author —Ānandatīrtha. Complete.

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

अनन्तगुणपूर्णत्वादगम्याय सुरैरपि ।
सर्वेष्टदात्रे देवानां नमो नारायणाय ते ॥ १ ॥
वैजयन्ते समासीनमेकान्ते चतुराननम् ।
विष्णोर्विविदिषुस्तत्वं पर्यपृच्छत्सदाशिवः ॥ २ ॥
यदिदं पुरुषावश्यं तत्र(च)तत्र पतेन्मनः ।
केन तत्प्रेरितं याति प्राणः सर्वोत्तमस्तथा ॥ ३ ॥
चक्षुः श्रोत्रं तथा वाचं को देवो विनियोजयेत् ।
इति पृष्टस्तदा ब्रह्मा प्राह देवमुमापतिम् ॥ ४ ॥
ध्यात्वा नारायणं देवं सर्वाधारमनुत्तमम् ।
सर्वज्ञं सर्वशक्तिश्च सर्वदोषविवर्जितम् ॥ ५ ॥
यः प्राणस्य प्रणेता च चक्षुरादेश्च सर्वशः ।
अगम्यः सर्वदेवैश्च परिपूर्णत्वहेतुतः ॥ ६ ॥
प्राणादीनां प्रणेता च सर्ववेत्ता च सर्वज्ञः ।
सर्वोत्तमश्च सर्वत्र स विष्णुरिति धार्यताम् ॥ ७ ॥

End :

सत्य(मिति) मीमांसा ।

निर्णीयते यतः सम्यगिदं सत्यमिति स्फुटं ।
श्रुतिस्मृत्युदितं सर्वं व्यक्तं मीमांसयैतया ।
सत्यमित्युच्यते तस्मान्मीमांसा ब्रह्मनिश्चयः ॥

इति शब्दनिर्णये ।

ऋग्यजुःसामाथर्वाख्याः पञ्चरात्रं च भारतम् ।
मूलरामायणञ्चैव पुराणं भगवत्परम् ॥
वेदा इत्युच्यते सद्भिः शिक्षाद्यं स्मृतयस्तथा ।
अङ्गानि सत्यं मीमांसा तद्विद्यायतनं त्रयम् ॥

इति विद्यानिर्णये ॥

यश्चिदानन्दसल्लक्षितसम्पूर्णो भगवान्परः ।
नमोऽस्तु विष्णवे तस्मै प्रेष्ठाय प्रेयसां च मे ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितं तलव-
कारोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

Subject: Kenopaniṣadbhāṣya—a commentary on Kenopaniṣad otherwise known as Talavakāropaniṣad, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1604. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5888 e. **Page** 100. **Right column.** Substance—Paper. **Size**—9¼ × 1 **inches.** Sheets—3 (19-21). **Lines**—10 to a **Page.** Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. **Author**—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—**Same as** No. 1603.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1573.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1605. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5890 a. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—12½ × 5 inches Sheets.—2 (1-2). Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1603.

Remarks : – The Ms. is old and is in a bit worn-out condition. The other work contained in this Ms. is the Māṇḍūkyopaniṣadbhāṣya by Ānandatīrtha.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1606. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5892 b. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—10¼ × 4 inches. Sheets—3 (9-11). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1603.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1598.

॥ केनोपनिषद्भाष्यम् ॥

1607. KENOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6221. Page 100. Right column.

Substance—Paper. Size—7×2 inches. Sheets—5. Lines —7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1603.

Colophon : Nil.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ केनोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1608. KENOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5880. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{8} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—17. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Vedeśabhikṣu. Complete.

Beginning :

श्री वेदव्यासाय नमः ।

प्राणादेरीशितारं निखिलगुणनिधिं सर्वदेवाद्यगम्यं
व्यक्ताव्यक्तात्परं तं परमसुखनिधिं सर्वदोषातिदूरम् ।
सर्वज्ञं सर्वदेवेष्टदमपि निखिलं भासयन्तं स्वभासा
वन्दे विष्णुं सदाहं निखिलगुणसमूहापरं मुक्तगम्यम् ॥

निखिलाद्वैतसिद्धान्तप्राप्ताज्ञानविनाशकः ।
श्रीमदाचार्यसूर्ये(र्यो)यं दद्यात्तत्त्वप्रकाशनम् ॥ २ ॥

श्रीमदाचार्यसान्निध्यबलाद्यस्तस्य भाववित् ।
प्रकटीकृत्य तं सम्यक् जयतीर्थोऽभिभासते ॥ ३ ॥

येन वेदान्तभाष्याणि विवृतानि महात्मना ।
तं वन्दे व्यासतीर्थाख्यं वेदान्तार्थप्रसिद्धये ॥ ४ ॥

रघूत्तमगुरुर्भूयान्मम ज्ञानाय सर्वदा ।
श्रीमच्छास्त्रं संशोध्य यः सम्यग्ज्ञानमाप्तवान् ॥ ५ ॥

श्रीमदानन्दतीर्थार्यमुखपङ्क(ज)निःसृतम् ।
भाष्यं तलवकारस्य व्याख्यास्येऽहं यथामति ॥ ६ ॥

नत्वा रमापतिं सर्वदेवानामिष्टदं हरिम् ।
भाष्यं तलवकारस्य व्याख्यास्येहं यथामति ॥ ७ ॥

इह हि विविधसांसारिकदुःखदर्शनेन विरक्तस्य शमद-मादिमतोऽधिकारिणो मोक्षार्थं भगवत्स्वरूपप्रतिपादनाय प्रवृत्तां तलवकारोपनिषदं यथावद्व्याचिख्यासुः मार(री)प्सितनिर्विघ्नपरिसमाप्त्यादिप्रयोजने उपनिषत्प्रतिपाद्यगु-णवन्नारायणस्तुतिनती शिष्यशिक्षार्थं ग्रन्थादौ निबध्ना-ति— अनन्तेति ॥

End:

इदानीं विद्यायाः साधनमुपदिशति— वेदा इति ॥ वेदा ऋगादयः । अङ्गानि शिक्षादीनि । सत्यं मीमांसा । तस्या विद्यायाः आयतनमुत्पत्तिकारणमित्यर्थः । प्रतिष्ठा-यतनसहितोपनिषत्स्वरूपवेत्तुः फलमाह— य इति ॥ योऽधिकारी एतां सप्रतिष्ठां सायतनां उपनिषदं वेद स पा-प्मानमपहत्य अनन्ते देशतः कालतश्च परिच्छेदशून्ये स्वर्गे स्वरूपभूतरमणज्ञानरूपे लोके प्रकाशरूपे ज्येये सर्वोत्तमे विष्णौ प्रतितिष्ठति । द्विरुक्तिरादरार्था ॥ एवं समापित-भाष्यो भगवानाचार्यो अन्तेऽपि भगवत्स्तुतिनतिरूपं मङ्ग-लमाचरति— य इति ॥

श्रीमदानन्दतीर्थार्यहृत्सरोजे व्यवस्थितः ।
आनन्दादिगुणोद्रिक्तः प्रीयतां कमलापतिः ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितस्य तलवकारोपनिषद्भाष्यस्य
विवरणं वेदेशभिक्षुविरचितं सम्पूर्णम् ॥

भाष्यं तलवकारस्य यत्कृतं प्रीतये हरेः ।
मध्वेन तस्य या टीका तां लिलेख नृकेसरी ॥

Subject: Kenopaniṣad bhāṣya vivaraṇa—a gloss on Talavakāropaniṣad or Kenopaniṣad bhāṣya according to the Dvaita system of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The scribe's name is Nṛkesarin.

॥ केनोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1609. KENOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAṂ.

Burnell's Catalogue No. 5881. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—9⅛ × 4½ inches. Sheets—13. Lines—13 or 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—395. Author—Vedeśabhikṣu. Complete.

Beginning :

श्री गुरुभ्यो नमः ॥ हरिः ॐ

नत्वा रमापतिं सर्वदेवानामिष्टदं हरिम् ।
भाष्यं तलवकारस्य व्याख्यास्येऽहं यथामति ॥

इह हि॰ Same as No. 1608.

End and subject—Same as No. 1608.

Colophon :

श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पाद + भाष्यस्य विवरणं वेदेशतीर्थ-
भिक्षुविरचितं समाप्तम् ॥

श्रीरामवेदव्यासार्पणमस्तु ॥

Remarks :—The Ms. is very old and is in a fairly good condition, though the sheets are damp in appearance. The introductory

verses given in the beginning of No. 1608 are not found in this Ms.

॥ केनोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1610. KENOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5882. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—12 × 1½ inches. Sheets—11. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—395. Author—Vedeśabhikṣu. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1609.

Remarks :—The Ms. is very, very old and is in a crumbled state. The introductory verses given in No. 1608 are not found in this Ms.

॥ केनोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1611. KENOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5883. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—11½ × 4½ inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—95. Author—Vyāsatīrtha. Complete.

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

सच्चिदानन्दसच्छक्तिसम्पूर्णो भगवान्परः ।
नमोऽस्तु विष्णवे तस्मै प्रेष्ठाय प्रेयसां च मे ॥ १ ॥
जडाजडात्मकं विश्वं कृत्वाधिष्ठाय संहरन् ।
स्वभावात्क्रीडते यस्तं वेदश्रीपञ्चवल्लभम् ॥ २ ॥
योऽसुरानजयद्देवः हृदयस्थस्तदर्थतः ।
ददौ चाभीष्टमिष्टेभ्यो तं वन्दे पञ्चवल्लभम् ॥ ३ ॥

तलवकारोपनिषदं व्याचिख्यासुः भगवानानन्दतीर्थ-
मुनिः तदुक्तगुणैरूपश्लोकयन् नारायणं प्रणमति— अन-
न्तेति ॥

End :

ननु विद्यास्थानानां चतुर्दशत्वात्कथं वेदाः सर्वाङ्गानि सत्यमायतनमिति स्थानत्रित्वोक्तिरित्यतो विद्यास्थानानां चतुर्दशत्वेपि विवक्षाभेदात्त्रित्वोक्तिरित्याह— ऋग्यजुरित्यादिना । शिक्षाद्यं स्मृतयश्चाङ्गानीत्युच्यन्ते मीमांसा तर्कशास्त्रं तस्माद्विद्यायतनं त्रयमुक्तमित्यर्थः । मङ्गलाचरणस्य शास्त्रस्य प्रचयादिहेतुत्वाद्भाष्यं समाप्यान्तेपि स्वेष्टदेवतास्तुतिनमनरूपं मङ्गलमाचरति— य इति ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिततलवकारो-
पनिषद्भाष्यविवरणं जयतीर्थपूज्यचरण-
शिष्यव्यासतीर्थमुनिकृतं
समाप्तम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

Subject : Talavakāropaniṣad or Kenopaniṣad bhāṣya Vivaraṇa—a gloss on Kenopaniṣad bhāṣya according to the Dvaita (Dualistic) school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The author of this work is Vyāsatīrtha, pupil of Jayātīrtha.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1612. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5774. Page 98. Right column.
Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—50.

Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥

अत्युद्रिक्तविदोषसत्सुखमहाज्ञानैकतानप्रभा-
सर्वप्राभवशक्तिभोगबलसत्सारात्मदिव्याकृतिम् ।
सृष्टिस्थाननिरोधनित्यनियतिज्ञानप्रकाशावृति-
स्वान्तामोक्षविमोक्षदं हरिमजं नित्यं सदोपास्महे ॥ १ ॥
हयग्रीवमुखोत्कीर्णगीर्भिर्देवी रमापतिः(तिं) ।
अस्तुवद्विस्तृतगुणं भोगिप्रस्तरशायिनम् ॥ २ ॥

ओमिति नामकमक्षरं सर्वसाभिहितत्वादेतत् उच्चत्वाद्गीतत्वात्सर्वस्थानत्वाच्चोद्गीथं भगवन्तमुपासीत । उक्तं च महासंहितायां—

"हयग्रीवोद्गीतवाक्यै रमा देवी रमापतिं ।
ॐमित्येतन्मुखैर्देवमस्तुवत्सामवेदगैः ॥" इति ॥

End:

पूर्णानन्दमहोदधिः परतमो नित्यः परस्मात्सदा
सर्वज्ञः सकलेश(शि)तागुणनिधिर्नित्योत्सवस्तद्विदां ।
सर्वस्मादधिकं मम प्रियतमस्त्विष्टादपीष्टोत्तमः
सर्वस्माच्च हितात्सदा हिततमः प्रीतो भवेन्मे हरिः ॥
यस्य त्रीण्युदितानि वेदवचने रूपाणि दिव्यान्यलं
बट् तद्दर्शितमित्यमेव निहितं देवस्य भर्गो महत् ।
वायोरामवचोनयं प्रथमकं पृक्ष(क्षो) द्वितीयं वपु-
र्मध्वो यत्तु तृतीयकं कृतमिदं भाष्यं हरौ तेन हि ॥
हनुशब्दो ज्ञानवाची हनुमान्मतिशब्दितः ।
रामस्य स्तुतरूपस्य वाचो नेता गुणोदधिः ॥

भूतमो भीम इत्युक्तो वेदो(वाचो)मा मातरः स्मृताः ।
ऋगाद्या इतिहासश्च पुराणं पञ्चरात्रकम् ॥

प्रोक्ताः सप्तशिवास्तत्रशयो भीमस्ततः स्मृतः ।
मध्वित्यानन्द उद्दिष्टो वेति तीर्थमुदाहृतम् ॥

मध्व आनन्दतीर्थः स्यात् तृतीया मारुती तनुः ।
इति सूक्तगतं रूपत्रयमेतन्महात्मनः ॥

यो वेद वेदसात्तत्वं चित्तप्रसादतः
(वेदवित्स स्यात् तत्वविचित्तप्रसादतः) } इति च सद्भावे ॥

आनन्दतीर्थ इति तु यस्य नाम तृतीयकम् ।
पूर्णप्रज्ञेन तेनेदं कृतं भाष्यं हरेः प्रियम् ॥

नित्यानन्दो हरिः पूर्णो नित्यदा प्रीयतां मम ।
नमस्तस्मै नमस्तस्मै नमस्तस्मै च विष्णवे ॥

Colophon : (Sheet No. 39).

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिते श्रीमच्छन्दोग्यो-
पनिषद्भाष्ये षष्ठोऽध्यायः ॥

Subject : Chāndogyopaniṣad bhāṣya belonging to the Dvaita system of Philosophy. 1—8 Adhyāyas.

Remarks : —The Ms. is in good condition.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1613. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5775 . Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—10×4¼ inches. Sheets—47. Lines—12 or 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1612.

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते श्रीमच्छन्दोगोपनिषद्भाष्ये अष्टमो(ऽ)ध्यायः ॥

गुर्वन्तर्गतमध्वान्तर्गतश्रीवेदव्यासात्मकश्रीनिवासार्पणमस्तु ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1614. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5776. Page 98 Right column. Substance—Paper. Size—8 × 4 inches. Sheets—35. Lines—14 to 17 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1612.

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थ + अष्टमोऽध्यायः ॥

श्रीगुर्वन्तर्गतवेङ्कटेशः प्रीयतामनेन लेखनेन ।

छन्दोगोपनिषद्भाष्यं सर्वछन्दोर्थबृंहितम्

स्वच्छन्दहरितुष्ट्यर्थं अच्छं शेषं(षो) ऽयलेलिखीत् ॥

Remarks :— The Ms. is in good condition. The scribe's name is given as Śeṣa.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1615. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No 5887 d. Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—13 × 5 inches. Sheets—40 (27-66). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1612.

Colophon:—Same as No. 1613.

Remarks:—The Ms. is very old and is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1572.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1616. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6218. Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—7⅛ × 3 inches. Sheets—112. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200. Author—Anandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1612.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिते श्रीमच्छान्दोग्योपनिषद्भाष्ये
अष्टमोऽध्याय: ॥

श्रीमत्पिङ्गलसंवत्सरआश्विनबहुलषष्ठ्यां इन्दुवासरे अलङ्कार-
वेदव्यासेन लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् ॥

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The Ms. is dated Monday—sixth day after the full moon—in Āśvina (Bahula) month in the year Piṅgala which corresponds to Śaka 1659 or 3rd October 1737 A. D. The scribe's name is given as Alaṅkāravedavyāsa.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1617. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6233. Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—8½ × 3½ inches. Sheets—17. Lines—20 to 22 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1612.

Colophon—Same as No. 1613.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. Some sheets are gilted and some are blue in colour. The script is too small but is good and legible.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यटीका ॥

1618. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5777. Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—13¼ × 5¼ inches. Sheets—42. Lines—13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2100. Author—Vyāsatīrtha (bhikṣu). Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्येभ्यो नमः ॥

हरिः ॐ ॥

प्रणम्य रमणं लक्ष्म्याः पूर्णबोधान्गुरूनपि ।
छन्दोगोपनिषद्भाष्यसम्बन्धः क्रियते मया ॥ १ ॥

इहामुत्र भोगविरक्तस्य शमादिमतो मुमुक्षोरनिष्टनिवृत्तीष्टावाप्तिसाधनसौकर्यप्रतिपादिकां छन्दोगोपनिषदं यथावद्व्याचिख्यासुर्भगवानानन्दतीर्थमुनिरभिलषितेष्टप्रदं तदुक्तगुणं भगवन्तमुपास्ते— अतीति ॥ सुखस्य विशेषत्वमुत्पत्त्यादिरहितत्वं । सत्त्वं च तस्य तत्स्वरूपत्वम् । एकतानप्रभा अनन्यवृत्तिप्रभा ॥

End:

ध्यानरूपां स्मृतिं पठति— हन्विति ॥ हनुशब्दो ज्ञानवाची । तथा च हनुमान्मतिरित्येकोऽर्थः । माश्च वाचः ता एव मातृत्वान्मातरः तथा तत्र मातृषु श्रयो भीमश्चेत्येकोऽर्थः । मध्वशब्दो आनन्दतीर्थे इत्यनेनैकार्थं इत्याह—

मध्विति। केन रूपेणेदं भाष्यं कृतमिति जिज्ञासायामाह—आनन्देति। भाष्यकृत्प्रयोजनं विस्पष्टमाह—नित्येति। भक्त्याधिक्यात्पुनरपि नमति ॥

स्वरूपानन्दसन्दोहविषयानुभवात्मने।
नमो नारायणायाथ मध्वाय च नमो नमः ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितश्रीमच्छन्दोगोपनिषद्भाष्यटीकायां श्रीमज्जयतीर्थपूज्यचरणशिष्यव्यासतीर्थभिक्षुविरचितायां अष्टमोऽध्यायः ॥

श्रीमध्वेशार्पणमस्तु ॥

Subject: Chāndogyopaniṣad ṭikā—a gloss on Ānandatīrtha's Chāndogyopaniṣad bhāṣya belonging to the Dvaita school of philosophy. 1-8 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition, though the first sheet is a bit worn out. The last sheet is blank.

॥ छान्दोग्योपनिषद्भाष्यटीका ॥

1619. CHĀNDOGYOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5778. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—10⅜ × 4 inches. Sheets—172. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4000. Author—Vedeśabhikṣu. Incomplete (wants end).

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्येभ्यो नमः ॥

पूर्णानन्दमहाविबोधमखिलं सम्भासयन्तं रुचा
सर्वत्र प्रभुमीश्वरं गुणनिधिं दिव्याकृतिं केशवम्।

जन्माद्यस्य यतो हि सर्वजगतो जन्मादिदोषोज्झितं
नित्यं पूर्णविबोधश(स)र्वगुरुणोपास्यं भजे नित्यदा ॥
वेदभेदसुशाखेतं बोधादिफलसंयुतम् ।
भजतामिष्टदं व्याससुरद्रुममहं भजे ॥
हृत्तमोनाशकं प्रशास्त्रभया तत्त्वभासकम् ।
फलदं पूर्णबोधाख्यचिन्तामणिमहं भजे ॥
प्रणम्य चरणौ वाणि याचयामि तवान्वहम् ।
सन्निधिर्मम वाच्यस्तु मानसे च निरन्तरम् ॥
यत्प्रसादं विना तत्वमार्गेण गमनं भुवि ।
तं वन्दे पद्मनाभाख्यगुरुं सज्जनसेवितम् ॥
वेददुग्धाब्धिमामथ्य सूत्रमन्दरभूभृता ।
प्राप्ता न्यायसुधा येन तं जयेन्द्रमहं भजे ॥
श्रीमध्वकृतवेदान्तभाष्यं येन प्रकाशितम् ।
वन्दे तं व्यासतीर्थार्यं जयराजनिषेवकम् ॥
विद्याधिराजादिमहामुनीन्द्रा
हृद्येव सञ्चिन्तितविष्णुतत्वाः ।
उद्योगयुक्ता भगवत्कथामृते
सद्यो ममानुग्रहमेव कुर्युः ॥
ब्रह्मण्यतीर्थवार्ध्युत्थव्यासतीर्थसुधाकरम् ।
तात्पर्यचन्द्रिकायुक्तं वन्दे तापत्रयापहम् ॥
रघूत्तममुनीन्विद्यागुरून्परगुरूंस्तथा ।
वन्दे श्रीमध्वशास्त्रोत्थविनिर्मलमतीनहम् ॥
निरस्तं हृत्तमो येन प्रशस्तं सन्मनोऽम्बुजम् ।
समस्तं भासितं वन्दे वेदव्यासदिवाकरम् ॥

अथ तत्कृपया श्रीमदाचार्यमुखनिःसृतम् ।
छन्दोगोपनिषद्भाष्यं व्याकरिष्ये यथामति ॥
न मात्सर्यादिदोषेण न वा विद्यातिगर्वतः ।
किन्तु वाचां विशुद्ध्यर्थं यत्नोऽयं न हि दोषभाक् ॥

इह हि नानाविधसांसारिकक्लेशसन्दर्शनेन कुपितफणिफणछायासमीकृतापरसुखानां शमदमादिमतामधिकारिणामात्यन्तिकानिष्टनिवृत्तीष्टप्राप्तिसाधनं भगवत्स्वरूपं यथावत् ज्ञापयितुं प्रवृत्तापि छान्दोग्योपनिषदविद्यापटलपिहितनयनैरन्यैरन्यथा व्याख्यातत्वेन न तद्ज्ञापने समर्थेति मन्यमानो भगवानानन्दतीर्थमुनिः तां यथावद्व्याचिख्यासुः स्वयमन्तरायविधुरोऽप्यविगीतशिष्टाचारपरम्पराप्राप्तं प्रारीप्सितपरिसमाप्त्यादिप्रयोजनमेतदुपनिषदुक्तगुणवद्भगवदुपास्तिलक्षणं मङ्गळं शिष्यशिक्षणार्थं ग्रन्थादौ निबध्नाति—अत्युद्रिक्तेति ॥

End:

एवं वेत्तुः फलमाह — स इत्यादिना । स यः प्रसिद्धोऽधिकारी एतत् आदित्यान्तर्गतं । एवमुक्तरीत्या विद्वानादित्यं तत्स्थं तन्ना(म)कं ब्रह्मेत्युपास्ते । एनमधिकारिणं साधवोऽपौरुषेया घोषा वेदा आगच्छेयुरिति यत्तदभ्याशं समीप एव शीघ्रमेव सर्ववेदप्राप्तिर्भवतीत्यर्थः । प्राप्ता सर्वे वेदा न विस्मृता भवन्तीत्याह — उपनिम्रेडेरंश्चेति सर्वदा उ ...... ॥

Colophon : (Sheet No. 113).

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचित श्रीमच्छन्दोगोपनिषद्भाष्यटीकायां श्रीमद्वेदव्यासतीर्थपूज्यपाद-

शिष्यवेदेशभिक्षुविरचितायां पदार्थकौ-
मुद्यां द्वितीयो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject : Padārtha Kaumudī— a gloss on Ānandatīrtha's Chāndogyopaniṣad bhāṣya, belonging to the Dvaita system of Philosophy. 1 to 3 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. It breaks off towards the commentary on the bhāṣya of the last Khaṇḍa of the third Adhyāya.

॥ छान्दोग्योपनिषदर्थसङ्ग्रहः ॥

1620. CHĀNDOGYOPANIṢAD ARTHA SAṄGRAHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 5779. Page 110. Left Column. Substance—Paper. Size—13¾ × 5¼ inches. Sheets—62. Lines—13 or 14 to a Page. Script—Devanāgarī No. of Granthas—2800. Author—Rāghavendrayati. Complete.

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥

अशेषगुणपूर्णाय दोषदूराय विष्णवे ।
नमः श्रीप्राणनाथाय भक्ताभीष्टप्रदायिने ॥
श्रीमच्छान्दोग्याभिमता भाष्यकाराद्युदीरिताः ।
अर्था ये, सङ्ग्रहस्तेषां क्रियते साधुतुष्टये ॥ २ ॥

ॐ इहामुत्रफलभोगे विरक्तस्य शमदमादिमतो मुमु-
क्षोरधिकारिणोऽनिष्टनिवृत्तीष्टप्राप्तिसाधनप्रतिपादनाय प्र-
वृत्ताया अस्याः छन्दोगोपनिषदो हयग्रीवः प्रथमः ऋ-
षिः रमादेवी तदनन्तर ऋषिः शेषशायी हरिर्देवता । वा-
क्यरूपत्वाच्च छन्दाश्रितां साम्नः प्रस्तावप्रतिहारोद्गीथोप-
द्रवनिधनभेदेन पञ्च भक्तयः आ आ इति यावत् ॥ तत्रा-

दावुद्गीथलक्षणसामैकदेशसर्ववेदार्थप्रतिपादनप्रकरणार्थभू-तभगवन्निष्ठोपासनमाह— ओमित्यादिना ॥

End :

आदरजननायैव उपनिषत्प्रवर्तकानाह श्रुतिः— तद्धै-तदित्यादिना । तदेतद्ब्रह्मा भगवान् प्रजापतये चतुर्मु-खाय स च स्वायम्भुवमनवे स च प्रजाभ्यः उवा-चेत्यर्थः ॥

* * * * *

यत्र यज्ञादौ हिंसा शास्त्रोक्ता ततोऽन्यत्र सर्वभूतान्य-हिंसन् स खलु कुटुम्बी यावदायुषं एवं वर्तयन् वर्तमानः ब्रह्मलोकमभिसम्पद्यते न च पुनरावर्तते । तत्रैव नि-जानन्दमनारतमनुभवन्नास्त इति । पुनरुक्तिरादरार्था । एतच्च कृत्स्नगृहस्थाश्रमधर्मोपेतदेवविषयं । तदाह सूत्रे —'कृत्स्नभावात्तु गृहिणोपसंहार' इति ॥

Colophon :

इति श्रीमच्छन्दोगोपनिषदर्थसङ्ग्रहे सुधीन्द्रगुरुपाद-शिष्यराघवेन्द्रयतिकृते अष्टमो(ऽ)ध्यायः ॥

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Subject : Chāndogyopaniṣad arthasaṅgraha—a gloss on the Chāndogyopaniṣad, chiefly bringing out the dvaita tenets therein. 1—8 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The author of this work is Rāghavendrayati, a pupil to Sudhīndra gurupāda. According to the introductory verse given above, this work is a good summary of the Chāndogyopaniṣad bhāṣya of Ānandatīrtha Madhvācārya.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1621. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5781. Page 99. Left column.

Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Sheets—16. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—275. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

सत्यज्ञानमनन्तं आनन्दं ब्रह्म सर्वशक्त्यै(क्त्ये)कं ।
सर्वैर्देवैरीड्यं विष्ण्वाख्यं मर्वदेमि सुप्रेष्ठम् ॥ १ ॥
आदित्यसंस्थिताद्विष्णोः श्रुत्वा ब्रह्मा यथा हरिं ।
तुष्टाव तत्प्रकारेण वरुणोक्तेन वै भृगुः ॥ २ ॥
विष्णुमस्तौत्तथा प्राह शन्नोमित्रादिका श्रुतिः ।
यदुवाच हरिः सूर्यमण्डलस्थः परः पुमान् ॥ ३ ॥
ब्रह्मा तदाह वरुणे वरुणो भृगवे(ऽ)पि तु ।
शन्नोमित्रादिभिर्वाक्यैस्तैरेव हरिमस्तुवत् ॥ ४ ॥
भृगुः पञ्चात्मकं पूर्णमन्नादिमयमच्युतम् ।
मुक्तगीतावसानैस्तु स्तुतस्तेन जनार्दनः ॥ ५ ॥
सुप्रीतः प्रददौ ज्ञानं स्वात्मभक्तिं च शाश्वतीं । इत्यादि यजुस्संहितायां ॥

भृगुवाक्यतया वायुनमस्कारादिकं हरिः ।
प्रोवाच ब्रह्मणे चैवं वचस्सु बहुदर्शिषु ॥ इति च ॥

वरणीयो वर्णः । स्वरतेः स्वरः । मानात् त्राता मात्रा । बलरूपः । समश्च सर्वरूपेषु । सन्ततश्च ॥

वर्णादिवाचकं रूपं ज्ञेयं वर्णादिनामकं ।
विष्णोर्वर्णादिसंस्थं च पुंसु तत्तत्क्रियाप्रदम् ॥

End:

ईशानासुः(सः) सुरयश्च निगूढाग्निर्ग(र्गु)णोक्तिभिः ।
त्रेतायां द्वापरे चैव कलौ चेते क्रमात्रयः ॥
एतेषां परमो विष्णुः नेता सर्वेश्वरेश्वरः ।
स्वयम्भू(ः) ब्रह्मसंज्ञोसौ परस्मै ब्रह्मणे नमः ॥ इति च ।
पूर्णागण्यगुणोदारधाम्ने नित्याय वेधसे ।
अमन्दानन्दसान्द्राय प्रेयसे विष्णवे नमः ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्ये भृगुवल्ली समाप्ता ॥

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

तारणनामसंवत्सरभाद्रपदशुद्धप्रतिपद्रविवारहुबिनक्षत्रदाळि समाप्ता ॥

Subject : Taittirīyopaniṣadbhāṣya, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The Ms. is dated Sunday—first day after new moon—in Pūra nakṣatra in Bhādrapada month in Tāraṇa year which corresponds to Śaka 1626 or 20th August 1704 A. D.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1622. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5782. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—8⅞ × 3 inches. Sheets—14. Lines—7 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—275. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning and subject—Same as No. 1621.

End :

ईशानाद्याः सुरयश्च निर्गूढाभिर्गुणोक्तिभिः ।

❀ ❀ ❀ विष्णवे नमः ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्द + भृगुवल्ली समाप्ता ॥

इदं पुस्तकं शेषेण लिखितम् ।

Remarks :—The Ms. is in good condition. The scribe's name is given as Śeṣa.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1623. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5784. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—11½ × 4½ inches. Sheets—12. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —275. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1621.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1624. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5785. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—8 × 4 inches. Sheets—6. Lines —15 to 17 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—275. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and Subject—Same as No. 1621.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितं तैत्तिरीयोपनिष-
द्भाष्यं समाप्तम् ॥

तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यं शेषो व्यली(ले)लिखीत् ।
अनन्तादिरूपस्य हरेस्तुष्ट्यै[श्री]मध्वार्यसद्गुरोः ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. The scribe's name is given as Śeṣa.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1625. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6214. **Page** 99. Left column. **Substance**—Paper. **Size**—7¼×2 **inches**. Sheets—26. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—275. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and Subject—Same as No. 1621.

इति श्रीमदानन्दतीर्थ + श्रीमत्तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

श्रीमत्काळयुक्तनामसंवत्सरअधिकआश्विज-
बहुळसप्तम्यां भानुवासरे तैत्तिरीयाद्युप-
निषत्समाप्ता ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. The Ms. is dated Sunday—Seventh day after full Moon—in Adhika Āśvija Month in Kālayukta year which corresponds to Śaka 1660 or 24th September 1738. A. D.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1626. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5887 c. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—13×5 inches. Sheets—8.

Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—240. Author—Ānandatīrtha. Incomplete. (wants beginning).

Beginning:

(वासुदे)वो महोनामा त्वनिरुद्धः शिरो मतः ।
भूर्नामाथ भुवोनामा बाहू प्रद्युम्न ईरितः ॥
सङ्कर्षणः सुवर्णामा पादौ तस्य महात्मनः ॥

End:

ईशानासः सूरयश्च + विष्णवे नमः ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थ + भृगुवल्ली समाप्ता ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya, according to the Dvaita school of Philosophy. 1—3 Vallīs.

Remarks:—The Ms. is very old and is in an injured condition. Only the introductory portion is omitted in this Ms. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1572.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1627. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5783. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—$7\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Sheets—19. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1621.

End:

कामः सङ्कल्प आनन्दो मुक्तानां तारतम्यतः ।
स्वरूपभूतास्ते सर्वे निर्दोषा गुणरूपकाः ॥ इति पाद्मे ॥
सङ्कल्पादेव च तच्छ्रुतेरिति सूत्रम् ।
भेदव्यपदेशादिति जीवेशयो(ः) (भेदश्चोक्तो भगवता) ॥

Colophon: Nil.

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya, according to the Dvaita school of philosophy. This Ms. contains bhāṣya on Śikṣā and Ānanda vallīs only.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. This Ms. breaks off towards the end of the commentary on the Brahmānanda Vallī.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ॥

1628. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5892 d. Page 99. Left column. Substance—Paper. Size—10¼×4 inches. Sheets—6 (20-25). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—Ānandatīrtha. A Fragment.

Beginning—Same as No. 1621.

End:

शिरस्तस्य यजुर्नामा यज्ञानां हरणात्स्मृतम् ।
यजुस्संस्थं च बा(ह्व तु ऋक्सामान्तः) स्थितौ सदा ॥
(ऋग)र्चनायाः स्वीकारात्सामदोषात्समीकृतेः ।
पञ्चरात्रगतं मध्व........................ ॥

Colophon: Nil.

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya on Śikṣa and Ānanda Vallīs, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The Ms. breaks off in the beginning of the Commentary on Ānanda Vallī. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1598.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1629. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5789. Page 99. Left column.

Substance—Paper. Size—9¾ × 4⅛ inches. Sheets—18 (12-29). Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Vyāsatīrtha. Incomplete (wants beginning).

Beginning :

....उताविद्वानपि कश्चन प्रेत्यामुं लोकं गच्छतीत्येकः प्रश्नः । उत ज्ञानिनः सर्वे(ऽ)पि समश्नुवन्ते(ते) । अथवा कश्चित् समश्नुत इति प्रश्नद्वयं प्रतीयते । अथातोऽनुप्रश्ना इति ॥

End :

त्रीणि रूपाणि कदोत्पन्नानीत्यपेक्षायामाह— त्रेतायामिति । स्वमहिम्नोक्त्यवसानमसहमानो भक्त्यतिशयं द्योतयन् भगवत्स्तुतिप्रणामाभ्यां व्याख्यां समापयति— पूर्णेति । पूर्णोदारगुणा एव धाम मूर्ति(ः) यस्य स तथोक्तः । तस्मै वेधसे परज्ञानिन इत्यशेषमतिमङ्गलं ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिततैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यविवरणं जयतीर्थपूज्यचरणशिष्यव्यासतीर्थकृतं समाप्तम् ॥

अस्मद्गुर्वन्तर्गतहनुमद्भीमम्ध्वात्मकमुख्यप्राणान्तर्गतरामकृष्णवेदव्यासात्मकश्रीलक्ष्मीनृसिंहः प्रीयतां ।

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya Vivaraṇa—a gloss on the bhāṣya on Brahmānanda and Bhṛgu Vallīs of this Upaniṣad, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The Ms. abruptly begins with the beginning of the commentary on the Bhāṣya on the 6th Anuvāka of the Brahmānanda Vallī.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1630. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5786. Page 99. Left column.

Substance—Paper. Size—9¼×4½ inches. Sheets—96. Lines—16 or 17 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3000. Author—Śrīnivāsācārya. Complete.

Beginning:

श्री वेदव्यासाय नमः ।

ॐ ज्ञानानन्दमुखैः सर्वैः गुणैरर्णवमिष्टदम् ।
गुर्वाराधितपादाब्जं भजेऽहं बादरायणम् ॥ १ ॥

श्रीमदानन्दतीर्थार्यचरणौ प्रणमाम्यहम् ।
रुद्रादिसर्वविबुधैः संसेव्याविष्टदौ सताम् ॥ २ ॥

श्रुतीप्सिताब्धिमामथ्य धीमन्दरमहीभृता ।
प्राप्ता न्यायसुधा येन तं जयेन्द्रमहं भजे ॥ ३ ॥

येन वेदान्तभाष्याणि विवृतानि महात्मना ।
तं वन्दे व्यासतीर्थाख्यं जयराजनिषेवकम् ॥ ४ ॥

विद्याधिराजादिमुनींस्तथा वेदेशयोगिनः ।
छान्दोग्यभाष्यसट्टीकाकर्तॄन्वन्दे निरन्तरम् ॥ ५ ॥

श्रीमध्वशास्त्रं समुदीर्यमस्मिन्विश्वासहेतोः समदर्शयन् ये ।
प्रदानसूत्रप्रतिपाद्यभावं वन्दे गुरूंस्तान्यदुवर्यसंज्ञान् ॥६॥

अथैतत्कृपया श्रीनिवासाख्यायुतसूरिणा ।
तैत्त(त्ति)रीयोपनिषदां भाष्यं व्याक्रियते मया ॥

बुधैरपि सुदुर्बोधे ग्रन्थे यन्मम साहसम् ।
तत्पारयन्तु निपुणाः गुरुपादरजःकणाः । ८ ॥

इह हि विविधसांसारिकदुःखदर्शनविरक्तस्य शमद-मादिमतो मुमुक्षोरधिकारिणः आत्यन्तिकानिष्टनिवृत्तीष्ट-प्राप्तिहेतुभूतभगवत्स्वरूपज्ञापनाय प्रवृत्तापीयं तैत्त(त्ति)-रीयोपनिषदन्यथाव्याख्याननिरुद्धत्वेन न तद्ज्ञापनस-मर्थेति मन्यमानो भगवानानन्दतीर्थमुनिः तां यथावद्व्या-चिख्यासुः स्वयमन्तरायविधुरोऽपि अनवरतमीश्वरप्रवण-कायकरणवृत्तिरपि निरन्तरायं प्रारीप्सितपरिसमाप्तेः प्रच-यस्य च हेतुतयाऽविगीतशिष्टाचारपरम्परावगतमेतदुपनि-षत्प्रतिपाद्यगुणवद्भगवत्स्तुतिरूपं मङ्गलं शिष्यशिक्षार्थं कुर्व-न्नेव तच्छरणागतिं प्रार्थयते— सत्यं ज्ञानमित्याद्यप-द्येन ॥

End :

ईशानासः रुद्राद्याः । अन्ये सूरयो ज्ञानिनश्च शवसा सुखेन निराक्रन्दुः ज्ञातवन्तः । धातूनामनेकार्थत्वात् । तत् तृतीयं वपुरिति पूर्वेण सम्बन्धः । यदीय एवापदि वः प्रकृष्टः प्रकाशरूपो मध्वः आनन्दतीर्थाख्यो मातरिश्वा । मातरि प्रमाणभूत ऋगादौ श्वयति गच्छतीति मातरिश्वा वायुः गुहासन्तं जीवेश्वरैक्यं वदद्भिः गूहितं सन्तं हरिं आधवे आसमन्तात्पतित्वे मथायति मथ्नाति । शास्त्रेण विचार्य निश्चाययतीति भावः । प्रयत्पितुः(?) म........ ।

.... श्रीनिवासाख्यसूरिणा ॥

तैत्तिरीयोपनिषदो भाष्यस्य........ध्वयोः ॥

वेदेशतीर्थादि...... निबन्धोऽत्र विचार्यते ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभ.........ष्यस्य टीकायां श्रीमद्यदु...
रचितायां पदार्थदीपिका.........र्पणमस्तु ॥ श्रिये नमः ॥

(Sheet No. 25) इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितस्य श्रीमत्तैत्त(त्ति)रीयोपनिषद्भाष्यस्य टीकायां श्रीमद्यदुपत्याचार्यपूज्यपादाराधकेन श्रीनिवासेन रचितायां पदार्थदीपिकाख्यायां शिक्षा समाप्ता ॥

Subject—Taittirīyopaniṣadbhāṣya Ṭīkā otherwise known as Padārtha dīpikā, according to the Dvaita school of Philosophy. This Ms. contains commentary on the bhāṣya on the three Vallīs of this Upaniṣad.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The sheets are damp in appearance. One half of the last sheet is lost and as such, a few words are wanting at the end of this Ms. A Transcribed copy of this Ms. in paper is also available in the Library. See Transcript Volume No. 427, the date of copying being 28th February 1926. T. V. No. 427 (No. 21).

The author of this work is known as Śrīnivāsācārya, a pupil to Śrī Yadupatyācārya. (See colophon above).

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1631. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5787. Page 99. Left column.
Substance—Paper. Size—9¾ × 4⅛ inches. Sheets—91. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—?. Complete.

Beginning :

श्रीमदानन्दतीर्थादिसमस्तगुरुभ्यो नमः ।
सृष्ट्यादिकारणं पूर्णगुणपञ्चादिरूपिणम् ।
वन्दे श्रीरमणं पूर्णबोधादिगुरुचारिणम् ॥

श्रीरस्तु । निर्विघ्नमस्तु । ॐ भगवानानन्दतीर्थमुनिः तैत्त(त्ति)रीयोपनिषदं यथात्रव्याचिख्यासुः विशिष्टेष्टाधिकृतभगवच्चरणप्राप्त्याशासनरूपमङ्गलं विप्रकृष्टशिष्यानुजिघृक्षयाऽनुतिष्ठति— सत्यमिति । अत्र सत्यादिविशेषणैर्वेन्द्यत्वप्रयोजकीभूतं विशिष्टत्वं अधिकृतत्वं च ब्रह्मण उच्यते । सुप्रेष्ठमित्यत्यन्तेष्टत्वं । तत्र जगत्सद्भावया(व्या)पकत्वादिगुणवतो विशिष्टत्वं स्फुटं ॥

End :

तस्मै परस्मै ब्रह्मणे नमः । इति च त्रीणि रूपाणि उदितानीत्यनुवृत्त्यार्थः । स्वमहिम्नोक्त्या समापनमयुक्तं मन्यमानो भक्त्यतिशयवशात्पुनर्भ(ग)वत्स्तुतिनतीं विधत्ते— पूर्णेति । प्रत्येकं पूर्णागण्यगुणैरुदारमुत्कृष्टं धाम स्वरूपं यस्य तस्मै वेधसे जगत्सृष्ट्यादिकर्त्रे प्रेयसे स्वतिप्रियाय ।

नारायणादिरूपेण वासुदेवादिना स्थितः ।
लोकादौ पूर्ववर्णादौ प्रीतः स्याद्वायुवल्लभः ॥
यदुपत्याचार्यशिष्येण अप्प्य(प्प)णाचार्यसूनुना ।
तैत्त(त्ति)रीपनिषद्भाष्यं व्याकृतं मध्वनिःसृतम् ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिततैत्त(त्ति)रीयोपनिषद्भाष्यविवरणं समाप्तम् ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad bhāṣya vivaraṇa—a gloss on Ānandatīrtha's bhāṣya on the three Vallīs of this Upaniṣad, according to the Dvaita school of philosophy.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The author of this commentary is said to be the son of one Appaṇācārya and a pupil to Yadupatyācārya. His exact name is not known.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1632. TAITTIRĪYOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5788. Page 69. Left column.
Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—53. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1475. Author—?. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1631.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The 51st sheet in this Ms. is left out blank.

॥ तैत्तिरीयोपनिषत्खण्डार्थः ॥

1633. TAITTIRĪYOPANIṢAD KHAṆḌĀRTHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 5790. Page 110. Left column.
Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—6 (2-7). Lines—16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—Rāghavendra. Śikṣāvallī only—Incomplete.

Beginning:

...वाग्वै ब्रह्मेति श्रुतेः । वाण्यै नमति वा विरिञ्चायेति वा । तं वायुं–आधिदैविकाद्यनिष्टनिरासार्थं निरुक्तिरित्येके । ब्रह्मविद्याभ्यासार्थिनः पूर्वं शिक्षणीयमर्थं प्रतिज्ञापूर्वमाह—शीक्षामिति । शीक्ष्यन्त इति शीक्षा । शिक्षणीयमर्थं विविच्य स्पष्टं वक्ष्याम इत्यर्थः । शीक्षेति दैर्घ्यं छान्दसम् ॥

End:

एष आदेशः । इयमाज्ञा हरेः । न केवलमाज्ञा किन्तु एष उपदेशः । नायं यादृशः तादृश उपदेशः । अपि तु एषा वेदोपनिषत् वेदरहस्यमेतत् । एतदनुशासनं शिक्षेत्यर्थः । प्रागुक्तसत्यत्वादिकमवश्यमुपास्यमिति द्वि·

कृत्यावधारयति । एवमुपासितव्यं प्रागुक्तसत्यवचना-
दिकं अवश्यानुष्ठेयमित्यर्थः । यया शान्त्या विद्योपक्रम्य
समापिता तामेव विघ्ननिवृत्तौ शक्तेति भावेन अन्तेऽपि
पठन्ति—शन्नो मित्र इति । अत्र वायोः त्वामेव प्रत्यक्षं
ब्रह्मावादिषमित्युक्ते(:) । वीजं तूपक्रम एवोक्तम् ॥

Colophon:

इति प्रथमोपनिषदं (त्) ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad khaṇḍārtha—a gloss on Śikṣā vallī of this Upaniṣad according to the Dvaita School of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is old and is in an injured condition. This Ms. abruptly begins with the introductory remarks on the commentary on the Śikṣāvallī of this Upaniṣad.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1634. PRAŚNOPANIṢADBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5841. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—8 × 4 inches. Sheet—1. Lines —18 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —45. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

नमो भगवते तस्मै प्राणादिप्रभविष्णवे ।
अमन्दानन्दसान्द्राय वासुदेवाय वेधसे ॥ १ ॥
प्रजानां पालनाद्विष्णुः प्रजापतिरितीरितः ।
स वायुं सूर्यनामानं चन्द्रनाम्नीं सरस्वतीम् ॥ २ ॥

सूर्याचन्द्रगतौ देवः ससर्ज पुरुषोत्तमः ।
तावाविश्य स्वयं विष्णुः सर्वसृष्टीः करोत्यजः ॥ ३ ॥

* * * * *

दम्पत्योर्भगवान्विष्णुः भार्यास्था तु सरस्वती ।
भर्तृस्थः स स्वयं वायुरेवं जानन्विमुच्यते ॥

इति प्रजापतिसंहितायाम् ॥ १ ॥

वायुरग्निरित्यत्र भूतवायुरुच्यते ।
प्राणशब्देन मुख्यवायुः ॥ २ ॥

End :

अनन्तं वै नामानन्ता वै विश्वेदेवा इति नामरूपयोरनन्तत्वं श्रुतिर्वक्ति— यत्र पूर्वे साध्यास्सन्ति देवाः । स तत्र पर्येति जक्षन् क्रीडन् रममाणः । सोऽश्नुते सर्वान्कामान्सह ब्रह्मणा (विपश्चिता) । ऋचां त्वः पोषमास्ते पुपुष्वान्गायत्रं त्वो गायति शक्करीषु इत्यादेश्च । अतः सर्वमुक्तेभ्योप्युत्तमोत्तमः परिपूर्णो नारायण इति सिद्धम् ॥

नमो नमोऽस्तु हरये श्रेष्ठश्रेष्ठतमाय ते ।
परमानन्दसन्दोहसान्द्रानन्दवपुष्मते ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्द(तीर्थ)भगवत्पादाचार्यविरचितं षट्प्रश्नोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

Subject: Praśnopaniṣad bhāṣya, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The letters are too small yet are legible.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1635. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5874. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—9½ × 4½ inches. Sheets—5. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —45. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1634.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1636. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5875. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—11½ × 4½ inches. Sheet—1. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1634.

Remarks:—The Ms. is very old and is in a dacaying condition.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1637. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5888 b. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—9⅜ × 4 inches. Sheets —3 (4-6). Lines —10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1634.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1574.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ॥

1638. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6222. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—7⅓×2 inches. Sheets—6. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1634.

Colophon : Nil.

कालयुक्तनामसंवत्सरे अधिकभाद्रपदशुद्धचतुर्दश्यां भार्ग(व)

वासरे षट्प्रश्नोपनिषद्भाष्यं समाप्तं । ग्रन्थसङ्ख्या ४५ ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The Ms. is dated Friday—fourteenth day after full moon—in Adhika Bhādrapada month which might be Adhika Āśvina month in Kālayukta year which corresponds to Śaka 1660 or 15th September 1738 A. D. See also the date given in No. 1625.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1639. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5876. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size—11½×4½ inches. Sheets—22. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—550. Author—Jayatīrtha. Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

पान्तु नः पद्मनाभस्य श्रीपदाम्बुजरेणवः ।

कमलाकबरीभारसुरभीकरणोद्यताः ॥ १ ॥

इह खलु संसारपारावारे निपतितमधिकारिणं जनं

जननी तनयमिव परमात्मतत्वज्ञानप्लवेनोद्दिधीर्षुराथर्वणी

ब्राह्मणोपनिषदितिकर्तव्यतामन्तरेण न तत्त्वज्ञानकरण-तामापद्यते। अतस्तदितिकर्तव्यतारूपन्यायगर्भं भाष्यं करिष्यन्नाचार्यः प्रारीप्सितपरिसमाप्त्यादिप्रयोजनामेतदुपनिषत्प्रतिपाद्यदेवताप्रणतिमादौ निबध्नाति—नम इति ॥ नानिर्धारितस्वरूपस्य प्रणामो(ऽ)युक्तः । नचान्तरेण लक्षणं वस्तुनिर्धारणमतो वासुदेवस्य लक्षणमाह —प्राणादिति ॥

End:

एवमाख्यायिकां समाप्य वेदपुरुषः शिष्यशिक्षार्थमाह—नमः परमऋषिभ्यः पिप्पलादिभ्य इति । द्विर्वचनमादरार्थमिति । अत एव भाष्यकारोऽपि अन्ते भगवत्प्रणामं निबध्नाति— नम इति ॥ परमश्चासावानन्दश्च परमानन्दः तस्य सम्यक् दोहनं यस्मात्सः सचासौ सान्द्रानन्दश्चासौ वपुश्च तस्मै ॥

वचनप्रसूनमाला जयतीर्थाख्यभिक्षुणा [वि]रचिता ।
ध्रियतां हृदये सदये कमलामहिळेन पुरुषेण ।

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितस्य षट्प्रश्नोपनिषद्भाष्यस्य विवरणं जयतीर्थभिक्षुविरचितं समाप्तं ॥

Subject : Praśnopaniṣad bhāṣya vivaraṇa, a gloss on Ānandatīrtha's bhāṣya on this Upaniṣad, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks : The Ms. is in good condition. The विग्रहवाक्य of the compound 'परमानन्दसन्दोहसान्द्रानन्दवपुष्मते' is additionally given in this Ms. as noted above in the end.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1640. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5877. Page 100. Right column. Substance—Paper. Size —10½ × 4½ inches. Sheets—26. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—550. Author—Jayatīrtha. Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

अभयं परमात्मानं पूर्णं नित्यं प्रभुं हरिम् ।
वन्दे श्रियः पतिं नित्यं ब्रह्मरुद्रादिवन्दितम् ॥

श्रीगुरुभ्यो नमः । पान्तु नः— Same as No. 1639.

End, colophon and subject—Same as No. 1639.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1641. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5878. Page 100. Right column. Substance— Paper. Size —9⅛ × 4½ inches. Sheets— 18. Lines—12 to 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—550. Author—Jayatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1639.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम् ॥

1642. PRAŚNOPANIṢAD BHĀṢYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 5891 c. Page. 100. Right column. Substance—Paper. Size—13 × 5¼ inches. Sheets—8 (17-

24). Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250. Author—Jayatīrtha. Incomplete (wants end).

Beginning and subject—Same as No. 1639.

End:

कथं वा युज्यते । न हि भिन्नयोरभेदः क्वचिद्दृष्टः । कथं च मनसः परदेवत्वमिति । अत एतद्वाक्यं समञ्जस.... व्याख्यानरूपां स्मृतिमुदाहरति— रश्मीनामिति । सुप्तिगस्य देवानामिति । तदिन्द्रियाद्यमि(भि)मानिदेवानामित्यर्थः । सुप्तिगस्य तद्देवानां चेति वा । त......... ॥

Colophon : Nil.

Remarks:—The Ms. is very old and is in a decaying condition. The Ms. breaks off in the middle. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1578.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1643. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5840. **Page** 99. Right **column.** **Substance**—Paper. **Size**—8×4 **inches**. Sheets—56. Lines —13 to 17 to a **Page.** Script—Devanāgarī. No. of **Granthas** —1750. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning :

श्रीवेङ्कटेशाय नमः ॥

प्राणादेरीशितारं परमसुखनिधिं सर्वदोषव्यपेतं
स्वाधारं सुपूर्णं प्रकृतिपतिमजं सर्वबाह्यं सुनित्यम् ।
सर्वज्ञं सर्वशक्तिं सुरमुनिमनुजाद्यैस्सदा सेव्यमानं
विष्णुं वन्दे सदाऽहं सकलजगदनाद्यन्तमानन्ददं तम् ॥

यथा तुष्टाव लक्ष्मीशं सर्गादौ चतुराननः ।
तथा जगाद सूर्याय याज्ञवल्क्याय सो(ऽ)ब्रवीत् ॥ २ ॥
वाजिरूपेण सूर्येण प्रोक्तं वाजसनेयकं ।
कण्वाय याज्ञवल्क्यो(ऽ)दात्काण्वं तेन प्रकीर्तितम् ॥ ३ ॥

इति वराहे ॥

अश्वस्वरूपो ब्रह्माभूदश्वरूपाज्जनार्दनात् ।
तत्र सन्निहितो विष्णुरश्वरूपस्स्वयंप्रभुः ॥ ४ ॥
तयोश्च प्रतिमामेभ्यो(ध्यो) यतोऽश्वोयं श्रुतौ श्रुतः ।
सर्वं जगत्तदङ्गेषु तस्मात्सन्निहितं श्रुतम् ॥ ५ ॥
तयोरङ्गेष्विदं यस्माज्जगत्सर्वं प्रतिष्ठितं । इति प्रध्याने ॥
उच्चैश्श्रवाः सन्निहितो मेध्येऽश्वे तत्र केशवः ।
तस्मिन्निदं जगत्सर्वं ब्रह्मा चोच्चैश्श्रवाः स्थितः ॥ इति सौपर्णे ।
पर्वताः सिकताश्चैव नद्यः कूपाः सरांसि च ।
हविः कपालयूपाद्या देवता एव सर्वशः ॥
तत्तन्नामैव नामैषां भिन्नानामभिमानतः ।
नामानि तान्यपि हरेः स हि सर्वगुणाधिकः ॥ इति नारदीये ॥
उषाः शिरो ब्रह्मनाम तत्वमस्यादयो(ऽ)खिलाः ।
सप्तम्यर्थाः समुद्दिष्टाः पञ्चम्यर्थास्तथा श्रुताः ॥
षष्ठ्यर्थाश्च चतुर्थ्यर्थास्तृतीयार्थाश्च सर्वशः ।
तदैक्यवाचिवच्छब्दा अपि तद्वस्ववाचकाः ॥
ऐक्यार्था नैव ते सर्वे भिन्नरूपा यतः सदा ।
ईशाज्ञवाचिनो वा स्युस्तेषामेव तदर्थतः ॥

सप्तसु प्रथमा यस्मात्तद्योग्यार्थता भवेत् । इति ब्रह्मतर्के ॥

अङ्गप्रत्यङ्गगो व्याप्तो विष्णुरेव तुरङ्गमे ।

अतो विष्ण्वङ्गं सर्वं मेध्याङ्गत्वमुदीरितम् । इति च ।

पुनरपि अश्वस्य मेध्यस्येति वचनं कस्यचिदश्वस्य एवमासीदिति इतिहासरूपेणो(ण नो)च्यते । किं तु सर्वमेध्यानामेवमिति ज्ञापनार्थं ॥

End :

पञ्चाग्निविद्यया चैव तथैव प्राणविद्यया ।

प्रजातिकर्मणा चैव तथा ज्ञानप्रदानतः ॥

आचार्यवंशविज्ञानाद्यः पूज्यः पुरुषोत्तमः ।

सर्वान्तर्यामिको नित्यो नमस्तस्मै परात्मने ॥

इति सद्भावे । (द्वितीयं ब्राह्मणं ॥ ८ ॥ २ ॥)

नित्यानन्दमनौपमं परमजं सर्वत्रगं सुस्थिरं
सर्वज्ञं प्रतिबोधमात्रममलं पूर्णं गुणैरच्युतैः ।
विश्वोत्पत्तिलयस्थितिप्रमतिसन्मोक्षे परं कारणं
प्रेष्ठं मे सततं प्रियात्प्रियतमं नित्यं सदोपास्महे ॥

* * * *

पूर्णागण्यगुणोदारधाम्ने नित्याय वेधसे ।

अमन्दानन्दसान्द्राय प्रेयसे विष्णवे नमः ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थपादाचार्यविरचिते श्रीमद्बृहदारण्यकोपानिषद्भाष्ये

(ऽ)ष्टमोऽध्यायः समाप्तः । ग्रन्थोऽयं समाप्तः ।

श्रीवेङ्कटेशार्पणमस्तु ।

बृहदर्थप्रविचारतत्परं बृहदाख्ययिकया समन्वितं ।

बृहदारण्यकभाष्यमालिखद्बृहदर्थप्रदमेष शोधकः ॥

विभवाब्दे सिते पक्षे मासि भाद्रपदे तिथौ ।

द्वितीयायां शेषनामा बृहद्भाष्यमलेलिखत ॥

अनेन हनुमद्भीमयध्वान्तर्गतश्रीसमेतसमस्तरूपी रामः प्रि(प्री)यतां ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣya on the six Adhyāyas of this Upaniṣad, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1644. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5847. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—13¼ × 5¼ inches. Sheets —43. Lines—13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1750. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1643.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थ + भाष्ये अष्टमोऽध्यायः ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1645. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5846. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—10¼ × 4¼ inches. Sheets—63. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1750. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1644.

Remarks:—The Ms. is very old and is in a fairly good condition. The letters are slowly fading away.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1646. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5887 e. Page 99. Right column.
Substance—Paper. Size—13 × 5 inches. Sheets—60 (67—126). Lines—10 to a Page. Script— Devanāgarī. No. of Granthas—1750. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1644.

Remarks—The Ms. is very old and is in a ruined condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1572.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1647. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6215. Page 99. Right Column.
Substance—Paper. Size—$7\frac{1}{8}$ × 2 inches. Sheets—160. Lines —5 or 6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —1750. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning and subject—Same as No. 1643.

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थ + भाष्ये अष्टमोऽध्यायः ॥
श्रीशालिवाहनशके १६६० पिङ्गलसंवत्सरे दक्षिणायने वर्षर्तौ श्रावण-
बहुलनवम्यां भौमवासरे श्रीमद्बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यं समाप्तं ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. The Ms. is dated Tuesday—Ninth day after the full Moon—in Śrāvaṇa Month in Piṅgala Year which corresponds to Śaka 1659 (and not Śaka 1660 as given in the colophon) which again corresponds to 9th August 1737 A. D.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1648. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue. No. 6232. Page. 99. Right column. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Sheets—23. Lines—20 to 22 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1750. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1644.

Remarks:—The Ms. is in good condition. Some sheets of this Ms. are gilted and some are green in colour. The letters are too small but quite legible and beautiful.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1649. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5845. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—$7\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Sheets—60. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1300. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1643.

End :

मनः स्थिता मनोनाम्नी बोधरूपत्वतो रमा ।
सैवाग्निस्थादनाभिख्यं अग्निरित्येव गीयते ॥
हृदयं बुद्धिसंस्था सा त्वयनं हृदि यत्नतः ।
चक्षुः सा दृष्टिहेतुत्वाद्दृष्टानां लोक एव सा ॥ इति च ।

Colophon : (Sheet No. 47).

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिते श्रीमद्बृहदारण्यकभाष्ये
चतुर्थो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad bhāṣya on the first five Adhyāyas according to the Dvaita school of philosophy.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The letters are slowly fading away. The Ms. breaks off towards the end of the bhāṣya on the fifth Adhyāya of this Upaniṣad.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1650. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5850. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—11⅜×4 inches. Sheets—136 (6—141; Sheets 1-5 are missing). Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3500. Author—Vyāsatīrtha. Incomplete (wants beginning).

Beginning :

......................अपरसमुद्र इति शेषः । न केवलं भगवानश्वरूपी मेध्याश्वे तिष्ठति, किन्तर्हि देवा(दिवाहे)प्व-पीत्युक्तं—हय इत्यादिना । तत्र भगवान्स्वयमेव हयादि-र्भूत्वा देवादीन्वहतीति प्रतीतिं प्रमाणेन निवारयति—स विष्णुरिति । समुद्रयुवा(एक)स्य बन्धुरित्येतद्व्याचष्टे—तदिति ॥

End:

विष्णुः केन नियत इत्यतो न केनापीत्याह—स्वयं त्विति । ब्रह्म स्वयम्भिभ्वति । श्रुतिमिहु:(श्रुतिमाहुः) । स्वयम्भुब्रह्मसंज्ञो(ऽ)सौ । भगनन्(वान्) । स्वयमेव भवतीति स्वयम्भूः । स्वाश्रय इत्यर्थः । भक्त्याधिक्यात्पुनरपि भगवन्तं नमस्करोति— पूर्णेति । गुणात्मकधामत्वा-भित्यायेति । के ते गुणा इत(त्यु)पलक्षणत्वेन छायेति । वेधसे सर्वज्ञायेति ॥

नित्यानन्दाय हरये नित्यज्ञानबलात्मने ।
सदभीष्टफलावाप्तिकारणाय सते नमः ॥ १ ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितश्रीमद्बृहदारण्यकभाष्यस्य टीकायां जयतीर्थपूज्यचरणशिष्यव्यासतीर्थकृतायामष्टमोऽध्यायः ॥

समाप्ता चेयं टीका ॥

रामाय रामभद्राय रामचन्द्राय वेधसे ।
रघुनाथाय नाथाय सीतायाः पतये नमः ॥

Subject : Bṛhadāraṇyakopaniṣadbhāṣyaṭīkā, a gloss on Ānandatīrtha's bhāṣya on the six Adhyāyas of this Upaniṣad, according to the Dvaita school of philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The introductory portion of the commentary is wanting in this Ms. The Ms. is full of scriptorial errors.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1651. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue. No. 5849. Page 99. Right column.
Substance—Paper. Size—13¼ × 5¼ inches. Sheets—17. Lines—12 or 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—700. Author—Vyāsatīrtha. Fifth Adhyāya (Third Adhyāya) only.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

भगवानेव सर्वोत्तमः सर्वगुणपरिपूर्णः सर्वमुमुक्षूपास्यः मोक्षद इति अध्यायद्वयोक्तमृषिमीमांसया समर्थितमित्याहानेनाध्यायेन । कुरुपाञ्चालानां देशानां । पादाः । सुवर्णस्य सङ्ख्याविशेषाः । ब्रह्मिष्ठो भगवन्निष्ठः । उदजातां

आहरत । न दध्रुषुः धैर्यवन्तो नाभूवन् ॥

End :

रातिर्दातुरित्येकवचनं समुदायापेक्षयेति भावेन व्या-
चष्टे— स प्रियः सर्वदातॄणामिति । तद्विद इत्यस्यार्थं
दर्शयति— ज्ञानिनामिति । तद्विदिक इ नासायां
प्राप्तं तिष्ठमानस्येति तद्व्याचष्टे— ये त्विति ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितस्य बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यस्य
टीकायां श्रीमज्जयतीर्थपूज्यपादशिष्यव्यासतीर्थविर-
चितायां पञ्चमोऽध्यायः ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣadbhāṣya ṭīkā, a commentary on the bhāṣya on the fifth (third) Adhyāya of this Upaniṣad, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1652. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No.5851. Page 99. Right column. Substance—Paper. Size—13¼ × 5¼ inches. Sheets—7. Lines— 10 to 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Vyāsatīrtha. Incomplete (beginning only).

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः । हरिः ॐ ।

यो दूरो(ऽ)शेषदोषाणां पूर्णाखिलगुणात्मकः ।
प्राणादिविबुधेशस्तं वन्दे श्रीमध्ववल्लभम् ॥ १ ॥

इहामुत्रफलभोगविरक्तस्य शमदमादिमतो मुमुक्षोरधि-

कारिणो(ऽ)निष्टनिवृत्तेः परमानन्दावाप्तेश्च साधनत्वेन प्रवृत्तां काण्वीमुपनिषदं यथावद्याचिख्यासुर्भगवानानन्द-तीर्थमुनिः निर्विघ्नेन परिसमाप्त्यादिदं तदुक्त(तत्तदुक्त) गुणवत्तया भगवन्तं प्रणमति— प्राणादेरिति ॥ यः प्राणमन्तरोयमयतीत्यादिना प्राणादेरीशितृत्वमुक्तं । अ-थैष एव परम आनन्द इति परमसुखित्वं ॥

End :

अश्वमेधादिषु वायुदेवोऽजा(जः) कर्तव्यस्तस्यैव तत्र प्राप्तविघ्नपरिहारक्षमत्वादिति भावेन * * * यत्कल्याणं ईश्वरप्रसादगन्धादिकं जिघ्रति तदात्मने चक्षुषि भोगः तीर्थादिदर्शनरूपः ॥

Colophon : Nil.

Subject : Bṛhadāraṇyakopaniṣadbhāṣyaṭīkā — a gloss on Ānandatīrtha's Bhāṣya on this Upaniṣad. This Ms. contains the commentary on the bhāṣya on the beginning of the First Adhyāya.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1653. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue. No. 5773. Page. 99. Right column. Substance—Paper. Size—11¼ × 4¾ inches. Sheets—303. Leaves—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas.—9000. Author—Raghūttamayati. Incomplete.

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

लक्ष्मीपतिं सुखमुखैरखिलैर्गुणौघैः
पूर्णं व्यपेतनिखिलाघमचिन्त्यशक्तिम् ।
प्राणादिसर्वजगतो जनिपूर्वहेतुं
मोक्षैकहेतुमनिशं प्रणमामि विष्णुम् ॥ १ ॥

निखिलाद्वैतसिद्धान्तप्राप्ताज्ञानविनाशकः ।
श्रीमदाचार्यसूर्योऽयं दद्यात्तत्त्वप्रकाशनम् ॥ २ ॥

वाग्वज्रेणाच्छिनद्यो सकृदतिविवदद्वादिसन्दोहभूभृ-
त्पक्षान्धीमन्दरेण प्रमथनमकरोन्माध्वसिद्धान्तवार्धेः ।
सम्प्राप्याथो सुधां यो निखिलसुमनसः पाययामास मुक्त्यै
तं मूर्ध्ना श्रीजयार्यं सपदि बहुदृशं संयमीन्द्रं नमामि ॥ ३

येन वेदान्तभाष्याणि विवृतानि महात्मना ।
तं वन्दे व्यासतीर्थाख्यं वेदान्तार्थप्रसिद्धये ॥ ४ ॥

यो(ऽ)ध्यापयित्वा वेदांश्च माध्वसिद्धान्तमादिशत् ।
व्यासं प्रादाद्धरेः प्रीत्यै रघुवर्यगुरुं भजे ॥ ५ ॥

यत्काण्वोपनिषद्भाष्यं पूर्णप्रज्ञविनिर्मितं ।
तत्कृपालवमाश्रित्य व्याख्यास्ये तद्यथामति ॥ ६ ॥

इहामुत्रफलभोगविरक्तस्य शमादिमतो मुमुक्षोरधिकारिणो(ऽ)निष्टनिवृत्तेः परमानन्दावाप्तेश्च साधनत्वेन प्रवृत्तां काण्वीमुपनिषदमन्यैरन्यथा व्याख्याततत्त्वेनाप्रवृत्तामिव मन्यमानो यथावद्व्याचिख्यासुर्भगवानानन्दतीर्थमुनिर्विलीनप्रकृतितयान्तरायविधुरोपि अनवरतमीश्वरप्रवणकायकरणवृत्तिरपि नारायणप्रणामादिकं प्रारीप्सितस्यानन्तरपरिसमाप्तेः प्रचयस्य च हेतुतयाऽविगीतशिष्टाचारपरम्परादिना-

नगतमवश्यकरणीयं शिष्यान्ग्राहयितुं ग्रन्थादौ निबध्नाति
—प्राणादेरिति ॥

End :

परमात्मस्तवननमनाभ्यामेव ग्रन्थः समापनीयो न तु
स्वस्तुत्यै(त्यै)वेति भावेन पुनर्भगवन्तं प्रणमि(मति)—
पूर्णेति । वेधसे सर्वज्ञायेत्यशेषपतिमङ्गलं ।

श्रीमदानन्दतीर्थार्यहृत्सरोजाख्यमन्दिरः ।
इन्दिराराध्यपादाब्जः प्रीयतां पुरुषोत्तमः ॥
प्रौढिमप्रकाशनार्थं वा न मात्सर्यादिदोषतः ।
कृतेयं भाष्यविवृतिः किन्तु मन्दोपकारिणी ॥
बृहदारण्यभाष्यस्य विवृतिर्या कृता मया ।
तज्जन्यं पुण्यमखिलमवाप्नोति गुरुर्मम ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितश्रीमद्बृहदारण्यक-
भाष्यस्य टीकायां श्रीमद्रघुवर्यतीर्थपूज्यपादशिष्य-
रघूत्तमयतिकृतायां परब्रह्मप्रकाशिकायामष्टमो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣadbhāṣyaṭīkā otherwise known as Parabrahma prakāśikā—a gloss on Ānandatīrtha's bhāṣya on the six Adhyāyas of this Upaniṣad, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. In this Ms. sheets are numbered from 1 to 373 but nearly 75 sheets in the middle are found missing and the numbers of five sheets are repeated.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1654. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5848. Page 99. Right column.

Substance—Paper. Size—10×4¼ inches. Sheets—345. (1—365 ; 99, 100, 276-279, 331-344.=20 sheets are missing). Lines—12 to 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas — 10500. Author — Raghūttamayati. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1653.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ बृहदारण्यकोपनिषत्खण्डार्थः ॥

1655. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢADKHAṆḌĀRTHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 5852. Page 110. Left column. Substance—Paper. Size—13¼×5¼ inches. Sheets—86. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3300. Author—Rāghavendrayati. Complete.

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः । हरिः ॐ ॥

कल्याणगुणपूर्णाय दोषदूराय विष्णवे ।
नमः श्रीप्राणनाथाय भक्ताभीष्टप्रदायिने ॥ १ ॥
प्रणम्य श्रीमदानन्दतीर्थादिगुरुशेखरान् ।
काण्वोपनिषदर्थानां सङ्ग्रहः क्रियते मया ॥ २ ॥

अस्या उपनिषदो ब्रह्मसूर्ययाज्ञवल्का(ल्क्य)काण्वाः ऋमाः(?)षयः । लक्ष्मीशो देवता । वाक्यरूपत्वान्न छन्दोऽन्वेषणं । अस्या उपनिषदो(ऽ)ध्यायाष्टकात्मकत्वे(ऽ)पि पूर्वाध्यायद्वयस्य विद्याधिकारार्थमश्वमेधकर्मनिरूपणपरत्वेन तदध्याख्याय कर्मणा शुद्धान्तःकरणस्य ब्रह्मस्वरूपं निरूपइ(यि)तुं प्रवृत्तं तृतीयाध्यायादिग्रन्थसन्दर्भं व्याचख्यौ भगवान्भाष्यकारः । तथाहि— आदौ पूर्वप्रकृताश्वमेध-

यागीयाश्वनिष्ठां ब्रह्मविद्यामाह— 'उषा वा' इत्यादिना खण्डद्वयेन । यागीयाश्वः उच्चैःश्रवास्तत्र चाश्वरूपो ब्रह्मा । तत्र च वृ(हृ)द्रूपो हरिः सन्निहितः । तत्र सन्निहितयो- रश्वरूपयोः ब्रह्मविष्णवोरङ्गेषु जगदाश्रित्यास्तीति शिरः प्र(भृ)त्युत्तमाङ्गक्रमेणाह— उषा वा इति ॥

End:

तमेतं शिशुं जायत आहुरित्यर्थः । य एवं पुत्रोत्पाद- नप्रकारं जानतो ब्राह्मणस्य पुत्रो नरकत्राता कुमारो जात इति चतुर्थब्राह्मणं । अध्यायद्वयोक्ताविद्याविद्याप्रवर्त- कपरम्परां प्रस्तावपूर्वमाह— अथ वंश इत्यादिना । अत्र पञ्चम्यन्ता उपदेष्टारः । प्रथमान्ताः उपदेश्या ज्ञेयाः । ब्रह्म स्वयं स्वतन्त्रं स्वतः सर्वज्ञमिति वा ॥

Colophon :

(Sheet No. 28) इति श्रीकाण्वोपनिषदर्थसङ्ग्रहे राघवेन्द्रकृते

तृतीयो(ऽ)ध्यायः ॥

(Sheet No. 86) इत्यष्टमोऽध्यायः ॥

अशेषगुणपूर्णाय दोषदूराय विष्णवे ।
नमः श्रीप्राणनाथाय भक्ताभीष्टप्रदायिने ॥

श्रीमत्काण्वोपनिषदो भाष्यायुक्तार्थसङ्ग्रहः ।
राघवेन्द्राख्ययतिना कृतस्सज्जनसंविदे ॥

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । हरिः ॐ ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣadkhaṇḍārtha—a gloss on the six Adhyāyas of this Upaniṣad, according to the Dvaita school of philosophy.

Remarks:— The Ms. is in good condition, though some sheets are here and there worm-eaten.

॥ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1656. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5865. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—11½ × 4½ inches. Sheets—6. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning:

श्रीरघुनाथाय नमः ॥

पूर्णानन्दज्ञानशक्तिः स्वरूपं नित्यमव्ययं ।
चतुर्धा सर्वभोक्तारं वन्दे विष्णुं परं पदम् ॥

मण्डूकरूपिणा वरुणेन चतूरूपो नारायणः स्तूयते ।

ध्यायन्नारायणं देवं प्रणवेन समाहितः ।
मण्डूकरूपी वरुणस्तुष्टाव हरिमव्ययम् ॥ इति पाद्मे ।
ओमित्युक्तन्तु यद्ब्रह्म तदक्षरमुदाहृतम् ।
ओतमत्र जगद्यस्मादोँ तस्माद्भगवान्हरिः ॥
तदिदं गुणपूर्त्यैव सर्वमित्येव शब्दितम् ।
भाविभूतभवत्कालेष्वेकरूपतया हरिः ।
सर्वदा नित्य इत्येषा व्याख्योङ्कारस्य कीर्तिता ॥
इति बृहत्संहितायां ।

End:

अपूर्वः करणाभावान्नाशाभावादनन्तरः ।
पराधीनस्थित्यभावादनपर उदाहृतः ॥
सर्वगत्वादबाह्यश्च तं ज्ञात्वा विप्रमुच्यते । इति च ।
परत्वमपरत्वं च विष्णोरेकस्य वै यदा ।
श्रूयते न तु सामर्थ्यभेदस्तत्र कथञ्चन ॥

अवतारस्य पूर्वत्वात्पौर्वापर्यमुदाहृतम् । इति ब्रह्मतर्के ॥

पूर्वावतारे पश्चिमावतारेऽपि पूर्ण एवेति प्रणवो (ह्यपरं) ब्रह्मेत्यादेरर्थः ॥

एकोऽपि निर्विशेषोऽपि चतुर्धा व्यवहारभाक् ।
यस्तं वन्दे सदानन्दं विष्णुं विश्वादिरूपिणम् ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पाद(ाचार्य)विरचितं माण्डूक्योपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

Subject: Māṇḍūkyopaniṣad bhāṣya—according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1657. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5888 d. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—9¼ × 4 inches. Sheets—7 (13-19). Lines—10 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1656.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. For the other works contained in this Ms. See the list under Remarks on No. 1573.

॥ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1658. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5889 b. Page 100. Left column.

Substance—Paper. Size—8×3⅜ inches. Sheets—8 (6-13). Lines—10 to 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1656.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The other work contained in this Ms. is Ānandatīrtha's Kāṭhakopaniṣadbhāṣya.

॥ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1659. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5890 b. Page 100. Left column.

Substance—Paper. Size—12½×5 inches. Sheets—5 (2-6.) Lines— 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1656.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The other work contained in this Ms. is Ānandatīrtha's Kenopaniṣadbhāṣya.

॥ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ॥

1660. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6220. Page 100. Left column.

Substance—Paper. Size—7¼×2 inches. Sheets—13. Lines —6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and Subject—Same as No. 1656.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यटीका ॥

1661. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5866. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—12. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—330. Author—Vyāsatīrtha. Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

नेत्राग्रादिस्थितो(ऽ)वस्थाः जाग्रदाद्याः प्रवर्तयन् ।

विश्वादिरूपी भगवान्यस्तं वन्दे श्रियः पतिम् ॥

इहामुत्रफलभोगविरक्तस्य शमादिमतो मुमुक्षोरधिकारिणोऽनिष्टनिवृत्तीष्टावाप्तिसाधनभगवत्प्रतिपादिकां माण्डूक्योपनिषदं यथावद्व्याचिख्यासुर्भगवानानन्दतीर्थमुनिः समि(मी)हितसमाप्त्यादिसाधनतयावसितं मङ्गलाचरणमादौ कार्यमिति सूचयंस्तदुक्तगुणवन्तमुपश्लोकयन्प्रणमति—पूर्णेति ॥ आनन्दमय इति पूर्णानन्दत्वमुक्तं । एष सर्वज्ञ इति ज्ञानरूपत्वमुक्तं । एष योनिः सर्वस्येत्युक्तसर्वसृष्ट्युपयुक्तत्वेन पूर्णशक्तित्वं च सिद्धं ॥

End:

पूर्वत्वात्पश्चिमत्वाच्चेति ग्राह्यं अन्यथाप्रतीतिं परिहृत्येदानीमर्थमाह— पूर्वेति । यत्प्रसादाद्यत्प्रीत्यै माण्डूक्योपनिषद्भाष्यमुपक्रम्य समापितं तमेव तद्गुणैरुपश्लोकप्रणामेन समापयति— एकोपीति ॥ निर्विशेषोपीन्द्रार्जुनादिविशेषरहितोपि विश्वादि[च]रूपेण चतुर्धा सन्जाग्रदादिचतुर्धाव्यवहारभागित्यशेषमतिमङ्गलम् ॥

यः सर्वजीवनेत्रादौ स्थित्वा(ऽ)वस्था(ः) प्रदर्शयन् ।
मोक्षदश्च रमानाथं वन्दे तं मध्ववल्लभम् ॥

Colophon :

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितमाण्डूकोपनिषद्भाष्य-
टीका जयतीर्थशिष्यव्यासतीर्थमुनिविरचिता
समाप्ता ॥ श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

Subject: Māṇḍūkyopaniṣadbhāṣya ṭīkā, a gloss on Ānandatīrtha's bhāṣya, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ माण्डूक्योपनिषदर्थसङ्ग्रहः ॥

1662. MĀṆḌŪKYOPANIṢADARTHASAṄGRAHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 5867. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—10. Lines—12 or 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—Rāghavendra. Complete.

Beginning :

श्रीहयग्रीवाय नमः ॥

समस्तगुणपूर्णाय दोषदूराय विष्णवे ।
नमः श्रीप्राणनाथाय विश्वादिचतुरात्मने ॥

अस्या उपनिषदो मण्डूकरूपी वरुण ऋषिः । चतु(तू)रूपी हरिर्देवता । केषाञ्चिच्छन्दोबद्धानां अक्षरगणनया अनुष्टुप्छन्दस्त्वं ज्ञेयं । मुमुक्षोरधिकारिणोऽखिलक्लेशनिवृत्तिविशिष्टपरमानन्दावाप्तये समस्तव्यस्तप्रणवप्रतिपाद्यभगवदुपासनां वक्तुं प्रवृत्तेयमुपनिषत् । आदौ समस्तप्रणवप्रतिपाद्यं

तावदाह— ॐमित्यादिनायमात्मा ब्रह्मेत्यन्तेन । ये (ए)- तदितिश्रवणाद्यदित्यन्वेति । ॐमित्युक्तमिति शेषः । अतं जगदस्मिन्निति व्युत्पत्त्या ॐमित्युक्तं यद्ब्रह्म एतद् अक्षर- मुच्यते इदमक्षरं सर्वं पूर्णगुणं । केन निमित्तेनोङ्कारवाच्यं ब्रह्माक्षरमित्युच्यत इति रतो न क्षरते कालत्रयेऽपीति व्युत्पत्त्या कालत्रयेप्येकप्रकारतया नित्यत्वहेतुनेति भा- वेन प्रतिज्ञापूर्वं प्रवृत्तिनिमित्तमाह— तस्येति ॥

End :

एवमुक्त्वा समस्तप्रणवाभिधेयभगवदुपासनामनुवदन् तदज्ञानिन(:) स्तवेनोपसंहरति— अमात्र इति । अमात्रः भिन्नांशहीनः, अनन्तमात्रः विश्वाद्यनन्तांशः द्वैतस्योप- शमः । सर्वानिष्टनिवर्तकः शिवः निर्दु(:)खरूपः ॐकारः ॐमित्याक्रियमाणः येन विदितो ज्ञातः स मुनिः मनन- शीलः नेतर इति द्रिष्टाकः उक्तसर्वप्रणवार्थावधार- णार्था ॥

प्रणवप्रतिपाद्याय चतुर्मूर्तिस्वरूपिणे ।
नमः श्रीप्राणनाथाय भक्ताभीष्टप्रदायिने ॥

Colophon :

इति माण्डूक्योपनिषदर्थानां सङ्ग्रहोऽत्र यः ।
राघवेन्द्रकृतस्तेन प्रि(प्री)यतां कमलापतिः ॥

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Subject: Māṇḍūkyopaniṣadarthasaṅgraha—a gloss on this Upaniṣad, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1663. MUNḌAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5857. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—9¼ × 4¼ inches. Sheets—10. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—125. Author—Ānandatīrtha. **Complete.**

Beginning:

श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्येभ्यो नमः ॥
श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥

आनन्दमञ्जु(ज)रं नित्यमजपव्य(क्ष)यमच्युतम् ।
अनन्तशक्तिं सर्वज्ञं नमस्ये पुरुषोत्तमं ॥ १ ॥

मनोर्वैवस्वतस्यादावथर्वा ब्रह्मणोऽजनि ।
मित्रश्च वरुणश्चाथ प्रा(प्र)हेतिर्हेतु(ति)रेव च ॥ २ ॥

ब्रह्मणः प्रथमे कल्पे शिवः प्रथमजः स्मृतः ।
सनकाद्यास्तु वाराहे ब्रह्मा विष्णोः सुतोऽग्रजः ॥ ३ ॥

(इति ब्रह्माण्डे ॥)

ऋगाद्या अपरा विद्या यदा विष्णोर्न वाचकाः ।
ता एव परमा विद्या यदा विष्णोस्तु वाचकाः ॥ ४ ॥

(इति परमसंहितायां)

* * * * *

न विष्णु(ष्णोः) सदृशं किञ्चित् परमं वापि मन्यते ।
सर्वोत्तमं तं जानन्तस्ते हि भागवतोत्तमाः ॥

वेदे रामायणे चैव पुराणे भारते तथा ।
आदावन्ते च मध्ये च विष्णुः सर्वत्र गीयते ॥

End:

ब्रह्मेशानादिभिर्देवैर्यत्प्राप्तुं नैव शक्यते ।
तद्यत्स्वभाव(:) कैवल्यं स भवान्केवलो हरः ॥

(इत्यादि) ॥

मुक्तेभ्योपि मनुष्येभ्यो देवा एव गुणाधिकाः ।
तेभ्यो वायुस्ततो विष्णुः परिपूर्णगुणः सदा ॥
ये त्वेतदन्यथा विद्युस्ते हि यान्त्यधरं तमः ।
ये त्वेतदेवं जानन्ति ते यान्ति परमं हरिम् ॥

इति च ॥

देवानां सन्ततौ ज्ञाताः प्रायशो ज्ञानिनः कृते ।
बलवद्धेतुतश्चान्ये यस्माद्ब्रह्मविदः सुराः ॥
न सन्ततौ ब्रह्मविदो नराणां ज्ञानिनामपि ।
प्रायशः स्युः सुराणां च नियमोऽयं कृते यगे ॥
तस्मात्स भगवान्विष्णुर्ज्ञेयः सर्वोत्तमोत्तमः ।
सदा सर्वगुणैः पूर्णो योऽनन्तः पुरुषोत्तमः ॥ इति च ॥
प्रीयतां भगवान्मह्यं प्रेष्ठप्रेष्ठतमः सदा ।
मम नित्यं नमाम्येनं परमोदारसद्गुणम् ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितं अथर्वणोप-
निषद्भाष्यं समाप्तम् ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Subject; Muṇḍakopaniṣad bhāṣya otherwise known as Atharvaṇopaniṣadbhāṣya in verses, belonging to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1664. MUNDAKOPANISAD BHĀSYAM.

Burnell's Catalogue No. 5858. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—4. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—125. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1663.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The last verse in the end 'प्रीयतां भगवान् मह्यं + परमोदारसद्गुणं' is not found in this Ms. The readings of this Ms. are slightly different from those found in No 1663.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1665. MUNDAKOPANISAD BHĀSYAM.

Burnell's Catalogue No 5859. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size — 10×4 inches. Sheets—8. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—125 Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1663.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1666. MUNDAKOPANISAD BHĀSYAM.

Burnell's Catalogue No. 6219. Page 100 Left column. Substance—Paper. Size —$7\frac{1}{8} \times 2$ inches. Sheets—12. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No of Granthas—125. Author—Ānandatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1663.

Colophon : Nil.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1667. MUNḌAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5887 b. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—13×5 inches. Sheets—4 (3-6). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—120. Author—Ānandatīrtha. Incomplete (wants end).

Beginning and subject—Same as No. 1663.

End :

ये त्वेतदन्यथा विदुस्ते हि यान्त्यधरं तमः ।
ये त्वेतदे(वं जानन्ति ते यान्ति परमं हरिम्)॥

Colophon : Nil.

Remarks :—The Ms. breaks off towards the end, omitting the last four verses. See the end of No. 1663. The Ms. is very old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1572.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1668. MUNḌAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5888 f. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—9¼×4 inches. Sheets—6 (21-26). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—115. Author—Ānandatīrtha. Incomplete (wants end).

Beginning and subject—Same as No. 1663.

End :

मुक्तोपसृप्यव्यपदेशात् जगद्व्यापारवर्जं प्रकरणादस-

न्निहितत्वाच्चेत्यादिना । भगवतापि स(र्वे)त्र भेदस्यैव सूचितत्वाच्च ।...) ॥

Colophon : Nil.

Remarks :—The Ms. breaks off towards the end. The Ms. is very old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the Remarks on No. 1573.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1669. MUṆḌAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5860. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—18. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—Vyāsatīrtha. Complete.

Beginning :

सम्पूर्णसंविदानन्दसु(सु)खसर्वगुणात्मकम् ।
रमारमणमिष्टार्थं प्रपद्ये मध्ववल्लभम् ॥

आथर्वणीं मन्त्रोपनिषदं यथावद्व्याचिख्यासुर्भगवानानन्दमुनिर्निर्विघ्नेन परिसमाप्त्यादिहेतुभूततदुक्तगुणवद्भगवत्स्तुतिनतिरूपं मङ्गलाचरणमादावाचरति— आनन्दमिति ॥ आनन्दरूपमित्यानन्द उक्तः ॥

End:

पु(सु)राणां कुले प्रायशो ज्ञानिन एव भवन्तीत्येतत्कृतयुगनिष्ठमित्याह— सुराणामिति ॥ तस्मा..गवज्ज्ञानस्यैवंमहिमत्वात् । समापितभाष्यो भगवानानन्दतीर्थमुनिर्भाष्यकरणप्रयोजनं सूचयन्भाष्यान्ते प्रणमति— प्रि(प्री)य(ता)मिति ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिताथर्वणोपनिषद्भाष्यटीका

जयतीर्थपूज्यचरणशिष्यव्यासतीर्थकृता समाप्ता ॥

श्रीमध्वान्तर्गतश्रीवेदव्यासार्पणमस्तु ॥

Subject: A commentary on the Atharvaṇa (popularly known as the Muṇḍaka) Upaniṣad bhāṣya according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition. According to the colophon given above, Vyāsatīrtha, author of this commentary is known as the disciple of Jayatīrtha.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् ॥

1670. MUṆḌAKOPANIṢAD BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5861. Page 100. Left column. **Substance**—Paper. **Size**—11½ × 4 inches. Sheets—11. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—Vyāsatīrtha. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1668.

Remarks:— The Ms. is old and is in good condition.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1671. MUṆḌAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5891 b. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—13 × 5¼ inches. Sheets—9 (9-17). Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—Vyāsatīrtha. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1668.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिताथर्वणोपनिषद्भाष्यस्य

विवरणं जयतीर्थपूज्यपादशिष्यव्यासतीर्थविरचितं समाप्तम् ॥

Subject: Muṇḍakopaniṣad bhāṣya ṭīkā, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is very old and it is in a crumbled state, since all sheets are completely broken out. The following verse is given additionally at the end of this Ms.

" यो ब्रह्मादेरथर्वाद्यां विद्यामाप्य परावराम् ।
मुनिष्णातश्च यो विष्णुविषयेऽहं नमामि तम् ॥"

For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1578.

॥ मुण्डकोपनिषद्भाष्यटीका ॥

1672. MUṆḌAKOPANIṢAD BHĀṢYA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5862. Page 100. Left column. Substance—Paper. Size—9¾ × 4 inches. Sheets—16. Lines—9 to 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—380. Author—Śrīnivāsācārya. Incomplete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

आनन्दादिगुणोद्रिक्तं स्वाश्रितानन्ददायकम् ।
आनन्दमुनिपं व्यासं स्वानन्दाय भजे मुहुः ॥ १ ।
श्रीमदानन्दतीर्थाय(र्य) चरणावास(श्र)येऽनिशम् ।
रुद्रादिसर्वविबुधैः संसेव्योऽभीष्टदो सताम् ॥ २ ॥
येन वेदान्तशास्त्राणि विवृतानि महात्मना ।
तं वन्दे व्यासतीर्थाख्यं जयराजनिषेवकम् ॥ ३ ॥
वेदव्यासकरोद्भूतान्वेदेशाभिधयोगिनः ।
छान्दोग्यभाग्य(ष्य)सट्टीकाकर्तॄन्वन्दे निरन्तरम् ॥ ४ ॥

श्रीमध्वशास्त्रं समुद्दीय(दीर्य) मेऽस्मिन्
विश्वासहेतो(ः) समदर्शयन्ये ।
प्रदानसूत्रप्रतिपाद्यभावं
वन्दे गुरूंस्तान्यदुवर्यसंज्ञान् ॥ ५ ॥
अथैतत्कृपया श्रीनिवासाख्यायुतसूरिणा ।
अथर्वणोपनिषदो भाष्यं व्याक्रियते मया ॥ ६ ॥

इह हि सांसारिकदुःखदर्शनेन निर(विर)क्तस्य शमादिमतो मुमुक्षोरधिकारिण आत्यन्तिकानिष्टनिवृत्तीष्टप्राप्तिहेतुभूतभगवत्स्वरूपज्ञापनाय प्रवृत्तापीयमाथर्वणी मन्त्रोपनिषदन्यैरन्यथाव्याख्यातत्वेन न तद्ज्ञापनसमर्थेति मन्यमानो भगवानानन्दतीर्थमुनिः तां यथावद्व्याचिख्यास्युः (सुः) स्वयमन्तरायविधुरोपि अनवरती(ते)श्वरप्रवणकायकरणवृत्तिरपि निरन्तरायप्रारीप्सितपरिसमाप्तेः प्रचयस्य च हेतुतया अविगीतशिष्टाचारपरम्परावगतं एतदुपनिषत्प्रतिपाद्यगुणवद्भगवत्स्तुतिनतिरूपमङ्गलं शिष्यशिक्षार्थं ग्रन्थादावुपनिबध्नाति— आनन्दमिति ॥

End :

ये(ए)षः ज्ञानद्वारा भगवत्प्रीत्यर्थमनुष्ठितो निवृत्तकर्मसन्दर्भो वा भवतां सुकृतस्य सुकृतलभ्यस्य लोके लोकस्य, यद्वा सुकृतस्य लोके लोकप्रसिद्धविषये तदर्थमिति यावत् ॥ पन्थाः मार्ग अपरोक्षज्ञानद्वारा भवतीत्यर्थः ॥ प्रकृतकर्माचरणा........ ॥

Colophon : Nil.

Subject: Muṇḍakopaniṣaṭṭīkā—a commentary on Ānanda-

tīrtha's Muṇḍakopaniṣad bhāṣya, according to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is in good condition. It breaks off in the middle.

॥ मुण्डकोपनिषत्खण्डार्थः ॥

1673. MUṆḌAKOPANIṢAD KHAṆḌĀRTHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 5863. Page 110. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—10. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—395. Author—Narasihmayati. Complete.

Beginning :

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

श्रीमध्वनाथमानम्य व्यासतीर्थोक्तमार्गतः ।
आथर्वणमहामन्त्रसङ्क्षिप्तार्थः प्रकाश्यते ॥ १ ॥

इहामुत्रफलभोगविरक्तस्य शमादिमतो मुमुक्षोरधिकारिण अशेषानिष्टानिवृत्तये परमानन्दावाप्तये च वासुदेवं सम्यक् ज्ञापयितुमाथर्वणमन्त्रोपनिषत्प्रवृत्ता । तत्र श्रद्धाजननाय वेदपुरुषः आख्यायिकामाह— ब्रह्मेति ॥ ब्रह्मा विरिञ्चः सर्वदेवानां मध्ये प्रथमः अ[ज]ग्रे सन् वासुदेवाद्बभूव जज्ञे ॥

End :

अस्यामुपनिषदि कोऽधिकारी इत्यतः श्लोकेन वदन्नाह— तदेष इति । स्वविहितक्रियानुष्ठानवन्तः श्रोत्रियाः वेदवेदार्थविचारपराः ब्रह्मनिष्ठाः परब्रह्मनिष्ठमनस्काः स्वयं जुह्वतः यजमानतया होमकर्तारः एकऋषीन्श्रद्-

यन्तः स्वोत्तमज्ञानिमुनीन् श्रद्धापूर्वमर्चयन्तः विधिवत् । यैस्तु शिरोव्रतं चौलोपनयनादिव्रतं चीर्णं ये भवन्ति तेषामेवैतां ब्रह्म(ब्रह्मविद्यां) वदेत स्वोक्तं ऋषिणोक्तमित्याह—तदिति । तदेतदृष्युक्तं सत्यं । ऋष्युक्तमाह— ऋषिरिति ॥ अङ्गिरा ऋषिः एतदचीर्णव्रतेनाधीयते(व्रतो नाधीते) नाभ्या(भ्य)सेदिति पुरोवाच वेदपुरुषः उपनिषद् ऋषिप्रणामेन समापयति । नम इति आदराद्विरुक्तिः ॥

विद्याधीशार्यशिष्येण नरसिंहेन भिक्षुणा ।
रचिता श्रीशसन्तुष्ट्यै श्रुत्यर्थानुप्रकाशिका ॥

Colophon : Nil.

Subject: Śrutyarthānuprakāśika—a commentary on Muṇḍakopaniṣad or Atharvaṇopaniṣad, belonging to the Dvaita school of Philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The author of this work is Narasihmayati, a pupil to Vidyādhīśārya. This commentary is said to have been based on Ānandatīrtha's Bhāṣya and Vyāsatīrtha's Bhāṣyaṭīkā. See the introductory verse given in the beginning.

॥ उपनिषद्भाष्यम् ॥

३. विशिष्टाद्वैतम् ॥

UPANIṢAD-BHĀṢYA.

3. VIŚISTĀDVAITA.

॥ तैत्तिरीयोपनिषत्प्रकाशिका ॥

1674. TAITTIRĪYOPANIṢAT PRAKĀŚIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9733. b. Page 97. Right column. Substance—Palm leaf. Size—19 × 1½ inches. Leaves—42. (81-122) Lines—9 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1560. Author—Raṅgarāmānuja. Complete.

Beginning :

अतसीगुच्छसच्छायमञ्चितोरःस्थलं श्रिया ।
अञ्जनाचलशृङ्गारमञ्जलिर्मम गाहताम् ॥
व्यासं लक्ष्मणयोगीन्द्रं प्रणम्यान्यान्गुरूनपि ।
तैत्तिरीयकवेदान्तविवृतिं करवाण्यहम् ॥

परविद्यामारभ(मा)णो विघ्नशान्त्यैव देवताः प्रार्थयते । 'शन्नोमित्रश्शं वरुणः शन्नो भवत्वर्यमा शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः शन्नो विष्णुरुरुक्रमः' । सूर्यो वरुणो अर्यमाख्यादित्यविशेषः । इन्द्रो बृहस्पतिः । महता विक्रम(मा)[ता]ख्यपदविन्यासविशेषेण युक्तो विष्णुश्च सुखप्रदा भवन्त्वित्यर्थः । नमो ब्रह्मणे वेदाय नम इत्यर्थः । वेदाक्षराभिव्यञ्जक वायुं प्रार्थयते— त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि ।

* * * *

शीक्षां व्याख्यास्यामः । शीक्षाख्यवेदाङ्गस्य वेदोपयोगप्रकारो वर्ण्यते इत्यर्थः । शीक्षेति दीर्घश्छान्दसः ॥

End :

ननु मुमूर्षतां कालविशेषो(ऽ)भिधीयते "नैते स्मृतीः

पार्थ जानन् योगी मुह्यति कश्चने "ति उपसंहारात्, 'यत्र काले त्वनावृत्ति'मित्यस्य यत्कालोभिमानिदेवताभिर· नि(:?) वाहित:(?) ब्रह्म प्राप्नोति तन्मार्गं वक्ष्य इत्येवार्थः। अतो द्वे योगिनो गतिद्वयविचिन्ताविधानार्थोऽयं सन्दर्भ इति स्थितम् इत्युपनिषत्। समाप्तेति शेषः ॥

क्षेमाय यः करुणया क्षितिनिर्जराणां
भूमावजृम्भयत भाष्यसुधामुदारः।
वामागमाध्वगवदावद(तू)लवातो
रामानुजस्स मुनिराद्रियतां मदुक्तिम् ॥

Colophon :

इति श्रीरङ्गरामानुजमुनिकृतिषु तैत्तिरीयकोपनिषत्प्रकाशिका समाप्ता ॥

Subject: Taittirīyopaniṣad prakāśikā—a commentary on this Upaniṣad, according to the Viśiṣṭādvaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. This Ms. contains the following works:

1. सूत्रभाष्योपयुक्तोपनिषद्वाक्यविवरणम् ॥
2. तैत्तिरीयोपनिषत्प्रकाशिका ॥
3. बृहदारण्यकोपनिषत्प्रकाशिका ॥

The author of this work is Raṅgarāmānuja, a disciple of one Lakṣmaṇayogīndra. He is believed to have descended from the famous Tātācārya family among Śrī Vaiṣṇvas. He was a resident of Kāñcī and flourished during the last quarter of 17th century.

॥ तैत्तिरीयोपनिषत्प्रकाशिका ॥

1675. TAITTIRĪYOPANIṢAT PRAKĀŚIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9734 b. Page 97. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—18 × 1¼ inches. Leaves.—63

(130-192). Lines—5 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—1560. Author—Raṅgarāmānuja. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1674.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. This Ms. contains the following works:

1. सूत्रभाष्योपयुक्तोपनिषद्वाक्यविवरणम् ॥
2. तैत्तिरीयोपनिषत्प्रकाशिका ॥
3. बृहदारण्यकोपनिषत्प्रकाशिका ॥

॥ बृहदारण्यकोपनिषत्प्रकाशिका ॥

1676. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD PRAKĀŚIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9733 c. Page 97. Right column. Substance—Palm leaf. Size—19 × 1½ inches. Leaves—128. (123-250). Lines—9 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—5120. Author—Raṅgarāmānuja. Complete.

Beginning:

अतसीगुच्छसच्छायमश्चितोरःस्थलं श्रिया ।
अञ्जनाचलशृङ्गारमञ्जलिर्मम गाहताम् ॥

व्यासं लक्ष्मणयोगीन्द्रं प्रणम्यान्यान्गुरूनपि ।
बृहदारण्यकव्याख्यां करोमि विदुषां मुदे ॥

अह............यात्मके बृहदारण्यके प्रवर्ग्योपसत्प्रतिपादकप्रथमद्वितीयाध्यायानुपेक्ष्योत्तरोध्यायगणो व्याख्यायते। यद्य'प्युषा वा अश्वस्ये'त्यादिकमप्यश्वमेधादिकर्मविषयकमेव...ब्रह्मदृष्टिविधिरूपतया ब्रह्मात्मकत्वप्रतिपादनपरतया च यथाकथश्चिद्ब्रह्मसम्बन्धित्वेन तद्व्याख्यानस्योचितत्वात् अत एवाश्वमेधब्राह्मणादेर्ब्रह्मोपनिषद्भागसङ्गतिरुपपद्यते ॥

End:

आचार्येभ्यो नमस्कृत्य...वंशस्य कीर्तयेत् ।
स्वया पूर्वेषां भवति नेतायुर्दीर्घमश्नुते ॥
इत्युक्त्वानुक्रमेद्वंशमा(तृ...ब्र)ह्मणो नयत् ।
आब्रह्मणो वंशपरम्पराकीर्तनस्य श्रेयोहेतुत्वं शास्त्रसि-
द्धमिहानुसन्धेयं ॥

क्षेमाय यः करुणया क्षितिनिर्जराणां
भूमावजृम्भयत भाष्यसुधामुदारः ।
वामागमाध्वगवदावदतूलवातो
रामानुजस्स मुनिराद्रियतां मदुक्तिम् ॥

Colophon:

इति श्रीमत्त्रातयाचार्यचरणारविन्दचञ्चरीकस्य वात्स्यानन्तार्यपादसेवा
समधिगतशारीरकमीमांसाभाष्यहृदयस्य परकालमुनिपादसेवा-
समधिगतपारमहंसस्य श्रीरङ्गरामानुजमुनेः कृतिषु
बृहदारण्यकप्रकाशिका समाप्ता ॥

Subject: Bṛhadāraṇyakopaniṣad Prakāśikā—a commentary on this Upaniṣad, according to the Viśiṣṭādvaita school of philosophy.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1674.

॥ बृहदारण्यकोपनिषत्प्रकाशिका ॥

1677. BṚHADĀRAṆYAKOPANIṢAD PRAKĀŚIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9734 c. Page 97. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—18×1¼ inches. Leaves—181

(193-373). Lines—5 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—5120. Author—Raṅgarāmānuja. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1676.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1675.

॥ वेदाङ्गानि ॥

VEDĀṄGAS.

॥ शिक्षा ॥

1678. S'IKSĀ.

Burnell's Catalogue No. 2390. Page 36. Right column. Substance—Paper. Size—8×3 inches. Sheets—5. Lines —9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—64. Author—Paṇini. Complete.

Beginning :

श्रीवेङ्कटेशप्रसन्न । ॐ ।

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा ।
शास्त्रानुपूर्व्यं(र्वं) तद्विद्याद्यथोक्तं लोकवेदयोः ॥
प्रसिद्धमपि शब्दार्थमविज्ञातमबुद्धिभिः ।
पुनर्व्यक्तीकरिष्यामि वाच उच्चारणे विधिम् ॥

End:

त्रिनयनमभिमुखनिस्सृतामिमां
य इह पठेत्प्रयतश्च सदा द्विजः ।
स भवति धनधान्यपशुपुत्रकीर्तिमा-
नतुलं च सुखं समश्नुते दिवीति दिवीति ॥ ६० ॥
॥ ११ ॥

Colophon :

इति ऋग्वेदपाणिनिशिक्षा समाप्ता ॥

Subject : Pāṇinīya śikṣā—a treatise on Phonetics. 1-11 sections. 1-60 Verses.

Remarks : —The Ms. is in good condition. An index, like "अथ शिक्षामात्मोदात्तश्च हकारं स्वराणां यथा गीत्यचोस्पृष्टोदात्तं चापस्तु शंकर एकादश ॥ giving the begining of each section is found in the end. This Ms. is now available in print along with the Siddhānta Kaumudī in the Nirṇayasāgara Press, Bombay.

Regarding its publication Dr. Burnell observes that the Śikṣā is "edited by Prof. Weber in Indische Studien Vol. IV. pp. 345-371. These Mss. (Burnell Nos. 2390, 2391 and 2392) follow the Rg-Veda recension and are all recent. They have been copied from South Indian Mss. apparently."

॥ शिक्षा ॥

1679. ŚIKṢĀ.

Burnell's Catalogue No. 2391. Page 36. Right column. Substance—Paper. Size—9¾ × 3¾ inches. Sheets—6. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—64. Author—Pāṇini. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1678.

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the index of this Ms. see Remarks on No. 1678.

॥ शिक्षा ॥

1680. ŚIKṢĀ.

Burnell's Catalogue No. 2392. Page 36. Right column. Substance—Paper. Size—9½ × 4 inches. Sheets—6. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—64. Author—Pāṇini. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1678.

Colophon :

॥ इति वेदाङ्गशिक्षा समाप्ता ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the index of this Ms. see Remarks on No. 1678.

॥ शिक्षा ॥

1681. SIKSĀ.

J. L. Collection No. 166. Substance—Paper. Size—8 × 4½ inches. Sheets—5. Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70. Author—Pāṇini. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1678.

Colophon :

श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

इति शिक्षा समाप्ता ॥

शालिवाहनशके १७५२ विकृतिसंवत्सरे आषाढामावास्यायां सौम्यवासरे इदं पुस्तकं बृकोपनाम्ना महादेवेन लिखितम् । महादेवस्येति ज्ञेयम् । श्रीसुन्दरेश्वरार्पणमस्तु ।

स्वार्थं परार्थं स्यात् ।

आर्जितं भूरिकष्टेन पुस्तकं लिखितं मया ।

हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥

श्रीभैरवाय नमः ॥ ॐ लक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु । प्रणतार्तिहरेश्वरार्पणमस्तु ॥

Remarks :—The beginning of the Vedāṅga jyautiṣa "पञ्चसंवत्सरमयं" is given after the colophon. On the last page of this Ms. the following verses of the scribe are given :

संवत्सरे च विकृतावाषाढे कृष्णपक्षके ।

चन्द्रवारे ह्यमावास्यां(वारेऽमावास्यायां) पुस्तकं लिखितं मया ॥

महादेवेन लिखितं बृक इत्युपनामकः ।

तस्येदं पुस्तकं ज्ञेयं लिखितं तेन तद्दिने ॥

The Ms. is dated Śaka 1752 in Vikṛti year or 1830 A. D. The Ms. is in good condition. The verse 'वागर्थाविव+परमेश्वरौ'

is given on the front page of this Ms. in addition to the name of the owner and the scribe, Vṛkamahādeva.

॥ शिक्षा ॥

1682. ŚIKṢĀ.

J. L. Collection No. 167. Substance—Paper. Size—7¼ × 5 inches. Sheets—6. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—64. Author—Pāṇini. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1678.

Colophon :

इति शिक्षा समाप्ता ॥

Remarks :—For Index see Remarks on No. 1678. The beginning of the Vedāṅga jyautiṣa "पञ्चसंवत्सरमयं" is given after the end. The Ms. is old and is in good condition.

॥ शिक्षा ॥

1683. ŚIKṢĀ.

J. L. Collection No. 168. Substance—Paper. Size—9¼ × 4½ inches. Sheets—3 (3-5). Lines—7 to 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—Pāṇini. Incomplete.

Beginning :

(यथा सौरा)ष्ट्रिका नारी तक्रँ इत्यभिभाषते ।
एवं रङ्गाः प्रयोक्तव्याः खे अराँ इव खेदया ॥
रङ्गवर्णं प्रयुञ्जीरन्नोग्रसेत्पूर्वमक्षरम् ।
दीर्घस्वरं प्रयुञ्जीयात्पश्चान्नासिक्यमाचरेत् ॥

End :

अज्ञानान्धस्य लोकस्य ज्ञानाञ्जनशलाकया ।

Subject: Pāṇinīya Śikṣā. 6-11 sections.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The Ms. begins abruptly with the first stanza of the 6th Section and breaks off in the fourth stanza of the 11th section.

॥ शिक्षा ॥

1684. ŚIKṢĀ.

T. S. Collection No. 62. Substance—Paper. Size—9×4¼ inches. Sheets—6. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—64. Author—Pāṇini. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1678.

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the index of this Ms. see Remarks on No. 1678.

॥ शिक्षा ॥

1685. ŚIKṢĀ.

T. S. Collection No. 63. Substance—Paper. Size—9¼×3⅞ inches. Sheets—6. Lines—7 or 8 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—64. Author — Pāṇini. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1678.

Colophon:

इति शिक्षा वेदाङ्गं सम्पूर्णम् ॥

राक्षससंवत्सरे उ, श, मा, शु, पं, स्थि, सरस्वत्युपनाम्ना

हरिभट्टेन लिखितं ।

जघननिर्विषयीकृतमेखलाननुचिताश्रवलुप्तमशेषकान् ।

सरिपर(?)गणानकरोद्वलादनलकानिलकाधि(?)पत्रिक्रमः ॥

Remarks :— The Ms. is in good condition. For the index of this Ms. see remarks on No. 1678.

The Ms. is dated Saturday—fifth day after the new moon—in Māgha month in Rākṣasa year which exactly corresponds to Śaka 1538 or 13th January 1616 A. D. The scribe's name is Hari bhaṭṭa Sarasvatī. In the colophon the letters उ. श, मा, शु, पं, स्थि evidently stand for उत्तरायणे, शरद्दतौ, मार्गशीर्षमासे, शुक्लपक्षे, पञ्चम्यां and स्थिरवासरे ॥

॥ सर्वशिक्षासङ्ग्रहः ॥

1686. SARVAŚIKṢĀSAṄGRAHAḤ.

J. L. Collection No. 78. Substance—Paper. Size—9 × 4¼ inches. Sheets—5. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—34. Author—(?). Incomplete (wants end).

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः—

प्रणिपत्य प्रातिशाख्यशिक्षाकर्तॄन्मुनीनहं ।
सारानुद्धृत्य शिक्षाभ्यः कुर्वे लक्षणसङ्ग्रहम् ॥ १ ॥
लकारस्य वकारस्य संयोगे स्वरितो यदि ।
संयुक्तौ तौ तदा ज्ञेयावसंयुक्तौ तदन्यथा ॥ २ ॥

End :

हशोत्तरो लकारश्च प्राप्नुयात्स्वरभक्तितां ।
स्वरभक्तिः परः स्वारात् प्रचयत्वमवाप्नुयात् ॥ ८ ॥

Colophon : Nil.

Subject : Sarvaśikṣā saṅgraha. 1-3 Sections, the first sction consisting of 15 verses, the second 11 verses and the third 8 verses.

Remarks :— The Ms. is in good condition. Sheets are written only on one side. This work gives a summary of all the essen-

tial points found in all Prātiśākhyaśikṣās as indicated in the first introductory verse given above.

॥ छन्दः ॥

1687. CHANDAḤ

Burnell's Catalogue No. 2384 b. Page 36. Right column. Substance—Paper. Size—8¼ × 3 inches. Sheets—7 (16-22). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. Author—Piṅgala. Complete.

Beginning:

ॐ मयरसतजभनलगसम्मितं
भ्रमति वाङ्मयं जगति यस्य ।
स जयति पिङ्गलनागः
शिवप्रसादाद्विशुद्धमतिः ॥ १ ॥

त्रिगुरुं विद्धि मकारं लघ्वादिसमन्वितं यका(रा)ख्यं ।
लघुमध्यमं तु रेफं सकारमन्ते गुरु निबद्धम् ॥

लघ्वन्त्यं हि तकारं जकारमुभयोर्लघुं विजानीयात् ।
आदिगुरुञ्च भकारं नकारमिह पैङ्गले त्रिलघुम् ॥ ३ ॥

दीर्घं संयोगपरं तथाप्लुतं व्यञ्जनान्तमूष्मान्तम् ।
सानुस्वारञ्च गुरुं क्वचिदवसानेपि लघ्वन्त्यम् ॥ ४ ॥

आदिमध्यावसानेषु यरता यान्ति लाघवम् ।
भजसा गौरवं यान्ति मनौ तु गुरुलाघवम् ॥ ५ ॥

त्रिविरामं दशवर्णं षण्मात्रं उवाच पिङ्गलः सूत्रम् ।
छन्दो वर्गपदार्थप्रत्ययहेतोश्च शास्त्रादौ ॥ (६)—१ ॥

धी श्री स्त्रीम् । वरासाय् । कागुहार् ॥

End:

तावदर्धे तद्गुणितं । द्विर्द्व्यूनं । तदन्तानां । एकोनेत्था (द्धा) । परे पूर्णं । परे पूर्णमिति ॥

Colophon:

इति छन्दः समाप्तः(म्) । श्रीसत्याधिराजगुरुभ्यो नमः ।

Subject: Piṅgala Sūtras on Prosody. (1-8 Adhyāyas). 1-18 Vargas.

Remarks:—The Ms. is recent and is in good condition. At the end of this Ms. the following Varga-index is given (giving the beginnings and the extent of the Vargas only):

"अथ द्वादश । धीः पञ्चदश । छन्दः षोडश । पादः परोष्णिक् प्रस्तारपङ्क्तिर्विंशतिः । विंशतिरेकाविंशतिः । देवतादितोष्टौ । चतुश्शतं षष्ठो विंशतिर्विंशतिः युगपरान्तिका त्रयोदश । वृत्तं गाथादौ विंशतिर्विंशतिः । यवमती त्रीणि । यतिरेकोनाविंशतिः । वातोर्मिमष्टादश । प्रहर्षणी विंशतिः । शार्दूलविक्रीडितं पञ्चदश । अत्रानुक्तं सप्तदश । अष्टादश ॥ १८ ॥

The Adhyāya division is not given in this Ms. Besides this work this Ms. contains two other works (1) निघण्टुः, (2) वेदाङ्गज्योतिषम् ॥ Regarding its publication, Dr. Burnell observes that Piṅgala Chandas is 'edited with a translation and notes in Indische Studien Vol. VIII. by Prof. Weber and reprinted with Halāyudha's commentary, in the Bibliotheca Indica.' Whether the first six verses given in the beginning form a part of Piṅgala's text is doubtful. Some hold that they are the commentator Halāyudha's verses.

॥ छन्दः ॥

1688. CHANDAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2387. Page 36. Right column. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Sheets—8. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. Author—Piṅgala. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1687.

Colophon :

इति वेदाङ्गछन्दः समाप्तः(प्त) ॥

तुलजाराजस्य पुस्तकम् ॥

Remarks :— The Ms. is in good condition. It belonged to Tulajārāja of Tanjore between 1765-87 A. D. For the index of this Ms. see Remarks on No. 1687.

॥ छन्दः ॥

1689. CHANDAH.

Burnell's Catalogue No. 2388. Page 86. Right column Substance—Paper. Size—9½ × 4 inches. Sheets—6. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. Author—Piṅgala. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1687.

Colophon:

इति छन्दःसूत्राणि ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the index of this Ms. see Remarks on No. 1687.

Along with the varga division the Adhyāya division also is given in this Ms. as follows:—

1st	Adhyāya	=	1-2	Vargas
2nd	,,	=	3rd	Varga.
3rd	,,	=	4-7	Vargas.
4th	,,	=	8-10	,,
5th	,,	=	11-13	,,
6th	,,	=	14-15	,,
7th	,,	=	16-17	,,
8th	,,	=	18th	Varga

॥ छन्दः ॥

1690. CHANDAḤ.

J. L. Collection No. 87 a. Substance—Paper. Size—9½ × 4 inches. Sheets—5(8-12). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—72. Author—Piṅgala. Incomplete (wants beginning).

Beginning:

धी श्री स्त्रीं । वरासाय् । कागुहार् । वसुधाम् । साते
कत् । कदा सज् । किं वदभ् । न हसन् । गृ ल् । गन्ते ।
ध्रादिपरः । हे । लौ सः । ग्लौ । अष्टौ वसव इति ॥ २ ॥

End and subject—Same as No. 1687.

Colophon:

इति पिङ्गलसूत्रः(म्) (समाप्तः(म्) ॥

Remarks :— The Ms. is in good condition. The Ms. begins only with the second varga of the First Adhyāya. For the index of this Ms. see Remarks on No. 1687. The other work contained in this Ms. is यास्कनिघण्टुः ॥

॥ निदानसूत्रम् ॥

1691. NIDĀNA SŪTRAM.

Burnell's **Catalogue No.** 9101 c. Page 11. Left column. Substance—Palm leaf. Size—16⅝ × 1⅛ inches. Leaves—5 (13-17). Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—65. Author—Patañjali(?). Complete.

Beginning:

अथातश्छन्दसां विचयं व्याख्यास्यामः । अयश्छन्दः-
पादा भवन्त्यक्षष्टाक्षर एकादशाक्षरो द्वादशाक्षर इति ।
ननु मिश्रन्दशाक्षरोऽष्टाक्षर आ पञ्चाक्षरतायाः प्रतिकाम-

ति । विश्वेषां हित इत्या चतुरक्षरतायां इत्येक आ द-
शाक्षरताया अभि क्रामति । वयं तदस्य सम्भृतं वस्त्विवत्ये-
कादशाक्षर आ नवाक्षरतायाः प्रतिक्रामति यदि वा दधि
यदिवानेत्याऽष्टाक्षरताया इत्येक आ पञ्चदशाक्षरताया
अभिक्रामति ॥

End:

अर्थाभिप्रायणान्न्यूनीभावोऽर्थाभिप्रायणादि (द) तिरे-
कोऽथ यत्रैतदक्षरमागच्छति तामिति वा तदुतोनीकरोत्ये-
काक्षरीभाविनो वा सन्धयस्तदस्यै(थै)तौ श्लोकौ भवतः ।

चत्वारिसन्धिजातानि यैश्छन्दो ह्रसते न च ।
प्रश्लिष्टमभिनिहितं क्षिप्रसन्धिराभिद्रुतम् (क्षिप्रमथप्रद्रुतं) ॥
एतानि सन्धिजातानिमिमानश्छन्द(न्दो अ)सोक्षरैः ।
द्वैधं कुर्यात्सम्पूर्णेन पूर्णं किञ्च(न)नेङ्गयेदिति ॥
छन्दसां विचयञ्जानन्यश्शरीराद्विमुच्यते ।
छन्दसामोति सालोक्यमानन्त्यायाश्नुते(य श्रुतेः) श्रिय-
मिति ॥

Colophon:

द्वितीयः ॥

Subject: Nidāna Sūtras—a treatise on metres belonging to Sāma Veda. This Ms. contains two main sections, first consisting of four and second, three sub-sections.

Remarks :—The Nidānasūtras available in print in the Benares Sanskrit series contain a division of the Text into 12 prapāṭhakas, each prapāṭhaka consisting of a good number of Khaṇḍas; but this Ms. is only a fragment, containing the first seven Khaṇḍas of the first Prapāṭhaka. An index of the sections contained in this Ms. is given after the colophon, in reverse order :

" अथावसानानि । अथ निचृद्भूरिजः । ऊर्ध्वं जगत्या अतिश्छन्दसौ । चतुश्चत्वारिंशदक्षरा त्रिष्टुप् । चत्वारिंशदक्षरा पङ्क्तिः । चतुर्विंशदक्षरा गायत्री । अथातश्छन्दसां विचयं व्याख्यास्यामः ।"

The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. contains the following works :

(1) प्रतिहारसूत्रम (3) निदानसूत्रम्
(2) प्रस्तावसूत्रम (4) प्रधानसूत्रम् ॥

A Transcribed copy of the Ms. in paper is also available in this Library. See Transcript Volume No. 41 the date of copying being, Śaka 1834 or 1914 A. D. T. V. No. 41 (22).

॥ छन्दोमञ्जरी ॥

1692. CHANDOMAÑJARĪ.

Burnell's Catalogue No. 2395. Page 3. Right column. Substance—Paper. Size—10 × 4 inches. Sheets—7. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—Viṣṇubhaṭṭa(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशः प्रसन्नः ।

अथातिजगत्यादिसप्तवर्गे पादविशेषा अनुक्रमण्यन्तरोक्ता उच्यन्ते ॥

पादा अतिजगत्यां तु त्रयो द्वादशकाः परौ ।
अष्टौ (च) शक्करीपादाः सप्तैवाष्टाक्षराश्च ते ॥ १ ॥
अतिशाक्करपादौ द्वावादितः षोडशाक्षरौ ।
जागतोथाष्टकावष्टिपादाः षोडशकास्त्रयः ॥ २ ॥
अष्टकौ चात्यष्टिपादौ जागतौ चाष्टकास्त्रयः ।
जागतश्चाष्टकश्चाथ धृतिपादौ तु जागतौ ॥ ३ ॥

पादास्त्रयोऽष्टकाश्चाथ षोडशाक्षर एव च ।
अष्टकश्चाथातिधृतौ जागतः षोळशाक्षरः ॥ ४ ॥
त्रयोष्टका जागतश्च तथैवाष्टक इत्यपि ।
परः सप्तकपादास्तु प्रसङ्गात्स्वयमीरिताः ॥ ५ ॥

छन्दोमञ्जरी कथ्यते । प्रथमं छन्दः गायत्री । ८, ८, ८, उदाहरणानि । अग्निमीळे ॥

End :

अतिजगती १३, १३, १३, १३ तमिन्द्र ॥ बृहती यवमध्या । वामीवामस्य । यवमध्या । ८, ८, १२, ८, ८, सद्यःश्चिस्य ॥

Colophon :

इति छन्दोमञ्जरी समाप्ता ॥

Subject: Chandomañjarī on vedic metres.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. does not give the name of the author; but Dr. Lakṣmaṇa Sarup's Introduction to the Nighaṇṭu gives on pages 7 and 8 information regarding the author of this work: cf.—

" प्रणम्य वेदं पुरुषं छन्दः शास्त्रेषु निश्चितं ।
विष्णुभट्टैस्त्विदं प्रोक्तं छन्दोमञ्जरिमादिता(?) ॥ etc.
इति श्रीविष्णुभट्टविरचिता छन्दोमञ्जरी समाप्ता ॥"

॥ निघण्टुः ॥

1693. NIGHANTUḤ.

Burnell's Catalogue No. 2384 a. Page 2. Right column. Substance—Paper. Size—8¼ × 3 inches. Sheets—13 (1-13). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—185. Author—Yāska. Complete.

Beginning:

श्रीवेङ्कटेश(श)प्रसन्न(ः) । ॐ

गौः । ग्मा । ज्मा । क्ष्मा । क्षा । क्षमा । क्षोणी(णिः) ।
क्षितिः । अवनिः । उर्वी । पृथ्वी । मही । रिपः । अदि-
तिः । इळा । निर्ऋतिः । भूः । भूमिः । पूषा । गातुः ।
गोत्रेत्येकविंशतिः पृथिवीनामधेयानि ॥ १ ॥

End:

अश्विनौ । उषाः । सूर्या । वृषाकपायी । सरण्यूः । +
+ + सप्तऋषयः । देवाः । विश्वेदेवाः । साध्याः । वसं-
वः । वाजिनः । देवपत्न्यो देवपत्न्य इत्येकत्रिंशत्पदानि ॥६॥

Colophon:

इति पञ्चमो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject: Nighaṇtu. Naighaṇṭuka. Naigama and Daivata Kāṇḍas. 1-5 Adhyāyas.

This Ms. adopts the following division of Nighaṇṭu into Kāṇḍas, Adhyāyas and Khaṇḍas :—

I. Naighaṇṭuka Kāṇḍa.	First Adhyāya	1—17 Khaṇḍas.
,, ,,	Second ,,	1—22 ,,
,, ,,	Third ,,	1—30 ,,
II. Naigama ,,	Fourth ,,	1— 3 ,,
III. Daivata ,,	Fifth ,,	1— 6 ,,

Remarks:—The Ms. is recent and is in good condition. It is accented. The Khaṇḍa Index (giving the beginnings only) is given at the end of each Adhyāya in this Ms. For example, the following is the index of the Fifth Adhyāya:—

"अग्निर्द्रविणोदा अश्वो वायुः श्येनो(ऽ)श्विनौ षट् ॥"

The other works contained in this Ms. are वेदाङ्गज्योतिषम् and पिङ्गलछन्दः. This work is edited by Dr. Roth in Germany and by Jīvānanda Vidyā Sāgar at Calcutta.

॥ निघण्टुः ॥

1694. NIGHANṬUḤ

Burnell's Catalogue No. 2386. Page 2. Right column. Substance—Paper. Size—8 × 3¼ inches. Sheets—20. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—185. Author—Yāska. **Complete.**

Beginning, end, colophon and subject—Same as **No. 1693.**

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. It is accented. For the index in this Ms. see Remarks under No. 1693.

॥ निघण्टुः ॥

1695. NIGHANṬUH.

J. L. Collection No. 87 b. **Substance**—Paper. **Size**—9½ × 4 inches. Sheets —13 (12-24). Lines—8 to a Page. Script —Devanāgarī. No. of Granthas—185. Author—Yāska. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1693.

Colophon:

इति निघण्टौ पञ्चमो(ऽ)ध्यायः ।
श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

संवत् १८७५ शके १७४० विरोधिनामसंवत्सरे वैशाखमासे
शुक्लपक्षे तिथि(थौ) चतुर्दश्यां भौमवासरे इदं
पुस्तकं समाप्तम् ।

तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेद्रक्षेच्छिथिलबन्धनात् ।
मूर्खहस्ते न दातव्यं एवं वदति शारदा ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition and is accented. For the index in this Ms. see Remarks on No. 1693. The other work contained in this Ms. is छन्दः or **पिङ्गलसूत्रम्.**

This Ms. is dated saṃvat 1875 or Śaka 1740 (in Virodhi year according to the Northern Cycle) or May 1818 A. D.

॥ निघण्टुः ॥

1696. NIGHAṆṬUḤ.

T. S. Collection No. 64. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Sheets—9 (1-10, 6th missing). Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—170. Author —Yāska. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1693.

Colophon :

निघण्टौ पञ्चमोऽध्यायः ।

वेदाङ्गनिघण्टुः समाप्तः ।

संवत् १७१७ माघशुद्ध १४ तद्दिने इदं पुस्तकं काश्यां

दशाश्वमेधे अगस्ती(स्त्ये)श्वरसन्निधौ(लिखितं) ।

इदं पुस्तकं गोपालभट्टस्य पुस्तकं ।

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. It is accented. This Ms. is dated fourtenth day after new moon in Māgha Month in Saṃvat year 1717 which corresponds to Sunday 3rd February 1661 A.D. The Ms. is said to have been copied at the front side of Śri Agasteśvara (Śri Agastyeśvara) Temple when the ten Aśvamedha sacrifices were performed in Benares. The Ms. belonged to one Gopāla bhaṭṭa.

॥ निघण्टुः ॥

1697. NIGHAṆṬUḤ.

S. K. Collection No. 6. Substance—Paper. Size $9\frac{1}{2} \times 6$ inches Sheets—5. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author— Yāska. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1693.

End :

रेळते । हेळते । भामते । भृ(हृ)णीयते । श्रीणाति ।
भ्रेषति । दोधति । वनुष्यति । कम्पते । भोजते । इति
दश क्रुध्य(तिकर्माणः ॥ १२ ॥)

Colophon :

इति निघण्टौ प्रथमो(ऽ)ध्यायः ।

Subject: Nighaṇṭu. First and Second Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly breaks off in the end of the twelfth Khaṇḍa of the Second Adhyāya. This Ms. is not accented.

॥ निघण्टुः ॥

1698. NIGHAṆṬUḤ.

T. S. Collection No. 28. Substance—Paper. Size—9 × 3¾ inches. Sheets— 7. Lines—7 to 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—62. Author—Yāska. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1693.

End :

वश्मि । उश्मासि । वेति । (वेनति ।) वेसति । वाञ्छति ।
वष्टि । वनोति । जुषते । हर्यति । आचते(के) । उशिक् ।
मन्यते । छत्सा(न्त्स)त् । चाकनत् । चकमानः । कनति ।
कानिषत् । इत्यष्टादश कान्तिकर्माणः ॥ ६ ॥

Colophon and subject—Same as No. 1697.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. abruptly breaks off with the Sixth Khaṇḍa of the Second Adhyāya. Only the first three sheets are accented in this Ms.

॥ निघण्टुः ॥

1699. NIGHANṬUḤ.

T. S. Collection No. 29. Substance—Paper. Size—8¼ × 3⅝ inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—62. Author—Yāska. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1698.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good conditon. Only the first two sheets are accented.

॥ निघण्टुभाष्यम् ॥

1700. NIGHAṆṬUBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 2385. Page 2. Right column. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—144. Lines—14 or 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5325. Author—Devarājayajvan. Complete.

Beginning :

श्री महागणपतये नमः ।

ॐ महत्त्वन्यन्तकान्तारसञ्चारिकरिणं मुखे ।
मदालदैत्यमातङ्गभङ्गे केसरिणं भजे ॥ १ ॥

नमस्त्रिधाम्ने शिपिविष्टधाम्ने
निरुक्तविद्यानिगमप्रतिष्ठां ।
अवाप यास्को विविधेपि(षु) यागे-
ष्वनेन नाम्ना यमभिष्टुवानः ॥ २ ॥

प्रणमामि यास्कभास्कर(रं)
माहुच(यो हृत)मसः प्रकाशितपदार्थः ।
यस्य भुवनत्रयीमिव
गावः प्रकटां त्रयीं वितन्वन्ति ॥ ३ ॥

वागीश्वरं वचोभि-
वंसिष्ठमुख्यान्मुनींस्तपोभिश्च ।
अनुकृतवन्तं वन्दे
पितामहं देवराजयज्वानम् ॥ ४ ॥
आचार्यं शाब्दिकानां ऋचि यजुषि च यद्दृष्टतुल्यप्रभावं
वन्दे नैरुक्तविद्भिकषमुपनिषद्वल्लरीणामुपघ्नम् ।
आभक्ता(हर्ता)रं क्रतूनामवनिसुखकरप्राक्रियानुक्रियार्थे
नातं यज्ञेश्वरार्यं(र्यं) प्रतिहततमसं ज्ञानभास्वन्मयूखैः ॥५॥
यज्वा रङ्गेशपुरीपर्यन्तग्रामवास्तव्यः ।
विरचयति देवराजो नैघण्टुककाण्डनिर्वचनम् ॥ ६ ॥

भगवता यास्केन समाम्नायं नैघण्टुकनैगमदेवताकाण्डरूपेण त्रिविधं गवादिदेवपत्न्यन्तं निर्ब्रुवता नैगमदेवताकाण्डपरिपठितानि पदानि प्रत्येकमुपादाय निरुक्तानि दर्शितानि निगमानि च । नैघण्टुककाण्डपरिपठितानां तु गवाद्यपारेऽन्तानामेकचत्वारिंश(च्छ)तत्रयाधिकं सहस्रं सामान्येन 'एतावन्त्यस्य सत्वस्य नामधेयानी'ति व्याख्याय तत्र प्रदर्श्य कतिचिदेव निरुक्तानि तथा[पि] कानिचिदेव दर्शितनिगमानि । अन्यानि तु ग्रन्थविस्तरभीत्या सामान्ये(न) निर्वचनलक्षणस्योक्तत्वात् बुद्धिमद्भिर्निर्वक्तुं सुशकानीत्यभिप्रायेण चोपेक्षितानि ॥ स्कन्दस्वामी च तत एव निरुक्तमनुजगाम । तत्र तु 'दिवश्चादित्यस्य च साधारणनामानि स्वरादीनि षद्'— 'इदमादीनि च उपमाभेदात् भेदनामानि द्वादश' —'प्रपित्वे अभीके इत्यादीनि च षड्विंशतिश्च' भाष्य-

कारेण बहुवक्तव्यत्वात् प्रकरणश एव निरुक्तानि, स्कन्दस्वामिना च व्याख्यातानि। अतोऽन्येषां यथाक्रमेणानिरुक्तैर्निगमाप्रदर्शनाच्च स्वरूपमात्रमपि अध्ययनादेवावगन्तव्यम्। तच्चाध्ययनं कलियुगे प्रायेण विच्छिन्नसम्प्रदायमासीत्। ततश्च कोश एव शरणमासीत्। तेषु च केषुचिदर्थेषु लेखकप्रमादादिभिः कानिचित्पदानि अधिकान्यासन् अन्येषु च कानिचिन्न्यूनानि, अपरेषु च कानिचिदपहाय कानिचित् विश्रस्तानि अक्षराणि च विपर्यस्तानि। एवं व्याकीर्णेषु कोशेषु नियमैकभूतस्य प्रतिपदनिर्वचननिगमप्रदर्शनपरस्य कस्यचिद् व्याख्यानस्य अभावात् नैघण्टुकं काण्डमुत्सन्नप्रायमासीत्॥

ततश्च पाठसंशोधनार्थं बालानां सुगमत्वाय च तद्गतानां पदानां क्रमेण प्रतिपदनिर्वचननिगमौ प्रदर्शयितुं,—स्वरादीनीति पूर्वमुक्तस्य प्रकरणत्रयस्य, नैगमे(म)देवताकाण्डगतानाञ्च पदानां[च]भाष्यकारेण निरुक्तानां स्कन्दस्वामिना (च) कृतव्याख्यानानां प्रक्रियायां(यया) उन्मीलयितव्यम्, बहवस्तु[च](बहुशस्तु)नैघण्टुककाण्डनिर्वचनानन्तरं तदुन्मीलयितुश्चायमस्मत्परिश्रमः॥

इदञ्च स्वमनीषिकया न क्रियते। किन्तु नैघण्टुगतेष्वेव पदेष्वध्यर्द्धशतत्रयमात्राणि पदानि भाष्यकारेणैव तत्र तत्र निगमेषु प्रसङ्गान्निरुक्तानि, स्कन्दस्वामिना च निगमव्याख्यानेषु अन्यानि च पदानि शतद्वयमात्राण्युपात्तानि। तेन च समाम्नायपठितानां पदानामन्येभ्यो व्यावृत्त्यर्थं किञ्चिच्चिह्नं न कृतम्। अतस्तेषां पाठशुद्धिस्तत्रैव शुद्धा।

अन्येषाञ्च पदानां अस्मत्कुले समाम्नायाध्ययनस्य(स्या) विच्छेदात्— श्रीवेङ्कटाचार्यतनयस्य माधवस्य भाष्यकृतौ नामानुक्रमण्या आख्यातानुक्रमण्याः, (स्वरा[ना]नुक्रमण्याः) निपातानुक्रमण्याः निर्वच(निर्बन्ध)नानुक्रमण्याः तदीयस्य भाष्यस्य च बहुशः पर्यालोचनात्, बहुदेशसमानीतबहुकोशनिरीक्षणाच्च पाठः संशोधितः। निर्वचनञ्च निरुक्तम्। स्कन्दस्वामिकृतां निरुक्तटीकां स्कन्दस्वामि-भवस्वामि-गुहदेव(राहदेव)-श्रीनिवास-माधवदेव-उवट-भट्टभास्करमिश्र भरतस्वाम्यादिविचरि(रचि)तानि वेदभाष्याणि, पाणिनीयं व्याकरणं, विशेषत उणादितद्वृत्तिं क्षीरस्वाम्य-नन्ताचार्यादिकृतनिघण्टुव्याख्यां, भोजराजीयं व्याकरणं, कमलनयनीयनिखिलपदसौरन्दी(संस्कारां)श्च निरीक्ष्य क्रियते। तत्र च अस्मद्व्याख्येयानां तत्र दृष्टानां तद्ग्रन्थश्च ततश्च (पदानां तत्तत्कृतञ्च) निर्वचनमुपादाय तदेवास्मत्प्रकरणानुरूपं चेत्तद्वत्त(दु)ल्लिख्यते। अननुरूपन्तु किञ्चिद्विपरिणमय्य, अन्येषाञ्च कतिपयानां निरुक्तकारोक्तनिर्वचनसामान्यलक्षणमनुसृत्य, निरुक्तिः क्रियते।

निगमश्च दक्षि[दाक्षि]णापथनिवासिभिरधीतेषु वेदेषु परिदृश्यमानस्तत्तद्भाष्याणि निरीक्ष्य तत्र तत्र प्रदर्श्यते, अदृष्टनिगमानाञ्च पदानाञ्च बहुवेदविद्भिर्निगमा अन्वेष्याः। अतोऽस्माभिर्यथामति प्रदर्शितौ प्रतिपदनिर्वचननिगमौ विद्वांसो बुद्ध्या निरूप्य शुकभाषितवन्मनासि कुर्वन्तु।

"अथातोऽनुक्रमिष्याम" इत्यादि निरुक्ते तस्य टीकायाञ्च (यत्)नैघण्टुककाण्डविषयमुक्तं तत्सर्वं तत्रैव द्रष्टव्यम् ॥

आदित एकविंशतिः पृथिवीनामधेयानि— गौः० ॥

End:

वाजिनः । वाजिशब्दोऽश्वनामसु व्याख्यातः । रश्मयोऽभिधेयाः । देवाश्च वाजिनः । 'शन्नो भवन्तु वाजिनो हवेषु' ॥ देवपत्न्यः । देवपत्न्यो देवानां पालयित्र्यः पालनीया (वा) । उत ग्नाव्यन्तु देवपत्नीः । अध्यायसमाप्तिद्योतकं द्विर्वच(न)म् ॥

Colophon:

इति श्रीदेवराजयज्वकृतिर्देवताकाण्डनिर्वचनव्याख्याने

पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ॥

शुभमस्तु । श्रीरस्तु ॥

Subject: Nighaṇṭubhāṣya. 1-5 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in very good condition. The Nighaṇṭu bhāṣya together with the Nighaṇṭu text is edited by Jīvānanda Vidyāsāgar in Calcutta. The author of this work is Devarājayajvan, son of Yajñeśvara and grandson of Devarājayajvan. He is an inhabitant of a village near Raṅgeśapurī, probably the modern Seringapatam(?).

॥ निघण्टुभाष्यम् ॥

1701. NIGHAṆṬU BHĀṢYAM.

J. L. Collection No. 89. Substance—Paper. Size—10×3¾ inches. Sheets—171 (1-176; 79th and 167-170 leaves are missing). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5000. Author—Devarājayajvan. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 1700.

End :

अश्वाजनी । अश्वा अज्यन्ते क्षिप्यन्ते प्रेर्यन्तेऽनया । ल्युट् यावयीविति('वायौ' इति)र्वीभावविकल्पः । टित्वाङ्ङीप् । अश्वाना(मजनी अश्वाजनी कशोच्यते) ॥

Colophon : (Sheet No. 173).

इति देवराजकृतिनैगमकाण्डनिर्वचनव्याख्या समाप्ता ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition, though some sheets are rat-eaten. This Ms. breaks off in the middle of the commentary on the third Khaṇḍa of the Fifth Adhyāya of the Nighaṇṭu.

॥ निरुक्तम् ॥

1702. NIRUKTAM.

J. L. Collection No. 169. Substance—Paper. Size—9⅜ × 4⅛ inches. Sheets—138 (1-62 & 1-76). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2750. Author—Yāska. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ समाम्नायः समाम्नातः स व्याख्यातव्यस्तमिमं समाम्नायं निघण्टव इत्याचक्षते निघण्टवः कस्मात् निगमा इमे भवन्ति छन्दोभ्यः समाहृत्य समाहृत्य समाम्नातास्ते निगन्तव एव सन्तो निगमनान्निघण्टव उच्यन्त इत्यौपमन्यवः । अपि वाहननादेव स्युः समाहता भवन्ति । यद्वा समाहृता भवन्ति । तद्यान्येतानि चत्वारि पदजातानि नामाख्याते चोपसर्गनिपाताश्च तानीमानि भवन्ति । तत्रै-

तन्नामाख्यातयोर्लक्षणं प्रदिशन्ति भावप्रधानमाख्यातं सत्वप्रधानानि नामानि। तद्यत्रोभे भावप्रधाने भवतः पूर्वापरीभूतं भावमाख्यातेनाचष्टे व्रजति-पचतीत्युपक्रम-प्रभृत्यपवर्गपर्यन्तं मूर्तं सत्वभूतं सत्वनामभिर्व्रज्यापक्ति-रित्यद इति सत्वानामुपदेशो गौरश्वः पुरुषो हस्तीति भवतीति भावस्यास्ते शेतेब्रे(व्र)जति तिष्ठतीतीन्द्रियनित्यं वचनमौदुम्बरायणः ॥ १ ॥

End:

मा ते राधांसि मा त ऊतयो वसोऽस्मान्कदाचना दभन्। विश्वा च न उपमिमीहि मानुष वसूनि चर्षणीभ्य आ ॥

मा च ते धामानि मा च ते कदा च नः सरिषुः सर्वाणि प्रज्ञानान्युपमानाय मनुष्यहितोऽयमादित्योऽयमा-त्मा।

अथैतदनुप्रवदन्तं(न्त्यथैतं) महान्तमात्मानमेषगणः प्रवद-न्ति वैश्वकर्मणो देवानां नु वयं जानानासदासीन्नोसदासी-त्तदानीमिति च सैषात्मजिज्ञासा सैषा सर्वभूतजिज्ञासा ब्रह्मणः सारिष्टं सरूपतां सलोकतां गमयति य एवं वेद नमो ब्रह्मणे महते भूताय नमः पारस्कराय नमो यास्काय ब्रह्मशुक्लमसीय ब्रह्मशुक्लमसीय ॥ ५० ॥

Colophon:

इति निरुक्तोत्तरषट्के सप्तमो(ऽ)ध्यायः ॥ ७ ॥

सम(संव)त् १८७५ विरोधिनामसंवत्सरे चैत्रमासे कृष्णपक्षे १३ त्रयोदश्यां तिथौ निरुक्तग्रन्थ(:) समाप्त(:)।

उत्तरषट्कं समाप्तमस्तु ॥

हस्ताक्षरशिवरामकेशव अम्बडकर काशीक्षेत्रातखेमेश्वरघाटि-
लेखन समाप्त ॥

काशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥

Subject: Nirukta, both a bhāṣya on the Naighaṇṭuka, Naigama and Daivata Kāṇḍas and an independent treatise on Vedic Etymology, by Yāska himself. It consists of 13 Adhyāyas, mainly divided into Pūrvaṣaṭka and Uttaraṣaṭka.

This Ms. adopts the following division into Adhyāyas and Khaṇḍas :—

First	Adhyāya	=	1—20	Khaṇḍas.
Second	,,	,,	1—28	,,
Third	,,	,,	1—22	,,
Fourth	,,	,,	1—27	,,
Fifth	,,	,,	1—28	,,
Sixth	,,	,,	1—36	,,
Seventh	,,	,,	1—31	,,
Eighth	,,	,,	1—22	,,
Ninth	,,	,,	1—43	,,
Tenth	,,	,,	1—47	,,
Eleventh	,,	,,	1—50	,,
Twelfth	,,	,,	1—46	,,
Thirteenth	,,	,,	1—50	,,

Remarks—The Ms. is in good condition. The Khaṇḍa index (giving the beginnings only) is given at the end of each Adhyāya of this Ms. For example, the index of the thirteenth Adhyāya (Pariśiṣṭādhyāya) is given as follows :

'अथेमा यद्यावो यदुदृचो विहिंसोतो: सृण्येवतरत्स: चत्वारिशृङ्गा सुव(स्व)र्यन्तश्चत्वारि वागृचो अक्षर आदित्य इत्यक्षरं न क्षरति हृदातष्टेषु व्याख्यातं दैवतं अग्निरस्मि जन्मनापश्यं गोपामाकाशगुणास्तं परिवर्तमानं सयद्यनुरुध्यतेष्टोत्तरमथ ये हिंसामाश्रित्याथ

हिंसामुत्सृज्य न तं हंसो धर्मः सोमः पवते ब्रह्मा देवानां तिस्रो-
वाच ईरयतिसोमं गावोक्रान्महत्तत्सोमो विधुन्दद्राणं साकम्रानां
स्त्रियः सतीः सप्तार्धगर्भानविजानाम्यपाङ्प्राङेति तद्दिदास्र को
अप(द्य)युङ्क्ते क ईषते का अग्निमीट्टे त्वमङ्ग हंसः शुचिषद्वासुपर्णा
याहीन्द्र विप्रं विप्रासो जातवेदस इदन्तेन्याभिस्त्र्यम्बकं शतं
जीव मातेराधांसीति पञ्चाशत् "॥

The ṛks that are taken for interpretation are fully given in this Ms. and they are accented. In the Nirukta text also, a vertical stroke is given in red ink, to show where the student of Nirukta may stop while pronouncing the text in Saṃhitā-pāṭha. This Ms. is dated Samvat 1875 in Virodhi year or 1818 A. D. The scribe's name is Śivarāma Keśava Ambadkar. The Nirukta is edited by Dr. Roth along with Nighaṇṭu. Along with Durga's commentary it is edited by Jīvānanda Vidyāsāgar in Calcutta.

॥ निरुक्तम् ॥

1703. NIRUKTAM.

Burnell's Catalogue No. 8975. Page 2. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—16¼ × 1½ inches. Leaves—87. Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas —1750. Author—Yāska. Complete.

Beginning—Same as No. 1702.

End:

हृदा तष्टेषु + ऊह एषां ब्रह्मेति वा सेयं विद्याश्रुति-
मतिबुद्धिस्तस्यास्तपसा पारमीप्सितव्यं तदिदमायुरिच्छ-
ता न निर्वक्तव्यं तस्माच्छन्दस्सु शेषा उपेक्षितव्या।
अथागमो यां यां देवतां निरा (निराह) नुह(तस्या)-
स्तस्यास्ताद्भाव्यमनुभवत्यनुभवाति ॥ ५७ ॥

Colophon :

इति निरुक्ते द्वादशो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject : Nirukta, a treatise on Vedic Etymology. 1-12 Adhyāyas.

This Ms. adopts the division of Nirukta into 12 Adhyāyas which are again sub-divided into a good number of Khaṇḍas, as the following table will show:

First	Adhyāya	=	1—20	Khaṇḍas.
Second	,,	,,	1—28	,,
Third	,,	,,	1—22	,,
Fourth	,,	,,	1—27	,,
Fifth	,,	,,	1—27	,,
Sixth	,,	,,	1—37	,,
Seventh	,,	,,	1—33	,,
Eighth	,,	,,	1—22	,,
Ninth	,,	,,	1—44	,,
Tenth	,,	,,	1—49	,,
Eleventh	,,	,,	1—49	,,
Twelfth	,,	,,	1—57 (59)	,,

Remarks :—The Pariśiṣṭādhyāya of Nirukta (1-13 Khaṇḍas only) is included in the 12th Adhyāya of this Ms. The Ms. is old and is in a fairly good condition though the sides of the leaves are a bit worm-eaten. The Khaṇḍa index (giving the beginnings only) is given at the end of each Adhyāya in this Ms.

For example, the index of the 12th Adhyāya is given as follows :

"अथातो द्युस्थाना, वसातिषुस्मे, हेहजाता, प्रातर्युजा, प्रातर्यजध्व, मुषस्तचित्र, मेता उद्याः, सुकिंशुकं, वृषाकपाय्य, पागूह, न्त्वष्टा दुहित्रे, सविता व्याख्यातो, विश्वारूपाणि, प्रातर्जित, मुर(दु)त्यं, चित्रं देवानां शुक्रं ते, पथस्पथ, इदं विष्णु, र्विश्वानरो व्याख्यातो, विश्वानरस्य वस्पतिं, येनापावकेति चतुष्कं, केश्यार्ग्नि, त्रयः केशिनः,

पुनरेहि, यस्मिन्वृक्षे, पावीरवी, यदिन्द्राग्नी, पवित्रवन्त उतनो- हि,यमथर्वा,ऽथातो द्युस्थाना देवगणा,इमागिरः सप्त ऋषय,स्तिर्य- ग्बिलो देवानां भद्रौ मासो, यज्ञेन यज्ञं, सुगावो देवा, ज्मया अत्र, शन्नो भवन्तु, देवानां पत्नी, उतग्ना व्यन्त्वथेमा अति- स्तुतयो, यथावो, यदुदञ्चो, विहिंसोतो, सृण्येव, तरत्स, इचत्वारिशृङ्गा,स्वर्यन्त,इचत्वारि वाग् (क्,ऋ)चो अक्षरे (आदित्य इत्य(ति,अ)क्षरं न क्षरति) हृदातष्टेषु, सप्त(नव)पञ्चाशत् ॥"

Only the beginning and ending words of the ṛks taken for interpretation and illustration are given in this Ms.

॥ निरुक्तम् ॥

1704. NIRUKTAM.

J. L. Collection No. 81. Substance—Paper. Size—8¼ × 3¼ inches. Sheets—36. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—560. Author—Yāska. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1703.

End:

इन्द्रेण हि सं दृश्यसे सञ्जग्मानो(ऽ)बिभ्युषा गणेन मन्दू मदिष्णू युवां स्थोपि वा मंदुना तेनेति स्यात्समान- वर्चे(सेत्येतेन व्याख्यातं ॥ १२ ॥)

Colophon: (Sheet No. 33)

इति निरुक्ते तृतीयोऽध्यायः ॥

इदं पुस्तकं देवळे नरहरि० ॥

Subject: Nirukta. 1-4 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It breaks off in the twelfth Khaṇḍa of the fourth Adhyāya. The Ms. belonged to

one Devale Narahari. The Khaṇḍa index (giving the beginnings only) is given at the end of each Adhyāya in this Ms.

॥ निरुक्तम् ॥

1705. NIRUKTAM.

Burnell's Catalogue No. 2380. Page 2. Right column. Substance—Paper. Size—8¾ × 3⅜ inches. Sheets—88. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1250. Author—Yāska. Daivata Kāṇḍa only.

Beginning:

श्री वेदव्यासाय नमः ॥

अथातो दैवतं तद्यानि नामानि प्राधान्यस्तुतीनां देवतानां तद्दैवतमित्याचक्षते । सैषा देवतोपपरीक्षा यत्काम ऋषिर्यस्यां देवतायामार्थपत्यमिच्छंस्तुतिं प्रयुङ्क्ते तद्दैवतस्स मन्त्रो भवति ॥

End—Same as No. 1702.

Colophon:

इति निरुक्ते त्रयोदशो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject: Nirukta. 7-13 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the index of this Ms. see Remarks on No. 1702.

॥ निरुक्तम् ॥

1706. NIRUKTAM.

T. S. Collection No. 26. Substance—Paper. Size—9¼ × 7¾ inches. Sheets—96. Lines—7 or 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas— 1250. Author—Yāska. Daivata Kāṇḍa only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1705.

Colophon :

इति श्रीनिरुक्ते परिशिष्टो(ऽ)ध्यायः ।

इति निरुक्तं समाप्तम् ॥

शके १७५४ नन्दननामसंवत्सरमार्गशीर्षवद्यशनिवारीं

कमलाकररामभट्टाचार्यांक अप्पासामीनें लिहाला असें ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. The ṛks are fully given with accent in this Ms. For other details see Remarks on No. 1705. The Ms. is dated Śaka 1754 or 1832 A. D. in Nandana year and the scribe's name is given as Appāsāmi, son of Kamalākara Rāma Bhaṭṭācārya.

॥ निरुक्तम् ॥

1707. NIRUKTAM.

Burnell's Catalogue No. 2381. Page 2. Right column. Substance—Paper. Size—10 × 4 inches. Sheets—31. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Yāska. Daivata Kāṇḍa—incomplete.

Beginning and end—Same as No. 1705.

Colophon :

इति उत्तरषट्के समाप्तः त्रयोदशो(ऽ)ध्यायः ।

इति वेदाङ्गनिरुक्तं सम्पूर्णम् ॥

Subject : Nirukta. 7-10 and 13th Adhyāyas. This Ms. adopts a division into Adhyāyas, Pādas and Khaṇḍas as the following table will show :

Seventh Adhyāya	First	Pāda.	1—7	Khaṇḍas.
,,	Second	,,	8—13	,,
,,	Third	,,	14—19	,,
,,	Fourth	,,	20—22	,,
,,	Fifth	,,	23—25	,,
,,	Sixth	,,	26—33	,,
Eighth ,,	First & Second Pādas		1—15	,,

Eighth Adhyāya	Third	Pāda	16—22	Khaṇḍas.
Ninth ,,	First	,,	1—10	,,
,,	Second	,,	11—21	,,
,,	Third	,,	22—35	,,
,,	Fourth	,,	36—44	,,
Tenth ,,	First	,,	1—14	,,
,,	Second	,,	15—25	,,
,,	Third	,,	26—36	(Incomplete)
Thirteenth ,,	(?)	,,	38—48	(Incomplete).

Remarks:—The Ms. is old and is in a worn-out condition. This Ms. also gives the Khaṇḍa index and the extent of Khaṇḍas at the end of each Adhyāya but the total number of Khaṇḍas does not in some cases to coincide with the total number of Khaṇḍas given in the index. Only the beginning of the ṛks taken for interpretation is given in this Ms. The last thirteen Khaṇḍas of the 10th Adhyāya, the whole of 11th & 12th Adhyāyas and the first 37 Khaṇḍas of the 13th Adhyāya are missing in this Ms.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1708. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2379 a. Page 3. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—99. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2000. Author—Durgācārya. First Adhyāya only.

Beginning :

श्री गणपतये नमः ॥

आदितः पाणिनीयन्तु शिक्षा ज्योतिस्ततश्छन्दः ।
पश्चाध्यायी निघण्टोश्च निरुक्तमुपरिस्थितम् ॥ १ ॥
प्रणम्य तत्प्रवक्ष्यामि रुद्रायामिततेजसे ।
स मे दिशतु सुप्रीतो वाग्धियो शिष्टसम्मतिम् ॥

'समाम्नायः समाम्नातः स व्याख्यातव्यः'।
अथ किमर्थं वेदो वेदाङ्गानि च प्रवृत्तानि। सर्वकामप्राप्त्यादिर्मोक्षान्तः पुरुषार्थो वक्तव्य इति वेदः प्रवृत्तः। तत्परिज्ञानाय वेदाङ्गानि प्रवृत्तानि॥

End:

नैगममित्यैकपदिकं। नैघण्टुकानि नैगमानि पदानि चेह प्रकरणद्वये व्याख्यास्यामः॥ अध्यायपरिसमाप्तिलक्षणार्थः परितोषार्थो वा द्विरभ्यास इति॥

Colophon:

इति निरुक्तटीकायां जम्बूमार्गाश्रमवासिनः आचार्यभगवद्दुर्गस्य कृतौ षष्ठस्याध्यायस्य षष्ठः पादः समाप्तो(ऽ)ध्यायः(च) समाप्तः॥

Subject: Nirukta Vṛtti otherwise known as Niruktaṭīkā or Ṛjvarthā. First Adhyāya. 1-6 pādas.

Remarks:—According to the colophon of this commentary, the Nirukta forms the supplement to Nighaṇṭu. Hence the first Adhyāya of the Nirukta becomes the sixth Adhyāya of Yāska's work. The Ms. is recent and is in good condition. The paper is of Indian manufacture. The author of this commentary is said to be Bhagavad Durgācārya or Ācārya Durga simha who had lived in Jambūmārgāśrama (probably Jambukeśvara near Trichinopoly(?)). He belongs to the family of the Vasiṣṭhas. (cf. 'अहश्च कापिष्ठलो वासिष्ठः' ॥ Nirukta Vṛtti. IV. 14). The exact name of this commentary is Ṛjvarthā. See colophons on Nos. 1709 & 1710. This work is edited and published by Jīvānanda Vidyāsāgar at Calcutta.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1709. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2379 b. Page 3. Left column.

Substance—Paper. Size—10×4½ inches. Sheets—35. Lines—15 or 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1300. Author—Durgācārya. Second Adhyāya only.

Beginning :

'अथ निर्वचनं'। नामाख्यातोपसर्गनिपातलक्षणमुक्त्वा शास्त्रारम्भप्रयोजनानि च वेदाङ्गव्यूहञ्च सप्रयोजनं निघण्टुसमाम्नायविरचनाञ्च प्रकरणत्रयविभागेनोक्त्वा दैवतमुत्कृष्य नैघण्टुकनैगमे प्रकरणे पुरस्कृते। नैघण्टुकानि नैम(ग)मानीहेति। ते पुनरेते निर्वचनलक्षणमनुक्त्वा न शक्येते व्याख्यातुं यस्मा'दथै'तस्मात्कारणान्निर्वचनं लक्षणतो व्याख्यास्याम इति शेषः॥

End :

कमहं मलिनं शोधयामीति कल्मलीकिनं। जनं[जनं] भावयतीति जञ्जणाभवन् इत्येवमादि 'ज्वलतो नामधेयानी'ति॥ अध्यायपरिसमाप्त्यर्थो द्विरभ्यासः॥

Colophon :

जज्वा(ऋज्व)र्थायां निरुक्तवृत्तौ जम्बूमार्गाश्रमनिवासिनः आचार्यभगवद्दुर्गस्य कृतौ सप्तमो-(ऽ)ध्यायः समाप्तः॥ शुभमस्तु॥

Subject : Nirukta Vṛtti otherwise known as Ṛjvarthā. Seventh (Second) Adhyāya. 1—7 Pādas.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1710. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2376. Page 3. Left column.

Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—42. Lines—14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —1500. Author—Durgācārya. Third Adhyāya only.

Beginning:

श्री गणेशाय नमः ॥

'कर्मनामान्युत्तराणि षाड्विंशतिः' । कर्मणो नामानि । कर्मनामानि । उत्तराणीति प्रकृतेभ्यो ज्वलन्नामधेयेभ्यः । ज्वलत्येव ह्यग्नौ (वासौ?) कर्माणि क्रियन्त इति ज्वलन्नामभ्य उत्तराणि कर्मनामानि । कियन्ति पुनस्तानि । षाड्विंशतिः षडधिकविंशतिः षड्विंशतिः । कतमानि पुनस्तानि । अपः अप्नः दंसः इत्येवमादीनि ॥

End:

'द्यावा पृथिव्योर्महिमानमाचष्ट आचष्टे— ' इति । एतदनेन मन्त्रेण द्यावापृथिव्योर्महिमानं महाभाग्यं मन्त्रदृगाचष्टे । एवमेतन्नैघण्टुकं प्रकरणं परिसमाप्तं ॥ अतः परमैकपदिकं भवति यस्यायमादिः 'एकार्थमनेकशब्द'मित्येतदुक्तमित्येवमादि ॥

Colophon:

इति श्रीजम्बूमार्गाश्रमवासिन आचार्यभगवद्दुर्गस्य कृतावृज्वर्थायां निरुक्तवृत्तावष्टमो(ऽ)ध्यायः ॥

श्रीरस्तु ॥

Subject: Nirukta Vṛtti otherwise known as Ṛjvarthā. Third Adhyāya. 1—4 Pādas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1711. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2379 d. Page 3. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—36. Lines—14 or 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1325. Author—Durgācārya. Fourth Adhyāya only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

'एकार्थमनेकशब्दमित्येतदुक्तं' । किमर्थमिदमुच्यते । न हि यद्यद्वृत्तं तत्तद्वक्तव्यं । इदं वृत्तं इदं वर्तिष्यत इति । यद्यद्वृत्तं तत्तदनुक्तमपि प्रतीयते । यच्च वक्ष्यमाणमिति । आह— संक्षेपतो निगमनाय यदुक्तं यद्वा वक्तव्यं प्रतिजानीथ । समासविस्ताराभ्यां हि सुखमाधस्त्यं प्रकरणमवधारयिष्यामहे । गृहीतार्थे सङ्क्षेपाच्च विस्तरेणोत्तरग्रन्थमुच्यमानं सुखमवभोत्स्यामहे ।

End:

प्रकृतमिदानीं वर्णयिष्यामः । किञ्च पुनः प्रकृतम् । ऐकपदिकं समाम्नायव्याख्यानं तत्र यदुक्तं तदुक्तमेव । यदनुक्तं तद्वक्तव्यमितीदमारभ्यते 'सस्निमविन्दच्चरणे नदीना'मिति ॥

Colophon :

श्रीमज्जम्बूमार्गाश्रमवासिनो भगवद्दुर्गकृतवृत्तौ नवमाध्यायस्य चतुर्थः पादः । नवमाध्यायश्च समाप्तः ॥ (ऋज्वर्थायां)

Subject : Nirukta Vṛtti otherwise known as Nirukta vṛtti or Ṛjvarthā. Ninth (Fourth) Adhyāya. 1—4 Pādas.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1712. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2379 e. Page 3. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—50. Lines—12 or 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1800. Author—Durgācārya. Fifth Adhyāya only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

सन्निमित्य(त्येतद्)नवगतं । अर्थाप्रतीतिरप्यनवगम-(म्य) इत्युच्यते । लक्षणासम्पन्नश्च संस्कारः खल्वपि अवि-ज्ञातमित्युच्यते । तत्रैवं सति क्वचित्प्रकृत्यादेः संस्कार-स्यानवगमः । क्वचिदर्थाप्रतीतिरेव । क्वचिदुभयस्याप्य-नवगमः । यथास्मिन्नेव सन्निमिति ॥

End:

'अन्तिकतमं' सन्निकृष्टतममौषधं पक्वं आगच्छेदिति युष्माभिरेवमुक्तं भवतु(मुक्ते सति) एतद्वयमाशास्महे । 'प-क्वमौषधमागच्छत्वि'ति । अध्यायसमाप्त्युपप्रदर्शनार्था-य द्विरभ्यास इति ॥

Colophon:

इति श्रीमद्भगवद्दुर्गकृतवृत्तौ दशमस्याध्यायस्य चतुर्थः पादः ।

अध्यायश्च समाप्तः ॥

Subject: Nirukta Vṛtti otherwise known as Nirukta vṛtti or Ṛjvarthā. Tenth (Fifth) Adhyāya. 1—4 Pādas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1713. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2379 f. Page 3. Left column. Substance—Paper. Size—10×4½ inches. Sheets—51. Lines—13 or 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1556. Author—Durgācārya. Sixth Adhyāya only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

'आशुशुक्षणि'रित्यनवगतं। 'आशु शु [कृस]चा(चा)सनितावा'स्यात् आशु(शु)चाक्षणितावा ॥' "त्वमग्ने द्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिः० जायसे शुचिः" ॥ १ ॥ गृत्समदस्येदमार्षं । प्रातरनुवाकाश्विनयोः शस्यते । जगत्याग्नेयी । हे भगवन्नग्ने । त्वं द्युभिः अहोभिर्निमित्तभूतैः पौर्णमास्याद्यैरेषां मथ्यमानो नृणां जायसे । पौर्णमास्याममावास्यायां वाऽऽदधीतेत्युक्तम् ॥

End :

अधुनास्य मन्त्रस्य भाष्यकारः समस्तार्थमाह—"यवृष्ट ओषधय उद्यन्ति प्राणिनश्च पृथिव्यां तदश्विनो रूपं।" सो(ऽ)श्विनोरधिकारः । तदश्विनोर्माहाभाग्यं । तेन माहाभाग्यलक्षणेन रूपेणैतावश्विनौ मन्त्रदृक् स्तौति स्तौति ॥

Colophon :

एकादशस्य षष्ठः पादः ॥

इति श्रीजम्बूमार्गाश्रमवासिन आचार्यभगवद्दुर्गस्य कृतौ ऋज्वर्थायां निरुक्तवृत्तावेकादशोऽध्यायः ॥

यावन्तो मन्त्राः सर्वशाखासु तेषु यानि गुणपदानि लक्षणोद्देशतः तानि सर्वाण्येव व्याख्यातानि ॥ अस्मिन्नध्याये व्याख्याता

ऋचः ॥ २७० ॥ एवमध्यायषट्के ऋचः ॥ ४६० ॥

संवत् १८२० मार्गशिरःकृष्णद्वितीयायां लिखितम् ।

श्रीरस्तु । ग्रन्थसङ्ख्या ॥ १५५६ ॥

Subject:—Nirukta Vṛtti otherwise known as Ṛjvarthā. Eleventh (Sixth) Adhyāya. 1—6 Pādas.

Remarks:—The Ms is in good condition. The Ms. is dated Saṃvat 1820 or 1763. A. D.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1714. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2379 g. Page 3. Left column. Substance—Paper. Size—10×4½ inches. Sheets—48. Lines—13 to 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1600. Author—Durgācārya. Seventh Adhyāya only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीविश्वेश्वर्यै नमः ॥

समाप्तं चैकपदिकं प्रकरणमस्यानुदैवतं तद्भवति यस्यायमादि'रथातो दैवत'मिति ॥ यावन्तो मन्त्राः सर्वशाखासु, तेषु यानि गुणपदानि लक्षणोद्देशतस्तानि सर्वाण्येव व्याख्यातानि । द्वयोः प्रकरणयोः नैघण्टुकैकपदिकयोः, संविज्ञातपदानि तु प्रधानस्तुतिभाग्देवताविषयाण्यग्न्यादीनि सर्वमन्त्रेष्ववशिष्यन्ते । तानि च पुनरमूनि समाम्नातान्यस्मिच्छास्त्रे अग्न्यादीनि देवपत्न्यन्तानि । य(अ)तस्तद्व्याच(चि)ख्यासयेदमारभ्यते ॥ 'अथातो दैवत'मिति ॥

End:

तदेवमेतस्मिन्वैश्वानरपदविचारप्रसङ्गे हविष्पान्तीयं सूक्तमुपक्षिप्य सूर्यो वैश्वानरोऽग्निर्वैश्वानर इति एकमेवेदं ज्योतिस्त्रिधा वर्तते इति मन्त्रस्य भावोपप्रदर्शनार्थमुपवर्णितम् । ईदृशेषु शब्दार्थन्यायसङ्कटेषु मन्त्रार्थघटनेषु दुरवबोधेषु मतिमतां मतयो न प्रतिहन्यन्ते । वयन्त्वेतावदत्रावबुद्ध्यामह इति ॥

Colophon:

इति ऋज्वर्थायां निरुक्तवृत्तौ जम्बूमार्गाश्रमवासिन आचार्यभगवद्दुर्गकृतौ द्वादशो(ऽ)ध्यायः समाप्तः ॥

शुभमस्तु ॥

Subject: Nirukata vṛtti otherwise known as Ṛjvarthā. Twelfth (Seventh) Adhyāya. 1—7 Pādas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1715. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue. No. 2379 h. Page 3. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—18. Lines—14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—650. Author—Durgācārya. Eighth Adhyāya only.

Beginning:

श्रीः ॥ 'द्रविणो दा' इत्येतद्देवतापदं निर्वाच्यं । तदर्थमुपोद्घातः—'द्रविणोदाः कस्मा'दिति । तत्र पूर्वपदमेव तावत्प्रथमं विगृह्य निराह—'धनं द्रविणमुच्यत' इति । तत्कस्मात्, 'यदेनमभिद्रवन्ति' । कर्मकारकम् । यस्मादेतदाभिमुख्येन तदर्थिनो(ऽ)वश्यं द्रवन्ति ॥

End :

तत्र नराशंसयाजिनां सौत्रामणिप्रयोगे कथं प्रयोगः। किं तनूनपाच्छुचिव्रत इत्येतदेव प्रयुज्यतां उतान्यः कुतश्चिदापीसूक्तादाह्रियतां नराशंस इति न्यायविदो मेधाविनः समनुगंस्यन्ते विशेषमिति ॥

Colophon:

इति श्रीनिरुक्तवृत्तौ त्रयोदशो(ऽ)ध्यायः समाप्तः ॥

श्रीगृहपतिः प्रीयतां ॥

Subject : Nirukta vṛtti otherwise known as Ṛjvarthā. Thirteenth (Eighth) Adhyāya. 1—3 Pādas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1716. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2379 i. Page 3. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—14. Lines—14 or 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—Durgācārya. Ninth Adhyāya only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

"अथ यानि पृथिव्यायतनानि सत्वानी" त्येवमादि । अथेति विशेषाधिकारे । प्रकृतार्थादनन्तरं अधिकरोति । 'पृथिव्यायतनानि' पृथिव्याश्रयाणि 'सत्वानि' द्रव्याणि च ॥ तेषामप्यत्र विवक्षितत्वात् । 'स्तुतिं लभन्त' इति समाम्नातानि । 'तानि' 'अतः' पर'मनुक्रमिष्यामः' व्याख्यास्यामीति शेषः ॥

End :

तामेवं लक्षणं 'ऊर्जं' 'ऊर्जाहुती' 'ऊर्जयमाने' बलवती ऊर्जतां च कुर्वाणे 'अधातां' दत्तां । 'वसुवने' 'वसुवननाय च' 'वसुधेयस्य' 'वसुधानाय च' 'वीतां' पिबेतां कामयेतां वा । 'यजे'ति संप्रैषो यजेति संप्रैषः ॥

Colophon :

जम्बूमार्गाश्रमवासिनो भगवद्दुर्गाचार्यस्य कृतौ ऋज्वर्थायां निरुक्तवृत्तौ चतुर्दशो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject . Nirukta vṛtti otherwise known as Ṛjvarthā. Fourteenth (Ninth) Adhyāya. 1—4 Pādas.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1717. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2379 j. Page 3. Left column. Substance—Paper. Size—10×4½ inches. Sheets—23. Lines—14 or 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—800. Author—Durgācārya. Tenth Adhyāya only.

Beginning :

श्रीः ॥ व्याख्यातानि पृथिवीस्थानदेवतापदानि । अधुना समाम्नायानुक्रमेणैव मध्यमस्थानदेवतापदानि व(निर्व)क्तव्यानि । तदर्थमिदमारभ्यते । 'अथातो मध्यस्थाना देवता' इति ॥ अथशब्दो विशेषाधिकारार्थः । अतःशब्द आनन्तर्यार्थः । मध्यं स्थानमेतासामिति मध्यस्थाना देवताः वाग्व्याख्याः वक्ष्यन्त इति वाक्यशेषः ॥

End :

अपि च सर्वमेतदुपपद्यते, पुरूरवस्त्वयि यस्मा[तस्मा]- 'न्महते' 'रणाय' 'रमणीयाय' 'सङ्ग्रामाय' असुरैः सह (दस्युह)त्याय' शत्रुवधायात्रर्धयन् स्वैर्महिमभिस्त्वं नो असुरान्जेष्यसीति पुरश्चक्रुर्देवा इति । द्विरभ्यासोऽध्याय समाप्तौ, यस्माल्लक्ष्यते समाप्तम् ॥

Colophon :

इति श्रीमज्जम्बूमार्गाश्रमवासिन आचार्यभगवद्दुर्ग(स्य) कृतावृज्वर्थायां निरुक्तवृत्तौ पञ्चदशोऽध्यायः समाप्तः ॥

श्रीगृहपतिः प्रीयतां ॥

Subject: Niruktavṛtti otherwise known as Ṛjvarthā. Fifteenth (Tenth) Adhyāya 1-4 Pādas.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1718. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2379 k. Page 3. Right column. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—19. Lines—13 to 15 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—675. Author—Durgācārya. Eleventh Adhyāya only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

'श्येनो' व्याख्यातः । 'श्येनः शंसनीयं गच्छती'ति ॥ इह त्वभिधेयो मध्यमः । 'तस्यैषा भवति'— आदाय श्येन इति । वामदेवस्यार्षं । श्येनाजिरादिषु मरुत्वतीये शस्यते । ऋत्विग्भिर्विधानतः । प्रत्तं 'श्येन' इन्द्रः 'सोममा-

दाय अमरत् अपिबत् : क । 'सहस्रं सवान्' । सहस्रं सुत्यानां यत्र कुर्वन्ति ।

End:

'आ यस्मिन् तस्थौ' यस्मिन्नातस्थौ यस्मिन्नातिष्ठति । रंहणे गमने । 'रोदसी' 'सचा' सह ('मरुत्सु') मरुद्भिः सहिता मरुद्भिः रोदसी । किमिति 'सुरणानि' सु रमणीयानि उदकानि बिभ्रती धारयन्त्यातिष्ठति । तं वयं मेघं रथमाह्वयामहे वर्षार्थमिति ॥

Colophon:

इति श्रीजम्बूमार्गनिवासिनो भगवद्दुर्गाचार्यस्य कृतौ निरुक्तवृत्तौ षोडशो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject: Nirukta Vṛtti otherwise known as Ṛjvarthā. Sixteenth (Eleventh) Adhyāya. 1-4 Pādas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ निरुक्तवृत्तिः ॥

1719. NIRUKTA VṚTTIḤ.

Burneil's Catalogue No. 2379 I. Page 3. Right column. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—22. Lines—14 to 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—800. Author—Durgācārya. Twelfth and Thirteenth Adhyāyas only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

व्याख्याता मध्यस्थाना देवताः सवचनलिङ्गविशेषाः । अधुना (ए)तेनैव समाम्नायानुक्रमेण द्युस्थाना व्याख्येयाः ; तदर्थं विशेषतः पुनरधिकारवचनं— अथातो द्युस्थाना

देवता इति। बहुवचनं पक्षेऽर्थवत्। द्यौः तेषां स्थानमिति द्युस्थानाः देवता व्याख्यास्यन्त इति शेषः ॥

End :

'तदिद'मतपस्विना सर्वथाप्या'शुरिच्छता' निरुक्त-शास्त्रं न (नि)र्वक्तव्यं । अ(त)पस्वी ह्यागमवानपि मलि-नान्तःकरणत्वान्न शक्नुयात् ततो(ऽ)स्यायुश्छिद्येत। तप-स्विनापि च निर्ब्रुवता । 'तस्माच्छन्दस्सु' शाखान्तरेषु निगमोदाहरणानामाकाङ्क्षितत्वनिराकाङ्क्षिता(ङ्क्षा)यै वाक्य-शेषाः पादार्द्धर्चादिलक्षणाः उपेत्ये(उपे)क्षितव्या इति ॥

Colophon :

इति श्रीजम्बूमार्गाश्रमवासिनो भगवद्दुर्गाचार्यस्य
कृतावृज्वर्थायां निरुक्तवृत्तावष्टादशो(ऽ)ध्यायः ।
निरुक्तवृत्तिः समाप्ता ॥ शुभमस्तु । श्रीरस्तु ॥

निरुक्तं त्रिकाण्डमुक्तं ॥

आद्यं नैघण्टुकं काण्डं द्वितीयं नैगमं तथा ।
तृतीयं दैवतं चेति समाम्नाये त्रिधा स्थितः ॥

गौराद्यपारेपर्यन्तमाद्यं नैघण्टुकं मतम् ।
जहाद्युल्बमृबीसान्तं नैगमं सम्प्रचक्षते ॥

अग्न्यादिदेवपत्न्यन्तं देवताकाण्डमुच्यते ।
अग्न्यादिदेवी ऊर्जाहुत्यन्तः क्षितिगतो गणः ॥

वाय्वादयो भगान्ताःस्युरन्तरिक्षस्थदेवताः ।
सूर्यादिदेवपत्न्यन्ता द्युस्थाना देवता इति ॥

गवादिदेवपत्न्यन्तं(न्तः) समाम्नायम(यो‌ऽभि)धीयते ॥

ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्ववेदः ।
शि(क्षा)कल्पा व्याकरणं निरुक्तं छन्दो ज्योतिषमिति ॥

॥ शिक्षा ॥ वर्णस्वराद्युच्चारणप्रकारो यत्रोपदिश्यते सा शिक्षा ।

कल्पः ॥ आश्वलायनापस्तम्बबौधायनादिसूत्रं कल्पः । कल्प्यते समर्थ्यते यागप्रयोगोऽत्रेति व्युत्पत्तेः । व्याकरणं । प्रकृतिप्रत्ययाद्युपदेशेन पदस्वरूपतदर्थनिश्चयायोपयुज्यते । निरुक्तं ॥ अर्थावबोधे निरपेक्षतया पदजातं यत्रोक्तं । गौः ग्मा इत्यादि देवपत्न्यो देवपत्न्य इत्यन्तः पदसङ्घः ॥ छन्दः । छन्दोविशेषाणां तत्र विहितत्वाच्छन्दः ॥ ज्योतिषं । यज्ञकालार्थसिद्धये इति तस्मिन्नेव ग्रन्थे ज्योतिषप्रयोजनमुक्तं काल-विधानशास्त्रमिति ॥ एवं शिक्षादिषडङ्गानां प्रयोजनमुक्तं उपोद्धाते ॥ श्रीः ॥

Subject: Nirukta Vṛtti—Ṛjvarthā. Seventeenth (Twelfth) Adhyāya. 1-4 Pādas and Eighteenth (Thirteenth) Adhyāya otherwise known as Pariśiṣṭādhyāya.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The prose extract taken from Sāyaṇa's Introduction to his Ṛg-Veda Saṃhitā bhāṣya given in the colophon, gives the contents of the six Vedāṅgas —Śikṣā, Vyākaraṇa, Chandas, Nirukta, Jyautiṣa and Kalpa.

॥ वैदिककोशव्याख्या ॥

1720. VAIDIKAKOŚAVYĀKHYĀ.

J. L. collection No. 90. Substance—Paper. Size—9⅓ × 5½ inches. Sheets—68. Lines—11 to 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Author—Nārāyaṇa-yajvan. Incomplete.

Beginning:

श्रीगणाधिपतये नमः ।

देवा यामुपजीवन्ति यस्यां सर्वं प्रतिष्ठितम् ।
तामद(मिन्दि?)रात्मिकां देवीं वाचं वयमुपास्महे ॥
यावजीजनतां ब्रह्म ये च मामध्यजीगपन् ।
प्राबूबुधन्त(धंश्च मा?)मित्थं तान्नमामि गुरून्सदा ॥

ये वैदिकनिघण्टुकाश्शब्दाश्श्लोकैर्विवव्रिरे ।
प्रक्रिया क्रियते तेषां सस्वरा व्याक्रियोदिता ॥
यद्यपि प्रक्रिया तेषां प्राग्भिरेव प्रपञ्चिता ।
तथापि कथ्यते सात्र सङ्ग्रहेण यथामति ॥
प्रारीप्सितस्य ग्रन्थस्याविघ्नेन परिपूर्तये ।
शिष्टाचारपरिप्राप्तं गुरुवन्दनलक्षणं ॥
विधाय मङ्गलं ग्रन्थविषयश्च प्रदर्श्यते--

'श्रीगुरुचरणौ नत्वा भास्कररायेण सोमपाग्निचिता ।
वैदिकनिघण्टुकथिताः शब्दाः श्लोकैर्निबध्यन्ते ॥ १ ॥'

* * * * *

राया सहितः अः विष्णुः रायः लक्ष्मीनारायणः स इव भास्करः भास्कररायेण । व्याघ्रादेराकृतिगणत्वादुपमितसमासः ।

* * * * *

अस्मिन्वैदिककोशे प्रथमं नानापदात्मकं काण्डं ।
ऐकपदिकं द्वितीयं त्रितयद्विगं क्रमेण वर्गाणाम् ॥

* * *

तत्रादौ भूरादिनामानि परिगणय्य तेषामर्थमाह—
भूरित्यादिना सार्धश्लोकेन ॥

"भूर्भूमिरवनिर्गोत्रा गौरिळा निर्ऋतिर्मही ।
ग्मा ज्मा क्ष्मा क्षाक्षितिः क्षामा क्षोणी पृथ्व्यदिती रिपः ॥
उर्वी पूषा गातुरिति भू(ना)मान्येकविंशतिः" ॥

End :

अमुत्रः । अगतिर्गतिकौटिल्ये ज ....तः ।

क्रियाविशेषे कौटिल्यं गच्छन्त्योङ्गुळयोभुवः । ❀ ❀
हरन्तीति हरिताङ्गुळयोऽभवन् । प्रक्रियोक्ता नदी नाम...... ॥

Colophon : (Sheet No. 59).

भूहेमाम्बरघृष्टिदिग्जनिकाप्रत्यूषघस्राद्रयो
वाणीतोयतरङ्गिणीहृर्यभिदादीप्तिज्वलद्वाचकाः ।
श्रीनारायणयज्वना गुरुपदाम्भोजैकसक्तात्मना
संक्षेपेण निरूचिरे तदभिधा(?) भूरादयः पान्तु माम् ॥

क्रियाविशेषज्वलना नामनिर्वचनात्परम् ।
क्रियासामान्यनामानि निरुच्यन्ते यथामति ॥

इति भूरादिवर्गनिर्वचनसङ्ग्रहः ॥

रङ्गणाभट्टगोस्वामिनां पुस्तकं ॥

Subject : Vaidikakośavyākhyā—a commentary on Bhāskararāya's Vaidikakośa. This Ms. adopts the following division into two Adhyāyas and five Vargas :

1. नानापदकाण्डः—(a) भ्वादिवर्गः ॥
(b) कर्मादिवर्गः ॥
(c) बह्वादिवर्गः ॥

2. एकपदकाण्डः—(a) जह्वादिवर्गः ॥
(b) आशुशुक्षण्यादिवर्गः ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition, though the last sheet is much injured. This Ms. abruptly breaks off in the second varga of the First Kāṇḍa. The text Vaidikakośa in verses is also given in this Ms.

॥ वैदिककोशव्याख्या ॥

1721. VAIDIKAKOŚAVYĀKHYĀ.

J. L. Collection No. 82. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{4} \times 4$

inches. Sheets—193 (2-215; sheets 1, 3, 9-13, 15-23, 26, 27, 29, 62, 133, and 135 are missing). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3700. Author—Nārāyaṇayajvan. Incomplete.

Beginning:

तात्पर्यायोपलक्षकत्वाश्रयणात्तस्यापि पूजार्थतोपपत्तिः ।

* * * * *

राया सहितः अः विष्णुः रायः लक्ष्मीनारायणः ॥

Same as No. 1720.

End:

विश्वेदेवाः गणदेवाः शृणुतेमंहवंते । साध्याः रश्मिषु निरुक्ताः । नैरुक्तपक्षे रश्मयः । ऐतिहासिकानां तु कर्मभिरात्मनः साधनात् पूर्वे देवसमूहाः ते च विश्वसृजो नाम ऋषयः । यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः । वसवः रश्मिषु व्याख्याताः ॥

Colophon:

(1) (Sheet No. 74)

भूहमाम्बर + इति भूरादिवर्गनिर्वचनसङ्ग्रहः ।

Same as No. 1720.

(2) (Sheet No. 168)

इति भास्कररायेण काण्डो नानापदाभिधः ।
श्वादिकर्मादिवह्लादिवर्गैस्त्रिभिरुदीरितः ॥
इति वैदिककोशे नानापदकाण्डः प्रथमः समाप्तः ॥

(3) (Sheet No. 202)

इति भास्कररायेण काण्ड एकपदाभिधः ।
उक्तो जहाद्याशुशुक्षण्यादिवर्गद्वयान्वितः ॥
* * इत्याशुशुक्षण्यादिवर्गः ॥

(4) (Sheet No. 203)

इति श्रीमद्भारद्वाजकुलजलधिकौस्तुभगम्भीरराजदीक्षितसूरिसूनु-
भास्कररायदीक्षितापराभिधानभासुरानन्दनाथविरचितो द्वितीय ऐकपदिककाण्डो

वैदिककोशश्च समाप्त: ॥

Subject—Same as No. 1720.

Remarks:—The Ms. is in good condition. Along with the commentary the text Vaidikakośa is also given in this Ms. This is evidently a rare work that has not yet been printed so far.

॥ज्यौतिषम् ॥

1722. JYAUTIṢAM.

Burnell's Catalogue No. 2384 a (1).

Substance—Paper. Size—8¼ × 3 inches. Sheets—3 (13-15). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—Lagadha (?). Complete.

Beginning:

पञ्चसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिम् ।
दिनर्त्वयनमासाङ्गं प्रणम्य शिरसा शुचिः ॥ १ ॥
प्रणम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वतीम् ।
कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि लगधस्य महात्मनः ॥ २ ॥
ज्योतिषामयनं कृत्स्नं प्रवक्ष्याम्यनुपूर्वशः ।
विप्राणां सम्मतं लोके यज्ञकालार्थसिद्धये ॥ ३ ॥
निरेकं द्वादशार्धाब्दं द्विगुणं गतसाङ्गिकं ।
षष्ट्या षष्ट्या युतं द्वाभ्यां पर्वणां राशिरुच्यते ॥ ४ ॥

End:

यथा शिखा मयूराणां नागानां मणयो यथा ।
तद्वद्वेदा[illegible] ज्योतिषं मूर्धनि स्थितम् ॥ ३५ ॥
वेदा हि यज्ञार्थमभिप्रवृत्ताः कालानुपूर्वा विहिताश्च यज्ञाः ।
तस्मादिदं कालविधानशास्त्रं यो ज्योतिषं वेद स वेद यज्ञान् ॥
यो ज्योतिषं वेद स वेद यज्ञान् इति ॥ ३६ ॥

Colophon:

इति ज्योतिषं समाप्तम् । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।
श्रीसत्याधिराजगुरुभ्यो नमः ॥

Subject: Vedāṅgajyautiṣa, according to Ṛg-veda recensions. The contents of this work are given in the following verse found in this Ms.

इत्येतन्मासवर्षाणां मुहूर्तोदयपर्वणां ।
दिनर्त्वयनमासाङ्गं व्याख्यातं लगधोऽब्रवीत् ॥ २९ ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. The other works contained in this Ms. are निघण्टुः and छन्दः. This work is not noticed by Dr. Burnell under this Ms. Dr. Burnell observes that this Vedāṅga jyautiṣa is edited by Prof. Weber 4 to.

॥ ज्यौतिषम् ॥

1723. JYAUTIṢAM.

Burnell's Catalogue No. 2389. Page 36. Right column. Substance—Paper. Size—9½ × 4 inches. Sheets—3. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—Lagadha (?). Complete.

Beginning, end and Subject—Same as No. 1722.

Colophon:

इति वेदाङ्गज्योतिषं समाप्तम् । तुलजाराजस्येदं पुस्तकम् ।

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. belonged to Tulaja Mahārāja of Tanjore who reigned between 1765-87 A. D. At the end of this work the following index is given:

"पञ्चसंवत्सरं, प्रपद्यते, कार्याः, कला दश च, याः पर्व, सविता, विषुवं, सप्त ॥"

॥ वेदलक्षणम् ॥

VEDA-LAKṢAṆAM.

॥ उपलेखः ॥

1724. UPALEKHAH.

Burnell's Catalogue No. 2402. Page 2. Left column. Substance—Paper. Size—8¼ × 3 inches. Sheets—8. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्री वेदव्यासाय नमः ॥ ॐ ॥

अकारादयो द्वादश स्वराः शिष्टं व्यञ्जनम् ककारादयः पञ्चपञ्चवर्गस्पर्शा यकारादयश्चतस्रोऽन्तस्थाश्शकारादयोऽष्टावूष्माणः क×पौ विसर्गोनुनासिका प्रथमद्वितीयवर्गाणामूष्माण[ः]श्च हकारवर्जमघोषवन्तः शिष्टं घोषवद्ध्रस्वमेकमात्रं दीर्घद्विमात्रं प्लुतं त्रिमात्रं व्यञ्जनमर्धमात्रं स्वरभक्तिश्चाक्रमे क्रमे त्वर्धोना[मो]क्रमो द्वैपदशस्तयोरुत्तरेणोत्तरेण पदं सन्दध्यादर्धतादु इति मितीत्याकारे षत्वसंहिते स्वितिपदेन परेणावस्येत् ॥ १ ॥

End :

उक्तः सन्धिः पदान्तानां वक्ष्यामः स्वरादितयकारयोः संयोगमापद्यत इकारोकारवर्जे तावीकारमापद्यत कुवित्सोमस्यापामिति निदर्शनम् । व्यञ्जनाद्यसंयुक्तं प्रकृत्या संयोगादिश्छकारादिश्च क्षामयेन्मृक्ष कृत्वा ग्राह्या वाणे तश्छर्दिः पाविति निदर्शना ॥

* * * *

त्र्यम्बकप्रथमं भद्रं न प्रजापत ऋतञ्च सत्यञ्चेति यथा

संहितं नार्धर्चेषन्धिरस्ति शास्त्रमुपलेख(:) नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥

Colophon :

उपलेखा(खः) समाप्तः ॥

Subject : Upalekha in Sūtras—a grammatical work connected with the Prātiśākhyas. 1-8 Vargas. This is a short grammatical treatise on Sandhi and such other changes that take place in the Vedic Kramapāṭha. The vowels and consonants with their different accents, the grammatical peculiarities in the Trikrama and such other combinations of words, and the Parigṛhyas in detail, (various peculiarities in the Veṣṭana of a compound or other word in different conditions) are fully given in this work. In short, this work is an epitome of Śaunaka's Ṛg-Veda-prātiśākhya, with the addition of some supplementary matter.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. Dr. Burnell observes that this work is edited by Dr. Pirtsch.

॥ उपलेखः ॥

1725. UPALEKHAḤ.

J. L. Collection No. 74 c. Substance—Paper. Size—9×4 inches. Sheets—4 (27-32 ; sheet 28 is missing). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. Author—?. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1724.

Colophon :

इति क्रमोपलेखा(खः) समाप्ता(प्तः) ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. It is damp in appearance. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1574.

॥ उपलेखभाष्यम् ॥

1726. UPALEKHA BHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 2402*. Page 2. Left column. Substance—Paper. Size—8¼ × 3 inches. Sheets—26. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—?. Complete.

Beginning:

श्रीवेङ्कटेशः प्रसन्नः ॥

अकारादयो द्वादश स्वरा इति ॥ अकारादिः प्रथमो येषां ते अकारादयः द्वौ च दश चेति द्वन्द्वः। स्वराविति संज्ञा विधीयते । ननु यथा चित्रगुमानयेत्युक्ते विशेषणीभूतानां गवामानयने सम्बन्धो नास्ति । एवमकारादयः । स्वरा इत्युक्ते विशेषणीभूतस्य आकारस्य स्वरसंज्ञा न प्राप्नोति । चोद्यं नैतदस्ति । लम्बकर्णमानयेत्युक्ते विशेषणीभूतयोरपि कर्णयोरानयने सम्बन्धस्तथेहापि विशेषणभूतस्याकारस्य स्वरसंज्ञा भवति। एवं प्रतिसूत्रं वेदितव्यम् । इदानीं सूत्रार्थः संक्षिप्यते । अकारादयो द्वादशसंख्येया वर्णाः स्वरसंज्ञका भवन्ति ॥

End:

इदानीं क्रमं तस्योक्तप्रवृत्त्या काञ्छ(?)माह । क्रममिमुन(?)मयाभिगीतं उप समीपे सदृशो विशेषाः सन्निहिता इत्यर्थः । ते लेख्यनगरायते यस्मिन् ऋतालेखयेति गण्यनि(?) कृत्स्नशो निरूपयति । इत्युपलेखभाष्येऽष्टमो वर्गः । इत्युपलेखशास्त्रं । तथा च राज्ञा विशेषाः स्वरादयः पूर्वमुक्ताः। ततस्त्रिक्रमचतुष्क्रमे विशेषाः । ततः एक-

पदा द्विपदाद्याः । ततः परिगृह्याद्याः । ततः षत्वणत्वा-
द्याः । ततः विसर्गान्तपदानां विशेषाः । ततः पदान्तस्ये-
ति आद्यन्तयोः सन्धिविशेषाः । ततः स्वरविषयः । ततः
कम्पविशेषाः । इत्येवं सदृशाः सदृशविषयः । तस्मादिद-
मुपलेखशास्त्रमिति । शास्त्रान्ते वृद्धाचार्यं नमस्करोति ।
नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥

श्रीवेङ्कटेशार्पणमस्तु । श्री सत्याधिराजः ॥

Colophon : Nil.

Subject : Upalekha bhāṣya—a commentary on the Upalekha Sūtras. 1—8 Vargas. See Subject on No. 1724.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. This Ms. is full of scriptorial errors.

॥ ऋग्विधानम् ॥

1727. ṚG-VIDHĀNAM.

Burnell's Catalogue No. 2431. Page 5. Left column. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{8}$ inches. Sheets—98. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2100. Author—Śaunaka. Incomplete.

Beginning:

श्री वेदव्यासाय नमः ॥ हरिः ॐ ३ म् ।

शौनक उवाच ।

नियतं न हि देवानां मन्त्राणां कलिदोषतः ।
कलिदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीं पूजयेद्विजः ॥
गायत्रीमन्त्रसिद्ध्यर्थं गायत्रीमयुतं जपेत् ।
सर्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं लक्षकं ततः ॥

गायत्रीस्वस्त्य(मन्त्र)सिद्ध्यर्थं सप्तव्याहृतिसम्पुटम् ॥
त्र्ययुतं चेज्जपेत्पूर्वं गायत्री सिद्धिदा तथा ।
त्रिमधुं वै त्रिसाहस्रं गायत्री(त्र्या) जुहुयादथ ॥
भूसुराणां च सर्वेषां किमलभ्यं जगत्त्रये ।
प्रथपं लक्षगायत्रीं सप्तव्याहृतिसम्पुटम् ॥
ततः सर्वे(र्वैः) वेदमन्त्रा(न्त्रैः):[तु] सर्वसिद्धिं च बिन्दति ।
होमं (मे)कार्यं (कृते)च गायत्री(त्र्या) पलाशैरयुतं मधु ॥
वेदमन्त्रास्तु सत्यं वै जनानां कामधेनवः ।
तर्पणं चाभिषेकं च होमं विप्रांश्च पूजयेत् ॥
चिन्तामणिर्वेदमन्त्रः कामधेनुः सुरद्रुमः ।
इति मन्त्रविधिं कुर्यात्(कृत्वा(?))ऋग्विधानमथाब्रवीत् ॥

शौनक उवाच ॥

वक्ष्येऽहं सूक्तमाहात्म्यं वर्गान् मन्त्रांस्तु पादतः ।
शृणुध्वं भूसुराः सर्वे विश्वासेन समाहिताः ॥
सूक्तानां यत्फलं प्रोक्तं वर्गाणां तच्छतोत्तरम् ।
मन्त्राणां यत्फलं प्रोक्तं पादानां तच्छतोत्तरम् ॥
कृतादिषु जपेद्धीमान्युगादिषु यथाक्रमम् ।

हरिः ॐ । प्रणवस्य ऋषिर्ब्रह्मा । दैवीगायत्री छन्दः । परमात्मा देवता ॥

प्री(प्र)तिप्रणवसंयुक्तैः प्राणायामैः चतुःशतैः ।
मुच्यते ब्रह्महत्यायाः किं ततः शेषपातकैः ॥
मृत्युञ्जयाय(र्थे) गोदानं गृहीत्वा चायुतं जपेत् ।
(व्याहृत्य सम्पुटं रात्रौ त्र्यहं मृत्युं न विन्दति ।

व्याहृतीं सम्पुटाकारां गायत्रीमयुतं जपेत् ॥)
प्रतिग्रहेणनदत(णानडुह)स्तत्पापात्स विमुच्यते ॥
आदौ(अथ)वा शुद्धगायत्रमियुतं तु जपेद्बुधः ।
प्रतिग्रहेण नुदतः(णानडुहः) तत्पापात्प्रतिमुच्यते ॥
अग्निमीळे नव वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा ऋषिः ।
(गायत्री छन्दः) । अग्निर्देवता ।
अग्निमीळे जपेत्सूक्तं पावनं श्रीकरं च यत् ।
पारायणफलं तस्य वेदानां चैव सर्वशः ॥

End:

आ त्वा षट् भ्रुवो नामानुष्टुबिन्द्रः । राज्ञः स्तुतिर्वा ।
राजानमभिषिञ्चेत तिष्येण श्रवणेन वा ।
पौष्णसावित्रसौम्यश्च(म्यैश्च) रोहिण्यामुत्तरासु च ॥

* * * * * *

त्रिरेनमाभिषिञ्चेत(षिञ्चन्ते(?)) दुन्दुभीन्यभिनाचरेत्
(भिध्वनिनादितैः) ।
प्राच्यां दिशि त्वां वसवोऽभिषिच्यन्तु भूतये ॥
दक्षिणां(णस्यां) दिशि रुद्राय अभिषिच्यन्तु वृद्धये ।
प्रतीच्यां दिश्यादित्या(या)भिषिञ्चन्तु वृद्धये ॥
विश्वेदेवा उदीच्यां तु अभिषिच्यं(ञ्च)न्तु श्रेयसे ॥
अभिषिच्य च राजानमाशीर्भिः प्रतिनिन्य (प्रतिनुत्य)च ॥

....

Colophon : (Sheet No. 93).
इति अष्टमाष्टके सप्तमो(ऽ)ध्यायः ॥

Subject : Ṛgvidhāna or Bṛhadṛgvidhāna—an elaborate metrical treatise giving the God, metre and use of the Sūktas of Ṛg-Veda Saṃhitā—1 to 8 Aṣṭakas.

Remarks :— The Ms. is in good condition. It breaks off in the description of the 31st Varga of the 8th Adhyāya of the 8th **Aṣṭaka** (173rd Sūkta of the 12th Anuvāka of the 10th Maṇḍa-la). Dr. Burnell mentioned this Ms. in the Errata et Addenda of his catalogue.

॥ ऋग्विधानम् ॥

1728. ṚGVIDHĀNAM.

T. S. Collection No. 36. Substance—Paper. Size—10¾ × 5¼ inches. Sheets—19. Lines—11 to a Page. Script—Deva-**nāgarī**. No. of Granthas—186. Author—Śaunaka (?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

निष्कृतिर्नेहि देवानां मन्त्राणां जनदोषतः ।
कालदोषनिवृत्त्यर्थं धार्मिक(का)श्चक्रिरे द्विजः(जाः) ॥ १ ॥
गायत्रीमन्त्रसिद्ध्यर्थं गायत्रीं त्वयुतं जपेत् ।
सर्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं लक्षकं जपेत् ॥ २ ॥
गायत्रीं सर्वपापघ्नीं शिरोव्याहृतिसम्पुटाम् ।
अयुतं तु जपेत्सूर्येगायत्री सिद्धिदा ततः ॥ ३ ॥
त्रिमधुं चैव साहस्रं गायत्र्या जुहुयादथ ।
भूसुराणां च देवानां भेदो नास्ति जगत्रये ॥ ४ ॥
प्रथमं लक्षगायत्रीं शिरोव्याहृतिसम्पुटाम् ।
ततः सर्वैर्वेदमन्त्रैः सर्वसिद्धिं च विन्दति ॥ ५ ॥

* * *

एतदादि जपेद्धीमान्व्यासादिषु यथाक्रमम् ।

अध्वर्यव इदं सूक्तं त्रिसहस्रं जपेज्जले ।
इहत्या जन्मनि कृतं(ता) ब्रह्महत्या प्रमुच्यते ॥

End:

अरिष्टेभिजपेत्पादं षोडशं भोजने यदि ।
पञ्चायुतं ब्रह्मचारी जले वा कल्मषेन हि ॥
तन्नो मित्रो जपेत्पादं वृषे रौद्रे च भोजयेत् ॥

* * * * *

वेदविक्रयये(यिणो) द्रव्यं यच्च स्त्रीबादुपार्जितम् ।
अदेयं पितृदेवेभ्यः स्त्रिया यच्चार्जितं धनम् ॥ ८६ ॥

Colophon:

इति शौनकोक्तं ऋग्विधानं समाप्तम् ॥

श्रीरामाय नमः ॥

Subject: Ṛg-Vidhāna— based on Bṛhadṛgvidhāna, giving the gods, meters and uses of some selected Sūktas of Ṛg-Veda Saṃhitā.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. Many verses in this Ms. are the same as those found in Bṛhadṛgvidhāna, but with slight variation in their readings. The arrangement of the Sūktas is different from that found in No. 1727. The Ms. is full of scriptorial errors.

॥ ऋग्विधानम् ॥

1729. ṚGVIDHĀNAM.

Burnell's Catalogue No. 355. Page 5. Left column. Substance—Paper. Size—$8\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Sheets—37. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Śaunaka (?). **Complete.**

Beginning and subject—Same as No. 1728.

End :

इळामग्ने पुरुदं ॥ विश्वामित्रोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।
इळामग्ने जाप(पे)न्मन्त्रं लक्षे(क्षं) चेच्छिवसन्निधौ ।
षष्टि(ष्टी)नां त्रिशतं कृच्छ्रं स्वर्णकृच्छ्रसमं विदुः ॥

नूनं सा त (ते) प्रति ऋचं गृत्सम इद इन्द्रा त्रे(त्रै)ष्टुभम् ।
नूनं सा त(ते) जपेन्मन्त्रं माघमासे तु लक्षकम् ।
षष्टीनां त्रिशतं सत्यं अन्नकृच्छ्रसमं विदुः ॥

विशो विशा(शौ) वर्गतयस्य सूक्तस्य गा(गो)न ऋषिः अग्निः चानुष्टुप् अन्त्यस्त्वाचा(चो)नुष्टुप् । शेषं गायत्रम् ।

विशो विशो जपेत्सूक्तं धात्रीयामयुतं तथा ।
स्त्रीणां पुमांश्च(पुंसां चा)पायघ्नं चान्द्रायणशताधिकम् ॥

* * *

तथाचाश्वलायनः —

अथाता(तो)ऽध्यायोपाकरणमोख(ष)धीनां प्रादुर्भावे श्रवणेन श्रावणस्य पञ्चम्यां हस्तर्चौति ॥

Colophon : (Sheet No. 32).

इति शौनकप्रोक्तं ऋग्वेदविधानं समाप्तम ।

(Sheet No. 37.)

इति ज्येष्ठऋग्विधानं समाप्तम् ।

संवत् १७२२ आश्विन वदि त्रयोदशी पुस्तकम ॥

Subject : Jyeṣṭhaṛgvidhāna based on Śaunaka's Bṛhadṛgvidhāna, giving the deity, metre and use of some selected Sūktas of Ṛg-Veda Saṃhitā.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The Ms. is dated Saṃvat 1722 or 1665 A. D. For other details see Remarks on No. 1728. The Ms. is full of scriptorial errors.

॥ ऋग्विधानम् ॥

1730. ṚGVIDHĀNAM.

Burnell's Catalogue No. 356. **Page** 5. Left column.
Substance—Paper. Size—12½ × 5½ inches. Sheets—9. Lines—9 to 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600 Author—Śaunaka (?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1678.

Remarks :— The Ms. is in good condition. This Ms. is recent and is a copy of No. 1729.

॥ ऋग्विधानम् ॥

1731. ṚGVIDHĀNAM.

Burnell's Catalogue No. 357. Page 5. Left column.
Substance—Paper. Size— × inches. Sheets—35. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—900. Author—Śaunaka (?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

स्वयम्भुवे ब्रह्मणे विश्वगोप्त्रे नमस्कृत्वा मन्त्रदृग्भ्यस्तथैव ।
विवक्षुरस्म्यृग्विधानं पुराणं पुरादृष्टमृषिभिर्मन्त्रदृग्भिः ॥
मन्त्रेभ्यो मन्त्रदृग्भ्यश्च समाम्नायानुपूर्वशः ।
कर्मणामृषिदृष्टानां विधिं प्रोवाच शौनकः ॥
ऋषिभिर्विविधा मन्त्रा दृष्टादृष्टप्रयोजनाः ।
प्रयोजनाय चोद्दिष्टास्तस्मिंस्तस्मिंश्च दर्शिताः ॥
नानार्थानि च कर्माणि शान्तिपुष्ट्याश्रयाणि च ।
सिद्ध्यश्च तपोमूलाः श्रद्दधानस्य कुर्वतः ॥

स्तुत्यादयो ये विकाराः प्रदिष्टा-
स्तथार्थवादा ऋक्षु सूक्तेषु चैव ।
यैर्यैः कामैर्ऋषिभिर्देवताश्च
तुष्टूष्यन्ते तान् शृणुष्वोच्यमानान् ॥
आयुः स्वर्गं द्रविणं सूनवश्च चतुर्विधं प्रोक्तमाशास्यमग्रे ।
अन्ये कामाः शतशः सम्प्रदिष्टाः संस्तुवद्भिर्ऋषिभिर्देवताश्च ॥
सिद्धा मन्त्रा विधिना ब्राह्मणस्य
फलं यच्छान्ति विधिवत्प्रयुक्ताः ।
सत्यं तेषां साधनं संयमश्च
शमास्तितिक्षाऽनसूया दमश्च ॥
तस्माद्द्विजः प्रशान्तात्मा जपहोमपरायणः ।
तपस्यध्ययने युक्तो भवेद्भूतानुकम्पकः ॥
क्षत्रियो बाहुवीर्येण तरेदापदमात्मनः ।
धनेन वैश्यः शूद्रस्तु जपहोमैर्द्विजोत्तमः ॥
तपसा स्वर्गमाप्नोति तपसा विन्दते महत् ।
तपोयुक्तस्य सिध्यन्ति कर्माणि नियतात्मनः ॥
विद्वेषणं संवननं विषघ्नं रोगनाशनम् ।
येन येनार्थमृषिणा यदर्थं देवताः स्तुताः ॥ २ ॥
स स कामः समृद्धश्च तेषां तेषां तथा तथा ।
तानि कर्माणि वक्ष्यामि त्रिविधानि च कर्मणाम् ॥
पुरश्चरणमादौ तु कर्मणां सिद्धिकारकम् ।
स्वाध्यायाभ्यसनस्यादौ प्राजापत्यं चरेद्द्विजः ॥
केशश्मश्रुलोमनखान्वापयित्वा प्लुतः शुचिः ।
तिष्ठेदहनि रात्रौ तु शुचिरासीत वाग्यतः ॥

सत्यवादी पवित्राणि जपेद्व्याहृतयस्तथा ।
ॐकाराद्यास्तु ता जप्त्वा सावित्रीं च तदित्यृचम् ॥
आपोहिष्ठेति सूक्तन्तु शुद्धवत्योघमर्षणम् ।
शंवत्यः स्वस्तिमत्यश्च पावमान्यस्तथैव च ॥ ३ ॥
सर्वत्रैतत्प्रयोक्तव्यमादावन्ते च कर्मणाम् ।
आसहस्रादाशताद्वा दशान्तमथवा जपेत् ॥

End :

नराणां भाग्यहीनानामृग्विधानमजानताम् ।
ऋग्वेदः कल्पवृक्षोऽयं फलं नैव प्रयच्छति ॥
रत्नगर्भ इव(वा)वास ऋग्वेदः प्रतिभाति मे ।
ऋग्विधानप्रदीपेन विना नैव प्रकाशते ॥
रत्नाकर इवोदार ऋग्वेदो(ऽ)त्यन्तदुस्तरः ।
ऋग्विधानमहापोतं विना नैव प्रकाशयं(ते) ॥
निधानं सर्वरत्नानां ऋग्वेदो ब्रह्ममन्दिरम् ।
ऋग्विधानविधानेन ध्रुवमेतदवाप्यते ॥
ऋग्वेदः पठितोप्येष नृणां भवति निष्फलः ।
ऋग्विधानं विना तस्मादध्येयं तत्प्रयत्नतः ॥
नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥ २८ ॥

Colophon :

श्रीचतुर्थोऽध्यायः समाप्तः । वर्गसङ्ख्या ॥ १३६ ॥

श्रीसंवत १६९२ वर्षे भाद्र[वा]वदि॥ संवत १६९३ वर्षे भाद्रपदमास कृष्णपक्षे ११ एकादशीतिथौ सोमवासरे अद्ये श्रीवृद्धनगरवास्तव्यं आभ्यन्तरं नागरज्ञातीययाज्ञिकश्रीसोमयाचित्तं माहायाज्ञिकश्री ६ ॥ नानासुतमातायाज्ञिकश्री ६ राघवसूनुन(।) लिखितम् ॥
शुभमस्तु । कल्याणमस्तु ॥

तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेद्रक्षेच्छिथिलबन्धनात् ।
परहस्ते गताद्रक्षेदेवं वदति पुस्तकम् ॥

याज्ञिकश्री ६ नानासुतयाज्ञिकश्री ६ राघवसूनुना बृहस्पति के न्यज्य(ले)लिखत्वा आचार्यश्री ६ पुरुषोत्तमसुत आ०श्रीयज्ञे कृष्णार्येण प्रदत्ता ॥ श्री आविमुक्तपाराश्यं त्वषीत्वा (?) ।

श्रीरस्तु कल्यान(ण)मस्तु ॥

Subject: Ṛgvidhāna (Kaniṣṭhaṛgvidhāna) in verses, giving the viniyoga of the Ṛks. 1-4 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. A Transcribed copy of this Ms. in paper is also available in the Library. See Transcript Volume 311, the date of copying being February 1921 A. D. Ref. T. V. 311 (22). Whether this work is composed by Śaunaka is not known. From the introductory verses, it is known that this work is based on Śaunaka's Ṛg-Vidhāna. The Ms. is dated Monday—eleventh day after full moon—in Bhādrapada Month in Saṃvat 1694 or 1637 A. D. This work is printed at Nirṇaya Sāgara Press, Bombay.

॥ ऋग्वेदप्रातिशाख्यम् ॥

1732. ṚGVEDAPRĀTIŚĀKHYAM.

Burnell's Catalogue No. 2423. Page 1. Right column. Substance—Paper. Size—8¼ × 3 inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—72. Author—Śaunaka. Incomplete.

Beginning:

ॐ श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

परात्परे ब्रह्मणि यं सदाहु-
वेदात्मानं वेदनिधिं मुनीन्द्राः ।
तं पद्मगर्भं परमं त्वादिदेवं
प्रणम्यर्चां लक्षणमाह शौनकः ॥

माण्डूकेयः संहितां वायुमाह
तथाकाशश्चास्य माक्षव्य एव ।
समानतामनिले चाम्बरे च
मत्वागस्त्यो विपरिहारं तदेव ॥

सन्धेर्विवर्तनं निर्भुजं वदन्ति
शौद्धाक्षरोच्चारणं च प्रतृण्णम् ।
उभयमन्तरेणोभयं व्याप्तमग्रे
परे कामा अन्ननाकोभयाख्याः ॥

अकारकारा वि उ ए ओ ऐ औ
पदाद्यन्तयोर्नल्कारः स्वरेषु ।
आकारादीन् दीर्घरूपा[दि]न्द्वितीया
न्ह्रस्वेषु पञ्चस्वपि तानि सन्ति ॥

कखौ गघौ ङः चछौ जझौ ञः
टठौ डढौ णः तथौ दधौ नः ।
पफौ बभौ मो यरलवा हशषसाः
कर्ष्पौ इति वर्णराशिक्रमश्च ॥

अष्टौ समानाक्षराण्यादितः तत
श्चत्वारि सन्ध्यक्षराण्युत्तराणि ।
एते स्वराः, इपरो दीर्घवत्प्लुतो-
ऽनुस्वारो व्यञ्जनं वा स्वरो वा ॥

End:

ब्रुवते ध्वंस्तवसे वाचि मेरपद्दधिरेग्रानहुषेस्रत्पुरोभिनत् ।
उपतेऽधां वहते यं यमोऽदितिर्जनुषो मासुवितोऽनुश्रेधित ॥
वपुषेऽनुविस्रोयंत सन्तोवद्यानि खेन सः ।

भरन्तो(ऽवस्य) वो वोस्तु बुध्न्योऽजो माथिनोऽधमः ॥

देवो न यत्पुरुवसोऽसुरघ्नो भूतोभिविश्वेतो रुषस्तेन नोद्य ॥

येजामयस्तेरदन्नोधिवक्ष्ण ते वर्धत तरुणोभिः सदोधि ।

स्वाध्योऽजनयन्धन्वनोभिमातीरग्नेयदहमनसोधियोत्रनः ॥

यो ह्यस्ते विन्दंस्तपसोधिनयोधिपादोस्य योाते

(ब्राह्मणोऽस्यापोऽनयत्) ॥

Colophon :(Sheet 4)

इति प्रातिशाख्ये प्रथमपटल समाप्तम् ॥

परिभाषापटलं समाप्तम् ॥

Subject : Ṛk-Prātiśākhya, 'dealing with the orthography, pronounciation and prosody of the Ṛg-Veda'. First Paṭala. 1-5 Sections (1-29 sections) and Second Paṭala. 1-10 Sections (1-24 sections) only.

Remarks :—This Ms. abruptly ends in the middle of the tenth (twenty-fourth) section of the second Paṭala. i.e., Saṃhitā Paṭala. The Ms is in good condition. This work along with Uvaṭa's bhāṣya is now available in the Benares Sanskrit series. The second and third verses given in the beginning are additionally found in this Ms. Regarding its old editions and translations, Dr. Burnell observes on page 1 b. of his catalogue that 'this (work—Ṛg-Veda Prātiśākhya) has been edited with a German translation by Dr. Max Muller, and with a French translation by M. Regnier.'

॥ ऋग्वेदप्रातिशाख्यवृत्तिः ॥

1733. ṚGVEDAPRĀTIŚĀKHYAVṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2419. Page 2. Left column. Substance—Paper. Size—18¼ × 3 inches. Sheets—15. Lines — 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Viṣṇumitra. First two Vargas.

Beginning:

श्रीवेङ्कटेशः प्रसन्नः ॥

श्रीशौनकाय नमः ॥

सूत्रभाष्यकृतः सर्वान् प्रणम्य शिरसा शुचिः ।
शौनकं च विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम् ॥
तथा वृत्तिकृतस्सर्वास्तान्सूत्रयशसस्तथा ।
तेषां प्रसादादेतेषां स्वशक्त्या वि(वृ)त्तिमारभे ॥
लेखदोषनिवृत्त्यर्थं विस्तरार्थं क्वचित् क्वचित् ।
ज्ञानार्थं पठनार्थं च (बहूदाहरणार्थं च) योज्यते
सा मया पुनः ।
तस्याः समापने शक्तिं त एव प्रदिशन्तु मे ॥
लब्ध्वा काममहन्तोयः(तेभ्यः) प्रमेयं पारमीप्सितम् ।
चम्पायामवसत्पूर्वं वत्सानां कुलमृद्धिमत् ॥
यस्मिन् द्विजवरा जाता बह्वृचाः पारगोत्तमाः ।
देवमित्र इति ख्यातस्तस्मिन् जातो महामतिः ॥
सर्वैः(चैष) पार्षदैः(द)श्रेष्ठः सतस्तस्य महात्मनः ।
नाम्ना तु विष्णुमित्रः स कुमार इति शब्द्यते ॥
तेनेयं योजिता वृत्तिः साङ्क्षिप्ता पार्षदं(दे) स्फुटा ।
परिगृह्णन्तु विप्रेन्द्राः सुप्रसन्नामिमां मम ॥
अज्ञानाद्यदयुक्तं स्यात्तदृजूकृत्य गृह्यताम् ।
शास्त्रावतारं सम्बन्धे विषयं च प्रयोजनम् (धं षड्विधं
परिकीर्तयन्) ॥
ज्ञात्वा ग्राह्यं भवेच्छास्त्रमिति शिष्टानुशासनम् ।

तस्मादादौ तावच्छास्त्रावतार उच्यते—

"शौनको गृहपतिर्वै नैमिषीयैस्तु दीक्षितैः ।

दीक्षासु चोदितः प्राह सत्रे तु द्वादशाहिके ॥"

इति शास्त्रावतारं स्मरन्ति । अथ सम्बन्ध उच्यते । इह हि द्विजानां वेदाभ्यासः सकलपुरुषार्थसिद्धेः कारणमिति हि वैदिकः सिद्धान्तः । स च पुरुषार्थश्चतुर्विधः । धर्मोऽर्थः कामो मोक्षश्चेति ॥

End and Colophon:

इति वर्णराशिक्रमश्च । इत्येवमुक्तप्रकारेण वर्णराशिर्वेदितव्यः । आकाराद्यनुनासिकान्तः वर्णानां राशिर्वर्णराशिः सङ्घातः समूहः वर्णकोशः वर्णसमाम्नाय इत्यनर्थान्तरम् । वर्णक्रमश्च अयमेव वेदितव्यः । उक्तप्रकारेण वक्ष्यति । ऋकाराद्यो दशनामिनः स्वरा इति । तथा परेष्वैकारमोजयोः औकारयुग्मयोरिति । अन्त्याः सप्त तेषामघोषाः । तथा प्रथमपञ्चमौ द्वा ऊष्मणां इत्येवमादिष्वयं क्रमो वेदितव्यः ॥

इति श्रीवेदमित्रसुतविष्णुमिश्रकृते प्रातिशाख्ये (ख्यवृत्तौ) वर्गद्वयवृत्तिः ॥

एवं वर्णसमाम्नायमुक्त्वा तत्र लघुनोपायेन संज्ञापरिभाषाभ्यां शास्त्रे संव्यवहारसिद्धिं मन्यमानः संज्ञिसंज्ञासंबन्धार्थमाह ।

श्रीराम । श्रीवेदपुरुषाय नमः ॥

भूवराहात्मकश्रीलक्ष्मीवेङ्कटेशार्पणमस्तु ॥

Subject: Ṛg-Veda PrātiśākhyaVṛtti—a commentary on the first two Vargas in the Paribhāṣā Paṭala (First Paṭala.)

Remarks :— The Ms. is in good condition. This work is described in No. 833 Vol. I. Part II. Oriental Manuscripts Catalogue as

'ऋक्प्रातिशाख्यभाष्यवृत्तिः' But evidently it is a commentary on Prātiśākhya itself—a fragment only. Perhaps Uvaṭa began his bhāṣya only from the portion beginning with 'अष्टौ समानाक्षराण्यादितः' in Ṛg-Veda Prātiśākhya and Viṣṇumitra, a later author, might have composed his Vṛtti for the former portion—the first two Vargas of the Paribhāṣāpaṭala, as noted in the subject column above. This is hinted in a way by Viṣṇumitra in his introductory note on the Verse 'अष्टौ समानाक्षराण्यादितः' etc., See End and colophon on Nos. 1733 & 1734. Hence Viṣṇumitra's work fills up the gap created by Uvaṭa in the beginning of his Ṛg-Veda Prātiśākhya bhāṣya.

॥ ऋग्वेदप्रातिशाख्यवृत्तिः ॥

1734. ṚGVEDAPRĀTIŚĀKHYAVṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 2417 a. Page 2. Left column.
Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—11 (1-11). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—170. Author—Viṣṇumitra. First two Vargas only.

Beginning and subject—Same as No. 1733.

End and Colophon:

तथा प्रथमपञ्चमौ च द्वा ऊष्मणामित्येवमादिष्वयं क्रमो वेदितव्यः ॥ एवं वर्णसमाम्नायमुक्त्वा तत्र लघुनोपायेन संज्ञापरिभाषाभ्यां शास्त्रे सव्यवहारसिद्धिं मन्यमानः संज्ञासंज्ञिसम्बन्धार्थमाह ॥

इति श्रीदेवमित्रसुतविष्णुमित्रकृते प्रातिशाख्ये(ख्यवृत्तौ) वर्गद्वयवृत्तिः ॥

अष्टौ समानाक्षरण्यादित इत्यादि[इति] परावरे ब्रह्मणीत्यारभ्य सकलदेशीयवैदिकैः पठ्यमानस्याद्यवर्गद्वयस्य व्याख्या ॥

अथ भाष्यम् ॥

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The other work contained in this Ms. is Uvaṭa's Ṛg-Veda Prātiśākhya bhāṣya.

॥ ऋग्वेदप्रातिशाख्यभाष्यम् ॥

1735. ṚGVEDAPRĀTIŚĀKHYABHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 2417 b. Page 2 Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—229 (11-239). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4000. Author—Uvaṭa. Complete.

Beginning :

अष्टौ समानाक्षराण्यादितः । किमर्थमिदमारभ्यते । शिक्षाछन्दोव्याकरणैः सामान्येनोक्तलक्षणं तदेवमिह शाखायामिति शास्त्रप्रयोजनं प्रातिशाख्यप्रयोजनमनेन श्लोकेनोच्यते । शिक्षादिभिर्यत्सामान्येनोत्सर्गेणोक्तं लक्षणं यथा तावत् शिक्षायां 'स्युर्मूर्धन्या ऋटुरषाः' । सामान्येन सर्वशाखासु रेफो मूर्धन्य इत्युक्तः ॥ तथाऽन्यस्यां शिक्षायां दन्तमूलीय[इति । रेफो दन्तमूलीय] इत्युक्तः । एवं च सर्वशिक्षा वर्णेषु स्थानकरणानुप्रदानादि सर्वासु शाखासु विदधा(ध)ति । न तु नियमतः । कस्यां शाखायां रेफो मूर्धन्यः(कस्यां)दन्तमूलीयः [कस्यां शाखायां मूर्धन्य] इति । अत एव(एतत्) व्यवस्थापकमारभ्यते । दन्तमूलीयस्तु तकारवर्गः । सकाररेफलकाराश्च रेफवर्त्स्यमेकं । एवमस्यां शाखायां दन्तमूलीयो वा वर्त्स्यो वा रेफ इत्येतदवधारितम् । तथा सर्वैश्छन्दोविच्छद्रा(विचित्वा)दिभिः पिङ्गल-

यास्कसैतवप्रभृतिभिः यत्सामान्येनोक्तं लक्षणं यथा षट्-सप्तत्यक्षरा चातिधृतिर्भवति । तथा तत्रैवोक्तम्—'पादः । इत्यादिपूरणः' ॥

End :

गुर्वक्षराणां गुरुवृत्ति सर्वं गुर्वक्षरं त्रैष्टुभमेव विद्यात् ।

यत्किञ्चित्स्थावरं जङ्गमं गुरुवृत्ति तत्सर्वं गुर्वक्षराणा-(र)मेव । किं पुनर्गुर्वक्षरं । त्रैष्टुभमिति । ४६ ॥

लघ्वक्षराणां लघुवृत्ति सर्वं
लघ्वक्षरं जागतमेव विद्यात् ।

यत्स्थावरं जङ्गमं लघुवृत्ति तत्सर्वं लघ्वक्षराणामेव विद्यात् । किंपुनस्तत् लघ्वक्षरं जागतमिति ।। ४७ । ५ । १७ ॥

यच्छन्दसां वेदविशेषमन्तं (मेतं)
भूतानि च त्रैष्टुभजागतानि ।
सर्वाणि रूपाणि च भक्तितस्स (तोयः)
स्वर्गं जयत्येभिरथामृतत्वम् ॥

यो ब्राह्मणश्छन्दसामेतं विशेषं वेद भूतानि च त्रैष्टुभ-जागतानि यो वेद सर्वाणि रूपाणि च त्रैष्टुभजागतानि यो वेद भक्तितः स स्वर्गं लोकं जयति ! एभिश्छन्दोभि-रथामृतत्वं च गच्छति । इत्याह भगवान् शौनकः ॥

श्लोकाः—

गायत्र्यादीनि छन्दांसि सोमेन व्या(वा)हृतः पुरा ।
तानि सर्वमिदं (................................) ॥
स्वर्ग्यं यशस्यमायुष्यं पुण्यं वृद्धिकरं शुभम् ।
कीर्तिमृग्यं यशस्यं च छन्दसां ज्ञानमुच्यते ॥

छन्दोज्ञानं नान्यस्तस्मात्प्रयत्नं कुरु महानाताद्न्य-
स्तीति(?) तत्त्वं किं ॥ २४ ॥ ४८ ॥ ३ ॥ १०६ ॥

Colophon :

इति श्रीपार्षद्व्याख्यायां आनन्दपुरवास्तव्यवज्रटपुत्र-
उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये अष्टादशपटलं समाप्तम् ॥

Subject : Ṛg-Veda Prātiśākhya bhāṣya otherwise known as Pārṣada Vṛtti, a commentary on this Prātiśākhya. 1-3 Adhyāyas. 1-18 Paṭalas, omitting the first two Vargas in tho first Paṭala.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The other work contained in this Ms. is Viṣṇumitra's Ṛg-Veda Prātiśākhya Vargadvaya Vṛtti. This Bhāṣya is now available in print in the Benares Sanskrit series in India. Regarding this work, Dr. Burnell observes the follo wing on Page 1 b. of his catalogue : "A commentary on the Ṛg-Veda Prātiśākhya by Uaṭe-(Uvata)- bhaṭṭa, son of Vajraṭa and an inhabitant of Ānandpura (Benares ?). (The work is)in 18 Paṭalas. The introduction has been given by Prof. Roth in his '*Zur Litratur und Geschichte des Weda*' 1846 ; it attributes the work to Viṣṇumitra, but the colophon assigns it to Uaṭa (Uvaṭa) who is also known as a commentator on the white Yajur-Veda (Weber's white Yajur-Veda. Vol. I. Page 8). This commentary is not the oldest ; Prof. Eggeling (V. Preface to Dr. Max Muller's Ṛg-Vedaprātiśākhya) has discovered one which is certainly more ancient than Uvaṭa's work." The confusion that prevails between the two commentators Viṣṇumitra and Uvaṭa is to be carefully looked into and avoided by their readers. See our suggestion under Remarks on No. 1733.

॥ ऋग्वेदप्रातिशाख्यभाष्यम् ॥

1736. ṚGVEDAPRĀTIŚĀKHYABHĀṢYAṂ

Burnell's Catalogue No. 2418. Page 2. Left column.
Substance—Paper. Size—8¼ × 3 inches. Sheets—222.

Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3315. Author—Uvaṭa. Incomplete.

Beginning :

अष्टौ समानाक्षराण्यादितः । किमर्थमिदमारभ्यते०

Same as No. 1735.

End :

"विंशतेरुपसर्गाणामुच्चा एकाक्षरा नव" प्र । आ । निः । दुः । विः । सं । नि । सु । उत् । इत्येते उपसर्गा(णां)(नवसङ्ख्या) एकक्षराः उच्चा उदात्ता इत्यर्थः ॥ 'आद्युदात्ता दशैतेषां' ॥ एतेषामुपसर्गाणां दशाद्युदात्ता वेदितव्याः । परा । अनु । उप । अप । परि । प्रति । अति । अव । अपि इत्येते ॥ 'अन्तोदात्तस्त्वभीत्ययं' ॥ एषामेवोपसर्गाणां (मध्ये) अभीत्ययमन्तोदात्तो वेदितव्यः । अभिप्रियाणि पवते (च नो हितः) ।

क्रियावाचकमाख्यातमुपसर्गो विशेषकृत् ।
सत्वाभिधायकं नाम निपातः पादपूरणः ॥
निपातानामर्थवशान्निपातना-
दनर्थकानामितरे च सार्थकाः ।
नेयन्त इत्यास्ति मङ्ख्येह वाङ्मये
मिताक्षरे चाप्यमिताक्षरे च ये ॥

श्रीरामार्पणमस्तु ॥

Colophon :

इति श्रीपार्षदव्याख्याभाष्ये सीमापटलं द्वादशं समाप्तम् ॥

इति द्वितीयाध्यायः ॥

Subject: Ṛg-Veda Prātiśākhya bhāṣya. 1-2 Adhyāyas. 1-12 Paṭalas.

Remarks:—The Ms. is in very good condition.

॥ ऋग्वेदप्रातिशाख्यभाष्यम् ॥

1737. ṚGVEDAPRĀTIŚĀKHYABHĀṢYAM.

J. L. Collection No. 91. Substance—Paper. Size—8½ × 4½ inches. Sheets—20. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—380. Author—Uvaṭa. Second Paṭala only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ संहितापदप्रकृतिः । संहितापदप्रकृतिरित्यधिकृतं वेदितव्यं आसीमापटलात् । पदानि प्रकृतिभूतानि यस्याः संहितायाः सा पदप्रकृतिः । संहिता त(अ)त्र विकारः । तथा हि— षत्वणत्वादयो विकाराः संहिताया एव भवन्ति । प्रकृतिभूतत्वाच्च पदानां सिद्धत्वं । पदान्तात् पदादिभिः संदधदेति यत्सा कालाव्यवायेन ॥ संहितायाः पदानि प्रकृतिभूतानीत्युक्तं । न तु संहितायाः स्वरूपं तत्र प्रतिपाद्य(दित)मित्यत आह— पदान्तान् पदादिभिर्यदेकीकुर्वन्नेति ग्रन्थमनुसरति, सा संहितेत्युच्यते । कालव्यवायेन तु पदानां कालाक्रमानु(पादान)परिपाट्या । सा च द्विविधा संहिता । आर्षी क्रमसंहिता च ।

आर्षी—'अयं देवाय जन्मने' । क्रमसंहिता—पर्जन्याय प्र (प्र)गायत । (गायत) दिवः । संहितासंज्ञायाः प्रयोजनं ऋतेन च द्वौ पदसंहितास्वरौ । स्वरान्तरं तु विवृत्तिः । अस्यामेव संहितायां यत्स्वरयोरन्तरं वक्ष्यति तद्विवृत्तिसंज्ञं स्यात् । नृ इत्याते पूर्वथा च । विवृत्तिसंज्ञायाः प्रयोजनं

'यतो दीर्घः ततो दीर्घा विवृत्तय' इति ॥ (१) । १०७ ॥

End:

"प्राक्प(च्यप)ञ्चाल उपधानिभोदयाः शाकल्यस्य स्थविर[भ]स्य" ॥ प्राच्यपञ्चालपदवृत्तयो(र)धस्तात्प्रतिपादिता विवृत्तयः । तरसां शाकल्यस्य स्थविरस्य मतेन किञ्चिदुच्यते । पाच्यपञ्चाल(ल)क्षिती(ना)नां विवृत्त(त्ती·ना)मुपधाः तान्निभाः तत्सदृशाः उदयो(या)यासां तास्तथोक्ताः । एष देवो अमर्त्यः आङ्गिरसो जुह्व वाजे अस्मिन् । नो अह प्रविन्दसि ॥ इतरा स्थितिः । इतरा त्वस्माकं शाकलानां स्थितिः । प्राकृतोदयत्वं(त्थं ?) नाम एष देवो अमर्त्यः ॥

अङ्गिरसो जुह्वे वाजे अस्मिन् । (नो अह) ॥

Colophon:

इति पार्षदव्याख्यायां संहितापटलं द्वितीयं समाप्तम् ॥

Subject: Ṛk-Prātiśākhya bhāṣya. Second Paṭala otherwise known as Saṃhitā Paṭala only.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It is full of scriptorial errors.

॥ ऋग्वेदप्रातिशाख्यवृत्तिः ॥

1738. ṚGVEDAPRĀTIŚĀKHYAVṚTTIḤ.

J. L. Collection No. 92. Substance—Paper. Size—9¾ × 5 inches. Sheets—142 (27—192; sheets 54-67, 95, 96, 107, 108, 137-139, 146, 147 and 191 are missing). Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2600. Author—(?). Incomplete.

Beginning:

श्री नृसिंह्मायनमः ॥

संहितापदप्रकृतिः ॥ पदानि प्रकृतिर्यस्याः सेयं संहिताऽधिकृता वेदितव्या । पदप्रकृतिरिति विशेषणेन पदानीह साध्यन्ते । ऐन्द्रव्याकरणादिभिः साधितानि पदानि तस्मादन्यत्र सिद्धानां पदानां संहिताविधिरुच्यत इति सूच्यते । तस्याः स्वरूपमाह । पदान्तान् पदादिभिः संदधते(दे)ति यत्सा कालाव्यवायेन ॥ अध्येता अध्येता व्यासादिः पूर्वपूर्वपदान्तानुत्तरोत्तरपदादिभिः कालाव्यवायेन कालाव्यवधानेन संदधत् संयुञ्जानः सन् एति गच्छतीति यदस्ति स संहितेति पूर्वेणान्वयः । अयं देवाय जन्मने ॥ संहितासंज्ञायाः प्रयोजनं संहितायां ल...तेति ॥ स्वरान्तरन्तु विवृत्तिः । संहितायां यद्वयोः स्वरयोर्वर्णान्तरानन्तरं तयो...... संज्ञा वेदितव्यं(व्या) ॥

End:

सर्वाणि भूतानि मनोगतश्च
स्पर्शाश्च गन्धाश्च रसाश्चसर्वे ।
शब्दाश्च रूपाणि च सर्वमेत-
त्त्रिष्टुप्जगत्यौ समुपैति भक्त्या ॥ ३२ ॥

सर्वाणि भूतानि मनः गतिश्च स्पर्शाश्च गन्धाश्च शब्दाश्च रूपाणि च समेतत् । त्रिष्टुप्जगत्यौ त्रैष्टुभं जागतं समुपैति गच्छति ।

गुर्वक्षराणां गुरूवृत्ति सर्वं लघ्वक्षरं जागतमेव विद्यात् ।
यत्किंचित्स्थावरजङ्गमं गुरुवृत्ति तत्सर्वं गुर्वक्षरमेव विद्यात् । किं पुनस्तद्गुर्वक्षरं त्रैष्टुभं । यत्किंचित्स्थावरजङ्गमं लघुवृत्ति तत्सर्वं लघ्वक्षरमेव विद्यात् । किं पुनस्तल्लघ्वक्षरं ।

जागतं ॥ ३३ ॥

यच्छन्दसां वेदविशेषमेतद्भू(तं भू)तानि च त्रैष्टुभजागतानि ।
सर्वाणि रूपाणि च भक्तितः सन स्वर्गं जयत्येभिरथामृतत्वम् ॥

यो ब्राह्मण ऋक्छन्दसान्तं विशेषं वेद सः स्वर्गं लोकं जयति । अमृतत्वं च प्राप्नोति ॥

Colophon :

इति श्रीपार्षदव्याख्यायां विंशतिः (अष्टादश(!)) पटलः समाप्तः ॥

श्रीमद्दिव्यलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु ॥

यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनन्तु यद्भवेत ।
तत्सर्वं क्षम्यतां देव नारसिंह नमोऽस्तु ते ।

चित्रभानुपौषवदि त्रयोदशी भौमवासर... ॥

Subject : Ṛg-Veda Prātiśākhya bhāṣya—a commentary on Ṛg-Vedaprātiśākhya. 2-20 (2-18 ?) Paṭalas.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition though the sheets are here and there worm-eaten.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1739. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

J. L. Collection No. 94. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—22. Lines—10 to a Page Script— Devanāgarī No. of Granthas—600. Author—Śaunaka. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीगुरुचरणाभ्यां नमः ॥

ॐ अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीकऋक्सङ्ख्या ऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशं । न ह्येतज्ज्ञान-

मृते श्रौतस्मार्तकर्मप्रसिद्धिर्मन्त्राणां ब्राह्मणार्षेयछन्दोदैवतविद्याजनाध्यापनाभ्यां श्रेयोऽधिगच्छत्येताभ्यामेवानेवंविदो यातयामानि छन्दांसि भवन्ति। स्थाणुं वर्च्छति गर्ते वा पात्यते। प्रमीयते वा पापीयान् भवतीति विज्ञायते ॥ १ ॥

* * * *

त्रयोऽष्टका जागतश्च तथैवाष्टक इत्यपि।
परः सप्तकपादास्तु प्रसङ्गात्स्वयमीरिताः ॥ १४ ॥
इति सर्वानुक्रमपरिभाषा समाप्ता ॥

II(a) अग्निं नवमधुच्छन्दा वैश्वामित्रो वायो वायव्य इन्द्रवायव मैत्रावरुणास्तृचा अश्विना द्वादशाश्विनैन्द्रवैश्वदेवसारस्वतास्तृचाः। सप्तैताः प्रउगदेवताः। सुरूपकृत्नु दशैन्द्रं मातु युञ्जन्त्यादह्इत्येताः षण्मारुत्यो वीलुचिदिन्द्रेणेत्यैन्द्र्यौ ॥

End:

त्वंषट्साङ्ख्योऽत्रिराश्विनमयं हि तार्क्ष्यपुत्रः। सुपर्णो यामायनो वोर्ध्वकृशनो गायत्री बृहतीगायत्र्यौ सतो बृहतीं विष्टारपङ्क्तिरिमामिन्द्राण्युपनिषत्सपत्नीबाधनमानुष्टुभं तु पङ्क्त्यन्तमरण्यान्यैरमन्दो देवमुनिररण्यानीं तुष्टाव ॥

* * * *

आग्नेयं तु प्रनूनं तृचमाग्नेयः श्योनो जातवेदस्यमायज्ञोः। सार्पराज्यात्मदैवतं सौर्यवऽऋतं च माकं छन्दसोऽघमर्षणो भाववृन्तमानुष्टुभं तु संसंचतुष्कं संवननः संज्ञानमाषाग्नेयी तृतीया त्रिष्टुप् तृतीया त्रिष्टुप ॥ ८५ ॥ ८ ॥ ६४ ॥

तदेतत्सूक्तसहस्रं सप्तदशकं सपादा[दा]धिकमृग्वेद-पारायणपाठे शाकल्ये शैशिरीयके नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥ इत्यष्टमाष्टकः समाप्तः ॥

II(b) मधु छन्दःप्रभृतिभिर्ऋषिभिर्हि तपोबलात् ।

दृष्टानामनुवाकानामृक्षु वक्ष्याम्यतन्द्रितः ॥ १ ॥

अग्निमीळे त्रिसूक्तस्तु सुरूपेन्द्रचतुष्ककौ ।

अग्निं सोमानमित्येतौ षट्कौ कस्येति सप्तकः ॥ १ ॥

त्वमग्ने पञ्चकं विद्यात्प्रवोषट्कमथाष्टकम् ।

अग्नेविवस्वदभित्यं नूचित्ते सप्तकास्त्रयः ॥ २ ॥

* * *

अष्टाविधं षोळशकस्तु भद्राः

सत्येन षट् स नवेन्द्रत्रयोदश ।

तमस्य द्यावापृथिवीद्यष्टक-

परस्त्रयोविंशतिर्नामदासीत् ॥ २ ॥

चत्वारिंशच्छास इत्थेति चास्मि-

नृग्वेदान्त्यो द्वादशकोऽनुवाकः ।

II(c) आद्ये चतुर्विंशतिरिहानुवाका

अतः परं मण्डलं यच्चतुष्कम् ॥ ३ ॥

द्वे पञ्चके त्रीणि षट्काणि चैव

दशाष्टमे सप्तनवमे द्वादशान्त्ये ॥

(२४-४-५-५-६-६-६-१०-७-१२.)

II (d) आद्ये तु सैका नवतिः शतञ्च

चत्वारिंशत्त्रीणि चाहुर्द्वितीये ।

द्विषष्टिसूक्तानि तृतीयके स्यु-
रष्टौ च पञ्चाशदथो चतुर्थे ॥
सप्ताधिकाशीतिरतः परस्मि-
न्षष्ठे तु पञ्चाधिकसप्ततिः स्यात् ।
चतुःशतं सप्तममण्डलेऽष्टमे
सूक्तानि तु द्वे नवतिश्च विद्यात् ॥
चतुर्दशाढ्यं नवमे शतञ्च
यदुक्तमाद्ये दशमे तथैव ॥

II (e) एतत्सहस्रं दशसप्त चैवा-
ष्टावतो बाष्कलकेऽधिकानि ।
पञ्चाशीतिर्दर्शिता येऽनुवाका
दृष्टा पुराणे ऋषिभिर्महात्मभिः ॥ १ ॥
तान्यारणे शाकले शैशिरीये
वदन्ति शिष्टा न खिलेषु विप्राः ।
यस्तानृग्विद्वेद चाप्यधीते
स नाकपृष्ठं भजते ह शश्वत् ॥ २ ॥

II (f) अध्यायानां चतुःषष्टिर्मण्डलानि दशैव तु ।
वर्गाणां तु सहस्रे द्वे सङ्ख्याते च षडुत्तरे ॥ ३ ॥
सहस्रमेतत्सूक्तानां निश्चितं खैलिकैर्विना ।
दश सप्त च पठ्यन्ते सङ्ख्याते वै पदक्रमम् ॥ ४ ॥

II (g) एकर्च एकवर्गः स्याद्द्वकश्च नवकस्तथा ।
द्वौ वर्गौ तु द्वृचौ ज्ञेयौ त्र्यूनं तृचशतं स्मृतम् ॥ ५ ॥
चतुष्कं शतमेकर्चचत्वारः सप्ततिस्तथा ।

पञ्चकानां सहस्रन्तु द्वे च सप्तोत्तरे शते ॥ १ ॥ ६ ॥
त्रीणि शतानि षट्कानां चत्वारिंशत्षट्कवर्गाः ।
शतमूनं विंशतिः सप्तानुनो षष्टिरष्टकानाम् ॥ २ ॥

II(h) ऋचान्दशसहस्राणि ऋचां पञ्चशतानि च ।
ऋचामशीतिः पादश्चैतत्परायणमुच्यते ॥ ३ ॥
अर्धर्चानां सहस्राणामेकविंशतिकं तथा ।
शतद्वयं तु द्वात्रिंशत्सपादं मुनिभिः पुरा ॥

II (i) शाकल्यदृष्टे पदमेकलक्षं
सार्धञ्च वेदे त्रिसहस्रयुक्तम् ।
शतानि चाष्टौ दशकद्वयञ्च
पदानि चर्चे दश चर्चितानि ॥ ५ ॥ ६ ॥

एकञ्च शतसहस्रदशर्चसप्तशतानि च ।
चर्चापदानि ज्ञेयानि पदानि चान्यानि चत्वारि ॥
चत्वारि वा शतसहस्राणि द्वात्रिंशच्चाक्षरसहस्राणि ।

II (j) एकएवाशदृग्वेदे गायत्र्यः शाकलेयके ।
सहस्रद्वितयश्चैव चत्वार्येव शतानि तु ॥
त्रीणि शतानि सैकानि चत्वारिंशत्तथोष्णिह ।
अनुष्टुभां शतान्यष्टौ पञ्चाशत्पञ्चसंयुता ॥
बृहतीनां शतं ज्ञेयमेकाशीत्यधिकं बुधैः ।
शतानि त्रीणि पङ्क्तीनां द्वादशान्याधिकानि तु ॥
पञ्चाशत्त्रिष्टुभः प्रोक्ताः तिस्रश्चैव ततोऽधिकाः ।
सहस्राण्येव चत्वारि विज्ञेयं तु शतद्वयम् ॥
चत्वारिंशत्तथाष्टौ च तथा चापि शतत्रयम् ।

जगतीनामियं मङ्ख्या महस्रं तु प्रकीर्तितम् ॥
दशैवातिजगत्योऽपि तथा सप्त न मंशयः ।
शक्कर्योऽपि तथैवोक्तास्तथा नव विचक्षणैः ॥
नव चैवातिशक्कर्यः षडष्टयः प्रकीर्तिताः ।
अशीतिश्च चतस्रश्च तथाप्यष्टिर्ऋचां स्मृताः ॥
धृतिर्द्वयं विनिर्दिष्टमेकातिधृतिरेव च ।
एकपदास्तु षट् प्रोक्ता द्विपदा दश सप्त च ॥
प्रगाथा बार्हता येऽत्र तेषां शतमुदाहृतम् ।
चतुर्णवतिरेवोक्तास्तद्वद्गणास्त्वसंशयः ॥
काकुभानान्नु पञ्चाशद्विज्ञेया पञ्चसंयुता ।
महाबार्हत एवैत एनं(?) सार्धं शतद्वयम ॥
एवं दशमहस्राणि शतानां तु चतुष्टयम् ।
ऋचां अभिक्रमाख्यातमृषिभिस्तत्त्वदर्शिभिः ॥

Colophon :

इति सर्वाऽनुक्रमणिका समाप्ता ॥

II (k). अथानुवाकाः ॥ अग्निमीळे सुरूपकृत्नुमिन्द्रसा- नसिमग्निं दूतं सोमा(नं) स्वरणं कस्य नूनं त्वमग्ने प्रथमः प्रवो यह्वमग्ने विवस्वदभित्यं मेषं नूचित्सहोजाः +++ सत्येनोत्तभिता संजागृवद्भिरिन्द्रह्यतमस्य द्यावापृथिवी- नासदासीच्छास इत्थेत्यनुवाकाः पञ्चाशीतिः ।

अथ ऋग्वेद इत्यादि तृतीयात्रिष्टुबन्तकम् ।
इदं शास्त्रमधीयानः प्रणवार्थात्मतामियात् ।

इति सर्वानुक्रमः समाप्तः ॥

II (1) अथ मण्डलानि " अग्निमीळे त्वमग्ने द्युभिस्सो- मस्य मा त्वां ह्यग्ने योऽग्निस्त्वं ह्यग्ने (ऽ) ग्निं नरोमा- विदन्यत्स्वादिष्ठयाऽग्ने बृहन्निति मण्डलानि दश ॥

Subject : Sarvānukramaṇikā belonging to Ṛg-Veda saṃhitā;

(1) Paribhāṣā. 1-14 Sections.

(2) Anukramaṇikā. 1-12 „

The Anukramaṇikā in this Ms. consists of twelve sections, which give twelve indices, as follows :—

II a (1) अग्निं नवमधुच्छन्द + तृतीयात्रिष्टुप् + नमः शौनकाय ॥

giving the beginnings of Anuvākas, the Ṛṣi, chandas and Devatā of the ṛks contained therein.

II b (2) अग्निमाळे त्रिसूक्तन्तु + द्वादशकोऽनुवाकः ॥

giving the beginning of each Anuvāka, the number of Sūktas in each Anuvāka and the total number of Anuvākas in each Maṇḍala.

I.	1: 3, 2: 4, 3: 4, 4: 6, 5: 6, 6: 7, 7: 5, 8: 8, 9: 7, 10: 7; 11: 7, 12: 9, 13: 11, 14: 9, 15: 12, 16: 10, 17: 5, 18: 6, 19: 7, 20: 6, 21: 17, 22: 8, 23: 1, 24: 12;	Anu. 24.
II.	1: 11, 2: 11, 3: 10 4: 11;	„ 4.
III.	1: 12, 2: 17, 3: 9, 4: 15, 5: 9;	„ 5.
IV.	1: 10, 2: 11, 3: 11, 4: 13, 5: 13;	„ 5.
V.	1: 14, 2: 18, 3: 12, 4: 12, 5: 10, 6: 21;	„ 6.
VI.	1: 15, 2: 8, 3: 20, 4: 6, 5: 12, 6: 14;	„ 6.
VII.	1: 17, 2: 16, 3: 22, 4: 15, 5: 19, 6: 15;	„ 6.
VIII.	1: 5, 2: 7, 3: 8, 4: 10, 5: 12, 6: 6, 7: 21, 8: 11, 9: 13, 10: 10;	„ 10.
IX.	1: 24, 2:36, 3: 7, 4: 18, 5: 11, 6: 7, 7: 11;	„ 7:
X.	1: 16, 2: 13, 3: 13, 4: 18, 5: 8, 6: 16, 7: 6, 8: 9, 9: 13, 10: 16, 11: 23, 12: 40;	„ 12.

II *c* (3) आद्ये चतुर्विंशतिः + द्वादशान्त्ये ॥

giving the number of Anuvākas in each Maṇḍala.

(i.e., I. 24; II. 4; III. 5; IV. 5; V. 6; VI. 6; VII. 6; VIII. 10; IX. 7; X. 12.)

II *d* (4) आद्ये तु चैका नवतिः + दशमे तथैव ॥

giving the number of Sūktas in each Maṇḍala.

(i.e: I. 191; II. 43; III. 62; IV. 58; V. 87; VI. 75; VII. 104; VIII. 92; IX. 114; X. 191.)

II *e* (5) एतत्सहस्रं + महात्मभिः ॥

giving the number of Sūktas (according to the two recensions Śākala and Bāṣkala), and the number of Anuvākas in the whole of Ṛg-Veda.

(i.e., Śākala 1017; Bāṣkala 1025 Sūktas; 85 Anuvākas.)

II *f* (6) अध्यायानां चतुष्षष्टिः + पदक्रमम् ॥

giving the number of Adhyāyas, Maṇḍalas, Vargas and Sūktas (excepting khilas) in the whole of Ṛg-Veda.

(i.e., Adhyāyas 64; Maṇḍalas 10; Vargas 2006; Sūktas 1017.)

II *g* (7) एकर्चे एकवर्गः स्यात् + षष्टिरष्टकानाम् ॥

giving the number of Vargas in the whole of Ṛg-Veda, each consisting of 1 to 8 Ṛks.

(i.e., 1: 1, 2: 2, 3: 97, 4: 174, 5: 1207, 6: 346, 7: 119 8: 59.)

II *h* (8) ऋचां दशसहस्राणि + मुनिभिः पुरा ॥

giving the number of Ṛks and half Ṛks in the whole of Ṛg-Veda.

(i.e., verses 10580¼; Half verses 21232¼.)

II *i* (9) शाकल्यदृष्टे + अक्षरसहस्राणि ॥

giving the number of Padas and çarcā Padas

(according to Śākala); and the number of syllables in the whole of Ṛg-Veda.

(i.e., Padas 153820 (153826); Carcā Padas. 110704; Syllables. 432000.)

II *j* (10) एकपञ्चाशत् + तत्वदर्शिभिः ॥

showing the distribution of metres according to Śākala recension in the whole of Ṛg-Veda.

i.e: 1.	Gāyatrī.	2451	11.	Asti	6
2.	Uṣṇik	311	12.	Atyaṣti	84
3.	Anuṣṭubh	855	13.	Dhṛti	2
4.	Bṛhatī	181	14.	Ati-Dhṛti	1
5.	Paṅkti	312	15.	Ekapadā	6
6.	Triṣṭubh	4253	16.	Dvipadā	17
7.	Jagatī	1348	17.	Pragātha (Bārhata)	194
8.	Atijagatī	17	18.	Kakubhā	55
9.	Śakvarī	9(26)	19.	Mahā-bārhata.	251
10.	Ati-Śakvarī	9			——
				Total	10402 (10409).

II *k* (11) अग्निमीळे पुरूपकृत्नुं + पञ्चाशीतिः —

giving the beginnings of 85 Anuvākas of the whole of Ṛg-Veda Saṃhitā.

II *l* (12) अग्निमीळे त्वमग्नेद्युभिः + अग्ने बृहन्निति मण्डलानि दश—

giving the beginnings of the ten Maṇḍalas of the whole of Ṛg-Veda Saṃhitā.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1740. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 8981. Page 2. Left column.
Substance—Palm leaf. Size—18 × 1½ inches. Leaves—23.

Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—555. Author—Śaunaka. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1739. (sections IIa, I. IIc and IId.)

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1741. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

J. L. Collection No. 86. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{8} \times 4$ inches. Sheets—58. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—550. Author—Śaunaka. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1739. (sections I and IIa.)

Colophon :

इत्यष्टमाष्टकः समाप्तः ।

इति चतुःषष्टिरनुक्रमणिका समाप्ता ॥

आर्जितं भूरिकष्टेन पुस्तकं लिखितं मया ।
हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥

शके १७५१ विरोधिनामसंवत्सरे आश्विनवद्य अष्टम्यां सौम्यवा-
सरे इदं पुस्तकं वृकोपनाम्ना महादेवेन लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् ॥

श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. The Ms. is dated Śaka 1751 in Virodhi year which corresponds to 1829 A. D. The scribe's name is Vṛka Mahādeva.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1742. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

T. S. Collection No. 67. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$

inches. Sheets—40. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—550. Author—Śaunaka. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1739. (sections I and II a.)

Colophon:

इति चतुःषष्टिरनुक्रमणिकाः समाप्ता ॥

कालयुक्तिनामसंवत्सरे उत्तरायणे तैषशुद्धएकादशीगुरुवासरे तञ्जानगरे लांडगे बालाजीगृहे तुङ्गारवंशस्थ कृष्णभट्टेन लिखितम् ॥

श्रीलक्ष्मीःप्रसन्ना ।

राक्षसभुवनस्थकमलाकरात्मजाय आ(स्या)लककृष्णेन दत्तम किञ्चित्किञ्चिदम्बाजिना च लिखितम ।

इदं पुस्तकं तस्यैव ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. The Ms. is dated Thursday—eleventh day after New Moon—in Taiṣa month in Kālayukti year which exactly corresponds to Śaka 1780 or 19th August 1858 A. D. The scribes are Kṛṣṇa bhaṭṭa of Tuṅgāra family and Ambāji. It is said to have been copied at Bālāji Lāṇḍage's residence in Tanjore.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1743. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 2399. Page 2. Left column. Substance—Paper. Size — 7¾ × 4 inches. Sheets—71. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—550. Author—Śaunaka. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1739. (sections I and II a.)

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1744. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 2407. Page 2. Left column.

Substance—Paper. Size—8½ × 3 inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—90. Author—Śaunaka. Paribhāṣā only.

Beginning—Same as No. 1739. (section I).

End :

गोधा घोषा विश्ववारा पालोपनिषंनिषत्(?) ।
ब्रह्मजाया जुहूर्णामाऽगस्त्यस्य स्वमाऽदितिः ॥

इन्द्राणी चन्द्रमाता च सरमा रोमशोर्वशी ।
लोपामुद्रा च नद्यश्च यमी नारी च शस्वती ॥
श्रीर्लाक्षा सार्पराज्ञी वाक् श्रद्धा मेधा च दक्षिणा ।
रात्री सूर्या च सावित्री ब्रह्मवादिन्य ईरिताः ॥ १३ ॥
पादा अतिजगत्यां तु त्रयो द्वादशकाः परौ ।
अष्टकौ शक्करीपादाः सप्तैवाष्टाक्षराश्च ये ॥
अतिशक्करीपादौ द्वावादितः षोळशाक्षरौ ।
जागतश्चाष्टकावष्टिपादाः षोडशकास्त्रयः ॥
अष्टकौ चात्यष्टिपादौ जागतौ चाष्टकास्त्रयः ।
(जागतश्चाष्टकश्चाथ) धृतिपादौ तु जागतौ ।
पादास्त्रयोऽष्टकाश्चाथ षोळशाक्षर एव च ।
अष्टकश्चाथातिधृतौ जागतः षोळशाक्षरः ॥
त्रयोऽष्टका जागतश्च तथैवाष्टक इत्यपि ।
परः(रे ?) सप्तकपादास्तु प्रभङ्गात्स्वयमीरिताः ॥ (१४) ॥

[प्रवोमहे प्रोष्वस्मै साकं जातस्त्रिकद्रुकेषु अग्निं होतारमुव-
मेह इन्द्रमहिश्रवोन मम ॥]

Colophon:

इति परिभाषा समाप्ता ।

Subject: Ṛg-Vedasarvānukramaṇikā. Paribhāṣā only. 1-14 Sections.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1745. RGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 2401 Page 2. Left column. Substance—Paper. Size—9¾ × 3¾ inches. Sheets—4. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author— Śaunaka. Paribhāṣā only.—Incomplete.

Beginning—Same as No. 1739. (section I).

End:

सूक्तसङ्ख्यानुवर्तेत अन्यस्याः सूक्तसङ्ख्याया ऋषिभ्या-
न्यस्मादृषेरविशिष्टस्तु हि ह वैतच्छन्दविशिष्टान्यृषिदेवत-
छन्दांसि द्वित्रिचतुष्पञ्चषट्सूक्तभाञ्जि यथासङ्ख्यमनिरु-
क्ता.... ॥

Subject: Ṛg-Vedasarvānukramaṇikā. Paribhāṣā only. 1-12 Sections.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This Ms abruptly ends in the beginning of the 12th Section of Paribhāṣā.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1746. RGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

J. L. Collection No. 85. Substance—Paper. Size—8 × 5

inches. Sheets—10. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—58. Author—Śaunaka. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1739. (Section I).

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1747. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 2400. **Page** 2. Right **column.** **Substance**—Paper. **Size**—$8\frac{1}{4} \times 3$ **inches.** Sheets—22. Lines —8 to to a **Page.** Script—Devanāgarī. No. of **Granthas** —300. Author—Śaunaka. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 1739. (section II).

End:

दूरादेको न चत्वारिंशत् ब्रह्मातिथिराश्विनं द्विबृहत्यनुष्टुभं तमन्त्याः पञ्चार्धर्चार्श्चैद्यस्यकशोदीनस्तुतिर्महा इन्द्रोष्टाचत्वारिंशद्वत्सस्तृचोन्त्यास्तिरिन्दिबस्य पार्शव्यस्य दानस्तुतिः प्रयद्वः षट्त्रिंशत्पुनर्वत्सोपारुतमानास्त्यधिकासंध्वस आश्विनं ह्यानुष्टुभत्वानूनंसैशशकर्णोत्ये(गायत्र्या उपाध्येचाद्या चतुर्थी षष्ठी चतुर्दश्याद्ये च बृहत्यः) ॥

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the Adhyāya Ānukramaṇikā of the 40th Adhyāya of Ṛg-Veda Saṃhitā.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका ॥

1748. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ.

J. L. Collection No. 93. Substance—Paper. **Size**—$8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$

inches. Sheets—7. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—98. Author—Śaunaka. Incomplete.

Beginning: —Same as No. 1739. (section II).

End:

तन्वगस्त्यो मारुतं हि द्वित्रिष्टुबन्तं मित्रावरुणयोर्दीक्षित-
योरुर्वशीमप्सरसं दृष्ट्वा वासतीवरेकुम्भे रेतोऽपतत्ततोगस्त्य-
(वासिष्ठावजायेतां सहस्रमेकादशाध्यैंद्रीयज्ञायज्ञा दश) ॥

Subject: Ṛg-Vedasarvānukramaṇikā. 1—12 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. On the title page is given

' इदं पुस्तकं वृकोपनाम्रो(म्ना) महादेवे[ति] (न) लिखितं ।
तस्येदं पुस्तकं ज्ञात्वा ॥

i.e. the scribe is known as Vṛka Mahādeva and the Ms. belonged to the scribe himself. The Ms. breaks off in the middle of the Anukramaṇikā of the 12th Adhyāya of Ṛg-Veda Saṃhitā.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिकाटीका ॥

1749. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKĀ ṬĪKĀ.

J. L. Collection No. 95. Substance—Paper. Size—10¾×5 inches. Sheets—8. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī.: No. of Granthas—160. Author—(?) Incomplete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । श्रीशिवाय नमः ।
॥ अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके ॥

अथेति मङ्गले प्रस्तावे वा । ऋगंशबाहुल्यादृग्वेदः ।
आम्नाये सम्यगभ्यासयुक्ते शाकलशब्दोच्चारणव्यज्ञीति

शाकलके ॥ सूक्तप्रतीकऋक्संख्या ऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशं ॥ प्रतीकमादिं । ऋचामेकत्वादि । ऋषयो द्रष्टारः । त्रिकालज्ञा इत्यर्थः । दैवतं । अनादिसर्वकल्याणगुणयोगी देवः । छन्दांसि । पापेभ्यच्छादनात् । आनुपूर्व्याद्वदिष्यामः ॥

End:

अग्निहोत्रादिश्रौतनिषेकादिस्मार्तकर्मणां फलं ऋष्यादिज्ञानं विना न भवति । मन्त्राणां ब्राह्मणार्षेयच्छन्दोदैवतविद्याजनाध्यापनाभ्यां श्रेयोऽधिगच्छति । ब्राह्मणम् । कर्मणां विधायकं स्थापकं च । ऋषिदशन(?) । गायत्र्यादि । इन्द्रादिज्ञाता । अन्नपुत्रादिमोक्षान्तं फलं लभते ॥

Colophon : Nil.

Subject : Ṛg-Vedasarvānukramaṇīṭīkā. (1) Paribhāṣā, (1-12 Khaṇḍas) and (2) Anukarmaṇikā—(first Adhyāya only).

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the commentary on the Adhyāyānukramaṇī of the first Adhyāya. The author of this commentary is not known.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिकाटीका ॥

1750. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆIKA ṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 2405, Page 2. Left column.

Substance—Paper. Size—8½ × 3 inches. Sheets—26. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—360. Author—?. Paribhāṣā only.

Beginning:

श्रीवेङ्कटेशप्रसन्न ॥

चतुर्मुखमुखाम्भोजवनहंसवधूर्मम ।
मानसे वसतां नित्यं सर्वशुक्ला सरस्वती ॥ १ ॥
सचराचरमुनिमान्ये चतुराननवदनवनहंसि ।
मम हृदयकमलकोटरगतवचनेषु वस वाग्देवि ॥ २ ॥
लक्ष्मीधरं परं सूक्ष्मं चक्रिणं शङ्खधारिणम् ।
विष्णुं पद्मदलाभाक्षं प्रपद्ये शरणं सदा ॥ ३ ॥
कर्तारं सर्वशास्त्राणां वन्देऽज्ञानरिपुं भवम् ।
स्रष्टारं सर्वलोकानां त्रातारं यज्ञकारिणाम् ॥ ४ ॥
अगजातनवीक्षणहृष्टतनुं त्रिजगत्यतिसंस्तुतपादयुगम् ।
त्रिपुरान्तकबाणविनाशकरं शकरं जगतः प्रणमामि सदा ॥५॥
इहाम्नायः पुरुषार्थसिद्धेः कारणमिष्यते ।
आर्षेयादिपरिज्ञानं कर्तव्यमिति तत्कुतः ॥ ६ ॥
न त्वविज्ञाय तत्त्वेनेमान्मन्त्रान्प्रयोजयेत् ।
तत्कर्मस्तु(?) प्रयुक्तत्वात् मूलं प्राप्नोति दर्शनात् ॥ ७ ॥
एकत्रिंशत्कारणानां दर्शनार्थमिहोच्यते ।
देवताप्रकाश्यैव नाभिदध्यात्क्रियां यतः ॥ ८ ॥
सम्यक्प्रकाशनंयत्तदत्रैवेति विनिश्चयात् ।
अतस्तदर्थादिदं(?) स्मृतिचार्ये(?) शास्त्रप्रवर्तते(?) ॥ ९ ॥

॥ अथ ऋग्वेदाम्नायोक्ति ॥

तत्रायमथशब्द आनन्तर्यमङ्गलादिकेष्वर्थेषु द्रष्टव्योऽर्थ-
त्रयसम्भवात् । इह कथमिदं सम्भवति । तदुच्यते । अथ

ऋग्वेदस्याधीतस्य वेदस्य हि समर्थ्यफलसंवित्सयेदमार-
भ्यत इत्यानन्तयार्थः ॥

End :

आदौ गायत्रं प्राग्धिरण्यस्तूपात् ॥

आदौ ऋग्वेदस्य अग्निमीळ इत्यन्तमारभ्या हिर-
ण्यस्तूपादृषेर्गायत्रं प्रतीयात् । अपवादपरिहारेणैव द्रष्ट-
व्यम् । गायन्ति त्वेत्यादिरिति । समासाचेयं परिभा-
षा । उक्तपरिभाषाग्रन्थलाघवसिद्ध्यर्थं अथेदानीं सूक्तप्रती-
कादीननुक्रमिष्यामः ॥

Colophon:

इति द्वादशः खण्डः ।

परिभाषासटीकं(का) सम्पूर्णम्(र्णा) ॥

श्रीविद्याधिराजगुरुभ्यो नमः ॥

श्रीरामार्पणमस्तु ॥

Subject : Ṛg-Vedānukramaṇikā ṭīkā—Paribhāṣā ṭīkā only. 1—12 Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is in a very good condition. The commentary on the last two sections of Paribhāṣā dealing with the Vedic deities and Vedic metres, is not found in this Ms. The author of this commentary is yet to be known.

॥ क्रमरत्नम् ॥

1751. KRAMARATNAM.

Burnell's Catalogue No. 2393. **Page** 3. Right **column.** **Substance**—Paper. **Size**—$8\frac{1}{2} \times 3$ **inches**. **Sheets**—8. Lines—8 to a **Page**. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —86. **Author**—?. Complete.

Beginning :

श्रीवेङ्कटेश(:) प्रसन्न (:) ॥

विनायकं विधातारं माधवञ्च शिवं गुरुम् ।
नत्वेदं लक्षणं वक्ष्ये नाम्ना रत्नं क्रमस्य तु ॥

कादीनां पञ्चवर्गाणां प्रथमाश्च तृतीयकाः ।
उशयोः षणवर्जाश्च वर्णाः स्युश्च त्रयस्त्रयः ॥ २ ॥

चत्वारश्च कवर्गस्य लक्षणेऽस्मिन्प्रवर्तकाः ।
सूक्तप्रतीथो(को) विज्ञेयो वर्गाणामादिवर्णतः ॥ ३ ॥

ऋक्सङ्ख्यामथ वर्णानां वक्ष्ये संयोगभेदतः ।
लान्तेष्टौ तवयोगे च सप्तषड्यमयोगतः ॥ ४ ॥

चतस्रो नरयोगे च तिस्रः स्युश्चान्ययोगतः ।
व्यञ्जनं त्रितये यस्मिन् ऋक्सङ्ख्यामाह चान्त्यगः ॥ ५ ॥

या सङ्ख्या मध्यवर्णस्य तावत्पर्यन्तमिष्यते ।
एकर्चद्व्यृचपञ्चर्चनवर्चश्च यथाक्षरान्(रम् ?) ॥ ६ ॥

एकैकस्य तु वर्गस्य ज्ञेया एवंविधा ऋचः ।
अकाराद्याः स्वराः पञ्च उकाराद्याश्च पञ्च च ॥

पदपश्चान्तगा दीर्घा आ ई ऊ चह्यवेष्टुता (?) ।
समाश्च विषमाश्च स्युः स्वरपञ्चकयोः क्रमात् ॥ ८ ॥

क्रमातु(त्तु) पञ्चकान्कृत्वा गण्यन्ते चान्त्यपञ्चके ।
एकाद्वित्रिच(तु)ःपञ्चक्रमास्तु स्वरसङ्ख्यया ॥ ९ ॥

स्वरपञ्चकयोर्ज्ञेया उभयोश्च पृथक् पृथक् ।
पदाद्यकारो निहतो ङकारश्च पदान्त्य(न्त)गः ॥ १० ॥

चवर्गे च यवर्गे च समौ च विषमौ क्रमात् ।

पदान्त उभौ हि मटौ टपयोश्च समौ विषौ ॥ ११ ॥

आकारः पदपद्यादि नैव चेति पदादिगः ।

उदात्तः स्वरितो(तश्चा)थ तकारश्च पदान्तगः ॥ १२ ॥

समौ च विषमौ ज्ञेयौ डतयोश्च क्रमादुभौ ।

विषमौ वा समौ वा द्वौ यत्र तत्रान्यथा परे ॥ १३ ॥

अकाराद्यास्तु ये पदके कशयोर्विषमाः समाः ।

अकाराद्युक्तसङ्ख्याया अभावे तु समं भवेत् ॥ १४ ॥

अग्निमीळे० ॥ पज्नौटार्नाच्योन्युक्ति दिक्डटेनु चागीडाडीकू गोप्तीग्येप्लिमन्हतु बशुसये बेडीक् पुन्होद्‌ज्नोचुद्रो ॥

End :

'त्यश्चित्'० ॥ ज्निपे योको यै शकौयुपैडेचौयुशीका क्से चक्येचुडैघुचूयूटेक्म्नी तौ तकुतौ तुश्मुचिपुक्नी-च्त्किपिटेपूयेकशुङ्क्पैाटतक्सोटौटूद्रे ॥

Colophon :

इति क्रमरत्नं समाप्तम् ॥

श्रीवेङ्कटेशार्पणमस्तु ॥

श्रीसत्याधिराजतीर्थगुरुभ्योन्नमः ॥

Subject : Krama ratna—a treatise on Vedalakṣaṇa pertaining to Ṛg-Veda Saṃhitā. This work gives rather in a symbolic language, the changes coming under Krama vikṛti, of ṛks in each Adhyāya of the eight Aṣṭakas of Ṛg-Veda Saṃhitā. The first fourteen verses in this Ms. (cited above) give a clue to make out the technical language in which this lakṣaṇa grantha has been composed.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ क्रमरत्नम् ॥

1752. KRAMARATNAM.

Burnell's Catalogue No. 2394. Page 3. Right column. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—9. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—86. Author—?. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1751.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ क्रमरत्नम् ॥

1753. KRAMARATNAM.

J. L. Collection No. 80. Substance—Paper. Size—9½×4 inches. Sheets—5. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—86. Author—?. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1751.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition though the sheets are a bit worn out.

॥ चरणव्यूहः ॥

1754. CARAṆAVYŪHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2410. Page 9. Left column. Substance—Paper. Size—10×4¾ inches. Sheets—5. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70. Author—Śaunaka. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ(थात)श्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः । तत्र यदुक्तं चा-
तुर्वे(र्वि)धं चत्वारो वेदा विज्ञाता भवन्ति । ऋग्वेदो यजु-

वेदः सामवेदोऽथर्वणवेदश्चेति । तत्र ऋग्वेदस्याष्टौ भेदा भवन्ति । चर्चाश्रावकश्चर्चकः श्रवणीयपारः । क्रमपारः क्रमजटः क्रमपदः क्रमरथ(ः) क्रम(दण्ड)श्चेति । चतुषा·(ष्पा)रायणामेतेषां शाखाः पञ्चविधा भवन्ति । आश्व·लायनी(नाः) साख्या(शाङ्खा)यनी(नाः) शाकला बाष्क·ल(।) माण्डूकेया(कायना)श्चेति । तेषामध्ययनं ।

अध्यायाश्च(नाश्च)तुःषष्टिम(र्म)ण्डलानि दशैव तु ।
वर्गाणां परिसङ्ख्यातं द्वे सहस्रे षडुत्तरे ॥
सहस्रमेकं सूक्तानां निर्विशङ्कविकल्पना(ल्पित)म् ।
दशसप्तसु पठ्यन्ते सङ्ख्यातं वै पदक्रमम् ॥

एकं शतं सहस्रं वा त्रिपञ्चाशत्सहस्रात्धर्म(र्ध्म)·तानि चतुर्दश । वाशिष्टमा(सिष्ठाना)मितरेषां पञ्चाशी·ति(ः) क्रमकाले तु वेष्टव्यम् । चतुस्त्रिंशत्सहस्राणि द्वात्रिंश·त्सहस्राणि द्विखण्डानां सहस्राणां द्वात्रिंशं चं(शच्च) षोडशो·त्तराः चत्वारिंशत्स(च्छतस)हस्राणि द्वात्रिंश(तं)चाक्ष(त्वाक्ष·र)सहस्राण्यृचां दशसहस्राण्यृचां पञ्चशतानि च । ऋचाम·शीतिं पादैश्चैतत्पारायणमुच्यते । एकर्च एकवर्गश्चैकश्च नवकस्तथा । द्विवर्गौ द्विऋचौ ज्ञेयौ त्रयस्त्रिंशतं तथा (त्रीणि त्रिऋचशस्तथा) । सहस्रमेकं पञ्चानां शतमूनविं·शति सप्तकानां द्वे च सूयो(सप्तो)त्तरे शते । चतुर्ऋचे श्रीणि शतानि षट्काणां (षट्कानि च शतानि) श्रीणि षष्ठि(र)ष्टकानाम् ॥ १ ॥

End :

य इमां दैवतं रूपं गोत्रं प्रमाणं छन्दोवर्णं वर्णयन्ति ।

जन्मजन्मनि वेदपारगो भवति । जन्मजन्मानि वेदधारको
भवति । अव्रतो व्रती भवत्यब्रह्मचारी (ब्रह्मचारी) भवति ।
जातिस्मरो जायते । नमः शौनकाय नमः शौनकाय ।
य इमं चरणव्यूहं पर्वसु श्र(ा)वयेद्विजः ।
धौतपाप्मा शुचिर्विप्रो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ १ ॥
य इमं चरणव्यूहं गुर्विणीं (गर्भिणीं) श्रावयेत्स्त्रियम् ।
पुमांसं जनयेत्पुत्रं सर्वज्ञं वेदपारगम् ॥ २ ॥
योऽधीते चरणव्यूहं स विप्रः पङ्क्तिपावनः ।
तारयत्यखिलान् पूर्वान् पुरुषान् सप्तसप्त च ॥ ३ ॥
यो नामानि परो वेदा [अ]मृतत्वं स गच्छाति ।
लोकातीत(तं) महच्छान्तममृतत्वं स गच्छति ॥ ४ ॥
ॐ नमः इत्याह भगवान् व्यासः पाराशर्यो व्यासः
पाराशर(र्यः) ॥

तं वेदशास्त्रपरिनिष्ठितशुद्धबुद्धिं
चर्माम्बरं सुरमुनीन्द्रव्र(नु)तं कवीन्द्रम् ।
कृष्णत्विषं कनकपिङ्गजटाकलापं
व्यासं नमामि शिरसा तिलकं मुनीनाम् ॥ ५ ॥

व्यासं वाशि(सि)ष्ठनप्तारं शक्तेः पौत्रमकल्मषम् ।
पराशरात्मजं वन्दे शुकतातं तपोनिधिम ॥ ६ ॥
मुनिं स्निग्धं मुदाव्यासं वेदव्यासमकल्मषम् ।
वेदव्यासं सरस्वत्यावा(वा?)सं व्यासं नमाम्यहम् ॥ ७ ॥
अचतुर्वदनो ब्रह्मा द्विबाहुरपरो हरिः ।
अभा(फा)ललोचनश्शंभुर्भगवान् बादरायणः ॥ ८ ॥

ॐ पाराशर्याय नमः ॥ परमेष्ठिऋषिभ्यो नमः ॥

Colophon :

इति चरणव्यूहः सम्पूर्णः ॥

Subject: Caraṇavyūha. 1-4 sections and 8 verses at the end dealing with Phalaśruti. This work gives the names of the various schools and recensions of the four Vedas.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The text of this Ms. with many alterations in readings is considerably larger than that found in No. 1763. This work is now available print in the Benares Sanskrit Series. Dr. Burnell observes that this work is "printed in the Śabdakalpadruma (Veda) and edited by Professor Weber in Indische Studien. IIIrd Volume". He adds this work is attributed to Vyāsa; but it is more probable if it is ascribed to Śaunaka. The concluding verses, however, highly eulogise Vyāsa (Bādarāyaṇa) in this series of Mss.

॥ चरणव्यूहः ॥

1755. CARAṆAVYŪHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2411. **Page** 9. **Left** column. **Substance**—Paper. **Size**—10×4¾ **inches**. **Sheets**—5. **Lines**—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70. Author—Śaunaka(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1754.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition.

॥ चरणव्यूहः ॥

1756. CARAṆAVYŪHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2412 . Page . Left column. **Substance—Paper.** Size—10×4¾ inches. **Sheets**—5.

Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70. Author—Śaunaka(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1754.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ चरणव्यूहः ॥

1757. CARAṆAVYŪHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2413. Page 9. Left column. Substance—Paper. Size—10¾ × 4⅝ inches. Sheets— Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70. Author—Śaunaka(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1754.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ चरणव्यूहः ॥

1758. CARAṆAVYŪHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2415. Page 9. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4¾ inches. Sheets—5. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70. Author—Śaunaka(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1754.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The Ms. is full of scriptorial errors.

॥ चरणव्यूहः ॥

1759. CARAṆAVYŪHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2416. Page 9. Left column. Substance—Paper. Size—11 × 5 inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70 Author—Śaunaka (?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1754.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

॥ चरणव्यूहः ॥

1760. CARAṆAVYŪHAḤ.

J. L. Collection No. 79. Substance—Paper. Size—9½ × 4 inches. Sheets—4. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—64. Author—Śaunaka(?). Complete.

Beginning—Same as No. 1754.

End :

जातिस्मरो जायते नमः । शौनकाय नमः शौनकाय नमः

परमऋषिभ्यो नमः परमऋषिभ्यः ॥

य इदं चरणव्यूहं श्राद्धकालेतु यः पठेत् ।

तदक्षममृतं श्राद्धं पितॄंश्चैवोपतिष्ठते ॥

य इदं चरणव्यूहं पर्वसु श्रावयेद्द्विजः ।

धौतपाप्मा शुचिर्विप्रो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥

इत्याह भगवान् व्यासः ॥

Colophon :

चरणव्यूहः समाप्तः ॥

Subject :Caraṇavyūha. 1-4 Sections.

Remarks —See Remarks on No. 2410. The readings in this Ms. differ from those found in other Mss. At the end of the Ms. the following verse is additionally given :—

" शाकल्यदृष्ट पदलक्षमेकं ।

सार्धं तु वेदे द्वि(त्रि)सहस्रयुक्तम् ॥

शतान्यष्टौ तु षड्विंशतिः पदसङ्ख्याः प्रकीर्तिताः ॥"

The Ms. is very old and is a bit worn out.

॥ चरणव्यूहः ॥

1761. CARAṆAVYŪHAḤ.

T. S. Collection No. 328. Substance—Paper. Size—9⅛ × 3⅜ inches. Sheets—1. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—65. Author—Śaunaka (?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1754.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The last five verses 'तं वेदशास्त्र + बादरायणः' given at the end of No. 1754 are not found in this Ms.

॥ चरणव्यूहः ॥

1762. CARAṆAVYŪHAḤ.

Not noticed by Dr. Burnell.

Substance—Paper. Size—6½ × 3½ inches. Sheets—6 (2 to 7 out of 10). Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—Śaunaka. (?). Incomplete.

Beginning:

दशसहस्राण्यृचां ... पञ्चशतानि च ।
ऋचामशीतिः पादश्चैतत्पाराय(ण)मुच्यते ।
एकर्चे(र्चे ए)कवर्गश्चैकश्च नच(व)कस्तथा ।
द्वौ वर्गौ द्वौ ऋचौ ज्ञेयौ त्रीणि त्रीच शतस्तथा (१) ॥

End:

"यो नाम रिपुराये(नामानि परो वे)दामृतत्वं च गच्छति ।
लोकाति(ती)तं महाशान्त(मह्च्छांत)ममृतत्वं च गच्छति ।
अमृतत्वं च गच्छत्योमम इत्याह भगवान्व्यासः पार(रा)-
शर्यो व्यासः पाराशर्यः ॥

Colophon :

इति चरणव्यूहः ॥

Subject : Caraṇavyūha. 1-4 Sections. A Fragment of No. 1754.

Remarks:—See Remarks on 1754. This Ms. abruptly begins in the end of the 1st Kaṇḍikā, Only the first three verses of the Phalaśruti are given in this Ms. The other work contained in this Ms. is **सोमोत्पत्तिप्रयोगः** ॥

॥ चरणव्यूहः ॥

1763. CARAṆAVYŪHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2414. Page 9. Left column. Substance—Paper. Size—11×5 inches. Sheets—6. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—Śaunaka (?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

चतुर्वेदाय । अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्याम[ः]-स्तत्र निरुक्तं (यदुक्तं) चातुर्विध्यं चतु(त्वा)रो वेदा वि-ज्ञाता [नि] भवन्ति । ऋग्वेदो यजुर्वेदा(दः) सामवेदोऽ-थर्व(वे)दश्चेति । तत्र रु(ऋ)ग्वेदस्याष्टौ स्थानानि भव-न्ति । चर्चाश्रावकश्चर्चकः श्रावणीपारः । क्रमपारः क्रमचटः(पदः) क्रमजटः क्रमदण्डश्चेति । चतुष्पार-(राय)णम् । एतेषां शाखाः पञ्चविधा भवन्ति । शा-कला बाष्कला आश्वलायनाः शाङ्खायना मा-ण्डूकायनाश्चेति । तेषामध्ययनम् ।

अध्यायाश्च(नाञ्च)तुःषष्टिर्मण्डलानि दशैव (तु) ।

(ए)कर्च एकवर्ग(श्च) एकश्च नवकस्तथा ।
द्वौ वर्गौ (च) ग्र्यृचौ ज्ञ(ज्ञे)यौ त्रीणि तृचः शतस्मृतौ
(न्यूनं तृचशतं स्मृतं) ॥
वर्गाणां परिसङ्ख्यातं द्वे सहस्रे चतु(षड्)त्तरे ॥
ऋचां दशसहस्राणि ऋचां पञ्चशतानि च ।
ऋचामशीति(:) पादस्यै(श्चै)तत्पार(राय)णमुच्यते ॥ १ ॥

End:

य इदं चरणव्यूहं पठेत्स(:) पङ्क्तिपावनः ।
तारयेत्प्रभृतीन् पुत्रान्पुरुषः सप्तसप्तति(तिम्)(सप्त च) ॥
य इदं चरणव्यूहं पठेत्पर्वसु पर्वसु ।
विधूतपाप्मा हते स्वर्गे (स स्वर्गी) ब्रह्मभूयाय गच्छति ।
ब्रह्मभूयाय गच्छति ॥

Colophon :

इति चरणव्यूहं(ह:) समाप्तं(प्त:) ॥

Subject : Caraṇavyūha, giving the various schools and recensions of the four Vedas.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The Kaṇḍikā division of the text is not found in this Ms. The text of this Ms. is more or less same as found in the printed volume, now available in the City of Benares.

Regarding the several Mss. of Caraṇavyūha in this Library, Dr. Burnell has observed the following on page 9 of his Catalogue :—

"These Mss. (of Caūaṇavyrha) are all recent, and unfortunately far from correct. No. 2,410 to 2,413, 2,415 and 2,416 (Serial Nos. 1754 to 1762) represent one text. No. 2,414 (Serial No. 1763) is much shorter and differs considerably

from the other. I much regret that I am not able to give the collation with the text published by Dr. Weber, as the only copy accessible to me of the I. S. wants parts 2 and 3 of Vol. iii. Both texts begin : "Atha Caraṇavyūhaṃ Vyākhyāsyāmaḥ. * * Carcāśrāvakaḥ Carcakaḥ śravaṇīyapāṭhaḥ Krmajaṭaḥ Kramaśaaḥ(padaḥ) Kramarathaḥ Kramadaṇḍaśceti". The list of Śākhās, etc., are as follows: A=2410 ; B=2414.

I. R. V. A. Āśvalāyana, S(ś)āṅkh[y]āyana, Śākala, Bāṣkala, Māṇḍūkeya. B. Śākala, Vāṣkala, Āśvalāyana, Śāṅkhāyana, Māṇḍūkyāyaṇa. B. omits nearly all the details of the numbers of Vargas, etc.

II. Y. V. Black. A. Caraka, Āharaka, Kaṭha, Kapiṣṭhalakaṭha, Cārāyaṇīya, Vārtāntareya, Śvetāśvatara, Upamanya, Maitrāvaruṇīya. As the number is stated to be twelve, some are omitted by the transcriber.

B. 12: Caraka, Āhvaraka, (kaṭha,) Prāya, Kaṭha, (Prācyakaṭha, Kapiṣṭhalakaṭha, Cārāyaṇīya, Vārtāntavīya, Śvetāśvatara, A(Au)pamanya(va), Pāta, Aiṇḍineya, Maitrāyaṇīya.

The last is divided by A. into seven sub-divisions : Mānava, Dundubha, Caikeya, Vārāha, Hāridravīya, Śyāma, Śyāmāyanīya.

And by B. into six: Mānava, Vārāha, Dundubha, Chāgaleya, Hāridravīya, Śyāmāyanīya.

White Yajurveda.

A. Jābāla, Baudhaya, Kaṇva, Mādhyandina,...vīya, Sthāpanīya, Kāpāla, Pauḍaravatsa, Āvaṭika, Paramāvaṭika, Pārāśareya, Vaidyeya, Vaineya, Audheya, Gālava, Vaijava, Kātyāyanīya.

B. 15. Jābāla, Baudhāyana, Kāṇva, Mādhyandina, Śāpheya, Tāpanīya Kapola, Pauṇḍaravaśya, Āvaṭika, Paramāvaṭika, Pārāśara, Vaiṇeya, Vaidheya, Aḍḍha, baudheya.

B. divides the Kaṭhas into Prācya, Udīcya, and Nirṛtīya. In A. this is omitted.

The Pariśiṣṭas are according to A. Upajyotiṣa, Sāṅgalakṣaṇa, Pratijñānuvākya, Parisaṅkhyāta Caraṇavyūha, Śrāddhakalpa, Pravarādhyāya.

According to B. 18: Yūpalakṣaṇa, Chāgalakṣaṇa, Pratijñānuvākya. Saṅkhyā, Caraṇavyūha, Śrāddhakalpa, Śulbakāni, Pārṣada, Ṛgyajūṃṣi, Iṣṭakāpūraṇa, Pravarādhyāya, Ukthaśāstra, Kratusaṅkhyā, Nigama, Yajñapārśva, Povika(?) (Hautraka), Prasavotthāna, Kūrmalakṣaṇa.

III. Sāmaveda. A. Asurāyaṇīya, Vārtāntareya, Prāñjali, Ṛg-Varṇa, Prācīnayogya, Jñānayogya, Rāṇāyanīya. The last divided into Rāṇāyanīya, Śāṅkhyāyanīya, Saptamuydla(?) (dgala), Kalyala, Mahākalyala, Lāṅgala, Kauthuma, Gautama, Jaiminīya.

B. Rāṇāyanīya divided into seven:—Rāṇāyanīya. Śāṭyamugrya, Kālopa, Mahākālopa, Lāṅgalāyana, Śārdūla, Kauthma; and the Kauthuma into seven: Āsurāyana, Vātāyana, Prañjalidvaitabhṛt, Prācīnayogya, Nekeya (Naigamiya ?), Kauthuma (one name is thus omitted).

IV. Atharvaveda. Ā. 9: Paippala, Dānta, Pradānta, Auta, Brahmada, Balada, Śaunuki, Devada(r)śi, Caraṇavidha,(cārṇavidya) B. 9: Pippala, Śaunaka, Dāmoda, Tottāyana, (dāmodāta, Vttāyana,) Jābāla, Brahmapalāśa, Kunakhī, Devadarśin, Cāraṇavidya.

Ā. 5. Kalpas: Nakṣatrakalpa, Vidhānakalpa, Vidhividhānakalpa, Saṃhitākalpa, Śāntikalpa, and pravarādhyāya.

B. do. Nakṣatrakalpa, Vidhānakalpa, Saṃhitāvidhi, Abhicārakalpa, and Śāntikalpa.

I have let several obvious errors remain, to show how incorrect the Mss are. There are thus two texts of the Caraṇa-

Vyūha, which differ not only in the list of Śākhās but also of the divisions and number of verses in the Vedas. The text represented by A. is nearest to that followed in the Śabdakalpadruma. (Vol. V. S. V. Veda (pp. 4872-4876). This tract is so evidently written in the interest of the followers of the White Y. V., that it perhaps little deserves the importance which has been attributed to it." What Dr. Burnell has given, the following may be added to: Y. V. Black. B. Taittirīya is divided into two: Aaukheya and Khāṇḍikeya; the last is again divided into five: Kāleta, Śāṭyāyanī, Hiraṇyakeśī, Bhāradvāji(a), Āpastamba. A. omits all the details regarding this. According to A & B, the Upavedas are: (1) Āyurveda to Ṛg-Veda (2) Dhanur-Veda to Yajur-Veda (3) Gāndharva-Veda to Sāma-Veda (4) According to A. Śastra-śāstra to Atharva Veda and accordidg to B. Arthaśastra to Atharva-Veda.

॥ चातुर्ज्ञानम् ॥

1764. CĀTURGÑĀNAM.

T. S. Collection No. 69. Substance—Paper. Size—9¾ × 4¼ inches. Sheets—18. Lines—10 or 11 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—(Paṅgu) Nārāyaṇa(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ ॥ अग्निमीळे सुताविश्वाद्धाना अजोषा इन्द्रताः सोमपा इमा जुष्टामस्सराड्प्साघृतपृष्ठायजताद्रविणोदाधानाः शुभ्राः पञ्चदश । अग्निमीळे तु विज्ञातौ दधाना इन्द्रे योगे चक्षसे महाधनेये बृहते इमहेयज्ञे सुषिह्मौश्रियन्ते ये(ए)कादश य एकश्चर्षणीनां कक्षीवन्तं य इति वर्जे-

यित्वा ॥ अग्निमीळे अवीवृधन् बृहनादित्यान्विश्वान्पर्वे-
तान्पञ्च ॥ अग्नि पावकासनेदिमं द्वैपदं बृहं रोहयदाश्रुत्कर्णै-
कपदं जेषः सहस्रसातमां द्वितीयं नेष्टरिति दीघ्रग्नी इति
दीघ्रग्नी द्वितीयं ऋतेन द्वैपदं ॥ (१ ।)

अयं देवाय विप्रा० ॥

End :

त्यञ्चिदस्यादाः सुमनागाः सपत्नासरूपा एकरूपाया
एताः मुहुश्रभ्राः स्त्वा सर्वा आजो हुवानाः कुलपा अजा-
यथा दीध्यानाये(ए)कविंशतिर्यामेति वर्धयित्वा ॥

* * * * *

विश्वामित्र जमदग्नी इतीयेकपदं दस्यु हन्त ममकार-
खण्डनं अकृणोरुलोकं कल्पयतु पिंशतु सुसहायुदात्त-
मिति ॥ ८ ॥

Colophon :

इति श्रीचातुर्ज्ञानः(नं) समाप्तः(प्तम्)
पौराणिकोपनामरायसभुवनकरकमलाकर भट्टस्य सूनु(ना)रामेण
लिखितमिदं पु(स्त)कं साधारणसंवत्सरे आश्विनमासे
शुक्लपक्षे पौर्णमास्यां स्थिरवासरे चातुर्ज्ञान(नं)
समाप्तः(प्तं) । परमशिवः शरणम् ॥

Subject : Cāturgñāna—a Vedic lakṣaṇa treatise giving four indices for each Adhyāya in the Eight Aṣṭakas of Ṛg-Veda Saṃhitā. This treatise seems to have given fresh lists of such words as would occur विसर्जनीयान्त etc.,in the Padapātha.

No. 43 "चातृज्ञान Cātṛjñāna" of the Deccan College Mss. Catalogue, gives a description of the work as follows—"The Catalogus catologorum of Aufrecht gives the title of the Ms.

as चातुर्ज्ञान and explains it to be a 'list of the Sūkta, Varga, Maṇḍala, Aṣṭaka of the Ṛg-Veda" while our list for 1871-72 says that it is something bearing on the Pada Text of the Ṛg-Veda.,

The Ms. under consideration is the same as is above described, except that the Deccan College Ms. contains five introductory verses in addition. These verses in comparison with No. 44. ऋग्वेदपरिभाषाकारिका or चातुर्ज्ञानपरिभाषा in the same Deccan College Mss. Catalogue, clearly state that the work is composed by Narāyaṇa, surnamed Paṅgu—

"इतस्तता(तो)म्हिही(हि)तं यच्चातुर्ज्ञानादिलक्षणम् ।
तदेके(की)कृत्य कथितं पङ्गुनारायणेन तु ॥ 32."

It is also probable as the above verse indicates that (Paṅgu) nārāyaṇa's work is only a compendium of the original cāturjñāna and other Lakṣaṇa works, that are found explained here and there. Whether this Ms. is the original cāturjñāna or only a Compendium is yet to be known.

॥ चातुर्ज्ञानम् ॥

1765. CĀTURGÑĀNAM.

J. L. collection No. 170. Substance—Paper. Size—8 × 4 inches. Sheets—18 (12-30; 21st sheet is missing). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—(Paṅgu) Nārāyaṇa. ? Incomplete.

Beginning :

...(विवृ)श्चोद्वेपदमथर्चान्तं जनित्वा विसर्गान्तम्
(अवगृह्य) ॥ ५ ॥

एवात्वां देवावकागूर्ताः पृथिव्या वद्भधाना न वेदाः सर्गा ऋणयादीनादृभावबशाना विप्रायाथाभूरिदा भूरिदाः षोडश ॥ १६ ॥

End :

तदिमन्दत्नी विसर्गातं हंममम्(मुं) षलर्वीः सर्वानुदात्तं द्वैपदं अवरीवुरिति प्रउगं यथासंहितं शिक्षाया द्वैपदं यथा-शार्क्ति द्वैपदं कुनं न माते जते ॥ ७ ॥

Colophon : Nil.

Subject : Cāturjñāna—a Vedic lakṣaṇa treatise, belonging to Ṛg-Veda,

Remarks :—The Ms. is very old and is in a fairly good condition. The Ms. abruptly begins with the last index of the eighth Adhyāya of the third Aṣṭaka and ends in the index of the seventh Adhyāya of the eighth Aṣṭaka.

॥ जटोदाहरणम् ॥

1766. JAṬODĀHARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 2389 *c. Page 3. Right column. Substance—Paper. Size—8½ × 3 inches. Sheets—5 (5 & 9). Lines—7 or 8to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—(?). Complete.

Beginning :

ॐ कुरुश्रवणमावृणिराजानं राजानमावृणि कुरुश्रवणं कुरुश्रवणमावृणि राजानम् ॥ क वो । वः क १ कवः ॥ वोश्वा अश्वा वो वोश्वाः ॥ अश्वाः का १ काश्वा अश्वाः क । का ३ भीशवोऽभीशवः । का १ का ३ भीशवः ॥

End :

सोषामुषां ससोषां ॥ उषामविन्दन्दविन्ददुषा मुषामवि-न्दत् ॥ अविन्दत्ससो विन्ददविन्दत्सः । स स्वः १ स्वा १ स स्वः । स्वा १ स स स्वा १ स्वा १ सः । सो आग्नि-मग्निं ससो अग्निं । अग्निं रासो ३ ग्निमग्निं सः । सो

अर्केणार्केण मसो अर्केण । अर्केण विव्या १ केणा केण वि । विबबाधे बबाधे विविबंबाधे । बबाधे तमांसि तमां-सि बवाधे बबाधे तमांसि ॥

Colophon : Nil.

Subject : Jaṭodāharaṇa—the illustration of Jaṭā belonging to Ṛg-Veda.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. Besides this, the two other works contained in the Ms. are (1) स्वराङ्कुश: (2) विकृतिवल्ली(जटापटलम्) ॥ Dr. Burnell has not, however, noticed this work under this Ms.

॥ जटोदाहरणम् ॥

1767. JAṬODĀHARAṆAM.

J. L. Collection No. 77 c. Substance—Paper. Size—7¾ × 4¼ inches. Sheets—5 (6-10). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—47. Author—(?). Incomplete (wants beginning).

Beginning :

(ऋभुभिर्ऋभुभिर्ऋभुर्ऋभुर्ऋभुभिः + वस्स्यामस्या)म·वोवस्स्याम ॥ स्याम विश्वो । विश्वस्स्यामस्य विश्वः ॥ विश्वोविभुभिर्विभुभिर्विश्वो विश्वो विभुभिः । विभुभिः शवसा शवसा विभुभिर्विभुभिः शवसा ॥

End—Same as No. 1766.

Colophon : Nil.

Subject : Jaṭodāharaṇa—the illustration of Jaṭāvikṛti as explained in Vikṛiṭi Vallī, belonging to Ṛg-Veda.

Remarks :—The other works contained in this Ms. are (1) स्वराङ्कुश: (2) विकृतिवल्ली (जटापटलम्)॥ The Ms. is in good condition. This

Ms. abruptly begins in the middle of the second illustration given in this Ms.

॥ जटोदाहरणम् ॥

1768. JAṬODĀHARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 2396. Page 3. Right column. **Substance**—Paper. **Size**—$8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ **inches**. Sheets—2. **Lines**—8 to a **Page**. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—25. Author—(?). Incomplete (wants end).

Beginning:

श्रीनिवासाय नमः ॥

जटोदाहरणम् ॥ अयं देवाय देवायायमयं देवाय ॥ षत्वोदाहरणम् ॥ वाभिरूषु सुताभिस्ताभिरूषु ॥ णत्वोदाहरणम् ॥ पुरुप्रियाणोनः पुरुप्रियापुरुप्रियाणः ॥ रेफादिनत्वोदाहरणम् ॥ प्रविद्वान्पितृयाणं पितृयानं प्रविद्वान्प्रविद्वान्पितृयाणम् । मोषुणोनः सुमोमोषुणः ॥

End:

कवीऋतस्य ऋतस्य कवी कवीऋतस्य । इन्द्राविष्णू पिबतं पिबतमिन्द्राविष्णू इन्द्राविष्णू पिबतं । उपधापयेते धापयेते उपोपधापयेते । अग्नेरथिनो रथिनोग्नेग्ने रथिनः । अग्निमी... ॥

Colophon: Nil.

Subject: Jaṭodāharaṇa—the illustration of Jaṭā Vikṛti belonging to Ṛg-Veda.

Remarks:—The text of this Ms. is different from that given in No. 1766. The Ms. is old and is in good condition. This Ms. furnishes suitable illustrations for the various Sandhi and other changes coming under Jaṭā-Vikṛtī. i.e., षत्वं, णत्वं, रेफादिनत्वविकाराः etc. ॥

॥ त्रिक्रमलक्षणम् ॥

1769. TRIKRAMALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9074 g. Page 5. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—12½ × 1 inches. Leaves—7 (42-48 out of 72). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—80. Author—(?) Complete.

Beginning:

धृष्टिर्भुवनं अंशुना हविष्मतिरानादद्दे तं प्रत्नयेन्द्रमि-
त्क्ष(त्र)स्येन्द्रस्य मित्रोस्यमयश्नव तै यो वा अयथा देवतं
स्पथं स्वस्ति अग्निर्भूतानामाप्या(य)स्व ईयुष्टे येमाच्छन्दः
क्रम(?)भ्रान्ति सोमो वै भुवो देवानां उत्सृज्यामित्येकैकः ॥
अयं वां यो वां प्रातर्युजावघं वेनस्त्रिंशत् । मूर्धानमिन्द्राग्नि
ओमासो मरुत्वन्तमिन्द्मरुत्वो मरुत्वान् महान् महान्नृ-
वत् वाममदद्धेभिः हिरण्यपाग्न उत्तिष्ठन् तरणिरातिष्ठेन्द्र-
मसा विसर्वेस्य महान् स जोषा ॥

* * * * * * * *

(Leaf No. 45) प्रियया विशत भूत्वा हरन्तु भूता विशत उद्गाता रोहति चतुर्विंशतित्रिक्रमः

आकारान्त उदात्तान्तं आक्रूपरं यत्र दृश्यते ।
त्रिक्रमन्तु विजानीयात् मोषुण ऊषणस्तथा ॥
संहितावत्क्रमे पूर्वं परं पदवदुच्यते ।
क्रमो त्यक्तं प्रगृह्या(?) तादिति मध्यं द्विरुच्यते ॥

End:

................योरपि लक्षणमत्र ।
नोपसर्गोऽवसानस्थो नि(नी)चपूर्वो तथा द्वयोः ॥

(त्रिपुमध्य)स्थितश्चैव ह्यवानोऽवग्रहस्तथा ।
प्रपरान्वाभिपर्युत्सुन्यतिर्यथ्यप्युप...... । (?)
...परोपसर्गाः स्युः सप्तात्र द्वादशः स्मृतः ॥
हरिः ओं । शुभमस्तु ॥

Colophon: Nil.

Subject: Trikramalakṣaṇa,—a treatise on Vedalakṣaṇa belonging to Black Yajur Veda Saṃhitā. This might be the same work described under No. 911. Vol. II. of the Madras Oriental Mss. Catalogue but with some modifications in the list. cf. "This work gives a list of words, whose final vowels do not undergo phonetic changes, when followed by words beginning with vowels, this collection being known as पृथग्व्यक्ति; and then the places where three words go to make up a Krama are pointed out."

Remarks:—For the other works contained in this Ms. see Remarks under No. 1793. The Ms. is in a fairly good condition, though the leaves are here there worm-eaten.

॥ बैदसङ्ख्या ॥

1770. BAIT SAṄKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 2397. Page 2. Right column. Substance—Paper. Size—8⅙ × 3 inches. Sheet—1. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5. Author—(?) A fragment only.

श्रीरस्तु । प्रमन्महे । जुर्फाखिफर्थसा कडुः । जने घुभिडंसा थै चौ । घोटिश्नठपथीगागिः । गैहिस्था बलउक फांछीमैः । चुफीक्ष्यडा बणुमिटि ॥ ० ॥ इदं श्रेष्ठं । जान् छफीदफअकधर्तिजेः ॥ ० ॥ सुघुमायातं ॥

छावा षिमथयढणा ॥ ० ॥ तावां ॥ जेपोग्यवामद्वि-
मणी । ० ।

निहोता । ज्ञुसुश्मिहलदूर्नीतेः । ० । मन्दस्व ।
औ मलयशरआकभ्रतुर्मे । ० । प्रये । जीपैण्मीरथवाढीड्ड ॥
श्रीरामार्पणमस्तु ॥

Subject : Baiṭsaṅkhyā, belonging to Ṛg-Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition. Under Baiṭsaṅkhyā, Dr. Burnell observes the following :

"Anukramaṇīs to the Ṛk, Sāma, and Yajur Vedas in which the numbers are expressed by letters certainly exist, but they cannot be very old. The Mss. in this collection both contain a fragment of 5 lines—"Pramanmahe (I., 62, 1)...jane (I., 69, 2, b) ..Suṣumāyātaṃ (I., 137, i)...tāvāṃ (I., 154, 6)...nihotā (II., 9, 1)...mandasva (37-1)...praye (?) (III, 7, 1)...".

॥ बैट्सङ्ख्या ॥

1771. BAIṬ SAṄKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 2398. Page 2. Right column. Substance—Paper. Size—8⅛ × 3 inches. Sheet—1. Lines—5 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5. Author—(?). A fragment only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1770.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ बोन्तलक्षणम् ॥

1772. BONTALAKṢAṆAM.

T. S. Collection No. 66. Substance—Paper. Size—9⅜ × 4¼ inches. Sheets—27. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—(?) Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

द्विता दधुः स्वं गन्धर्वेति द्वे अदधुः ॥ १ ॥ ता वां विश्वस्य द्यावापृथिवी जनयन्निति द्वे यज्ञिया स्वरान्ता ॥ २ ॥ यदिन्द्राग्नीमदथोपः क्षोणी इति द्वे यजत्रा स्वरान्ता ॥ ३ ॥ अमर्त्यंतान् न इन्द्राति द्वे देवा स्वरान्ता ॥ ४ ॥ पुनः पुनर्जायमाना भो जायास्त द्वे इति शुंभमाना स्वरान्ता ॥ ५ ॥ संस्मयमाना रेपसातन्वेति द्वे विभाती स्वरान्ता ॥ ६ ॥

* * * * * *

तुभ्यं हिन्वानो पो वसिष्टेति द्वे वसिष्ट ॥ ५० ॥
समुद्रं न सिंधव इन्द्रसोमाम इति द्वे विशन्ति ॥ ५१ ॥
मध्वः पीत्वा धचुक्षमिति द्वे स चेवहि ॥ ५२ ॥

इति द्वितीयसङ्ख्या समाप्ता ॥

End :

अनायुधास आस ता मचन्ता । शुनश्शिछेपं निदितं । कत्यासतो वचसा य आयुक्तुजा । दुर्योण आवृणङ्मृध्रवाचः । पुनः । दुर्योण आवृणङ्मृध्रवाचं । वीरास एत न मर्यासः । आसुष्माणः । अस्त्रासत इन्द्र । हंत्या सद्ददंतं । न किरादेव ओहते । निराविध्यद्गिरिभ्यः । ईयते नराचशंसं दैव्यं । परीतोषिंचत । कुरुश्रवणमावृणि राजानं । नरावाशंस पूषणं । चित्तनंभं नेकस्कमीयान् एतेषां मध्यमपदान्यनवमानीयानि । निरुक्तसारमस्कृतोपसंमिति रात्र्यां पञ्चक्रमः ।

Colophon : (Sheet No. 26).

इति वोन्तलक्षणं किञ्चित्—

प्रात: शाखी(य)लक्षणं समाप्तम् ॥
शके १७१० कीलकसंवत्सर आश्विनशुद्धप्रतिपदा भौमवासर-
पौराणिकोपनामराक्षसभुवनकरकमलाकरभट्टस्य सूनुना
लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् ॥

Subject : Bontalakṣaṇa—A treatise on Vedalakṣaṇa belonging to Ṛg-Veda. This Ms. is composed of the following sections:—

1. द्वितीयसङ्ख्या ॥ ५२ ॥
2. त्रीणि सङ्ख्याकानि ॥
3. चतुर्थसङ्ख्याकानि ॥
4. पञ्चसङ्ख्याकानि ॥
5. षट्सङ्ख्याकानि ॥
6. सप्तसङ्ख्या(कानि) ॥
7. अष्टसङ्ख्या(का)नि ॥
8. नव[म]सङ्ख्याकानि ॥
9. दशसङ्ख्याकानि ॥
10. एकादशसङ्ख्याकानि ॥
11. द्वादशसङ्ख्या(का)नि ॥
12. त्रयोदशसङ्ख्या(कानि) ॥
13. चतुर्दशसङ्ख्याकानि ॥
14. पञ्चदशसङ्ख्याकानि ॥
15. षोडशसङ्ख्याकानि ॥
16. सप्तदशसङ्ख्याकानि ॥
17. अष्टादशसङ्ख्याकानि ॥
18. एकोनविंशतिसङ्ख्याकानि ॥
19. विंशतिसङ्ख्याकानि ॥
20. एकविंशतिसङ्ख्याकानि ॥
21. चतुर्विंशतिसङ्ख्याकानि ॥
22. षड्विंशतिसङ्ख्याकानि ॥
23. सप्तविंशतिसङ्ख्याकानि ॥
24. त्रिंशत्सङ्ख्याकानि ॥
25. सप्तत्रिंशत्सङ्ख्याकानि ॥
26. चतुश्चत्वारिंशत्सङ्ख्याकानि ॥
27. अष्टाचत्वारिंशत्सङ्ख्याकानि ॥
28. एकोनपञ्चाशत्सङ्ख्याकानि ॥
29. एकपञ्चाशत्सङ्ख्याकानि ॥
30. पञ्चपञ्चाशत्सङ्ख्याकानि ॥
31. एकषष्टिसङ्ख्याकानि ॥
32. नवषष्टिसङ्ख्याकानि ॥
33. षट्सप्ततिसङ्ख्याकानि ॥
34. षण्णवतिसङ्ख्याकानि ॥
35. ?
36. ?
37. किञ्चित्प्रात:शाखीयलक्षणम् ॥
38. ?

Remarks:—The Ms. is in good condition. The Ms. is dated Śaka 1710 in Kīlaka year or 1788. A. D. The scribe is the son of Paurāṇika Rākṣasabhuvanakara Kamalākara. What the title of the Ms. 'Bontalakṣaṇa' exactly means is not known.

॥ बोन्तलक्षणम् ॥

1773. BONTALAKṢAṆAM.

J. L. Collection No. 83. Substance—Paper. Size—8¼ × 4½ inches. Sheets—34 (4-37; sheet No. 19 is missing). Lines—10 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—800. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

........वन्तेस्वनुदात्ताकारपूर्वे । चक्रभाश्रुवर्तयत् प्रति-
श्रवाणि वर्तयते अश्रुचक्रश्रकारेण ॥ २ ॥ वपो न पक्ष-
न्यनुश्रियोभिरे सप्तो आधिश्रियोभिरे । मानो गुह्या आवि-
र्भवन्ति गुह्याः शुनं वरत्रावध्यन्तां संवरत्रादधातनेति
विसर्गेण देवा देवेषु यज्ञियाऽष ओषधीर्वनिनानि यज्ञिया
ऽभिप्रवंतसमनेव ऐषा योनं गच्छन्ति समनं न योषाः ।

End:

दिवो नो वृष्टिं धारा विसर्जनीयः । दिवो न विधु-
द्धारा स्वरान्ता ॥ अतः समुद्रमवपश्यति । कस्स्वित्स-
वनमवगच्छति । अभिये सन्त्यादश्रुर्विश्वा यस्मिन्नादधुः ।

* * * * * * * *

यद्धवृथाषाद । उर्जो वृषावाक् । अग्न्युदात्तं । त्वं
सत्यमनुदात्तं । अवानो धेहि वातो देहि ॥८॥ त्रिः सौभगे
त्वं मोषुण इन्द्र यथा तव स्वधा वो विश्वानरो मात्वा
तनन्मा त्वा तपयदासि द्रागाऽस्मभ्यं तद्रमद्वेषिः सि-

न्धुईवानाहयमभिराभिक्रन्दाक्रं..................... ॥

Colophon Nil.

Subject: Bontalakṣaṇa—A lakṣaṇa grantha belonging to Ṛg-Veda. This Ms. is composed of the following sections:—

Sections.			Sub-sections.
1. द्विसङ्ख्याकानि	...	...	8
2. त्रीणिसंख्याकानि	...	..	11
3. चतुः संख्याकानि	...	...	8
4. पञ्चसंख्याकानि	...	...	8
5. षट्संख्याकानि	...	...	4
6. सप्तसंख्याकानि	...	...	4
7. अष्टसंख्याकानि	....	....	3
8. नवसंख्याकानि	...	....	7
9. दशसंख्याकानि	...	...	4
10. एकादशसंख्याकानि	...	....	2
11. द्वादश०	...	...	2
12. चतुर्दश०	...	....	6
13. पञ्चदश०	....	...	2
14. षोडश०	....	...	5
15. सप्तदश०	...	...	1
16. एकोनविंशति०	....	....	2
17. एकविंशति०	....	...	1
18. द्वाविंशति०	....	...	2
19. चतुर्विंशति०	...	....	2
20. त्रिंशत्०	...	...	1

21. एकत्रिंशत् सङ्ख्याकानि	....	...	1
22. चतुश्चत्वारिंशत्०	...	...	2
23. षट्चत्वारिंशत्०	....	...	1
24. अष्टाचत्वारिंशत्०	....	....	2
25. पूर्वरूपाणि	...	...	1
26. पञ्चाशत्०	....	...	5
27. अखण्डितानि	...	...	2
28. द्वैपदानि	...	...	2
29. खण्डितानि	...	...	8

Remarks:—The Ms. is very old and is in a fairly good condition.

॥ बोन्तलक्षणम् ॥

1774. BONTALAKṢAṆAM.

J. L. Collection No. 74 a. Substance—Paper. Size—9×4 inches. Sheets—24 (1-24). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—(?). Complete.

Beginning:

वेदपुरुषाय नमः ॥

मध्वः पीत्वा धणुक्षमिति द्वे सचेवहि । प्रतरं मकारान्तं । समत्र गावस्ता अजयो द्वे अनवन्त । स देवत्रो माहि दस्तेति द्वे बभूवथुः(?)। किम इन्द्र ।कमाग आसेति जिघांससि । गावो धेनवो बृहन्त इंनु द्वे आविवासान् । अछावदत द्विविढीतिद्वे । आविवास दिवो नयस्य पयः प्रत्नस्य द्वे दुधाना विसर्जनीयाः । तावां विश्वस्यद्यावापृथिवी जनयमिति द्वे यज्ञिया स्वरान्तौ ॥

End:

प्रसेनानीरूर्ध्वे सेना स्वरांता । पूर्वे सेनाविसर्गांता ।
अर्धे नाधिशेषं नाचि । अर्धे वृणाक्ति शेषं वृणक्तु । अर्ध-
वर्धयन्तीः शेषं वर्धयन्तीः । त्रिषधस्यावर्जम् ।

* * * * *

युष्मे अस्मे त्वे अमीयप्रगृह्यं । दिवास्त्रवितवेवरी य एति
पृथिव्या स्वरान्ता । सर्धववक्षे मिमिक्षः । विश्व जगृत्म
ररत्म ववत्म क्षामसुष्प्वनिव्यंथतमत्स्व सक्ष्व मिमिक्ष्व
वाशिष्व दाधिष्व प्रोत हिमोत सुनात पुनात ॥

Colophon:

बोन्ये लक्षणसमूहः समाप्तः ॥

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Subject: Bontalakṣaṇa—A treatise on Vedalakṣaṇa belonging to Ṛg-Veda.

Remarks:—The Ms. contains the following works :—

(1) बोन्तलक्षणम् ॥ (2) वर्णोच्चारणलक्षणम् ॥
(3) उपलेखसूत्रम् ॥ (4) संहितासूत्रम् ॥

The Ms. is very old and is in a fairly good condition. It is damp in appearance.

॥ बोन्तलक्षणम् ॥

1775. BONTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 2425. Page 3. Right column. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Sheets—10 (1-12; 4th & 5th missing). Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—120. Author—(?). Incomplete.

Beginning—Same as No. 1774.

End:

इमे चित्तवोपस्तुतिः स इत्स्वपा इमे उभे आर्त्नी इमे मदीमदाय इमे द्यावापृथिवीत्यष्टौ इमे प्रगृह्यं ॥ यत्र रोदसी प्रगृह्यं नैतावदन्येति वर्जयित्वा ॥ ८ ॥ सुदंसमा श्रवसा वे ॥

Subject: Bontlakṣaṇa—a treatise on Vedalakṣaṇa belonging to Ṛg-Veda.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. Only the first eight sub-sections of the first section given in No. 1773. are found in this Ms.

॥ बोन्तलक्षणम् ॥

1776. BONTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 2426. Page 3. Right Column. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{4} \times 3$ inches. Sheets—7. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). Incomplete.

Beginning:

श्रीवेङ्कटेशः प्रसन्नः ॥

यानि यदि यदा यूयं यस्य तस्य हि यद्यथा ।
यन्ति येनाश्विनो यांश्च दृष्टोदात्तं पदं भवेत् ॥

हे चौदा पद यां तील एकपदमावा आस ता पदास वर ता स्वरहोते ॥— द्वितादधुस्तं गन्धर्वा द्वे अदधुः । समत्र गावस्ता अंजय इति द्वे अनवन्त ॥ संदेवत्रोभा हि दक्षेति द्वे बभूवथुः । त्वं सत्पतिः स प्राविवेति द्वे मघवानो द्वैपदं ॥ किं न इन्द्र किमाग आसेति द्वे जिघांसासि दिवो नयस्य रेतसो दुघानाः पयः प्रत्नस्य रेतसो दुघाना इति

द्वे दुघाना विसर्जनीयाः ॥ तावां विश्वस्य गोपा द्यावापृथिवी जनयान्निति द्वे यिश्रिया स्वरान्ता ॥

End:

क आसतः क ई व्यक्तो वुंद्जक्षानो कडनुत इति ते कारेण । दुहाना धेनुर्वृजनेषु धेनुः प्रत्नस्य सानो मन्द्रे धागैर्वर्तनि गाव इव ग्राममिति पंचदुहाना स्वरान्ता ॥

Colophon: Nil.

Subject: Bontalakṣaṇa—a treatise on Vedalakṣaṇa belonging to Ṛg-Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ भाषिकस्वरसूत्रवृत्तिः ॥

1777. BHĀṢIKASVRASŪTRAVṚTTIḤ.

J. L. Collection No. 76. Substance—Paper. Size—$7\frac{1}{4} \times 4$ inches. Sheets—13. Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—260. Author—Ācārya Mahāsvāmin. Complete.

Beginning:

विघ्नराजाय नमः ॥

अथ ब्र(ब्रा)ह्मणस्वरसंस्कारानियमः । उक्तो मन्त्रस्वरः । तेनात्र सिद्धं । उदात्तानुदात्तौ भाषिकस्तत्सन्धिः । (अनुदात्तावन्तरेणोदात्तः।) आग्रपूर्वे आख्यातपरो न । समासत्वा(श्चा)नाख्यातपरोपि (न) । अपूर्वस्य(श्च) समासो नैव । जात्याभिनिहितक्षैप्रस(प्र)श्लिष्टाश्च । ऊतोयामौ(श्चो मो नो) सो च । ऊवै(ओञ्चै)केषां । उदात्तमेत्य(त)त्व् । स्वरितानुदात्तौ च । उदात्ता(त्त)मनुदात्तमनन्त्यं । अत्यलं (न्त्यं) सं॰ हतानां । भाषिके चोभयस्य(येषां) । य(ए)

कस्यापि । (स्वरितस्य चाभिनिहितत्वं ।) तेषां प्रागुक्तः (त्त)मादनन्तराणां च कम्पनं । उदात्तपूर्वस्या(नुदात्तस्य च) । उदात्तपूर्वस्य च स्वरितस्यापि च । (अत्रान्त्यस्योदात्तस्या)नुदात्ततो(तां) प्रत्येके विवदन्ते ॥ १ ॥

आख्यातपदविकरणाः । अर्थादिः । (पादादिः ।) हि । हन्त । तेने(नेत्) । कुचि(चि)त् । अह । समुच्चये । आमन्त्रित[स्वरेण]सस्वरं । जिज्ञासां(सितं) । विचारितं । अवधारितम् । यद्योगी(गः) । विनियोगः । वाक्यशेषः । अनुबन्ध इति । एव आ षोडशादक्षरात्पदं विकुर्वन्ति । आपश्चविंशादिति भारद्वाजः । आद्वात्रिंशादित्योपसिद्धिः(त्यौपशिविः) । आमर्यादाख्ययोः पदयोर्बहूनां चापूर्वपदं विक्रियते । सवाणान्यो(र्वाणीत्यौ)पशाविः (॥ २ ॥)

(वि)नियोगे तु पूर्वपदं । जिज्ञासितयोश्च । अ[न]न्तर्हि(र्हि)तयोश्च । विचारित(समुच्चित)योश्च । निर्वचनेनव-च(निर्वचनेनुबन्धो) वाक्यशेषार्थं(षोऽवध्यर्थ)श्चावधारणो न विकुरुत इति भारद्वाजः । मु(भूयो)वादि(दी) वरीयोवादि(दी) कनीयोवादि(दी) चानवधारणाः । परिसमाप्ता(त्यर्थश्चान्यतमो ह्यार्दी)नां न विकरोति । समपदयोः स्वराद्यं(द्यो)रल्पस्वरतरं प्रकृत्या । स्वराद्यस्वराद्योश्च सममात्रयोः पूर्वनिम्न(श्रेष्ट)मितिभारद्वाजः। यथार्थं चतुर्विधे(धं) पदं विप[र्य]र्यस्तं । (कण्ठ्यस्वरो ऋत्सवर्णे । वकारस्य पदान्तस्य स्वरमध्ये लोपः । शेषं सामान्यशास्त्रात्) । अकारेकारोकारर्का(र)ऌकारा अवर्णधारणाः ॥ रथन्त-

सयव(शतपथवत्)ताण्डिभाल्लविनां ब्राह्मणस्वरः । सप्त साम्नां । षड्जऋषभगान्धारमध्यमपञ्चमधैवतनिषादाः । तेषां योनयः । कण्ठात् षड्जः । शिरस ऋषभः । नासिकाया गान्धारः । उरसो मध्यमः शिरसः कण्ठात् पञ्चमः । धैवतो ललाटात् । निषादः सर्वतः इति । मन्त्रस्वरवत् ब्राह्मणस्वरश्चरकाणां । तेषां खाण्डिकेयो-खेयानां चातुस्वर्यमपि क्वचित् । ततोऽन्येषां ब्राह्मण-स्वरः । तान एवाङ्गोपाङ्गानां तान एवाङ्गोपाङ्गाना-मिति ॥ ३ ॥

इति परिभाषा समाप्तः(प्ता) ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ ब्राह्मणस्वरसंस्कारनियमः । उच्चादयस्स्व[य] राः समाम्नाये उपदिष्टाः । व्याकरणप्रातिशाख्ये च तैः सिद्धैः ब्राह्मणस्वर उपादिश्यते । अथशब्द आ(न)न्तर्ये प्रयुज्यते । व्याकरणप्रातिशाख्याभ्यां संस्कृतो सत्यां ब्राह्मणैः स्वरसंस्कार उपदिश्यते । अपि केतु(?) । अनु-भाषिकस्वरेण निराकांक्षा न जायते । किं तेन संस्कारनि-यमेनेत्यत आह— उक्तो मन्त्रस्वरः । ननु स्वरे स्व-भिहिते अपि ब्राह्मणे स्वरः कथं सिद्ध्यतीत्यत आह— तेनात्र सिद्धम् ।

उदात्तपूर्वस्य च स्वरितस्य भाषिके परे कम्पनं भवति । नमो भूत्यै येदं चकार । एष्टा रायः प्रेषेभगायः । अत्रा-न(न्त्य)स्योदात्त(स्या)नुदात्त(तो) प्रत्येके विवदन्ते । के?

अत्रान्त(न्त्य)स्योदात्तस्यासत अनुदात्ततां प्रति एके आचार्या वदन्ति । तस्मादु ऊर्यादेवैतस्य पुरुषस्य बाहू । अस्य प्राणादपानती ॥

इति भाषिकमते वृत्तौ प्रथमा कण्डिका ॥ १ ॥

अथाख्यातपदविकरणाः । आख्यातं च तत्पदं च तस्य विकरणाः ॥

End:

तान एवाङ्गोपाङ्गानां तान एवाङ्गोपाङ्गानामिति । शिक्षा कल्पो व्याकरणं नैरुक्तं छन्दो ज्योतिषमिति षडङ्गानि । पदं पदमनुपदं । छन्दो भाषा धर्मो मीमांसा न्यायस्तर्क इत्युपाङ्गानि । एतेषामङ्गोपाङ्गानां तान एव स्वरो भवति । द्विरभ्यासः शास्त्रपरिसमाप्त्यर्थं इतिकरणश्चेति ॥

Colophon:

इत्याचार्यश्रीमहास्वामिकृता भाषिकवृत्तिः समाप्ता ॥

उदात्तास्वरितेनाचो स्वरितान्त्यं विधारयेत् (?)।
तेषामन्त्यं पुनर्नस्यादुदात्तस्वरितोदयम् ॥

संवत् १६४० वर्षे फाल्गुनमासे कृष्णपक्षे ९ नवम्यां तिथौ शनिवासरे लिखितं प्रोहितदेवदत्तेन । इदं भाषिकवृत्तिः ॥

Subject: Bhāṣika Svara sūtras and their commentary. 1-3 K(h)aṇḍikas. This work belongs to Prātiśākhya literature and gives briefly the bhāṣika svara and the Ākhyāta vikṛti (changes in verbs) that occur in Brāhmaṇas belonging to white Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is very old and is in a fairly good condition. It is full of scriptorial mistakes. The text of the Sūtras is fully given, suggesting the correct readings in circular brackets, with the help of the commentary and the Printed Volume. The author of the Sūtras is not known. The commentary is

ascribed to one Ācārya Mahāsvāmin. The Ms. is dated Saṃvat 1640 or 1583 A. D. The scribe's name is given as Prohita (Purohita) Devadatta. On the front and back pages of this Ms. are respectively given "याजुषब्राह्मणस्वरसंस्कारनियमः ॥" and "भाषिकस्वरसूत्रवृत्तिपुस्तकं श्रीमद्गम्भीरराज(य)भारतीदीक्षितात्मजभास्कररायस्य ॥" i.e., that this Ms. is named Bhaṣika svara Sūtra Vṛtti, a treatise on Svara saṃskāra of (white) yajur Veda Bhrāhmaṇa and that it originally belonged to one Bhāskararāya, son of Gambhīrarāya bhāratī dīkṣita. Only the Sūtra text in this Ms. has been printed in the Benares Sanskrit Series.

॥ यजुर्वेदप्रातिशाख्यम् ॥

1778. YAJURVEDAPRĀTIŚĀKHYAM.

Burnell's Catalogue No. 9076 b. Page. 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—16 × 1½ inches. Leaves—9 (100-108). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—200 Author—(?). Complete.

Beginning:

हरिः ॐ ॥

अथ वर्णसमाम्नायः । अथ नवादितः समा(ना)क्षराणि । द्वे द्वे सवर्णे ह्रस्वदीर्घे । न प्लुतपूर्वं । षोडशादितः स्वराः । शेषो व्यञ्जनानि । आद्याः पञ्चविंशतिः स्पर्शाः । पराश्चतस्रोऽन्तस्थाः । परं षडूष्माणः । स्पर्शानामानुपूर्व्येण पञ्च पञ्चवर्गाः । प्रथमद्वितीयतृतीयचतुर्थोत्तमाः । ऊष्मविसर्जनीयप्रथमद्वितीया अघोषाः । न हकारः । व्यञ्जनशेषो घोषवान् । आप्रावोवा(पा)भ्यधिप्रतिपरिविनीत्युपसर्गाः । वर्णः कारोत्तरो वर्णाख्या ॥ अकारव्यवेतो व्य-

अनानां । न विसर्जनीयजिह्वामूलीयोपध्मानीयानुस्वार-
नासिक्यानां ॥

End :

अथ चतस्रः संहिताः । पदसंहिताऽक्षरसंहितावर्णसंहि-
ताऽक्रमसंहिता चेति । नानापदसन्धानेन योगः पदसंहिते-
त्यभिधीयते । यथास्वमक्षरसंहितादीनामप्येवं ।

गुरुत्वं लघुता साम्यं पूर्व(ह्रस्व)दीर्घप्लुतानि च ।
लोपागमविकाराश्च प्रकृतिर्विक्रमः क्रमः ॥
स्वरितोदात्तनीचत्वं श्वासो नादोऽक्रमेव च ॥
एतत्सर्वं तु विज्ञेयं छन्दोभाषामधीयता ॥
पदक्रमविशेषज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ॥
स्वरमात्राविभागज्ञो गच्छेदाचार्यसंप(म)दम् ।
गच्छेदाचार्यसंप(म)दामिति ॥

Colophon :

इति द्वादशोऽध्यायः । द्वितीयप्रश्नः समाप्तः ॥
करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ।
सीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेतश्रीरामचन्द्राय नमः ॥
शुभमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीगणाधिपतये नमः ॥

Subject : Black Yajurveda Prātiśākhya. First and Second Praśnas, each consisting of 12 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1805. The work is available in print in the Mysore Sanskrit Series.

॥ यजुर्वेदप्रातिशाख्यम् ॥

1779. YAJURVEDAPRĀTIŚĀKHYAM.

Burnell's Catalogue No. 9074 h. Page 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—12×1 inches. Leaves—24 (48 to 76). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—220. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1778.

Colophon : Nil

Remarks :—The following index (giving the beginnings of each Adhyāya of the two Praśnas in reverse order) is additionally given at the end of this Ms.

अथ चत्वस्त्र: संहिता ॥ अथ वर्णविशेषोत्पत्ति: ॥ शब्दप्रकृति: सर्वे वर्णानाम । व्यञ्जनं स्वराङ्गं ॥ इवर्णोकारे(र)योऽध्य(यं)वकारभा(वे) ॥ स्वारितयोर्मध्ये यत्र नि(नी)चं स्यात् ॥ ओकारं तु प्रणव एके ॥ तीव्रतरमातुनासिक्यम ॥ अथ सकारपरा: ॥ नकारस्य रेफोष्मयकारभावात् ॥ स्वरपूर्वं व्यञ्जनम् ॥ अथ मकारलोप: ॥ १२ ॥

अथ लोप. ॥ लुप्यते त्वकारे णकार ओकारपूर्व: । अथैकमुभे ॥ ऊष्मपरो घोषपरो लुप्यते काण्डमायनस्य । अथ प्रथम: ॥ अथ नकारो णकारं । अथ षकार सकारविसर्जनीयौ ॥ अथ संहितायामेकप्राणभावे ॥ अथ प्रग्रहा: । अथावुत्तरे विभागे ॥ अथ शब्दोत्पत्ति: ॥ अथ वर्णसमाम्राय: ॥

The Ms. is in a decaying condition. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1793.

॥ यजुर्वेदप्रातिशाख्यम् ॥

1780. YAJURVEDAPRĀTIŚĀKHYAM.

Burnell's Catalogue No. 12261 (f). Page 208. Right column

Substance—Palm leaf. Size—9⅝ × 1⅜ inches. Leaves—17 (क to थ). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—220. Author—(?). Complete.

Beginning and subject—Same as No. 1778.

Remarks:—The Ms. is very old and is in a decaying condition. For the index given at the end of this work see Remarks on No. 1779.

The Ms. coutains the following works :—

1	गोपालमन्त्राः ॥	10	सप्तलक्षणम् (तपरम्) ॥
2	नृसिंहमन्त्राः ॥	11	प्राणाग्निहोत्रमन्त्रः ॥
3	सुदर्शनमालामन्त्रः ॥	12	प्रणवमन्त्रः ॥
4	गोपालमन्त्राः ॥	13	वैश्वदेवप्रयोगः ॥
5	गायत्रीजपविषयः ॥	14	सन्तानगोपालमन्त्रः ॥
6	यजुर्वेदप्रातिशाख्यम् ॥	15	औपासनमन्त्रः ॥
7	Do. ॥	16	ऊर्ध्वपुण्ड्रविधिः ॥
8	सप्तलक्षणम् (विलङ्घ्यम) ॥	17	केशवादिध्यानम् ॥
9	,, (नपरम्) ॥	18	नारायणाष्टाक्षरः ॥

॥ यजुर्वेदप्रातिशाख्यम् ॥

1781. YAJURVEDAPRĀTIŚĀKHYAM.

Burnell's Catalogue No. 12261 (g). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—9⅝ × 1⅜ inches. Leaf—1. Lines—10 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—25. Author—(?). Fourth Adhayāya only.

Beginning :

अथ प्रग्रहाः । नावग्र(ह)ः । अन्तः । इतिपरोपि । ऊकारः । ओकारो(ऽ)संहितोऽकारव्यञ्जनपरः ॥

End:

न ग्रामी वर्चसी मिथुनी मासी(से) लोके धत्ते । अते समानपदे नित्यमवे चावे च ॥

Colophon :

प्रग्रहं(हः) समाप्तं(प्तः) ॥

Subject: Black Yajur Veda prātiśākhya. Fourth Adhyāya otherwise known as Pragrahādhyāya. 1-54 Sūtras.

Remarks:—The Ms. is very old and is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1780.

॥ यजुर्वेदप्रातिशाख्यम् ॥

1782. YAJURVEDAPRĀTIŚĀKHYAM.

Burnell's Catalogue No. 9076 a. Page 35. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—16 × 1½ inches. Leaves—99 (1-99). Lines—6 to 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—2050. Author—Somayārya. Complete.

Beginning:

भक्तियुक्तः प्रणम्याहं गणेशचरणद्वयम् ।
गुरूनपि गिरां देवीमिदं वक्ष्यामि लक्षणम् ॥
व्याख्यानं प्रातिशाख्यस्य वीक्ष्य वाररुचादिकम् ।
कृतं त्रिभाष्यरत्नं यद्भासते भूसुरप्रियम् ॥

श्लोकयोरनयोरयमर्थः । भक्तियुक्तोऽहं । गणेशपादद्वयं । गुरून् । गिरामपि देवीं । वाग्देवीमित्यर्थः । तां च प्रणम्य लक्षणमिदं वक्ष्यामि । यल्लक्षणं त्रिभाष्यरत्ननामकं भूसुरप्रियं विप्रप्रियं भासते । कीदृशं लक्षणं प्रातिशाख्यस्य व्याख्यानरूपं । वाररुचादिकं भाष्यजातं वीक्ष्य न्यूनातिरेकपरि-

हारेण कृतं रचितं । आदिशब्देन आत्रेयमाहिषेयो(ये) गृह्य(ह्ये)ते । अत एव त्रिभाष्यरत्नमिति नामोपपत्तिः । त्रयाणां भाष्याणां समाहारस्त्रिभाष्यम् । तस्य रत्नं भूषणम् ॥

अथ वर्णसमाम्नायः—'मङ्गलानन्तरारम्भप्रश्नकार्त्स्न्येष्वथो अथे'ति मङ्गलाद्यनेकार्थत्वादथशब्दस्यात्रैकोऽर्थो निश्चेतव्यः । तत्र प्रथमं तावन्मङ्गलार्थत्वमुच्यते, तस्य प्रणवसाधर्म्यात् ॥

End :

वेदस्वरूपमुच्यते ।

यजुर्वेदः पिङ्गलाक्षः कृशमध्यो बृहद्गलः ।
बृहत्कपोलः कृष्णाङ्गिस्ताम्रः काश्यपगोत्रकः ॥

वेदाङ्गान्युच्यन्ते ।

शीक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तं [छन्दो] ज्योतिषं तथा ।
छन्दसां लक्षणं चेति षडङ्गानि विदुर्बुधाः ॥
अनुपदं चानुवीं(पादं) छन्दो भाषासमन्वितम् ।
मीमांसान्यायकल्पश्च(तर्काश्च) (उ)पाङ्गानि विदुर्बुधाः ॥

एवं साङ्गोपाङ्गवेदगोत्रस्वरस्वरूपादिविज्ञा(जा)नन्नधीयानः पूतो भवति ।

ग्रन्थान्तरे यथा तद्वदिदं शास्त्रं यदृच्छया ।
अप्रवितेषु स्थानेषु पौरुषेयेषु वर्तते ।

यथा प्रण(क्ष)वाय देवान । स ईं प्रमादप्रहि । समदशेन । अपि सीद । अस्मिंस्तनुवः । इत्यादौ न वर्तते ।

सिंहे व्याघ्र । अग्निष्टोमस्य निष्ठा । उषसि (उषसी) पोष मित्यादौ (तु) वर्तते । गच्छेदाचार्यमं सदीमीत पद्वीप्सा शास्त्रसमाप्तिं द्योतयति ॥

Colophon:

इति त्रिभाष्यरत्ने प्रातिशाख्यविवरणे
द्वितीयप्रश्ने द्वादशोऽध्याय: ॥

त्रिलोचनध्यानविशुद्धकौमुदी
विनिद्रचेत कुमुद: कलानिधि: ।
स सोमयाख्यो विततान संयुतं
विपश्चिदां भाष्यमिदं सुबोधिनी ॥

करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्त: ॥

रामाय रामभद्राय रामचन्द्राय वेधसे ।
रघुनाथाय नाथाय सीताया: पतये नम: ॥

श्रीरामचन्द्राय नम: ॥

Subject: Black Yajurveda Prātiśākhya Vivaraṇa otherwise known as Tribhāṣyaratna.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. For the other works contained herein see Remarks under No. 1811.
The work is printed in the Mysore Sanskrit Series.

॥ रावणबैट् ॥

1783. RĀVAṆABAIṬ.

J. L. Collection No. 84. Substance—Paper. Size—9 × 3¾ inches. Sheets—8. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—120. Author—?. **Complete.**

Beginning:

श्रीगणेशाय नम: । रावणबैद ॥

नान्तं विसर्गान्तमथावगृह्यं
स्वन्तं तु सेन्तं विषमं समं च ।
सङ्ख्या प्रगृह्यस्य च पञ्चकेऽन्त्ये
पदेषु वक्ष्ये प्रतिवर्गमत्र ॥ १ ॥

काद्यैरष्टचतुष्कैश्च वर्गो(त्?)ङणनमैः क्रमात् ।
न विसर्गान्तदुः(द्विः?)खण्डं कशयोर्विषमं समम् ॥ २ ॥
चेनकारष्टेविसर्गो डेदुः(द्विः?)खंड(डाः) समा(ः)क्रमात् ।
ते दुः(द्विः)खंडाः पे विसर्गो येनांते(ताः) विषमं(माः) क्रमात्

* * *

वाक्यद्वयमिदं ज्ञेयं सुखग्रहणसिद्धये ।
पदरत्नपरीक्षायां पदसङ्ख्येयमीरिता[११] ॥
पदप्रगृह्यं दुः(द्विः?)खंडविसर्गमनताः क्रमात् ।
इति परिभाषा(प्रकरणं) समाप्ता(प्तं) ॥

अग्निमीले ॥ (अग्निं) डेश त्रीश्च । प्रीचातिजी ।
थु नु गेफो ।

End :

तद्दिदास भुवनेषु । दिखेजव(वे) । छी छि चिचो ।
ठोङाच्छड(ढ) । भूगीतषै । वुणुफूदै । बेभिरोभ(व) । त्यौशि-
धूघे । राद्रि ॥ त्यांचिदर्त्रि । च्छोफघथु । सेचाबुखो । तो
खुङ्चु । वैचीकूङी । षढाझीबू । पुतोञोव । च्योसञ्छिट्टः ।
पीपाझशौ । तैणीजुछ्रि । णषथोठे । गीदैतिच्लि । तुवि-
गिञ । ङि ६४. हरिः ॐ ।

पदाविसर्जनीयो नो द्विखण्डं प्रग्रहस्तथा ।
मकारश्च तकारश्च सप्तसङ्ख्याः प्रकीर्तिताः ॥

तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेद्रक्षेच्छिथिलबन्धनात् ।
मूर्खहस्ते न दातव्यामित्थं भवति(वदति) पुस्तकम् ॥

Colophon Nil.

Subject: Rāvaṇabait, belonging to Ṛg-Veda Saṃhitā—containing eleven Paribhāṣā verses are regarding the Saptasaṅkhyā—षड्दुविमनत्—and their exact number in a symbolical language.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. It is damp in appearance.

॥ रावणबेद् ॥

1784. RĀVAṆABAIT.

T. S. Collection No. 65. Substance—Paper. Size—9½ × 4¼ inches. Sheets—7. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—125. Author—?. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1783.

Colophon:

पद्माविसर्जनीयोनो द्विखण्डं प्रग्रहं तथा ।
मकारश्च तकारश्च सप्तसङ्ख्या(:) प्रकीर्तिता: ॥
इति श्रीरावणबेटि(डि)यं सम्पूर्णा ॥

शके १७४५ सुभानुसंवत्सरपुण्यमासे कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां गुरुवासरे पौराणिकोपनामराक्षसभुवनकरस्थकमलाकरभट्टस्य सूनु(ना) रामेण लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् ।

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The Ms. is dated Śaka 1745 in Subhānu year or 1823 A. D. The scribe's name is given as Rāma, son of Kamalākarabhaṭṭa.

॥ रावणबैट् ॥

1785. RĀVAṆABAIT.

J. L. Collection No. 75. Substance—Paper. Size—6½ × 4¼ inches. Sheets—3(1-3). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—24. Author—?. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 1783.

End :

द्व विरूपे । ह्यङ्यौझिफि । पकाचेच । + हुछुवा

लै । कटीभीडी । नौवौ ॥ ८ ॥ प्रवः पान्तं । प्रवोणो

चुखीये । ०.................... ॥

Colophon. Nil.

Remarks :—This Ms. abruptly breaks off in the beginning of the lakṣaṇa Vākya of the First Adhyāya of the Second Aṣṭaka of Ṛg-Veda Saṃhitā. The Ms. is very old and is in a fairly good condition. It is damp in appearance.

॥ वर्णोच्चारणलक्षणम् ॥

1866. VARṆOCCĀRAṆALAKṢAṆAM.

J. L. Collection No 74 b. Substance—Paper. Size—9 × 4 inches. Sheets—4 (24-27). Lines—9 to to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—?. Complete

Beginning :

निर्विघ्नं सर्वकर्तारं सर्वात्मानं शिवं गुरुम् ।

प्रणम्यार्यान्प्रवक्ष्यामि वर्णोच्चारणलक्षणम् ॥ १ ॥

वेदस्य लक्षणं सम्यग्बालानां बुद्धिवर्धनम् ।

यथोक्तं वेदशास्त्रेषु यथासंक्षिप्तमर्थवत् ॥ २ ॥

द्विविधं वर्णजातं हि स्वरो व्यञ्जनमेव च ।

अकारादिः स्वरो ज्ञेयः कादिव्यञ्जनमुच्यते ॥ ३ ॥

द्विविधञ्च(श्च) स्वरो ज्ञेयो नासिक्यः सानुनासिकः ।
उदात्तश्चानुदात्तश्च स्वरितः प्रचयस्तथा ॥ ४ ॥
कादीनां पञ्चवर्गाश्च स्पर्शा इति हि संज्ञिका(ता)ः ।
दुस्पृष्टञ्चेति विज्ञेयो डढयोः स्वरमध्ययोः ॥ ५ ॥
वर्गाणां प्रथमा वर्णा द्वितीया ऊष्मसंज्ञकाः ।
तकारवर्जाश्चाघोषाः शिष्टं घोषवदुच्यते ॥ ६ ॥

End:

परस्परस्तु संयोगः स्पर्शानां सम्भवेद्यदि ।
तत्पदस्य श्रुतिर्नास्ति विरामो व्यञ्जनस्य च ॥
विट्कुला विभ्राड् बृहत्पुनर्यंम्रंस्त्रिष्टुप् । गायत्र्यर्वाक् ।
अस्मात्मनुष्टुत इति च निदर्शनानि ॥
स्पर्शानां पञ्चमैर्योगे भवता इयमाश्रिताः ।
अयःपिण्डेन तत्तुल्यं घनबन्धाः प्रकीर्तिताः ॥

Colophon :

इति वर्णोच्चारणं समाप्तम् ॥

Subject : Varṇoccāraṇa lakṣaṇa—a lakṣaṇa treatise belonging to Ṛg-Vedic Śikṣā—giving the different kinds of alphabets with their sthāna and prayatna. Also informations regarding the Sandhi changes with apt illustrations from Vedas are given.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. It is damp in appearance. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1774.

॥ विकृतिवल्ली ॥

1787. VIKṚTIVALLĪ.

Burnell's Catalogue No. 2389*b. Page 3. Right column.

Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2}\times 3$ inches. Sheets—3 (3-5 out of 9). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—19. Author—Vyāḷi(?). Incomplete.

Beginning:

श्रीः

तत्सर्वज्ञं जगत्सेतुं परमात्मानमीश्वरम् ।
वन्दे नारायणं देवं निरवद्यं निरञ्जनम् ॥ १ ॥
नत्वादौ शाकलाचार्यं गुरुं वन्दे महानिधिम् ।
मुनीन्द्रं सर्वदेवज्ञं ब्रह्मज्ञं लोकविश्रुतम् ॥ २ ॥
नमामि शाकलाचार्यं शाकल्यं स्थविरं तथा ।
ब्रह्मविद्यागुरुं श्रेष्ठं भारद्वाजं बृहस्पतिम् ॥ ३ ॥
शैशिरीये समाम्नाये व्याळिनैव महर्षिणा ।
जटाद्या विकृतीरष्टौ लक्ष्यन्ते नातिविस्तरम् ॥ ४ ॥
जटा माला शिखा रेखा ध्वजो दण्डो रथो घनः ।
अष्टौ विकृतयः प्रोक्ताः क्रमपूर्वा महर्षिभिः ॥ ५॥
ब्रूयात्क्रमाविपर्याय(से) क्रममीदृग्विधं दिशेत् ।
जटाख्यां विकृतिं धीमान् विज्ञाय क्रमलक्षणम् ॥ ६ ॥
अनुलोमविलोमाभ्यां त्रिवारं हि पठेत्क्रमम् ।
विलोमे पदवत्सन्धिरनुलोमे यथाक्रमम् ॥ ७ ॥
षत्वं णत्वं च दीर्घत्वं क्रमसन्धौ यथोच्यते ।
व्युत्क्रा(त्क्र)मे तन्न कर्तव्यं स्वरःक्षैया कथं(क्षैमादिकं
भवेत् ॥ ८ ॥
विलोमे पदवत्सन्धिरनानुपूर्व्यसंहिते ।
आनुपूर्व्यं क्रमे त्याज्यं व्युत्क्रामं पदवत्पठेत् ॥ ९ ॥

य(च)तुःक्रमे त्रिक्रमे च तथा पञ्चक्रमेपि च ।
आद्यन्ताभ्यां त्रिवृन्मध्यं ब्रूयात्क्रमविपर्यया: ॥ १० ॥

समयादौ क्रमे यद्वत्समयात्परतस्तथा ।
जटायां समयादिस्थं शुद्धेन परिवर्तयेत् ॥ ११ ॥

समयक्रामणं नास्ति समयादिक्रमं विना ।
त्रिक्रमं समयादिस्थमादिना सह तं पठेत् ॥ १२ ॥

व्युत्क्रमे क्रमवत्सन्धिः स च क्षैप्रवदिष्यते ।
नकारादिविधानं तत्स्वरान्तः परिवर्तनम् ॥ १३ ॥

त्र्यक्षरान्तं प्रगृह्यानां उकारामन्त्रितस्य च ।
विलोमे पदसन्धौ तु प्रगृह्यत्वं न विद्यते ॥ १४ ॥

एकारौकारपरस्तु अकारोऽभिनिधीयते ।
व्युत्क्रामे क्रमवच्चैव [व] नवधा कम्पलोपनम् ॥ १५ ॥

विलोमसन्धौ प्रश्लिष्टे क्षैप्राभिनिहितेषु च ।
वर्जयित्वा स्वरं जात्यं त्रिषु कम्पं निबोधनम् ॥ १६ ॥

परिग्रहावग्रहेषु व्युदात्तादिपदेषु च ।
उदात्तादिविधानं तच्छौनकोक्तं भवेदिह ॥ १७ ॥

आदित्यैर्यातमित्यास्मिन् पादेव(?)ष्टाक्षरा भवेत् ।
पदाध्यायेऽनुदात्तः स्यात्संहितायामुदात्तवत् ॥ १८ ॥

पदद्वयमनुक्रम्य व्युत्क्राम्योत्क्रम्य सन्धिवत् ।
स्वरलक्षणसंयुक्ता सा जटेत्यभिधीयते ॥ १९ ॥

Colophon:

इति जटापटलं समाप्तम् ॥

Subject: Jaṭāpaṭala—a part of Vikṛti Vallī. 1-19 Verses. This work belongs to Ṛg-Vedic Lakṣaṇagrantha.

Remarks :— The Ms. is old and is in good condition. The other works contained in this Ms. are:

(1) स्वराङ्कुशः ॥ (2) जटोदाहरणम् ॥

॥ विकृतिवल्ली ॥

1788. VIKṚTIVALLĪ.

J. L. Collection No. 77 b. Substance—Paper. Size—7¾ × 1½ inches. Sheets—2 (3 & 4). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—13. Author—Vyāḷi (?). Incomplete (wants end).

Beginning—Same as No. 1787.

End:

समयाक्रमणं नास्ति समयादिक्रमं विना ।
त्रिक्रमं समयादिस्थं आदिना सह तं पठेत् ॥ २ ॥
व्युत्क्रमे क्रमवत्सन्धिः स च क्षेप्रवदिष्यते ।

....

Colophon. Nil

Subject : Vikṛti Vallī, belonging to Ṛg-Veda. 1-13 Verses.

Remarks:—See Remarks under No. 1787. The other works contained in this Ms. are:

(1) स्वराङ्कुशः ॥ (2) जटोदाहरणम् ।

The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the 13th Verse.

॥ विकृतिवल्ली ॥

1789. VIKṚTIVALLĪ.

Not noticed by Burnell.

Substance—Paper. Size—8 × 3½ inches. Sheets—2. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—20. Author—?. Inomplete.

Beginning :

श्रीलक्ष्मीवेङ्कटेशः प्रसन्नः । गुरुभ्यो नमः ॥

अष्टौ विकृतयः—

जटा माला शिखा लेखा ध्वजो दण्डो रथो घनः ।
अष्टौ विकृतयः प्रोक्ताः क्रमपूर्वा मनीषिभिः ॥ १ ॥

जटा—

पदद्वयमनुक्रम्य व्युत्क्रमः क्रमसान्धिवत् ।
स्वरलक्षणसंयुक्ता सा जटेत्याभिधीयते ॥ २ ॥

माला—

अनुलोमविलोमाभ्यां त्रिवारं हि पठेत्क्रमम् ।
विलोमे पदवत्सन्धिरनुलोमे यथाक्रमम् ॥ ३ ॥

(क्रम)माला—

ब्रूयात्क्रमविपर्यासावर्धर्चस्यादितोऽन्ततः ।
अन्तं चादि नयेदेवं क्रममालेति गीयते ॥ ४ ॥

अग्नेः पूर्वे अवरीवुरित्यवरीवुः । पूर्वे भ्रातरः ।
आवरीवुः । भ्रातरो अर्थं । अन्वावरीवुः ॥

End :

(क्रम)दण्डः—

क्रममुक्त्वा विपर्यश्च(स्य) पुनश्च क्रममुत्तरम् ।
अर्धर्चादेवमुक्त्वोक्त्वा क्रमदण्डो विधीयते ॥

अग्नेः पूर्वे । पूर्वेऽग्नेः । अग्नेः पूर्वे । पूर्वे भ्रातरः ।
भ्रातरः पूर्वेऽग्नेः । अग्नेः पूर्वे । पूर्वे भ्रातरः ॥

* * *

अन्वावरीवुः । आवरीवुरन्वाधानम् ऋधीवेतमर्थेम्
भ्रातरः पूर्वेऽग्रेः ॥ अग्रेः पूर्वे । पूर्वे भ्रातरः । भ्रातरोऽर्थे ।
अर्थमेतम् । एतं रथीव । रथीवाध्वानम् । रथीवेतिरथी
इव । अध्वानमतु । अन्वावरीवुः । आवरीवुः । आवरीवु-
रित्यावरीवुः । ० ० ० ॥ क्रमरथः ॥.... ॥

Colophon : Nil.

Subject : Vikṛti Vallī, belonging to Ṛg-Veda.

Remarks:—In this Ms. definitions and illustrations cf

(1) जटा (2) माला (3) क्रममाला (4) शिखा (5) लेखा (6) क्रमध्वजः and (7) दण्ड are given.

The Ms. is old and is in a bit worn-out condition. The definition of शिखा and the definitions and illustrations of रथ and घन are not given in this Ms. Only some verses of this Ms. are found in Vyāḷi's Vikṛti Vallī; others are given with some modification. Compare the text given in No. 1787.

॥ विकृतिवल्लीव्याख्या ॥

1790. VIKṚTIVALLĪVYĀKHYĀ.

J. L. Collection No. 54. Substance—Paper. Size—9 × 4¼ inches. Sheets—5. Lines 7—to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—30. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसाम्बसदाशिवाय नमः ।
श्रीगुरवे नमः ॥

अथ मालादीनां षण्णां विकृतीनां स्वरूपमुदाहरणञ्च
लिख्यते ।

ब्रूयात्क्रमाविपर्यासादर्धर्चस्यादितोऽन्ततः ।
अन्तं चादिं नयेदेवं क्रममालेति गीयते ॥

ब्रूयादिति । अधर्चस्य आदितः अन्ततश्च आरभ्य यथाक्रमं क्रमव्युत्क्रमाभ्यां क्रमं वदेत् ॥ अन्तं अन्तत आरभ्याधीतं क्रमं आदितः समाप्तिं नयेत् ॥ आदिं आदित आरभ्याधीतं क्रमं अन्ततः समाप्तिं नयेत् । एवं भूतविकृतिः क्रममालेति गीयते ॥ ५ ॥ ऋच्युदाहरणम् ॥ अग्निमीळे । ऋत्विजमित्यृत्विजं । ईळे पुरोहितं ऋत्विजं देवं । पुरोहितं यज्ञस्य । देवं यज्ञस्य । पुरोहितमिति पुरःऽहितं । यज्ञस्य पुरोहितं । यज्ञस्य देवं । पुरोहितमीळे । देवमृत्विजं । पुरोहितमिति पुरःऽहितं । ऋत्विजमित्यृत्विजं । ईळेऽग्निम् ॥

End :

अथ ध्वजः ।

ब्रूयादादेः क्रमं सम्यगन्तादुच्चारयेदिति ।
वर्गे वा ऋचि वा यस्स्यात्पठितः स ध्वजः स्मृतः ॥१॥

ब्रूयादिति । वर्गे वा ऋचि वा आदेः आदित आरभ्य सम्यक् क्रमं ब्रूयात् । अन्तात् आन्तिमक्रममारभ्य सम्यगुच्चारयेत् । एकमेकं पूर्वं पूर्वं पदं अन्त्योपान्त्यादिक्रमपूर्त्यै अनुक्रमेण कर्षयेदित्यर्थः ॥

Colophon : Nil.

Subject : Vikṛti Vallī vyākhyā belonging to Ṛg-Veda.

Remarks:—In this Ms. the definitions of क्रममाला, शिखा, रेखा and ध्वज are given in verses, along with the explanations and illustrations. This Ms. breaks off in the explanation of

the ध्वज Vikṛti, without giving its illustration. The ṛks taken for illustration in this Ms. are different from those found in No. 1789. The Ms. is in good condition.

॥ वेदलक्षणम् ॥

1791. VEDALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9074 f. Page 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—12½×1 inches. Leaves—12 (30-41 out of 72). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—120. Author—?. Complete.

Beginning :

दधिक्राविण्णो युष्पाकोऽतिवरुणाय हिरण्यवाश्चि: आच्छेत्ता ते माच्छेद्परश्पिन् । यस्याग्निहोत्रं अश्वेषु पूर्वं निकारः । अन्यत्र ऋकारः । अग्निनाग्निः श्रद्धयाग्निः कविरग्निः । दिवोवष्मन्यवृषो अग्निनाग्निः समिध्यते । अन्यत्र समिध्यसे । आप उन्दन्तु उदायुषा युञ्जते । अयं वान्दवासुरानिन्द्रं देवस्याहम् । अग्राविष्णूमहिन्द्रं हिरण्यगर्भो मारुतं नवो नवो निवीतं । उशन्तस्त्वा निगृह्य अग्निनोपयापगृहि(ही)तोऽसि :

End :

सेवासुरा सुवर्गाय देवस्यत्तवो वै यथा वा ऋक्षा वा आदित्याः गावोऽग्निना वै होत्रा तार्प्येण सुवर्गस्य लोकस्यानुख्यात्यै अश्मयदिन उत्तरावर्ति आपो निनयाति अन्यत्रापोवनयति पिवोश्वा मथमजामृतस्य अन्यत्र प्रथमजा ऋतस्य सत्यमाहुरानितो अहृश्र्ष्यते पूर्वं यः प्रजापतिरग्निमसृजत प्रजापतिं पितरं वर्जयित्वा । यदग्ने यानि यविष्ठ्यसकारपरश्चान्यत्र यविष्ठहोतरि यविष्ठेति

वर्जयित्वा वृणामहे तस्माद्योनिः गर्भो यज्ञे येषयः पूर्वमृत्विजः अन्यतर्त्विजः विश्वा कर्षीत ऊर्ध्वं व्यानं भक्ष्यं क——वर्जे रुद्रस्यानयस्तमसि इन्द्रो वै दहरंतरात्रिं परं गुप्त्यै।

अन्यत्र गुप्त्यै।

Colophon: Nil.

Subject: Vedalakṣaṇa, belonging to Black Yajurveda(?).

Remarks:—For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1804. The Ms. is in a fairly good condition and is full of scriptorial errors.

॥ वेदलक्षणम् ॥

1792. VEDALAKṢAṆAM.

J. L. Collection No. 21 Substance—Paper. Size—9 × 3½ inches. Sheets—4 (15-18). Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—?. A Fragment only.

Beginning:

...............ष्ठ आराजानो शंतारुता तावो विश्वस्याभूतं गोपासु गोपास्वगोपाशं नः पृश्निगर्भवतुस्वावेशा भवतु देवगोपानवगोपा स्वरांता। मही द्यावापृथिशहज्ये ष्ठुरुवेजनं तेदोरुवादाविद्युतस्य त्यारुवा पवमानरुवा रुचा सपस्वानयारुचा अया रुत्रोग्रेवरूवातवरुवाउकारेण ॥

End:

स्वस्ति न इन्द्रो धियं पूषा स नो अग्निः सुवीर्यं आगं+परन्तोभे सौप्रणः परिणो देववीतये अभिगव्यानि वीतये केतुं कृण्वन्दिवस्वारींदोव्यव्यमर्षसि वृषेव यथैतानि सोमतं त्वा हस्तिनकविर्वेधसा........ ॥

Colophon: Nil.

Subject: Vedalakṣaṇa (?) 8-16 Sections.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. It is damp in appearance. The contents of this Ms. are yet to be identified. It is full of scriptorial errors.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1793. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9074 d (e). Page 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—12½ × 1 inches. Leaves—12 (19-30). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—100. Author—Śrīvatsāṅka. Complete—Aniṅgya only.

Beginning:

हरिः ॐ ॥

नमस्कृत्य विनेतारं विघ्नानामनुशिष्यते ।
अनिङ्ग्यमिङ्ग्यसाद्दश्याद्यत्सन्देहास्पदं परम् ॥
श्रुतिश्रुच्छन्दनिर्दिष्टं विकृतं चापदात्मकैः ।
स्यादनन्यपरा(वदन्)काराद्यकारादि च यत्पदम् ॥
भिश्र्यां श्यः सुपिरवांगोभावं ह्रस्वभागदीर्घेश्च ।
निङ्ग्य(त्वं)विहायनेङ्ग्यं गोगीः सुरदुन्दुचे(ति)भिश्श्रुत्या ॥

* * * * * * *

एभियुक्तं ह्रस्वभाग्युद्धहुस्व·
योंदूदन्तं देवताद्वन्द्वकश्च ।
हित्वा सर्वं नीचमन्यस्वरं चे·
श्चीचं तश्चाप्येवमेवोह्नीयम् ॥

(इति परिभाषा ॥)

अथान मित्रान्यतराम्बरीषः
श्रुतोवषिष्माश्वतरोऽनवद्यम् ।
अवाकयाङ्काङ्कमसृपुदन्ता·
वयातवीयानवताद(?)ध्यम् ॥ १ ॥

End :

साधारणं सद्रिग्र(दिंग्रृ)र्दि सभेय·
स्मालावृकेभ्यश्च सरीसृपेभ्यः ।
संस्कृत्य सुप्रास्तनयिन्तुशब्दाः
स्वात्तं समानत्र समस्य सं[ग्रं]काः ॥

साहन्त्यसावित्रसपत्नसूनृताः
शब्दा हविष्यं च हलीक्ष्णशब्दवत् ।
हेमन्त(हिरण्य)होत्रीयहिरण्ययश्श्रुता
हैमन्तिकश्रुचहिकं हिरण्मयम् ॥

प्रपञ्चत्वादनिङ्ग्यानां दिङ्मात्रमिह सूचितम् ।
अतोऽनुक्तं च यत्किञ्चि(द्दु)ज्ञेयं तन्मनायण:(नीषिभिः) ॥

हरिः ॐ ॥

Colophon :

सप्तलक्षणं समाप्तम् ॥

Subject: Aniṅgyalakṣaṇa, belonging to the Black Yajurveda.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1804. This work available in print in Grantha script edited by Brahmaśrī Sundareśvara Śrautin of Tiruvadi near Tanjore, gives one more verse at the end, which throws some light on its author: cf.

" एषा[म]निङ्ग्यपदानां पदवी सन्दर्शिता [सुगता] सुधिया ।

देवी(व)मनीषिसुतेन श्रीवत्साङ्केन तैत्तिरीयाणाम् ॥

The author of this work is known as Śrī Vatsāṅka, son of Devamanīsin. The first two Maṅgala verses of this work—

(1) मुनिमानसमन्थान + मुरारये ॥

(2) गुणत्रयविहीनाय + पुरत्रयमथे नमः ॥

are not given in this Ms. For the full text of these two verses see the beginning of No. 1807.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1794. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9074 d. Page 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—12½ × 1 inches. Leaves—5 (13-17). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—40. Author—?. Complete—Avarṇi only.

Beginning:

हरिः ॐ ॥

अवर्ण(र्णि)न्यनुक्तं समो(मा)प्यातिरिक्तं
परित्यज्य दुष्कृ(कीर्ति)तञ्चाभिवीक्ष्य ।
ककारादिवर्णक्रमेणाहमेतं
सुवृत्तिं करिष्यामि विस्पष्टवाचम् ॥ १ ॥

ओदेतदवर्णसञ्छन्नं संहितायां मता(पदा)दिक(ग)म् ।
अवर्ण ज्ञ(ज्ञा)तुमस्माभिरिदं शास्त्र(स्त्रं)प्रणि(णी)यते ॥ २ ॥

नोदात्तो यः पदाध्याय उदात्तः संहितागमे ।
यश्चोदात्तः पदाध्याये स्वरितः संहितागमे ॥ ३ ॥

अघोषाक्षरतः पूर्व ओकारः सांहितश्च यः ।
तेभ्यः परः पदाध्यायेप(ये त्व)कारः स्यात् पदाति(दि)गः ॥

End :

अस्मै चास्थान्यसीदच्चास्मानस्याश्मिहतो न तु ।

अस्या (ह्रि)हभूनोहन् अह्नुतादोहरन्नह्नुन (हृ) ॥

अहरच्चाहरन्ताहारहार्षं चाहुतो ...हर(तादहं) ।

अहास्थाहरतां चे(चैवे)त्युक्तो ह्रस्वस्य सङ्ग्रहः ॥

Colophon : Nil.

Subject: Avarṇilakṣaṇa, belonging to Kṛṣṇa Yajurveda Saṃhitā, giving a list of words where an initial अ or आ may be merged in the final ओ, ए, or आ of the immediately previous words under the rules of Sandhi.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1804.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1795. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9074 d(i).

Substance—Palm leaf. Size—1½ × 1 inches. Leaves—3 (17-19). Lines —5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—23. Author—?. Complete.—Āvarṇi only.

Beginning :

आग्नीध्राग्रग(य)णाज्यांपापत्का(वर्ता)म्रोत्यायुषश्रुतिः ।

आशीराहवनीयाग्नेयाग्नामुष्यायणश्रुतिः ॥ १ ॥

आत्मशब्दो नोरसादिरायुश्शब्दोनघात्परम्(:) ।

अन्तोदात्त(त्तो) निहत(तो)वाप्यादित्यश्रुनी(तिरि)ष्यते ॥२॥

आश्विनारण्यशब्दौ चाप्यन्तोदात्ता श्रुता(तौ) श्रुतिः ।

आहुत्यायतनयोश्च शब्दौ नापूर्वके(कौ) न तु ॥ ३ ॥

End :

आसीदासामहै चापि त्वासामास्येन चासुरः ।
आसादयति चोदास्त्ववानासन्नाय चाप्यथ ॥

आस्थादास्था(तास्ताव)आहावमाहुत्याहवनस्तथा ।
अल्पेन च च(घा)हरन्ति स्यादाहनन्याय चाहलम् ॥

ऋतुनास्मोपहृत्यम परा श्राव्यानुवाक्यया ।
आहैतत्पूर्वमाहुश्चेत्येषोऽवर्णिः सुनिर्मितः ॥

Colophon : Nil.

Subject: Āvarṇi lakṣaṇa, one of the seven lakṣaṇas belonging to Black Yajur Veda. This work gives a list of such words from the Yajur Veda as begin with an ā which is merged in the final vowel of the previous word.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This work is not, however, noticed by Dr. Burnell under this Ms. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1804. The No. 868. Āvarṇi in Vol. II. Vedic literature of the Oriental Manuscript Catalogue gives a verse in its end which gives the name of the author of this work : cf.

" आहुराकारपूर्वश्चेदेषोऽवर्णिःसुनिर्मितः
तिन्त्रिणीकुलसम्भूतमहाधिपतियज्वना ॥

The work is attributed to one Mahādhipatiyajvan of Tintriṇī (the tamarind tree) family.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1796. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9074 c. Page 5. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—12½ × 1 inches. Leaves—5 (9-13 out of 72). Lines—5 to a Page. Script—Grantha

No. of Granthas—50. Author—Śourisūri. Complete—Napara and Tapara only.

I. Beginning of Napara:

नत्वा नारायणं देवं सर्वसम्पत्करं परम् ।
शौरिसूनु:(रि:(?)) प्रवक्ष्यामि नपरं तपरं पदम् ॥१॥

दुर्ज्ञानं दुष्परं(ठं) यत्तु सापेक्षं चोत्क्रमं तथा ।
लक्षणं क्रियते चादिपरं नाम नवं मया ॥ २ ॥

तत्परित्यज्य सव्याख्यमकारादि च पुष्कलम् ।
नारम्भणीयमेतच्च स्वत एव व्यवस्थिते(:) ॥ ३ ॥

प्रसिद्धाध्ययनात्तत्र केचित् सन्दि(ह्)ते भृशम् ।
कुतो विधी(ऽवसी)यते कैश्चिन्निपुणैश्च महात्मभिः ॥ ४ ॥

निश्चितं स्वानुरूपेण लक्षणेनावसीयते ।
चादौ विकारिनोनेतः पदान्तो विषयो(ऽ)स्य सः ॥ ५ ॥

अभिधेयौ च तावेव तज्ज्ञानं च प्रयोजनम् ।
चछजेषु तवर्गीये य(श)कारेण विवर्जिते ॥ ६ ॥

चतुष्टये मकारे च लकारे (च) परे स्थिते ।
विकारिनः पदान्तो यः तकारो न परश्च यः ॥ ७ ॥

दृश्यते येषु तौ ज्ञातुं प्रवक्ष्यामि पदान्यहम् ।
नानापदत्वमिङ्ख्यानामिष्यते चात्र लक्षणे ॥ ८ ॥

ह्रस्वोपधमनिङ्ख्यं यत्तपरं नीचमेव तत् ।
नागमं च शके ञं(यं)चाप्यथा(चा)रिषमथाशकम् ॥ ९ ॥

अथ ब्वमेनमित्येतत्पदषट्कं विधीयते ।
नकारान्तं पदं पूर्वमकारादिक्रमेण तु ॥ १० ॥

तकारान्तं ततो नेन क्रमेणैव च गृह्यते ।

॥ इति परिभाषा ॥

अमुष्मिन्नब्रुवन्नस्मिन्ननड्वानसुरानपि ॥

अकुर्वन्नवसन्नक्रन्ननयन्नदुहंस्तदा(था) ॥ १ ॥

End of Napara:

* * * * * * * *

सामन् सुन्धान् सरस्वांश्च निषीदन्सूर्य एष सन् ।

पत्निस्सञ्जायसे स्फूर्जन्सर्वान्सपांश्च निश्चितः ॥

स्तेगान्सहीयान्हविष्मान्हीमानिति नपद्धतिः ॥

नपरं समाप्तम् ॥

II. Beginning of Tapara:

अद्यादवृणदश्नीयादब्रवीद्यजुषस्ततः ।

अस्थादस्मदसच्चैवमनन्यजनदर्पयेत् ॥ १ ॥

* * * * *

End of Tapara:

इन्याधि(धू)श्च परं तान्तं पदमेवं प्रकीर्तितम् ।

यत्र क्वचन तेनैवं पूर्वं द्रष्टुमपेक्ष्य(क्ष)ते ॥

नतान्तापदमालेयं तपरंतो(नवरत्नो)स्वराक्षरा ।

सगुणं वेदविदुषां रचितं कण्ठभूषणम् ॥

Colophon: Nil.

Subject: Naparatāparalakṣaṇa-two lakṣaṇas in verses, belonging to Black Yajur Veda. "These two treatises on Vedalakṣaṇa give two lists of such words as end in न् and त respectively, as they occur in the Kṛṣṇayajur-Veda; they are given as a help to the knowledge of the Padapāṭha since these letters become changed into other letters through Sandhi*

Remarks :--The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1804.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1797. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 12261 (j). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—9⅞ × 1⅜ inches. Leaves—2. Lines—10 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas —25. Author—Śaurisūnu. Complete—Tapara only.

Beginning and end—Same as No. 1796. (section II).

Colophon :

तपरं समाप्तम् ॥

Subject : Taparalakṣaṇa belonging to Black Yajur Veda. See Subject on No. 1796.

Remarks :—The Ms. is very old and is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1780

॥ सप्तक्षलणम् ॥

1798. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9076 e. Page 5. Right column. Substance— Palm leaf. Size—16 × 1⅞ inches. Leaf—1 (113 out of 121). Lines—7 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—20. Author—?. Complete—Napara only.

Beginning :

अथ यजुस्संहितायां च–छ–ज–त–द–ध–न–म–ल –प–राः तत्तत्सानुनासिकाः ?दान्ताः पदकाले न का (रा) दृश्यन्ते । अमुष्मिन्नास्मिन्नभुवन्ननद्वानकुर्वन्नसुरानवस- न्नयन्नदुहन्नधुक्षन् ॥

End :

नामात्सुब्धात्स्वूर्जन् । न निर्जायनेन वान्यात्सही-
ध्यान् । निषीदन्निहैव गर्भसूर्य एष सन् नर्वात्से गान्त्य-
ईन् हविष्मान् होमान् ॥

Colophon : Nil.

Subject : Naparalakṣaṇa consisting of a list of words that end in न्, as they occur in Kṛṣṇa Yajur Veda Padapāṭha.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The text of this Ms. is different from that given in No. 1796. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1805.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1799. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 12261 (i). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—9⅝ × 1⅜ inches. Leaf—1. Lines—11 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas —20. Author—?. Complete—Napara only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1798.

Colophon :

नपरं समाप्तम् ॥

Remarks :—The Ms. is very old and is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1780.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1800. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9074 b. Page 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—12½ × 1 inches. Leaves—6

(4-9 out of 72). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—60. Author—Nārāyaṇa. Complete—Vilaṅghya only.

Beginning:

प्रणम्य भारतीं देवीं सर्वलोकैकमातरम् ।
नारायणः प्रवक्ष्यामि विलङ्घ्यानि पदान्यहम् ॥

एकारैकारवर्णौ यौ संहितायां विकारिणौ ।
तदन्तानि विलङ्घ्यानिइ(नी)त्युच्यन्ते वेदवित्तमैः ।
पुरातनेऽतिरिक्तं यच्चयक्तानुक्तं समाप्य च ।
(वर्ण)क्रमेण गृह्यन्ते सङ्ख्याख्यान्येव तान्यपि ॥

इङ्गयं यत्पदमत्रापि नानापदवदिष्यते ।
निमित्तत्वेन यद्ग्राह्यं गृह्यते पदमेव तत् ॥
अपि चेत्स्याद्धि नान्यत्तु पुरुणेत्र(पूरणेऽत्र) विधीयते ।
(इति परिभाषा) ॥

अग्रे वारे यदर्ये(ह्वे) (तिथ)येनिष्टके जरे ॥
अन एवाग्रते साह्व ईरतामत्ररेऽश्रुते ।
अनूच्यतेन्तरिक्षेसेभृतेवदयतेदिते ॥

End:

भवत्याहवनीये च हुते होत्रे हवामहे ।
हते हस्ते तु नेक्षथान्त हरन्ते ह्वयते ह्रुते ॥

हयिते हूयते हत्यै हन्त वै च हरामहै ।
ह्वयामहै हरै हित्यै नैभ्यस्सन्त(न्त्य)धिकान(नि) तु ॥

Colophon: Nil.

Subject: Vilaṅghyalakṣaṇa. 1—49 verses. This is a treatise on black Yajurvedalakṣaṇa, dealing with changes of e (ए) and ai (ऐ) before a following vowel.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1801.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1801. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 12.261(h). Page 208. Right column. Substance—Paper. Size—9⅝ × 1⅜ inches. Leaves—4. Lines—10 to a page. Script—Grantha. No. of Granthas—60. Author—Nārāyaṇa. Vilaṅghya only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1800.

Colophon :

विलङ्घ्यं समाप्तम् ।

Remarks :—The Ms. is very old and is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1780.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1802. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9076 d. Page 5. Right column Substance—Palm leaf. Size—16 × 1⅜ inches. Leaves—4 (110-113 out of 121). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—40. Author—?. Vilaṅghya only.

Beginning :

अथ यजुस्संहितायामकाराकारपूर्वस्वरपरो यकारो वि-
सर्जनीयो येषु पदेषु लुप्यते तेष्वेकारैकारान्तानि पदानि
प्रवक्ष्यन्ते । अग्रे क्षित्या अन्नपादितेह्वयदर्येष्टा अनात्यान्
ईरतामपरेन्ये जरोति धियवद्यतेमृने हिसाया अन एवां
सेघ्रतेर्कैनिष्टकेतमम्या अमुष्मा अशपता अन्तरिक्षेऽश्नुते

नापानुच्यते वरूष्या अवारेरिष्ट्या अग्नेनैन्द्रपूर्वैः । अग्नये न चरन्तु पूर्वः ॥

End:

नातयेसिनी वाल्येन न्यायैस्तु भएवाहिशे नामेत्र वव-माने स्तुते धोस्ता मनसाग्रे सृजन्ते न पित्रेन्ये । नेति परः । उपसर्गपूर्वेस्थे नोर्वन्तरिक्षं परः । ह्वामह(है) हन्त वै ह्वुते हुत उपहवे हव्यै हित्यै होत्रे हवनीय ऐन्द्रं हुते ह्वयते हुते ह(हु)ते हूयते हीयन्ते हीयते हरामहै ह्वयामहै हरै हरन्ते हस्ते अनिङ्ग्यान्तः ॥

Colophon : Nil.

Subject : Vilaṅghylakṣaṇa belonging to the black Yajurveda. This is quite different from other vilaṅghyalakṣaṇas given under Nos. 1800, 1801 & 1802 and this gives a list of words in Yajurveda ending in ए, ऐ, ओ, औ as such endings are often obscured by sandhi changes in Saṃhitā-pāṭha.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1805.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1803. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9076 f. Page 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—16×1⅝ inches. Leaves—2 (114 & 115 out of 121). Lines —7 or 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—52. Author—?. Complete—Vilaṅghya only.

Beginning :

तच(?) स्वरपरोनुस्वारो नकारान्ते शषजेन ह रेफपरो·

नुस्वारो मकारा(?)।

आकारान्तमुदात्तान्तमाङ्‌परं यत्र दृश्यते ।
त्रिक्रमं तं विजानीयान्मोक्षूणऊर्जरोऽस्तथा ॥

अथ यजुस्संहितायां॰

Same as No. 1802.

End and subject—Same as No. 1802.

Colophon : Nil.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1805. The verse given above is also found in Trikrama-lakṣaṇa given under No. 1769.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1804. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9074 a. Page 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—12⅓ × 1 inches. Leaves—4 (1-4 out of 72). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—35. Author—?. Śamāna only.

Beginning :

अथ (यजुः)संहितायामाकारप्लुतपूर्वो घोषवद्व्यञ्जनो-
त्तरशसकारपरो विसर्जनीयो येषु पदेषु लुप्यते तानि
पदानि प्रवक्ष्यामि। अवग्रह्यपदानामानापदत्वमसङ्ख्याने।
तेषां पूर्वपदमवग्रह(इति)। ऊष्मविसर्जनीयप्रथमद्वितीयाः
अघोषाः नः(नह)कारः। व्यञ्जनशेषो घोषवान्। गज-
डाद्यास्त्रयो वर्णाः दादयश्चैव बादयः। यादिवान्तो हकार-
श्च रासौ तावन्यसंयुतौ ॥

(इति परिभाषा ॥)

अभिया अयक्ष्मा अग्रा अग्रा असुरा अपृणा अजायथा ॥

End :

न प्रतिपूर्वः । स्थिराः अनवपूर्वः सर्वाः न वै परः ।

अनूक्षु साध्याः । हिमा होतव्या । हाया हायना हारुकाः ।

होत्राः । नदेपरः । हुताः मकारपरः ॥ हरिः ॐ ॥

Subject : Samānalakṣaṇa—one of the Seven Lakṣaṇas of Black Yajurveda.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition, though some leaves are here and there broken off. This Ms. contains the following works:—

1 संहिताशमानलक्षणम् ॥
2 विलङ्घ्यलक्षणम् ॥
3 नपरतपरलक्षणम् ॥
4 अवर्णिलक्षणम् ॥
5 आवर्णिलक्षणम् ॥
6 आनक्षयलक्षणम् ॥
7 वेदलक्षणम् (?) ॥
8 त्रिक्रमलक्षणम् ॥
9 यजुर्वेदप्रातिशाख्यम् ॥

This series of works has been printed in grantha script in the Jyotirvilāsa press in Tiruvāḍi near Tanjore.

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1805. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9076 c. Page 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—16×1½ inches. No. of Leaves—2 (109 & 110 out of 121). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—35. Author—?. Complete—Samāna only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1804.

Remarks:— See Remarks on No. 1804. The readings of this Ms. are slightly different from those in No. 1804. Compare

1 " अथ यजुः संहितायां " with " अथसंहितायां " ॥

2 " ङ्यञ्जनोत्तरनशकार० " with " ङ्यञ्जनोत्तरश शकार० ". ॥

3	स्थिरा अनवपूर्वं । अनृक्षु साख्या । सर्वाः न वै परः । हिमाहोतव्या । हायाहारुका	with	स्थिरा अनवपूर्वः । सर्वा न वै परः अनृक्षुसाख्याः । हिमाहोतव्या । हायाहायना हारुकाः॥

The Ms. contains the following works:—

॥ सप्तलक्षणम् ॥

1806. SAPTALAKṢAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 12261. Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—9⅜ × 1⅜ inches. Leaves—3. Lines—10 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—35. Author—?. Śamāna only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1804.

Colophon:

इति शमानं समाप्तम् ॥

Remarks :— The Ms. is very old and is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1780. In this Ms. there are three leaves after Śamānalakṣaṇa, which contain fragments of a Vedalakṣaṇa called ṣaḍviṃśi, which is yet to be identified.

॥ सप्तलक्षणव्याख्यानम् ॥

1807. SAPTALAKṢAṆAVYĀKHYĀNAM.

Burnell's Catalogue No. 9075c. Page 5. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—16¼ × 1 inches. Leaves—38 (23-60 out of 80). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—600. Author—?. Aniṅgya Vyākhyā only—incomplete.

Beginning:

" मुनिमानसमन्थानमथितागमसागरात् ।
उदिताय नमो भूयादमृताय मुरारये ॥
गुणत्रयविहीनाय जगत्रयविधायिने ;
श्रुतित्रयदृशे शश्वत्पुरत्रयमथे नमः ।
नमस्कृत्य विनेतारं विद्वानामनुशिष्यते ।

अनिङ्ग्य"मि[ति इ]त्यादिना श्लोकत्रयेण तावदादौ प्रारीप्सितस्य शास्त्रस्याविघ्नपरिसमाप्तये मङ्गलमादधानोऽभीष्टदेवतां नमस्कृत्य विषयं दर्शयति— अनिङ्ग्यमनुशिष्यत इति । अनिङ्ग्यमित्यविभागपदमुच्यते । न त्व(तु) समासपदं । सत्यपि समासत्वे शचीपतिबृहस्पतिरित्यादीनामनिङ्ग्यत्वात् । समासत्वं चावयवार्थव्युत्पत्त्याऽवगम्यते । अनेकोदात्तत्वं च ईदृशानां समासत्वे सत्यपि अञ्जसा (न ?) युजि(ज्य)ते । प्रकृतिस्वरत्वोपपत्ते(ः) । अन्यथाप्यनुदात्तं पदमेकवर्जमिति तावदुत्सर्गतः । पदानांम(क्षा)-क्षरवर्जमनुदात्तता विहितेति । अपि च अग्नो दिग्भ्य इत्येवमादीनामसमासानामपि विभागेनेङ्ग्यत्वात् । अविभागपदमेवानिङ्ग्यपदमिति युक्तम् । अनुशासनं शिक्षणम् ॥

End :

" संस्कृत्यसुत्यास्तनयित्नुशब्दाः
स्वात्रं समानत्र समस्य सङ्काः ॥"

संस्कृत्यसुत्यास्तनयित्नु इत्येते शब्दाः । स्वात्रं । समानत्र । समस्य । सङ्काः ॥ श....मेव संस्कृत्य । सुत्या सम्पद्यते । सुत्यां सम्पादयति । अर्वाक्तेन स्तनयित्नुना । स्वात्रं चित्सदेवम् । तस्मात्समानत्र । समस्य दूढ्यः । इषुधिः सङ्काः ॥

" साहन्त्यसावित्रसपत्नसूनृताः
शब्दा हविष्यञ्च हलीक्ष(क्ष्ण)शब्दवत् "॥

साहन्त्य । सावित्र । सपत्न सूनृत । इत्येते शब्दाः । हविष्यं । हलीक्ष्ण[ः]शब्दवदनिङ्ग्यानि ।

अग्नि.... ...व साहन्त्यं । सावित्रमाग्रयणात् । सपत्नं दुर्मरायुं । प्रणुदानस्सपत्नान् । यो वै सूनृतायै । यज्ञो वै सूनृता । यद्धविष्यं हलीक्ष्णान् वाववातेन ॥—०........

Colophon : Nil.

Subject : Aniṅgyalakṣaṇa Vyākhyāna—a commentary on this treatise on Vedalakṣaṇa belonging to the Black Yajurveda, given in No. 1793.

Remarks :—The Ms. is old and is in a decaying condition, since most of the leaves are completely worn out. This Ms. breaks off in the commentary on the last but one stanza of this lakṣaṇa. This Ms. contains the following works:

(1) अवर्णिलक्षणव्याख्यानम् ॥ (3) अनिङ्ग्यलक्षणव्याख्यानम् ॥

(2) आवर्णिलक्षणव्याख्यानम् ॥ (4) बिलङ्ग्यलक्षणव्याख्यानम् ॥

॥ सप्तलक्षणव्याख्या ॥

1808. SAPTALAKṢAṆAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9075 a. Page 5. Right column. Substance— Palm leaf. Size—16¼×1 inches. Leaves—13 (3-15). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—200. Author—?. Avarṇi Vyākhyā—incomplete.

Beginning :

......................कार्या इत्यर्थः ॥

यद्यद्त्वत इत्यत्र परपक्षगतं पदम् ।
सर्वं तत्तदकारादिजननायेति वर्जयेत् ॥ (१) ॥

जननाय स्वाहेति वर्जयित्वा । दत्वत इत्यस्मिन्नुवाके यद्यत्परपक्षगतं पदं सर्वं तत्तदकारादि । स्वाहा दन्तकाय स्वाहा प्राणाय । परपक्षगतामिति किम् । स्वाहा प्राणिने । जननायेति वर्जयेति किम् । स्वाहा प्रजननाय ॥ एवं सामान्यमुक्त्वा विशेषं दर्शयितुमाह—
उपसर्गेङ्ग्यपूर्वोकरत्त्कमश्कानकुर्वन ॥

End :

अहास्था अहरताश्चेत्युक्तो ह्रस्वस्य सङ्ग्रहः ॥

अहास्थाः अहरतां । कथा(थम)हा स्वा(स्था) इति । ....कारेण पदादौ वर्तमानस्यावर्णस्य सङ्ग्रह उक्तः ॥

Colophon :

इति ह्रस्वसङ्ग्रहः समाप्तः ॥

Subject: Avarṇi lakṣaṇa Vyākhyā, a commentary on Avarṇi lakṣaṇa pertaining to Black Yajur Veda. See subject on No. 1795.

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. For the other works

contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1807. The Ms. begins only in the commentary on the ninth verse of this lakṣaṇa. The lakṣaṇa verses also are given fully in this Ms.

॥ सप्तलक्षणव्याख्या ॥

1809. SAPTALAKṢAṆAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue. No. 9075 b. Page 5. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—16¼ × 1 inches. Leaves—8 (15 to 22). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—60. Author—?. Complete—Āvarṇi Vyākhyā only.

Beginning :

इति(तः) परं पदादौ व(र्तमानस्य अवर्णस्य आवर्णस्य सङ्ग्रहः क्रियते) :—

"आग्नीध्राग्रयणाज्योपावर्ताप्नोत्यायुधः श्रुतिः"॥

आग्नीध्र । आग्रयण । आज्य । उपावर्त । आप्नोति । आ(युधः अकारादीनि । नयवत्या) चाग्नीध्रे । श्रुतिं(ति) निर्देशात् सर्वविभक्तिष्व(ष्वा)कार आदितो भवति । उत्तरेणाग्नीध्रम् । एवमुत्तरत्रापि ॥

End:

ऋतूनाह । आरुणो ह स्माहौपवेशिः । पृषदाज्यस्योपहत्याह । देव सवितरेतत्ते प्राह । आत्मानं प(रा)ह । आश्राव्याह । पुरोनुवाक्यामन्वाह । एवं पूर्वे इति किम् । एतावता हेनसा भवति ॥

आहुश्चेत्येषोऽवर्णिः सुनिर्मितः ।.........

आहुः । यस्य समुद्रं रसया सहाहुः ।

इत्येवं प्रकारेणाऽवर्णिः सुनिर्मितः ॥

Colophon:

इत्य(त्या)वर्णिव्याख्यानं समाप्तम् । हरिः ॐ ॥

Subject: Āvarṇi Vyākhyāna Vyākhyā—a commentary on Avarṇi lakṣaṇa, pertaining to the Black Yajurveda.

Remarks:—The Ms. is very old and is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1807.

॥ सप्तलक्षणव्याख्या ॥

1810. SAPTALAKṢAṆAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9076 h. Page 5. Right column. Substance— Palm leaf. Size—16×1½ inches. Leaves—2 (120 and 121). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—300. Author—?. Napara Vyākhyā only—incomplete.

Beginning:

.... अमुष्मिंल्लोके नेनीय्येरन् । अस्मिन्वा-
लोकेऽस्मिन् । ते देवा अब्रुवन् देवपशुः । अनड्वान् दक्षिणा ।
अकुर्वंस्तद्रक्षांसि । असुरान्जयेम । यत्रावसन्ततोगरुत् ॥

End:

मनुष्यलोकाच्चास्माल्लोकात्......विदन् मघवन्विद्वान्
परावारुणान् वर्षन्वीरान्मावसून्परान् । पन्थिनो विदम् ।
मघवन् । विद्वान् वर्षन् । वीरान् । वावसून् । परान् ।
..................अन्तरिक्षे................ ॥

Colophon: Nil.

Subject: Naparalakṣaṇa Vyākhyā—a commentary on the Napara lakṣaṇa given in No. 1801, belonging to Yajurveda.

Remarks: —The Ms. is old and is in a fairly good condition. The

last leaf is slightly worn out. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1805.

॥ सप्तलक्षणव्याख्या ॥

1811. SAPTALAKṢAṆAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9075 d. **Page** 5. Right **column.**
Substance—Palm leaf. **Size**—16¼ × 1 **inches.** Leaves—16 (63-78). Lines—5 to a **Page.** Script—Grantha. No of Granthas—600. Author—?. Vilaṅghya Vyākhyā only—incomplete.

Beginning:

.........(ल)क्षणस्याधिकोक्तिभिरनुक्त(क्ति)भिश्च हे-
यत्वा(त्) तत्परित्यज्य निराकृत्य[ा] निर्दोषं लक्षणान्तरं
प्रणीयत इत्यर्थः । अथ परिभाषां करोति ।—

"इङ्गयं यत्पदमत्रापि नानापदवादिष्यते ।
नियक्त(मिश्र)त्वेन यद्ग्राह्यं गृह्यते पदमेव तत् ॥"

अत्र लक्षणे समासपदानां नानापदवत् कार्यमिष्यते ।
तस्य प्रयोजनं । उत्तर.........लघुनोपायेन व्यवहारः ।
इतरथा 'एकधनविद आतुभ्य'मित्यत्र एकधनविद इत्यु-
भावपि परितव्यौ स्याताम् । ततश्च गौरवं स्यात् ॥

End:

वज्र एव वीर्यं । एकेति किम् । यदग्निर्वज्र एकादशि-
नी ॥

व्याधिने सद्दशेवापि वृणे वृत्यै वृणाम(है) ।
...............[नमस्स]हमानाय निव्याधिने ।

सुपारा नो असद्वाच इत्याह । असदिति किम् । यदु-
क्षावग्न... ... ... भा आवं देवानाम् ॥

वृणामहै विशे वै च वृष्ट्या एव परं (भवेत्) ।

Colophon : Nil.

Subject: Vilaṅghyalakṣaṇa Vyākhyā, belonging to Yajurveda.

Remarks:—The Ms. abruptly begins with the commentary on the fourth stanza "इंग्यं यत्पदमत्रापि" of Vilaṅkhyalakṣaṇa and breaks off with the commentary on "वृणामहै विशे वै च" the first verse of the 'व' group. There are two fragmentary leaves in this Ms. which deal with Naparataparalakṣaṇa Vyākhyā. The Ms. is old and is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1807.

॥ सप्तलक्षणव्याख्या ॥

1812. SAPTALAKṢAṆAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9076 g. Page 5. Right column. Substance— Palm leaf. Size—16 × 1⅜ inches. Leaves—65 (115-119 out of 121). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—75. Author—?. Complete—Vilaṅghya Vyākhyā only.

Beginning :

आदिप्रह्व(?)त्वत्स्यानुसृतिवत्सप्रह्वत्सानुसारिणी ।
उभयप्रह्वपाकपल्ल्युभयदीर्घपीठिका । अग्ने क्षित्यादीन्युदाहरणान्येवेति ॥ अकारपूर्व इति किम् । अब्रुवन् स्वरं स्वणामपै ? यादितौ इत्वरौ उपदधातीति तुरइन्द्राये एतवादिति इति त्रिक्रमेण वक्ष्यमाणप्राप्तेः । अकारपूर्वश्च इति किम् । ...व इह गृह अग्ने वहः ॥

End :

हव्यवाट् तुभ्य॰हूयतेषम् । द्विपात्राहूयन्त इति । यदक्षयति हि ब्रत एव अ॰ब्रमाहरामह इति विह्वयामह इति ।

उद्वारमुद्वर इति मुखतः परिहरन्त आश्विनाग्रान् । स आधाय सवितास्विभ्रत् ॥ आनिह्नुयान्तः ॥ विश्वतो हस्त उत विश्वतस्पात् ॥

Colophon :

ञ्यक्तिवेलकु सम्पूर्णम् ॥

Subject : A commentary on Vilaṅghyalakṣaṇa given in No. 1802.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1807.

॥ संहितासूत्रम् ॥

1813. SAṀHITĀSŪTRAM.

J. L. Collection No. 74 d. Substance—Paper. Size—9 × 4 inches. Sheets—8 (32-39). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī No. of Granthas—150. Author—?. Complete.

Beginning:

अथ संहितासूत्रमाह— अग्निं रत्नधातममयं रत्नधातमः । समूहे पिन्वत आशुशानं । य इन्द्र पिन्वते सर्वानुदानं । अस्मीति प्रोष्वस्मैतसुविवृतं जेषो यदिन्द्राग्नी जेषत्सुविवृतं सहस्रसातमां दृणाशं सहस्रसातमं कविजुषस्वनोग्ने जुषस्वमे सुसमिधो यत्रामृतस्य न नूनं तत्रामृतस्य तयोः कृतमवानः कृधि सोमानं पते कृत्वा कवे सोमानं हिनोति

* * * * *

मघोनी विसर्गान्तमीयुर्विभातिनामश्वेदुषा आयतीनाम यौदुदीर्ध्वं गृणत उषो वाजेन गृणत चित्रं यन्ति पुराणं

यातिं यवं रराथां मकारान्तापिन्द्रासोमा रराथे प्रगृह्याथ प्राष्टासनिताष्ट ॥ १ ॥

End:

या गौरदिर्तिं ये देवा नवसे वसून्बृहस्पत एनां मका-रान्तं मत्येनां नकारान्त प्रसुवा आप उदि यत्वेग्ने तवो-दियष्यावः

* * * *

ब्रह्मद्विषं बृहस्पतिर्ब्रह्मद्विष उदसावसपत्नासपत्नरध्न्यभ्य (?)स्यातीवर्तेन सपत्नः सपत्नहैषा मपैहि निर्ऋत्यै देवा निर्ऋत्याः अपश्यं त्वा पुत्रकाम पुत्रकामे ॥ नमः शौन-काय नमः शौनकाय ॥ ८ ॥

Colophon : Nil.

Subject: Saṃhitā Sūtra belonging to Ṛg-Veda. 1-8 sections.

Remarks—The Ms. is very old and is in a fairly good condition. It is damp in appearence. The Ms. is full of scriptorial errors. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1774.

॥ स्वरपरिभाषा ॥

1814. SVARAPARIBHĀṢĀ.

Burnell's Catalogue No. 9104 c. Page 10. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—15½ × 1¼ inches. Leaves—4. Lines—8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—75. Author—?. Complete.

Beginning:

सप्तस्वरैः समस्तं यो जगदेतच्चराचरम् ।
सञ्जीवयतु विश्वात्मा स नो विष्णुः प्रसीदतु ॥ १ ॥

कृष्टप्रथम......... सप्तस्वराः ।

कतयाइ । का गृणा नोंह । किसमाये-कीताम् । कुओ इ । कूहाइषों हा इ । के आता इ........उपाहो इ । कौनो कें सुपर्णि अपयात् पतन्ताम् ॥

End :

फप्रमं हा इष्टांयगायित । फा एहूषु ब्रुवाणा इताइ । फिरा ये॰ अग्ने॰ पहाइ । फी अग्निमिन्धा नो मनसौ । फुशुक्रन्तें अन्यद्यजताम् । फू अग्निस्तिग्मे॰ न शोचिषा इहा । फे एना वों अग्निमेनसा । फैसमंते विश्वा ॐ जसा पतिम् । उहहा । हाता उयाम् । भिहोवा । हरिः ॐ ॥

Colophon :

परिभाषा समाप्ता ॥ श्रीगुरुचरणारविन्दाभ्यां नमः ॥

Subject : Svaraparibhāṣā of Sāma Veda.

Remarks :—The Ms. is old and is in a worn-out condition. The first three leaves are half-broken. This Ms. contains the following works:

(1) कात्यायनगृह्यसूत्रम् ॥
(2) सामवेदसंहितानुक्रमणिका ॥
(3) स्वरपरिभाषा ॥
(4) मृत्युञ्जयहोमविधिः ॥
(5) जीवेश्वरैक्यविचारः ॥ [समाधिनिरूपणम्]

॥ स्वराङ्कुशः ॥

1815. SVARĀṄKUŚAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2389a*. Page 3. Right column.

Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 3$ inches. Sheets—3 (1-3 out of 9). Lines —7 or 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—23. Author—Jayantasvāmin. Complete.

Beginning :

श्री नृसिंहाय नमः ॥

ॐ श्रीहेरम्बं चण्डिकां नत्वा शम्भुं सूर्यं हरिं गुरुम् ।
सरस्वतीं कविवरान् (रां(?)) वक्ष्येऽहं स्वरनिर्णयम् ॥ १ ॥

उदात्तान्निहि(ह)तः स्वारः स्वरितात्प्रचयो भवेत् ।
उदात्तात्स्वरितात्पूर्वो नान्यमापद्यते स्वरम् ॥ २ ॥

व्यञ्जनैस्तु यवौ यत्र प्रयुज्यै(ज्ये)ते ततः परम् ।
अपूर्वो नीचपूर्वो वा जात्यः स्वारस्स उच्यते ॥ ३ ॥

एदोतोरुच्चयोर्यत्र नीचोऽकारः परो यदि ।
एकीभावे(वो) भवेत्तत्र स्वारो(ऽ)भिनिहि(ह)तस्तथा ॥ ४ ॥

इउस्थाने यवौ यत्र जायेते रु(उ)च्चयोस्तयोः ।
ताभ्यामुत्तरतः [तरः] स्वारः क्षैप्र इत्यभिधीयते ॥ ५ ॥

इकार उच्चः पूर्वस्मिन् परस्मिन्निहि[ह]तस्य(स्स) च ।
प्रश्लिष्टमाहुराचार्याः स्वर(रं) वर्णविदस्तथा ॥ ६ ॥

कम्पन्ते ते च चत्वारो यत्रोच्चस्त्वरितोदयाः (ताः पराः) ।
एतत्सम्यक्प्रकारेण ज्ञात्वासौ कम्पविद्भवेत् ॥ ७ ॥

नीचपूर्वे यच्च वर्णानुदात्तः परो यदि ।
तत्र कम्पं न कुर्वीति त्वं समुद्रियेति निदर्शनम् ॥ ८ ॥

एकाक्षरादुच्चवर्णादनुदात्तः परो यदि ।
अनुदात्तात्स्वरितं यत्र कम्पं कुर्यात्त्रिमात्रकम् ॥ ९ ॥

उदात्तादनुदात्तश्चेदेकमात्रमितीर्यते ।
नीचेन स्वरितस्वारमेकीभावे तु गच्छति ॥ १० ॥

नीचं नीचं(चैः) त्रिभिश्चोच्च उच्चत्वम(च्चैस्त्वंत्व)धिगच्छति ।
उदात्तात्स्वरिताद्यस्य स्वरितोदात्तवच्छ्रुतिः ॥ ११ ॥

प्रकृत्या निहितञ्चाहुराचार्याः स्वरवित्तमाः ।
उदात्तपूर्वं यत्किञ्चिच्छन्दसि स्वरितं भवेत् ॥ १२ ॥
एष सर्वबहु(ः)स्वारस्तैरो व्यञ्जन एव च ।
अवग्रहात्परं यच्च (परो यत्र) स्वरितस्स्यादनं परम् (दनन्तरः) ॥
तिरोविरामं तं विद्या दुदात्तो यद्यवग्रहः ।
स्वरे चे(य)त्स्वरितं(तो) यत्र विवृत्या तत्र संयुतम्(तः) ॥ १४ ॥
एतत्तु पादवृतस्य(त्ताख्यं) लक्षणं शास्त्रनिश्चितम् ।
जात्यः स्वरः सजात्येन शुष्टाग्रे क्षैप्र उच्यते ॥ १५ ॥
तेऽवर्धन्ता(ता)भिनिहतस्तैरो व्यञ्जन ऊतये (उच्यते) ।
तिरोविरामो विष्कभितः(ते) प्रश्लिष्टो हीन्द्रगिर्वणः ॥ १६ ॥
पादवृत्तस्य त्वेतद्धि यस्तऊरू(क ई वेद)निदर्शनम् ।
यत्राभिनिहतात्पूर्वं ह्यु(मु)दातञ्च(स्तु) प्रदृश्यते ॥ १७ ॥
तत्र स्वारं न [प्र]कुर्वीत रथानां नेति (न)निदर्शनम् ।
एकाक्षरसमावेशे पूर्वयोः स्वरितः स्वरः ॥ १८ ॥
तस्योदात्ततरोदात्तादर्धमात्रार्धमेव च (वा) ।
स्वरात्परं व्यञ्जनं यत्परञ्चेदनुनासिकम् ॥ १९ ॥
पूर्वस्य स्वरते नादो न पूर्वः स्वरते स्वरः ।
यत्र स्वरात्परो नादः पूर्वस्वरितभाक्स(स्व)रः ॥ २० ॥
तत्राक्षेपो न कर्तव्यो नादो(देऽ)र्जघपि(जङ्क्षेऽपि) सस्वरे (तत्परे ।)
स्वरितस्यानुसारेण कम्पं कुर्वीत शास्त्रवित् ॥ २१ ॥
ह्रस्वे ह्रस्वं विजानीयाद्दीर्घे दीर्घं तथैव च ।
स्वरितो निय(ह)तं गच्छेत्स्वरितो निय(ह)तश्च तौ ॥ २२ ॥

द्विमात्रौ यत्र दृश्येते ह्रस्वकम्पः स उच्यते ।
(जात्योऽभिनिहितश्चैव क्षैप्रः प्रश्लिष्ट एव च ॥
एते स्वरा प्रकम्पन्ते यत्रोच्चैः स्वरितोदयः ॥)
जयन्तस्वामिना प्रोक्ताः श्लोकानामेकविंशतिः ॥ २३ ॥
स्वराङ्कुशेति वि(ख्या)ख्यातो बह्वृचाः(च)स्वरसिद्धये ॥

Colophon :

इति जयन्तकृतस्वराङ्कुशः समाप्तः ॥

Subject : Svarāṅkuśa—a treatise on the four main accents—Udātta, Anudātta, Svarita and Pracaya. 1-24 Verses.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. Verses 8, 9 & 10 are additionally found in this Ms. while the last but one verse given in circular brackets is additionally found in the printed volume edited by Śri Satyavrata Sāmāśramin in Calcutta. The general order of the verses Nos. 10-20 adopted in this Ms. is different from that in the printed Volume. The other works contained in this Ms. are :—

(1) जटापटलम् (2) जटोदाहरणम् ॥

॥ स्वराङ्कुशः ॥

1816. SVARĀṄKUŚAḤ.

J. L. Collection No. 77 a. Substance—Paper. Size—7¾ × 4¼ inches. Sheets—3 (1-3 out of 10). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—23. Author—Jayantasvāmin. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1815.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The other works contained in this Ms. are:

(1) विकृतिवल्ली ॥ [जटापटलम्] ॥ (2) जटोदाहरणम् ॥

॥ वेदः ॥

॥ परिशिष्टम् ॥

VEDIC SUPPLEMENT.

॥ ऋग्वेदसंहिता ॥

1817. ṚGVEDASAMHITĀ.

S. K. Collection No. 3. Substance—Paper. Size—9 × 4¼ inches. Sheets—23. Lines—5 or 6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—160. First Adhyāya of the First Aṣṭaka only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The beginning of the Second Adhyāya 'अयं देवाय' is given after the colophon.

॥ ऋग्वेदसंहिता ॥

1818. ṚGVEDASAMHITĀ.

Not noticed by Dr. Burnell. Ms. No. 2027. Substance—Paper. Size—10 × 5 inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Sūryasūkta only.

Beginning, end and subject—Same as No. 286.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्वेदसंहिता ॥

1819. ṚGVEDASAMHITĀ.

Not noticed by Dr. Burnell. Ms. No. 2028. Substance—Paper. Size—10 × 5 inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70. Sūryasūkta only.

Beginning, end and subject—Same as No. 286.

Colophon:

सूर्या(र्ये)सूक्तं सम्पूर्णम् ॥ श्रीरस्तु ॥

Remarks:—At the end of this Ms. is given one khila Sūkta containing six ṛks—'अविधवा भव वर्षाणि+सञ्जीव शरदः शतम् ॥१०॥ The Ms. is not accented. The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्वेदसंहिता ॥

1820. ṚGVEDASAṂHITĀ.

S. K. Collection No. 132. Substance—Paper. Size—7½ × 3½ inches. Sheets —6. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Incomplete.

Beginning:

श्री वेङ्कटेशाय नमः । श्री वेदव्यासाय नमः ।

श्री गणेशाय नमः । हरिः ॐ ।

स्वादिष्ठया मधुश्चन्दापवमानसोमो गायत्री मधुच्छन्द ऋषिः । पवमानसोमो देवता । गायत्री छन्दः । पवमानसूक्तमन्त्रपठने विनियोगः ॥ ॐ स्वादिष्ठया०

Same as No. 188.

End:

तं गोभिर्वृषणं रसं मदाय देववीतये । सुतं भराय संसृज ॥ (६) ॥

देवो देवाय धारयेन्द्राय पवते सुतः ॥

Colophon: Nil.

Subject: Ṛg-Veda Saṃhitā—Pavamānasūkta. First Adhyāya. Aṣṭaka VI. 7. 16 to VI. 7. 27] [Maṇḍala IX. I. 1 to IX. I. 6.

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. This Ms. breaks off in the Seventh ṛk of the Sixth Sūkta of the First Anuvāka of the Ninth Maṇḍala.

॥ ऋग्वेदसंहिता ॥

1821. RGVEDASAMHITĀ.

D. S. T. Collection No. 4. Substance—Paper. Size—9¼×4 inches. Sheets—23. Lines—10 to a page. Script—Telugu. No. of Granthas—460. Pavamāna Sūkta only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसाम्बसदाशिवाय नमः ।

ॐ स्वादिष्ठयेत्यस्य सूक्तस्य मधुच्छन्दो ऋषयः [षिः]

पवमानसोमो देवता गायत्री छन्दः पवमानसूक्तमन्त्रपठने

विनियोगः । ॐ स्वादिष्ठया० Same as No. 188.

End—Same as No. 211.

Colophon : Nil.

Subject : Pavamānasūkta. 1-4 Adhyāyas and 1-4 Pavamāna Pariśiṣṭas.

Aṣṭaka VI. 7. 16 to VII. 2. 18][Maṇḍala IX. 1. 1 to IX. 4. 67.

Remarks :—The Ms. is recent and is in good condition.

॥ ऋग्वेदसंहिता ॥

1822. RGVEDASAMHITĀ.

D. S. T. Collection No. 5. Substance—Paper. Size—8×4¾ inches. Sheets—23 (22nd sheet is missing). Lines—14 or 15 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—440. Pavamāna Sūkta only—incomplete.

Beginning—Same as No. 188.

End—Same as No. 211.

Colophon : Nil.

Subject—Same as No. 1821.

Remarks :—The Ms. is in as fairly good condition.

॥ ऋग्वेदसंहिता ॥

1823. ṚGVEDASAṂHITĀ.

G. K. D. Collection No. 296. Substance—Paper. Size—8¼ × 4¼ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Pavamāna Sūkta—First Adhyāya only.

Beginning, end and subject—Same as No. 188.

Colophon :

षष्ठमा[ष्टा]ष्टके सप्तमोऽध्याय: ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. It is accented. The beginning of the Eighth Adhyāya (Pavamāna Second Adhyāya) " सोम: पुनानो अर्षति " is given after the colophon.

॥ ऋग्वेदसंहिता ॥

1824. ṚGVEDASAṂHITĀ.

G. K. D. Collection No. 294. Substance—Paper. Size—12⅛ × 5¾ inches. Sheets—7. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Pavamāna Sūkta—Second Adhyāya only.

Beginning, end and subject—Same as No. 196.

Colophon :

इति षष्ठमा[ष्टा]ष्टके अष्टावत्ना[रिं]शोऽध्याय: । पवमानद्वितीयो-ऽध्याय: । शक १७७२ साधारणनामसंवत्सर पुष्ये वद्य नवमी स्थिरवासरि लिहिले असें । हे पुस्तक नागेशभट्टाचे लेंक कुपुसामि सप्रतिनाम उमापतिचें । हस्ताक्षर राजेगुरुचे पुरोहित कृष्णभट्टाचे पुत्र नीलकण्ठभट्टाचें असे ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition, and is accented. The Ms. is dated Śaka 1772 or 1850 A. D. It belonged to Umāpati

alias Kuppusvāmi, son of Nāgeśa bhaṭṭa. The scribe is Nīlakaṇṭha bhaṭṭa, son of Kṛṣṇa bhaṭṭa.

॥ ऋग्वेदसंहिता ॥

1825. ṚGVEDASAṂHITĀ.

G. K. D. Collection No. 295. Substance—Paper. Size—12⅛ × 5¾ inches. Sheets—9. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—190. Fourth Adhyāya of Pavamāna Sūkta.

Beginning—Same as No. 211.

End: Same as No. 227.

Colophon:

इति सप्तमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ।

पवमानचतुर्थोऽध्यायः ।

शक १७७२ साधारण नाम संवत्सर माघवद्य द्वादशिदिने समाप्तः ।

हे पुस्तक नागेशभट्टाचे पुत्र कुपुस्वामि सप्रतिनाम उमापतिचें । राजेगुरुचे पुरोहित कृष्णभट्टाचे पुत्र नीलकण्ठेन लिखितं ॥

Subject: Pavamānasūkta. Fourth Adhyāya. This Ms. contains also the first three Pavamāna pariśiṣṭas and the latter portion (19-33 Vargas) of the Second Adhyāya of the Seventh Aṣṭaka.

Remarks:—The Ms. is in good condition and it is accented. The Ms. is dated Śaka 1772 or 1850. A. D. It belonged to one Umāpati alias Kuppusvāmi, son of Nāgeśabhaṭṭa. The scribe is Nīlakaṇṭha, son of Kṛṣṇabhaṭṭa.

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

1826. PURUṢASŪKTAM.

Not noticed by Dr. Burnell.

Substance—Paper. Size—12×5 inches. Sheet—1. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—16. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 323.

End:

यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् । ते ह नाकं महिमानः सचन्त यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः स्वाहा ॥ १६ ॥

Colophon: Nil.

Remarks:—Only the first Section is given here. See No. 323. The peculiarity of this Ms. is that each ṛk ends with 'स्वाहा' The Ms. is in a fairly good condition. This sūkta with Svāhākāra is pronounced during the abhiṣeka ceremony of the Sanyāsins after they absorb in Brahman.

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

1827. PURUṢASŪKTAM.

Not noticed by Dr. Burnell.

Substance—Paper. Size—12¾×5 inches. Sheet—1. Lines—16. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—16. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 323.

Remarks—See Remarks on No. 1826. The Ms. is in a fairly good condition.

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

1828. PURUṢASŪKTAM.

Not noticed by Dr. Burnell.

Substance—Paper. Size—12¾×5 inches. Sheet—1.

Lines—13. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—16. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 323.

Remarks:—See Remarks on No. 1826. The Ms. is in a fairly good condition.

॥ बळित्थासूक्तम् ॥

1829. BAḶITTHĀSŪKTAM.

Burnell's Catalogue No. 8048 (c).

Substance—Paper. Size—8×4½ inches. Sheet—1. Lines—20. Script—Telugu. No. of Granthas—15. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 378.

End:

उता देवा अवहितं देवा उन्नयथा पुनः ।
उतागश्चकुषं देवा देवा जीव(यथा पुनः ॥ १ ॥)

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The Ms. abruptly ends at the end of the first Section. This work is not noticed by Dr. Burnell under this Ms. The other works contained in this Ms. are (1) Svarṇagaurī Vrata (2) Lakṣmīsūkta.

॥ लक्ष्मीसूक्तम् ॥

1830. LAKṢMĪSŪKTAM.

Burnell's Catalogue No. 8048 (b).

Substance—Paper. Size—8×4½ inches. Sheet—1. Lines—23. Script—Telugu. No. of Granthas—12. Complete.

Beginning, end and Subject—Same as No. 302.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The other works contained herein are (1) Svarṇagaurīvrata and (2) Baḷithā

Sūkta. This work is not noticed by Dr. Burnell under this Ms.

॥ वरुणसूक्तम् ॥

1831. VARUṆASŪKTAM.

T. S. Collection No. 1128.

Substance—Paper. Size—7¼ × 4⅓ inches. Sheets—20 (3-22). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—160. Incomplete (wants beginning).

Beginning :

(ब्रह्मविष्णुमहेश्व)र । राजर्षिद्विजानां सर्वदेवप्राणधार । सर्वदेवाहारार्थं सर्वसस्याभिवृद्ध्यर्थं वर्षप्रतिबन्धकानि· वृत्त्यर्थं सर्वान्मेघानाकर्षयाकर्षय । वसो धा(सोर्धा?) रय धारय । वर्षं विमुञ्चय विमुञ्चय ।

*　　*　　*　　*　　*

विभण्डकसुतश्श्रीमान् शान्तापतिरकल्मषः ।
ऋष्य(श्य)शृङ्ग इति ख्यातो महावर्षं प्रयच्छतु ॥ श्रीः ॥

हरिः ॐ ॥

गणानां त्वा गणपतिं हवामहे + ऊतिभिः सीद सादनम् ॥

End:

प्रप्र पूष्णस्तुविजातस्य शस्यते माहित्वमस्य तवसो न तन्दते स्तोत्रमस्य न तन्दते ।

अर्चामि सुम्नयन्नहमन्त्यूतिं मयोभुवम् ।
विश्वस्य यो मन आयुयुवे मखो देव आयुयुवे मखः ॥

प्र हि त्वा पूषन्नजिरं न यामनि स्तोमेभिः कृण्व ऋणवो यथा मृध उष्ट्रो न पीपरो मृधः। हुवे य(त्वा मयोभुवं देवं सख्याय मर्त्यः।+ द्युम्निनस्कृधि ॥)

Subject: Varuṇasūkta. The Varuṇasūkta is composed of the following sections :—

(1) गणानां त्वा गणपतिं०	Aṣṭaka	II-6-29.
(2) वायवायाहि०सन्ति भूयसीः ॥	,,	I-1-3 to I-1-21.
(3) इन्द्रावरुणयोरहं० दक्षिणा पात्वंहसः ॥	,,	1-1-32 to I-1-34.
(4) तीव्राः सोमास आ० श्रुधी गिरः ॥	,,	I-2-8 to I-2-20.
(5) यं रक्षन्ति प्रचेतसो ० न दुरुक्ताय स्पृहयेत् ॥	,,	I-3-22 to 1-3-23.
(6) प्रमन्दिने पितु०	,,	I-7-12.
(7) प्र सु ज्येष्ठं ० हुवे य(त्वा+कृधि) ॥	,,	II-1-26 to II-2-2.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The Ms. abruptly ends in the middle of the second ṛk—Aṣṭaka II-2-2. The viniyoga or use of this Sūkta is evidently in the famous Varuṇajapa—the worship of Varuṇa, the God of water who when pleased, by effecting a heavy rainfall on earth wards off the evil influences of Avagraha (want of rain).

॥ वरुणसूक्तम् ॥

1832. VARUṆASŪKTAM.

T. S. Collection No. 1129. Substance—Paper. Size—$8\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{8}$ inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—40. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

वरुणजप[प्र]क्रमारम्भः ॥ ॐ ध्रुवासु त्वेयस्य मैत्रावरुणपुत्रो वसिष्ठ ऋषिः । वरुणो देवता । त्रिष्टुप्छन्दः । अस्मिन् देशेऽवग्रहदोषनिवृत्तिद्वारा सद्यः सुवृष्ट्यर्थे जपे विनियोगः । ध्रुवासु त्वासु अङ्गुष्ठाभ्यां नमः । क्षितिषु क्षियन्तः तर्जनीभ्यां नमः ।

* * *

अथ ध्यानम् ।

चन्द्रप्रभं पङ्कजसन्निविष्टं
पाशाङ्कुशाभीतिवरान् दधानम् ।
मुक्ताकलापाञ्चितसर्वगात्रं
ध्यायेत्प्रसन्नं वरुणं सुवृष्ट्यै ॥

* * * * * *

राजर्षिदेवद्विजानां सर्वदेवप्राणाधारसर्वदेवाहारार्थं वर्षप्रतिबन्धकनिवृत्त्यर्थं सर्वान्मेघानाकर्षयाकर्षय ॥ वसोर्धारय ॥

* * * * * *

हरिः ॐ ॥ गणानां त्वा गणपतिं हवामहे + ऊतिभिः सीद सादनम् ॥

End:

अग्निरिन्द्रो वरुणा०वर्ग ॥ २ ॥ प्रसुव आपो०वर्ग ॥ २ ॥ बृहस्पते प्रतिमे०वर्ग ॥ २ ॥ महित्रीणामवो-स्तु०वर्ग ॥ १ ॥ इत्यष्टमाष्टकं सम्पूर्णम् ॥ ऋषयो वै सरस्वत्यां सत्रमासत०खण्ड ॥ २ ॥ हे ब्राह्मण ॥ अथातो रेतसः सृष्टिः० खण्ड ॥ १ ॥ हे आरण ॥

Colophon:

वरुणसूक्तानि सम्पूर्णानि ॥

श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

Subject: Varuṇasūkta—a collection of Ṛks selected from the Ṛg-Vedasamhitā, Brāhmaṇa and Āraṇyaka.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ श्रीसूक्तम् ॥

1833. ŚRĪSŪKTAM.

Burnell's Catalogue No. 12116 (o). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf Size—$10\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Leaves—2 (17th & 18th). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—18. Complete.

Beginning and subject—Same as No. 346.

End:

यस्यां हिरण्यं प्रभूतं गावो दास्योऽश्वान्विन्देयं पुरुषानहम् ॥ १५ ॥ श्रीविद्यादेव्यै नमः ॥ हरिः ॐम् ॥

Remarks:—This Ms. is unaccented and is in good condition. This Ms. contains only 1 to 15 Ṛks of this Sūkta. Dr. Burnell mentioned this work under the heading of 'Fragments.' This Ms. contains the following works:

1 भावनोपनिषत् ॥
2 योगपीठन्यासः ॥
3 चक्रन्यासः ॥
4 लघुषोढान्यासः ॥
5 महाषोढान्यासः ॥
6 शरभेश्वरमन्त्रः ॥
7 राजमातङ्गीमन्त्रः ॥
8 गुरुपादुकास्तुतिः ॥ or प्रायश्चित्तस्तुतिः
9 कृष्णपूजा ॥
10 पञ्चब्रह्मन्यासः ॥
11 लक्ष्मीमन्त्रः ॥
12 श्रीसूक्तमन्त्रः ॥
13 लक्ष्मीस्तोत्रम् ॥
14 Do ॥
15 श्रीसूक्तम् ॥

॥ सामवेदगानम् ॥

1834. SĀMAVEDA GĀNAM.

Burnell's Catalogue No. 12239 (l). Page 208. Right column. **Substance**—Palm leaf. **Size**—$16\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. **Leaves**—10 (8-17). **Lines**—6 to a Page. **Script**—Grantha. **No. of Granthas**—200. Incomplete.

Beginning:

...... आछे याहि...० तोकाय इप्रेइ । पृ-
णाणों हाव्यादातोया । प्रेइ । तोकाया पेइ । णाधि
इहों तांसाण । कसावेइ वा औं हों वार्हिद्षी ॥

End:

हा च त्रिः । यद्वचोर्चां पूर्ववत् । हावादि सप्त
हाप्रच त्रिः । वाच । एंच प्रकार्थे प्रत्यष्टां । एवं त्रिः । एंच ।
आशिहं स्वज्योतीः ॥

Colophon:

सप्तमः खण्डः ॥ हरिः ओं ॥ श्रीगुरुचरणाभ्यां नमः ॥
श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया ।
अबद्धं वा सुबद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥

Subject: Sāmavedagāna—Abhiśravaṇa only. This Ms. contains three sections :

1. देववर्गः—15 Vākyas.
2. पितृवर्गः— 7 ,,
3. विष्णुवर्गः— 9 ,,

Remarks:—The Ms. is in a good condition. The viniyoga of this gāna-work is evidently in the paitṛka Śrāddhas. This Ms. is mentioned by Dr. Burnell under fragments. This Ms. contains the following works:—

1 शिवपूजाविधिः ॥
2 शिवाष्टोत्तरम् ॥
3 शिवकवचम् ॥
4 महिम्नस्तोत्रम् ॥
5 छायादानविधिः ॥
6 विघ्नेश्वरपूजाविधिः ॥
7 मार्कण्डेयप्रार्थना ।
8 पुण्याहवाचनम् ॥
9 आयुधपूजा ॥
10 श्राद्धप्रयोगः ॥
11 Do ॥
12 सामवेदगानम् (अभिश्रवणम्)॥
13 ब्रह्मयज्ञम् ॥

॥ उत्सर्जनमन्त्राः ॥

1835. UTSARJANAMANTRĀḤ.

Burnell's Catalogue No. 3222. Page 27. Left column. Substance—Paper. Size—13¾ × 5¾ inches. Sheets—15. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

सहस्तोमास्सह छन्दस आवृतस्सहप्रमा ऋषयस्सप्तदेव्याः ।
पूर्वेषां पन्थामनुदृश्य धीरा अन्वालेभिरे रथ्योऽन रश्मीन् ॥
जुष्टो दमूना अतिथिर्दुरोण इमं नो यज्ञमुपयाहि विद्वान् ।
विश्वा अग्ने अभियुजो विहत्वा शत्रुयुतामा भरामो जनानि ।

End :

यत्रैवं विद्वानेतत्सन्ततमन्वाहयदवग्राहमनुब्रूयाज्जीमूतवर्षीह प्रजाभ्यः पर्जन्यस्स्यात्तस्मात्तत्सन्ततमेवानूच्यन्तस्य त्रिः प्रथमां सन्ततमन्वाह तेनैव तत्सर्वं सन्ततमनूक्तं भवति ॥

Colophon :

इति ब्राह्मणम् ॥

Subject : Mantras—Selections from Saṃhitās and Brāhmaṇas —generally used in Utsarjana Homas. This Ms. is composed of the following:

1. सहस्तोमाःसह छन्दस० सुहुतं करोतु मे ॥
2. विद्युदसि विद्यमे० सत्यमुपागाम् । ॥
3. अयाश्चाग्ने० सहसावन् परादाः ॥
4. गन्धर्वाराः० सन्ति देवाः ॥
5. अश्वक्रान्ते० मधूदकम् । ॥
6. पावमानीः० मथो स्वः । ॥
7. आनो भद्राः० युवतिं न शर्याम् ॥
8. अच्छावदत० संयतं करत० ॥
9. ऋषयो वै० मनूक्तं भवति ॥

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The Ms. is accented throughout, omitting the last section.

॥ पूजामन्त्राः ॥

1836. PŪJĀMANTRĀḤ.

Burnell's Catalogue No. 8134. Page 146. Left column. Substance—Paper. Size—11¾ × 4½ inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

गणानां त्वा गणपतिं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रव-स्तमम् । ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नूति-भिः सीद सादनम् ॥

End :

इमा रुद्राय स्थिरधन्वने गिरः क्षिप्रेषवे देवाय स्वधाम्ने । आषाळ्हाय सहमानाय वेधसे तिग्मायुधाय भरता शृणोतु नः ॥

Colophon Nil.

Subject : Mantras selected from Ṛg-Veda Saṃhitā and other Saṃhitās to be used in Pūjās of a Dvija householder.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. It is accented.

॥ पूजामन्त्राः ॥

1837. PŪJĀMANTRĀḤ.

Burnell's Catalogue No. 8350 (e).
Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Sheets—3. Lines—7 or 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. A fragment.

Beginning and subject—Same as No. 1836.

End ;

स एनं पुनः सुवन्ते राज्याय देवसुराजा भवति राजा-(धिराजाय प्रसह्यसाहिने नमो वयं वैश्रवणाय कुर्महे) ॥

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. It is accented. Dr. Burnell has not noticed this work in his Catalogue.

॥ श्राद्धमन्त्राः ॥

1838. ŚRĀDDHAMANTRĀḤ.

Burnell's Catalogue No. 9475 (c).
Substance— Palm leaf. Size —$13\frac{3}{4} \times 1$ inches. Leaves—9 (1-9). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—100. Complete.

Beginning:

ब्रह्ममेतुमां मधुमेतुमां ब्रह्ममेवमधु मेतु माम् । यास्ते सोम प्रजावत् । सोभिसोऽहम् । दुःस्वप्नहं दुरुष्वह । यास्ते सोमप्राणांस्तान् जुहोमि ॥

End—Same as No. 1839.

Subject: Mantras generally used in Srāddhas, taken from Nārāyaṇopaniṣad and other Upaniṣads.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This work is not, however, noticed by Dr. Burnell under this Ms. This Ms. contains the following works:

1. आश्वलायनपूर्वप्रयोगः ॥ 3. श्राद्धमन्त्राः ॥
2. पुण्याहवाचनम् ॥ 4. Do ॥

॥ श्राद्धमन्त्राः ॥

1839. ŚRĀDDHAMANTRĀḤ.

Burnell's Catalogue No. 9475 (d).

Substance—Palm leaf. Size—13¾ × 1¼ inches. Leaves—9. Lines—5 or 6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—100. Incomplete.

Beginning:

ॐ सह वै देवानाञ्चासुराणाञ्च यज्ञौ प्रतता स्वर्गं लोकमेष्यामो वयमेष्याम इति ते सुराः सन्नह्य सहसैवा-चरन् ॥

End.

पृच्छामि वाचः परमं व्योमेत्याह ब्रह्म वै वाचः परमं व्योम ब्रह्मवर्चसमेवावरुन्धे ॥

Subject: Mantras generally used in Srāddhas, selected from Taittirīyāraṇyaka and several Upaniṣads.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This work is

not noticed by Dr. Burnell under this Ms. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1838.

॥ होममन्त्राः ॥

1840. HOMAMANTRĀḤ.

T. S. Collection No. 314. Substance—Paper. Size—9¼ × 3½ inches. Sheets—4. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—35. Incomplete.

Beginning :

ॐ अग्निमीळे मधुच्छन्दाग्निर्गायत्री । उत्स० । ॐ अग्नि-मीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं । होतारं रत्नधातमं स्वाहा । अग्नय इदम् । १ ॥

कुषुंभकस्तदगस्त्योत्पृणसूर्योनुष्टुप् । उत्स कुषुंभक० अत्यृणसू० ॥ २ ॥

End :

समानी वः संवननः संज्ञानमनुष्टुप् । उ० । समानीव आकूतिः समाना हृदयानि वः । समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहा संति ॥

संज्ञानायेदम् ॥ १० ॥ चरुशेषमवदाय ॥ . . .

Colophon: Nil.

Subject : Mantras used in Homas. The following list gives the viniyoga of the ṛks in this Ms.:—

1.	1—3	ऋचः	अग्नय इदम् ॥
2.	4 th	ऋक्	शकुन्तायेदम् ॥
3.	5 th	,,	अग्नय इदम् ॥
4.	6 th	,,	मित्रावरुणाभ्यां इदम् ॥

5.	7 th	ऋक्	अग्नय इदम् ॥
6.	8 th	,,	अग्न्य इदम् ॥
7.	9 th	,,	अग्नय इदम् ॥
8.	10 th	,,	मरुद्भ्य इदम् ॥
9.	11 th	,,	अग्नये इदम् ॥
10.	12 th	,,	वर्मण इदम् ॥
11.	13 th	,,	अग्नय इदम् ॥
12.	14 th	,,	इन्द्रासोमाभ्यामिदम् ॥
13.	15 th	,,	इन्द्रायेदम् ॥
14.	16 th	,,	अग्निमरुद्भ्य इदम् ॥
15.	17 th	,,	पवमानसोमायेदम् ॥
16.	18 th	,,	सोमायेदम ॥
17.	19 th	,,	अग्नय इदम् ॥
18.	20 th	,,	संज्ञानायेदम् ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. It is recent.

॥ होममन्त्राः ॥

1841. HOMAMANTRĀḤ.

Not noticed by Dr. Burnell.

Substance—Paper. Size—12 × 5 inches. Sheets—3. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—27. Complete.

Beginning :

होमे मन्त्राः ।

इन्द्रायेन्दो मरुत्वते पवस्वमधुमत्तमः ।

ऋतस्य योनिमासदं(तं) स्वाहा ॥ १ ॥

स्योना पृथिवि भवानृक्षर निवेशनी ।
यच्छा नः शर्म सप्रथः स्वाहा ॥ २ ॥
अग्न आयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये ।
निहोता सत्सि बर्हिषिस्वाहा ॥ ४ ॥
अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्ववेदसम् ।
अस्य यज्ञस्य सुक्रतुं स्वाहा ॥ ५ ॥

End :

स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवानं मृगं न भीममुपहत्नुमुग्रम् । मृडाजरित्रे रुद्रस्तवानो अन्यं ते अस्मन्निवपन्तु सेनाः स्वाहा ॥ २२ ॥ परि णो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु परित्वेषस्य दुर्मतिरघायोः । अवस्थिरामघवद्भ्यस्तनुष्वमीढ्वस्तोकाय तनयाय मृडयस्वाहा ॥ २३ ॥ मीढुष्टमशिवतम शिवो नः । सुमना भव । परमे वृक्ष आयुध(न्निधाय) कृत्तिं वसान (आचार पिनाकं) बिभ्रदा· गहि स्वाहा ॥ २४ ॥

Subject : Mantras used in Homas selected from different Saṃhitās. 1-24 ṛks.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. In this Ms. all Mantras end in Svāhākāra.

॥ होममन्त्राः ॥

1842. HOMAMANTRĀḤ.

Not noticed by Dr. Burnell.

Substance—Paper. Size—12 × 5 inches. Sheets—2. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—20. Incomplete.

Beginning :

उतैनं विश्वा भूतानि स दृष्टो मृडयाति नः । नमो

अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे स्वाहा ।

End—Same as No. 1841.

Subject: Homa mantras, selected from Śri Rudra Praśna of Black Yajurveda Saṃhitā.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ऋग्भाष्यम् ॥

1843. ṚGBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5839. Page 98. Left column. Substance—Paper. Size—8×4 inches. Sheets—20. Lines—15 to 19 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—820. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning:

श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्येभ्यो नमः ॥

हरिः ॐ ॥

नारायणं निखिलपूर्णगुणार्णमुच्च-

सूर्यामितद्युतिमशेषनिरस्तदोषम् ।

सर्वेश्वरं गुरुमजेशनतं प्रणम्य

वक्ष्याम्यृगर्थमतितुष्टिकरं तदस्य ॥

ओमशेषगुणाधार इति नारायणोऽप्यसौ ।

पूर्णाभूतिवरोऽनन्तसुखो यच्चाहृतीरितः ॥

गुणैस्ततः प्रसविता वरणीयो गुणोन्नतेः ।

भारतीज्ञानरूपत्वाद्भर्गो ध्येयोऽखिलैर्जनैः ॥

प्रेरकोऽशेषबुद्धीनां स गायत्र्यर्थ ईरितः ।

सुपर्णत्वात्पुमान्नाम पौरुषे सूक्त ईरितः ॥

स एवाखिलवेदार्थः सर्वशास्त्रार्थ एव च ।
स एवाखिलशब्दार्थ इत्याहोपनिषत्परा ॥

End:

यजमानं वानुगच्छेत्कः सम्यक्स्तृतबर्हिषम् ।
तत्र तत्र प्रस्थितोऽसौ यजमानः सुखैः स्वयम् ॥
स्वेष्टस्थानेषु वान्तर्वा विष्णुरन्तर्गतो यतः ।
तद्गत्वेन क्षयं स्थानं प्राप्नोति ज्ञानतो यजन् ॥
उपपृक्तः क्षत्रियैः स आवेशेन जनार्दनः ।
हन्ति शत्रूंश्च तैर्देवो भयं च स्वाश्रयं ददौ ॥
यतोऽभिगन्ता तरुता जेता वास्य न हि क्वचित् ।
युद्धं महाधनं त्वर्भे प्रसिद्धं धनमेव हि ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितं ऋग्भाष्यं समाप्तम् ॥

श्रीरामार्पणमस्तु ॥

ऋग्भाष्यमलिखच्छेषः ऋग्भावार्थप्रकाशकम् ।
ऋग्भावितेशतुष्ट्यर्थमृग्भावहरिसेवकः ॥

Subject: Ṛgbhāṣyam— a metrical commentary on Ṛg-Veda Saṃhitā, according to the Dvaita school of philosophy. 1-3 Adhyāyas of the First Aṣṭaka.

Remarks:—The Ms. is in good condition. Regarding this work Dr. Burnell observes in his catalogue that "this work is by no means deserving of its name; it is a sort of Vedānta sermon with scanty explanation of a few Ṛg-Vedic texts."

॥ ऋग्भाष्यम् ॥

1844. ṚGBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5757 b. Page 99. Left column.

Substance—Paper. Size—16¾ × 8¾ inches. Sheets—14 (23-36 out of 36). Lines—19 or 20 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—820. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1843.

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितं ऋग्भाष्यं समाप्तम् ॥

श्रीविश्वेशार्पणमस्तु ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in a good condition. The paper is of Indian manufacture. The other work contained in this Ms. is the Āitareyopaniṣadbhāṣya by Ānandatīrtha.

॥ ऋग्भाष्यम् ॥

1845. ṚGBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5967. Page 98. Left column. Substance—Paper. Size—8¼ × 6¼ inches. Sheets—43. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—820. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1843.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यम् ॥

1846. ṚGBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6212. Page 91. Left column. Substance—Paper. Size—5¼ × 2 inches. Sheets—50. Lines—6 to 7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—820. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1843.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यम् ॥

1847. ṚGBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6234. Page 98. Left column. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Sheets—10. Lines—20 to 23 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—820. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1843.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यम् ॥

1848. ṚGBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5970. Page 98. Left column. Substance—Paper. Size—$13 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Sheets—15 (13-27). Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—480. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning:

(हरिः ॐ ।

सर्वजन्मकृते विष्णुर्देवायेयं स्तुतिः कृता ।
मुखेन विप्रैः कण्वाद्यैः सैव यद्रातिधातमा ॥
वाच्याग्रेणैव योज्यो) ये चक्रुरिन्द्राय वाजिनौ ।
शमीभिर्विष्णुनिष्ठाभिर्यज्ञभागं च लेभिरे ॥
भगवांश्चैतदखिलं कृतवानृभुषु स्थितः ।
पृथग्वा फलदातृत्वात्परितोऽर्म्यां यतश्चरेत् ॥
परिज्मातो रथः काम्यं सबारित्यभिधीयते ।
बकामन इति ह्यस्मात्सुधन्वैषां पिता स्मृतः ॥

End and colophon—Same as No. 1843.

Subject: Ṛg-bhāṣya. Aṣṭaka 1-2-2 to 1-3-21.

Remarks:—This Ms. abruptly begins in the middle of the commentary on the Second Verse of the Second Adhyāya of the first Aṣṭaka. The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यम् ॥

1849. ṚGBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5968. Page 98. Left column. Substance—Paper. Size—12¾ × 5½ inches. Sheets—7. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1843.

End:

प्रसा(दा)देवमुक्तेषु तमोऽपह्नुतथाघनः ।
आवृतेरेव वृत्राणि ह्यज्ञानान्न्यन्नदं नरम् ॥
प्रावो युद्धेषु योद्धारं भक्तं ज्ञानिनमेव च ।
योधयामो वयं तं त्वां ज्ञानादिधनलब्धये ॥
अज्ञानाद्यसदारिभिः यो शे(दो)षद्रविणावनिः ।
सुखदुःस(ख)स्मृतेः पारः तस्मा इन्द्राय गायत ॥
क(कं)पोशेषप्रद्धे क्कापि लज्जायां वा पु(रातने ।
पृथक्त्वे धृष्यतायां वा हरिणक्संहितोदितः) ॥

Colophon: Nil.

Subject: Ṛg-bhāṣya. First Adhyāya only. Aṣṭaka I. 1-1 to 1-1-8 (5).

Remarks:—This Ms. abruptly ends in the middle of the bhāṣya on the fifth ṛk of the eighth Varga of the first Adhyāya. The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यम् ॥

1850. ṚGBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 5969. Page 98. Left column. Substance—Paper. Size—8¼ × 3¼ inches. Sheets—9. Lines—10 to 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—Ānandatīrtha. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1843.

End :

सोमपायातिमहती महार्थत्वा (त्स्वदर्थतः ।
इन्द्रः स परमैश्वर्यादिदमुद्दिश्य च श्रुतेः) ॥

Colophon: Nil.

Subject: Ṛg-bhāṣya. First Adhyāya. Aṣṭaka I. 1-1 to I. 1-3. (3rd ṛk).

Remarks :—The Ms. abruptly ends in the middle of the bhāṣya on the third Varga of the first Adhyāya. The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यटीका ॥

1851. ṚGBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5971. Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—13 × 5½ inches. Sheets—128. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4550. Author—Jayatīrtha. Incomplete.

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥
श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्येभ्यो नमः ॥
हरिः ॐ ॥
नारायणाभिधं ज्योतिः प्रत्यूहध्वान्तशान्तिकृत् ।
कमलाकमलानन्दमन्तःस्वान्तमुपास्महे ॥ १ ॥

ऋचां पदान्युपादाय तेषां भाष्यपदैः सह ।
कुर्मः संत्रादितामात्रं यथाधीतं यथामति ॥

इह खलु संसाराऽकूपारपारं जिगमिषतामर्थनीयस्य भगवत्प्रसादस्य तज्ज्ञानमन्तरेणासम्भवात्तदर्थं प्रवृत्ता अपि वेदा अप्रतिपत्तिविप्रतिपत्तिभ्यां न तत्करणतामश्नुवते । अतस्तेषां भगवत्परत्वप्रकारप्रदर्शनार्थं कासाञ्चिदृचां भाष्यं करिष्यन्नाचार्यः प्रारीप्सितस्याविघ्नेन समाप्तये प्रचयाय च नारायणप्रणामस्तवने कुर्वन्प्रयोजनं च दर्शयति ॥ नारायणमिति । अनवधारितस्वरूपस्य प्रणामस्तवनायोगात्स्वरूपावधारणस्य च लक्षणेन विनाऽसम्भवान्नारायणस्य लक्षणमाह ॥ निखिलेति । निखिलाः निश्शेषाः पूर्णाः प्रत्येकं ते च ते गुणाश्च । अर्ण इत्युदकनाम । ततो मत्वर्थेति । तद्धिता इति डप्रत्ययः निखिलपूर्णगुणैरर्णः समुद्र इव निखिलपूर्णगुणार्णस्तं । के ते गुणा इत्यतो लेशेन दर्शयति । उच्चेति ॥

End:

कुत्र महाधनेचार्भेनास्ति किं तन्महाधनमर्भश्चेत्यत आह । युद्धमिति । प्रधानशब्दपर्यायो हि महाधनशब्दः । अर्भशब्दोऽन्यवाची । क्षत्रियाणां प्रसिद्धधनं युद्धापेक्षयाल्पसाधनमेवेति हेरर्थः । यद्वाऽनेन मार्गेणोत्तरस्यापि मन्त्रजातस्य व्याख्यानं प्रसिद्धमेव । उपरम्यत इति हिशब्देनाचष्टे भगवान्मुनिः ॥

देवताः कञ्चुकायन्ते वेदो बन्दिजनायते ।
यस्य तस्मिन्रमानाथे सुदृढा प्रीतिरस्तु मे ॥

ये भवन्ति जनाः सन्तः प्राज्ञास्सौजन्यशालिनः ।
तोषन्ते यत्कृतौ यान्ति किपन्यैः पशुसन्निभैः ॥

शब्दानां साधनं सम्यक्तत्प्रयोजनकीर्तनम् ।
नाकार्षं विस्तरभयादिह तत्क्षम्यतां बुधैः ॥ ३ ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितस्य श्रीमदृग्भाष्यस्य टीका
जयतीर्थभिक्षुणा कृता समाप्ता ॥

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

श्रीकृष्णाय नमः ॥

ऋग्भाष्यजयतीर्थटीका समाप्ता ॥

Subject: Ṛg-bhāṣya ṭīkā. Aṣṭaka I. 1-1 to Aṣṭaka I. 3. 21.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यटीका ॥

1852. ṚGBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5972. Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—10¼ × 3¾ inches. Sheets—104. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —2280. Author—Jayatīrtha. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1851.

End:

उदुत्तमं ॥ अत्रोत्तमाधममध्यमपाशान्व्याख्याति ।
पुण्यमिति । उत्, अव, वीत्युपसर्गार्थानाह+यथायो-
ग्यमन्येषु दत्त्वेति । हे वरुण उत्तमं पाशं पुण्यं अस्मत्
उच्छ्रथय । अस्मत्सुहृद्भ्यो दत्त्वा अस्मत्तो वियोजय । अ-
धमं पाशं पाशं अवश्रथय । द्विषद्भ्यो दत्त्वा अस्मद्वियोजय ।

मध्यमं पाशं मिश्रं पुण्येन मिश्रं पापं च विश्रथय । उदासीनेभ्यो दत्त्वा वियोजय । एवशब्देनास्य मुख्यार्थतामाह । अथ तेन वियोजनेन हे आदित्य तव व्रते त्वत्कर्मणि त्वन्निष्ठयेति यावत् । अनागसः । निर्दोषाः सूतश्च मुक्ताः वयं तव अदितये अदितः त्वदीयलक्ष्म्याः स्याम पुत्राइ........................ ॥

Colophon Nil.

Subject: Ṛg-bhāṣyaṭīkā Aṣṭaka I. 1-1 to Aṣṭaka I. 2-15.

Remarks:—This Ms. abruptly ends in the middle of the commentary on the Bhāṣya on the fifteenth Varga of the Second Adhyāya of the First Aṣṭaka. The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यटीका ॥

1853. ṚGBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5975. Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—8¼ × 3¼ inches. Sheets— 75. Lines—11 or 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1660. Author—Jayatīrtha. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1851.

End :

प्रकृतेरिति । मरुद्भिरिति सहयोगलक्षणा तृतीया । ततः सहयुक्तेऽप्रधान इति मरुतामप्राधान्यं प्रसक्तम् । तन्निरासमाह । समसङ्गुणैरिति ॥ २ ॥ आ ये । ये रश्मिभिः तेजोभिः सर्वमातन्वन्ति । ओजसा समुद्रं तिरस्कुर्वन्ति । मरुद्भिरग्न आगहि ॥ ३ ॥ अभि त्वा । अहं । त्वां । अभि त्वां प्रति पूर्वपीतये । प्रथमपानाय । सोम्यं सोमरूपं

मधु स्वादुद्रव्यं । सृजामि । तस्मान्मरुद्भिः अग्न आगहि । ४ ॥ ३७ ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितस्य श्रीमदृग्भाष्यस्य विवरणे जयतीर्थमुनिविरचिते प्रथमोऽध्यायः ॥

अलङ्कारमाधवेन लिखितं । साधारणसंवत्सर कार्तिकवदि ॥

Subject: Ṛgbhāṣyaṭīkā. Aṣṭaka I. 1-1 to Aṣṭaka 11-37.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The scribe's name is given as Alaṅkāra Mādhava.

॥ ऋग्भाष्यटीका ॥

1854. ṚGBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5973. Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—86 (63-748). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2330. Author—Jayatīrtha. Incomplete.

Beginning:

श्री वेदव्यासाय नमः ।

अयं देवाय । अष्टर्चमिदं । आर्भवं सूक्तं । यद्यपि त्रयाणामृभुनामैक एव । विभ्वाजश्चापरौ तथापि साहचर्यादेकस्य नाम्ना त्रयोऽप्युच्यन्ते । तत्राद्यामृचं विष्णौ व्याख्याति । सर्वजन्मेति । विप्रेभिर्विप्रैर्मेधाविभिः कैः कण्वाद्यैः कण्वपुत्रो मेधातिथिः । तदाद्यैः जन्मने जनेः कर्तरि मनिन् । सर्वजन्मकृते । सर्वेषां कार्याणां जनयित्रे । देवाय देवशब्दो व्याख्यातः । तस्याभिधेयं विष्णुदेवाय(येति) ।

अस्यन्ते क्षिप्यन्ते वर्णा अनयेत्यासा तया मुखेन न केवलं मनसा किं तु वचसापीति भावः । अयं स्तोम इयं बुद्धिस्था स्तुतिः अकारि कृता । देवाय जन्मन इति तादर्थ्ये षष्ठ्यर्थे वा चतुर्थी । ते चैकस्यापि बहव इत्यु-क्त्वाद्विप्रेभिरिति बहुवचनम् । अनादित्वादकारीति ॥

End—Same as No. 1851.

Colophon :

इति श्रीमदानन्द+जयतीर्थमुनिकृतायां तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु । श्रीगुरुरामवेदव्यासार्पणमस्तु ॥

Subject: Ṛgbhāṣyaṭīka. Aṣṭaka I. 2-1 to Aṣṭaka 1. 3-21.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यटीका ॥

1855. ṚGBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5976. **Page** 98. Right **column.** Substance—Paper. Size—$8\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—80. Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1750. Author—Jayatīrtha. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1854.

End:

तथा चाह । शृङ्गं प्रकाशस्तद्वतो नक्षत्रादेरिति । अतो ज्ञानं शृङ्गं तद्वतश्च ज्ञानिसमूहस्य च राजा । चर्षणीनाम् । मुक्तातिरिक्तानां प्रजानां । क्षयति । ऐश्व(र)कर्मायं । ईश्वरो भवति । सर्वं दृष्टान्तेनाह । नेमिररा । अराणीव । स एव । ता तानि सर्वाणि । भूतानि । परिबभूव । पर्यभूत् । परिभूतवान् । वशीकृतवानिति । यातो जङ्गमस्यावसि-

तस्य स्थावरस्य शमस्य शान्तेः । शृङ्गिणो नक्षत्रादेरि-
ति । प्रसिद्धेऽपि योज्यम् । वज्रमिव दृढौ बाहू यस्यासौ व-
ज्रबाहुः । वज्रहस्त इति वोत ॥ ५ ॥ ३८ ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थविरचितस्य श्रीमदृग्भाष्यस्य जयतीर्थमुनि-
विरचिते द्वितीयोऽध्यायः ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥
ऋग्भाष्यटीका जयती(र्थीया) ॥ श्रीसत्याभिनवतीर्थ
गुरुभ्यो नमः ॥

Subject: Ṛgbhāṣyaṭīkā. Aṣṭaka I. 2-1 to Aṣṭaka I. 2-38.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्भाष्यटीका ॥

1856. ṚGBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 5974. Page 98. Right column. Substance—Paper. Size—8¾ × 4¼ inches. Sheets —53. Lines—10 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—Jayatīrtha. Incomplete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः । ॐ ॥

एतायाम ॥ पञ्चदशर्चमेतदैन्द्रं सूक्तम् । ये सखायः ।
इतेति मध्यमपदप्रयोगाद्येऽस्माकं सखायो देवा देवादयः
सखायो देवाश्चेति वा । ते यूयमेते । आगच्छत । देवा
इन्द्रियादिकं प्रेरयत । अन्ये सङ्गिनो भवत । आ व्या-
ख्यानम् । त्वरिता इति । किमर्थं वयमिन्द्रमुपयाम ।
शरणमिति शेषः । कथम्भूताः गव्यन्तः उपमानादाचार
इति । गोशब्दादाचारे क्यच् ॥

End:—Same as No. 1851.

Colophon:

इति श्रीमदानन्द+जयतीर्थमुनिविरचिता समाप्ता ॥

यस्य श्रीचरणाम्भोजदयालेशेन तत्वतः ।

एतदन्तं प्रपश्यामि स गुरुर्मे गतिः सदा ॥ १ ॥

सत्यव्रताभिधास्ते तु श्रीवेदनिधिसत्सुताः ।

अनिमित्तां तद्दयां तु मयि वक्तुं न शक्नुयाम् ॥ २ ॥

साधारणसंवत्सरमाघशुद्धरथसप्तमी । श्रीमद्गुरुवर्यश्रीमत्सत्याभि·

नवतीर्थान्तर्गतविशेषसन्निधानश्रीमद्रामचन्द्रः प्रीतो भवतु ॥

Subject: Ṛgbhāṣyaṭīkā. Aṣṭaka I. 3. 1 to I. 3. 21.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ ऋग्वेदब्राह्मणम् ॥

1857. ṚGVEDABRĀHMAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 2630. Page. 148. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4¾ inches. Sheets—2. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—25. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 721.

Remarks:— The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ऋग्वेदब्राह्मणम् ॥

1858. ṚGVEDABRĀHMAṆAM.

Burnell's Catalogue. No. 2629. Page 148. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4¾ inches. Sheets—2. Lines— 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas— 25. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 721.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ऋग्वेदब्राह्मणम् ॥

1859. ṚGVEDABRĀHMAṆAM.

T. S. Collection No. 1130. Substance—Paper. Size—10×3½ inches. Sheets—4. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—25. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 721.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ऋग्वेदारण्यकम् ॥

1860. ṚGVEDĀRAṆYAKAM.

Burnell's Catalogue No. 6449. Page 4. Right column. Substance—Paper. Size—6½×3⅛ inches. Sheets—77. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—950. **Complete.**

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥

अथ महाव्रतम्० Same as No. 860.

End and subject—Same as No. 860.

Colophon: (Sheet No. 74).

इत्यैतरेयोपनिषदि तृतीयोऽध्यायः ॥

Remarks:—The Ms. is old and is in a very good condition. The sheets have red borders. For the indices of this Ms. see Remarks on Nos. 860 & 861. The indexes of all Adhyāyas and Āraṇyakas are also given at the end of this Ms. On the title page of this Ms. the following note of the scribe is given:—

प्रणतार्तिहरेश्वरत्वन्मृदुचरणारविन्दस्थले अहं वासयामि (वसामि) ॥
हे आरण्यकप्रारंभकारिजेतो श्रीमज्जम्ब्येश्वरार्पणम ॥

॥ ऋग्वेदारण्यकम् ॥

1861. RGVEDĀRAṆYAKAM.

Burnell's Catalogue No. 6450. Page 4. Right column. Substance—Paper. Size—11¾ × 4½ inches. Sheets—32. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—950. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1860.

Colophon :

इत्यैतरेयोपनिषत्समाप्ता ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. For the indices of this Ms. see Remarks on No. 1860. In this Ms. Adhyāya index is given at the end of each Adhyāya itself.

॥ ऋग्वेदारण्यकम् ॥

1862. RGVEDĀRAṆYAKAM.

Burnell's Catalogue No. 5827. Page 4. Right column. Substance—Paper. Size—8½ × 4½ inches. Sheets—46. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—930. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 1860.

End:

नादीक्षितो महाव्रतं शंसत् + + इति ह स्माह जातू-
कर्ण्यः समापयेदिति गालवो यदन्यत्प्राकृतृचाशीतिभ्यः
समापयेदेवेत्या ....॥

Colophon : Nil.

Remarks :—The Ms. is very old and is in a decaying condition. It is damp in appearance. This Ms. breaks off in the middle of the last (14th) Khaṇḍa of the last Āraṇyaka. For the indices of this Ms. see Remarks on No. 1860.

॥ ऐतरेयोपनिषद् ॥

1863. AITAREYOPANIṢAD.

S. K. Collection No. 124. Substance—Paper. Size—5¼ × 3¾ inches. Sheets—10. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

अग्न इला नम इला नम ऋषिभ्यो + अवतु मां अवतु

वक्तारं अवतु वक्तारं ॐ शान्तिः ३ आत्मा वा०

Same as No. 902.

End and subject—Same as No. 902.

Colophon:

इति ऐतरेयोपनिष(दि) षष्ठोऽध्यायः ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Upaniṣad belongs to Ṛg-veda.

॥ ऐतरेयोपनिषद् ॥

1864. AITAREYOPANIṢAD.

S. K. Collection No. 125. Substance—Paper. Size—5¼ × 3¾ inches. Sheets—6. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 902.

Colophon:

इत्यैतरेयद्वितीयोपनिषत्सु सप्तमोऽध्यायः ॥ समाप्तम् ॥

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ ऐतरेयोपनिषद् ॥

1865. AITAREYOPANIṢAD.

P. S. S. Collection No. 1 h. Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅞ inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. **Complete.**

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 902.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1881.

॥ त्रिपुरोपनिषद् ॥

1866. TRIPUROPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12107 (d). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—18 × 1½ inches. Leaves—2 (3 and 4). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—25. Complete.

Beginning, end and subject—Same No. 915.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Upaniṣad belongs to Ṛg-veda. For the other works contained in this No. see Remarks under No. 1902. Dr. Burnell noticed all works contained in this Ms. under 'Fragment'.

॥ त्रिपुरोपनिषद् ॥

1867. TRIPUROPANIṢAD.

J. L. Collection No. 171. Substance—Paper. Size—10¼ × 4½ inches. Sheet—1. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—25. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 915.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ केनोपनिषद् ॥

1868. KENOPANIṢAD.

S. K. Collection No. 130 b. Substance—Paper. Size—9¼ × 3¼ inches. Sheets—4 (4-7). Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 925.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It is recent. This Upaniṣad belongs to Sāmaveda. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1880.

॥ केनोपनिषद् ॥

1869. KENOPANIṢAD.

P. S. S. Collection No. 1 b. Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅝ inches. Sheets—4. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 925.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1881.

॥ छान्दोग्योपनिषद् ॥

1870. CHĀNDOGYOPANIṢAD.

J. L. Collection No. 172. Substance—Paper. Size—5½ × 3½ inches. Sheets—26. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Seventh and eighth Adhyāyas only.

Beginning:

अधीहि भगव इति होपससाद सनत्कुमारं नारदस्तꣳ

होवाच यद्वेत्थ तेन मोपसीद ततस्त ऊर्ध्वं वक्ष्यामीति ॥

End:

तद्वैतद्ब्रह्मा प्रजापतय + सर्वभूतान्यन्यत्र तीर्थेभ्यः स खल्वेवं वर्तयन्यावदायुषं ब्रह्मलोकमभिसम्पद्यते न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तते ॥ १५ ॥

Colophon:

इति दशमः प्रपाठकः समाप्तः ॥

Subject:—Chāndogyopaniṣad, belonging to Sāmaveda. Ninth and tenth Prapāṭhakas (Seventh and eighth Adhyāyas).

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. In this Ms. prapāṭhaka division is adopted instead of adhyāya division and the seventh and eighth Adhyāyas of this Upaniṣad available in print are counted here as the ninth and tenth prapāṭhakas as noted in the subject column above.

॥ छान्दोग्योपनिषद् ॥

1871. CHĀNDOGYOPANIṢAD.

P. P. S. Collection No. 1 i. Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅝ inches. Sheets—10. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—140. Sixth Adhyāya only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 958.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1881.

॥ कठोपनिषद् ॥

1872. KAṬHOPANIṢAD.

P. S. S. Collection. 1 c. Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅝ inches. Sheets—11. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—160. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1009.

Remarks :—The Ms. is in a very good condition. This Upaniṣad belongs to Black Yajurveda. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1881.

॥ कठोपनिषद् ॥

1873. KAṬHOPANIṢAD.

S. K. Collection No. 130 c. Substance—Paper. Size—9¼ × 3¾ inches. Sheets 9 (8-16). Lines—6 to a Page. Script —Devanāgarī. No. of Granthas—90. Incomplete.

Beginning:—Same as No. 1007.

End:

महतः परमव्यक्तमव्यक्तात्पुरुषः परः ।
पुरुषान्न परं किञ्चित्सा काष्ठा सा परा गतिः ॥
एष...............

Colophon: Nil.

Subject : Kaṭhopaniṣad. 1-3 Vallīs.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It breaks off in the 12th śloka of the 3rd vallī. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1880.

॥ कैवल्योपनिषद् ॥

1874. KAIVALYOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12184 (a). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—8½ × 1¾ inches. Sheets—3 (1-3). Lines—8 to a Page. Script— Grantha No. of Granthas—32. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1039.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition. This Upaniṣad belongs to Black Yajurveda. Dr. Burnell did

not make mention of this work under this Ms. The other work contained herein is 'कुलार्णवः' ॥

॥ कैवल्योपनिषद् ॥

1875. KAIVALYOPANIṢAD.

S. K. Collection No. 129. Substance—Paper. Size—5⅝ × 3¾ inches. Sheets—6. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—32. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1039.

Remarks:—The Ms. is in good condition. In this Ms. the Śānti "सह नाववतु" is given both at the beginning and end.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद् ॥

1876. TAITTIRĪYOPANIṢAD.

S. K. Collection Nos. 127 & 128. Substance—Paper. Size—7½ × 3¾ inches. Sheets—19 (7+7+5). Lines—6 or 7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1081.

Colophon : Nil.

Remarks;—The Ms. is old, is accented and is in a fairly good condition. Some sheets of this Ms. are rat-eaten. This Upaniṣad belongs to Black Yajurveda.

॥ तैत्तिरीयोपनिषद् ॥

1877. TAITTIRĪYOPANIṢAD.

P. S. S. Collection No. 1 g. Substance—Paper. Size—10⅜ × 4⅝ inches. Sheets—14. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1081.

Remarks:—The Ms. is in very good condition. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1881.

॥ नारायणोपनिषद् ॥

1878. NĀRĀYAṆOPANIṢAD.

T. S. Collection No. 1131. Substance—Paper. Size—9½ × 4¾ inches. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1112.

Colophon :

इति (नारायणो)पनिषदं(द्) सम्पूर्ण(र्णा) ॥

शिवेन लिखितम् ।

Remarks:—The Ms. is very old and is damp in appearance. This Upaniṣad belongs to Black Yajur Veda. The scribe's name is Śiva.

॥ नारायणोपनिषद् ॥

1879. NĀRĀYAṆOPANIṢAD.

T. S. Collection No. 1132. Substance—Paper. Size—9⅛ × 4¼ inches. Sheets—6 (10-15). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Incomplete.

Beginning :

(त्वं तदाप आपो ज्योतीरसो)ऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः

सुवरोम् ॥ ६८ ॥

End and subject—Same as No. 1112.

Colophon. Nil.

Remarks:—See Remarks under No. 1112. This Ms. abruptly

begins in the middle of the last Vākya of the 68th Section. In the margin the title of this Ms. is given as 'महोपनिषद्'. But evidently it is a fragment of Nārāyaṇopaniṣad. The title page of this Ms. contains रङ्गनाथभट्टस्येदं पुस्तकम् ; i.e., this Ms. belonged to one Raṅganātha bhaṭṭa.

॥ ईशावास्योपनिषद् ॥

1880. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD.

S. K. Collection No. 130 a. Substance—Paper. Size—9¼ × 3⅜ inches. Sheets—3 (1—3). Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—20. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1194

Remarks:—The Ms. is in good condition and is recent. This Upaniṣad belongs to white Yajur veda. This Ms. contains the following Upaniṣads:

(1) ईशावास्योपनिषद् ॥ (2) केनोपनिषद् ॥

(3) काठकोपनिषद् ॥

॥ ईशावास्योपनिषद् ॥

1881. ĪŚĀVĀSYOPANIṢAD.

P. S. S. collection No. 1 a. Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅝ inches. Sheets—3. Lines—8 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—20. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1194.

Remarks :—The Ms. is in very good condition. This Ms. contains the following works:

1. ईशावास्योपनिषद् ॥
2. केनोपनिषद् ॥
3. काठकोपनिषद् ॥
4 प्रश्नोपनिषद् ॥
5. मुण्डकोपनिषद् ॥
6. माण्डूक्योपनिषद् ॥
7. तैत्तिरीयोपनिषद् ॥
8. ऐतरेयोपनिषद् ॥
9. छान्दोग्योपनिषद् ॥
10. बृहदारण्यकोपनिषद् ॥

॥ परमहंसोपनिषद् ॥

1882. PARAMAHAMSOPANISAD.

T. S. Collection No. 1133. Substance—Paper. Size—9×4 inches. Sheet—1. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—25. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1223.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This Upaniṣad belongs to white Yajur Veda.

॥ बृहदारण्यकोपनिषद् ॥

1883. BRHADĀRANYAKOPANISAD.

P. S. S. Collection No. 1 j. Substance—Paper. Size—10⅞× 4⅝ inches. Sheets—22. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1320. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1233.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. This Upaniṣad belongs to white Yajur Veda. For the other works contained herein see the list under remarks on No. 1881.

॥ हंसोपनिषद् ॥

1884. HAMSOPANISAD.

Burnell's Catalogue No. 6555 c.

Substance—Paper. Size—9½×4 inches. Sheets—6. Lines

—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—15. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1273.

Colophon : Nil.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1171. This work is not, however, noticed by Dr. Burnell under this Ms.

॥ अथर्वशिखोपनिषद् ॥

1885. ATHARVAŚIKHOPANIṢAD.

Dr. Burnell's Catalogue No. 12086 (l).

Substance—Palm leaf Size—$14\frac{1}{8} \times 2$ inches. Leaf—1. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—34. Complete.

Beginning, end and subject—Same No. 1275.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Upaniṣad belongs to Atharva Veda. This work is not noticed by Dr. Burnell under this Ms. This Ms. contains the following works :—

1. शरभमन्त्रः ॥
2. भद्रकालीमन्त्रः ॥
3. श्रीविद्यामालामन्त्रः ॥
4. ललितात्रिशती ॥
5. भवानीस्तोत्रम् ॥
6. तिरस्करिणीमन्त्रः ॥
7. वाराहीमन्त्रः ॥
8. शास्तृमन्त्रः ॥
9. अनङ्गगायत्रीमन्त्रः ॥
10. कामदेवमन्त्रः ॥
11. आपदुद्धारणवटुकमन्त्रः ॥
12. प्रणवोपनिषद् ॥ (अथर्वशिखोपनिषद् ॥
13. शिवसहस्रनाम ॥
14. आत्मबोधः ॥
15. वेदान्तविषयश्लोकाः ॥

॥ गणपत्युपनिषद् ॥

1886. GAṆAPATYUPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12043 (b). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—14⅞ × 1½ inches. Leaves—3 (1-3). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—45. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1302.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Upaniṣad belongs to Atharva Veda. This Ms. contains the following works:

1. शरभमहामन्त्रः ॥
2. गणपत्युपनिषद् ॥
3. शरभमालामन्त्रः ॥
4. दशदिग्बन्धनम ॥
5. द्वादशमञ्जरी ॥
6. अथर्वणभद्रकालीमन्त्र. ॥
7. प्रत्यङ्गिरामालामन्त्रः ॥
8. चित्रमालामन्त्रः ॥
9. शरभदिग्बन्धनम् ॥
10. शरभसहस्रनाम ॥
11. ललितासहस्रनाम ॥

॥ गणपत्युपनिषद् ॥

1887. GAṆAPATYUPANIṢAD.

S. K. Collection. No. 135. Substance—Paper. Size—8¼ × 4 inches. Sheets—2. Lines—10 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1302.

Colophon : Nil.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

॥ गणपत्युपनिषद् ॥

1888. GANAPATYUPANIṢAD.

T. S. Collection No. 1134.

Substance—Paper. Size—$7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Sheets—2. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—34. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 1302.

End :

अनेन गणपतिमभिषिञ्चति स वाग्मी भवति । चतुर्थ्या-
मनश्नञ्जपति स विद्यावान् भवति । इत्यथर्वणवाक्यम् ।
ब्रह्माद्याचरणं विद्यात् । न बि(भेति कदाचनेति ।.)

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. The Ms. ends abruptly in the middle of the Vākya 'न बिभेति कदा च नेति' ॥

॥ गरुडोपनिषद् ॥

1889. GARUDOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 11464 (j). Substance—Palm leaf. Size—$19\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{3}$ inches. Leaves 2 (126 and 127). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—45. Complete.

Beginning and Subject—Same as No. 1304.

End and colophon—Same as No. 1309.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This Upaniṣad belongs to Atharva Veda. This work is not however noticed by Dr. Burnell under this Ms. This Ms. contains the following works:

1. भगवद्गीता ॥
2. गीतासारः ॥
3. भगवद्गीता ॥
4. गीताकवचम् ॥
5. गीतासारः ॥
6. उत्तरगीता ॥

7. निर्गुणपूजाविधिः ॥
8. पाण्डवगीता ॥
9. विष्णुस्तवः ॥
10. गरुडोपनिषद् ॥

॥ गरुडोपनिषद् ॥

1890. GARUḌOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12121 (b). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—8×1⅛ inches. Leaves—5 (50-54). Lines—5 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—45. Complete.

Beginning, colophon and subject—Same as No. 1306.

End—Same as No. 1309.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. contains the following works :—

1. गरुडमन्त्रः ॥
2. गरुडोपनिषद् ॥
3. गर्भकौलम् ॥
4. महालक्ष्मीरत्नकोशः ॥
5. त्रिपुरसुन्दरीमन्त्रादिः ॥
6. सर्वागमशास्त्रपद्धतिः ॥
7. प्रतिष्ठाविधिः ॥
8. मातङ्गेशमन्त्रविधानम् ॥
9. मन्त्रसंस्कारः ॥
10. महागणपतिपद्धतिः ॥
11. साङ्ख्यायनतन्त्रम् ॥
12. बगलामुखीमन्त्राः ॥
13. द्वादशविद्याप्रकारः ॥
14. पञ्चशास्त्रागमः ॥
15. भावनोपनिषद् ॥
16. देव्युपनिषद् ॥
17. नीलकण्ठत्र्यक्षरीकल्पः ॥
18. सेतुस्नानविधिः ॥
19. नागप्रतिष्ठाविधिः ॥
20. सर्पशान्तिः ॥
21. दक्षिणकालिकास्तोत्रम् ॥
22. शरभमन्त्रादिः ॥
23. सूर्ययन्त्रादिः ॥
24. राजलक्ष्मीस्तोत्रम् ॥
25. गायत्रीकवचम्

॥ गरुडोपनिषद् ॥

1891. GARUDOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12085 (c). Page 208. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—4¼ × 1⅜ inches. Leaves—4 (23-26). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—25. Incomplete.

Beginning:

अस्य श्री गरुडोपनिषन्महामन्त्रस्य परब्रह्मा ऋषिः गायत्री च्छन्दः श्रीगरुडो देवता । ॐ बीजम् । स्वाहा शक्तिः । गरुडप्रसादसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः । ध्यानम् ।

ॐ कपिलाक्षं गरुद्वन्तं सुपर्णो भुजगोत्तमः ।
दीर्घबाहुं बृहत्स्कन्धं नागाभरणभूषितम् ॥

End, colophon and subject—Same as No. 1309.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. For the text omitted in this work see Remarks under No. 1309. This Ms. contains the following works:—

1. शूलिनीदुर्गामन्त्रः ॥
2. गारुडमन्त्रः सयन्त्रः ॥
3. गरुडोपनिषद् ॥
4. गरुडकवचम् ॥
5. गरुडनामाष्टाक्षरमहामन्त्रः ॥
6. शूलिनीस्तोत्रम् ॥
7. शूलिनीयन्त्रविधिः ॥
8. गरुडकवचम् ॥
9. पञ्चायुधस्तोत्रम् ॥
10. शरभसाळुवमन्त्रः ॥
11. हनुमन्मन्त्रः ॥
12. वीरभद्रमन्त्रः ॥
13. वटुकनाथयन्त्रम् ॥
14. गरुडपञ्चाक्षरी ॥
15. रुद्रकवचम् ॥
16. शूलिनीदुर्गाकवचम् ॥

17. प्रतिक्रियाशूलिनीस्तोत्रम् ॥
18. नवग्रहमन्त्रः ॥
19. इन्द्राक्षीयन्त्रम् ॥
20. यन्त्रलेखनप्रकारः पूजा च ॥
21. रणमण्डलभैरवमन्त्रः ॥
22. वटुकभैरवमन्त्रः ॥
23. सुब्रह्मण्यमन्त्रः ॥
24. सुखप्रसवकरीमन्त्रः ॥
25. தமிழ்மந்திரம்-வசியம் ॥
26. नवग्रहमन्त्रः ॥
27. शूलिनीमालामन्त्रः ॥
28. पक्षिदुर्गामन्त्रः ॥

Dr. Burnell noticed all works in this Ms. under 'Fragments'.

॥ गरुडोपनिषद् ॥

1892. GARUDOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12091 m. Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—7⅜ × 1⅜ inches. Leaves—2 (20-21). Lines—8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—30. Incomplete.

Beginning, end, colophon and Subject—Same as No. 1307.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The works contained in this Ms. are:—

1. सन्तानगोपालमन्त्रः ॥
2. दक्षिणामूर्तिमहामन्त्रः ॥
3. महागणपतिमन्त्रः ॥
4. मृत्युञ्जयमहामन्त्रः ॥
5. रामषडक्षरीमन्त्रः ॥
6. आद्यादिमहालक्ष्मीमन्त्रः ॥
7. मेधादक्षिणामूर्तिमन्त्रः ॥
8. दक्षिणामूर्त्यष्टोत्तरशतनाममन्त्रः ॥
9. रामयन्त्रराजः ॥
10. दशावरणदेवतापूजाक्रमः ॥
11. रामकवचयन्त्रम् ॥
12. षडक्षररामन्त्रः (ज्ञानार्णवे) ॥
13. गरुडोपनिषद् ॥
14. गरुडकवचमन्त्रः ॥
15. गरुडपञ्चाक्षरमन्त्रः ॥
16. वज्रकीलन्यासः ॥
17. नित्यानुष्ठानविधिः ॥

Dr. Burnell noticed this Ms. under the heading of 'Fragments'.

॥ गरुडोपनिषद् ॥

1893. GARUDOPANIṢAD.

K. M. Collection No. 1 b. Substance—Paper. Size—8¼ × 5½ inches. Sheets—2. Lines—2 to 16 to a page. Script—Telugu. No. of Granthas—22. Incomplete.

Beginning:

अस्य श्री गरुडोपनिषत्स्तोत्रमहामन्त्रस्य ब्रह्मा ऋषिः
अनुष्टुप्छन्दः श्रीमहाविष्णुगरुडो देवता । ॐ बीजम् ।
स्वाहा शक्तिः । मन्त्रोक्तसकलविषनाशने जपे विनियोगः ।
आजानुतः सुवर्णाभमाकट्योस्तु हिमप्रभम् ।
कुङ्कुमारुणमाकण्ठादाकेशान्तं सितेरतं(तरम्) ॥

End and subject—Same as No. 1309.

Colophon:

इत्यथर्वणशिरोगरुडोपनिषत्समाप्ता ॥
श्रीपक्षिराजाय नमः ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. The other work contained in this Ms. is गरुडमालामन्त्रः ॥

॥ त्रिपुरतापिन्युपनिषद् ॥

1894. TRIPURATĀPINYUPANIṢAD.

J. L. Collection No. 173. Substance—Paper. Size—8¼ × 4¼ inches. Sheets—2. Lines—15 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. A fragment only.

Beginning:

श्री गुरुभ्यो नमः ॥

अथैतस्मिन्नन्तरे भगवान् प्राजापत्यं वैष्णवं विलयकारणं रूपमाश्रित्य त्रिपुराभिधा भगवत्येवमादिश्रुत्या (श्रुत्या) भूर्भुवः स्व(सुव)स्त्रीणि पुराणि स्वर्गभूपातालानि त्रिपुराणि हरमायात्मकेन ह्रींकारेण हृल्लेका(खा)ख्या भगवती त्रिकूटावसाने निलये निलये धाम्नि महसा घोरेण व्या(प्न)प्नोति । सैवेयं भगवती त्रिपुरेति व्यापठ्यते ॥

End:

अष्टमे धामनि वाग्भवमागस्त्ये वर्गार्थं कामकलालयं (वागर्थकलामयं) कामकलाभिधं सक[ह]ल[नत्यशक्तिः शिवः]मायाशक्तिः प्राभाकरीयं विद्या । नवमे धामनि पुनरागस्त्यं वाग्भवं कामकलालयं कामकलाभिधं चन्द्रसूर्याग्निधूर्जटिम(हिमाक)यं तृतीयं ष(ण्मुखीयं विद्या) ॥

Colophon : Nil.

Subject: Tripuratāpinyupaniṣad belonging to Atharva Veda. First Upaniṣad. 1-3 Sections.

Remarks:—The Ms. ends abruptly in the middle of the third section of the first Upaniṣad. The text of this Ms. perfectly agrees with that in the printed Volume which gives five (Upaniṣad) divisions for this Upaniṣad.

॥ दत्तात्रेयोपनिषद् ॥

1895. DATTĀTREYOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No.12241 (b). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—12¾×1¼ inches. Leaves—4 (12-15). Lines—5 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—60. Complete.

Beginning :

दत्तात्रेयाय नमः ॥

ॐ सत्यक्षेत्रे न ते संसारिणो भवन्ति ॥

End, colophon and subject—Same as No. 1311.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Upaniṣad belongs to Atharva Veda. Dr. Burnell mentioned all works in this Ms. under the heading of 'Fragments'. The works contained herein are:—

1. दत्तात्रेयकल्पः ॥	14. मन्युस्तोत्रम् ॥
2. दत्तात्रेयोपनिषद् ॥	15. अघोरमन्त्रः ॥
3. दत्तात्रेयकवचम् ॥	16. महाघोरमन्त्रः ॥
4. दत्तात्रेयमालामन्त्राः ॥	17. अघोरवीरशरभः ॥
5. दत्तात्रेयपञ्जरम् ॥	18. दत्तात्रेयसहस्रनामस्तोत्रम् ॥
6. वज्रकवचम् ॥	19. தமிழ்மந்திரம் ॥
7. कार्तवीर्यकवचम् ॥	20, शरभसाल्वमन्त्रविधानम् ॥
8. ब्रह्मास्त्रविद्यास्तोत्रम ॥	21. प्रत्यङ्गिरामालामन्त्रः ॥
9. बगलायन्त्रम ॥	22. தமிழ்மந்திரம் ॥
10. अश्वारूढमन्त्रः ॥	23. Do ॥
11. वश्यवाराहीस्तोत्रम ॥	24. தமிழ்அனுமான்மந்திரம் ॥
12. महाविद्या ॥	25. Do ॥
13. महाविद्या ॥	26. प्रकीर्णकानि ॥

27. नृसिंहवज्रपञ्जरम् ॥

॥ देव्युपनिषद् ॥

1896. DEVYUPANIṢAD.

Burnell's Catalogue. No. 12187 (p). Page 208. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—16¾ × 1½ inches. Leaves—3

(3-5). Lines—4 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—100. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1313.

Remarks:—The Ms. is old and is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1904.

॥ नृसिंह्मतापिन्युपनिषद् ॥

1897. NṚSIHMATĀPINYUPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12117 a. Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$14\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Leaves—21 (1-21 out of 31). Lines—7 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—450. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1318.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The works contained herein are:—

1. नृसिंह्मतापिन्युपनिषद् ॥ 2. नृसिंह्मानुष्टुप् मन्त्राः ॥
3. मातृकासरस्वतीमहामन्त्रः ॥ 4. लक्ष्मीनागचतुर्विंशत्युत्तरत्रिशती ॥
5. लक्ष्मीनामावलिः ॥

॥ प्रश्नोपनिषद् ॥

1898. PRAŚNOPANIṢAD.

S. K. Collection No. 126 a. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{4} \times 3\frac{5}{8}$ inches. Sheets—4 (9-12). Lines 11—to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1326.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Upaniṣad belongs to Atharva Veda. The शन्नो मित्रः शान्तिः is given at the

beginning and end of this Ms. The other work contained in this Ms. is Muṇḍakopaniṣad.

॥ प्रश्नोपनिषद् ॥

1899. PRAŚNOPANIṢAD.

P. S. S. Collection No. 1 d. Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅝ inches. Sheets—8. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1326.

Remarks:—The Ms. is in very good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1881.

॥ भावनोपनिषद् ॥

1900. BHĀVANOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12209 (b). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—14¼ × 1¼ inches. Leaves—2 (23 & 24). Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—25. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1356.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This Upaniṣad belongs to Atharva Veda. According to the text in the printed book the portion from 'श्राद्धानुरूपाधीर्देवता to स्वयं तत्पादुकानिमज्जनं परिपूर्णध्यानम्' is omitted in this Ms. Dr. Burnell mentioned this Ms. under the heading of 'Fragments'. The works contained in this Ms. are :—

1. ऋभुगीता ॥
2. भावनोपनिषद् ॥
3. सौभाग्यकवचम् ॥
4. महादेवीस्तोत्रम् ॥
5. हनुमन्मालामन्त्रः ॥
6. रामचन्द्रषोडशनामस्तोत्रमन्त्रः ॥

॥ भावनोपनिषद् ॥

1901. BHĀVANOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12119 (a). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—7¾×1¼ inches. Leaves—4 (1-4). Lines—7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—45. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1356.

Colophon :

शाठिन(?)मतोक्तेयं भावनो(ना)ब्रह्मोपनिषद् ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. contains the following works :

1. भावनोपनिषद् ॥
2. भुवनेश्वरीकवचम् ॥
3. भुवनेश्वरीकल्पः ॥
4. वन्ध्यात्वप्रतिक्रियाविधिः ॥
5. सन्तानगोपालमन्त्रः ॥
6. नवाक्षरीमन्त्रः ॥
7. शूलिनीदुर्गामन्त्रः ॥
8. गुरुमन्त्राः ॥

Dr. Burnell noticed all works contained in this Ms. under 'Fragments'.

॥ भावनोपनिषद् ॥

1902. BHĀVANOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12107 (c.) Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—18×1½ inches. Leaves—2 (5 and 6). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—45. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1356.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. contains the following works :—

1. आलयनिर्माणविषयानुक्रमणी ॥
5. स्तवराजः ॥

2. देवीभुजङ्गम् ॥ 6. सौभाग्यकवचम् ॥

3. भावनोपनिषद् ॥ 7. आम्नायस्तोत्रम् ॥

4. त्रिपुरोपनिषद् ॥ 8. अम्बास्तवः ॥

9. चिन्तामणिस्तोत्रम् ॥

Dr. Burnell noticed all works contained in this Ms. under 'Fragments.'

॥ भावनोपनिषद् ॥

1903. BHĀVANOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12116 (a). Page 208. Right column. Substance— Palm leaf. Size—10¼ × 1⅜ inches. Leaves—3 (1-3 leaves out of 128). Lines—7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—25. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1356.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained herein see Remarks under No. 1897. For the extent of this Ms. see Remarks under No. 1900.

॥ भावनोपनिषद् ॥

1904. BHĀVANOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12187 (o). Page 208. Right column. Substance— Palm leaf. Size—16⅜ × 1½ inches. Leaves—3 (1-3 out of 5). Lines—4 to a Page. Script—Telugu. No of Granthas—25. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1356.

Colophon:

इत्याथर्वणीय्य(य) श्रीचक्रभावनोपनिषत्समाप्ता ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. For the extent of this work see Remarks under No. 1900.

The Ms. contains the following works:

1 महाषोढान्यासादि: ॥
2 दीक्षाविध्यादि: ॥
3 गर्भकौलम् ॥
4 महालक्ष्मीरत्नकोश: ॥
5 त्रिपुरसुन्दरीमन्त्रादि: ॥
6 सर्वागमशास्त्रपद्धति: ॥
7 प्रतिष्ठाविधि: ॥
8 मातङ्गेशमन्त्रविधानम् ॥
9 मन्त्रसंस्कार: ॥
10 महागणपतिपद्धति: ॥
11 साङ्ख्यायनतन्त्रम् ॥
12 बगलामुखीमन्त्रा: ॥
13 द्वादशविद्याप्रकार: ॥
14 पञ्चशास्त्रागम: ॥
15 भावनोपनिषद् ॥
16 देव्युपनिषद् ॥
17 नीलकण्ठत्र्यक्षरीकल्प: ॥
18 सेतुस्नानविधि: ॥
19 नागप्रतिष्ठाविधि: ॥
20 सर्पशान्ति: ॥
21 दक्षिणकालिकास्तोत्रम् ॥
22 शरभमन्त्रादि: ॥
23 सूर्यमन्त्रादि: ॥
24 राजलक्ष्मीस्तोत्रम् ॥
25 गायत्रीकवचम् ॥

॥ माण्डूक्योपनिषद् ॥

1905. MĀṆḌŪKYOPANIṢAD.

P. S. S. Collection No. 1 f. Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅝ inches. Sheets—2. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—20. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1359.

Remarks :—The Ms. is in very good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1880.

॥ मुण्डकोपनिषद् ॥

1906. MUNDAKOPANIṢAD.

P. S. S. Collection No. 1 e. Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅜ inches. Sheets—7. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—110. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1380.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1881.

॥ मुण्डकोपनिषद् ॥

1907. MUNDAKOPANIṢAD.

S. K. Collection No. 126 b. Substance—Paper. Size—8¼ × 3⅜ inches. Sheets—3 (13-15). Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—90. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1380.

End:

स वेदैतत्परमं ब्रह्म धाम यत्र विश्वं निहितं भाति शुभ्रम् ।
उपासते पुरुषं ये ह्यकामास्ते शुक्रमेतदतिवर्तन्ति धीराः ॥
कामान् यः कामयते मन्यमानः स कामभिर्जायते तत्र त
(त्र) ॥

Colophon:

इति तृतीयमुण्डके प्रथमः खण्डः ॥

Subject: Muṇḍakopaniṣad. 1-3 Muṇḍakas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. breaks off at the beginning of the second Khaṇḍa of the third Muṇḍaka. The other work contained in this Ms. is Praśnopaniṣad.

॥ शरभोपनिषद् ॥

1908. ŚARABHOPANIṢAD.

J. L. Collection No. 174. Substance—Paper. Size—10½ × 3 inches. Sheets—3. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1403.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The letters are getting faded away.

॥ बिल्वोपनिषद् ॥

1909. BILVOPANIṢAD.

J. L. Collection No. 175. Substance—Paper. Size—11½ × 4 inches. Sheet—1. Lines—17 for the whole Ms. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—20. Complete.

श्री शिवः ॥

सह नाववतु ॐ शान्तिः ॥ ३ ॥

अथ सनत्कुमारो भगवन्तं परमेश्वरं परिसमेत्योवाच ।

कदाचिदासीन उवाच बिल्व-
मुनिर्महेशं भगवन्तमव्ययम् ।
विचार्य भक्तन्तु सनत्कुमारः
प्रोवाच तस्मै भगवान्महेशः ॥ १ ॥

पुरा जगन्मातृतपःप्रभावा-
दासीन्महाबिल्ववनस्पतिर्भुवि ।
आदित्य उद्गतो यस्मा-
त्तस्माद्बिल्वोऽजनि द्रुमः ॥ २ ॥

तस्य द्रुमस्य त्रिदलानि सर्वा-
ण्येषामिहैकैकगतास्त्रिमूर्तयः ।
सव्ये दले तिष्ठति पद्मयोनि-
र्वाण्याऽन्वितो दक्षिणपत्रगो हरिः ॥ ३ ॥
श्रिया समेतः शिवयानुषक्तो
मध्ये दलेऽहं निवसामि नित्यम् ।
ईशादयो दिक्पतयोऽमृतान्धसो
वृन्ताग्रगाः सिद्धगणाः सभार्याः ॥ ४ ॥
कोणेषु तेषां निवसन्ति शुद्ध-
गङ्गादितीर्थान्यृषयश्च सर्वे ।
तत्पृष्ठदेशे त्रिदशैः समन्त्रा
न्यस्ता सुधा मानवदृष्ट्यदृश्या ॥ ५ ॥
शिखासु तत्पृष्ठगतासु नित्यं
समातृकाः शक्तिगणा वसन्ति ।
पर्णाग्रदेशे ह्यणिमादिसिद्धयो
वेदाश्च साङ्गाः सपुराणतन्त्राः ॥ ६ ॥
तस्मादयं बिल्ववनस्पतिर्महा-
न्समस्तदेवर्षिसुतीर्थरूपः ।
देवस्वरूपोऽनुदिनं सपर्या-
स्विष्टानि तच्चन्दनतद्दलानि ॥ ७ ॥
वर्तन्त एतानि दलानि वृक्षे
यथा तथार्च्या(नि) मदीयमूर्तौ ।
विशोध्य सम्यग्दलराशिमेषां
वज्रं बिभिद्याथ जले समग्रम् ॥ ८ ॥

सिक्त्वा ततः स्वाभिमुखं हि कृत्वा
लिङ्गेऽर्पयेत्पृष्ठमधो दलानाम् ।
यो न(?) भस्मानुविलिप्तगात्रो
रुद्राक्षधारी शिवभक्तियुक्तः ॥ ९ ॥
रुद्रानुवाकेन दिने दिने द्विजो
ऽभिषिच्य गन्धं शिवलिङ्गमूर्तौ ।
समर्प्य बैल्वञ्च सहस्रनामभि-
र्मामर्चयत्यूर्ध्वरवेण बिल्वैः ॥ १० ॥
.........महेशं.........
वेदान्तवेद्यं शिवमप्रमेयम् ।
निरामयं शान्तमुमासहायं
त्रिलोचनं निष्कलमद्वितीयम् ॥ ११ ॥
स्वच्छं निराकारमसङ्गमद्भुतं
चैतन्यमात्मानमणुं महान्तम् ।
स पूजकः पञ्चमहोपपातकै-
र्युक्तोऽपि मुक्तः शिवरूपमेति ॥ १२ ॥
बिल्वद्रुमस्यान्तिकमेत्य पूजकः
प्रदक्षिणीकृत्य ततोऽह्यमुं स्वयम् ।
जपेद्वितस्तिप्रमिताश्च शाखां
चित्वा तदग्रानुगमाद्दलानि ॥ १३ ॥
दलानि भक्त्या चिनुयादशक्तो
यद्यर्चनेऽन्य(न्यो?) द्विजतो यतेत ।
लब्धः स्वकीयालयसञ्चारिष्णु·
विशुद्धशूद्रादपि नास्ति दोषः ॥ १४ ॥

अतीव गोप्या भवता प्रयत्ना-
द्येयेतरस्मै न कदाचिदेषा ।
विद्या भवच्छेदकरी मदीया
सायुज्यसम्पादनहेतुभूता ॥ १५ ॥

य इमां नित्यमधीते स सुरापानात्पूतो भवति कृत्या-
कृत्यात्पूतो भवति स्वर्णस्तेयात्पूतो भवति ब्रह्महत्यात् (तः)
पूतो भवति ॥ १६ ॥

स महान्भवति सदा रुद्रजापी भवतीत्याह भगवान्परमे-
श्वरः ॥

ॐ सत्यं ॐ सत्यं ॐ सत्यम् । उपनिषत् ।
सह नाववतु शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

Colophon: Nil.

Subject: Bilvopaniṣad in verses. This Upaniṣad glorifies the sacredness of the Bilva tree and its three-petaled leaves, with which God Śiva is to be worshipped everyday. The three petals of the bilva leaf represent the trimūrtis, the two side-leaves representing Gods Brahmā and Viṣṇu and the middle one, God Śiva.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. This Ms. gives an entirely different text of this Upaniṣad from that in No. 1910.

॥ बिल्वोपनिषद् ॥

1910. BILVOPANIṢAD.

J. L. Collection No. 176. Substance—Paper. Size—10¾ × 3½ inches. Sheets 2. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—35. Complete.

Beginning:

अथ बिल्वोपनिषत्प्रारम्भः ॥

श्री शिव(ः) ॥

सह नाववतु + शान्तिः ३ ॥

ॐ अथ वामदेवः परमेश्वरं सृष्टिस्थितिलयकारणमुमासहितं स्वशिरसा प्रणम्येति होवाच । अधीहि भगवन् सर्वविद्यां सर्वरहस्यवरिष्ठां सदा सद्भिः पूज्यमानां निगूढाम् । कया च पूजया सर्वपापं व्यपोह्य परात्परं शिवसायुज्यमाप्नोति केनैकेन वस्तुना मुक्तो भवति तं होवाच भगवान्सदाशिवः । न वक्तव्यं कदाचनेति ।

मत्स्वरूपः स्वयं ज्ञेयः बिल्ववृक्षो विधानतः ।
एकेन बिल्वपत्रेण सन्तुष्टोऽस्मि महामुने ॥

इति ब्रुवन्तं परमेश्वरं पुनः प्रणम्येति होवाच ।

भगवन् सर्वलोकेश सत्यज्ञानादिलक्षण ।
कथं पूजा प्रकर्तव्या तां वदस्व दयानिधे ॥

इति पुनः पृच्छन्तं वामदेवमालिङ्ग्येति होवाच ।

बुद्धिमांस्त्वमिति ज्ञात्वा वक्ष्यामि मुनिसत्तम ।
मम प्रियेण बिल्वेन त्वं कुरुष्व मदर्चनम् ॥

द्रव्याणामुत्तमैर्लोके मम पूजाविधौ तव ।
पत्रपुष्पाक्षतैर्द्रव्यैर्बिल्वपत्रैः समर्चय ॥

बिल्वपत्रं विना पूजा व्यर्था भवति सर्वदा ।
मम रूपमिति ज्ञेयं सर्वरूपं तदेव हि ॥

प्रातः स्नात्वा विधानेन सन्ध्याकर्म समाप्य च ।

भूतिरुद्राक्षाभरण उदीचीं दिशमाश्रयेत् ॥

सद्योजातादिभिर्मन्त्रैर्नमस्कृत्य पुनः पुनः ।
प्रदक्षिणत्रयं कृत्वा शिवरूपमिति स्फुटम् ॥

रुद्रं देवं ध्यायेत् .... ।
वामदक्षिणमध्यस्थब्रह्मविष्णुशिवात्मकम् ॥

इन्द्रादयश्च पक्षान्ताः वृन्तं .... ।
.... विष्णुरूपन्तु सर्वदा ॥

ब्रह्मरूपश्च विज्ञेयं सर्वरूपं विभावयेत् ।
.... भागे व्यवस्थिताः ॥

पृष्ठभागे (च ?) तं यस्मादर्चयेन्मम मस्तके ।
मम सायुज्यमाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ॥

त्रिमूर्तिस्त्रिगुणं बैल्वमग्निरूपं तथैव च ।
ब्रह्मरूपं कालरूपं देवरूपं महामुने ॥

पुरातनोऽहं पुरुषोऽहमीशो
हिरण्मयोऽहं शिवरूपमस्मि ।
स बिल्वरूपं सगुणात्परूपं
त्रिमूर्तिरूपं शिवरूपमस्मि ॥

पृष्ठभागेऽमृतं न्यस्तं देवैर्ब्रह्मादिभिः पुरा ।
उत्तानबिल्वपत्रेण पूजयेत्सर्वसिद्धये ॥

तस्मात्सर्वप्रयत्नेन बिल्वपत्रैः सदार्चय ।
[बिल्वपत्रं विना वस्तु नास्ति किञ्चन चानघ ॥

तस्मात्सर्वप्रयत्नेन बिल्वपत्रैः सदार्चय ।]

बिल्वपत्रं विना वस्तु नास्ति किञ्चन चानघ ॥
तस्मात्सर्वप्रयत्नेन बिल्वपत्रैः सदार्चय ।
उत्तानपत्रपूजाञ्च यः कुर्यान्मम मस्तके ॥
इहलोकेऽखिलं सौख्यं प्राप्नोत्यन्ते पुरे मम ।
तिष्ठत्येव महावीरः पुनर्जन्मविवर्जितः ॥
सोदकैर्बिल्वपत्रैश्च यः कुर्यान्मम पूजनम् ।
मम सान्निध्यमाप्नोति प्रमथैः सह मोदते ॥
सत्यं सत्यं पुनः सत्यमुद्धृत्य भुज(?)मुच्यते ।
बिल्वपूजानतो लोके मत्पूजायाः परा न हि ॥
त्रिसुपर्णऋचा रूपं त्रिसुपर्णं त्रयीमयम् ।
त्रिगुणं त्रिजगन्मूर्तित्रयं शक्तित्रयं त्रिदृक् ॥

कालत्रयं च भवनत्रयञ्च लिङ्गत्रयं त्रिपात्तेजस्त्रयम-कारोकारमकारप्रणवात्मकं देवेषु ब्राह्मणोऽहं हि त्रिसुपर्ण-मयार्चितम् ।

महां वै ब्राह्मणायेदं मायान्वितमकामिकम् ।
दद्यात्ब्रह्मभ्रूणवीरहत्यायाश्चान्यपातकैः ॥
मुक्तोऽखण्डानन्दौघब्रह्मभूयाय कल्पते ।
त्रिसुपर्णोपनिषदः पठनात्पङ्क्तिपावनः ॥
वैधकोद्यासहस्राद्वै पङ्क्तिं पावयते ध्रुवम् ।
त्रिसुपर्णश्रुतिः ह्येषा निष्कृतौ त्रिदले रता ॥
श्रयस्व विद्वन् गुह्यं तदिति वेदानुशासनम् ।
अखण्डानन्दसम्बोधमयो यस्मादहं मुने ॥

त्रिन्यस्तामृतभागेन सुपर्णेनावकुण्ठय ।
अमृतं मोक्षवाच्यं तु तेनास्मदवकुण्ठनात् ॥
प्राप्स्यसे भोगमोक्षौ हि स्थितस्त्वन्ते मदनुग्रहात् ।
उत्तानभागपर्णेन मूर्ध्नि मे न्युब्जमर्चय ॥
मोक्षामृतावकुण्ठोऽहं भवेयं तव कामधुक् ।
येन केन प्रकारेण बिल्वैकेनापि मां यज ॥
तीर्थदानतपोयोगस्वाध्याया नैव तत्समाः ।
बिल्वं विधानतः स्थाप्य वर्धयित्वा च तद्दलैः ।
यः पूजयति मां भक्त्या सोऽहमेव न संशयः ॥

य एतदधीते ब्रह्महाऽब्रह्महा भवति स्वर्णस्तेय्यस्तेयी भवति सुरापाय्यपायी भवति गुरुवधूकाम्यकामी भवति महापातकोपपातकाच्च पूतो भवति न च पुनरावर्तत इति सह नाववतु + शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

Colophon: Nil.

Subject: Bilvopaniṣad, glorifying the Bilva tree and its three-petaled leaves. See subject on No. 1909.

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The text of this Ms. is entirely different from that found in No. 1909.

॥ मठाम्नायोपनिषद् ॥

1911. MAṬHĀMNĀYOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 7046. Page 207. Right column.

Substance—Paper. Size—11 × 4¾ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—32. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमठाम्ना(या)य नमः ॥

ॐ अथ प्रथमं पश्चिमाम्नायः शारदामठः वा कीटवारं सम्पदायः । तीर्थाश्रमपद्द्वारकाक्षेत्र सिद्धेश्वरदेवः भद्रकाली देवी विश्वरूपाचार्याः गोमतितीर्थे स्वरूपब्रह्मचारिसामवेदवाक्यपठनं तत्त्वमसिवेदान्तमहावाक्यं विचार्य नित्यानित्यविवेकनात्मोपास्तिः आत्मतीर्थ शीघ्यर्थं आत्मोद्धारार्थं अपरोक्षसात्कारार्थं सन्यासग्रहणं करिष्ये ॥ १ ॥

End :

ओं नमो नारायणायेति सप्तमाम्नायः जम्बूद्वीपसम्यस्मानं(?) शिखासुत्रवदेवयक अार्धमात्रापटत(?)श्रद्धादेवीविमलतीर्थे आत्मलिङ्गमन्तरमेवाहं मातुहोसि स्वाहा इत्यादि एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म नेह नानास्ति किञ्चन वेदान्तमहावाकयं विचार्य. नित्योऽहं निर्विकल्पोऽहं निरञ्जनोऽहं शुद्धोऽहं इत्यादित्योपास्तिः आत्मतिर्थसिद्ध्यर्थे आत्मोद्धारार्थं स्पूर्तिसन्यासग्रहणं करिष्ये ॥ ७ ॥

Colophon :

ओं नमो नारायणायेति वेदान्तसार आपरोक्षसाक्षात्कारार्थं श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचित. मठाम्नाय: समाप्त: ॥ शुभं भवतु ॥

हंस: सोहं सोहं हंस: हंसहंसाय विद्महे शं नो देवी प्रचोदयात ॥ १ ॥

गायत्रीजपपरमहंसाचा ॥

Subject : Maṭhāmnāyopaniṣad, glorifying the various Maṭhas of the Sanyāsins.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The text of this Upaniṣad in this Ms. is different from that given under No. 1416. This Ms. is full of scriptorial errors.

॥ मृत्युलाङ्गलोपनिषद् ॥

1912. MṚTYULĀṄGALOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12252 (m). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—8 × 1¼ inches. Leaves—2 (84 and 85). Lines—9 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—18. Complete.

Beginning:

अस्य श्रीमृत्युलाङ्गलोपनिषन्महामन्त्रस्य यम ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः कालाग्निरुद्रो देवता मृत्यूपस्थाने विनियोगः ।

ऋतं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम् ।
ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमः ॥

End:

ब्रह्मरन्ध्रोपरि ध्यायेत्तत्र बिम्बमकल्मषम् ।
स्रवन्तममृतं दिव्यं स्वदेहापूरकं बहु ॥
तेन पूरितमात्मानं .... यत्र चेतसि ।
स्वबाह्याभ्यन्तरं ध्यायन्दशाहान्मृत्युजिद्भवेत् ॥
सह नाववतु + शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

Colophon:

इति मृत्युलाङ्गलं समाप्तम् ॥

Subject: Mṛtyulāṅgalopaniṣad.

Remarks:—The Ms. is in good condition. After the colophon the following verse is given in this Ms.:—

'जान्वोर(भ्य)न्तरे सम्यक् कृत्वा पादतले उभे ।
ऋजुकायः समासीनः स्वस्तिकं तत्प्रचक्षते ॥'

This Ms. contains the following works:—

1. अजपासमर्पणविधिः ॥ 2. मानसिकस्नानविधिः ॥

3. गायत्रीमन्त्रजपविधिः ॥
4. नारायणाष्टाक्षरमन्त्रः ॥
5. शक्तिपञ्चाक्षरीमन्त्रः ॥
6. गायत्रीहृदयम् ॥
7. गायत्रीकवचम् ॥
8. विष्णुपूजाविधिः ॥
9. गीता ॥
10. निघण्टुवाक्यम् ॥ आदित्यहृदयश्च ॥
11. मलिनीकरणम् ॥
12. गायत्रीतर्पणं बन्धनञ्च ॥
13. मृत्युलाङ्गलोपनिषद् ॥
14. अग्निस्थितिः ॥
15. आदित्यमन्त्रः ॥
16. मालिनीमन्त्रः ॥
17. तार्क्ष्यकवचम् ॥
18. गणपतियन्त्रोद्धारः ॥
19. सोपानपञ्चकं (पञ्चरत्नम्) ॥
20. मोक्षदशकम् ॥
21. महागणपतिमन्त्रः यन्त्रञ्च ॥

Dr. Burnell noticed the works contained in this Ms. under 'Fragments'.

॥ मृत्युलाङ्गलोपनिषद् ॥

1913. MṚTYULĀṄGALOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 7210. Page 35. Left column. Substance—Paper. Size—$5\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Sheets—2. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—13. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अस्य श्रीमृत्युलाङ्गलमन्त्रस्य उलूखला,ल ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः । कालाग्निरुद्रो देवता । अहमेव काल इति बीजम् ।

End and subject—Same as No. 1914.

Colophon: Nil.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ मृत्युलाङ्गलोपनिषद् ॥

1914. MṚTYULĀṄGALOPANIṢAD.

Burnell's Catalogue No. 12064 (c). Page 208. Right column. Substance—Palm leaf. Size—8¼ × 1½ inches. Leaves—2 (7 & 8). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—9. A Fragment only.

Beginning and subject—Same as No. 1912.

End :

अथ सिद्धिर्भवति । यदि कस्यचिन्न ब्रूयात् श्वित्री कुष्ठी कुनखी भवति । दीयमाने न गृह्णीयादन्धो भवति । षड्भिर्मासैः प्रमृ(म्रि)येत नश्यति मन्त्रो नश्यति मन्त्रः । (इत्याह भगवान् महादेवो वसिष्ठः) ॥

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The works contained herein are :—

1. सिद्धविद्यामन्त्रः ॥
2. प्रत्यङ्गिरामन्त्रः ॥
3. मृत्युलाङ्गलोपनिषद् ॥
4. सुदर्शनमन्त्रः ॥
5. सन्तानगोपालयन्त्रम् ॥
6. आभिचारविधियन्त्रम ॥
7. प्रत्याङ्गिरोयन्त्रम् ॥
8. त्रिपुरसुन्दरीमन्त्रः ॥
9. त्रिपुरसुन्दरीनामावळिः ॥
10. दक्षिणामूर्तिस्तोत्रम् ॥
11. मन्मथमन्त्रः ॥
12. शुद्धविद्यामन्त्रः ॥
13. बालामन्त्रः ॥
14. पञ्चदशाक्षरीमन्त्रः ॥
15. बगलामुखीमन्त्रः ॥
16. वाराहीमन्त्रः ॥
17. वटुकभैरवमन्त्रः ॥
18. तिरस्कारिणीमन्त्रः ॥
19. लोपामुद्रामन्त्रः ॥
20. भुवनेश्वरीमन्त्रः ॥

21. अन्नपूर्णामन्त्रः ॥
22. कामकलामन्त्रः ॥
23. महागणेशमन्त्रः ॥
24. गुरुपादुकामन्त्रः ॥
25. परमगुरुमन्त्रः ॥
26. परमेष्ठिगुरुमन्त्रः ॥
27. कामगिरिमन्त्रः ॥
28. पूर्णगिरिपीठमन्त्रः ॥
29. सरस्वतीकल्पः

॥ संहितोपनिषद् ॥

1915. SAMHITOPANISAD.

N. S. Collection No. 1. Substance—Paper. Size—10 × 4⅛ inches. Sheets—3. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—52. Incomplete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथातः सꣳहितोपनिषदं व्याख्यास्यामः सर्वपरोक्षा देवसꣳहिता भवति सर्वप्रत्यक्षा सुरसꣳहिता भवति परोक्षप्रत्यक्षा ऋषिसꣳहिता भवति यथा धीमहे स्वर्ग्या देवसꣳहिता भवति स्वर्गं लोकं गच्छति यस्तथाधीतेऽपशव्या सुरसꣳहिता भवति पशुमान्भवति यस्तथाधीते ब्रह्मवर्चस्यऋषिसꣳहिता भवति ब्रह्मवर्चसी भवति यस्तथाधीतेऽथैतास्तिस्रः सꣳहिता भवन्ति ।

End :

न विद्यामूखरेचयेद्ब्रह्मचारी धनदायी मेधावी श्रोत्रियः मिया विद्यया चाविद्यायां यः प्राह तानि तीर्थानि सराममेत्यथैष आर्चिको निगदो भवति य आवृणोत्यवितथेन कर्णाच(कर्णात्रदुःखं) तृप्तं कुर्वन्नमृतꣳ सम्प्रयच्छꣳस्तं मन्येत

पितरं मातरं च तस्मै न द्रुह्येत्कतमच्च नाह । अग्निरिव कक्षं दहति बृ(ब्र)ह्मपृष्टमनादृतं तस्मै ब्रह्म न प्रब्रूयाभ्माः(?) मा-नय कुर्वतेति स॰ सिद्धिमपि गच्छेत विद्यया सह ज्ञानवा-न्त्व(?)म सते दद्यात्सतश्च न विमानयेदित्यथैता वेदस्याष्टा-वुपनिषदो भवन्ति विश्विश्चोषस्तवश्च दमश्च शुद्धा च सं........॥

Colophon: Nil.

Subject : Saṃhitopaniṣad. 1-3 sections.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the 3rd section. On the title page the following are given:

1. श्रीशिवशक्तिजू श्रीनृपवषते जपे सदा सहाय शुभअस्थानवास अजेगड शुभं भवतु ।

2. श्रीमत्पञ्चनदक्षेत्रवासिनः क्षेत्रपालपुराभिजनस्य श्रीबाल-कृष्णाध्वरीन्द्रमुख्यशिष्यस्य श्रीनिलकण्ठशास्त्रिण इदं पुस्तकम् :

3. There are three seals on the front page of this Ms. with the following symbols :—

a. अगस्तिश्च पुलस्त्यश्च वैशम्पायन एव च ।
जैमिनिश्च सुमन्तुश्च पञ्चैते वज्रवारणाः ॥

b. श्रीमच्चिदानन्दपरब्रह्म अक्षरअक्षरातीतमुष्य इष्ट नृपवषतेस ।

c. निष्कळङ्कजूनृपवषते सपैस दासहाइसं १८६४.

On the side margin of every sheet is given a seal with the following symbol :—

'श्रीरामकृष्णबेनीमाधैयागराजमहाइ सं १८६४.'

This Ms. is dated Saṃvat 1864 or 1807 A. D.

॥ स्वरूपोपानिषद् ॥

1916. SVARŪPOPANIṢAD.

S. S. Collection No. 12. Substance—Paper. Size—10¾ × 5 inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—26. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अहमेव परं ब्रह्म वासुदेवाख्यमव्ययम् ।
इति स्यान्निश्चितो मुक्तो वद्ध(द्ध) एवान्यथा भवेत् ॥ १ ॥
अहमेव परं ब्रह्म न चाहं ब्रह्मणः पृथक् ।
इत्येवं समुपासीत ब्राह्मणो ब्रह्मणि स्थितः ॥ २ ॥
अहमेव परं ब्रह्म निश्चितं च तां चं तं ता(?) ।
चिद्रूपत्वादसङ्गत्वादबाधत्वात्प्रयत्नतः ॥ ३ ॥

End :

सदा साक्षी स्वरूपत्वाच्छिव एवास्मि केवलम् ।
मय्येव सकलं जातं मयि सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ २३ ॥
मयि सर्वं लयं याति तद्ब्र(ह्मा)स्म्यद्वयोऽस्म्यहम् ।
अयं प्रपञ्चो मिथ्यैव सत्यं ब्रह्माहमव्ययम् ॥ २४ ॥
तत्र प्रमाणं वेदान्ता अनुभवो गुरवस्तथा ।
ब्रह्मैवाहं न संसारी न चाहं ब्रह्मणः पृथक् ॥ २५ ॥
नाहं देहो न मे देहः केवलोऽहं सनातनः ।
तथा हि श्रुत्यन्तरेपि ।
एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म नेह नानास्ति किञ्चन ॥ २६ ॥

Colophon:

इत्याथर्वणवेदस्वरूपोपनिषत ॥

Subject : Svarūpopaniṣad, giving out the oneness of the soul and other chief doctrines of Advaita Philosophy.

Remarks—The Ms. is in a fairly good condition. After the colophon the following extract from Upaniṣads is given:

यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते येन जातानि जीवन्ति यत्प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति श्रुतेः ॥ २८ ॥ इदं सर्वं यदयमात्मा आत्मैवेदं सर्वं ब्रह्मैवेदं । सर्वं पुरुष एवेदं सर्वं सर्वं खल्विदं ब्रह्म । वासुदेवः सर्वमिति नारायणः सर्वमिदं पुराण इत्यादिश्रुतेः ॥ २८ ॥ देवात्मशक्तिं स्वगुणैर्निरूढमित्यादि श्रुतेः ॥ ३ ॥ माया चाविद्या च स्वयमेव भवतीति श्रुतेः ॥ ४ ॥

॥ शान्तिपाठः ॥

1917. ŚĀNTIPĀṬHAḤ.

J. L. Collection No. 177. Substance—Paper. Size—7¾ × 2¾ inches. Sheets—2. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—25. Complete.

Beginning:

ॐ गणपतये नमः ।

शं नो मित्रः शं वरुणः । शं नो भवत्वर्यमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः ।

End :

ॐकारश्चाथशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा ।
कण्ठं भित्वा विनिर्यातौ तस्मान्माङ्गलिकावुभौ ॥
अतिकल्याणरूपत्वान्नित्यकल्याणसंश्रयात् ।
स्मर्तॄणां वरदत्वाच्च ब्रह्म तन्मङ्गलं परम् ॥

ॐ मथ । ॐ मथ ॥ ॐ ॥

Colophon : Nil.

Subject :—Śāntipāṭha used in śāntikarmas. This Ms. contains the following sections:—

१ शं नो मित्रः । २ । सह नाववतु । ३ । यश्छन्दसां । ४ । अहं वृक्षस्य । ५ । भद्रं नो अपि वातय । ६ । भद्रं कर्णेभिः । ७ । पूर्णमदः । ८ । भूमिमुपस्पृशत् । ९ । आप्यायन्तु ॥

Remarks: —The Ms. is in a fairly good condition.

॥ निरालम्बोपनिषद्भाष्यम् ॥

1918. NIRĀLAMBOPANIṢAD BHĀṢYAM.

T. S. Collection No. 1135.

Substance—Paper. Size—8×4 inches. Sheets—2 (3 & 4). Lines —8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—20. Author—(?). A Fragment only.

Beginning :

........लानुसन्धानं यत्तद्कर्म । ब्रह्म सत्यं जगन्मिथ्येत्यपरोक्षात् क्षीणब्रह्माद्यैश्वर्याशासङ्कल्पबीजसन्तापस्तपः ॥

End :

ब्राह्मण इति ब्रह्मवित्सर्व एव ब्राह्मण इति । निरालम्बोपनिषदं योऽधीते स ब्रह्म भूत्वा न पुनरावर्तते न पुनरावर्ततेत्युपनिषत् ॥

साम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

यत्रैतन्मम(?) नुस्यूतं जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु ।
तदेव त्वम्परं तत्वमितो नास्त्यधिकं परम् ॥

ॐ तत्सत् ॥

Colophon :

इति निरालम्बोपनिषद्भाष्यम् ॥)

Subject : Nirālambopaniṣad bhāṣya— according to the Advaita school of Philosophy.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यम् ॥

1919. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6500 a. Page 88. Right column. Substance—Paper. Size —11¾ × 4 inches. Sheets—14. Lines —12 to a Page. Script—Devanāgarī. No of Granthas—500. Author—Śaṅkarācārya. First and second Prakaraṇas only.

Beginning—Same as No. 1547.

End and colophon—Same as No. 1920.

Subject : Māṇḍūkya Kārikā Bhāṣya—First and Second Prakaraṇas.

Remarks :—The Ms. is in good condition. On the title page is given:

'हे पुस्तक श्रीमन्त राजेश्री शरभोजीमहाराजसहेबयांच्या कारकर्तींत काशीदेशाहून खरीदीकरून आणिलें असे ।'

i.e., this Ms. has been brought to Tanjore from Benares with the benevolent patronage and help of King Serfoji II. who reigned between 1800-1832 A. D.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यम् ॥

1920. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6314. Page 88. Right column. Substance—Paper. Size—9¼ × 4½ inches. Sheets—11.

Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—220. Author—Śaṅkarācārya. Second Prakaraṇa only.

Beginning—Same as No. 1551.

End:

तत्त्वमाध्यात्मिकं दृष्ट्वा तत्त्वं दृष्ट्वा तु बाह्यतः ।
तत्त्वीभूतस्तदारामस्तत्त्वादप्रच्युतो भवेत् ॥

बाह्यं पृथिव्यादि तत्त्वमाध्यात्मिकं च देहादिलक्षणं रज्जुसर्पादिवत्स्वप्नमायादिवच्च असत् * * * न तथा आत्मविद्भवेत्, आत्मन एकरूपत्वात्, स्वरूपप्रच्यवनासम्भवाच्च। सदैव ब्रह्मास्मीत्यप्रच्युतो भवेत्तत्वात् सदा अप्रच्युतात्मतत्त्वदर्शनो भवेदित्यभिप्रायः, 'शुनि चैव श्वपाके च, समं सर्वेषु भूतेषु' इत्यादिस्मृतेः ॥

Colophon:

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपाद+वैतथ्याख्यं द्वितीयं प्रकरणं समाप्तम् ॥

Subject: Māṇḍūkyakārikā bhāṣya—Second Prakaraṇa only.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. On the title page is given—'तुळजाराजस्येदं पुस्तकम्' i.e., this Ms. belonged to Tulajā Mahārāja of Tanjore who reigned between 1765-1787 A. D. Regarding the contents and the author of this Ms. Dr. Burnell observes the following on page 88 of his Catalogue:—"गौडपादीयभाष्यम्" (Gauḍapādīya, or Āgama Śāstra Vivaraṇa) by Śaṅkarācārya, in 4 prakaraṇas, of which the first is a commentary on the Maṇḍūkyopaniṣad, and has been edited by Dr. Roer. The whole forms a summary of Vedānta doctrine, and consists of (a) Ślokas (184) which the author of the commentary (Ānandagiri) says Śaṅkarācārya learned from Gauḍapāda (the teacher of his teacher, Govinda), and (b)

prose consisting of Śaṅkarācārya's elucidations. The several chapters contain mystical explanations of a, u, m and om."

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यम् ॥

1921. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6469. Page 88. Right column. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—49. Lines—10 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—Śaṅkarācārya. Third and fourth Prakaraṇas only.

Beginning :

उपासनाश्रितो धर्मो जाते ब्रह्मणि वर्तते ।
प्रागुत्पत्तेरजं सर्वं तेनासौ कृपणः स्मृतः ॥

ओङ्कारनिर्णये उक्तः प्रपञ्चोपशमः शिवोऽद्वैत आत्मेति प्रतिज्ञामात्रेण, ज्ञाते द्वैतं न विद्यत इति च । तत्र द्वैताभावो वैतथ्यप्रकरणेन स्वप्नमायागन्धर्वनगरादिदृष्टान्तैः दृश्यत्वाद्यन्तवत्त्वादिहेतुभिस्तर्केण प्रतिपादितः । अद्वैतं किमागममात्रेण प्रतिपत्तव्यं आहोस्वित्तर्केणापीत्यत आह—शक्यते तर्केणापि ज्ञातुं तत्कथमित्यद्वैतप्रकरणमारभ्यते ॥

End and colophon—Same as No. 1551.

Subject: Māṇḍūkyakārikā bhāṣya—Third and Fourth Prakaraṇas.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. On the title page is given 'पुस्तकमिदं तुलजा भोसल्याचे'—i.e., the Ms. belonged to Tulajā Mahārājā of Tanjore between 1765-87 A. D.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यम् ॥

1922. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 6500 b. Page 88. Right column. Substance—Paper. Size—11¾×4 inches. Sheets—8. Lines—14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Śaṅkarācārya. Third prakaraṇa only.

Beginning—Same as No. 1921.

End :

न कश्चिज्जायते जीवः सम्भवोऽस्य न विद्यते ।
एतत्तदुत्तमं सत्यं यत्र किञ्चिन्न जायते ॥

सर्वोऽप्ययं मनोनिग्रहादिः मृल्लोहादिवत्सृष्टिरुपासना च उक्ता परमार्थस्वरूपप्रतिपत्त्युपायत्वेन, न परमार्थसत्येति ।

* * *

यस्मान्न विद्यतेस्य कारणम् तस्मान्न कश्चिज्जायते जीव इत्येतत् । पूर्वेषूपायत्वेनोक्तानां सत्यानां एतदुत्तमं सत्यं यस्मिन् सत्यस्वरूपे ब्रह्मण्यणुमात्रं अपि किञ्चिन्न जायत इति ॥

Colophon :

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ आगमशास्त्रविवरणे अद्वैताख्यं तृतीयं प्रकरणं समाप्तम ॥

Subject : Māṇḍūkya Kārikābhāṣya—Third Prakaraṇa only.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यम् ॥

1923. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue. No. 6500 c. : Page 88. Right column.

Substance—Paper. Size—11¾ × 4 inches. Sheets—10. Lines—14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Śaṅkarācārya. Fourth Prakaraṇa only.

Beginning :

ज्ञानेनाकाशकल्पेन धर्मान्यो गगनोपमान् ।
ज्ञेयाभिन्नेन सम्बुद्धस्तं वन्दे द्विपदां वरम् ॥

ओङ्कारनिर्णयद्वारेणागमतः प्रतिज्ञातस्याद्वैतस्य ब्रह्मविषयभेदवैतथ्याच्च सिद्धस्य पुनरद्वैतशास्त्रयुक्तिभ्यां साक्षान्निर्धारितस्यैतदुत्तमं सत्यमित्युपसंहारः कृतोऽन्ते । तस्यैतस्यागमार्थस्य अद्वैतदर्शनस्य प्रतिपक्षभूता द्वैतिनो वैनाशिकाश्च । तेषामन्योन्यविरोधात् रागद्वेषादिक्लेशास्पदं दर्शनं इति मिथ्यादर्शनत्वं सूचितम् । क्लेशानास्पदत्वात्सम्यग्दर्शनमित्यद्वैतदर्शनं स्तूयते ॥

End and colophon—Same as No. 1551.

Subject: Māṇḍūkya Kārikābhāṣya—Fourth Prakaraṇa only.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यम् ॥

1924. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9637. Page 83. Right column. Substance—Palm leaf. Size—17¾ × 1½ inches. Leaves—48 (87-127). Lines—9 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1800. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning—Same as No. 1547.

End—Same as No. 1551.

Colophon :—Same as No. 1551.

इदं पुस्तकं रामचन्द्रशर्मणा लिखितम् ॥

बिन्दुदुर्लिपि+प्रज्ञनाः ॥

Subject: Māṇḍūkyopaniṣad Kārikābhāṣya. 1—4 Prakaraṇas.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The scribe of this Ms. is one Rāmacandra Śarman.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यम् ॥

1925. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9638 (a).

Substance—Palm leaf. Size—18¼ × 1½ inches. Leaves—47 (1-47). Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3500. Author—Śaṅkarācārya. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1924.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The other work contained in this Ms. is Ānandagiri's Māṇḍūkya Kārikābhāṣya-ṭīkā. The Māṇḍūkyakārikābhāṣya described above is not, however, noticed by Dr. Burnell under this Ms.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यटीका ॥

1926. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 6244 a. Page 88. Right column.

Substance—Paper. Size—11¾ × 4 inches. Sheets—22. Lines—13 or 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—Ānandajñāna (Ānandagiri). First Prakaraṇa only.

Beginning :

श्रीः ॥

सच्चित्सुखस्वरूपाय संसाराङ्कुरहेतवे ।
कृष्णाय विष्णुरूपाय नमः श्रीनायकाय ते ॥ १ ॥
परिपूर्णपरिज्ञानपरितृप्तिमते सते ।

विष्णवे जिष्णवे तस्मै कृष्णनामवते नमः ॥ १ ॥
शुद्धानन्दपदाम्भोजद्वन्द्वमद्वन्द्वतास्पदम् ।
नमस्कुर्वे पुरस्कर्तुं तत्वज्ञानमहोदयम् ॥ २ ॥
गौडपादीयभाष्यं हि प्रसन्नमिव लक्ष्यते ।
तदर्थतोऽतिगम्भीरं व्याकरिष्ये स्वशक्तितः ॥ ३ ॥
पूर्वे यद्यपि विद्वांसो व्याख्यानमिह चक्रिरे ।
तथापि मन्दबुद्धीनामुपकाराय यत्यते ॥ ४ ॥

श्रीगौडपादाचार्यस्य नारायणप्रसादतः प्रतिपन्नान्मा- ण्डूक्योपनिषदर्थाविष्करणपरानपि श्लोकानाचार्यप्रणीता- न्व्याचिख्यासुर्भगवान्भाष्यकारश्चिकीर्षितस्य भाष्यस्या- विघ्नपरिसमाप्त्यादिसिद्धये परदेवतातत्वानुस्मरणपूर्वकं त- न्नमस्कारपूर्वकं(रूपं) मङ्गलाचरणं शिष्टाचारप्रमाणकं मुख- तः समाचरन्नर्थादपेक्षितमभिधेयाद्यनुबन्धमपि सूचयति— प्रज्ञानेत्यादिना ॥

End :

ननु यथोक्तप्रणवपरिज्ञानरहितस्यापि शास्त्रपरिज्ञान- वत्वान्न जन्मोपलक्षितसंसारभाक्त्वेन पुरुषार्थसिद्धिः । नैवं । शास्त्रविदोऽपि तत्वज्ञानाभावे मुख्यपुरुषार्थासिद्धि- रित्यभिप्रेत्याह—नेतर इति । तदेवं प्रणवद्वारेण निरुपा- धिकमात्मानमनुसन्दधानस्य पुरुषार्थपरिसमाप्तिर्नेतरेषां बहिर्मुखानामिति स्थितम् ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभग- वदानन्दज्ञानविरचितायां गौडपादभाष्यटीकायां प्रथमं प्रकरणं समाप्तम् ॥

Subject : Māṇḍūkyakārikābhāṣyaṭīkā—a commentary on the first (Āgama) Prakaraṇa of the Māṇḍūkyakārikā-bhāṣya, according to the Advaita school of philosophy.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The first śloka given in the beginning might be the scribe's own.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यटीका ॥

1927. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 6214 b. Page 88. Right column. Substance—Paper. Size—11⅝×4 inches. Sheets—12. Lines—13 or 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—650. Author—Ānandajñāna (Ānandagiri). Second Prakaraṇa only.

Beginning :

सृष्टिस्थितिप्रलयकारणमादिदेवं
विश्वेश्वरं विगतकल्मषमम्बुजाभम् ।
सच्चित्सुखं डमरुशूलधरं गुरुं त्वां
भूयो नमामि सकुमारपतिं पशूनाम् ॥

आगमप्राधान्येनाद्वैतं प्रतिपादयता तत्प्रत्यनीकस्य द्वैतस्य मिथ्यात्वमर्थादुक्तम् । इदानीं तन्मिथ्यात्वमुपपत्तिप्राधान्येनापि प्रतिपत्तुं शक्यमिति दर्शयितुं प्रकरणान्तरमवतारयन्नादौ दृष्टान्तसिद्ध्यर्थं तस्मिन्वृद्धसम्मतिमाह—वैतथ्यमिति ॥

End :

स्वरूपाप्रच्यवने च स्मृतिं दर्शयति— सममिति । तत्र हि विनश्यत्स्वविनश्यन्तमिति स्वरूपाप्रच्यवनमुक्तम् ॥ १८ ॥

Colophon:

इति श्रीशुक्लानन्द + भाष्यटीकायां द्वितीयं प्रकरणम् ॥

Subject: Māṇḍūkyakārikābhāṣyaṭīkā— a commentary on the second Prakaraṇa of the Māṇḍūkyakārikābhāṣya, according to the Advaita school of philosophy.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The first śloka given in the beginning might be the scribe's own.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यटीका ॥

1928. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 6244 c. Page 88. Right column. Substance—Paper. Size—11¾ × 4 inches. Sheets—14. Lines—13 to 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—770. Author—Ānandajñāna (Ānandagiri). Third Prakaraṇa only.

Beginning:

कृष्णं विष्णुस्वरूपेण सत्यमानन्दचिद्घनम् ।
जाग्रद्धामादिरहितं मायया कारणम्परम् ॥ १ ॥
धामादिकृतभोगेन सदासङ्गं निरन्तरं ।
नमामि देवदेवेशं कारकादिविवर्जितम् ॥ २ ॥

तर्कावष्टम्भेन द्वैतवैतथ्यनिरूपणं परिसमाप्याद्वैतमार्थिकमपि तर्कतः सम्भावयितुं प्रकरणान्तरं प्रारीप्सुरुपास्योपासक(भेद)दृष्टिं तावदपवदति— उपासनेति ॥

End:

तदेव स्पष्टयति— कर्तेति । स्वभावतोऽजत्वं हेतूकर्तव्यं । तत्रैव हेत्वन्तरमाह—अत इति । हेत्वन्तरमेव स्पष्टयति— यस्मादिति । उत्तरार्धं व्याचष्टे —पूर्वेष्विति । पूर्वेषु ग्रन्थे·

ष्विति शेषः । इतिशब्दोऽद्वैतप्रकरणपरिसमाप्तिं द्योत-
यति ॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंस + तृतीयं प्रकरणं अद्वैताख्यम् ॥

Subject: Māṇḍūkyakārikābhāṣyaṭīkā—a commentary on the Māṇḍūkyakārikābhāṣya according to the Advaita school of philosophy. This Ms. contains commentary on the bhāṣya on the third—Advaita—prakaraṇa only.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The first two verses given in the beginning might be the scribe's own.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यटीका ॥

1929. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 6244 d. Page 88. Right column. Substance—Paper. Size—11¾×4 inches. Sheets—18. Lines—14 or 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—935. Author—Ānandajñāna(Ānandagiri). Fourth prakaraṇa only.

Beginning :

श्रीरस्तु । मङ्गलानि भवन्तु ॥

जयतु श्रीमहागणनायकः ॥

आद्यन्तमध्यमङ्गलाः ग्रन्थाः प्रचारिणो भवन्तीत्यभि-
प्रेत्यादावोङ्कारोच्चारणवदन्ते परदेवताप्रणामवन्मध्येऽपि पर-
देवतारूपमुपदेष्टारं प्रणमति— ज्ञानेति ॥ पूर्वोत्तरप्रक-
रणसम्बन्धसिध्यर्थं पूर्वप्रकरणत्रये वृत्तमर्थं क्रमादनुद्रवति—
ओंकारेति । अद्वैत इत्यद्वैतोपलक्षितं तृतीयं प्रकरणमुच्यते ।

चतुर्थं प्रकरणमवतारयितुमुपयुक्तमर्थान्तरमनुवदति —
तस्येति ॥

End:

यस्मादमोघा सफला श्रवणादीनां प्राप्तिस्तस्मादप्यत्वं तस्यां सम्भाव्यते तदेवमाचार्यप्रसादादात्मनोऽन्येषां च बहूनां पुरुषार्थे परिसमाप्तिसम्भवादाचार्यपरिचरणं पुरुषार्थकामैराचरणीयमित्यर्थः ॥

विष्णुं कृष्णं स्वमायाविरचितविविधद्वैतवर्गं निसर्गा-
दुद्योतानर्थसार्थं निरवधिमधुरं सच्चिदेकस्वभावम् ।
आम्नायाऽऽत्मानमेकं विधिमुखविमुखं नेति नेतीति गीतं
वन्दे वाचां धियाऽप्यापरमपि जगतामास्पदं कल्पितानाम् ॥
गौडपादीयभाष्यस्य व्याख्या व्याख्यातृसम्मता ।
सम्मिता निर्मिता सेयमर्पिता पुरुषोत्तमे ॥ २ ॥

Colophon :

गौडपादीयभाष्यस्य व्याख्याऽऽनन्दगिरी परा ।
बालकृष्णेन्द्रमुनिना लिखिता शिवतुष्टये ।
इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य + चतुर्थं प्रकरणं समाप्तम्
समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥
श्रीरामविश्वेश्वरमाधवानां प्रणाममुक्त्वा खलु कर्मपाशात् ।
निसर्गसम्पादितशुद्धबुद्धिरहं स्वरूपेण व्यवस्थितोऽस्मि ॥ १ ॥

Subject: Māṇḍūkyakārikābhāṣyaṭīkā—a commentary on the Māṇḍūkyakārikābhāṣya, according to the Advaita school of philosiphy. This Ms. contains the ṭīkā on the bhāṣya on the fourth—Alātaśalya—prakaraṇa only.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The scribe's name is

Bālakṛṣṇendramuni. On the title page the following is given in Mahrathi tongue:—

हे पुस्तकश्रीमन्तराजेश्रीशरभोजिमहाराजसाहेबयांच्या कारकर्दीत काशीदेशाहून खरीदीकरून आणिलें असें ॥'

i. e. this Ms. has been brought to Tanjore from Benares with the benevolent partonage and help of King Serfoji II, between 1800—1832 A. D.

॥ माण्डूक्यकारिकाभाष्यटीका ॥

1930. MĀṆḌŪKYAKĀRIKĀBHĀṢYAṬĪKĀ.

Burnell's Catalogue No. 9638 b. Page 88. Right column. Substance—Palm leaf. Size—18¼ × 1½ inches. Leaves—71 (47-117). Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2455. Author—Ānandajñāna (Ānandagiri). Complete.

Beginning—Same as No. 1926.

End and colophon—Same as No. 1929.

Subject: Māṇḍūkyakārikābhāṣyaṭīkā— a commentary on the Māṇḍūkyakārikābhāṣya. 1—4 Prakaraṇas.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The other work contained in this Ms. is Māṇḍūkyakārikābhāṣya. Dr. Burnell observes that this Ms. is written about 1700 and it differs greatly from Nos. 6244 (1926, 1927, 1928 & 1929).

॥ अनुभूतिप्रकाशः ॥

1931. ANUBHŪTIPRAKĀŚAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9751. Page 36. Right column. Substance—Palm leaf. Size—17¾ × 1½ inches. Leaves—141. Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—300. Author—Vidyāraṇyasvāmin. Complete.

Beginning :

ॐ ऐतरेयेण सम्प्रोक्ता द्वितीयारण्यकान्तगा ।
ब्रह्मविद्याऽत्र विस्पष्टं बालबोधाय वर्ण्यते ॥

आत्मैव सृष्टो(ष्टेः) प्रागासीन्नामरूपविवर्जितः ।
सोऽप्येक एव नान्योऽस्ति जडश्चान्यन्न विद्यते ॥

'मायान्तु प्रकृतिं विद्यान्मायिनन्तु महेश्वरम् ।'
इति शूद्रक्य(श्रुत्य)न्तरप्रोक्ता माया नान्या नृत्यतः(?) ॥

निस्तत्त्वं व्यवहारार्हमनृतं बालयक्षवत् ।
बालो यक्षं प्रकल्प्यास्माद्बिभेति व्याघ्रतो यथा ॥

वस्तुतत्वं जडं किञ्चिन्नान्यदस्त्यात्मवस्तुनः ।
अद्वया(या)नन्दरूपात्मा तदा सुप्ताविव स्थिता ॥

End :

ससाधनाया विद्याया सम्पूर्णत्वादयं नृपः ॥
स्वदेहसहितं राज्यं गुरवेऽस्मै न्यवेदयत् ॥

आख्यायिकां परित्यज्य श्रुतिरस्मदनुग्रहात् ।
सगुणं निर्गुणं ब्रह्म संक्षिप्योचे स वा इति ॥

पूजास्वीकारशातृत्वगुणयुक्तं महेश्वरम् ।
य उपास्ते पुमानेष यथेदं लभते धनम् ॥

विद्वद्दृष्ट्या स एवात्मा जरामरणवर्जितः ।
आनन्दो भयहीनश्च ब्रह्मैवातो न चेतरः ॥

य एवं ब्रह्म जानाति तद्ब्रह्मैव भवत्यसौ ।
हिशब्दोऽशेषवेदान्तप्रसिद्धं सूचयेदिति ॥

Colophon :

इत्यनुभूतिप्रकाशे जनकविद्याख्या(ख्य) एकादशोऽध्यायः ॥

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरिः ॐ ॥ शुभमस्तु ॥

श्रीगोपालस्वामि(मी) सहायं(यः) ॥

Subject: Anubhūtiprakāśa—A metrical version of 10 important Upaniṣads. 1-11 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. Regarding this Ms., Dr. Burnell observes the following :— The Ms. is "recent. It contains :

a. ऐतरेयवार्तिकम्	(LL. 1-8).
b. तैत्तिरीयवार्तिकम्	(,, 8-17).
c. छान्दोग्यवार्तिकम्— 3 Sections	(,, 17-41).
d. प्रश्नोपनिषद्वार्तिकम्	(,, 41-46,b).
e. कौषीतकिवार्तिकम्	(LL. 46,b-56). This has been editeb dy Prof. Cowell in his edition of the Upaniṣad (pp. 175-190) in the Bibliotheca Indica.
f. मैत्रायणीयवार्तिकम्	(LL. 56-63, b).
g. कठवल्लीवार्तिकम्	(,, 63,b-70).
h. श्वेताश्वतरोपनिषद्वार्तिकम्	(,, 70-76,b).
i. बृहदारण्यकोपनिषद्वार्तिकम्	(,, 76,b-98).
l. मैत्रेयीब्राह्मणवार्तिकम्	(LL. 98-141).

(The Ms.) ends with a xi. जनकविद्या".

॥ उपनिषन्मङ्गलाभरणम् ॥

1932. UPANIṢANMAṄGALĀBHARAṆAM.

Dr. Burnell's Catalogue No. 6325. Page 36. Right column. **Substance**—Paper. Size —13 × 5 **inches**. Sheets—208. Lines —10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—6210. Author—?. Complete.

Beginning:

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

........................स्वरूपिणे ।
श्रीभूपार्षदयुक्ताय नृसिंहायैव मे नतिः ॥

अथ षष्ठी कला (कठ)वल्ली ॥

यतिमुख्यास्त्वधिकृतो ब्रह्मानन्तं वरान्तरम् ।
वर्षयोस्थं(?) तत्तथास्मिस्स ...धा हेतुमाख्यता ॥

उशन् ह वा इत्यादि ॥ उशन् वश कान्तौ अस्माच्छतरि ग्राहिज्यादिना सम्प्रसारणम् । अतितेजस्वी वाजश्रवसो नाम ऋषिः । यज्ञे सर्ववेदसं सर्वस्वदक्षिणां ददौ । तस्यास्य यज्वनो दक्षिणां ददतीति ता नचिकेता इति नाम प्रसिद्धः पुत्र आस बभूव ॥

End:

अशेषविकृतिपरित्यागपूर्वं तदुचितत्रियोग्गुपादानेन च प्रकृत्या अशेषजगत्कृतिभूतशब्दब्रह्मश्रीमातृकया षट्त्रिंशादिमातृकया यथासामर्थ्यमुपास्यमानया सिद्धो भवति सद्गुरुमतां सिद्धानां च प्रकृतिपरिज्ञानं सिद्धं आश्रुतिरुपनिषत्समाप्ता(प्तौ) ॥

Colophon:

द्वादशखण्डः ॥ द्वादशमाह्निकम् ॥
इति श्रीमदुपनिषन्मङ्गलाभरणे षोडशकले
षोडशी तुर्योपनिषत्कला समाप्ता ॥

समाप्तमिदं श्रीमदुपनिषन्मङ्गलाभरणम् ॥

Subject: Upaniṣanmaṅgalābharaṇa — a commentary on 18 Upaniṣads. 6-10 and 13-16 Kalās.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This work contains commentaries on the following Upaniṣads :—

||...............कला ? ||

1 कठवल्ल्युपनिषद् 1-6 Vallīs	Kalā	6
2 प्रश्नोपनिषद् 1-6 Praśnas	,,	7
3 सुबालोपनिषद् 1-8 Anuśāsanas	,,	8
4 प्रतर्दनोपनिषद् (कौषीतक्युपनिषद्– 3rd Adhyāya.)	,,	9
5 बार्हद्रथोपनिषद् (मैत्रायण्युपनिषद् – 1-3 Prapāṭhakas)	,,	10
6 तैत्तिरीयोपनिषद् (a. पूर्वविद्या 1-3 Praśnas b. मन्त्रोपनिषद् 4th Praśna)	,,	13

|| सन्यासकला ||

7 भिक्षुकोपनिषद्	,,	14 ?
8 आरुणिकोपनिषद्	,,	,,

|| प्रकीर्णकला ||

9 अथर्वशिर उपनिषद्	,,	15 (6th)
10 कालाग्निरुद्रोपनिषद्	,,	,, (7th)
11 नारायणोपनिषद्	,,	,, (8th)
12 कौषीतक्युपनिषद्	,,	,, (9th)
13 परब्रह्मोपनिषद्	,,	,, (10th)
14 शारीरोपनिषद्	,,	,, (11th)

15 गर्भोपनिषद् ,, ,, (12th)

16 नादोपनिषद् ,, ,, (13th)

17 योगशिखोपनिषद् ,, ,, (14th)

॥ तुरीया कला ॥

18 षोडशी तुर्योपनिषद् ,, 16th

1-12 Āhnikas

In this Ms. the Upaniṣads are grouped into 16 Kalās of which the first five, 11th, 12th, and the first Upaniṣads of the fifteenth kalā are wanting. A transcribed copy of the Ms. in paper is also available in this Library. See Transcript Volume No. 447, the date of copying being 16th December 1926. Ref. T. V. 447 (23). The other work contained herein is नादोपनिषद्. After the colophon the following is given :—

श्रीमदाचार्यराजाय श्रीनृसिंह्माय नमः ॥

ब्रह्मैवात्मा विश्वकर्ता तु येषा-
मन्तश्चित्ते मङ्गलब्रह्ममूर्तिः ।
गायत्र्यस्या वाचिकाराच(?)चिह्नं
ब्राह्मं तेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमोऽस्तु ॥

अम्बामधीत्य सषडङ्गपदक्रमार्थ-
ब्रह्मात्मिकां मनुमुखस्मृतिभूषणाश्च ।
ब्राह्मण्यमर्थवदथापि जयन्तु तेऽमी
तान् ब्राह्मणांस्तु सततं प्रणमामि मूर्ध्ना ॥

* * * * * *

दैवं ब्रह्म ब्रह्मविद्यैव विद्या
ब्रह्माद्यज्ञो माधवो देशिकेन्द्रः ।
ब्राह्मो लोकश्चेति यैस्तु प्रपन्नः
सेवे साक्षात् ब्राह्मणांस्तान् प्रपन्नान् ॥

इति श्रीमत्प्रपन्नप्रपदनकला समाप्ता ॥

॥ छन्दः ॥

1933. CHANDAH.

J. L. Collection No. 178. Substance—Paper. Size—8×4 inches. Sheets—6. Lines—9 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—90. Author—Piṅgalanāga. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1687.

Colophon :

इत्यष्टमोऽध्यायः । छन्दः समाप्त:(म्) ॥

साम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

शालीवाहनशके १७५२ ज्येष्ठवद्यप्रतिपत्तिथौ सौम्यवासरे इदं पुस्तकं

वृकोपनाम्ना महादेवेन लिखितम् ।

आर्जितं भूरि कष्टेन पुस्तकं लिखितं मया ।

हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥

श्रीलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु ॥

Remarks —The Ms. is in a fairly good condition. The Ms. is dated Śālivāhana Śaka 1752 or 1830 A. D. The scribe's name is Vṛka Mahādeva.

॥ छन्दः ॥

1934. CHANDAH.

J. L. Collection No. 179. Substance—Paper. Size—7⅘×3½ inches. Sheets—17. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—90. Author—Piṅgalanāga. Complete.

Beginning, end, colophon and Subject—Same as No. 1687.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ छन्दोमञ्जरी ॥

1935. CHANDOMAÑJARĪ.

J. L. Collection No. 180. Substance—Paper. Size—9×12¼ inches. Sheets—8. Lines—4 to 20 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

श्रीशिवाय नमः ॥

सर्वानुक्रमणीप्रोक्तं छन्दोलक्षणमुच्यते ।
गायत्री प्रथमं छन्दस्तत उष्णिगनुष्टुभौ ॥ १ ॥
बृहती पङ्क्तिरिति च त्रिष्टुप् च जगती तथा ।
इत्याद्यं सप्तकं प्रोक्तमथातिजगती स्मृता ॥ २ ॥
शक्करी सातिपूर्वा च(चा)ष्ट्यत्यष्टी ततो मते ।
धृतिश्चातिधृतिश्चेत्थमुक्तमुत्तरसप्तकम् ॥ ३ ॥
एवं चतुर्दशविधं स्मृतं छन्दो मनीषिभिः ।
चतुर्विंशत्यक्षरादि ज्ञेयं तच्चतुरुत्तरम् ॥ ४ ॥
अत्रैकोनं निचृज्ज्ञेयं द्व्यूनमुक्तं विराडिति ।
एकाधिकं भुरिगिति स्वराड् द्व्यधिकमीरितम् ॥ ५ ॥
पादसम्पूरणार्थाय तदुक्ताक्षरसङ्ख्यया ।
एकादेशयणादेशौ पृथक्कार्यौ मनीषिभिः ॥ ६ ॥
आद्ये तु सप्तके संज्ञाविशेषाः पादभेदतः ।
विराड्रूपा विराट्स्थाना बहुना एव ताः स्मृताः ॥ ७ ॥
द्वादशैकादशदशाक्षराणां जागतस्त्विति ।
त्रैष्टुभो वैराज इति संज्ञोक्ता पूर्वसूरिभिः ॥ ८ ॥

अनादेशेऽष्टकाः पादाः ऋचो ज्ञेयाश्चतुष्पदाः ।
आख्याता परिभाषेत्थं विशेषः कथ्यतेऽधुना ॥ ९ ॥
इति प्रथमं कुसुमम् ॥

End :

॥ अतिधृतिः ॥

ख्याता सातिधृतिर्यस्या जागतः षोडशाक्षरः ।
त्रयोष्टिनो जागतश्च ततश्चाष्टक इत्यपि ॥
उक्ताः पादा भवेत्सा वा षट्सप्तत्यक्षरैर्युता ॥ ९ ॥

Subject : Chandomañjarī giving the names and definitions of the most important Vedic Metres. 1—8 Kusumas.

Remarks—The Ms. is in good condition. A list of the contents of this work is also separately given at the end of this Ms.

॥ छन्दश्चित्तिः ॥

1936. CHANDAŚCITTIḤ.

J. L. Collection No. 181. Substance—Paper. Size—7×4 inches. Sheets—4. Lines—7 or 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—22. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ अथातश्छन्दश्चित्तिं व्याख्यास्यामस्तत्रछन्दोऽनुक्रमणं गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपङ्क्तिस्त्रिष्टुब्जगत्यातिजगतीशक्वर्यतिशक्वर्यष्ट्यत्याष्टिधृत्यातिधृति ऋातिप्रकृत्याकृतिविकृतिसंकृत्याभिकृत्युत्कृत्यकोविंशतिश्छन्दांसि ॥

अथ पादलक्षणमुच्यते ॥

एकाक्षरे द्व्यक्षरे त्र्यक्षरे तथा चतुरक्षरे तथा पञ्चाक्षरे तथा

षडक्षरे + पादयोस्स्थाने यादिपूर्णं कुर्यादित्युक्तं पादाक्षराण्युक्तानि ॥ १ ॥

End:

अथ ऋगक्षराण्युच्यन्त एकद्वित्रिचतुष्पादित्युक्तः पादः । तत्रैकाक्षरप्रकृतिश्चतुर्विंशाक्षरपर्यन्तं सर्वत्र ऋग्मन्त्र-गायत्रं छन्दोऽष्टाविंशाक्षरा उष्णिक्ककुपद्वात्रिंशदक्षरानुष्टुप् षट्त्रिंशदक्षरा बृहती चत्वारिंशदक्षरा पङ्क्तिर्विराजो वा चतुश्चत्वारिंशदक्षरा त्रिष्टुबष्टाचत्वारिंशदक्षरा + अतःपरं दन्तुका भवन्तीत्यृग्लक्षणमग्निः सविता सोमो बृहस्पतिर्वरुण इन्द्रो विश्वेदेवाश्छन्दो देवतेति ॥ ३ ॥

Colophon:

इति छन्दः समाप्तः(म्) · दवे वीरेश्वरसुत(त) माहेश्वरेण लिखितमिदम् ॥ शुभं भवतु कल्याणमस्तु ॥

इत्यथर्ववेदच्छन्दश्चित्तिः समाप्ता ॥

Subject: Chandścitti giving the names and definitions of twenty-one metres in Vedic texts. 1—3 sections.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. On the last page is given— "अथर्वणवेदच्छन्दश्चित्तिपुस्तकं" ॥ इदं पुस्तकं रङ्गनाथीयम्" ॥

This Ms. belonged to one Raṅganātha. The scribe is Maheśvara, son of Dave Vīreśvara.

॥ निदानसूत्रवृत्तिः ॥

1937. NIDĀNASŪTRAVṚTTIḤ.

J. L. Collection No. 182. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Sheets—2. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—?. A Fragment.

Beginning:

'उप धावे'दित्यादि ब्राह्मणे 'पवस्व वाजसातय' इति तिस्रोऽनुष्टुभश्चतस्रो गायत्रीः करोति आजि वा क्रौञ्चे उद्धरति स्वे आष्णिककुभौत···लु बृहतीषु कालेयमनुकल्प· यामः ॥.

End :

तथा चायमर्थः । अवयवत्रययुक्तश्छन्दसां भवती· ति । एतदुक्तं भवति— छन्दो द्विविधं अवयवयुक्तं निरवय· वञ्चेति । तत्रायं चतुर्विंशत्यक्षरा गायत्रीत्यादिना वक्ष्य· माणमृषिच्छन्दस्तस्य देवासुरप्रजापति········· ॥

Subject: Nidānasūtravṛtti containing the introduction only.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition

॥ ऋग्विधानम् ॥

1938. ṚGVIDHĀNAM.

J. L. Collection No. 183. Substance—Paper. Size—10½ × 3½ inches. Sheets—112. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2175. Author—Śaunaka(?). Complete.

Beginning—Same as No. 1727.

End :

कार्यमाप्यायनं तत्र स्वाध्यायाध्ययनं पुनः ।

स्वाध्यायाध्ययनं पुनरिति ॥ १६ ॥

अरण्ये [वा]तिरहस्यस्य प्रयतो वेदसंहिताम् ।

मुच्यते पानै(तकैः)सर्वैं पाराशो चादितं तृभिः(?) ॥ १७ ॥

अकारादिहकारान्तान् आग्ना आग्न इहावसे ।

*   *   *   *

वेदाक्षराणि यावन्ति पठितानि द्विजातिभिः ।
तावन्ति हरिनामानि कीर्तितानि न संशयः ॥ ४०० ॥

Colophon :

इति शौनकीये ऋग्विधाने दशममण्डले अष्टमाष्टके अष्टमो-
ऽध्यायः ॥ हरिः ॐ

यदक्षरपदभ्रष्टं + नमस्ते जगदम्बिके ।
करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥

स्वरसंवत्सरे शिशिरऋतौ फाल्गुनमासे कृष्णपक्षे अमायां
भानुवासरे इदं पुस्तकं सम्पूर्णम । धमात्कारिशिवेन
लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च ॥

Subject : Bṛhadṛgvidhāna. 1-8 Aṣṭakas.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. The Anukramaṇikās of the fourth and fifth Aṣṭakas are also given in 18 sheets at the end of this Ms. The scribe's name is Śiva.

॥ ऋग्विधानम् ॥

1939. ṚGVIDHĀNAM.

Burnell's Catalogue No. 9479 b. Substance—Palm leaf. Size—12×1 inches. Leaves—27 (50-76). Lines—5 to 7 to a Page. Script—Grantha No. of Granthas—430. Author—Śaunaka(?). Complete.

Beginning :

श्री गणाधिपतये नमः ॥

अग्निमीळे जपेत्सूक्तं पापघ्नं श्रीकरं जपन् ।
पारायणफलन्तस्य वेदानान्तस्य तत्समाः(?) ॥

अस्य वामस्य सूक्तन्तु जले वाऽन्यस्थले जपेत् ।
ब्रह्महत्यादिकं दग्ध्वा विष्णुलोकञ्च शाश्वतं ॥

सम्पूषन्नध्वनस्सूक्तं[न्तु] यात्राकाले जपेद्बुधः ।
अभयेन भविष्यन्ति(ति) कार्यसिद्धिर्भवेन्नर ॥

End:

उदुत्तिष्ठञ्जपेन्मन्त्रं बद्यान्त्र्ययुतं यदि ।
द्रूष्यान्वितं ततः कार्यं सर्वथा न स्पृशेत्तदा ॥

विश्वानिदेवमन्त्रञ्च प्रत्यहं प्रजपेन्नर ।
सर्वारिष्टविनाशञ्च सर्वाभीष्टप्रदायि च ॥

वधेन दस्युर्मन्त्रञ्च दिनम्प्रति जपेन्नर ।
शत्रुनाशो व्याधिनाशो मृत्युनाशश्च भूतिदः ॥

Colophon:

इति ऋग्विधानं समाप्तम् ॥

Subject: Ṛgvidhāna—giving the viniyoga (use) of the sūktas of the whole of Ṛg-Veda Saṃhitā.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The other Ms. contained herein is Āśvalāyana pūrva prayoga. This work—Ṛg-Vidhāna—is not noticed by Dr. Burnell under this Ms.

॥ ऋग्वेदसर्वानुक्रमणीवृत्तिः ॥

1940. ṚGVEDASARVĀNUKRAMAṆĪVṚTTIḤ.

J. L. Collection No. 184. Substance—Paper. Size—12 × 6 inches. Sheets—76. Lines—15 to 17 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3300. Author—Ṣaḍguruśiṣya. Complete.

Beginning:

श्री वेङ्कटेशाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥

सर्वं कर्म सफलं यत्र तुष्टे रुष्टेन किञ्चित्तमहं नमामि ।
विनायकं गिरिजानन्दपुत्रं महेश्वरप्रियसूनुं घृणाब्धिम् ॥

नमः षड्गुरवे तुभ्यं नमोऽस्मद्गुरवेऽपि च ।
विनायकस्त्रिशूलाङ्को गोविन्दः सूर्य एव च ॥ २ ॥

व्यासश्च शिवयोगी च षट् च तेभ्यो नमः सदा ।
नमो भगवते कात्यायनाय ॥

ललाटडिण्डिमध्वनिप्रकारभक्तवत्सलो
महेश्वरप्रि(यात्मजः) प्रपातु मां विनायकः ।

नमस्त्रिशूलपाणये गुहप्रियाय शङ्कते(त)
उमाकुचार्द्रकुङ्कुमप्रलुप्तभस्मशोभिने ॥

योऽजातशत्रोः प्रचकार दूत्यं
पार्थस्य सारथ्यमथानिनाय ।
आश्चर्यधन्यश्चतुरस्तनूजान्
पायात्स मां यादवराजसिंहः ॥

सर्वानुक्रमणीवृत्तिर्नाम्ना वेदार्थदीपिका ।
तदारम्भाय पूर्वेषामुपदेशागता कथा ॥

कथ्यते श्रुतवृत्तान्ताः सन्तः श्रद्दधते खलु ।
वेदाश्चत्वार उद्दिष्टाः षडङ्गानि तथैव च ॥

उपाङ्गानि च चत्वारि धर्मविद्याश्चतुर्दश ।
ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदस्तथैव च ॥

अथर्ववेदश्चाङ्गानि पाणिपादादिवद्विदुः ।

छन्दः पादौ शब्दशास्त्रञ्च वक्त्रं
कल्पः पाणी ज्यो(ज्यौ)तिषञ्चक्षुषी च ।
शिक्षा घ्राणं श्रोत्रमुक्तं निरुक्तं
वेदस्याङ्गान्याहुरेतानि षट्तु ॥
मीमांसाद्या न्यायविद्या पुराणं
स्मृतिस्तथोपाङ्गचतुष्टयं मतम् ।
अङ्गोपाङ्गोपस्कृत(श्शुद्ध?)बुद्धिः
पश्येद्वेदमितरो नैव पश्येत् ॥
यश्छन्दादीन्विषयान् सेन्द्रियस्तु
भुङ्क्ते स्त्रियो न विजानाति यं द्वे ।
सतिः?... यदि वेद...यद्वा....
....ग्वदन्ति देवीं वाचं... ॥
अङ्गोपाङ्गश्रवणा(स)क्तबुद्धि-
र्वेदज्ञस्स्यात्तावतासौ कृती स्यात् ।
मुख्यं ग्राह्यं गुणलोपेऽपि लोके
दध्याद्यलाभेपि हि भुङ्क्त एच(त्र) ॥

गुणलोपे च मुख्यस्येत्यत्राग्निहोत्रहवण्याभावेऽपि हवींषि निरूप्यन्त इति न्यायविदः । क....चनश्रवणात्....कृष-न्यस्ती....नेत्यादिभिर्वेदविद्याज्ञेयश्च(?)। ऋचां त्वः पोषम् । उत त्वः । सर्वे नन्दन्ति अविद्वान्विहितो योगे शस्यमान.... मनो श्रवणात् । श्रुतेः—दुक्कमथरूपां वाल आशितम् ॥ सखिविदं । ऋचां त्वः पोषमास्ते पुपुष्वान् । उतत्वः पश्यन्न ददर्श । सर्वे नन्दन्ति यशसा गतेनाज्ञातेन च कश्चविद्वान्वि-

भो(?)। उक्तं हि मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदनामधेयमिति। अतः अ-स्तीत्युक्तं हि जैमिनिना क्लृप्तिवाचने। 'मन्त्रब्राह्मणयोराहु-र्वेदशब्दं महर्षयः'। उक्तं हि 'मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदनामधेय'मि-ति आपस्तम्बेन। मन्त्रब्राह्मणमित्याहुरिति च। बोधायना-दिभिः 'विनियोक्तव्यरूपो यः स मन्त्र इति चक्षते। वि-धिस्तु करणं शेषं ब्राह्मणं कथयन्ति हि॥ उक्तं हि 'तच्चोदकेषु मन्त्राख्या शेषे ब्राह्मणशब्दः' इति।

विनियोक्तव्यरूपश्च त्रिविधः सम्प्रदृश्यते।
ऋग्यजुःसामरूपेण मन्त्रो वेदचतुष्टये॥
अहोबुध्नियमन्त्रं मे गोपायेत्य[त्य]भिधीयते।
ऋक्पादब(द्ध?)गीतिस्तु साम गद्यं यजुर्मतम्॥

उक्तं हि जैमिनिना—'तेषामृग्यत्रार्थवशेन पादव्यवस्था गीतिषु सामाख्या शेषे यजुःशब्द' इति। अर्थस्तु अर्थ्यत इत्य-र्थ इति छन्दोविचितिशास्त्रमर्थः तद्वशेन यत्र पादव्यवस्था सा ऋगिति न त्वेकवाक्यार्थ एकः पाद इति। अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्याग्निः पूर्वेभिर्ऋषिभिरीड्यः अग्ने यं यज्ञम-ध्वरं विश्वतः परिभूरसि वृद्धस्य चिद्वर्धतामस्यतनू स्तोमेभिरुक्थैश्च शस्यमाने एवमादिषु पादद्वयवत्स्वेवमा-दिषु पादद्वयवत्स्वेकवाक्यार्थदर्शनात्(?)।

चतुर्ष्वपि हि वेदेषु त्रिविधो विनियु(धिरु?)ज्यते।
वेदैरशून्य इत्यादौ मन्त्रै(ः) त्रैविध्यमुच्यते॥

सर्वैस्त्रिभिरेति सूर्यः अश्नोति सूक्तेऽपि चतुर्भिरिति नि-

र्णयं प्रस्तु…र्कादिति वाचित्वे भाव्यते सूत्रकारेण निर्दि-
तैरिति ।

ऋग्रूपमन्त्रबाहुल्यादृग्वेदस्स्यात्तथेतरौ ।
एकविंशत्यध्वयुक्तमृग्वेदमृषयो विदुः ॥
सहस्राध्वा सामवेदो यजुरेकशताध्वगम् ।
नवाध्वाथर्वणोऽन्ये तु प्राहुः पञ्चदशाध्वकम् ॥
शान्तिपुष्ट्यादि हृद् ब्रह्मवर्गप्रवणविद्यया ।
सहर्चा यजुषाञ्चैव बाहुल्येन विधायकम् ॥
अध्वा प(पा?)दः श्रुतिः शाखा इति पर्यायवाचकाः ।
भारद्वाजसुताज्जज्ञे शुनहोत्रान्महामुनिः ॥
शौनहोत्रस्तस्य जज्ञे सर्वलोकस्य पश्यतः ।
इन्द्रो जगाम प्रीत्यर्थमृषेर्यज्ञपतिः स्वयम् ॥
इन्द्रमेकाकिनं मत्वा जिघृक्षन्तो महासुराः ।
परिवव्रुर्यज्ञवाटं तदिन्द्रोऽप्यन्वबुध्यत ।
इन्द्रोऽपि यजमानस्य वेषमास्थाय निर्गतः ।
यजमानं पुनर्दृष्ट्वा जगृहुस्तं महासुराः ।
इन्द्रबुद्ध्या शौनहोत्रं सजनीयं ददर्श सः ।
नाहमिन्द्रः स एवाज्ञा सजना इति वर्णयन् ॥
मुक्तस्तैरसुरैरिन्द्र आहूयैनमुवाच ह ।
गृणं मादयसे यस्मात्तस्मात्गृत्समदोऽस्यृषे ।
इन्द्रस्येयमित्येतन्नाम्ना सूक्तं भविष्यति ॥
त्वं तु मुक्त्वा भृगुकुले शुनकाच्छौनकोऽभवः ।

एतत्सूक्तयुतं पश्य द्वितीयं मण्डलं पुनः ॥
इतीन्द्रचोदितो जातः पुनर्गृत्समदो मुनिः ।
सजनीयचुतं यो वै द्वितीयं मण्डलं महत् ॥
ददर्श यस्मै व्याचष्ट सत्रे द्वादशवार्षिके ।
वेदव्यासप्रसादेन रोमहर्षणनन्दनः ॥
उग्रश्रवा व्यासशिष्यः कर्ममध्ये महर्षयः ।
महाभारतमाख्यानं हरिवंशकथान्वितम् ॥
हरिप्रियं श्रुतिसुखं कर्ममध्ये महार्द्धिमत् ।
आसीद्गृहपतिर्यो वै नैमिशारण्यवासिनम् ॥
शतानीकाय राज्ञे यो जनमेजयसूनवे ।
उपानयद्विष्णुधर्मान्साक्षात्काररकरान्हरेः ॥
स शौनको मुनिगणैः स्तूयमानो महायशाः ।
द्वितीयं मण्डलं दृष्ट्वा श्रुतभारतसंहितः ॥
संसाराब्धिमहापोतो विष्णुधर्मप्रवर्तकः ।
एकविंशतिशाखः स बह्वृचः स महर्षिभिः ॥
कल्पितः कल्पकारोऽभूदृग्वेद इव चापरः ।
शाकल्यस्य संहितैका बाष्कलस्य तथाऽपरा ॥
द्वे संहिते समाश्रित्य ब्राह्मणान्येकविंशतिः ।
ऐतरेयकमाश्रित्य तदेवान्यैः प्रपूरयन् ॥
कल्पसूत्रं चकाराथ महर्षिगणपूजितः ।
शौनकास्तस्य शिष्योऽभूद्भगवानाश्वलायनः ॥
स तस्माच्छ्रुतसर्वज्ञः सूत्रं कृत्वा न्यवेदयत् ।

स्वबोधपरिशुद्ध्यर्थं शौनकस्य प्रियन्त्विति ॥
सहस्रखण्डं स्वकृतं सूत्रं ब्राह्मणसन्निभम् ।
शिष्याश्वलायनप्रीत्यै शौनकेन विपादितम् ॥
उक्तं तत्तत्कृतं सूत्रमस्य वेदस्य चास्त्विति ।
शौनकीयदशग्रन्थाः स्थिता ऋग्वेदरक्षणे ॥
आर्ष्यानुक्रमणिकयाद्या छान्दसी दैविकी तथा ॥
अनुवाकानुक्रमणी सूक्तानुक्रमणी तथा ।
ऋष्यादयोर्विधाने द्वे बार्हद्दैवतमेव च ॥
प्रातिशाख्यं शौनकीयं स्मार्तं दर्शनमुच्यते ।
स सूत्रदशकं ज्ञात्वा तपसा शतगोत्रजः ॥
शौनकस्य प्रसादेन सर्वज्ञः समपद्यत ।
कात्यायनमुनिर्मेने त्रयोदशकमत्र तु ॥
शौनकीयञ्च दशकं तच्छिष्यस्य त्रिकं तथा ।
द्वादशाध्यायिकं सूत्रं चतुष्कं गृह्यमेव च ॥
चतुर्थारण्यकञ्चेति ह्याश्वलायनसूत्रितम् ।
सशिष्यः शौनकाचार्यस्त्रयोदशकविन्मुनिः ॥
वाजिनां सूत्रकृत्स्नानासुपग्रन्थस्य कारकः ।
स्मृतेश्च कर्ता श्लो(का)नां भ्राजनाम्नाञ्च कारकः ॥
आथर्वणा निर्ममे यः सम्यग्वै ब्रह्मकारिकाः ।
महावार्तिककारस्तु पाणिनीयमहार्णवे ॥
यत्प्रणीतानि वाक्यानि भगवांस्तु पतञ्जलिः ।
व्याख्यद्वाक्यपदीपेन महाभाष्येन हर्षितः ॥

योगाचार्यः स्वयं कर्ता योगशास्त्रनिदानयोः ।
एवं गुणगणैर्युक्तः कात्यायनमहामुनिः ॥

तपोयोगान्निर्ममे यः सर्वानुक्रमणीमिमाम् ।
सशिष्यः शौनकाचार्यः सर्वग्रन्थार्थवर्णनात् ॥

प्रादुर्बह्वृचाम्नायात्तु सर्वानुक्रमणीमिमाम् ।
ऋषेरनुक्रमादार्षी गृहीतानुक्रमण्यथ ॥

छन्दस्सच्छान्दसी वाथ त्रिपादविधिः(?) ।
.......................वप्रातिशाख्ययुक् ॥

सदेवता दैवती च सबृहद्देवतार्थयुक् ।
सूक्तानां सङ्ख्यानुवाकी मण्डलं प्रतिसङ्ख्यया ॥

ऋग्विधानं शौनकीय [स्मार्त]माश्वलायनकर्तृकम् ।
रोगघ्नोपनिषत्प्रायश्चित्ताद्यखिलवर्णनात् ॥

सूक्तादिपञ्चकोक्त्यैव सर्वज्ञेयार्थवर्णनात् ।
सर्वानुक्रमणीशब्दं निर्ब्रुवन्ति विपश्चितः ॥

तदेव ग्रन्थमाहात्म्यं सूचयन्तः सुविस्मिताः ।
वेदार्थे वेदशब्देन वेदविद्भाषते मुनिः ॥

नोड्डीयमानतनयो जानुभ्यां गन्तुमर्हति ।
तेन वेदानुसारेण व्यत्ययादिव सिध्यति ॥

सर्वानुक्रमणी सैषा कात्यायनमुनेः कृतिः ।

व्यक्तं व्याख्यायते भक्त्या जन्मसाफल्यसिद्धये ।
विनायकस्त्रिशूलाङ्को गोविन्दः सूर्य एव च ॥

व्यासश्च शिवयोगी च ये षट् ते समयूयुजन् ।

ऋग्वेदार्थामृतास्वादे बहुस्वप्नानिदर्शनात् ॥
प्रतायते वेदवृत्तिर्नाम्ना वेदार्थदीपिका ।
कात्यायनप्रसादेन वर्णनोदाहृतिक्षमा ॥
यथाश्रुतं यथाज्ञातं यथावाप्ति यथामति ।
सर्वानुक्रमणीविद्या प्रसीदत्विह भक्तितः ॥

हरिः ॐ ॥ अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्त-प्रतीकऋक्सङ्ख्याऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशम् ॥

अथेति मङ्गले प्रस्तावे वा । ऋगंशबाहुल्यादृग्वेदः ॥

End :

ऋषीणामार्षगोत्रज्ञ ऋषिभ्यस्तु सदा नमः ।
ऋषीणां विषयज्ञास्तु यः शरीरात्प्रमुच्यते ॥
सोऽतीत्य तमसः पारं स्वर्गलोके महीयते ।
सहस्रयुगपर्यन्तमहर्यद्ब्राह्ममुच्यते ॥
नाकस्य पृष्ठे तं कालं दिवि सूर्य इव रोचते ।
स्वाध्यायमुत योऽधीते मन्त्रदैवतविच्छुचिः ॥
स तत्र दि(नि)वसन् स्वर्गे सत्रसाद्भिरपीज्यते ।

इत्यादि ।

सर्वानुक्रमणी सैका कात्यायनमुनेः कृतिः ।
समाप्तैषाऽध्यायवती षट्सप्ततिकखण्डिका ॥
तस्या वृत्तिरियञ्चापि समाप्ता षड्गुण(रो)ः कृतिः ।
वेदार्थदीपिका नाम षड्गुरूणां प्रसादतः ।
खगोन्त्यामे(न्मे)षमापेति कल्यहोगणने सति ॥

सर्वानुक्रमणीवृत्तिर्जाता वेदार्थदीपिका ।
लक्षाणि पञ्चदश वै पञ्चषष्टिसहस्रकम् ॥
द्वात्रिंशच्च शतञ्चेति दिनवाक्यार्थ ईरितः ।
विनायकः शूलपाणिर्मुकुन्दः
सूर्यो व्यासश्शि(ष्यो)गीति षड्वे ।
कामानतीतानि (नमामि तान्सर्वदा पान्तु मान्ते)
येवं षड्भिः सप्तविद्यास्तु दत्ताः ॥
आद्या सर्वानुक्रमणी द्वितीया
महाव्रतञ्चोपानिषद्द्वयञ्च ।
महाव्रतं सूत्रमाम्नां तृतीया
[चकाचतुर्थ] (चत्वारिंशद्ब्राह्मणं वै चतुर्थी ॥)
सपञ्चम्यत्र षष्ठी तु गृह्य
शाकल्यस्य संहिता(तेयं) समाप्तमिति(प्तेति) ।
इमा दत्तास्सप्तविद्यास्तु (सद्भिः)
येवं(वैं) षड्भ्यो गुरुभ्यो नमोस्तु तेभ्यः ।
(एवैतेभ्यष्षड्गुरुभ्यो नमोस्तु ॥)

Colophon :

इति षड्गुरुशिष्ये(ण) कृता वेदार्थदीपिका ।
सर्वानुक्रमणीवृत्तिः ऱ्मा...र्थपुष्टये ।
...र्लिपिविसर्गवीथिका + समीक्ष्य सज्जनाः ॥
गोडवर्तिकुलजन्मसूरिणः(णा) सर्वदेवविदुषस्तनूभुवा ।
पार्वतीतनुरुहा च रामभद्राह्वयेन लिखितं विकारिणि ।
॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥ हरिः ॐ ॥

सर्वं कर्म सफलं यत्र तुष्टे रुष्टेन किञ्चित्तमहं नमामि ।
विनायकं गिरिराजेन्द्रपुत्रं महेश्वरप्रियसूनुं घृणाङ्घिम ॥

Subject: Kātyāyana Sarvānukramaṇī Vṛitti, otherwise known as Vedārtha Dīpikā. 1-8 Aṣṭakas.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. This is one of the rare Mss. in the J. L. Collection that has not been printed so far in India. The scribe is Rāmabhadra, son of Sarvadeva and Pārvatī, of Godavarti family. The date of the work is probably 1188 A. D.

॥ चरणव्यूहः ॥

1941. CARAṆAVYŪHAḤ.

Burnell's Catalogue No. 10989 (c). Substance—Palm leaf. Size—17 × 1½ inches. Leaves—5 (98-102). Lines—5 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—70. Author—Śaunaka (?). Complete.

Beginning, end and subject.—Same as No. 1754.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The works contained herein are:—

1. जातक(मुहूर्त)निर्णयः ॥
2. प्रतिप्रयाणलक्षणम ॥
3. चरणव्यूहः ॥
4. नारदीयसंहिता ॥
5. इन्द्रधनुःफलम ॥

This work is not noticed by Dr. Burnell under this Ms.

॥ यजुर्वेदप्रातिशाख्यविवरणम् ॥

1942. YAJURVEDA PRĀTIŚĀKHYA VIVARAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9077. Page 5. Right column. Substance—Palm leaf. Size—16½ × 1½ inches. Leaves—70. Lines—6 to 8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1300. Author—Somayārya. Incomplete.

Beginning:

भक्तियुक्तः + भूसुरप्रियम् ॥

ॐ अथ वर्णसमाम्नायः ॥ 'मङ्गलानन्तरारम्भप्रश्न-कार्त्स्न्येष्वथे'ति मङ्गलाद्यनेकार्थत्वात्० Same as No. 1782.

End:

ऊष्मपरोऽघोषपरो लुप्यते काण्डमायनस्य ॥

ऊष्मपरो विसर्जनीयः काण्डमायनस्य मते लुप्यते तस्मि-न्नूष्मण्यघोषपरे सति ।

ऊष्मा परो यस्मात्स ऊष्मपरः । न घोषवानघोषः । असौ परो यस्मात्स तथोक्तः, तस्मिन्नघोषपरे ॥ (१ ॥)

अघोषपरस्तस्य सस्थानमूष्मणाम् ॥ अघोष-परो विसर्जनीयस्तस्य(स्याघोषस्य स)स्थान(मूष्माणं भ-जते । यथा— 'यः कामयेत + यः पाप्मना गृ-हीतः' ॥ २ ॥).

Colophon: (Leaf No. 69).

इति त्रिभाष्यरत्नेऽष्टमोऽध्यायः ॥

Subject: Yajur Veda Prātiśākhya Vivaraṇa otherwise known as Tribhāṣyaratna. This Ms. contains commentary on the first eight Adhyāyas and on the first Sūtra of the 9th Adhyāya.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition though many leaves are worm-eaten. It breaks off in the commentary on the Second Sūtra of the 9th Adhyāya. A Transcribed copy of the Ms. in paper is also available in the Library. See Transcript Volume 31, the date of copying being the Tuesday—the tenth day after the new moon—in Phālguna month in Paridhāvi year—Śaka 1834 or 17th March 1913. [Ref. T. V. 31. (No. 26.)].

ERRATA ET ADDENDA. (VOL. III).

Page	Line	for	read
925	29	कठवल्ल्युपनिषद्दीपिका	कठवल्ल्युपनिषद्भाष्यम्
926	Last line	पादौ	आरौ
927	18	1554	1556
,,	20	1554	1556
935	28	आरुणिं ह्योप	आरुणीयोप
936	19	Iśavasyopaniṣad Bhāṣyam	Īśāvāsyopaniṣadbhāṣyam
942	22	Vol III	Vol I. Part III.
943	13	पतिपक्षाः	प्रतिपक्षाः
946	24	9747	9749
948	Last line	add 'on' before '1-6 Adhyāyas'	
951	23	Adhyāyās	Adhyāyas
954	7	Add 'of Śaṅkarānanda' after 'Kaṭhopaniṣaddīpikā'	
983	23	Śikṣā valli	Śīkṣā vallī
984	8	Valli	Vallī
,,	18	Śaṅkārācārya	Śaṅkarācārya
989	24 & 25	The author of this Commentary etc.	The author of this Commentary may perhaps be *Kṛṣṇānanda(?)* a disciple of Śrī Rāma.
998	14	Ānanda girī	Ānandagiri
1002	20	Nārāyonopaniṣad	Nārāyaṇopaniṣad
1005	8	तापनियो	तापनीयो

Page	Line	for	read
1005	9	Bhāsyan	Bhāṣyam
1006	18	तापनियो	तापनीयो
1008	22	do	do
1015	13	पसिद्धं	प्रसिद्धं
1021	14	वाद्कारणं	वाद्करणं
1087	24	मैत्रेयि	मैत्रेयी
1039	18	do	do
1050	8	2250	1120
1053	4	Māndūkyo-	Māṇḍūkyo
1061	10	योगत्तत्वं	योगतत्वं
1063	24	Author—(?)	Author—Śivānandayatīśa (?)
1084	6	चराति...शरणं	चरातिशरणं
1087	20	nine	The last eight
1088	20	II. 1. 8	II. 1. 1 to II. 1. 8.
1089	13	II. 1. 8.	II. 1. 1 to II. 1. 8.
1092	24	II. 1. 4.	II. 1. 1 to II. 1. 4.
1093	12	Araṇyakas	Āraṇyakas
1097	3	II. 1. 8.	II. 1. 1 to II. 1. 8.
1113	24	Bhāsyan	Bhāṣyam
1167	11 & 12	Muṇḍakopaniṣadbhāṣyam	Muṇḍakopaniṣadbhāṣyaṭīkā
,,	17 & 25	1668	1669
1183	7	Paṇini	Pāṇini
1185	2	Sikṣa	Śikṣā
1204	17	is edited	is for second time edited.

Page	Line	for	read
1210	16	1703	1702
1213	13	delete 'to' after the word 'cases'.	
1229	14	Adhyāyas	Kāṇḍas
1236	Last line	1574	1774
1237	18	आकारस्य	आ(अ)कारस्य
1243	22	Jyeṣthāgvidhāna	Jyeṣṭhargvidhāna
1244	7	1678	1729
1260	20	Śaunaka	Kātyāyana
1266	10	Anuvākas	Sūktas
,,	12	ओग्नेमाळ	अग्निमीळे
1269-1273		'Āuthor—Śaunaka',	'Author—Kātyāyana'
1273	13	(Section II)	(Section II a)
,,	22	Adhyāya Ānu	Śūktānu
,,	24	क्रग्वेद	ऋग्वेद
1274	2	Śaunaka	Kātyāyana
,,	22	Author—(?)	Author— Ṣaḍguruśiṣya
1275	22	Sarvānukramaṇika	Sarvānukramaṇikā
,,	Last line	Author—(?)	Author—Uvaṭa (?)
1283	28	Page	Page 9
1288	25	No.	Nos.
1298	10	Narāyaṇa	Nārāyaṇa
,,	,,	येथातुज्ञानादि	यथातुर्ज्ञानादि
298	17	1793	1804
1308	11	पट्	षट्
1313	24	1793	1804
1311-1314		'author'—?'	'Author—Kātyāyana (?)
1315	11	प्रातिशाख्यम्	प्रातिशाख्यविवरणम्

Page	Line	for	read
1315	12	Prātiśākhyam	Prātiśākhyavivaraṇam
1317	2	सःस्सदीमीत	सःस्सद्यमिति
,,	18	1811	1805
,,	19	Add: A Transcribed copy of this work in paper is also available in this library. See T. V. No. 2 (23).	
1319	5	Delete 'are' after 'verses'.	
,,	4 & 11	Bait	Baiṭ.
1320	17	1866	1786
1333	14	Add: A Transcribed copy of this work in paper is also available in this library, the date of copying being 7th April 1914. Ref. T. V. No. 30 (24).	
,,	20	Author—?	Author—Mahādhipati-yajvan.
1341	11	Vilaṅghya	Vilaṅghya
1411	6	ध्या(प्र)प्राप्ति	ध्याप्राप्ति
1438	8	1000	900
1440	3	400	500
,,	22	1800	1520
1441	10	3500	1520
1457	11	Vṛṭṭi	Vṛtti
1467	last line	कल्यहोगणने	कल्यहोग(र्ग)णने
1468	21	सूरिण:(णा)	सूरिण:
1469	8	Gadavarti	Goḍavarti (?).

VIII.

APPENDIX. A.

INDEX OF AUTHORS. (Vols. I--III.)

NAMES.		NUMBERS.
Nārāyaṇa.	...	1800 & 1801
Nārāyaṇayajvan.	...	1720 & 1721.
Nārāyaṇāśramin, son of Bhaṭṭaratnākara and grandson of Śrīnātha; author of 28 Atharvaṇa (Kṣudra) Upaniṣads.	..	1429, 1432, 1471, 1473, 1475, 1511 & 1512, 1522, 1541, 1545, 1546, 1556, 1562 & 1568.
Durgācārya, otherwise known as Ācārya Durgasihma of Vasiṣṭha family, an inhabitant of Jambumārgāśrama (Jambukeśvara ?).	...	1708-1719.
Devarājayajvan, son of Yajñeśvara and grandson of Devarājayajvan; an inhabitant of Raṅgeśapurī (Seringapatam).	...	1700 & 1701.
Paṅgunārāyaṇa.	...	1764 & 1765.
Patañjali (?).	...	1691.
Pāṇini.	...	1678-1685
Piṅgala (nāga).	...	1687-1690, 1933 & 1934.
Bhaṭṭabhāskaramiśra, of Kauśika family.	...	659-671; 677-679; 685; 690-694; 696 & 697; 848-859; 893 & 894.
Bharatasvāmin, of Kāśyapa family, son of Nārāyaṇārya and Yajñadā.	...	654 & 655.
Bhavayati [See Sureśvarācārya].	...	1535
(Ācārya) Mahāsvāmin.	...	1777
Mahādevendrasarasvatī.	...	1540 & 1541
Mahādhipatiyajvan, of Tintriṇī family.		1795
Mahidhara.(?)	...	651

NAMES.	NUMBERS.
Mādhavācārya (alias Vidyāraṇya-svāmin) the famous minister of King Bukkaṇa of Vijayanagar. ...	652 & 1504
Yāska. ...	1693-1699; 1702-1707
Rakṣānātha (?) ...	1589
Raghūttamayati, pupil of Raghuvarya-tīrtha. ...	1653 & 1654
Raṅgarāmānujamuni of Tātācārya family, a disciple of Lakṣmaṇa-yogīndra. ...	1674-1677
Rāghavendrayati—pupil of Sudhīndra-yati. ...	1620, 1633, 1655, 1662
Lagadha ...	1722 & 1723
Vijñānātman, a disciple of Jñānottama-pūjyapāda. ...	1505-1507
Vidyāraṇya (alias Mādhavācārya). ...	652, 684, 1451 & 1931
Viśveśvara. ..	1474
Viśveśvaratīrtha. ...	1585-1588
Viṣṇubhaṭṭa ...	1692
Viṣṇumitra, son of Vedamitra, of (Śrī) vatsa family, an inhabitant of Campā.	1733 & 1734
Vedeśabhikṣu, pupil of Vedavyāsatīrtha	1602; 1608-1610; 1619
Vyāḷi. ...	1787-1789
Vyāsatīrtha, pupil of Jayatīrthabhikṣu.	1600 & 1601; 1602, 1611, 1618, 1629, 1650-1652; 1661; 1669-1671.
Śaṅkarācārya (bhagavatpāda), pupil of Govindabhagavatpūjyapāda. ...	1437-1428; 1444-1450; 1452-1455; 1456-1461; 1476-1483; 1487-1493; 1509; 1513-1518; 1523-1529; 1547-1551; 1557-

APPENDIX. B.

INDEX OF OWNERS OF MSS. (Vols. I—III).

NAMES.	NUMBERS.
Nīlakaṇṭhaśāstri, of Kauśika family, son of Pañcanadārya and grandson of Vaidyanāthārya, and disciple of Bālakṛṣṇādhvarīndra; a native of Kṣetrapālapura near Mayavaram and a resident of Pañcanadakṣetra (modern Tiruvadi near Tanjore). ...	1497 & 1915
Bālājīnāyaka (Puṇḍe) ...	220
Bābubhāgavata ...	221
Bāla, son of Śeṣabhaṭṭa ...	316 & 336
Bālakṛṣṇa ...	422
(Agnicit) Bhāskararāyadīkṣita, (alias (Gāmbhīri) son of Gambhīrarāya-bhāratīdīkṣita. ...	751, 830, 832, 834, 840, 842 & 844 & 1777.
(Vṛka) Mahādeva (alias Śivadāsa) [See Mahādevamannambhaṭṭa under Scribes] ...	1343 & 1681
Mahādevadīkṣita. ..	684
Mahādevapaṇḍita, son of Govinda-paṇḍita. ...	1493
Mudgaleśvaradīkṣita ...	1537
Yasantarāyaprabhu, son of (Śrī) Vināyaka. ...	674
Raghunātha (subājī) ...	675
Raghupati Iyenkar, (of Taṭṭai village in Tanjore Dt. ...	947
Raghubhaṭṭa (Narasimpurakara) ...	460
Raṅgaṇṇā (Bhaṭṭagosvāmin) ...	1537 & 1720
Raṅganātha ...	1937
Raṅganātha (Bhaṭṭagosvāmin) ...	704 & 738
Raṅgabhaṭṭagosvāmin. ...	681 & 1396

APPENDIX C.

INDEX OF SCRIBES OF MSS. Vols. I—III.

APPENDIX. D.

INDEX OF DATED MSS. (VOLS. I—III).

Dates	Numbers
A. D. 1518 —	748
1583 —	1777
1614 —	256
1616 —	1685
1619 —	222
1634 —	405
1637 —	1731
1640 —	715
1649 —	730
1650 —	260
1658 —	161
1661 —	1696
1663 —	415
1665 —	417 & 1115
1671 —	774
1672 —	442 & 448
1677 —	724
1678 —	750
1684 —	720
1686 —	1448
1692 —	422
1695 —	797
1697 —	450 & 585
A. D. 1698 —	215, 698, 708, 714, 732 & 877
1704 —	1087 & 1621
1709 —	689
1713 —	460
1716 —	738 & 745
1724 —	1243
1725 —	752
1735 —	860
1737 —	1026, 1616 & 1647
1738 —	334, 1584 & 1625
1740 —	796
1741 —	311
1751 —	765 & 1538
1760 —	397
1763 —	1713
1765 —	1493
1766 —	67
1770 —	66
1775 —	162
1776 —	702, 754 & 758
1777 —	737
1781 —	454

	Dates	Numbers
A. D.	1783 —	463
	1784 —	444
	1786 —	624 & 625
	1787 —	100, 134, 627, 631 & 633
	1788 —	772
	1789 —	618, 620, 623, 624, 628 & 629.
	1790 —	711, 727 & 744
	1791 —	736 & 753
	1800 —	572
	1802 —	427
	1803 —	701
	1804 —	758
	1818 —	1702

	Dates	Numbers
A. D.	1821 —	165, 407 & 764
	1822 —	419
	1823 —	504, 534, 907 & 1784
	1825 —	568.
	1827 —	564 & 594
	1830 —	1681 & 1933
	1833 —	782 & 786
	1841 —	1215
	1842 —	968 & 1420
	1850 —	1824 & 1825
	1856 —	1452
	1869 —	1342
	1877 —	401

APPENDIX. E.

INDEX TO WORKS NOTICED. (VOLS. I—III).